

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ЗВІТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
У 2021 р.

Національна академія педагогічних наук України

З В І Т

**про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2021 році**

Київ 2022

Редакційна комісія:
Кремень В.Г. (голова),
Луговий В.І. (заступник голови),
Топузов О.М. (заступник голови),
Сисоєва С.О., Максименко С.Д.,
Ляшенко О.І., Ничкало Н.Г., Саух П.Ю.,
Регейло І.Ю. (секретар)

Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2021 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2021. 492 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2021>.

ISBN 978-966-644-624-7

Діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2021 р. спрямовувалася на теоретико-методологічне й науково-методичне забезпечення функціонування та розвитку національної системи освіти відповідно до пріоритетів державної освітньо-наукової політики, визначених стратегічними і програмними документами. У виданні представлено результати роботи академії, її наукових установ, колективів вчених, дійсних членів і членів-кореспондентів. Охарактеризовано виконання статутних завдань НАПН України та розкрито кадровий потенціал установ. Наведено найвагоміші наукові здобутки вчених академії за результатами виконання фундаментальних і прикладних досліджень із зазначенням соціального ефекту впровадження. Представлено роботу загальних зборів і методологічних семінарів, а також Президії НАПН України. Всебічно висвітлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення.

Для освітян, науковців, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, її науковий, методичний, експертний і консультативний супровід, здійснює наукові дослідження та експериментальні розробки у галузі освіти, педагогіки і психології.

ISBN 978-966-644-624-7

© НАПН України, 2022
© Педагогічна думка, 2022

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

НАПН України в 2021 р. здійснювала діяльність відповідно до пріоритетів державної освітньо-наукової політики, визначених стратегічними і програмними документами, насамперед указами Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», «Про вдосконалення вищої освіти в Україні», «Про Консультативну раду з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти», «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти», постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року», розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік», Планом заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти і науки, та згідно із статутом НАПН України, яку спрямовувала на наукове і методичне забезпечення функціонування, розвитку та реформування національної освітньої сфери. Істотний вплив на реалізацію поставлених завдань мало виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу «COVID-19» від 11 березня 2020 р. № 211 зі змінами, що зумовило дистанційний формат роботи в режимі онлайн за багатьма напрямками діяльності НАПН України.

У взаємодії з Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національною радою України з питань розвитку науки і технологій, її Адміністративним і Науковим комітетами, Національною та національними галузевими академіями наук, Національним Еразмус+ офісом в Україні щодо євроінтеграції вищої освіти, новою Рамковою програмою Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», іншими програмами та організаціями ЄС НАПН України брала активну участь в обґрунтуванні, розробленні та імплементації системи освітнього і наукового законодавства нового покоління, а також у реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, впровадженні Концепції Нової української школи, державних стандартів і типових освітніх програм початкової та базової середньої освіти, освітніх програм, методичних рекомендацій для інших рівнів і складників освіти, реформаторських заходах із забезпечення і вдосконалення якості та доступності вітчизняної освіти, визначення ефективної моделі розвитку науки, їх інтеграції в європейські і світові освітньо-наукові простори. Особливу увагу приділено проблемам розвитку інноваційної людини, її адаптації до цифровізації суспільства, формуванню конкурентоспроможного людського капіталу, гуртуванню

української нації, громадянського і патріотичного виховання засобами освіти і науки.

Наукові здобутки. З-поміж найвагоміших результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у звітному році необхідно відзначити такі.

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України:

– здійснено філософський аналіз впливу знання на процес формування нових антропологічних образів людини в розрізі досягнень науки та інноваційних технологій, охарактеризовано сучасні антропологічні ситуації в контексті дигітальної культури; обґрунтовано положення, що дигітальна революція як процес розширення можливостей інформаційно-цифрової реальності породжує Homo digitalis – людину цифрову, а формування й розвиток цифрової компетентності учнів у школі, опанування новітніх практик, технологій та методик на засадах інноваційних освітніх підходів є безпосереднім фактором внутрішньо-освітнього та зовнішньо-контекстуального впливу на якість освіти та забезпечення реалізації національної освітньої політики;

– визначено педагогічні пріоритети цифровізації освіти: міждисциплінарний рівень досліджень; розроблення цифрової педагогіки, зокрема цифрової дидактики; обґрунтування концептуальних засад і технологій виховання дітей та молоді у цифровому просторі; окреслення освітніх ризиків цифровізації та засобів їх подолання;

– створено Концепцію виховання дітей та молоді у цифровому просторі (<https://bit.ly/358TItb>);

– узято участь в оновленні Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти, <https://bit.ly/3sPrtYw>);

– організовано та проведено разом з МОН України та підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Всеукраїнського тижня працівників дошкільної освіти;

– забезпечено участь учених Інституту проблем виховання НАПН України у робочих групах з розроблення модельних навчальних програм на основі нового Державного стандарту базової середньої освіти (модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (<https://bit.ly/3p5jPIG>), модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» (<https://bit.ly/3h1gg1N>);

– узагальнено зарубіжний досвід організації освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19 та визначено напрями його використання в системі національної освіти;

– обґрунтовано виклики, які визначають характер розвитку середньої освіти в європейському та північноамериканському просторах; проаналізовано сучасну політику держав Європи та США у галузі освітніх інновацій на рівні загальної середньої освіти; виокремлено інноваційні тенденції в системах загальної середньої освіти країн Європи та США;

– визначено тенденції формування змістового, технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання;

– визначено основні напрями розбудови партнерської взаємодії та співпраці суб'єктів освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти з громадськими організаціями, механізми державно-громадського та державно-приватного партнерства між державою (громадою) та бізнес-підприємницькими структурами;

– створено нові сторінки електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» (17) (<https://bit.ly/34XgSTE>); впроваджено Концепції віртуального читального залу Фонду Василя Сухомлинського; визначено основні напрями створення галузевих інформаційних ресурсів у контексті зміни підходів до їх продукування, збереження та ретрансляції;

– сформовано галузевий інформаційний ресурс (доступ через вебпортал бази даних та цифровий контент рідкісних видань, електронну науково-педагогічну бібліотеку; ресурс «Бібліотека Нової української школи» тощо); надано віддалений доступ до міжнародних інформаційних ресурсів (EBSCO, Web of Science, Scopus та ін.).

Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України:

Розроблено:

– концепцію психофізіологічних основ життєстійкості фахівців соціономічних професій, визначено загальні психофізіологічні закономірності, а також спільні та відмінні особливості професійної життєстійкості, розроблено та адаптовано українською та англійською мовами «Опитувальник професійної життєстійкості» (<https://bit.ly/3Jw36Gn>);

– концепції функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта та дослідження розумової діяльності суб'єкта в умовах інформаційних та стресових ускладнень (<https://bit.ly/3NQwpmc>);

– модель психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості (<https://bit.ly/3GCRrn2>);

– концепції соціально-психологічного супроводу постраждалих внаслідок воєнних дій та пандемії COVID-19 у період переходу від війни до миру, комплексної моделі його оптимізації з урахуванням особливостей посттравматичного життєтворення, окремих стратегій соціально-психологічного супроводу для різних реципієнтів (<https://bit.ly/34HteyH>);

– стратегії соціально-психологічного супроводу особистісної трансформації ветеранів і волонтерів у переході з військового на мирний спосіб життя, чинників її ефективності (<https://lib.iitta.gov.ua/728041>);

– комплекс соціально-психологічних технологій підтримки стигматизованих меншин, які зазнають стигматизації в різних суспільних та освітніх середовищах – у сферах родинної взаємодії, громадської активності, гендерної взаємодії та медіа комунікації в контексті переживання колективної провини, майнової нерівності; особливостей їх застосування залежно від

цільових груп: технологію активізації психологічних ресурсів представників стигматизовуваних груп, меншин; технологію протидії стигматизації в соціальному оточенні; технологію підвищення психологічної компетентності професійних спільнот (психологів, соціальних педагогів, учителів, фахівців громадських організацій) з підтримки стигматизовуваних меншин (<https://bit.ly/34ovD1E>);

- соціально-психологічні засоби активізації колективних зусиль із підвищення рівня толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі (<https://bit.ly/3uCWCBc>);

- практично орієнтовану соціально-психологічну концепцію розвитку громадянської компетентності як інтегративної характеристики особистості, що вказує на ступінь готовності до ефективного виконання ролі громадянина і визначається рівнем сформованості відповідних якостей, здатностей та готовностей (визначено структуру, показники та індикатори громадянської компетентності; соціально-психологічні ресурси та ознаки середовища, сприятливого для розвитку громадянської компетентності), технології розвитку громадянської компетентності молоді шляхом актуалізації соціального інтересу (<https://bit.ly/3LmhO4f>);

- програму розвитку громадянської компетентності молоді з використанням соціальних медіа та медіа контенту (<https://bit.ly/34redRK>);

- комплекс соціально-психологічних технологій забезпечення підтримки реформ у сфері загальної середньої освіти, обґрунтування критеріїв їхньої ефективності та умов інтеграції в єдиний комплекс; особливостей їх застосування для реалізації окремих завдань забезпечення процесу підтримки реформи освіти; поглиблення уявлень про спротив нововведенням та інноваціям з боку громадськості і педагогічної спільноти зокрема; конструктивних стратегій та умов партнерської взаємодії учасників процесу реформування освіти (<https://bit.ly/3JiDe0b>);

- підготовлено методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типологій) освітніх труднощів та рівнів підтримки дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти; методичні рекомендації щодо визначення таких труднощів у здобувачів освіти та порядок забезпечення підтримки в закладах дошкільної та загальної середньої освіти відповідно до індивідуальних потреб та можливостей осіб з особливими освітніми потребами (<https://ispukr.org.ua/>).

Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України:

- завершено створення дидактичної і методичної бази початкової освіти у складі підручників і навчальних посібників з більшості предметів початкової школи, низки методичних посібників і рекомендацій. Розгорнуто комплексну роботу з навчально-методичного забезпечення впровадження нового змісту базової середньої освіти. Спільно з МОН України розроблено Типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Обґрунтовано і створено освітній комплект у складі 15 модельних навчальних програм і

підручників до них, які визначають і реалізують новий зміст освіти у 5 класі закладів загальної середньої освіти;

– доповнено та розширено теорію змісту освіти новими положеннями про дидактичні можливості і принципи його інтеграції, зокрема міжпредметної і внутрішньогалузевої, які реалізовано у змісті декількох нових інтегрованих навчальних курсів мовно-літературної, природничої, громадянської та історичної галузей. Теорію і методику навчання збагачено розробленими й апробованими концептуальною моделлю багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами корінних народів і національних меншин України, методикою компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів цих закладів, а також методами і засобами формування в учнів початкових класів цифрових компетентностей та міжкультурної іншомовної компетентності учнів 5-6 класів гімназії;

– запропоновано нові рішення щодо цифровізації освітнього процесу, передусім розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем навчання. Описано моделі діалогового спілкування та адаптивні механізми, що визначають і враховують індивідуальні особливості користувача в процесах сприймання знань. Удосконалено теорію інтегрованої взаємодії, на основі якої розроблено метод синтезу текстів для контролю знань з використанням онтологічних моделей. Запропоновано і схарактеризовано програмні засоби діалогового адаптивного середовища гібридних інтелектуальних систем. Уточнено склад і структуру інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти на сучасному етапі з урахуванням зростання частки дистанційного навчання в освітньому процесі, обґрунтовано умови його використання. Розроблено методику використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти;

– у процесі досліджень проблем підтримки і розвитку обдарованих учнів обґрунтовано засади конструювання змісту освіти в наукових ліцеях, визначено форми навчання обдарованих учнів ліцею та вимоги до добору методів навчання у контексті формування наукового мислення. Обґрунтовано концептуальні та методичні засади розроблення і реалізації освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування для обдарованих учнів гімназій та ліцеїв в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України:

у сфері професійної (професійно-технічної) освіти:

– розроблено педагогічні (методичні) системи і методики розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів; організації дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О); оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах; технології розвитку ділової активності кваліфікованих кадрів, їх фінансової грамотності, здатності до продуктивної проєктної діяльності та ефективного самоменеджменту; маркетингово-моніторингового супроводу управління ЗП(ПТ)О як проєктно орієнтованою організацією; стратегічного управління закладом;

у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих:

– розроблено «Концепцію підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих»; обґрунтовано методичні засади і систему професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих на рівні трьох взаємопов'язаних концептів: моніторингового, навчально-методичного (ресурсного), технологічного; обґрунтовано закономірності і систему загальних принципів регуляції та побудовано модель особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку вчителя.

Відділення вищої освіти НАПН України:

– встановлено глобальну тенденцію розвитку рейтингових механізмів оцінювання якості вищої освіти; обґрунтовано пріоритет Шанхайського рейтингу серед інших світових університетських рейтингів в умовах інноваційного високотехнологічного прогресу людства; ураховуючи характер критеріїв та індикаторів Шанхайського рейтингу, доцільно використовувати його як мірило інтеграції університетської освітньої й дослідницької діяльності на вищих її рівнях;

– проаналізовано стан конкурентоспроможності вітчизняних університетів та обґрунтовано стратегію реалізації ідеї створення в Україні університетів світового класу (стратегію–2), розроблено концепцію проекту «Президентський університет» та забезпечено його науковий супровід;

– на основі аналізу результатів системного соціологічного дослідження визначено оцінку студентами якості вищої освіти в Україні, рівня залученості їх до наукової роботи, стану викладання та використання цифрової комунікації, умов для навчання;

– уточнено ключові системоутворювальні місійні слова, з'ясовано наявність елементного складу і структурної організації комплексного утворення «відкрита наука», яке доцільно збірно називати «простором відкритої науки»; аргументовано, що частина бенефіціарів не зможе повністю скористатися його можливостями за власної дослідницької недостатності, насамперед через бар'єр некомпетентності та поріг доступності складного, що зумовлено структуруванням цього простору за рівнями складності знань; встановлено прогресуюче дослідницьке розмежування університетів в умовах відкритої науки, проявом чого є їх класифікаційна таксономія та організаційне асоціювання;

– виявлено тенденцію об'єктивного зростання кількості «цифрових університетів» як сукупності цифрових сервісів, що містять ресурси для викладання та навчання;

– з'ясовано наявність глобального парадоксу якості університетської освіти, коли масовізація вищої освіти з одночасною її економізацією практично унеможливають зростання попиту суспільства на підвищення якості освітніх послуг без широкого застосування експонентних навчальних технологій з використанням ресурсів глобальних платформ і мереж на тлі збільшення кількості комерційних та квазікомерційних університетів, які виконують

функцію «поглинання попиту» масової клієнтури з низьким рівнем підготовки, дискредитуючи ціни і критерії якості;

– проаналізовано характерні риси духовності в добу «товарної» концептуалізації освіти, окреслено основні принципи сучасної духовної кризи; доведено, що подолання кризи духовності вимагає усунення розбалансованості освітнього процесу, навчання і виховання; з'ясовано роль і значення гуманітарної парадигми, яка в умовах глобалізації та діджиталізації, має бути життєдайною основою освіти; встановлено, що цифровізація освіти може бути продуктивною лише за умови опертя на антропоцентричний алгоритм.

Кадровий потенціал НАПН України. У звітному році чисельність:

– наукових працівників наукових установ НАПН України становила 825 осіб, серед яких за основним місцем роботи працювали 611 вчених, а саме: 148 докторів наук, 299 кандидатів наук, 164 – без наукового ступеня. Збільшенню наукового потенціалу НАПН України сприяло зростання на 29 осіб порівняно з попереднім роком чисельності учених з науковим ступенем доктора наук;

– науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України становила відповідно 142 і 48 осіб. За основним місцем роботи працювали 114 науково-педагогічних працівників, з них 26 докторів наук, 67 кандидатів наук, та 47 педагогічних працівників, серед яких 3 кандидати наук;

– членів НАПН України станом на 1 січня 2022 р. склала 156 осіб, зокрема 71 дійсний член (академік) і 85 членів-кореспондентів; іноземних членів – 36 і почесних академіків – 31, з яких шість обрано загальними зборами НАПН України в 2021 р.

Загальні збори та методологічні семінари НАПН України. У 2021 р. в онлайн режимі відбулися дві сесії загальних зборів НАПН України:

– 9 квітня – «Про діяльність НАПН України у 2020 році та завдання на 2021 рік» (<https://doi.org/10.37472/zvit2020>). У доповіді президента НАПН України В.Г. Кременя (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-1-1>) представлено найважливіші здобутки вчених академії, охарактеризовано виклики та ризики, які стримують розвиток НАПН України, та наголошено на необхідності розвитку сильних сторін і переваг НАПН України, які є важливими для теорії і практики освіти у теперішній час та в перспективі. Обрано почесними академіками НАПН України Г.П. Васяновича, В.М. Бабаєва (Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України);

– 20 листопада – «Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку» з доповіддю президента НАПН України В.Г. Кременя (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-1-1>). Також затверджено Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр.; удосконалено організаційну структуру НАПН України, затверджено Статут НАПН України в новій редакції, обрано почесними академіками НАПН України В.О. Жадька (Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України), А.Ф. Верланя (Відділення

загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України), О.М. Пшіньку та О.О. Романовського (Відділення вищої освіти НАПН України).

Відповідно до плану роботи НАПН України відбулися онлайн методологічні семінари:

– 8 квітня – «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів» (модератор – академік-секретар Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України С.Д. Максименко, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-1>) за участю понад 300 осіб, серед яких відомі вчені, викладачі, керівники закладів вищої освіти та загальної середньої освіти, представники міністерств і відомств тощо;

– 19-20 листопада – «Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти», організований Відділенням загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України (академік-секретар О.І. Ляшенко). На методологічному семінарі з основною доповіддю виступив М.С. Гальченко, директор Інституту обдарованої дитини НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-13-1>. У роботі взяло участь близько 500 учасників, які представляли усі регіони України.

Діяльність Президії НАПН України. Проведено 13 (10 планових і 2 позачергових) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто 482 питання і прийнято відповідні постанови зі статутної діяльності академії. Зокрема проаналізовано:

– наукову і науково-організаційну діяльність за 2017-2021 рр. та перспективи розвитку Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-5>), а також Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-7>);

– результати виконання науковими установами НАПН України наукових досліджень щодо науково-методичного забезпечення реалізації змісту навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку (Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-2>); формування компетентностей учасників освітнього процесу на основі хмаро орієнтованих інформаційно-освітніх систем (Інститут цифровізації освіти НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-3>); діяльності ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі: досвід і перспективи (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-5>); компетентнісно орієнтованої мовно-літературної освіти в ліцеї (Інститут педагогіки НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-6>); методичних основ розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівельної галузей (Інститут професійної освіти НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-8>); імплементації Інститутом вищої освіти НАПН України

результатів наукових досліджень у політиках та практиках реформування вищої освіти України (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-1>); тенденцій розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї (2018-2020): висновки і рекомендації для України (Інститут педагогіки НАПН України, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-3>);

– виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 рр. (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-1>; <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-4>);

– виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-2-6>).

Затверджено:

– Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі – систему науково обґрунтованих положень, що визначають суспільні виклики й стратегічні напрями виховання молодого покоління в умовах цифрової реальності;

– Стратегію інтернаціоналізації НАПН України на 2021-2025 рр., яка прийнята з метою підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення міжнародного співробітництва НАПН України у сфері освіти і науки, інтеграції у світовий та європейський освітньо-наукові простори відповідно до євроінтеграційного курсу України (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-4>);

– плани заходів НАПН України, зокрема, на виконання Указу Президента України «Про стратегію людського розвитку»; з популяризації природничих наук та математики до 2025 р.; відзначення 30-річчя Незалежності України; підготовки та відзначення 30-річчя НАПН України; відзначення 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди в НАПН України;

– зміни до положень і нормативних документів, що регламентують діяльність НАПН України, зокрема про конкурс НАПН України на кращі наукові роботи; підготовку іноземців та осіб без громадянства в аспірантурі і докторантурі НАПН України; експериментальну діяльність (експеримент) у НАПН України; видавничу продукцію НАПН України тощо.

Розглянуто:

– науково-організаційні питання, з-поміж яких: робота Науково-видавничої ради НАПН України; затвердження вчених рад наукових установ академії; погодження проєктів державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта) тощо;

– питання кадрової політики: проведення конкурсів на заміщення керівних посад у наукових установах академії; затвердження кандидатур на посади керівників установ, їх заступників і вчених секретарів; подання із присвоєння почесних звань, відзначення державними нагородами та нагородженнями НАПН України відомих вчених, діячів освіти тощо;

– питання фінансово-економічної діяльності академії тощо.

Реформування НАПН України. Відповідно до п. 2. розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реформування

Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 рр.» від 4 серпня 2021 р. № 911-р розпочато реформування НАПН України та затверджено відповідний наказ НАПН України від 18 серпня 2021 р. № 53 о.д., згідно з яким:

- створено та проведено засідання Координаційної ради НАПН України (наказ НАПН України «Про утворення Координаційної ради» від 1 листопада 2021 р. № 67 о.д.) із залученням представників Міністерства освіти і науки України, Національної ради з питань розвитку науки і технологій, Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України, Національної академії наук України, Департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, закладів вищої, фахової передвищої та загальної середньої освіти, громадської організації освітян;

- активізовано вдосконалення організаційної структури НАПН України (постанова загальних зборів НАПН України від 19 листопада 2021 р. № 1-1/2-5), зокрема приведено назви і склад окремих академічних структур (відділень та наукових установ) у відповідність до їх нових завдань і функцій; з метою забезпечення цілісного і ефективного науково-методичного супроводу освіти України у складі Інституту проблем виховання утворено Центр раннього розвитку дитини та дошкільної освіти тощо;

- затверджено Статут Національної академії педагогічних наук у новій редакції (постанова загальних зборів НАПН України від 19 листопада 2021 р. № 1-1/2-6);

- внесено зміни та затверджено Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр. у новій редакції (постанова загальних зборів НАПН України від 19 листопада 2021 р. № 1-1/2-4);

- затверджено Положення про порядок фінансування наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в Національній академії педагогічних наук України (постанова Президії НАПН України від 17 листопада 2021 р. № 1-2/11-404);

- проведено інвентаризацію земельних ділянок, об'єктів державної власності, матеріально-технічної бази наукових установ НАПН України тощо;

- забезпечено своєчасне подання до МОН України звітної інформації про результати виконання зазначеного вище розпорядження Кабінету Міністрів України.

Виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. За тематичними планами наукових установ НАПН України виконувалося 106 наукових досліджень, з яких 38 фундаментальних та 68 прикладних, з-поміж них 3 прикладні наукові дослідження за участю молодих вчених та 7 прикладних наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду, за 20 науковими напрямами. У 2021 р. розпочато 50 наукових досліджень, завершено – 41 (рис. І.1.).

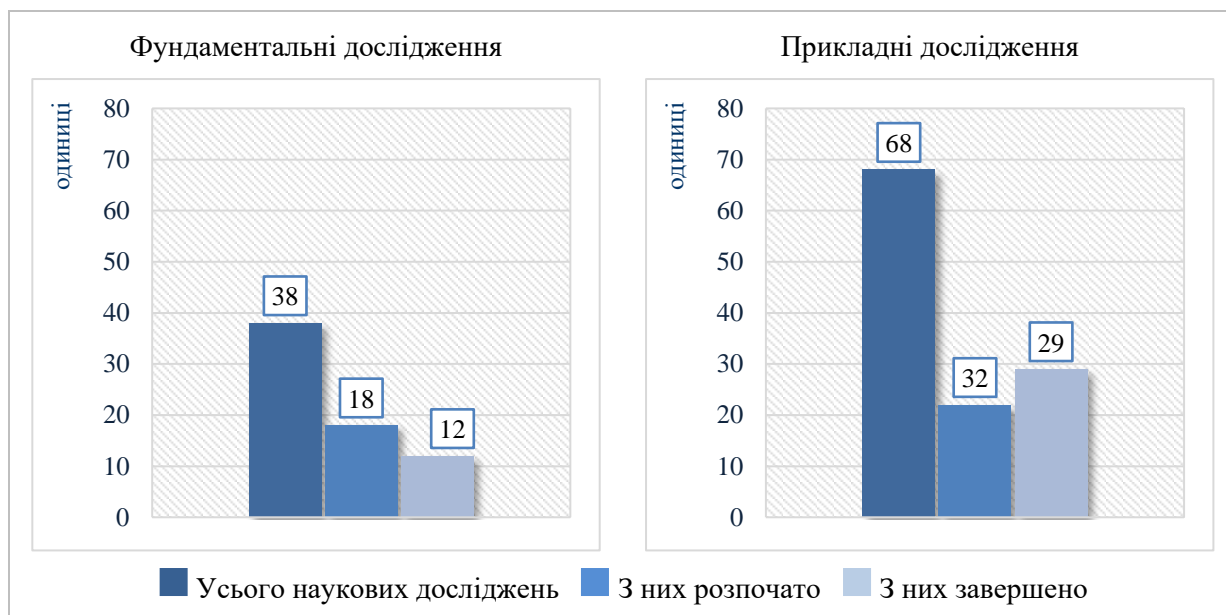

Рис. І.1. Кількість наукових досліджень, які виконувалися у наукових установах НАПН України у 2021 р.

Усього за результатами наукових досліджень вченими наукових установ та членами НАПН України опубліковано близько 2,5 тис. праць, зокрема 89 монографій, 30 підручників, 133 навчальних програми і посібники, 66 методичних посібників і рекомендацій, 39 словників і довідників, 72 збірники наукових праць, понад 1,5 тис. статей у фахових виданнях та більше 500 інших видів видавничої продукції (табл. І.1.).

Таблиця І.1

Кількість наукових праць, опублікованих у 2021 р.

№ з/п	Назва відділення	Монографії	Підручники	Навчальні програми	Навчальні посібники	Методичні посібники	Методичні рекомендації	Словники і довідники	Збірники наукових праць	Статті у фахових виданнях	Інше*
1	Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	22	—	5	—	11	—	—	1	37	134
2	Відділення психології та спеціальної педагогіки	14	—	6	10	—	10	37	12	776	11
3	Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	11	20	28	59	19	7	—	7	387	—
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	13	10	8	11	9	6	2	5	263	393
5	Відділення вищої освіти	29	—	—	6	4	—	—	47	40	2
Усього		89	30	47	86	43	23	39	72	1503	540

У наукових установах НАПН України за завершеними у 2021 р.:

– 12 фундаментальними науковими дослідженнями, що виконувалися за 9 напрямками, підготовлено 958 од. наукової, виробничо-практичної, навчальної і довідкової продукції. Зокрема, наукової (монографії) – 15 рукописів, виробничо-практичної (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації) – 8, навчальної (навчальні програми, навчальні посібники) – 4, статей – 931, з них друкованих та електронних видань: наукової продукції – 13, виробничо-практичної – 7, навчальної – 2, статей – 931;

– 29 прикладними науковими дослідженнями, які виконувалися за 9 напрямками, підготовлено 974 од. продукції. Зокрема, наукової (монографії, концепції, положення) – 5, виробничо-практичної (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації, електронні ресурси) – 51; навчальної (навчальні програми, підручники, навчальні посібники, інше (програмно-методичний комплекс)) – 37, довідкової продукції (енциклопедії (енциклопедичні словники), довідники, інше (довідкові бюлетені) – 7; статей – 874, із них друкованих та електронних видань: наукової продукції – 2, виробничо-практичної – 31, навчальної – 24, довідкової – 6, статей – 874.

Виконання конкурсних проєктів на грантовій основі Національного фонду досліджень України. Вчені НАПН України у 2021 р. стали переможцями конкурсу наукових і науково-технічних проєктів Національного фонду досліджень України «Наука для безпеки та сталого розвитку України», зокрема, переможцем конкурсу визначено дослідження «Постковідна соціально-психологічна реабілітація учасників освітнього процесу в діяльності працівників психологічної служби (керівник – В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи, докт. психол. наук, проф., чл.-кор. НАПН України; реєстраційний № 2021.01/0198, 2022-2024 рр., фінансування понад 9,9 млн грн).

Також 2021 р. виконувались та завершено наукові дослідження – переможці конкурсів Національного фонду досліджень України 2020 р.:

– «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» (керівник – О.Г. Коваленко, головний науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, докт. психол. наук, проф.; реєстраційний № 2020.01/0221);

– «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти» (керівник – В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, докт. психол. наук, проф., член-кор. НАПН України; реєстраційний № 2020.01/0114).

Продовжувалося виконання наукового дослідження – переможця конкурсу Національного фонду досліджень України за напрямом «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених» (2020-2022 рр.):

– «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (керівник – М.П. Шишкіна, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту цифровізації освіти НАПН України, докт. пед. наук, с. наук. с.; реєстраційний № 2020.02/0310).

Упровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. Результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що проводилися науковими установами НАПН України за кошти державного бюджету, упроваджено у закладах освіти різних рівнів, установах, організаціях, на підприємствах, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Зокрема, станом на 1 січня 2022 р. на різних етапах і рівнях впроваджено 85 із 127 розробок (66,9 %), підготовлених у ході 38 фундаментальних та 68 прикладних завершених наукових досліджень (рис. І.2.). Із них: наукової продукції – 15, виробничо-практичної – 38, навчальної – 26, довідкової продукції – 6.

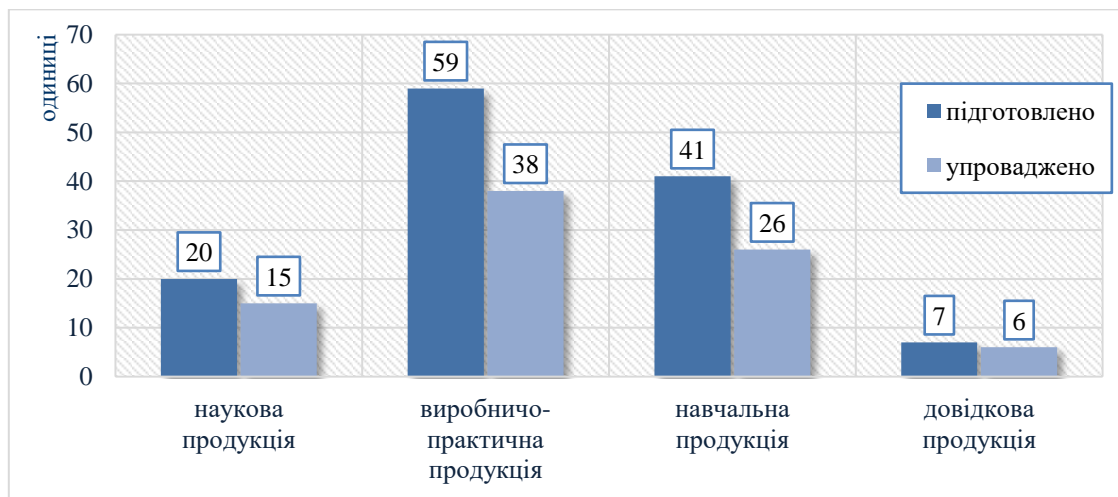

Рис. І.2. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2021 р. (станом на 1 січня 2021 р.)

Також упродовж 2021 р. тривало впровадження результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, завершених у 2020 р. Досягнуто 100 % упровадження 166 розробок, із них: наукової продукції – 31, виробничо-практичної – 70, навчальної – 64, довідкової продукції – 1.

Інформацію щодо впровадження результатів наукових досліджень за видами підготовленої продукції представлено в табл. 5 (Додатки).

Наукові результати завершених у 2021 р. фундаментальних та прикладних наукових досліджень використано у підготовці понад 120 законодавчих та нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики, а саме:

- 2 проєктів указів Президента України;
- 63 проєктів законів України;
- 14 проєктів постанов Кабінету Міністрів України;
- 8 проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України;
- 16 проєктів наказів Міністерства освіти і науки України;
- 2 проєктів наказів Міністерства соціальної політики України;
- 3 проєктів державних стандартів;
- 3 проєктів концепцій;

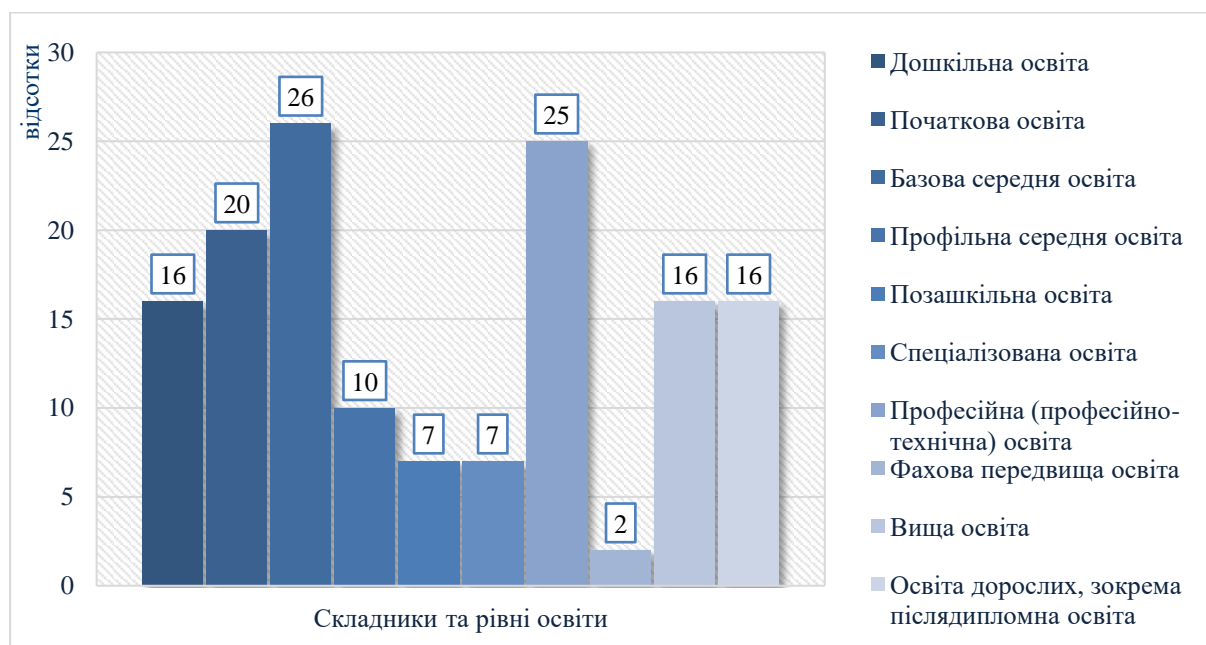
- 4 проєктів стратегій;
- 3 проєктів положень та порядків;
- інформації про виконання 5 програм та планів заходів та ін.

Результати наукових досліджень наукових установ НАПН України оприлюднено в 13 аналітичних матеріалах, а також у рекомендаціях 2 форумів, 186 міжнародних та всеукраїнських конференцій, 154 семінарів, 46 круглих столів.

Експериментальна діяльність. У звітному році вчені наукових установ НАПН України у ході 61 експерименту різних рівнів проводили експериментальну діяльність у понад 1,2 тис. закладах, 698 з них затверджено МОН України. Під науковим керівництвом вчених НАПН України здійснюється 22 всеукраїнських експерименти, що охоплюють різні рівні та складники освіти (рис. І.3.).

Всеукраїнські експерименти проводилися з метою вдосконалення змісту повної загальної середньої освіти у межах реалізації реформи «Нова українська школа»; дидактичного та психолого-педагогічного забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні; підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного та психологічного профілю; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях.

Рівні та складники освіти. Експериментальна діяльність у НАПН України здійснювалася за 15 пріоритетними напрямками (тематикою) наукових досліджень і охоплювала рівні та складники освіти: дошкільну (16 %), початкову (20 %), базову середню (26 %), профільну середню (10 %), позашкільну (7 %), спеціалізовану (7 %), професійну (професійно-технічну) (25 %), фахову передвищу (2 %), вищу (16 %) освіту та освіту дорослих включно з післядипломною освітою (16 %).

**Рис. І.3. Експерименти НАПН України в 2021 р.
відповідно до рівнів і складників освіти**

Видавнича діяльність. Відповідно до планів випуску та розповсюдження друкованих видань наукових установ НАПН України, підготовлених у 2021 р. за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, за кошти державного бюджету випущено 11 найменувань друкованих видань, у тому числі: наукові (монографії), виробничо-практичні (практичний посібник), навчальні (навчальний посібник, навчальні програми, підручник) загальним тиражем 1,8 тис. примірників.

Друковані видання наукових установ НАПН України розповсюджено у 52 установах та закладах освіти державної і комунальної форм власності. З-поміж закладів освіти *державної форми власності* продукцію передано до сфери управління МОН України (23 закладам вищої освіти) і Міністерства культури та інформаційної політики України (1 закладу вищої освіти).

Друковані видання також передано закладам і установам *комунальної форми власності*, які належать до сфери управління 18 рад різних рівнів (12 обласних, 4 міських, 2 селищних), зокрема: 1 закладу вищої освіти комунальної форми власності, 6 обласним закладам післядипломної педагогічної освіти, 2 закладам загальної середньої освіти, 5 закладам дошкільної освіти, 4 інклюзивно-ресурсним центрам, 10 бібліотекам.

У 2021 р. до 30-річчя незалежності України в НАПН України підготовлено й опубліковано монографію «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (українською <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> та англійською <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-en> мовами). Друковані видання монографії тиражем 100 примірників за рішенням науково-видавничої ради передано центральним органам виконавчої влади, органам управління освіти, Національній та національним галузевим академіям наук України, установам та організаціям з метою впровадження у наукову й освітню практику рекомендацій щодо формування ефективного національного освітнього простору.

У НАПН України здійснено випуск 118 найменувань електронних видань, з-поміж яких: 18 – наукової (монографії, препринти), 58 – виробничо-практичної (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації), 31 – навчальної (навчальні, навчально-методичні посібники, навчальні та освітні програми, підручники, практикуми, робочі зошити), 11 – довідкової (бібліографічні та біобібліографічні покажчики, словники, довідники, енциклопедії, довідкові бюлетені) продукції.

Представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених НАПН України у світовій системі наукових комунікацій.

Діяльність наукових періодичних видань НАПН України. У звітному році налічувалося 44 наукові періодичні видання (засновники / співзасновники – НАПН України та її наукові установи), з-поміж яких 36 друкованих та 8 електронних. У цілому простежується позитивна тенденція щодо результативності діяльності наукових періодичних видань НАПН України:

– електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (<https://journal.iitta.gov.ua/>) (засновник – Інститут

інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. За результатами моніторингу сайту електронного наукового періодичного видання (станом на 1 січня 2022 р.) публікації переглянуто більше ніж 1,1 млн разів, зокрема протягом 2021 р. здійснено понад 204,6 тис. переглядів сторінок 25,7 тис. користувачів із 196 країн світу (найбільше з України – 63,6 %, США – 6,4 % та Японії – 5,9 %);

– опубліковано четвертий номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), в якому представлено статті з питань філософії та історії освіти, освіти в контексті сучасних трансформацій, загальної середньої та вищої освіти, розвитку особистості, педагогічної компаративістики та міжнародної освіти тощо. Науковий журнал індексується у Crossref, Directory of Open Access Journals, European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Index Copernicus International тощо. У звітному році журнал внесено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України від 27 вересня 2021 р. № 1017);

– здійснюється випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), створеного з метою сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти, педагогіки і психології, інтеграції вітчизняної педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір та всебічного висвітлення діяльності НАПН України. У звітному році підготовлено 100 матеріалів, які публікувалися безперервно у межах двох випусків до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 15,1 тис. (вдвічі більше порівняно з 2020 р.) користувачів вебсайту видання, 47 % з яких вивчали опубліковані матеріали з мобільних пристроїв (смартфонів та планшетів). Найбільше користувачів з України (85 %) та США (11 %);

– 32 найменування (73 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» Переліку наукових фахових видань України за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота»;

– усі електронні та 94 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника) видання;

– 38 (78 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють статтям DOI;

– наукові періодичні видання НАПН України представлені у базах даних, реєстрах і пошукових системах, зокрема: Web of Science Core Collection (електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання»), бази даних фірми EBSCO Publishing (3 видання), Directory of Open

Access Journals (11 видань), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (16 видань), Central European Journal of Social Sciences and Humanities (3 видання), Index Copernicus International Journals Master List (23 видання) тощо;

– 84 % наукових періодичних видань НАПН України розміщують повні тексти у відкритому доступі на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника), підтримуючи ініціативи «Відкритої науки». Водночас під час реєстрації DOI лише 21 видання передає серед метаданих анотації (Initiative for Open Abstracts, I4OA) та 6 видань («Вісник НАПН України», «Education: Modern Discourses», «Педагогічний дискурс», «Університети і лідерство», «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент» та «Психологічні перспективи») – списки використаних джерел (Initiative for Open Citations, I4OC).

Публікаційна активність вчених НАПН України. У 2021 р. істотно зросла публікаційна активність і ефективність вчених НАПН України, та посилено роботу з представлення діяльності наукових працівників в інформаційному науково-освітньому просторі:

– майже 400 статей опубліковано дійсними членами, членами-кореспондентами та вченими наукових установ НАПН України у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, що у 1,2 разу більше порівняно з 2020 р. та у 4,9 разу більше порівняно з 2018 р. З-поміж них: «Cognitive Studies», «Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal», «Information Technologies and Learning Tools», «International Journal of Learning, Teaching and Educational Research», «Journal of Affective Disorders», «Journal of Cross-Cultural Psychology», «Journal of Education Culture and Society», «Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment», «Journal of Language and Linguistic Studies», «Personality and Individual Differences», «Personality and Social Psychology Bulletin», «Perspectives in Education», «Psycholinguistics», «Scientific Reports», «The New Educational Review» тощо;

– суттєво (до 394 осіб) збільшилася частка вчених наукових установ і членів (академіків та членів-кореспондентів) НАПН України, які опублікували у 2021 р. статті у виданнях, що індексуються у базах даних Scopus і Web of Science Core Collection, що в 1,7 разу більше порівняно з 2020 р. та у 6,6 разу – порівняно з 2018 р.;

– успішно функціонував профіль НАПН України у Scopus (Scopus Affiliation ID: 60123159), в якому наведено відомості про публікації вчених НАПН України у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus. Зокрема, інформацію про публікації систематизовано за вченими (authors), науковими спеціальностями (subject areas), науковими періодичними виданнями (sources), співавторами публікацій (collaborating affiliations) тощо. У профілі представлено більше 440 статей та понад 150 авторів – вчених НАПН України (рис. І.4);

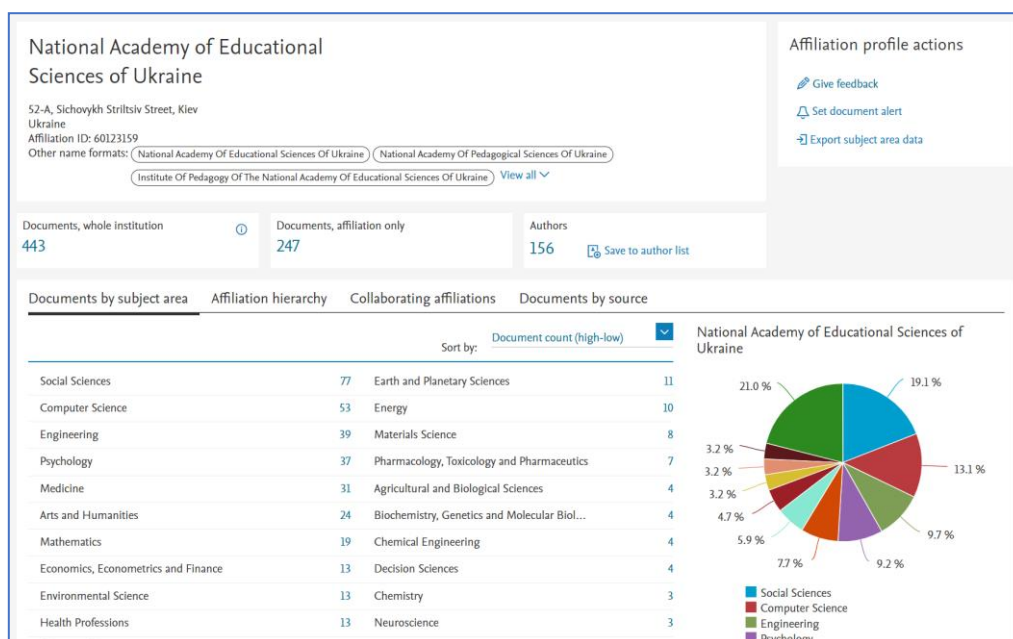

Рис. І.4. Профіль НАПН України у Scopus

– до Електронної бібліотеки НАПН України (lib.iitta.gov.ua) внесено більше 3,3 тис. ресурсів, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень (Додатки, табл. 3). Загалом на кінець звітного року у бібліотеці розміщено понад 26,1 тис. повнотекстових ресурсів, які завантажено понад 8,8 млн разів, з них майже 1,7 млн у 2021 р. порівняно з 1 млн у 2018 р. (рис. І.5.). За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України впродовж 2021 р. налічувалося понад 47,6 тис. її користувачів, здійснено 594,0 тис. переглядів сторінок зі 182 країн світу (найбільше користувачів з України – 75 %);

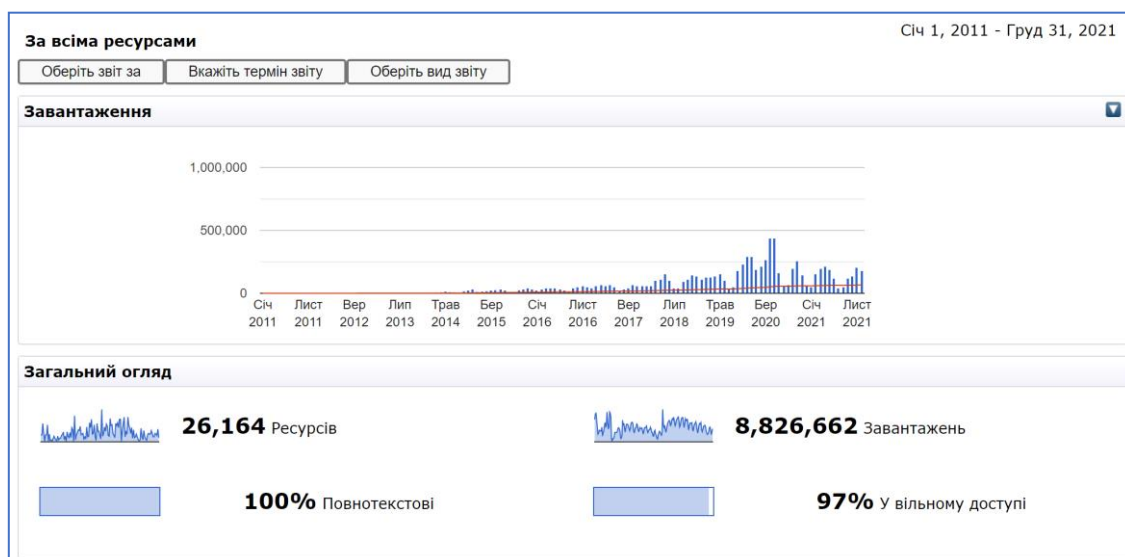

Рис. І.5. Статистичний звіт Електронної бібліотеки НАПН України (lib.iitta.gov.ua) станом на 31 грудня 2021 р.

– близько 830 (90 %) вчених наукових установ НАПН України мають цифрові ідентифікатори ORCID iD; 858 – профілі у Google Scholar, 89 % з яких представлено в системі «Бібліометрика української науки» (Додатки, табл. 2);

– згідно з наведеними у Google Scholar бібліометричними портретами наукових працівників індекс Гірша 11 і більше мають 148 вчених наукових установ НАПН України, у тому числі 33 вчених – 20 і більше;

– понад 600 публікацій вчених наукових установ НАПН України здійснено англійською та іншими іноземними мовами;

– одинадцять наукових установ НАПН України представлено з-поміж понад 200 університетів і науково-дослідних інститутів відповідного Рейтингу, що підготовлений відділом бібліометрії і наукометрії Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського у рамках проєкту «Бібліометрика української науки» (табл. І.2).

Таблиця І.2

Рейтинг наукових установ НАПН України за даними інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки»

№ з/п	Місце у рейтингу	Найменування наукової установи, закладу НАПН України	h-індекс
1	8	Інститут психології імені Г.С. Костюка	111
2	49	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	66
3	51	Інститут вищої освіти	65
4	52	Інститут педагогіки	65
5	54	Інститут проблем виховання	63
6	65	Інститут соціальної та політичної психології	59
7	66	Інститут цифровізації освіти (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання)	59
8	83	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	51
9	114	Інститут професійної освіти (Інститут професійно-технічної освіти)	40
10	177	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	21
11	197	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	11

Упродовж 2021 р. вченим, аспірантам, докторантам НАПН України надано доступ до:

– баз даних Web of Science Core Collection, Scopus, ScienceDirect відповідно до наказів МОН України «Про надання доступу закладам вищої освіти і науковим установам до електронних наукових баз даних та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 29 травня 2020 р. № 721 зі змінами, внесеними наказом МОН України від 17 листопада 2020 р. № 1426, та «Про надання доступу закладам вищої освіти і науковим установам до електронних наукових баз даних» від 1 вересня 2021 р. № 963 через Державну науково-технічну бібліотеку України;

– зарубіжних повнотекстових і реферативних науково-технічних, економічних та довідкових баз даних фірми EBSCO Publishing за кошти державного бюджету через Державну науково-педагогічну бібліотеку України імені В.О. Сухомлинського.

Науково-експертна діяльність вчених НАПН України.

Проведення наукової експертизи. З метою імплементації законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» вчені НАПН України здійснювали незалежну наукову експертизу, зокрема:

– понад 130 законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм, освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів;

– близько 600 од. рукописів видавничої (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової) продукції (друкованих та електронних видань) для рекомендації їх до публікації;

– понад 340 од. навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, базової середньої, профільної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України;

– понад 300 дисертацій, з них 35 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук, у рамках діяльності спеціалізованих вчених рад. Підготовлено відгуки (опонування) на близько 170 дисертацій, з них 37 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук, та понад 230 авторефератів дисертацій, з них 33 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Участь вчених НАПН України в роботі експертних груп. Більше 170 провідних вчених НАПН України брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій, агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо, зокрема в роботі Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національної ради з питань розвитку науки і технологій, Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, програмних комітетів, відповідальних за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», Комітету з Державної премії України в галузі освіти, МОН України (колегії МОН України, експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій, Наукової ради, експертних груп з оцінювання ефективності діяльності наукових установ, Науково-методичної ради, робочих груп, конкурсних комісій, Ради представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України тощо), Міністерства соціальної політики України, Міністерства культури України, Національного фонду досліджень України, Національної академії наук України, Державної служби якості освіти України, Українського культурного фонду, громадських організацій, редакційних колегій вітчизняних та зарубіжних наукових періодичних видань тощо.

Співпраця з комітетами Верховної Ради України. У 2021 р. НАПН України здійснювала плідну співпрацю з комітетами Верховної Ради України за такими напрямками:

участь вчених НАПН України для підготовки проєктів актів Верховної Ради України у робочих та експертних групах, зокрема Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, а також об'єднаної Конкурсної комісії з присудження Премії Верховної Ради України молодим ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених;

надання експертних висновків та пропозицій до понад 40 законопроєктів на запити:

- Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій;
- Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики;
- Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування;
- Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування;
- Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин;
- Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності;
- Комітету Верховної Ради України з питань правової політики;

систематичне надання інформаційно-аналітичних матеріалів, підготовлених вченими НАПН України:

– Стан та шляхи підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти в Україні. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор. ; за заг. ред. О.М. Топузова ; укл. М.В. Головка. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 116 с. <https://bit.ly/3H11iDn>;

– Початок і завершення навчального року: зарубіжний досвід: інформація Національної академії педагогічних наук України на запит Консультативної ради при Президентові України з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2021. 3(2). С. 1–13. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-14-1>;

– Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи: аналітико-методичні матеріали / за заг. ред. О.М. Топузова ; укл. М.В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2021. 192 с. <https://bit.ly/3s2NFPO>;

– Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих впливів : довідкове видання [Електронне видання]. / О.В. Малихін, Н.О. Арістова, О.М. Шпарик. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 71 с. <https://bit.ly/3BA4EvU>;

– Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед.освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Н.Г. Ничкало, Л.Б. Лук'янова,

Л.О. Хомич, за ред. В. Кременя. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54 с. <https://bit.ly/3v04PiT>;

– Державна політика у сфері освіти дорослих в Україні. Звіт за результатами дослідження. Київ: Вид-во представництво DVV International в Україні. 2021. 74 с. <https://bit.ly/3v2ocYJ>;

– Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу) : науково-аналітичні матеріали / В.О. Радкевич, О.В. Бородієнко, С.Г. Кравець ; НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти. Київ: ТОВ «ТРОПЕА», 2021. 32 с. <https://bit.ly/3p1mrNB>;

– Аналітичний звіт. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину / І.В. Іванюк, О.В. Овчарук: ІТЗН НАПН України. 2021. <https://lib.iitta.gov.ua/724564/>;

– Науково-аналітичні матеріали «Шкільна освіта для демократичного громадянства» / В.Ю. Биков, М.П. Лещенко, О.В. Овчарук. ІТЗН НАПН України. 2021. <https://lib.iitta.gov.ua/728643/> ;

участь у засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, зокрема у 3 слуханнях:

– «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою» (11 березня 2021 р.);

– «Якість підручників та навчальних посібників для Нової української школи» (26 травня 2021 р.);

– «Перший рік грантового фінансування Національним фондом досліджень України: проблеми і перспективи» (24 червня 2021 р.);

– участь у круглих столах, конференціях, роботі консультативно-дорадчих органів:

– Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій;

– Міжвідомчої комісії з питань охорони дитинства Міністерства соціальної політики (11 лютого 2021 р.);

– Комітету експертів Європейської хартії регіональних мов або мов меншин (9 липня 2021 р.).

З-поміж результатів спільної діяльності є:

– проведення з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Всеукраїнського тижня дошкілля, Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції «Освітній процес у закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал» (9 червня 2021 р.); Всеукраїнської конференції працівників дошкільної освіти (20 вересня 2021 р.), вебінару «Забезпечення якості освіти дітей раннього та дошкільного віку у приватному секторі: наука і практика» (6 квітня 2021 р.), фахової експертизи нової редакції Закону України «Про дошкільну освіту»;

– підготовка Положення про ліцей (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 р. № 1062);

- підготовка проєкту Закону України «Про професійну освіту і навчання»;
- підготовка проєкту Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр.;
- розроблення Концепції Президентського університету;
- розроблення з підкомітетом з питань освіти впродовж життя та позашкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Національної стратегії розвитку освіти дорослих в Україні.

Співпраця з Міністерством освіти і науки України. У 2021 р. розпочато реалізацію Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки, якою передбачено виконання 116 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти, з таких восьми напрямів: «Доступна та якісна дошкільна освіта», «Нова українська школа», «Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта», «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих», «Розвиток науки та інновацій», «Цифровізація освіти», «Психологічний супровід освіти» та «Загальні проблеми розвитку освітнього простору». Серед результатів вирішення пріоритетних завдань спільної діяльності у 2021 р.:

- вдосконалення законодавства України у сфері освіти, зокрема, підготовка проєктів законів України «Про освіту дорослих», «Про дошкільну освіту», «Про основні засади державної політики утвердження громадянської ідентичності»; проєкту Державного стандарту профільної середньої освіти;
- розроблення на виконання наказів МОН України типових освітніх програм для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 19 лютого 2021 р. № 235) та модельних навчальних програм (наказ МОН України від 12 липня 2021 р. № 795); рекомендацій із оцінювання у 5-9 класах;
- розроблення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах (групах) закладів освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765);
- розроблення професійного стандарту «Майстер виробничого навчання» (наказ Міністерства економіки України від 17 серпня 2021 р. № 430-21);
- розроблення Стандарту вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань – «01 Освіта / Педагогіка», спеціальність – «011 Освітні, педагогічні науки»;
- розроблення Концепції цифрової трансформації освіти і науки;
- організація та проведення порівняльного дослідження сформованості мовно-літературної, математичної, природничої і соціальної компетентностей учнів 4 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 6 травня 2021 р. № 510);
- започаткування освітнього проєкту всеукраїнського рівня «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної

середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОН України від 2 квітня 2021 р. № 406);

- розроблення проєкту Концепції підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими;

- забезпечення науково-методичного супроводу формування ІК компетентності вчителів в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища та ін.

Співпраця з Національною академією наук України. Співпраця Національної академії педагогічних наук України з Національною академією наук України у 2021 р. відбувалася шляхом виконання 56 заходів Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 рр., серед яких проведення спільних наукових досліджень та експериментальних розробок, підготовка наукових і навчальних видань, організація науково-практичних масових заходів тощо. З-поміж найвагоміших результатів співпраці у 2021 р.:

- спільні заходи щодо відзначення 30-річчя незалежності України та вшанування на державному рівні пам'яті президента НАН України Б.Є. Патона, за участі президента НАПН України В.Г. Кременя;

- спільна участь вчених у законодавчих ініціативах (розроблення нового переліку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, зокрема з проблем розвитку людини; надання пропозицій до проєкту структури Концепції національної програми розвитку гуманітарної сфери України та кандидатури вчених для підготовки відповідних розділів Концепції);

- спільне членство і взаємне представництво в керівних органах НАН України і НАПН України, зокрема в роботі президій та загальних зборів академій, Ради президентів академій наук України, науково-координаційній раді Секції суспільних наук і гуманітарних наук НАН України, а також робочих групах тощо;

- погодження фундаментальних наукових досліджень НАПН України, виконання яких розпочинається у наступному році. У 2021 р. погоджено 12 тем фундаментальних наукових досліджень наукових установ НАПН України, виконання яких розпочиналося у 2022 р.;

- співпраця з Національним центром «Мала академія наук України» (НЦ «МАНУ»), що у 2021 р. реалізована через дослідно-експериментальну роботу, наукове керівництво вченими НАПН України дослідницькими роботами учнів-членів НЦ «МАНУ» та низку спільних науково-практичних заходів;

- оновлення та вдосконалення нових стандартів освіти, освітніх програм з окремих предметів;

- імплементація спільних міждисциплінарних досліджень, передусім у контексті соціально-психологічного супроводу, зокрема, розроблення міждисциплінарного кластеру знань щодо психології примирення породжених війною спільнот і подолання воєнної травматизації; розроблення плану реалізації проєкту «Україна в період зміни політичних поколінь» (Інститут соціальної та політичної психології спільно з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України); діяльність

міждисциплінарного наукового семінару Фонду В.М. Глушкова (Київський будинок вчених НАН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України);

- створення та використання інформаційно-цифрової системи забезпечення освітнього та наукового просторів, а саме розроблення та впровадження для професійної (професійно-технічної) освіти системи дистанційного навчання; проведення бібліометричного аудиту педагогічної науки за результатами наукометричної системи «Бібліометрика української науки» та ін.;

- співпраця молодих вчених НАН України і НАПН України, зокрема у 2021 р. продовжено взаємодію між Радами молодих вчених наукових установ НАН України і НАПН України щодо налагодження ефективної спільної діяльності, сприяння реалізації їх прав та інтересів.

Проведення науково-практичних масових заходів. У 2021 р. вчені НАПН України були активними учасниками трьох міжнародних виставкових заходів:

- XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (26-28 травня, м. Київ);

- XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (20-22 жовтня, м. Київ);

- XXXVIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра» (12-13 листопада, м. Київ).

Експозицію інноваційного наукового доробку вчених академії було розгорнуто під час роботи Національного освітнього форуму «Нова українська школа 2020/2021: синергія, інтеграція, менеджмент» (30 листопада, м. Київ).

Проведено 68 онлайн заходів (науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації) з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Наукові розробки вчених установ НАПН України відзначено 5 почесними нагородами у конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» та 21 медаллю виставок.

У 2021 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи (рис. І.6):

- провели 190 науково-практичних масових заходів: 86 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 63 семінари, 2 форуми, 5 педагогічних читань, 16 круглих столів, 18 – заходів інших видів;

- були організаторами і співорганізаторами 281 масового заходу, зокрема: 100 конференцій, 91 семінару, 30 круглих столів та інших заходів (Додатки, табл. 23);

- понад 3,4 тис. раз вчені академії брали участь у 18 з'їздах і конгресах, 133 симпозіумах, понад 1,6 тис. конференцій, 418 семінарах, 22 педагогічних читаннях, 158 круглих столах, 60 виставках, більше 1 тис. – інших заходах. Унаслідок пандемії COVID-19 і введення карантину велика кількість заходів проводилися в онлайн-режимі.

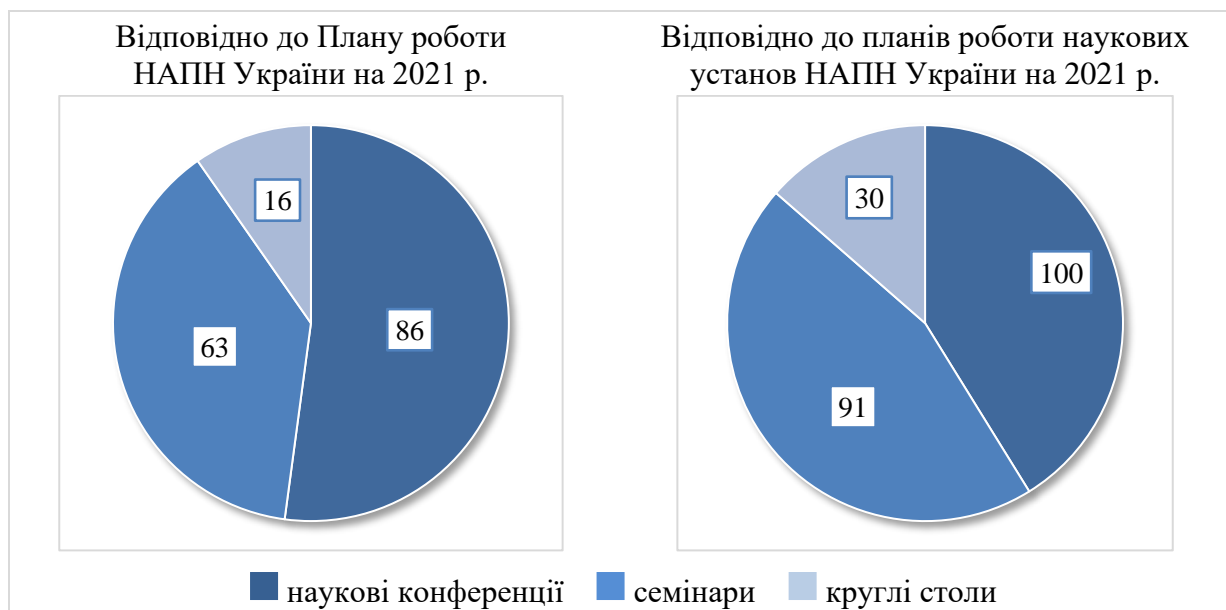

Рис. І.6. Організація і проведення науково-практичних масових заходів у 2021 р.

Проведення освітньої діяльності в НАПН України.

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалась через аспірантуру і докторантуру одинадцяти наукових установ НАПН України у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка»; «05 Соціальні та поведінкові науки»; «23 Соціальна робота»; «28 Публічне управління та адміністрування». Упродовж 2020-2021 рр. у дев'яти установах НАПН України акредитовано п'ятнадцять освітньо-наукових програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота», «28 Публічне управління та адміністрування». Дві освітньо-наукові програми «Політика і лідерство у вищій освіті» та «Викладання і навчання у вищій освіті» Інституту вищої освіти НАПН України отримали акредитацію з визначенням «Зразкова».

Продовжено підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, які прийняті на навчання до 1 вересня 2016 р., через аспірантуру та докторантуру в галузі педагогічних та психологічних наук.

У 2021 р. в аспірантурі навчалось 292 особи, з них 52 – за державним замовленням; у докторантурі – 18 осіб, з яких 12 – за державним замовленням (рис. І.7-І.8).

Закінчили аспірантуру 78 осіб, докторантуру 11 осіб. Прийом до докторантури у 2021 р. становив 12 осіб, до аспірантури – 100 осіб.

У цілому в 2021 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів у порівнянні з 2020 р. зросли: в аспірантурі за державним замовленням – на 29,6 % та за кошти юридичних і фізичних осіб – на 6,5 %, у докторантурі за державним замовленням – на 0,6 %.

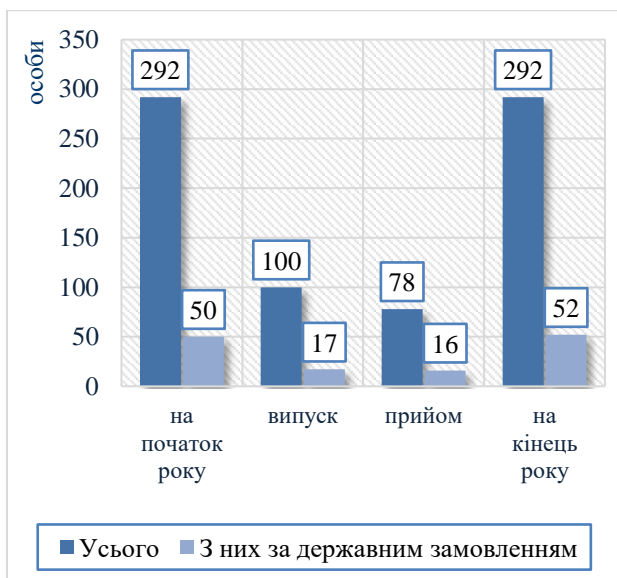

Рис. І.7. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2021 р.

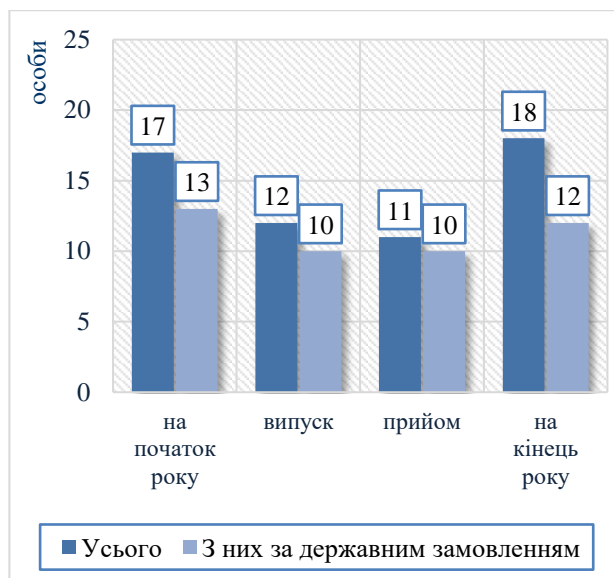

Рис. І.8. Підготовка здобувачів на науковому рівні вищої освіти у 2021 р.

Ефективність підготовки в аспірантурі і докторантурі НАПН України, у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в аспірантурі (12,2 %), докторантурі (14,5 %) наукових установ України, вища і становить 50 % в аспірантурі, 30 % у докторантурі.

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2021 р. брали участь чотирнадцять спеціалізованих вчених рад, що діяли у десяти наукових установах НАПН України. За минулий рік захищено 144 дисертаційні роботи: 47 докторських і 97 кандидатських (рис. І.9).

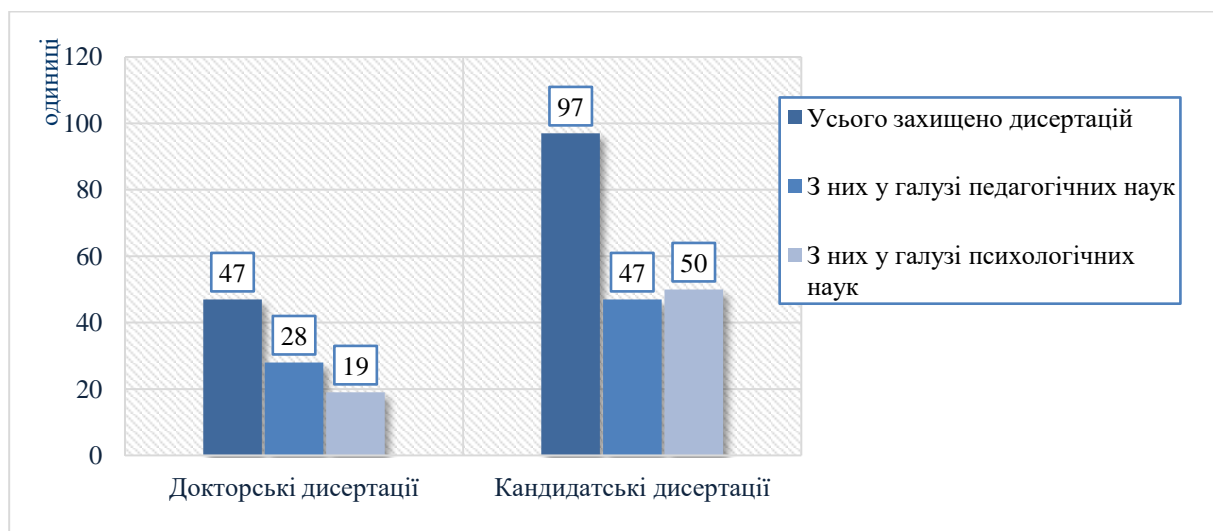

Рис. І.9. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2021 р.

У наукових установах НАПН України продовжено експеримент з присудження ступеня доктора філософії згідно з «Порядком проведення

експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Упродовж звітного року у шести наукових установах НАПН України (Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут вищої освіти, Інститут професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти») створено разові спеціалізовані вчені ради для присудження ступеня доктора філософії, в яких відбулося 37 публічних захистів дисертацій (рис. І.10).

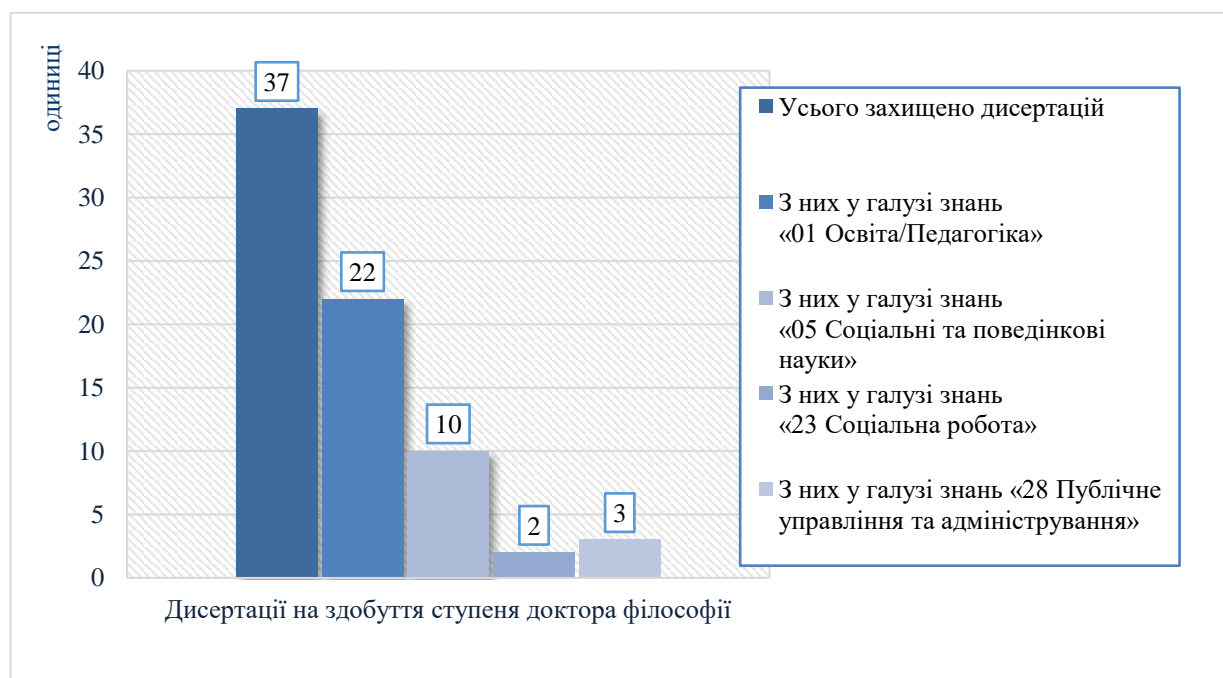

Рис. І.10. Захист дисертацій на засіданнях разових спеціалізованих учених рад у 2021 р.

Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (голова – акад. О.М. Топузов) здійснювалася за участю 80 провідних учених України в рамках чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями в галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота» (рис. І.11).

Міжвідомчою радою розглянуто 307 тем дисертаційних досліджень, надісланих 78 науковими установами і закладами вищої освіти, з-поміж яких: педагогічні заклади вищої освіти, заклади вищої освіти непедагогічного профілю (аграрні, військові, економічні, медичні, технічні, юридичні), де досліджуються проблеми у галузях освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології) і соціальної роботи. За результатами скориговано 62,2 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 49,0 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

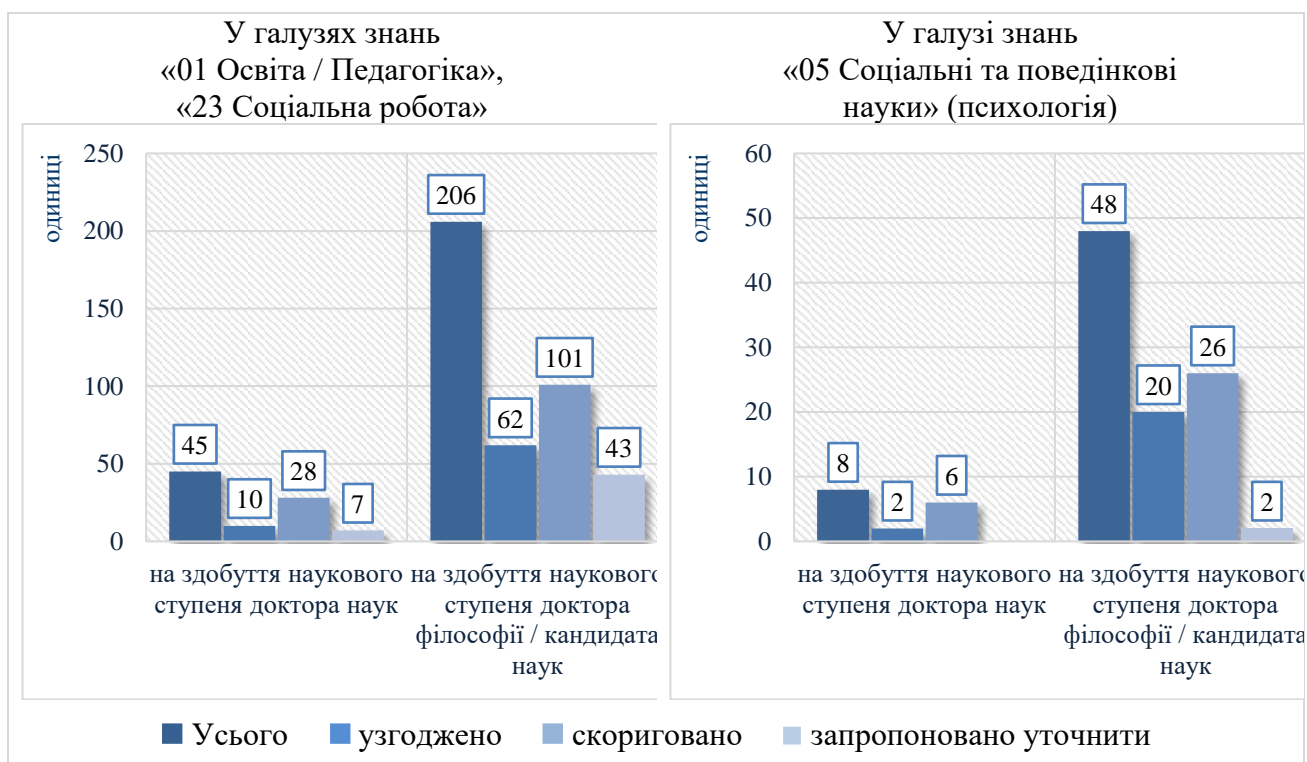

Рис. І.11. Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2021 р.

Підготовка на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти провадилася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійної освіти НАПН України (рис. І.12.-І.13.).

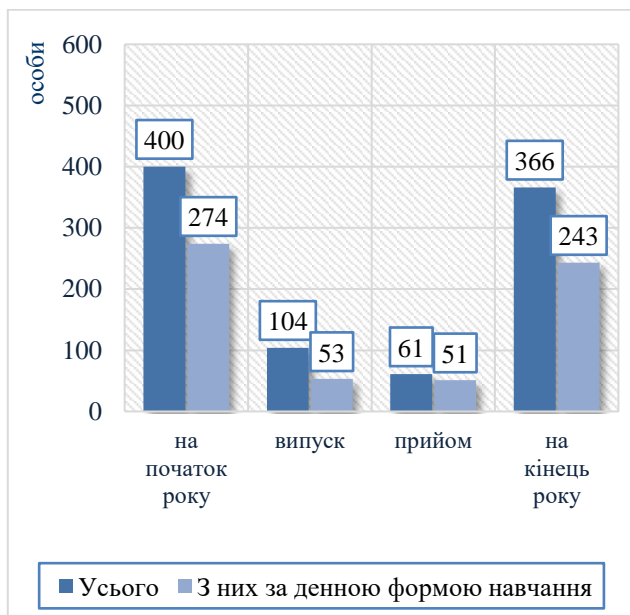

Рис. І.12. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2021 р.

Рис. І.13. Підготовка здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2021 р.

Навчання бакалаврів і магістрів здійснювалося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійної освіти НАПН України за вісьмома спеціальностями у таких галузях знань:

- «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта (Дизайн)», «016 Спеціальна освіта»);
- «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»);
- «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»);
- «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»).

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітного року становила 930 осіб.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті педагогіки, Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (рис. І.14.). Підвищили кваліфікацію понад 8 тис. керівників, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників закладів освіти, установ, організацій, з них 5 тис. осіб – за державним замовленням.

В Інституті педагогіки за спеціальностями «013 Початкова освіта», «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», «014.15 Середня освіта (Природничі науки) за кошти фізичних і юридичних осіб підвищили кваліфікацію 300 педагогічних та науково-педагогічних працівників. Вченими Інституту розпочато безкоштовні курси підвищення кваліфікації для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ, методистів, викладачів, що планують викладати і/або провадять методичну

Найменування наукової установи, закладу НАПН України	Загальна кількість осіб, які підвищили кваліфікацію	З них за державним замовленням
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	7485	4981
Інститут педагогіки	300	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	337	–
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	15	–
Усього	8137	4981

Рис. І.14. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2021 р.

роботу за новим державним стандартом базової середньої освіти. Станом на грудень 2021 р. на навчання за програмами з математики, інформатики, української мови та літератури, зарубіжної літератури, природничих предметів, мистецтва, історії зареєстровано понад 8 тис. осіб. В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за кошти фізичних та юридичних осіб кваліфікаційний рівень підвищили 200 осіб за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» та 137 осіб за спеціальністю «053 Психологія». В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за освітніми програмами зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» підвищили кваліфікацію 15 осіб.

Діяльність Ради молодих вчених НАПН України. Метою діяльності Ради молодих вчених НАПН України є представництво, захист і сприяння реалізації прав та інтересів молодих вчених наукових установ НАПН України, а також здійснення наукової діяльності, підвищення кваліфікації, кар'єрне зростання, реалізація творчого потенціалу, надання інформаційної та організаційної підтримки. На виконання цих завдань у НАПН України:

- за підсумками конкурсного відбору виконано 3 прикладних наукових проекти для підтримки молодих вчених НАПН України (<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4103>). Отримано вагомі наукові результати щодо вивчення проблем психологічного супроводу освіти та використання цифрових технологій для навчання в закладах загальної середньої освіти. Підготовлено 11 одиниць продукції: 4 од. виробничо-практичної (стандартний протокол, методичні рекомендації), 5 статей, 2 тез доповідей, з них друкованих та електронних видань: виробничо-практичної – 2, статей – 3, тез доповідей – 2. Наукові результати трьох прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених упроваджено у закладах освіти різних рівнів, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, зокрема на різних етапах і рівнях оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 7 (64 %) із 11 розробок;

- за ініціативи молодих вчених НАПН України проведено 8 науково-практичних заходів (круглі столи, науково-практичні конференції і семінари, прямі ефіри) для аспірантів, докторантів, молодих дослідників. Узято участь у щорічній конференції Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc «Open Up Your Science!», загальноукраїнському опитуванні, благодійній акції тощо;

- здійснюється плідна співпраця з молодими вченими інших органів, організацій і установ: Радою молодих вчених при МОН України, Радою молодих вчених НАН України, Міжгалузевою Радою молодих вчених, Радою молодих вчених Державного науково-дослідного інституту МВС України тощо. Зокрема, докт. психол. наук І.Г. Губеладзе другий рік поспіль обрано національним делегатом до Європейської ради аспірантів і молодих дослідників Eurodoc;

- узято участь у міжнародних проєктах, зокрема голова Ради молодих вчених Інституту вищої освіти НАПН України О. Паламарчук стала

координатором проєкту «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» / Project «Teachers' Certification Centres: Innovative Approach to Promotion Teaching Excellence» (UTTERLY) (2021-2023 pp.).

За вагомі досягнення та особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти та науки у 2021 р. присуджено:

- премію Президента України для молодих вчених за наукову роботу «Інноваційні засоби психологічної допомоги особистості в умовах гібридної війни» М.С. Дворник і К.В. Мирончак, кандидатам психологічних наук, старшим науковим співробітникам лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (<https://bit.ly/3HI6XPT>);

- Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук за виконання наукової роботи «Оптимізація психічного стану наркозалежних засобами музичного впливу» Л.М. Литвинчук, доктору психологічних наук, старшому науковому співробітнику лабораторії психології навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (<https://bit.ly/3JaW3IW>);

- Державну іменну стипендію найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні у номінації «стипендія імені Юрія Поправки» К.В. Мирончак, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (<https://bit.ly/3HGjLGy>);

- стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених (<https://bit.ly/34mY7Jb>);

- І.О. Горошкіну, канд. пед. наук, старшому науковому співробітнику відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України;

- Є.В. Степурі, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Міжнародне наукове співробітництво є невід’ємним складником нової системи європейських та глобальних зв’язків і відносин, інтернаціоналізації вищої освіти і науки, про що свідчить співдружність українських освітян і вчених. У звітному році продовжено міжнародну діяльність наукових установ НАПН України, попри карантинні заходи, оголошені в зарубіжному освітньому та науковому просторах:

- активна участь у близько 40 міжнародних науково-освітніх проєктах і програмах Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів;

- наукова співпраця з 36 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн світу, науковими установами і закладами освіти у

межах 33 угод про співробітництво, укладених НАПН України, і в межах сотень угод, укладених безпосередньо науковими установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами. Зокрема, укладено 4 меморандуми про співпрацю із зарубіжними партнерами: Представництвом німецької (неурядової) організації «Німецьке об'єднання народних університетів» (DVV International) в Україні; Національною академією освіти імені Й. Алтинсаріна Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан; Товариством з обмеженою відповідальністю «Всесвітній торгівельний центр (США) у Києві»; Громадською організацією «Інститут лідерства, інновацій та розвитку» (Еразмус +);

– провадження експертної діяльності вчених НАПН України, які є членами понад 50 міжнародних організацій, іноземних академій, міжнародних наукових товариств (Глобальний союз науковців за мир, Міжнародна рада психологів, Всесвітня рада з питань обдарованих і талановитих дітей, Східноєвропейська федерація наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, Європейська асоціація освіти дорослих, Європейська асоціація медіа та інформаційної освіти, Європейська асоціація психотерапії, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, «Україна та українці за кордоном» тощо), членами редколегій майже 60 зарубіжних наукових видань, що входять до наукометричних баз даних;

– проведення понад 100 міжнародних науково-практичних заходів спільно із зарубіжними партнерами та участь у роботі близько 1 тис. онлайн і офлайн міжнародних наукових заходів.

Науково-інформаційна діяльність здійснювалася шляхом публікації наукових, науково-популярних, журналістських матеріалів в електронних ресурсах і друкованих виданнях, зокрема на офіційному сайті НАПН України, офіційній сторінці НАПН України у мережі Facebook (facebook.com/ua.naps), сайтах і сторінках наукових установ і їхніх підрозділів у соціальних мережах. Ключові напрями науково-інформаційної діяльності:

– інформування освітньої громадськості і суспільства у контексті 30-річчя Незалежності України, інноваційної діяльності академії;

– систематичне оприлюднення результатів, здобутих за фундаментальними та прикладними дослідженнями, що виконувалися науковими працівниками НАПН України; участь провідних вчених НАПН України у законодавчому забезпеченні освітньої сфери тощо;

– відкриття на офіційному сайті академії нової сторінки «Щодо природничих наук і математики», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета». Матеріали дублюються на сторінках соціальної мережі Facebook «Освітняська і педагогічна періодика» (facebook.com/PedpsychNAPN) і «Педагогічна альфа-віта» (shorturl.at/knCO6);

– співпраця з усеукраїнськими газетами «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Україна молода», «День», «Сучасна освіта України», «Освіта України», «Освіта»; журналом НАН України «Світогляд», журналами

видавництва «Світич» – «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи»; газетах НАПН України – «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета України»; започатковано плідну співпрацю з оновленою газетою НАН України «Світ»;

– участь вчених НАПН України у радіо- і телепрограмах в якості експертів;

– презентаційні публікації у всеукраїнських виданнях (видавництва «ЛОГОС», «Альфа Віта Груп» тощо).

Цифровізація наукової діяльності. У 2021 р. пріоритетним завданням цифровізації наукової діяльності НАПН України було забезпечення ефективної дистанційної роботи наукових та інших працівників академії, що здійснювалося за такими напрямками:

– використання цифрових технологій як засобу колективної комунікації в ІТ-програмах Zoom, Skype, Meet, YouTube тощо, що забезпечує участь вчених в онлайн заходах: заняттях, веб-конференціях, вебінарах, засіданнях тощо;

– розширенню наукової співпраці вчених академії з партнерами в Україні та за її межами;

– активізація роботи щодо висвітлення результатів діяльності НАПН України та наукових установ на вебпорталі академії (naps.gov.ua) та офіційній сторінці у Facebook (facebook.com/ua.naps), що зумовило істотне (вдвічі) зростання відвідуваності.

Незважаючи на позитивні результати цифровізації наукової діяльності НАПН України, все ж актуальним залишається питання вдосконалення інформаційної інфраструктури, зокрема модернізації комп'ютерної техніки.

Фінансове забезпечення. НАПН України в 2021 р. отримано фінансування з державного бюджету в сумі 270 млн 176,5 тис. грн, у т.ч. на фундаментальні дослідження – 81 млн 52,6 тис. грн, на прикладні дослідження – 112 млн 71,0 тис. грн, на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів – 7 млн 536,4 тис. грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів – 35 млн 353,1 тис. грн, фінансову підтримку наукового об'єкту, що становить національне надбання – 50,0 тис. грн, забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 8 млн 197,6 тис. грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України – 25 млн 915,8 тис. грн.

Порівняно з 2020 р. фінансування НАПН України збільшилося на 54 млн 895,3 тис. грн або на 25,5 %, що пов'язано із підвищенням посадових окладів і мінімальної заробітної плати. НАПН України отримано 37 млн 831,1 тис. грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 9 млн 734,5 тис. грн (34,6 %) більше, ніж у 2020 р.

Протягом звітнього року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 308 млн 7,6 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 87,7 %.

II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

II.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки

Наукова та науково-організаційна діяльність Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) у 2021 р. здійснювалася дійсними членами і членами-кореспондентами НАПН України, науковими колективами Інституту проблем виховання НАПН України (8 лабораторій), Інституту педагогіки НАПН України (4 відділи), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, а також установ, що діяли на засадах самофінансування, – Науково-дослідного центру проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи (спільно з Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка), Науково-дослідного центру з проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді (спільно з Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка) та Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства (спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини). У 2021 р. при Відділенні створена Консультативно-дорадча рада з цифрової освіти і педагогіки.

Вченими віднесених до Відділення наукових підрозділів виконувалося 8 фундаментальних і 11 прикладних наукових досліджень, з них завершено 2 фундаментальних, 4 прикладних та розпочато 3 фундаментальних і 1 прикладне. Науково-дослідні центри продовжили роботу над 3 фундаментальними дослідженнями. Відділення координувало дослідження 12 дійсних членів (академіків) та 18 членів-кореспондентів НАПН України.

Діяльність Відділення упродовж 2021 р. проводилась відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр. та Пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2018-2022 та 2022-2026 рр., затверджених НАПН України, й спрямовувалась на розв'язання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної сфери освіти відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр., Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 роки, Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки, Національної економічної стратегії на період до 2030 року», Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного

виховання на 2020-2025 роки», Плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки та інших нормативно-правових актів, а також рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Дослідження проводилися відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення: філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки; теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; управлінські і технологічні чинники розвитку освіти.

У наукових дослідженнях за напрямом «Філософія освіти в системі соціогуманітарного знання» продовжено роботу за темою **«Людина в системі цифрової реальності: науково-теоретичний аналіз»** (акад. В.Г. Кремень), у ході якої проаналізовано основні принципи сучасного інформаційного світу, ознакою якого є цифровізація, візуалізація та віртуалізація всіх аспектів життя суспільства; актуалізовано проблему кадрового забезпечення розвитку цифрової компетентності як ключової в учнів закладів середньої освіти; констатовано, що формування й розвиток цифрової компетентності в школі, опанування новітніх практик, технологій та методик на засадах інноваційних освітніх підходів є безпосереднім фактором внутрішньо-освітнянського та зовнішньо-контекстуального впливу на якість освіти та забезпечення реалізації національної освітньої політики; досліджено семантику понять «дигітальна революція», «дигітальна культура», «Номо digitalis», «інформаційно-цифрова реальність»; обґрунтовано, що народжена інформаційно-цифровою реальністю Номо digitalis (людина цифрова) є результатом впливу складної сукупності гетерогенних ефектів наукового знання, яке в сучасних умовах пост-правди постає в якості різноманітних комунікативних практик. Набуло подальшого розвитку дослідження науково-теоретичних основ інформаційно-цифрового суспільства та формування інноваційної людини – Номо digitalis (людини цифрової); зроблено висновки, що знання в процесі еволюції соціокультурного життя набуває конститутивного значення для процесу формування антропологічних ситуацій, які маніфестують себе в нових образах людини; показано, що практики людського життя все більшою мірою стають інформаційними і цифровими кластерами, включеними в реальність суспільства. На основі проведеного філософського аналізу впливу знання на процес формування нових антропологічних образів людини в розрізі досягнень науки та інноваційних технологій наведено характеристику сучасної антропологічної ситуації в контексті дигітальної культури. Доведено, що дигітальна революція як процес розширення можливостей інформаційно-цифрової реальності породжує Номо digitalis – людину цифрову.

Результати досліджень відображено у науковій та довідковій продукції, аналітичних матеріалах: монографії – 1 (у співавторстві), Енциклопедії освіти – 1 (у співавторстві, гол. ред.), концепції – 1, аналітичних матеріалах – 3, статтях – 22 (із них у фахових виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science – 1, у фахових та наукових виданнях – 17, у ЗМІ – 4), тезах – 3, іншому – 5.

Продовжено роботу за темою **«Освітологічний дискурс дослідження цінностей студентів і викладачів як основи корпоративної культури та чинника розвитку сучасного університету»** (акад. В.О. Огнев'юк), у процесі якої на теоретико-методологічному рівні обґрунтовано освітологічні засади дослідження впливу цінностей на інституційний розвиток університету; на рівні практичного впровадження здійснено адаптацію корпоративної культури університету до умов дистанційної роботи.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science, 2 статті у міжнародних виданнях, 2 статті у наукових фахових виданнях України та 2 робочі програми з навчальних дисциплін: «Філософія освіти» і «Нейрофілософія».

У 2021 р. розпочато дослідження за темою **«Нові подробиці біографії Т.Г. Шевченка в контексті сучасної гуманітарної освіти»** (акад. В.Ю. Мельниченко), у ході якого вперше виокремлено й проаналізовано маловідомі значущі подробиці Шевченкового життя для системного використання у процесі викладання гуманітарних дисциплін у закладах освіти всіх рівнів. Уперше сформульовано ідею та розроблено концепцію написання багатотомної академічної наукової біографії Тараса Шевченка.

За результатами дослідження опубліковано монографію «Подробиці Шевченкового життя» (<https://bit.ly/35EX9bT>) та 25 наукових статей.

Продовжено дослідження за темою **«Динаміка цивілізаційної парадигми розвитку України: історія і сучасність»** (акад. О.О. Рафальський), у процесі якого розроблено теоретико-методологічні засади сутності цивілізаційної ідентичності, її структури: етнічної, національної, культурної, релігійної, політичної, громадянської, європейської та інших складових, проаналізовано зв'язок цивілізаційної ідентичності з менталітетом і глобалітетом у динаміці історичного поступу та трансформацій. У контексті гуманітарної міждисциплінарності, поєднання історичних, філософських, політологічних, соціологічних і культурологічних методів пізнання, з позицій цивілізаційного, антропологічного та соціокультурного підходів розглянуто феномен української цивілізаційної ідентичності, її витоки, становлення та сучасний стан.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у науковому фаховому виданні України та 5 тез.

Подальше дослідження за темою **«Освіта і шкільництво модерної України як інтегральна частина європейського духовного простору»** (чл.-кор. В.О. Балух) дало змогу проаналізувати місце філософсько-богословської освіти в структурі національної навчально-освітньої парадигми; увиразнити значення предметів духовно-морального спрямування для сучасної шкільної освіти та їхню роль у формуванні духовності особистості; констатувати небезпеку духовно-моральної кризи молодого покоління для українського соціуму. Доведено необхідність посилення ролі богословської освіти на всіх рівнях системи освіти України; унаочнено вимоги до педагога в контексті

християно-центричного методу. На виявленому матеріалі проведено компаративний аналіз значення духовно-моральних принципів в освітньому процесі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; продовжено практику обговорення значення богословської освіти з представниками основних конфесій Чернівецької області. Зроблено висновок, що християнськоцентричність має стати наріжним каменем аксіологічної платформи національної освіти і виховання.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Scopus (<https://bit.ly/3tLW4Xz>) та колективну монографію «Київська культурна традиція в контексті середньовічної європейської цивілізації».

Продовжено дослідження за темою **«Культурно-антропологічні репрезентації філософії освіти у європейському просторі»** (чл.-кор. М.Д. Култаєва), у ході якого проаналізовано концептуальні особливості репрезентацій філософії освіти на початковому етапі становлення індустріального (Гегель, Гьольдерлін) та постіндустріального суспільства (Г. Тюрк, Р. Прехт) на перехресті утопічної та дистопійної інтенціональності, що знаходить прояв у збігах рекомендацій щодо віддаленого навчання на європейському просторі на початку XIX-го та XXI-го століть; уточнено вплив культурних технік на саморозуміння людини; обґрунтовано, що діагностика культурних патологій в освіті має враховувати культурно-антропологічні чинники.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science (<https://bit.ly/3vVmeK1>), 2 статті у наукових фахових виданнях України (<https://bit.ly/3CuoF7C>; <https://bit.ly/3HU0cdf>), підготовлено рукопис розділу монографії «Г. Сковорода і М. Гоголь: освітні імплікації філософського діалогу», 3 тез.

Визначальним напрямом дослідження за темою **«Філософія як фундамент формування культури мислення у дітей та молоді»** (чл.-кор. В.В. Ільїн) стало осмислення ролі філософії у ситуації нової соціально-культурної, політичної реальності, пов'язаної зі ствердженням інфосвіту. Комплексний аналіз типів і способів філософського мислення показав необхідність включення його результатів в освітній процес, зокрема в контексті методологічного потенціалу програми «Філософія для дітей». Проведене дослідження показало, що метою викладання філософії для дітей є розвиток здібностей до засвоєння результатів навчання, формування навичок аналітико-дослідницької діяльності, підготовка молодого покоління до входження у простір сучасної цифрової цивілізації. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо методів і форм викладання сучасної філософії для молодого покоління в умовах інформаційно-цифрової реальності; здійснено аналіз стратегій розвитку філософських дискурсів у напрямі формування філософського мислення. На основі проведеного дослідження показано, що філософія для дітей повинна

сприяти підготовці людини, здатної до конкуренції, нестандартних підходів, що сприяють вирішенню проблем, які нестримно продукує сучасна цивілізація

Результати дослідження відображено в науковій, навчальній та навчально-методичній продукції, зокрема: статтях у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Web of Science та Scopus – 4, монографії – 1, статтях у наукових фахових виданнях України – 3, в інших виданнях – 3, у ЗМІ – 2.

Продовжено дослідження за темою **«Філософський аспект адаптивного управління соціально-педагогічними системами»** (чл.-кор. Є.М. Суліма), у ході якого з'ясовано, що філософські основи управління в традиційній системі, як правило, складала філософія детермінізму, характерною особливістю якої є причинна зумовленість явищ / процесів. Розвиток інформаційного суспільства та ринкових відносин викликали до життя синергетичні процеси, що відбуваються в умовах нестабільності і супроводжують самоорганізацію складних систем. Під час дослідження з позиції синергетики було виокремлено чотири етапи саморозвитку: дестабілізаційний – результат: розгойдування зв'язків; орієнтаційний – результат: орієнтація на певний напрям розвитку; організаційний – результат: самоструктурування, поява новоутворення; результативний – результат: якісні і кількісні зміни, саморозвиток. Зроблено висновок, що філософською основою адаптивного управління є теорія нестабільності, яка пояснює нелінійний розвиток.

За результатами дослідження опубліковано: навчальні посібники «Психологія особистості» (<https://bit.ly/3hYvqoM>), «Педагогіка: хрестоматія» (<https://bit.ly/3J2LbXS>), «Педагогіка: практикум» (<https://bit.ly/3J3E3u7>), методичні рекомендації – 2, освітньо-професійну програму «Глобальні політичні процеси та міжнародні відносини», на яку отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір, статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України – 2, 3 тез.

У процесі дослідження за темою **«Філософія діджиталізації освіти»** (чл.-кор. Б.Б. Буяк) обґрунтовано незворотність процесу цифрової трансформації в умовах сучасної глобалізації освіти; розкрито перспективи цифровізації процесу навчання, проектування індивідуальної освітньої траєкторії та організації сучасного процесу педагогічного партнерства. Проаналізовано інформаційні технології на предмет їх адаптації та ефективного застосування у сфері освіти і науки. Визначено позитивні аспекти цифровізації освіти, водночас проаналізовано негативні прояви процесу діджиталізації.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Scopus (<https://bit.ly/3I7IPNa>; <https://bit.ly/3vXqVDg>), 1 – в міжнародному виданні.

У межах напряму «Методологія освіти» проводилось наукове дослідження за темою **«Міждисциплінарні дослідження у сфері освіти в контексті розвитку освітології»** (акад. С.О. Сисоєва), у ході якого проаналізовано процес цифровізації освіти як міждисциплінарну освітологічну проблему; показано вплив глобалізації і технологічного розвитку суспільства на

підвищення рівня міждисциплінарності наукової діяльності, системних досліджень у галузі освіти. Визначено педагогічні пріоритети цифровізації освіти: об'єднання зусиль учених і практиків для всебічного аналізу і міждисциплінарного вирішення сучасних проблем цифрового освітнього простору; формулювання концептуальних положень цифрової педагогіки, розроблення цифрової дидактики; визначення особливостей, нових форм і методів виховання дітей та молоді у цифровому просторі, окреслення ризиків цифровізації освіти та засобів їх подолання. Показано, що місія сучасної освіти полягає у забезпеченні здатності суспільства і кожного громадянина до переходу в цифрову епоху, орієнтовану на інші інструменти праці, інше середовище життєдіяльності.

З метою міждисциплінарного розв'язання проблем цифровізації освіти у Відділенні загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України створено Консультативно-дорадчу раду з цифрової освіти та педагогіки, діяльність якої спрямовано на дослідження актуальних проблем цифровізації освіти (філософських, теоретико-методологічних, практичних тощо) на засадах міждисциплінарності, формування аналітичних висновків і рекомендацій для сфери освіти. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді у цифровому просторі.

За результатами дослідження опубліковано 12 праць: 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Web of Science, розділ у колективній монографії, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 2 статті в Енциклопедії освіти (1 у співавторстві, відп. наук. секр.), 1 публікацію у ЗМІ, 2 тез.

Продовжено дослідження за темою *«Художній психологізм та художній психоаналіз як базові категорії теорії літератури (на матеріалі творів шкільної програми з української літератури)»* (акад. Ю.Б. Кузнецов), у ході якого дано визначення художнього психоаналізу; досліджено теорію та історію художнього психоаналізу в Австралії; показано зображення художнього психоаналізу у творчості українських письменників кінця XIX – початку XX століття (зокрема В. Стефаника). Зроблено висновки, що художній психоаналіз був наступним етапом розвитку української та зарубіжної літератури після художнього психологізму.

За результатами дослідження підготовлено розділ методичного посібника, опубліковано 2 статті у міжнародних виданнях, 1 статтю у науковому фаховому виданні України, 3 тез.

Розпочато дослідження за темою *«Упровадження як провідний чинник єдності педагогічної теорії та шкільної практики»* (чл.-кор. А.М. Бойко), в ході якого обґрунтовано, що впровадження є самостійним науковим феноменом; розкрито умови оптимального співвідношення педагогічної теорії і практики, доведено прогностичну роль педагогічного впровадження щодо всіх сфер гуманітарної суспільної практики. Підготовлено матеріал до статті і монографії за загальною темою дослідження.

Результати дослідження висвітлено у 5 наукових статтях.

У межах напряму «Теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки» продовжено дослідження за темою **«В.О. Сухомлинський і його кореспонденти: епістолярії як складова творчої спадщини педагога»** (акад. О.В. Сухомлинська), у ході якого віднайдено, виокремлено й вивчено матеріали, що стосуються всієї сукупності епістолярної спадщини педагога; здійснено її класифікацію за різними ознаками. Введено до історико-педагогічного обігу нові джерела (епістолярії), які збагатять знання широкого кола освітян про постать педагога, розширять уявлення про культурно-гуманітарну сферу, включаючи й оригінальні педагогічні практики.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у колективній монографії (<https://bit.ly/36aQSo9>), 3 статті у наукових фахових виданнях України, 20 статей в Енциклопедії освіти, 3 тез.

Розпочато дослідження за темою **«Історія становлення, теорія та практика сексуальної соціалізації сучасної української молоді»** (акад. В.П. Кравець), у ході якого здійснено аналіз історико-педагогічної, психологічної, історико-антропологічної, філософської та соціологічної літератури з проблем сексуальної соціалізації молоді; вивчено стан теоретичного дослідження та практичної реалізації проблеми сексуальної соціалізації учнівської молоді; визначено зміст, структуру та методичні особливості сексуальної соціалізації школярів; проаналізовано можливості запровадження в українську школу багатогранного зарубіжного досвіду сексуальної соціалізації молоді.

За результатами дослідження опубліковано розділ у колективній монографії (<https://bit.ly/3HTVzQk>), 1 статтю у науковому фаховому виданні України та 12 тез.

У звітному році продовжено роботу за темою **«Педагогічний дискурс про реформування загальної середньої освіти в Україні (XX – початок XXI ст.)»** (чл.-кор. Л.Д. Березівська). У ході історико-джерелознавчого студіювання на основі розроблених критеріїв (хронологічний, змістовий, аксіологічний) упорядковано, схарактеризовано та введено до наукового обігу тексти праць українських педагогів про реформування загальної середньої освіти в добу Української революції (1917-1921 рр.) задля інформаційного забезпечення досліджень з історії освіти, педагогіки; виявлено споріднені тенденції тогочасного й сучасного педагогічного дискурсу щодо створення нової української школи на основі здобутків світової та вітчизняної педагогічної науки й практики; з'ясовано, що обґрунтовані українськими освітянами принципи (національний, демократичний, гуманістичний та ін.) заклали підвалини розбудови Нової української школи. Джерелознавчий аналіз проблеми реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (2002-2013 рр.) дав змогу одержати знання про особливості (автори, час, обставини, мета створення, фактична цінність, достовірність, репрезентативність, вплив епохи) документів концептуального характеру (закони, доктрини, концепції, стратегії, програми, аналітичні матеріали).

Започатковано віртуальний читальний зал Фонду Василя Сухомлинського з метою цілісного представлення розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі України та світу.

Результати дослідження відображено в 16 наукових публікаціях: розділі колективної монографії – 1, біобібліографічному покажчику – 1 (<https://bit.ly/36cVpGI>), енциклопедії – 1, статтях у міжнародних виданнях – 2 (1 – у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Scopus (<https://bit.ly/3KE443T>), у наукових фахових виданнях України – 2, у науковому виданні – 2, в електронному довідковому виданні – 1, ЗМІ – 1, тезах – 6.

Продовжено дослідження за темою **«Педагогічна персоналія – теоретико-методологічні підходи до вивчення внеску видатних педагогів у розвиток української освіти (друга половина XIX – початок 30-х років XX ст.)»** (чл.-кор. Н.С. Побірченко), у ході якого з'ясовано, що серед різних напрямів наукових досліджень утверджується регіональний підхід, що ґрунтується на висвітленні закономірностей розвитку національної освіти та педагогічної думки на маловідомих, унікальних регіональних матеріалах; доведено, що у процесі розвитку педагогічного краєзнавства вагоме місце займає співпраця закладів вищої освіти з науковими установами НАПН України; удосконалено методологічний інструментарій вивчення внеску видатних педагогів у розвиток української освіти; висвітлено внесок видатних педагогів другої половини XIX – початку 30-х років XX ст. у розвиток української освіти.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у колективній монографії (<https://bit.ly/3pXtC3R>), 1 статтю у міжнародному виданні, 3 тез.

Продовжено дослідження за темою **«Культурно-освітня еліта в національних державотворчих процесах України: історичні та загальнопедагогічні аспекти»** (чл.-кор. В.П. Капелюшний), у ході якого ґрунтовно опрацьовано, проаналізовано та узагальнено найновіший науковий доробок вітчизняних і зарубіжних вчених з досліджуваної проблеми; через призму історіографічного аналізу джерел та літератури акцентовано увагу і виокремлено дискусійні й малодосліджені аспекти щодо ролі української культурно-освітньої еліти в національних державотворчих процесах. Висновки та результати наукового пошуку впроваджено у викладанні студентам історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка навчальних дисциплін «Етнологія», «Культурна антропологія» та «Історична етнологія України».

За результатами дослідження опубліковано: 6 статей – в Енциклопедії Сучасної України, 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у міжнародних виданнях, 2 – у наукових збірниках.

У ході дослідження за темою **«Розвиток творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу на засадах педагогіки добротворення»** (чл.-кор. В.М. Хайруліна) визначено зміст поняття «готовність учителя до розвитку творчого потенціалу учня», що подається шляхом розкриття цільового

призначення компонентів такої діяльності: мотиваційного, змістовно-операційного та оцінного.

Найвагомішими результатами дослідження є обґрунтування сприятливих організаційно-педагогічних умов для стимулювання творчого самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації суб'єктів освітнього процесу, піднесення на новий рівень національно-патріотичного, громадянського, морального та інтелектуального виховання учнів, підвищення педагогічної майстерності, творчості та професійного рівня вчителів на засадах педагогіки доброторення. Узагальнено перспективний педагогічний досвід організації освітньо-виховного процесу на засадах педагогіки доброторення.

За результатами дослідження опубліковано методичний посібник «Педагогіка доброторення» (<https://bit.ly/3hWCMJB>).

Продовжено дослідження за науковою темою *«Освітологічний дискурс розвитку медичної освіти»* (акад. Я.В. Цехмістер) з урахуванням специфіки та особливостей професійної підготовки працівників системи охорони здоров'я. Розроблено нові підходи до використання віртуальних онлайн технологій, кейс навчання, дистанційного STEAM інструментарію при онлайн і змішаному навчанні в медичній освіті та допрофесійній підготовці учнів ліцею медичного профілю в умовах пандемії COVID-19. Здійснено фармако-економічний мета-аналіз проблем вакцинації від COVID-19 в Україні, розроблено нові підходи до використання соціального менеджменту в фармацевтичному секторі, мотиваційних механізмів емоційного розвитку практичних психологів, моральних й філософських засад у медицині, підвищення академічної доброчесності учнів середньої школи в умовах дистанційного карантинного навчання, використання масових відкритих онлайн-курсів (Massive open online course) MOOC-платформ як фактору діджиталізації освіти.

За результатами дослідження опубліковано 14 наукових праць (12 статей у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, 5 монографій у зарубіжних видавництвах, 3 статті у міжнародних виданнях, 2 статті у наукових фахових виданнях України), отримано 3 авторські свідоцтва.

У ході дослідження за темою *«Образ України у зарубіжних (англомовних) дослідженнях освітніх процесів й здобутків окремих діячів (спроба створення педагогічної імагології)»* (чл.-кор. Н.П. Дічек) обґрунтовано теоретико-методологічні підходи щодо необхідності введення у простір українського освітньо-гуманітарного знання такої нової гілки досліджень як педагогічна імагологія. У зарубіжному інформаційному освітньому просторі запроваджено у формі статей аналітичні відомості про українську освітню практику, що сприяє формуванню образу України та її освітніх традицій за кордоном.

За результатами дослідження опубліковано 3 статті у журналах, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, 1 стаття у науковому фаховому виданні України, розділ у зарубіжній монографії, 2 публікації в інших виданнях, 5 тез.

У межах напряму «Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості» розпочато дослідження **«Теоретико-методичні засади миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України»** (акад. В.С. Курило), у ході якого обґрунтовано науково-теоретичні та методичні засади миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України; узагальнено наукові підходи до вирішення проблеми миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України; розкрито сутність, зміст та засоби соціально-педагогічного спротиву зовнішній інформаційній агресії; розроблено 20 навчальних програм для професійної підготовки / підвищення кваліфікації / неформальної освіти педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти Сходу України, спрямованих на підвищення рівня їх готовності до миротворчої діяльності в об'єднаних територіальних громадах освітніми засобами. Для педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти об'єднаних територіальних громад Сходу України проведено 5 навчальних занять, спрямованих на формування навичок вирішення конфліктів мирним шляхом та започаткування миротворчих ініціатив, формування критичного мислення особистості в умовах негативних інформаційно-психологічних впливів. Експериментально перевірено навчальні та методичні матеріали щодо миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України.

За результатами дослідження опубліковано 2 розділи в двох колективних монографіях (<https://bit.ly/3pTUF0a>; <https://bit.ly/3HZNWYw>), 1 статтю – у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science, 1 – в науковому фаховому виданні України, 1 – в іншому науковому виданні, 4 тез.

Продовжено науково-дослідну роботу за темою **«Теоретико-методичні засади ціннісно-орієнтованого процесу виховання зростаючої особистості»** (акад. І.Д. Бех), за підсумками якої смислоціннісне функціонування зростаючої особистості розглядається як життєвий сценарій, за якого соціонормативні впливи трансформуються від механізмів навіювання та ідентифікації до механізму свідомо-розмірковувальної позиції. За останньої зростаюча особистість здатна втрачати усталені міжособистісні й широкі соціальні відносини, але зберігати своє «Я – духовне».

За результатами дослідження опубліковано монографію «Особистість у сьайві духовності» (<https://bit.ly/3t0WrhZ>), 1 статтю у виданні, що входить до переліку фахових видань України, 1 статтю – у міжнародному виданні, 23 статті – в інших наукових виданнях, 2 тез.

Продовжено дослідження за темою **«Військово-патріотичне виховання у закладах освіти в умовах світоглядних конфронтацій»** (акад. В.Д. Будак), у ході якого досліджувалися теоретико-методологічні проблеми військово-патріотичного виховання студентської молоді. Визначено стан реалізації моделі військово-патріотичного виховання студентів у закладах вищої освіти в сучасних умовах. Проаналізовано вітчизняні та закордонні дослідження з

проблеми військово-патріотичного виховання; вивчено ціннісні світоглядні позиції студентської молоді, зокрема уявлення про сучасну армію; здійснено аналіз патріотичної спрямованості студентів. Розкрито зміст поняття «світоглядні конфронтації», їх особливості на сучасному етапі розвитку суспільства в умовах військово-політичної ситуації в країні та на європейському континенті. Встановлено, що підвищення ефективності військово-патріотичного виховання студентської молоді в умовах світоглядних конфронтацій може відбуватися не тільки у позааудиторній виховній роботі, а й під час освітнього процесу при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін засобами впровадження прикладів героїчної боротьби українського народу та патріотів своєї країни.

За результатами дослідження опубліковано 3 розділи у трьох колективних монографіях, 2 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у міжнародних виданнях, 2 тез.

Робота за темою **«Теоретичні і методичні основи національно-патріотичного виховання студентської молоді»** (чл.-кор. В.І. Лозова) сприяла подальшому розробленню технологій національно-патріотичного виховання у контексті неперервної освіти, реалізації алгоритму упровадження концепції національно-патріотичного виховання в Україні. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди для здобувачів освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр».

Розпочато дослідження **«Теоретичні і методичні засади естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти»** (чл.-кор. В.Г. Бутенко), в ході якого теоретично обґрунтовано сутність естетичного виховання майбутніх фахівців юридичного профілю; висвітлено роль і функції закладів вищої юридичної освіти у здійсненні естетичного виховання майбутніх фахівців; проведено анкетування викладачів та студентів щодо необхідності естетичного виховання майбутніх фахівців юридичного профілю; вивчено стан інформаційного забезпечення учасників освітнього процесу з питань естетичного виховання та розвитку естетичних якостей. На теоретико-методологічному рівні визначено сутність естетичного виховання майбутніх фахівців юридичного профілю, наголошено на необхідності ефективного використання можливостей закладів вищої юридичної освіти щодо формування естетичного світогляду студентської молоді.

За результатами дослідження опубліковано 2 розділи у двох колективних монографіях (<https://bit.ly/3Idwikip>; <https://bit.ly/3hUnnJJ>) та 5 тез.

У 2021 р. продовжено дослідження за темою **«Теоретичні й методичні засади міжкультурної освіти студентів закладів вищої педагогічної освіти»** (чл.-кор. Г.В. Троцько), у процесі якого досліджено виховні технології міжкультурної освіти, які найбільш доцільно використовувати у вищій школі східного регіону України; визначено соціокультурні чинники впливу на відбір форм, методів і технологій виховної роботи у педагогічних університетах; обґрунтовано, що педагогіка співробітництва, взаємозв'язок морального і

правового виховання є вагомими складниками виховання студентів східних регіонів України; обґрунтовано технології формування світоглядної культури відповідального педагога, здатного до самопізнання, саморозвитку, самовиховання та навчання впродовж життя.

За результатами дослідження підготовлено розділ посібника, опубліковано статті у наукових фахових виданнях України та 2 статті в Енциклопедії освіти.

Продовжено дослідження за темою **«Теоретико-методичні засади інноваційної діяльності університету в контексті забезпечення якості вищої педагогічної освіти»** (чл.-кор. Г.В. Терещук), у ході якого обґрунтовано та охарактеризовано ключові компоненти інноваційної діджиталізованої освітньо-наукової моделі смарт-університету; розроблено: інструментарій для моніторингу якості викладання / навчання та вільного вибору здобувачами освіти елективних навчальних дисциплін, методичні рекомендації для проведення практик студентів; удосконалено інституційну модель внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти як компонент діджиталізованої освітньо-наукової моделі «Смарт-університет в ТНПУ».

За результатами дослідження опубліковано: статті у виданнях, що індексуються у наукометричній базі Scopus – 3, методичні рекомендації – 1, статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України – 2, статті у міжнародних виданнях – 1.

У межах напряму «Управлінські та технологічні чинники розвитку освіти» розпочато дослідження за темою **«Місія зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) на сучасному етапі розвитку системи: від контролю і оцінювання до активної участі у забезпеченні якості освіти»** (чл.-кор. О.Л. Сидоренко), у процесі якого обґрунтовано необхідність використання інформаційних ресурсів Українського центру оцінювання якості освіти за результатами проведення зовнішнього незалежного оцінювання для підвищення якості загальної середньої освіти; здійснено аналіз ресурсу «Успішність проходження ЗНО» як інструмента формування засад доказової педагогіки в Україні; проаналізовано вплив зовнішнього незалежного оцінювання на формування культури оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; доведено необхідність її підвищення в умовах реалізації концепції Нової української школи, у тому числі через залучення педагогів до перевірки відкритої частини сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання. На рівні практичного впровадження: розроблено модель використання результатів зовнішнього незалежного оцінювання з метою підвищення якості загальної середньої освіти (на базі сервісу Українського центру оцінювання якості освіти «Успішність проходження ЗНО»); укладено програму підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, які залучаються до проведення зовнішнього незалежного оцінювання.

З результатами дослідження видано монографію «Місце і роль зовнішнього незалежного оцінювання в становленні національної системи

моніторингу якості освіти в Україні» (<https://bit.ly/3HYsDGP>) та 2 програми підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Продовжено дослідження за темою «**Технології евристичного навчання в підготовці вчителів**» (чл.-кор. В.І. Євдокимов), у процесі якого визначені та науково обґрунтовані методологічні засади дослідження ефективності наукового супроводу підготовки вчителів при впровадженні технологій евристичного навчання. Продовжувалась експериментальна перевірка ефективності евристичного навчання в школах загальноукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», яка показала, що творчий потенціал учнів не отримує виявлення і розвитку через нетворчі освітні орієнтири (охоплено 860 шкіл).

За результатами дослідження опубліковано 3 праці з грифом МОН України «Навчаємося разом» для 1, 2, 4 класів.

Продовжено дослідження за темою «**Державно-громадське управління освітою: теорія і практика**» (чл.-кор. І.М. Шоробура), у ході якого на основі узагальненого, системного аналізу розкрито основи державно-громадського управління системою вищої освіти. Проаналізовано вітчизняний та міжнародний досвід державно-громадського управління у сфері вищої освіти. Уточнено принципи державно-громадського управління та нормативно-правове забезпечення впровадження державно-громадського управління у вищій освіті в Україні.

За результатами дослідження опубліковано: статті у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus – 2, навчальних посібника – 2 (<https://bit.ly/3673dtw>; <https://bit.ly/3I0TUbB>), статей у наукових фахових виданнях України – 8, статей у міжнародних виданнях – 3.

Наукова продукція членів Відділення, підготовлена у ході виконання наукових досліджень, упроваджена на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Основні наукові результати відображено у 8 одноосібних монографіях, 14 колективних і зарубіжних монографіях, 11 посібниках, підручниках, рекомендаціях (навчальних, наукових, навчально-методичних), 37 статтях у наукових фахових виданнях України, 5 програмах, 4 авторських свідоцтвах, 35 статтях у міжнародних виданнях, у 36 виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, 5 публікаціях і виступах у ЗМІ та понад 130 наукових статтях.

Середнє значення показника цитувань дійсних членів (академіків) Відділення (індекс Гірша) становить 22,7.

За напрямом «Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості» науково-дослідна робота вчених **Інституту проблем виховання НАПН України** спрямована на дослідження й розроблення теоретичних, технологічних і методичних основ виховання дітей та учнівської молоді в контексті реалізації ідей Нової української школи, Указу Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 р. № 286/2019, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження

плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки».

У звітному році завершено фундаментальне дослідження за темою **«Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів»** (керівник – докт. пед. наук, проф. Н.В. Гавриш), у ході якого обґрунтовано модель освітнього середовища та принципи організації освітньо-виховного процесу для груп раннього віку закладів дошкільної освіти різних типів. Удосконалено критерії та показники оцінки рухового, мовленнєвого, художньо-естетичного розвитку дітей третього року життя; критерії оцінювання освітньо-виховного та розвивального потенціалу середовища життєдіяльності дітей у групах раннього віку закладів дошкільної освіти різних типів. Розроблено педагогічний інструментарій і навчально-методичне забезпечення роботи вихователів у групах раннього віку закладів дошкільної освіти. Результати наукового дослідження частково втілено в Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) (<https://bit.ly/3hUNbMW>). Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3J3oeng>).

За результатами дослідження надруковано монографію «Виховання дітей раннього віку у закладах дошкільної освіти різних типів» (<https://lib.iitta.gov.ua/729028/>), навчально-методичний посібник «Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку» (<https://bit.ly/3pVb8AV>). У звітному році опубліковано: 9 статей у наукових фахових виданнях України; 2 – у міжнародних виданнях, 1 – у виданні, що індексується у наукометричній базі даних Web of Science (<https://bit.ly/3sZLeOp>), 42 – в інших наукових виданнях, тез – 15.

У 2021 р. завершено прикладне дослідження за темою **«Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти для індивідуального розвитку старшого дошкільника»** (керівник – докт. пед. наук, доц. О.Д. Рейпольська) у процесі якого розроблено структурно-функціональну модель проектування освітнього середовища з метою розвитку старшого дошкільника; технології проектування освітнього середовища для індивідуального розвитку старшого дошкільника (у природному, предметно-ігровому, соціально-комунікативному та інклюзивному освітньому середовищі); удосконалено діагностичний інструментарій вивчення типів індивідуального розвитку дошкільника в освітньому середовищі; впроваджено у практику дошкільної освіти методичний інструментарій проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти та комплексну методику діагностування готовності вихователів до проектування освітнього середовища, оцінювання рівнів індивідуального розвитку дітей старшого дошкільного віку в природному, предметно-ігровому та соціально-комунікативному середовищі. Результати наукового дослідження втілено в Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) (<https://bit.ly/3t9jc3n>). Узято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3MHbxRc>).

За результатами дослідження опубліковано: навчально-методичний посібник «Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування» (<https://bit.ly/35LfZOo>), методичні рекомендації «Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти» (<https://bit.ly/3sYzgVg>). У звітному році опубліковано: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних виданнях, 21 – в інших наукових виданнях, тез – 11.

Завершено прикладне дослідження за темою **«Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти»** (керівник – докт. пед. наук, проф. О.А. Комаровська), у ході якого вперше розроблено індикатори оцінювання художньо-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти (діяльнісно-динамічний, образно-унікальнісний, ціннісний). Удосконалено технологію виховання художніх цінностей учнів закладу загальної середньої освіти, що ґрунтується на концептуальній ідеї «художньої подієвості» освітнього середовища та тлумаченні з двох позицій ціннісного потенціалу мистецтва: прийняття твору як цінності та інтерпретації ціннісного змісту твору з погляду втілених у ньому смисложиттєвих цінностей. Впроваджено форми і методи виховання художніх цінностей учнів засобами різних видів мистецтва – музичного, музично-сценічного (хореографічного), образотворчого, декоративно-ужиткового, мистецтва архітектури). Результати наукового дослідження втілено в модельних навчальних програмах «Мистецтво. 5-6 класи» (<https://bit.ly/3tJZMRz>). Узятю участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3sWiE0u>).

За результатами дослідження теми надруковано методичний посібник «Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти» (<https://bit.ly/3Cybm6j>), методичні рекомендації «Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецького циклу» (<https://bit.ly/3HUweFS>). У звітному році опубліковано: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 5 – у наукових виданнях, які індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science (<https://bit.ly/3tL42jM>; <https://bit.ly/3vRXTF7>; <https://bit.ly/3w1KxX3>; <https://bit.ly/3pVdKyW>; <https://bit.ly/3MDY90q>), 1 – у міжнародному виданні, 21 – в інших наукових виданнях, тез – 9.

За підсумками завершеного прикладного дослідження **«Розроблення сучасних моделей соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Н.В. Харченко) розроблено педагогічні умови соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота. Створено моделі соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота. Впроваджено зміст, форми і методи соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота; інноваційні підходи до педагогічної практики, зокрема оновлення змісту діяльності виховників, педагогів-координаторів громадських об'єднань з громадянського та національно-патріотичного виховання дітей та

учнівської молоді. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3tLmTeC>).

За результатами дослідження теми надруковано методичний посібник «Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства» (<https://bit.ly/3J3Hi51>). У звітному році опубліковано: 8 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у міжнародному виданні, 29 – в інших наукових виданнях, тез – 14.

У звітному році продовжено дослідження за темою **«Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства»** (керівник – докт. пед. наук, доц. В.М. Шахрай), у ході якого розроблено програму факультативного курсу для старшокласників «Підготовка старшокласників до відповідального батьківства «Я – майбутній батько (майбутня матір)»; визначено педагогічні умови формування готовності до відповідального батьківства у старшокласників інтернатних закладів; розроблено методи підготовки дівчат-старшокласниць і юнаків-старшокласників до відповідального батьківства: бесіди та диспути з проблем відповідальної / безвідповідальної матері, відповідального / безвідповідального батька, порівняння стилів їх поведінки в родині; розв'язання проблемних ситуацій (раннє батьківство і материнство); тренінг «Відповідальне батьківство». У виховну практику закладів освіти (Крюківщинська загальноосвітня школа I-III ступенів, Сквирський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 3 імені Петра Тисьменецького, спеціальна школа-інтернат № 15 м. Києва) впроваджено технологію педагогічного супроводу та систему роботи з батьками щодо формування готовності старшокласників до відповідального батьківства. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3JhGXMh>).

Підготовлено матеріали до монографії «Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: теорія і практика» та методичного посібника «Формуємо готовність старшокласників до відповідального батьківства». За результатами дослідження опубліковано: 11 статей у наукових фахових виданнях України, 3 – у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus/Web of Science (<https://bit.ly/3hUBSNF>; <https://bit.ly/3JeljbM>; <https://bit.ly/3tJBW8p>), 1 – у міжнародному виданні, 7 – у інших наукових виданнях, тез – 17.

У 2021 р. продовжувалося дослідження за темою **«Формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності»** (керівник – канд. пед. наук З.В. Охріменко), у ході якого обґрунтовано теоретичні і методичні засади формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності у сучасних соціально-економічних умовах; розроблено технологію формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності в умовах профільного навчання та технологію формування у підлітків професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності в умовах роботи психологічної служби закладів загальної середньої освіти; визначено умови ефективності формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів:

індивідуальний підхід, діалогічність, самовираження, творча інтенція, предметно-ціннісна діяльність.

Підготовлено матеріали до монографії «Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища», методичних рекомендацій «Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності».

У звітному році опубліковано: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 3 – у міжнародних виданнях, 5 – в інших наукових виданнях, тез – 16.

Продовжено дослідження за темою **«Виховання смисложиттєвих цінностей у підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України»** (керівник – докт. пед. наук, проф. К.О. Журба), у процесі якого обґрунтовано педагогічні умови виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в євроінтеграційному поступі України (гуманізація виховного середовища закладу загальної середньої освіти; використання виховного потенціалу позакласної роботи закладів загальної середньої освіти; доцільне використання традиційних та інноваційних форм і методів виховання підлітків; підготовка вчителів до виховання у підлітків смисложиттєвих цінностей; взаємодія сім'ї і школи у вихованні смисложиттєвих цінностей підлітків). Розроблено особистісно орієнтовану методику виховання смисложиттєвих цінностей підлітків у євроінтеграційному поступі України, що передбачає участь учнів 5-9 класів у тренінговій та проєктній діяльності. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3CwS29n>).

Підготовлено матеріали до Програми виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України; монографії «Смисложиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України»; методичних рекомендацій «Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків: досвід і практика виховання». У звітному році опубліковано: 5 статей у наукових фахових виданнях України; 4 – у зарубіжних виданнях, 2 – у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science (<https://bit.ly/3J6ftcc>; <https://bit.ly/3tNKBGR>), 54 – в інших наукових виданнях, тез – 11.

У 2021 р. продовжувалося дослідження за темою **«Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації»** (керівник – канд. пед. наук О.І. Остапенко), у ході якого розроблено концептуальні засади реформування системи військово-патріотичного виховання учнів. Визначено мету, завдання, принципи та основні напрями діяльності закладів загальної середньої освіти, дитячих та юнацьких об'єднань з військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Розроблено та обґрунтовано структурно-функціональну модель системи військово-патріотичного виховання учнів. Класифіковано методи військово-патріотичного виховання учнів 5-12 класів та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови військово-патріотичного виховання учнів підліткового віку і

старшокласників у закладах загальної середньої освіти. Вдосконалено зміст, форми і методи військово-патріотичного виховання учнів різного віку.

Підготовлено матеріали до навчально-методичного посібника «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації», методичних рекомендацій «Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах середньої загальної освіти». У звітному році опубліковано: 7 статей у наукових фахових виданнях України; 1 – у міжнародному науковому виданні, що індексується у наукометричній базі даних Scopus (<https://bit.ly/3Ky5cFX>), 7 – в інших наукових виданнях, тез – 11.

Продовжено дослідження за темою **«Формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти»** (керівник – докт. пед. наук, проф. Т.Є. Федорченко), у процесі якого розроблено науково-методичне забезпечення формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти, зокрема навчальну програму «Майстерня успішної особистості» для підготовки педагогів з формування соціально успішної особистості старшокласника й тренінгову програму для старшокласників «До успіху на власних крилах». Розроблено змістово-методичне та інструментально-технологічне забезпечення формування соціально успішної особистості старшокласника. Впроваджено соціально-педагогічні технології: технологія соціальної адаптації, технологія створення здоров'ясприятливого освітнього середовища, технологія створення портфоліо успішної особистості тощо. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3sXMz8A>).

Підготовлено матеріали до навчально-методичного посібника «Соціально успішна особистість: сутність і технологія виховання», методичні рекомендації «Методика формування соціально успішної особистості у системі загальної середньої освіти». У звітному році опубліковано: статей у наукових фахових виданнях України – 5, статей у зарубіжних виданнях – 1, статей у наукових виданнях, які індексуються у наукометричній базі даних Scopus, – 2 (<https://bit.ly/35IivoK>), публікацій в інших наукових виданнях – 19, тез – 20.

Продовжено дослідження за темою **«Аксіологічні засади формування екологічної компетентності школярів»** (керівник – докт. пед. наук, доц. С.В. Толочко), у ході якого визначено педагогічні умови формування екологічної компетентності школярів, розроблено технологію виховання екологічних цінностей, структуру науково-освітнього середовища як методичного і технологічного підґрунтя формування екологічної компетентності школярів, системи екологічних цінностей, екологовідповідального мислення. Впроваджено в педагогічну практику закладів загальної середньої і позашкільної освіти зміст, форми й методи гармонізації відносин з природою школярів на засадах екологічної етики й освіти сталого розвитку. Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3CwZrFO>).

Підготовлено матеріали до навчальної програми «Знаю, вмію, дію: навчальна програма для формування екологічної компетентності школярів»,

навчально-методичного посібника «Знаю, вмію, дію: посібник для формування екологічної компетентності школярів». У звітному році опубліковано: статей у наукових фахових виданнях України – 6, статей у зарубіжних виданнях – 2, статей в інших наукових виданнях – 3, тез – 8.

Розпочато виконання фундаментального дослідження за темою **«Моніторинг соціальних очікувань сучасної учнівської молоді»** (керівник – канд. пед. наук Т.Ю. Куниця), у процесі якого обґрунтовано методологію проведення моніторингу, визначено сутність і зміст соціальних очікувань сучасної молоді, базові індикатори їх оцінки (гендерна приналежність, особливості регіону проживання, тип населеного пункту, наявність соціально-педагогічних працівників у закладах освіти, доступність позашкільних закладів освіти та дитячих (молодіжних) об'єднань, кількість закладів різного рівня освіти в населеному пункті). Розроблено авторський діагностичний інструментарій: анкети «Моє місце у суспільстві», «Мій життєвий план»; опитувальники «Готовність старшокласників до прийняття рішень», «Кар'єра і майбутнє: бажання та можливості», «Ставлення старшокласників до сімейних цінностей»; проєктивну методику «Мій ідеал сім'ї» (на визначення очікувань щодо майбутнього сімейного життя).

Взято участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3pVpeCl>).

Підготовлено матеріали до монографії «Соціальні очікування учнівської молоді XXI століття», методичних рекомендацій «Діагностичний інструментарій соціальних очікувань». У звітному році опубліковано: статей у наукових фахових виданнях України – 6; статей у зарубіжних виданнях – 4, з них 3 статті у наукових виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Web of Science (<https://bit.ly/3pUJ1C3>; <https://bit.ly/3w0DZrs>; <https://bit.ly/3CFkzda>), статей в інших наукових виданнях – 4, тез – 14.

Розпочато виконання прикладного дослідження за темою **«Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. В.В. Мачуський), у ході якого вдосконалено науково-методичні підходи до реалізації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти, його регламентації та побудови на засадах варіативності, різнорівневості, багатокладності, практичної спрямованості. Обґрунтовано особливості освітнього середовища закладу позашкільної освіти у контексті ключових завдань Нової української школи (творча спрямованість; орієнтація на цінності як основу освітнього процесу й важливий складник освітнього середовища; впровадження технологічного підходу; формування гнучких навичок (soft skills); інклюзивність; створення здорових і безпечних умов для здобуття освіти, безбар'єрність і доступність). Створено методики та педагогічні технології навчання вихованців закладів позашкільної освіти, зокрема: інтерактивні тренінгові технології, технології соціального проєктування, технології соціально-педагогічної профілактики тощо. Взято

участь у розробленні Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі (<https://bit.ly/3sYsxKX>).

Підготовлено матеріали до методичного посібника «Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». У звітному році опубліковано: статей у наукових фахових виданнях України – 4, статей у зарубіжних виданнях – 3, з них 2 статті у наукових виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus (<https://bit.ly/3tPrMD9>; <https://bit.ly/3CFkWEA>), статей в інших наукових виданнях – 6, тез – 19.

За звітний період вченими Інституту проблем виховання НАПН України опубліковано і підготовлено 510 наукових праць (загальним обсягом 344 друк. арк.), з них: наукової продукції та рукописів праць – 1, виробничо-практичної продукції – 4, навчальної продукції – 2, статей у наукових фахових виданнях України – 79, статей у зарубіжних виданнях – 41, з них публікацій у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science, – 17; публікацій у матеріалах конференцій – 165; інших видів продукції – 218.

У 2021 р. **Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського** здійснювалися три прикладні наукові дослідження.

За результатами дослідження *«Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії»* (керівник – чл.-кор. НАПН України Л.Д. Березівська) класифіковано документи щодо реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991-2017 рр.) (концептуального характеру (закони, доктрини, концепції, програми, стратегії, аналітичні матеріали); державні стандарти загальної середньої освіти; концепції моделювання змісту освітніх галузей загальної середньої освіти); одержано знання про особливості дібраних матеріалів (автори, час, обставини, мета створення, фактична цінність, достовірність, репрезентативність, вплив епохи); частково впорядковано бібліографічну інформацію про міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання (1993-2020 рр.), присвячені аналізу творчої спадщини видатного українського педагога В.О. Сухомлинського, українські дитячі періодичні видання 20-х – 40-х рр. XX ст. і рідкісні педагогічні видання німецькою мовою другої пол. XIX ст. – поч. XX ст. із фонду ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського; узагальнено біографічну та бібліографічну інформацію (1009 описів) про акад. О.В. Сухомлинську; уточнено методику джерелознавчого аналізу та синтезу; розроблено та впроваджено Концепцію віртуального читального залу Фонду Василя Сухомлинського з метою цілісного представлення розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі України та світу (<https://bit.ly/3tLi84G>). Оновлено профіль відділу педагогічного джерелознавства та біографістики в Google Scholar (h-індекс – 33) (<https://bit.ly/379VyLi>).

За звітний період опубліковано 94 наукові праці (монографії – 1; електронні ресурси – 2 (<https://bit.ly/3MEPIBQ>; <https://bit.ly/3qh9ryf>); збірники матеріалів наукових заходів – 1 (<https://bit.ly/3vWrlcY>); біобібліографічний

показчик – 1 (<https://bit.ly/3MC1oFA>); статті – 25 (із них: 23 – у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних (<https://bit.ly/3KAgVDW>), зокрема 1 – у Scopus (<https://bit.ly/378sW55>)), тези конференцій – 57); створено нові й оновлено наявні сторінки електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» (17) (<https://bit.ly/3CveUX0>), підготовлено частини рукописів планової продукції. Упровадження проміжних результатів дослідження здійснено під час участі в 52 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України (<https://bit.ly/3i21nMU>; <https://bit.ly/3I3IR2B>; <https://bit.ly/3KwHz0z>), реалізації онлайн-проектів: «Читаймо Сухомлинського онлайн» (<https://bit.ly/362Bvhn>), «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри» (<https://bit.ly/35LeEXT>), «Афоризми Сухомлинського» (<https://bit.ly/34A70iw>), «Sukhomlinsky News» (<https://bit.ly/367OQVE>), «Казки В.О. Сухомлинського у підручниках та посібниках О.Я. Савченко» (<https://bit.ly/3vWOw7g>).

У ході виконання прикладного дослідження *«Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти»* (керівник – канд. наук із соц. комун. Л.О. Пономаренко) з'ясовано вплив інформаційних потреб користувачів на модель обслуговування в шкільній бібліотеці; визначено основні напрями створення галузевих інформаційних ресурсів у контексті зміни підходів до їх продукування, збереження та ретрансляції; систематизовано дисертації у галузі освіти / педагогіки за тематичними, хронологічними характеристиками за науковими ступенями, спеціальностями, спеціалізованими вченими радами закладів вищої освіти та наукових установ; упорядковано бібліографічну інформацію про науковий доробок акад. І.Д. Бега; проаналізовано та впорядковано інформацію 59 провідних освітянських бібліотек щодо створення упродовж 2021 р. наукових та науково-методичних матеріалів, вторинних інформаційних ресурсів. Упровадження результатів наукового дослідження здійснено під час участі у 58 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України (<https://bit.ly/3J14xwA>), реалізації онлайн-проекту «Календар знаменних і пам'ятних дат у сфері освіти» (<https://bit.ly/3vVjQTG>; <https://bit.ly/3HZFclm>; <https://bit.ly/3MIFhgA>; <https://bit.ly/3t0a54M>).

За звітний період опубліковано 73 наукові праці: монографії – 1 (<https://bit.ly/3I2Nby3>); довідкову продукцію – 5 (енциклопедія – 1, довідник – 1 (<https://bit.ly/36aldD1>), біобібліографічний показчик – 2 (<https://bit.ly/36aZpXS>; <https://bit.ly/3t1AIGH>), словник – 1 (<https://bit.ly/3tLzhey>)), наукові статті – 22 (із них 9 – у наукових фахових виданнях України, 1 – в міжнародному виданні, 10 у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних, 2 – у наукових виданнях), публікацій у ЗМІ – 10; тези та матеріали конференцій – 40, електронні ресурси – 5, підготовлено частини рукописів планової продукції.

Продовжено дослідження *«Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти»* (керівник – канд. пед. наук С.В. Лапаєнко), у ході якого визначено пріоритетні напрями

науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти вченими НАПН України; вивчено специфіку та особливості діяльності НАПН України щодо науково-методичного супроводу трансформаційних освітніх змін; узагальнено питання джерельного та історіографічного забезпечення запровадження трансдисциплінарного підходу в освіту у науково-документному масиві НАПН України; систематизовано бібліографічну інформацію про науковий доробок акад. В.Г. Кременя (2017-2021 рр.) і вчених Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України (1993-2020 рр.); проаналізовано джерельну базу наукових досліджень і публікацій EBSCO, бібліографічний контент Scopus, електронної бібліотеки НАПН України з питань цифровізації бібліотечної та педагогічної діяльності; розроблено та впроваджено Концепцію віртуального читального залу освітянина; оновлено та поповнено електронний ресурс «Вчені Національної академії педагогічних наук України»; класифіковано особливості інформаційно-аналітичного та інформаційно-бібліографічного супроводу діяльності НАПН України за видами і формами аналітичних та бібліографічних документів і відповідного розміщення на електронних носіях; здійснено поповнення інформаційно-аналітичних ресурсів ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Упровадження результатів дослідження здійснено під час участі у 33 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України (<https://bit.ly/3NHmM4x>).

За результатами дослідження опубліковано 75 наукових праць (довідковий бюлетень – 2 випуски (<https://bit.ly/362CFcJ>; <https://bit.ly/3vWQHaQ>); електронні ресурси – 10 (<https://bit.ly/3J2ARPB>; <https://bit.ly/3I20Khg>; <https://bit.ly/3vUfpbT>; <https://bit.ly/3MHpgYf>; <https://bit.ly/3tOo9gT>; <https://bit.ly/3MGGFQS>; <https://bit.ly/3J5JFUK>; <https://bit.ly/3tGXDWM>; <https://bit.ly/34z7rJX>; <https://bit.ly/3pYrqcp>); статті – 16 (із них: 10 – у фахових виданнях України, 6 – у зарубіжних виданнях; 15 – у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних, зокрема 5 – у Scopus та WoS (<https://bit.ly/3J9qj15>; <https://bit.ly/3tMFs1S>; <https://bit.ly/3t1YfXS>; <https://bit.ly/3tRkMps>; <https://bit.ly/369QO7Q>)), тези, матеріали конференцій – 47 (із них: 3 – у зарубіжних виданнях, 3 – англійською мовою).

Загалом упродовж 2021 р. результати досліджень учених ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського відображено у 252 наукових працях (збірники матеріалів наукових заходів – 2 (<https://bit.ly/3pYs3CJ>; <https://bit.ly/3vYKxXz>); монографії – 2 (<https://bit.ly/3vUJQhV>; <https://bit.ly/3t0Ws5g>); енциклопедії – 1; біобібліографічні покажчики – 3 (<https://bit.ly/3pYshtz>; <https://bit.ly/3pYLNq2>; <https://bit.ly/3HWQsPr>); статті – 54 (із них: 50 – у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних, зокрема у Scopus та Web of Science – 7) та впроваджено під час участі в 102 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема 10, включених до Плану роботи НАПН України, реалізації онлайн-проектів: «Читаймо Сухомлинського онлайн» (<https://bit.ly/3MH4t7l>), «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри» (<https://bit.ly/3KECRxZ>), «Афоризми Сухомлинського» (<https://bit.ly/3CxAslR>),

«Sukhomlinsky News» (<https://bit.ly/3J2J3PR>) «Казки В.О. Сухомлинського у підручниках та посібниках О.Я. Савченко» (<https://bit.ly/3J7NVTY>). Здійснювалося науково-методичне забезпечення мережі освітянських бібліотек (понад 15 тис. закладів освіти) МОН України.

Вагомим є внесок у науковий доробок Відділення 4 відділів Інституту педагогіки НАПН України.

Завершено прикладне дослідження з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду, за темою **«Організація освітнього процесу в умовах непрогнозованих впливів (пандемія COVID-19): порівняльний аналіз (Україна – країни ЄС)»** (керівник – докт. пед. наук, проф. Н.О. Арістова), у ході якого здійснено порівняльний аналіз досвіду організації освітнього процесу в Україні та країнах ЄС (Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція) в умовах непередбачуваних глобальних впливів, до яких віднесено пандемію COVID-19.

Узагальнено зарубіжний досвід організації освітнього процесу в умовах пандемії та його використання в системі національної освіти. Визначено особливості застосування оновлених форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в умовах дистанційного та змішаного форматів організації освітнього процесу. Розроблено авторські опитувальники для здійснення аналітико-діагностувальної роботи, спрямованої на з'ясування тенденцій щодо змін в організації освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах пандемії COVID-19; обґрунтовано систему інтегрованих психолого-дидактичних задач, які постають перед суб'єктами освітнього процесу у парадигмі «вчителі – учні – батьки», та виявлено потенційні можливості системи післядипломної педагогічної освіти щодо оперативного подолання утруднень в умовах карантинних обмежень.

За результатами дослідження розроблено та підготовлено до друку: методичні рекомендації – 1 (<https://bit.ly/3KLuvVL>), довідкове видання – 1; опубліковано: статті у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, – 2 (<https://bit.ly/3MKrQNa>; <https://bit.ly/35Q4uVN>), статті у наукових фахових виданнях України – 2, тез – 7.

Завершено фундаментальне дослідження за темою **«Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності»** (керівник – чл.-кор. НАПН України Н.П. Дічек), у ході якого обґрунтовано, що освітні стратегії у добу незалежної країни стали базисом для розроблення і впровадження Концепції Нової української школи (з 2016 р.), яка орієнтована не лише на створення сприятливих умов для врахування й реалізації індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, але й на формування в них професійних орієнтацій, усвідомлення практично зумовленої потреби навчання впродовж життя. Визначено основні проблеми шкільної освіти та запропоновано механізми забезпечення її якості й конкурентоспроможності на основі імперативу «філософія – освіта – виховання». Встановлено, що з метою

забезпечення конкурентоспроможності особистості в суспільному житті і професійній діяльності гуманістична тенденція примату особистісно орієнтованої освіти (втілювана з 1993 р.), на основі якої відбувалися теоретична й методико-технологічна модернізація шкільної галузі, була поєднана з упровадженням компетентнісного підходу, який посилив прагматичний складник навчання. Починаючи з 2010 р. («Концепція розвитку інклюзивного навчання»), розпочалося втілення в гуманітарній політиці держави нової стратегії щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами. Охарактеризовано освітню політику МОН України у галузі середньої освіти (1991-2017 рр.), що дало підстави для встановлення стратегічних (загальноосвітніх) і тактичних (локальних) реформаційних і контрреформаційних тенденцій у розбудові середньої школи в незалежній Україні; динаміки розвитку тенденції з упровадження особистісно орієнтованого навчання у початковій освіті.

За результатами дослідження опубліковано 56 наукових праць: 15 – у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus і Web of Science, 24 – у наукових фахових виданнях України (1 – англ. мовою), 4 – у міжнародних виданнях (англ. мовою), 9 – у наукових виданнях, 4 – публікації у ЗМІ; 5 – у розділах колективних монографій, з яких 4 – видані за кордоном (англ. мовою – Польща, Румунія); 41 стаття в «Енциклопедії освіти», 72 тези.

У процесі дослідження *«Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах»* (керівник – чл.-кор. О.І. Локшина) схарактеризовано контекст розвитку загальної середньої освіти в країнах зарубіжжя в умовах глобалізації; обґрунтовано виклики, які визначають характер розвитку середньої освіти в європейському та північноамериканському просторах; розкрито сучасні політики держав Європи та США у галузі освітніх інновацій на рівні загальної середньої освіти; виокремлено інноваційні тренди в системах загальної середньої освіти країн Європи та США; охарактеризовано концептуальні орієнтири проблеми інновацій в освіті; розкрито узагальнені характеристики трактування інновацій.

Виголошено 56 пленарних і секційних доповідей, за результатами яких опубліковано статті і тези у збірниках матеріалів конференцій. У співпраці з Науково-методичною установою «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь та Інститутом педагогічних наук Міністерства освіти, культури і досліджень Республіки Молдова організовано V Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації».

Основні наукові результати відображено у 68 публікаціях: 13 наукових статтях, з них 8 – у наукових фахових виданнях України, 3 статтях в іноземних журналах, що індексуються у наукометричній базі Web of Science (<https://bit.ly/3MJCmnQ>; <https://bit.ly/3pZ33eO>; <https://bit.ly/3i1tEmQ>), одна – у міжнародному виданні, 9 статтях іноземною мовою, з них 3 – у журналі НАПН України «Education Modern Discourses» та 55 тезах.

У ході виконання фундаментального дослідження **«Державно-громадське управління закладами загальної середньої освіти на засадах партнерської взаємодії»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. О.М. Онаць) вивчено, проаналізовано та визначено напрями партнерської взаємодії та співпраці суб'єктів освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти з громадськими організаціями, механізми державно-громадського та державно-приватного партнерства між державою (громадою) та бізнес-підприємницькими структурами в контексті інноваційного розвитку освіти та цифрового суспільства. Виявлено проблеми у реалізації державно-громадського управління на засадах партнерської взаємодії, пов'язані з підпорядкованістю закладів освіти різним структурам (відділам освіти, органам місцевого самоврядування громад, іншим засновникам) та недостатньо ефективною трансформацією управління освітою від адміністративно-бюрократичного, планово-централізованого до державно-громадського на засадах демократії та партнерської взаємодії. З'ясовано, що в умовах розвитку місцевого самоврядування у системі освіти відбуваються позитивні зміни в реалізації державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти, впроваджуються нові підходи, новий зміст, технології та механізми співпраці на засадах партнерської взаємодії.

Обґрунтовано необхідність розроблення освітньо-управлінських алгоритмів, що забезпечують становлення та реалізацію готовності керівника закладу загальної середньої освіти до професійної управлінської креативної діяльності, прийняття науково обґрунтованих рішень у процесах державно-громадського управління.

За результатами дослідження опубліковано: 2 програми для підготовки докторів філософії (<https://bit.ly/3hXcNSr>; <https://bit.ly/3I3JIPB>; <https://bit.ly/3ME8ARA>; <https://bit.ly/35NH0kg>), розділ у збірнику аналітико-методичних матеріалів «Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи» (<https://bit.ly/3t1MPTQ>), матеріали до 3 розділів Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, 18 статей до Енциклопедії освіти, 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus і Web of Science (<https://bit.ly/3w2QKSm>; <https://bit.ly/37gzYop>), 5 статей у наукових фахових виданнях України, 52 тези.

У звітному році завершено дослідження за темою **«Організаційно-педагогічні засади проєктування освітнього середовища гімназії»** (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. С.Е. Трубачева), за результатами якого вперше розроблено технологію проєктування компетентісно орієнтованого освітнього середовища гімназії; розкрито сутність трансформаційних процесів у структурі освітнього середовища гімназії, зокрема висвітлено тенденції змін у формуванні змістового, технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання; визначено організаційно-педагогічні засади проєктування економічного складника освітнього середовища гімназії; проаналізовано та систематизовано педагогічні умови проєктування освітнього середовища

гімназії та критерії його оцінювання, визначення рівня інноваційності; розроблено програму підготовки вчителя до проектування інноваційного освітнього середовища гімназії. З метою апробації результатів дослідження взято участь у 36 науково-практичних масових заходах (19 конференцій, форум, наукові семінари), з яких 10 міжнародних.

Експериментальна перевірка та впровадження результатів дослідження здійснено у гімназіях № 178, № 290, ЗЗСО: Гімназія з початковою школою № 195 ім. В.І. Кудряшова, ліцеї «Універсум» (м. Київ), у Боярському академічному ліцеї «Лідер» Боярської міської ради, Асоціації Вальдорфських ініціатив в Україні.

За результатами дослідження підготовлено: 2 практичні посібники: «Проектування освітнього середовища гімназії: теорія і практика» та «Науково-методичне забезпечення проектування освітнього середовища гімназії», опубліковано 5 статей у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus і Web of Science (<https://bit.ly/3t0dTD9>), 9 статей у наукових фахових виданнях України (<https://bit.ly/3pXp65s>; <https://bit.ly/3vZ52Dp>), 23 статті в Енциклопедії освіти, збірник тез Всеукраїнського науково-практичного семінару до 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України (<https://bit.ly/3KxkWsU>), 1 статтю у зарубіжному періодичному виданні, 36 тез (<https://bit.ly/3KyWNSK>).

Публікації наукових працівників Інституту педагогіки НАПН України розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України.

У звітному році діяльність **Центру з проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді** (керівник – докт. пед. наук, проф. О.М. Кікінежді) проводилась у рамках виконання наукового дослідження роботи на замовлення МОН України *«Психолого-педагогічні механізми створення гендерно-справедливого середовища для дітей та молоді у контексті реалізації Концепції Нової української школи»*, в процесі якого завершено теоретико-методологічне дослідження психолого-педагогічних механізмів створення гендерно-справедливого середовища для дітей та молоді як егалітарно-освітнього та недискримінаційного середовища в умовах Нової української школи на засадах педагогіки партнерства.

Розроблено навчальні програми, зокрема для третього освітньо-наукового рівня: «Гендерна соціалізація дитини дошкільного віку», «Гендерна психологія». За звітний період вчені центру взяли участь у міжнародних (21) та всеукраїнських (10) конференціях і круглих столах (5).

За результатами дослідження опубліковано 81 працю: монографії – 3 (1 одноосібна (<https://bit.ly/3660DDY>); 2 – колективні (<https://bit.ly/3sYGtol>; <https://bit.ly/3pVcTOw>)), статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus і Web of Science, – 5, статті у наукових фахових виданнях України – 13, посібник – 1 (<https://bit.ly/36fRWXW>), тези – 57.

У 2021 р. вчені **Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства** (керівник – докт. пед. наук, проф. Н.М. Коляда) виконувалося дослідження *«Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з*

особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму». Матеріали дослідження використано у ході виконання грантових проєктів: «Культурно-рекреаційно-туристична Черкащина: інклюзивно-соціальна 3D-карта» за фінансової підтримки Українського культурного фонду; «Вчимося разом чути та долати соціальну ізоляцію» за підтримки Британської ради в Україні. На базі центру впроваджено інноваційний проєкт Національно-патріотичний табір для студентської молоді «Дія» (<https://bit.ly/3kpSsGX>).

Отримано 12 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Усі наукові праці оприлюднено на сайті Інституційного репозитарію Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (<https://bit.ly/3c48X6P>), а також на офіційних сторінках Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства НАПН України та МОН України в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (<https://bit.ly/3wGAB3y>), фахового видання «Соціальна робота та соціальна освіта» (<http://srso.udpu.edu.ua/>).

За результатами дослідження опубліковано: колективних монографій – 5, посібників – 16; статей у наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus і Web of Science – 11; статей у зарубіжних виданнях – 11; статей у наукових фахових виданнях України – 32; довідник – 1; статей у наукових виданнях – 11; тез – 51.

Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») працював за темою **«Теорія і практика миротворчої діяльності закладу вищої освіти в об'єднаних територіальних громадах Сходу України»** (керівник – докт. пед. наук, проф. О.Л. Караман). За результатами дослідження вперше науково обґрунтовано теоретичні засади миротворчої діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) в об'єднаних територіальних громадах Сходу України: узагальнено наукові підходи до вирішення проблеми; визначено сутність конфліктності соціального середовища та миротворчої діяльності ЗВО в об'єднаних територіальних громадах Сходу України. Розроблено й реалізуються 20 навчальних програм для професійної підготовки / підвищення кваліфікації / неформальної освіти педагогічних та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти Сходу України, що спрямовані на підвищення рівня їх готовності до миротворчої діяльності в об'єднаних територіальних громадах освітніми засобами; з педагогічними та науково-педагогічними працівниками закладів освіти апробовано 5 тренінгових програм, спрямованих на формування навичок розв'язання конфліктів мирним шляхом та започаткування миротворчих ініціатив, формування критичного мислення особистості в умовах негативних інформаційно-психологічних впливів тощо у межах реалізації Проєкту ЄС «Інтенсифікація впливу вчителів Луганської області на процеси примирення і встановлення миру» («Intensification of influence of teachers of Luhansk region on the processes of reconciliation and peace-building»). Вченими центру взято участь у 10 міжнародних проєктах, зокрема «Інтенсифікація впливу вчителів

Луганської області на процеси примирення та встановлення миру» (у партнерстві з Європейським Союзом); «STEP – крок до рівних можливостей» (у партнерстві з Міністерством соціальних справ Австрії); «Інтегровані соціальні послуги та реагування на COVID-19 на сході України» (у партнерстві з Дитячим фондом ООН (UNICEF)); «Посилення надання соціального захисту вразливим сім'ям, очолюваним жінками, у Луганській області під час пандемії COVID-19» (у партнерстві з ГО «Людина в біді», Чеська Республіка) та ін.

За результатами дослідження опубліковано 25 праць: 5 – у журналах, що входять до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science (<https://bit.ly/3hVGjYJ>; <https://bit.ly/3t2qBBp>; <https://bit.ly/3vYFcQf>; <https://bit.ly/3vYECsk>), 2 – у міжнародних виданнях (<https://bit.ly/3pYKlnk>; <https://bit.ly/3I7Qq7g>; <https://bit.ly/3I4g7Wv>; <https://bit.ly/35HPNo1>), 5 – у наукових фахових виданнях України (<https://bit.ly/3i1KmT8>; <https://bit.ly/3tSeEx4>; <https://bit.ly/3J36w3b>; <https://bit.ly/3t3hgsW>; <https://bit.ly/3CxYHjR>), 10 – у матеріалах конференцій, 2 монографії, 1 методичний посібник.

Основні наукові результати членів Відділення разом із вченими віднесених до нього підвідомчих установ відображено у 8 одноосібних монографіях, 21 колективних і зарубіжних монографіях, 14 посібниках і підручниках (навчальних, наукових, навчально-методичних), 5 авторських свідоцтвах, 111 статтях у міжнародних виданнях, у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, – 84, у тому числі вченими, які працюють у НАПН України за основним місцем роботи, – 51, 9 публікаціях у ЗМІ, 164 статтях у наукових фахових виданнях України, 257 у інших наукових публікаціях, 498 у збірниках науково-практичних масових заходів, 3 бібліографічних покажчиках, 26 наукових виданнях.

Найвагомішими результатами наукової діяльності Відділення у 2021 р. є наступні:

– Здійснення філософського аналізу впливу знання на процес формування нових антропологічних образів людини в розрізі досягнень науки та інноваційних технологій, характеристика сучасної антропологічної ситуації в контексті дигітальної культури; обґрунтування положення, що дигітальна революція як процес розширення можливостей інформаційно-цифрової реальності породжує Homo digitalis – людину цифрову, а формування й розвиток цифрової компетентності учнів у школі, опанування новітніми практиками, технологіями та методиками на засадах інноваційних освітніх підходів є безпосереднім фактором внутрішньо-освітнього та зовнішньо-контекстуального впливу на якість освіти та забезпечення реалізації національної освітньої політики.

– Визначення педагогічних пріоритетів цифровізації освіти (міждисциплінарний рівень досліджень; розроблення цифрової педагогіки, зокрема цифрової дидактики; визначення концептуальних засад і технологій виховання дітей та молоді у цифровому просторі; окреслення освітніх ризиків цифровізації та засобів їх подолання).

– Створення Концепції виховання дітей та молоді у цифровому просторі» (<https://bit.ly/3J4KWeV>).

– Участь в оновленні Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) (<https://bit.ly/3i1LeXU>).

– Організація та проведення разом з МОН України та підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Всеукраїнського тижня працівників дошкільної освіти.

– Участь учених Інституту проблем виховання НАПН України у робочих групах з розроблення модельних навчальних програм на основі нового Державного стандарту базової середньої освіти (модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (<https://bit.ly/34ya7NB>); модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» (<https://bit.ly/36aqBq3>)).

– Узагальнення зарубіжного досвіду організації освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19 та визначення напрямів його використання в системі національної освіти.

– Обґрунтування викликів, які визначають характер розвитку середньої освіти в європейському та північноамериканському просторах; аналіз сучасної політики держав Європи та США у галузі освітніх інновацій на рівні загальної середньої освіти; виокремлення інноваційних трендів в системах загальної середньої освіти країн Європи та США.

– Визначення тенденцій формування змістового, технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання.

– Визначення основних напрямів розбудови партнерської взаємодії та співпраці суб'єктів освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти з громадськими організаціями, механізмів державно-громадського та державно-приватного партнерства між державою (громадою) та бізнес-підприємницькими структурами.

– Створення нових сторінок електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» (17) (<https://bit.ly/3pTDaNu>); впровадження Концепції віртуального читального залу Фонду Василя Сухомлинського; визначення основних напрямів створення галузевих інформаційних ресурсів у контексті зміни підходів до їх продукування, збереження та ретрансляції.

– Формування галузевого інформаційного ресурсу (доступні через вебпортал бази даних та цифровий контент рідкісних видань, електронна науково-педагогічна бібліотека; ресурс «Бібліотека Нової української школи» тощо); надання віддаленого доступу до міжнародних інформаційних ресурсів (EBSCO, Web of Science, Scopus та ін.).

II.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Наукова діяльність Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) у звітному році здійснювалася дійсними

членами і членами-кореспондентами НАПН України та вченими віднесених до нього наукових установ: Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Наукова діяльність провадилась згідно з пріоритетами державної освітньої політики з урахуванням законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» та інших законодавчих актів, що регулюють відносини у сфері науки і освіти; постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»; а також Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр., Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 роки, Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 роки, пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр., схвалених рішеннями Президії та загальних зборів академії.

Відділення координувало виконання наукових досліджень за 10 пріоритетними напрямами у галузі психології та спеціальної педагогіки. Вченими наукових установ, віднесених до Відділення, виконувалось 39 наукових досліджень за галузевою тематикою (18 фундаментальних і 21 прикладне), із яких завершено 18 наукових досліджень (8 фундаментальних і 10 прикладних) та розпочато – 17 (8 фундаментальних і 9 прикладних). У тому числі виконано 2 прикладні наукові дослідження за тематикою досліджень для молодих вчених та 3 прикладні наукові дослідження з актуальних проблем освіти, що потребують невідкладного розгляду.

Наукові дослідження здійснювались відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення, зокрема теоретико-методологічного дослідження проблем психологічної науки; з'ясування психологічних особливостей розвитку особистості в сучасних соціокультурних умовах; розроблення засобів соціально-психологічного супроводу освітнього процесу; підвищення психологічної готовності освітньої системи до реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації негативних наслідків; психологічного супроводу учасників бойових дій, сімей загиблих, тимчасово переміщених осіб, включаючи дорослих і дітей; розроблення стратегій соціально-психологічного супроводу особистості в умовах пандемічних ризиків; психологічних засобів упередження інформаційних загроз в освітньому середовищі; розв'язання проблем психологічної підтримки освітньої діяльності, зокрема навчання дітей з особливими освітніми потребами; впровадження інклюзії у закладах освіти;

забезпечення діяльності працівників психологічної служби освіти в контексті сучасних викликів тощо.

Основні наукові результати досліджень учених віднесених до Відділення підвідомчих установ та дійсних членів і членів-кореспондентів, які є працівниками академії за основним місцем роботи, відповідно до основних напрямів наукових досліджень і зазначених проблем є такими.

За напрямом **«Методологія, теорія та історія психології»** запропоновано поняття дескриптивної та прескриптивної інтеграції. Виокремлено та охарактеризовано 3 типи оригінальних досліджень у психології – поглиблюючі, фрагментуючі та інтегруючі. Розглянуто чинники зростання позитивної інтеграційної динаміки в психології, зокрема, за рахунок одночасного здійснення дескриптивної та прескриптивної інтеграції. Запропоновано інтегративну модель резильєнтності (<https://bit.ly/3tLGpYs>) (керівник – докт. психол. наук О.В. Завгородня).

Проаналізовано розвиток психології особистості в Україні у XX-XXI століттях. Охарактеризовано психологічний напрям 20-30-тих рр. XX століття, що отримав назву «культурно-історична психологія» (представлений у працях «групи Виготського» (Л. Виготський, О. Лурія, О. Леонтьєв та ін.), а також «Харківської групи» (П. Гальперін, О. Запорожець, Л. Божович, Ф. Бассін та ін.). Доведено, що окремою віхою розвитку вчення про особистість є теорія вчинку, запропонована Володимиром Роменцем, згідно з якою особистість втілюється не за посередництва діяльності як такої, а діяльності осмисленої й базованої на сенсі (керівник – докт. психол. наук В.В. Турбан).

Встановлено взаємозв'язок соціальних установок і соціального прогнозування. З'ясовано, що елементи соціальних / етнічних установок знаходять втілення у соціальному прогнозуванні. При цьому необ'єктивні установки можуть спричиняти твердження хибної, необ'єктивної картини майбутнього. Деформована суспільна свідомість створює деформовану картину майбутнього етносу, ідеалізує це майбутнє або формує ідилічні уявлення про «золотий вік», який нібито був у минулому, призводить до спроб повернутися у це минуле (чл.-кор. П.І. Гнатенко).

У межах наукового напрямку **«Педагогіка і психологія освітнього процесу»** визначено методологічний підхід, що окреслює модель розуміння та інтерпретації явищ, фактів та ситуацій в проблемному полі взаємодії учасників освітнього простору, слугуючи науково обґрунтованою основою цілісного аналізу та презентації об'єкта дослідження (взаємодії). Розроблено програму емпіричного вивчення феноменологічної представленості освітнього процесу як поліморфної багатопланової взаємодії його учасників. Програма побудована на основі генетико-моделювального методу, сутність якого полягає в можливості моделювання генези цілісної особистості із урахуванням необхідності вивчення будь-якого психологічного явища лише в процесі його розвитку (становлення), що дозволяє впливати на розвиток особистості в цілому й визначати специфічну психологічну причинність становлення конкретного явища (<https://bit.ly/3vYO74e>) (керівник – акад. С.Д. Максименко).

Розроблено теоретичну модель ціннісної підтримки обдарованої особистості в освітньому просторі як різновиду психологічної допомоги, що спрямована на гармонізацію і ствердження специфічних для обдарованих учнів та студентів особистісних цінностей, їх актуалізацію, видозміну чи розвиток з метою підтримання самоідентичності в процесі вирішення життєвих завдань і саморозвитку. Створено рівневу систематику діагностичних методик і методів психологічного впливу для діагностики проблем ціннісного розвитку обдарованої особистості (<https://bit.ly/3Kz0BU2>) (керівник – канд. психол. наук О.Л. Музика).

Визначено основні теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми психологічної адаптації суб'єктів освітнього простору до сучасних умов навчання. Уточнено категоріальний апарат дослідження («адаптаційні розлади», «шкільна дезадаптація», «адаптаційні можливості», «адаптивність», «соціальна адаптація»). Обґрунтовано психологічні механізми впливу інформаційного суспільства на адаптацію суб'єктів освітнього простору до навчання, зовнішні та внутрішні детермінанти зниження адаптаційних можливостей під впливом стресорів сучасного суспільства, особливості адаптаційних розладів у здобувачів освіти на різних етапах освітнього процесу. Підібрано основні інструменти психодіагностичного вимірювання адаптаційних розладів (<https://bit.ly/3J37AEr>) (керівник – докт. психол. наук Н.В. Пророк).

Згідно з напрямом **«Вікова психологія та фізіологія»** визначено поняття професійної життєстійкості, обґрунтовано принципи дослідження цього феномену. Виявлено загальні та психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій. Висвітлено та проаналізовано загальні закономірності професійної життєстійкості фахівців соціономічних професій, спільні та відмінні особливості професійної життєстійкості фахівців різних професій, а також докладно розглянуто психофізіологічні закономірності професійної життєстійкості топ-менеджерів комерційних організацій, викладачів коледжу, закладів вищої освіти, вчителів вищої категорії, журналістів, вихователів закладів дошкільної освіти, працівників профспілкових організацій, науковців вищої кваліфікації гуманітарного профілю та спортивних тренерів. Розроблено концепцію психофізіологічних основ життєстійкості фахівців соціономічних професій. Розроблено та адаптовано українською і англійською мовами «Опитувальник професійної життєстійкості» (<https://bit.ly/3LxaRgV>) (керівник – чл.-кор. О.М. Кокун).

Концептуалізовано мультимодальний діагностичний підхід до постковідних станів; узагальнено та виокремлено психодіагностичний інструментарій з виявлення взаємозв'язків та закономірностей психічних і соматичних процесів при виникненні і розвитку наслідків пандемії COVID-19. Визначено основні підходи до зниження ризиків і загроз пандемії для психічного здоров'я населення та їх адаптаційних механізмів під час спалаху COVID-19 (<https://bit.ly/3HQBnQb>) (керівник – акад. С.Д. Максименко).

У межах напряму **«Психологія розвитку особистості»** розроблено концепцію психологічного благополуччя особистості на основі актуалізації її внутрішніх ресурсів; виявлено закономірності, чинники та прогностичні моделі феномена психологічного благополуччя; здійснено адаптацію та стандартизацію двох англomовних діагностичних методик. Психологічне благополуччя особистості визначено як інтегральний показник ступеня її спрямованості на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, а також ступеня реалізованості цієї спрямованості, що суб'єктивно виражається у відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям. Обґрунтовано, що психологічне благополуччя є необхідною умовою становлення суб'єкта та формування мотивації самореалізації особистості (<https://bit.ly/3Brkedl>) (керівник – докт. психол. наук Л.З. Сердюк).

Проведено порівняльний аналіз теоретико-прикладних основ діагностичної оцінки готовності дитини до шкільного навчання; розроблено та підготовлено до апробації єдиний універсальний діагностичний інструментарій, визначальним критерієм якого є компетентнісний підхід до наскрізних для дитини дошкільного та молодшого шкільного віку знань, умінь і навичок на противагу кількісним показникам розвитку дитини за окремими освітніми напрямами. Обґрунтовано методологічний та методично виважений підхід до експрес-діагностики якостей, що забезпечують дитині успішність переходу від дошкільної до початкової освіти, серед яких першочергового значення набувають способи мислення, погляди, цінності та особистісні якості (<https://bit.ly/3vSRauC>) (керівник – чл.-кор. Т.О. Піроженко).

Розроблено структурно-процесуальну та структурно-сміслову моделі наративного конструювання досвіду особистості та схарактеризовано їх основні компоненти. Обґрунтовано зв'язок дискурсивного конструювання особистісного досвіду та відповідних інтерпретаційних процесів з інтелектуальними метакогніціями: інтелектуальним ініціюванням (самостійною постановкою задачі), рефлексією, стратегічністю, децентрацією, а також ментальним моделюванням світу (<https://bit.ly/3tNNc3Q>) (керівник – акад. Н.В. Чепелева).

Розроблено концепцію функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта. У дослідженні трансформації творчих процесів у формах полімодальних образів та логічних і спонтанних понять здійснено диференційне визначення різних видів розуміння у загальній системі функціонування творчого мислення. Створено моделі технології активізації творчого мислення студентів; трансформації образу при розв'язуванні старшокласниками творчих задач; типології розумового реагування студентів за показником своєчасності виконання творчих завдань, а також задач за рівнем їх творчої спрямованості (<https://bit.ly/3tLmsRv>) (керівник – акад. В.О. Моляко).

Визначено провідні психологічні механізми становлення суб'єктності дорослих (реінтерпретування ментальних моделей світу, змінювання рефлексивної позиції, переструктурування знаряддево-сміслових схем

діяльності, проєктування та прогнозування, інтелектуальна децентрація тощо); специфічні психологічні механізми становлення суб'єктності в геронтогенезі (моральна самосвідомість, самоконтроль, волева регуляція, ідентифікація, мотивація та інтенція, почуття гумору; принципи становлення суб'єктності у віртуальному просторі на матеріалі психологічної роботи у соцмережах в період карантинної самоізоляції; закономірності становлення суб'єктності в умовах групового дистанційного навчання; особливості проєктування як психологічного механізму становлення професійної суб'єктності військових (<https://bit.ly/3HZClst>) (керівник – акад. М.Л. Смульсон).

Розроблено концепцію функціонування ціннісно-сміслових утворень екологічної свідомості особистості, що містить характеристики та чинники благополуччя сучасної людини, яка все частіше стикається із проблемами екологічного змісту. В межах концепції визначено, що важливою тенденцією сьогодення є екологізація свідомості людини, критерієм чого є позитивний психологічний фон життя особистості, спрямованої на розвиток середовища свого життя (природного, соціального, інформаційного). Запропоновано та верифіковано модель структурної організації еколого-психологічних детермінант суб'єктивного благополуччя. В межах цієї моделі виявляється специфіка впливу на суб'єктивне благополуччя: світоглядно-сміслових ціннісних детермінант образу світу та життя особистості; екологічних диспозицій щодо певного виду середовища (природного, соціального, інформаційного); конкретних установок, щодо еконормативної поведінки у різних життєвих ситуаціях. Розроблено психологічно обґрунтовану стратегію підвищення якості життя та благополуччя особистості в процесі її формування як екологічно відповідального суб'єкта (<https://bit.ly/3oNEmRU>) (керівник – докт. психол. наук Ю.М. Швалб).

У ході виконання досліджень за напрямом **«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»** визначено теоретико-методологічні засади дослідження психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості. Проаналізовано сутність психологічного здоров'я, визначено особливості психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій та обґрунтовано умови і програми його забезпечення, зокрема в умовах пандемії COVID-19. Проаналізовано загальний рівень фізичного та психологічного здоров'я, вираженість компонентів психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій, їх зв'язок з організаційно-професійними та соціально-демографічними характеристиками персоналу й організаційно-функціональними характеристиками освітніх організацій. Розроблено концепцію психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій (<https://bit.ly/3LIrc2u>) (керівник – акад. Л.М. Карамушка).

Запропоновано стратегії та алгоритми застосування технологій психотерапевтичної допомоги, що передбачають певну сукупність і послідовність складових у терапевтичній роботі, які відповідають основним

принципам технології, орієнтовані на різні категорії постраждалих, їх специфіку та ступінь прояву симптоматики посттравматичного стресового розладу. Розроблено програми апробації застосування конкретних технологій, визначено їх організаційні, змістовні та методичні аспекти (<https://bit.ly/3t3jfxu>) (керівник – канд. психол. наук Я.М. Омельченко).

Розроблено технологію розвитку життєстійкості особистості, яка постає важливим інструментом загального вдосконалення сучасної системи освіти; доведено, що життєстійкість постає основним механізмом інноваційної освітньої діяльності, що надає можливість молодому поколінню засвоїти соціальний досвід, набутти психологічної грамотності, навчить ефективної життєдіяльності; підготовлено методичні рекомендації «Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності» (<https://bit.ly/3CB0c0D>) (керівник – докт. філософії в галузі психології В.В. Предко).

За результатом моніторингових досліджень (2018 і 2020 рр.) висвітлено цілісну картину надання допомоги дітям, постраждалим від військових дій, внутрішньо переміщеним особам у закладах освіти та проаналізовано пов'язані з цією роботою труднощі і проблеми, що виникають у працівників психологічної служби. Обґрунтовано систему психосоціальної допомоги дітям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій, у закладі освіти (основні принципи, мета та завдання, процес соціально-психологічного супроводу кризової особистості, алгоритм перенаправлення дитини в межах закладу освіти, міжсекторальна та міжвідомча взаємодія спеціалістів відповідних служб у забезпеченні повноцінної психологічної і соціально-педагогічної допомоги). Визначено п'ять взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих напрямів, за якими має здійснюватись процес надання соціально-психологічної допомоги працівниками психологічної служби дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (сприяння стабілізації емоційного стану та раціональному сприйняттю своєї життєвої ситуації у дітей; розвиток і відновлення життєстійкості / стресостійкості; формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу та попередження конфліктів, проявів булінгу, агресії та насильницької поведінки у закладі освіти; психогігієнічний, організація режиму і способу життя учасників освітнього процесу, які сприяють збереженню та зміцненню їх психічного здоров'я; підвищення батьківської компетентності у системі психосоціальної допомоги сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах; психологічна підтримка працівників психологічної служби, які здійснюють психосоціальну допомогу постраждалим внаслідок військових дій). Розроблено методичний інструментарій для здійснення працівниками психологічної служби психосоціальної допомоги цільовим групам за визначеними напрямками: програму корекційно-розвиваючих ігрових занять для молодших школярів, які отримали травматичний досвід; програму психокорекції емоційних переживань підлітків, які зазнали травматичного досвіду «Літній інтенсив»; технологія

роботи з дітьми молодшого шкільного віку, які отримали травматичний досвід та опинились у складних життєвих обставинах; програму підвищення кваліфікації для педагогічних працівників за темою «Інтеграція відновних практик у заклад загальної середньої освіти шляхом застосування моделі «Мирна школа»; програму психологічного практикуму з сім'ями, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій, спрямованої на переосмислення минулого травматичного, сімейного досвіду та розвиток бажаної нової сімейної історії; технологію конструювання продуктивної комунікації у сім'ях, які постраждали внаслідок військових дій; програма соціально-психологічних тренінгів для відновлення психічних та фізичних ресурсів працівників психологічної служби (загалом: програм – 5, технологій – 2) (<https://bit.ly/34CdZHM>) (керівник – канд. пед. наук І.І. Ткачук).

Розроблено технологію створення осередку громадянського суспільства у взаємодії об'єднаної територіальної громади і закладу освіти, алгоритм роботи працівника психологічної служби з формування безпечного освітнього середовища у закладі освіти, технологію розвитку життєстійкості як умови попередження конфліктної поведінки у підлітків. Узагальнено досвід регіонів з науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби в умовах децентралізації на прикладі Сумської і Чернівецької областей. Здійснено практичну апробацію організаційних форм роботи психологічної служби на рівнях «ОТГ – район» та «район – область» (<https://bit.ly/35IgfxO>) (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок).

У межах напрямку **«Соціальна педагогіка та соціальна робота»** розроблено модель процесу соціальної дезадаптації. Створено інструментарій для визначення ризику виникнення девіантної поведінки; комплекс психодіагностичних процедур, який дає змогу виявляти дисфункційні когнітивні структури (думки, переконання, патогенні образи); інструментарій діагностики мотиваційної сфери осіб «групи ризику» (<https://bit.ly/3sEsQt5>) (керівник – докт. психол. наук Н.Ю. Максимова).

Вагомі наукові результати здобуто у ході дослідження проблем за напрямом **«Психологія особистості. Соціальна психологія»**, зокрема ообґрунтовано теоретичні положення, принципи та постулати, що визначають науково-методичний базис психологічного забезпечення соціального прогнозування як науково-теоретичної та предметно-практичної діяльності. Визначено психологічні засади моделювання як методичного напрямку соціальної прогностики. Показано, що моделювання процесів соціального розвитку має базуватися на розумінні його психологічних механізмів і чинників, оскільки в онтологічному сенсі суб'єктом цього розвитку є людина як член суспільства, а отже, саме змісти психічного життя членів соціуму визначають вектор суспільних змін (керівник – докт. наук з держ. упр. О.В. Суший).

Низку наукових результатів здобуто у межах дослідження проблем за напрямом **«Соціальна і політична психологія»**, зокрема розроблено концепцію економічного самовизначення учнівської та студентської молоді в

умовах суспільних змін. Створено структурно-цільову теоретичну модель економічного самовизначення особистості як розвитку її суб'єктності в просторі економічної взаємодії. Визначено закономірності економічного самовизначення особистості в період від підліткового до пізнього юнацького віку (<https://bit.ly/3oVd7VD>) (керівник – канд. психол. наук Н.М. Дембицька).

Розроблено концепцію спільного вчинку творення ціннісно-сміслового континууму консолідації етнокультурних спільнот, чотири моделі: перебігу внутрішньогрупової і зовнішньогрупової взаємодії, конфліктної міжгрупової взаємодії, циклічної повторюваності історичних травм, формування групової ідентичності на ранніх стадіях онтогенезу. Розширено категоріальний апарат психології міжгрупової взаємодії, запропоновано класифікацію механізмів міжгрупової взаємодії, визначення поняття історичних і територіальних вимірів міжгрупових відносин, ключові концепти соціально-психологічних досліджень проблем групових відносин у контексті психічного здоров'я після впливу пандемії COVID-19, принципи аналізу механізмів міжгрупових відносин на основі соціально-психологічних процесів об'єктивації та суб'єктивації; гіпотезу про формування ранньовікових форм групових упереджень (<https://bit.ly/3uV0dL1>) (керівник – канд. психол. наук Л.Г. Чорна).

Розроблено типологію соціально-психологічних теорій, в основу якої покладено наукові ідеї, що набули найбільшого резонансу у світовій соціальній психології впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Навколо цих ідей згруповано основні соціально-психологічні теорії. Запропоновано узагальнену схему співвіднесення соціально-психологічних теорій з базовими науковими ідеями, на яких ці теорії ґрунтуються. Доведено необхідність пріоритетного розвитку теоретичних засад та дослідницьких методів психології груп як розділу соціальної психології. У контексті проблематики психології груп обґрунтовано потребу посилення уваги до соціально-психологічних феноменів, які, перебуваючи на межі свідомого і несвідомого, дають змогу відтворити значущі змістові характеристики і тенденції суспільного розвитку, що залишаються здебільшого «невидимими» під час досліджень громадської думки, вербально виражених преференцій та переконань людей. Як один із таких феноменів виокремлено суспільні уявлення про національні символи, вивчення яких ще не набуло належного поширення як у вітчизняній, так і зарубіжній науці. Розроблено оригінальну типологію національної символіки, яку склали три її види (типи): матеріалізовані, персоналізовані та драматизовані символи (чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

Здійснено аналіз результатів емпіричного дослідження, що включало всеукраїнське опитування «Медіакультура в часи пандемії» 2020 р. (1732 підлітки), у порівнянні з даними 2018 р.; проведено опитування «Інформаційна поведінка і потреби» серед учителів Донецької і Луганської областей (455 ос.) у межах міжнародного співробітництва. Виявлено рівень ураженості підлітків інфодемією COVID-19 та особливості міфологізації пандемії; розкрито закономірності: погіршення психосоматичного комфорту підлітків в умовах дистанційної освіти; зв'язку між проблемами зі сном і

пізними вечірніми екранними практиками; сприйняття кіборгізації тіла. Виявлено п'ять груп тенденцій: зростання показників патріотизму, зокрема в інформаційному просторі; значного зростання кібервіктимізації в умовах дистанційної освіти, а найнебезпечніших кіберризиків – більше ніж удвічі; зростання рівня медіаторчості та її зв'язку зі складовими медіакультури і рівнем психічного дискомфорту; зв'язку високого рівня соматичного дискомфорту з окремими поведінковими патернами дозвілля. Сформульовано медіаосвітні тренди 2021 р. (цифрова медіаосвіта, здоров'язберігальна медіаосвіта, батьківська медіаосвіта). Розроблено два комплекси методик зустрічного дистанційного опитування батьків і дітей – «Сімейна інформаційна поведінка і потреби» та «Інформаційна поведінка і потреби» – для дистанційного опитування вчителів. Запропоновано комплексний підхід до підтримання балансу екранного часу між навчанням і рекреаційними практиками дітей. Уперше розроблено методологію здійснення репрезентативної рефлексії для розвитку медіакультури в часи пандемії, підготовлено три динамічні інформаційні бюлетені, відповідну навчальну програму і методичні рекомендації для підвищення кваліфікації вчителів, навчальну програму курсу підвищення кваліфікації (стажування) «Медіа-арттерапія» для практичних психологів, соціальних педагогів, соціальних працівників та викладачів, навчальну програму з кіберпсихології для учнівської молоді МАН (<https://bit.ly/3oRY3rO>); сім програм для циклу розвивальних онлайн-заходів проекту «Медіакультура в часи пандемії» для вчителів і батьків підлітків (<https://bit.ly/3GT5Uve>) (керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова).

Обґрунтовано запровадження суб'єктно-вчинкового підходу до дослідження колективної інтуїції як механізму прогнозування подій суспільного життя. Здійснено теоретичний аналіз понять «подія» і «подієвість». Розроблено критеріальну модель прогнозування подій суспільного життя (<https://bit.ly/3sHB2J3>) (чл.-кор. В.О. Татенко).

Обґрунтовано концептуальні засади і методичні принципи соціально-психологічного дослідження стигматизації осіб, груп, меншин у сучасному суспільстві, розроблено структурно-змістову модель вибудовування технології як певного алгоритму розв'язання завдань психологічної підтримки стигматизовуваних меншин та протидії стигматизації, що передбачає організацію процесу групової та індивідуальної роботи із цільовими групами, який забезпечується моделюванням та інтеграцією інформаційно-змістового, діагностичного й корекційно-розвивального компонентів технології, добором форм, методів, засобів, прийомів, технік та визначенням способів її реалізації на когнітивному, емоційному та поведінковому рівнях. Розроблено та апробовано комплекс технологій соціально-психологічної підтримки стигматизовуваних меншин у сферах родинної взаємодії, громадської активності, гендерної взаємодії та медіакommунікації в контексті переживання колективної провини, майнової нерівності, підвищення толерантності до інакшості; визначено їхній зміст та особливості застосування залежно від цільових груп: технологію активізації психологічних ресурсів представників

стигматизовуваних меншин і груп; технологію протидії стигматизації в соціальному оточенні; технологію підвищення психологічної компетентності професійних спільнот (психологів, соціальних педагогів, учителів, фахівців громадських організацій) з підтримки стигматизовуваних меншин (керівник – канд. психол. наук Л.М. Коробка).

Розроблено практично орієнтовану соціально-психологічну концепцію розвитку громадянської компетентності як інтегративної характеристики особистості, що свідчить про ступінь її готовності до ефективного виконання ролі громадянина і визначається рівнем сформованості відповідних якостей, здатностей та готовностей. Створено соціально-психологічну модель громадянської компетентності, визначено показники та індикатори її розвитку; моделі: детермінації розвитку громадянської компетентності, розвитку громадянської компетентності молоді в освітньому середовищі, впливу взаємодії в сім'ї на розвиток громадянської компетентності дитини, впливу соціальних медіа на розвиток громадянської компетентності, концептуальну модель дослідження соціального інтересу як чинника громадянської компетентності молоді. Сконструйовано матрицю розвитку громадянської компетентності в інтернет-середовищі, координатами якої є конвенційні форми громадянської інтернет-участі і типи взаємодії соціальних суб'єктів в інтернет-середовищі. Визначено показники розвитку громадянської компетентності в сімейній взаємодії, взаємодії з медіа, освітньому та інтернет-середовищі. Розроблено інструментарій для дослідження особливостей зумовленості розвитку громадянської компетентності молоді дискурсом і практиками соціального середовища (18 методик, з яких 12 – авторські). Розроблено модель соціального середовища, сприятливого для розвитку громадянської компетентності, визначено його ознаки, умови та функції; запропоновано алгоритм проектування середовища, орієнтованого на розвиток дефіцитарних компонентів громадянських компетентностей майбутніх педагогів. Розроблено й апробовано соціально-психологічну програму розвитку громадянської компетентності молоді з використанням соціальних медіа та медіаконтенту і технологію розвитку громадянської компетентності молоді шляхом актуалізації соціального інтересу (керівник – канд. психол. наук І.В. Жадан).

Здійснено теоретичну експлікацію тезаурусу ключових понять з питань підтримки реформи у сфері загальної середньої освіти та її соціально-психологічного забезпечення. Сформовано вихідні положення соціально-психологічної теорії консолідації стейкхолдерів освіти. Розкрито уявлення і ставлення учасників освітнього процесу до реформи освіти, визначено їхні потреби в інформації та інформуванні, встановлено особливості прояву почуття причетності і довіри, розвитку здатності до відкритості суджень, партнерської взаємодії, творення спільного бачення розвитку закладу загальної середньої освіти. Розроблено соціально-психологічні технології забезпечення підтримки освітньої реформи, комплекс соціально-психологічних технологій партнерської взаємодії, застосування якого справляє істотний вплив на підвищення групової ефективності учасників процесу реформування освіти. Розроблено анкету-

опитувальник «Емоційний аспект ставлення педагогічної спільноти до різних напрямів реформування загальної середньої освіти». Проведено емпіричне дослідження емоційного аспекту ставлення вчителів до реформи НУШ, проаналізовано рівні та описано особливості прояву почуття причетності вчителів. Розроблено та апробовано соціально-психологічну технологію «Фасилітація почуття причетності» вчителів до освітньої реформи» (керівник – докт. психол. наук Г.М. Бевз).

Розроблено напрями психологічного супроводу (поственції) осіб та шкільної громади в цілому, постраждалих у наслідок суїцидального випадку в закладі освіти. Запропоновано модель кризового втручання у випадку булінгу (кібербулінгу), яка містить чотири складові: інформування; декларування нових правил; моніторинг соціально-психологічних процесів у закладі освіти; реагування на випадки насильства та профілактика самоушкоджувальної поведінки. Систематизовано наукові уявлення про особливості проживання досвіду, пов'язаного з дитячим (підлітковим, юнацьким) суїцидом (буліцидом), у колективі закладу освіти як цілісній групі. Визначено особливості проживання досвіду горювання (травмівного досвіду) залежно від індивідуально-психологічних, вікових характеристик членів групи, структури групи та стадії її розвитку. Виокремлено стадії розвитку процесу групового горювання та описано їх особливості. Визначено напрями психологічного супроводу групи (колективу), де трапився суїцид (буліцид) або його спроба: виявлення та/або переформатування групових норм; роботу з емоціями та почуттями; формування навичок асертивності. Сформульовано принципи і підходи до комунікації щодо суїциду (буліциду) або його спроби в закладі освіти у сучасному медіапросторі, який утворюється традиційними медіа, соціальними медіа, комунікацією «з уст в уста». Розроблено модель організації кризової комунікації у закладі освіти, в якому трапився суїцид (буліцид) або його спроба (керівник – канд. психол. наук С.Д. Чуніхіна).

Здійснено теоретичний аналіз світового досвіду визначення медіаризиків для дітей, реалізованого в системах медіарейтингів та позначок потенційно небезпечної продукції (саме світові медіарейтинги сформували базу для оцінки медіапродуктів відповідно до їх шкоди неповнолітнім дітям); описано чотири моделі системи рейтингів: американську, німецьку, голландську та українську; здійснено вторинний аналіз масових всеукраїнських опитувань, проведених лабораторією психології масової комунікації та медіосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України за останні 15 років (з 2007 по 2021 рр.) та визначено загальну основу для побудови наукового конструкту медіапсихологічних експертиз. Сформовано шість науково обґрунтованих критеріїв завдання шкоди аудіовізуальною продукцією неповнолітнім особам із деталізацією тих сцен, наявність яких у медіапродукті може вважатися медіаризиком для дітей: «Насильство», «Жахи», «Еротика, секс», «Наркотики, алкоголь, тютюн», «Лайка», «Дискримінація». Розроблено спеціальний теоретичний конструкт для методики оцінки наявності чи відсутності в медіатворі ознак, здатних негативно вплинути на дитину, який в подальшому

потребує апробації та стандартизації. Підготовлено протокол медіапсихологічної експертизи аудіовізуальної продукції; методичні рекомендації щодо проведення медіапсихологічної експертизи заподіяння аудіовізуальною продукцією негативного впливу на психологічне здоров'я та благополуччя дитини (керівник – канд. психол. наук Ю.С. Чаплінська).

За напрямом **«Психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності»** розроблено концепцію соціально-психологічного супроводу постраждалих від травматизації внаслідок воєнних дій та пандемії COVID-19. запропоновано модель супроводжувальної медіації посттравматичних особистісних трансформацій, що включає чинники збереження психологічного благополуччя комбатантів і людей, які постраждали внаслідок пандемії, таргетовані відповідно до ландшафтів життєтворення з їх специфічною ціннісно-сисловою та векторною конфігурацією, стратегії соціально-психологічного супроводу постраждалих, критерії ефективності супроводжувальних практик відповідно до етапу супроводу і характеру пережитої травми. Розроблено полімодульну стратегію електронної підтримки психологічного благополуччя в системі соціально-психологічного супроводу особистості, сформульовано предиктори її успішності в умовах очікування миру; розроблено комплекс стратегій розвитку емоційної стійкості (як механізму забезпечення цілісності функціонування системи емоційної регуляції діяльності, поведінки особистості у взаємодії із значущими іншими) у соціально-психологічному супроводі осіб, які переживають наслідки травматичних подій, на основі верифікованої ієрархічної типології психологічних профілів осіб з різним потенціалом розвитку емоційної стійкості. Представлено стратегію соціально-психологічного супроводу особистісної трансформації ветеранів і волонтерів у переході від військового до мирного способу життя, чинники її ефективності; розроблено модель опанування стресогенної дії чинників коронавірусу на особистість ветеранів і волонтерів. Запропоновано модель та критерії оцінки соціально-психологічного супроводу внутрішньо переміщених осіб, представлено стратегію розширення практичного застосування арттерапевтичних методів у соціально-психологічному супроводі внутрішньо переміщених осіб (керівник – акад. Т.М. Титаренко).

Запропоновано трирівневу систему першої психологічної допомоги (дебрифінг; діагностика стану постраждалих у процесі організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу; кризова допомога), на цій основі підготовлено комплекси: практично-діагностичного інструментарію, корекційно-розвивальних технологій психологічної підтримки суб'єктів освітнього процесу. Розроблено методики моніторингу та оцінювання соціально-психологічних ризиків у надзвичайній ситуації, оцінювання конструктивності комунікативної поведінки колективних суб'єктів у надзвичайній ситуації. Дібрано комплекс методик для дослідження особливостей саморегуляції особистості в умовах надзвичайних ситуацій. Розроблено та апробовано програму тренінгу «Формування навичок

саморегуляції працівників закладів освіти в умовах надзвичайних ситуацій». Запропоновано типологію осіб літнього віку за особливостями їхньої емоційної саморегуляції в надзвичайній ситуації. Розроблено модель психологічних чинників готовності учасників освітнього процесу до конструктивної поведінки в надзвичайних ситуаціях (керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич).

Вагомими результатами поповнились дослідження **щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами**. Зокрема, визначено теоретичні і методичні засади реалізації дистанційного психолого-педагогічного супроводу родин дітей з особливими освітніми потребами в умовах кризових ситуацій; виявлено сучасні тенденції в застосуванні дистанційних форм навчання і психолого-педагогічного супроводу зазначеної категорії дітей і пов'язаних з цим проблем. Розроблено організаційно-педагогічні умови налагодження контакту фахівців з родинами дітей та один з одним, розроблено онлайн технології супроводу дітей з особливими освітніми потребами та технології адаптації існуючих методів до умов супроводу таких дітей онлайн (керівник – докт. психол. наук Л.І. Прохоренко).

Окреслено проблеми підвищення освітнього рівня осіб з особливими потребами та визначено провідні чинники і мотиви здобуття освіти такими особами (акад. В.В. Засенко).

Визначено перспективи змістового розроблення науково-методичних матеріалів для освіти дітей з особливими освітніми потребами у світлі сучасних освітніх трансформаційних процесів. Визначено складові педагогічної підтримки на основі урахування освітніх труднощів та потреб дитини з особливими освітніми потребами, яка перебуває в інклюзивному середовищі (чл.-кор. А.А. Колупаєва).

Обґрунтовано першочергові заходи, спрямовані на якісну розбудову інклюзії та трансформацію освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні, які покладено в основу розроблення «Концепції становлення системи ранньої допомоги дітям з порушеннями слуху в Україні» (проект) та «Програми підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху» (керівник – докт. педагог. наук. С.В. Литовченко).

Обґрунтовано теоретичні підходи до моделі психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями когнітивного розвитку. Визначено основні навички, які в першу чергу необхідно розвивати у дітей з розладами аутистичного спектра, основні сфери розвитку та критерії оцінки стану сформованості навичок у кожній сфері; розглянуто критерії визначення першочерговості постановки цілей розвитку. З'ясовано психологічні особливості становлення емоційного інтелекту у школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. Визначено теоретичне підґрунтя нейропсихології осіб з порушеннями розвитку, в основу якого покладено концепцію нейрорізноманіття, особистісний підхід, біопсихосоціальна модель розвитку особистості (керівник – канд. пед. наук О.О. Бабяк).

Визначено основні напрями реалізації інклюзивної освіти: нормативно-правовий, кадровий, науково-методичного забезпечення, моделювання

освітнього простору в закладі освіти, створення безбар'єрного середовища тощо; здійснено теоретичний аналіз стану впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти України; обґрунтовано концептуальну основу моделювання інклюзивного освітнього середовища та алгоритм діяльності педагогічних працівників щодо визначення та впровадження моделі організаційно-методичного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти з інклюзивним навчанням. З'ясовано зміст дефініції «моделювання інклюзивного середовища», визначено його наукові принципи й основні стратегії розбудови (керівник – канд. пед. наук Н.Я. Ярмола).

Запропоновано класифікацію комунікативних бар'єрів, що виникають у процесі здобуття освіти особами з порушенням слуху, шляхом викоремлення трьох класифікаційних категорій: мовно-комунікативні бар'єри; мовленнєво-комунікативні бар'єри; комунікативно-адаптувальні бар'єри. Визначено групи комунікативних потреб: індивідуальні комунікативні потреби здобувача освіти з порушеннями слуху; колективні комунікативні потреби здобувачів із порушеннями слуху, які характеризуються подібними комунікативними можливостями, а відтак і потребують схожих комунікативних умов освітнього середовища. Обґрунтовано доцільність зміни принципів спрямування здобувачів з порушеннями слуху в навчальні групи/класи замість медичного критерію (за ступенем порушення слуху) на комунікативний критерій (за подібністю індивідуальних комунікативних потреб). Розроблено та апробовано алгоритм забезпечення індивідуальних комунікативних потреб здобувачів освіти з порушеннями слуху, який розглядається як система моніторингу за показником відповідності між актуальними комунікативними можливостями здобувача освіти з порушеннями слуху та комунікативними умовами освітнього середовища. Цей моніторинг відбувається постійно для вчасного виявлення та попередження виникнення зазначеної невідповідності. Розроблено технологію додаткової комунікативної підтримки як поетапну діяльність з усунення комунікативної невідповідності (керівник – канд. психол. наук А.В. Замша).

Обґрунтовано систему науково-методичного та корекційно-розвивального забезпечення навчання дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку. Удосконалено зміст дошкільної освіти дітей з інтелектуальними порушеннями відповідно до «Базового компоненту дошкільної освіти». Розширено спектр корекційно-розвивального впливу, що зумовлено зміною контингенту вихованців спеціальних та інклюзивних закладів дошкільної освіти, забезпеченням варіативних форм корекційно-розвивального навчання та супроводу дітей засобами сучасних інноваційних технологій (ігрових, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, арт-педагогічних, комунікативних, адаптивних) (керівник – канд. психол. наук О.В. Чеботарьова).

Визначено аксіологічний підхід як методологічну основу розвитку і функціонування особистості дитини дошкільного віку в умовах зорової депривації та сучасні наукові тенденції в психології, актуальні для розуміння

логіки особистісного розвитку та функціонування цієї категорії дітей. Обґрунтовано теоретичні засади розвитку навичок просторового орієнтування дітей з порушенням зору, розвитку дотикового сприйняття, наочно-логічного мислення, предметно-практичної діяльності, допомоги дитині в оволодінні прийомами та способами сприйняття довкілля, предметної діяльності. Запропоновано напрями корекційно-розвивальної роботи з молодшими дошкільниками в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з порушеннями зору (керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко).

Визначено основні тенденції прояву потреб в отриманні спеціальних освітніх послуг особами з різними порушеннями мовленнєвого розвитку та перелік закладів, які надають такі послуги. З'ясовано особливості надання допомоги відповідно до типу мовленнєвого розладу. Розпочато розроблення психолінгвосинергетичного інструментарію, націленого на подолання мовленнєвих порушень у дітей різних вікових груп (керівник – канд. пед. наук В.М. Ільяна).

Обґрунтовано технологію поєднання спеціального й інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей із затримкою психічного розвитку, як єдиної системи, здатної забезпечити їхню освіту і соціальну інтеграцію; визначено параметри передумов розвитку інтелектуальної діяльності (здатностей до засвоєння знань) дітей молодшого дошкільного віку; розроблено методичні рекомендації щодо навчання комунікативної діяльності дітей з помірним ступенем інтелектуальних порушень молодшого шкільного віку; розроблено модель (технологію) застосування концептуальних засад МКФ (Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я) як інструмента оцінки особливих освітніх потреб дітей з тяжкими порушеннями в освітній діяльності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів та команди психолого-педагогічного супроводу закладів освіти на етапах створення, реалізації та моніторингу виконання індивідуальної програми розвитку; визначено, що безбар'єрне освітнє середовище має враховувати як обмеження, викликані, насамперед, функціональним порушенням, так і бар'єри навколишнього середовища, що безпосередньо перешкоджають повній участі дитини у навчанні, унеможлиблюють його або створюють серйозні труднощі (<https://bit.ly/37o0uwk>) (керівник – канд. психол. наук А.Г. Обухівська).

Поглиблено розуміння стратегій подолання позиції жертви у консультативній роботі в руслі вітчизняної парадигми. Започатковано застосування та дослідження можливостей психологічної допомоги як психопрофілактичної роботи зі стилю життя (акад. О.Ф. Бондаренко).

Побудовано концептуальну модель пізнання різних видів емпатії (натуральної, елементарної, особистісносміслової та трансфінітивної) з описом критеріїв емпатійних ставлень на рівні психічного відображення феноменальних характеристик об'єктів стримання. На рівні практичного впровадження запропоновано корекційно розвивальну систему розвитку

особистості, яка враховує когнітивну природу емпатійності, механізмів її прояву з урахуванням вікових особливостей особистості (акад. О.Я. Чебикін).

Обґрунтовано значущість архаїчного спадку людства та пралогічного мислення для функціонування психіки. Розроблено методику дослідження мотиваційно-сміслового аспекту архаїзмів шляхом діалогу-аналітичної інтерпретації психомалюнків: «Тату вини», «Тату Едіпа» та «Власне тату» (акад. Т.С. Яценко).

З'ясовано соціально-психологічні особливості трансформації православного середовища у процесі унезалежнення православних та його впливи на стан морально-психологічної єдності українського суспільства. Обґрунтовано систему заходів з метою зниження напруги та співіснування церков, а саме: розроблення програми запровадження почергових богослужінь у православних громадах, що розділилися; активізацію роботи з надання волонтерської допомоги армії, лікувальним та пенітенціарним закладам; розвиток спільних капеланських програм, культурно-освітніх закладів тощо (чл.-кор. В.Д. Бондаренко).

Концептуально підтверджено, що в сучасних умовах лідерство є ідеалом індивідуальної поведінки, системоутворюючим чинником формування світоглядної позиції кожної людини та потужно впливає на її вчинки і психологію. Підготовлено та видано понятєво-термінологічний словник «Теоретичні та практичні аспекти лідерства в публічному адмініструванні» (акад. Т.В. Мотренко).

Проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні предиктори психологічного благополуччя особистості. Зокрема, запропоновано класифікувати фактори психологічного благополуччя як соціально-економічні, соціокультурні, біологічні, психологічні та розглянуто їх особливості. Доведено, що соціально-економічні та соціокультурні чинники мають опосередкований вплив на психологічне благополуччя, торкаючись зазвичай, його окремих компонентів. Встановлено суттєвий взаємозв'язок рівня психологічного благополуччя з суб'єктивним фактором – психологічним. Психологічне благополуччя особистості розглянуто як інтегральний показник ступеня реалізованості особистістю власної спрямованості, що суб'єктивно виявляється у відчутті щастя, задоволеності життям та собою. Розроблено ефективні технології покращення якості життя особистості на основі розвитку її особистісного потенціалу, самореалізації та самодетермінації (чл.-кор. І.В. Данилюк).

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади системних досліджень в галузі спеціальної освіти як наукової галузі. Визначено системно-синергетичну методологію дослідження професійних компетентностей лікаря у багатопрофільних закладах охорони здоров'я (чл.-кор. А.Г. Шевцов).

Визначено професійну кар'єру персоналу Державної прикордонної служби України як процес і результат професійного просування особистості; встановлено, що розвиток професійно важливих якостей спеціалістів правоохоронних органів ускладнений тим, що їх діяльність здійснюється в особливих або екстремальних умовах; досліджено підходи вчених до

класифікації факторів, які впливають на кар'єрне зростання персоналу Державної прикордонної служби України, та запропоновано таку їх класифікацію: за сферою виникнення – психологічні, економічні, демографічні; за масштабами соціального оточення – індивідуальні, корпоративні, соціально-державні; за ознакою достовірності – суб'єктивні та об'єктивні; за можливістю вимірювання – кількісні та якісні; за можливістю здійснення – випадкові та закономірні (чл.-кор. Б.М. Олексієнко).

За підсумками 2021 р. вченими Відділення підготовлено 14 монографій, 12 збірників наукових праць, 10 навчально-методичних і 11 практичних посібників, 6 навчальних програм, 10 методичних рекомендацій, 37 одиниць довідкових видань (бюлетені, довідники тощо), майже 1,2 тис. статей та тез конференцій (з них 328 – у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 85 – у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection, 363 індексуються в інших наукометричних базах даних) та інших видів наукових праць.

II.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Наукові здобутки Відділення загальної середньої освіти та цифровізації освітніх систем НАПН України (далі – Відділення) у 2021 р. є результатом дослідницької діяльності вчених трьох академічних інститутів – Інституту педагогіки (18 досліджень), Інституту цифровізації освіти (6 досліджень), Інституту обдарованої дитини (6 досліджень), а також 33 членів Академії, 23 з яких працюють в установах і закладах освіти, що не належать до академії. Основна проблематика здійснюваних досліджень пов'язана з науковим, дидактичним і методичним забезпеченням перебудовчих процесів у загальній середній освіті відповідно до Концепції «Нова українська школа», зокрема щодо оновлення змісту повної загальної середньої освіти на всіх її рівнях, розроблення нових методик навчання на засадах компетентнісного підходу і реалізації закладених у них ідей у підручниках і навчальних посібниках, цифровізації освітнього процесу, підтримки і розвитку обдарованих здобувачів освіти. За науковими напрямками проблематика досліджень розподілена так:

- напрям 3. Цифровізація освіти – 6 досліджень;
- напрям 4. Педагогіка і психологія освітнього процесу – 12 досліджень;
- напрям 6. Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта – 12 досліджень.

Із цих досліджень 4 належать до фундаментальних, решта – до прикладних; 9 досліджень у звітному році завершено, 17 розпочато. До основних результатів науково-дослідної діяльності вчених Відділення у звітному році слід віднести такі.

Здобуто низку нових результатів щодо **формування змісту базової середньої освіти** у контексті реалізації вимог державного стандарту цього рівня освіти щодо компетентностей, якими мають оволодіти випускники

гімназії. У звітному році основну увагу було зосереджено на змісті адаптаційного циклу гімназійної освіти (5-6 класи). Обґрунтовано принципи добору освітнього змісту і його структурування у системі навчальних предметів та інтегрованих курсів за концентрично-спіральному, лінійно-ступеневим і модульним підходами. Здійснено добір навчального змісту і видів навчально-пізнавальної діяльності, спрямованих на досягнення мети відповідної освітньої галузі, формування в учнів ключових компетентностей, наскрізних умінь. Досліджено й охарактеризовано засади побудови модельних навчальних програм та розроблено комплекс таких програм, затверджених МОН України, з української мови (<https://cutt.ly/nRYTnrO>), української літератури (<https://cutt.ly/aRYYIMZ>) зарубіжної літератури (<https://bit.ly/3GEcFAQ>) природничих наук, математики (<https://cutt.ly/TRYTILF>; <https://cutt.ly/NRYYcoJ>), технологій (<https://cutt.ly/TRYYNrQ>; <https://bit.ly/3oBVJFc>), інформатики (<https://cutt.ly/pRYTIE0>; <https://bit.ly/3rDiavG>), історично-суспільствознавчого курсу «Досліджуємо історію і суспільство», етики (<https://cutt.ly/vRYT48Z>), іноземних мов (<https://cutt.ly/PRYYr5q>; <https://cutt.ly/ERYYgOV>, <https://bit.ly/3rM3dYl>) мови іврит (<https://bit.ly/3oDoIZk>), які цілісно визначають новий зміст освіти у 5-6 класах гімназії.

У дослідженнях проблем змісту загальної середньої освіти посилено увагу до з'ясування дидактичних можливостей і принципів його *інтеграції*. Розвинено положення теорії міжпредметної та внутрішньо-предметної інтеграції щодо створення галузевих інтегрованих курсів. Обґрунтовано принципи, критерії і способи відбору та інтегрування елементів освітнього змісту, зокрема внутрішньогалузевого інтегрування змісту предметів і курсів історичної і громадянської галузі, реалізованого у створеному інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство» (чл.-кор. О.І. Пометун, канд. пед. наук Т.О. Ремех, <https://cutt.ly/fRYT9VF>). Розроблено також зміст інтегрованих навчальних курсів для 5-6 класів з української і зарубіжної літератур (керівник – докт. пед. наук Т.О. Яценко, <https://cutt.ly/zRYYAik>), української мови, української та зарубіжної літератур (канд. пед. наук В.І. Новосьолова, <https://bit.ly/3suwyFv>), серії природознавчих курсів «Природничі науки» (докт. пед. наук Т.М. Засекіна, <https://bit.ly/3uzn4eY>), «Довкілля» (керівник – акад. В.Р. Ільченко), «Пізнаємо природу» (канд. пед. наук Т.В. Коршевнік, <https://cutt.ly/WRYTdz>).

Проаналізовано та узагальнено вітчизняний і міжнародний досвід формування змісту природничої галузі базової середньої освіти; виявлено та обґрунтовано тенденцію широкого використання предметно-інтеграційного підходу, посилення внутрішньопредметної, галузевої та міжгалузевої інтеграції. Визначено особливості різних способів реалізації фізичного складника базової середньої освіти відповідно до нового освітнього стандарту та Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: як самостійного навчального предмета; у змісті галузевих інтегрованих курсів; у змісті міжгалузевих інтегрованих курсів (керівник – канд. пед. наук В.В. Сіпій).

За активної участі вчених Відділення (акад. О.І. Ляшенко, докт. пед. наук Т.М. Засєкіна) (<https://cutt.ly/5RYYNyI>) розроблено типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти – нормативний документ, затверджений МОН України, який є основою організації діяльності освітнього закладу з реалізації Державного стандарту базової середньої освіти і містить, зокрема, варіанти базових навчальних планів, перелік модельних навчальних програм, рекомендовані форми здійснення освітнього процесу й оцінювання його результатів тощо.

Обґрунтовано засади добору змісту курсів за вибором міжпредметного характеру з хімії і біології як складника профільної середньої хімічної та біологічної освіти. Створено цикл відповідних навчальних програм і посібників для учнів, методичні рекомендації для вчителів (керівник – канд. пед. наук Т.В. Коршевніук, <https://bit.ly/3hVN1oO>; <https://bit.ly/3hZxAEN>).

Ряд нових наукових результатів здобуто у процесі дослідження проблем **теорії і методики навчання**. Розроблено концептуальну модель багатомовної освіти в закладах загальної середньої освіти України з навчанням мовами корінних народів і національних меншин як організаційно-освітнього процесу, що забезпечує компетентісно орієнтоване навчання трьох (рідної, державної та іноземної) і більше мов, формуючи в учнів здатність послуговуватися ними в різних сферах і ситуаціях спілкування. Визначено принципи і засади, на яких ґрунтується модель, запропоновано методи і форми інтегрованого навчання мов, схарактеризовано особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі реалізації моделі багатомовної освіти. Розкрито сутність і структуру багатомовної комунікативної компетентності як комплексу комунікативних компетентностей усіх мов, що вивчаються, доповнених специфічними металінгвістичною, міжкультурною і компенсаторною компетентностями (керівник – канд. філол. наук О.Л. Фідкевич).

Обґрунтовано методику компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, спрямовану передусім на формування комунікативної і соціокультурної компетентності здобувачів освіти на основі розвитку внутрішньої мотивації щодо вивчення української мови, виховання ціннісного ставлення до неї, потреби спілкуватися державною мовою. Підготовлено два методичні посібники і методичні рекомендації (керівник – докт. пед. наук Н.І. Богданець-Білооскаленко).

Методику компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов збагачено розробленими методами і засобами формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів гімназії як пріоритетного складника сучасної шкільної іншомовної освіти (керівник – докт. пед. наук В.Г. Редько).

Обґрунтовано основні положення методики формування в учнів початкових класів цифрових компетентностей, навичок продуктивного і критичного мислення, які реалізовано у створеному підручнику з інформатики для 4 класу та в розробленій системі пізнавальних завдань, що знайшла

відображення в дидактичному комплекті до цього підручника (чл.-кор. Н.В. Морзе).

Розроблено теоретико-методологічні засади методичної системи інтегрованого навчання громадянської освіти та історії в гімназії, які стосуються як принципів, критеріїв і способів формування змісту навчання, так і особливостей організації освітнього процесу, основних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, підходів до оцінювання результатів навчання (чл.-кор. О.І. Пометун).

Визначено дидактичні і методичні вимоги, дотримання яких забезпечує прикладну спрямованість навчання математики в гімназії. Обґрунтовано способи реалізації цих вимог у змісті математичної освіти, а також у методиці навчання предмета (керівник – акад. М.І. Бурда).

Визначено дидактичні можливості реалізації інтегрованого змісту навчання географії та економіки для курсів за вибором в контексті вимог Нової української школи. Оновлено науково-методичні засади шкільної географічної і економічної освіти через удосконалення змісту навчальних програм. Досліджено організаційні форми, методи і засоби навчання географії та економіки з урахуванням їх реалізації в навчальних програмах для курсів за вибором (керівник – докт. пед. наук Т.Г. Назаренко).

Особливістю здійснюваних у Відділенні досліджень методичних проблем шкільної освіти є оперативна реалізація пропонованих методичних інновацій у підручниках і навчальних посібниках. Зокрема у звітному році вченими створено і передано до МОН України для отримання грифу і подальшого вибору вчителями 19 нових підручників для 5 класу гімназії з української мови (докт. пед. наук Н.Б. Голуб, докт. пед. наук О.М. Горошкіна), української мови з навчанням румунською мовою (кан. пед. наук. О.М. Петрук), української літератури (докт. пед. наук Т.О. Яценко та ін.), інтегрованого курсу української і зарубіжної літератур (докт. пед. наук Т.О. Яценко та ін.), інтегрованого курсу з української мови, української і зарубіжної літератур (канд. пед. наук Н.І. Новосьолова та ін.), зарубіжної літератури (канд. пед. наук В.В. Снегірьова та ін.) зарубіжної літератури (докт. пед. наук Н.І. Богданець-Білоskalенко, канд. філол. наук О.Л. Фідкевич), мови іврит (канд. пед. наук Н.В. Бакуліна та ін.), російської мови (канд. філол.наук О.Л. Фідкевич, канд. пед. наук Л.В. Давидюк), математики (чл.-кор. С.О. Скворцова), математики (докт. пед. наук Н.А. Тарасенкова), математики (канд. пед. наук Д.В. Васильєва та ін.), природничих наук (докт. пед. наук Т.М. Засекіна та ін.), курсу «Пізнаємо природу» (канд. пед. наук Д.О. Засекін та ін.), курсу «Пізнаємо природу» (канд. пед. наук Т.В. Коршевніук та ін.), інформатики (чл.-кор. Н.В. Морзе та ін.), інформатики (докт. фіз.-мат. наук І.О. Завадський та ін.), курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (чл.-кор. О.І. Пометун, канд. пед. наук Т.О. Ремех, канд. пед. наук Ю.Б. Малієнко), курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (канд. пед. наук П.В. Мороз), етики (канд. пед. наук Л.В. Давидюк та ін.). На підставі вибору вчителів видано масовим тиражем і використовується в освітній практиці 10 нових підручників для 4 класу початкової школи.

У контексті вдосконалення педагогічної майстерності вчителя щодо реалізації ідей Нової української школи визначено організаційно-педагогічні умови його підготовки до реалізації компетентісно орієнтованого навчання. Розроблено структуру та зміст науково-методичного забезпечення зазначеної підготовки, інструментарій діагностики рівня сформованості в учителів умінь та навичок педагогічної діяльності у компетентісно орієнтованому середовищі. Укладено навчальну програму та методичні рекомендації щодо підготовки вчителів до реалізації компетентісного навчання (керівник – канд. псих. наук В.І. Доротюк).

У процесі дослідження питань **контролю, діагностики й оцінювання** результатів освітньої діяльності в закладах повної загальної середньої освіти обґрунтовано функціональну залежність контрольно-оцінювальної діяльності від пріоритетних цілей початкового навчання, виявлено умову позитивного впливу цієї діяльності на забезпечення якості початкової освіти. Розроблено перелік об'єктів формувального і підсумкового контролю й оцінювання результатів навчання з мовно-літературної, математичної і природничої галузей, обґрунтовано дидактико-методичні вимоги до створення завдань для формувального і підсумкового оцінювання результатів навчання з цих галузей. Запропоновано технологію моделювання підсумкових робіт для здійснення моніторингу навчальних досягнень випускників початкової школи із зазначених галузей, яку використано під час порівняльного дослідження результатів навчання учнів 4-х класів на всеукраїнському рівні згідно з наказом МОН України від 6 травня 2021 р. № 510 (керівник – докт. пед. наук О.В. Онопрієнко) (<https://bit.ly/3rsqCx8>; <https://bit.ly/3M6M6Yh>).

Здійснено документально-аналітичне дослідження щодо визначення місця поточного та формувального оцінювання в системі контролю навчальних досягнень учнів базової та старшої профільної школи; за результатами якого визначено основні підходи до розроблення критеріїв для поточного, формувального та підсумкового оцінювання з використанням таксономій освітніх цілей (Блума, Андерсона-Кратвола, Марцано), обґрунтовано зміни у переліку показників оцінювання результативності діяльності закладів загальної середньої освіти (керівник – докт. пед. наук Ю.О. Жук).

До вагомих наукових здобутків дослідників **цифровізації освітнього процесу** слід віднести узагальнені в монографії результати тривалого наукового пошуку, присвяченого розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем навчання. Дослідниками охарактеризовано засади і механізми інформаційного обміну в гібридних інтелектуальних системах (системах, що складаються з користувачів та інтелектуальних програмних засобів), запропоновано моделі діалогового спілкування та адаптивні механізми, що визначають і враховують індивідуальні особливості користувача в процесах сприймання знань. Удосконалено теорію інтегративної взаємодії, на основі якої розроблено метод синтезу текстів для контролю знань з використанням онтологічних моделей. Запропоновано і схарактеризовано програмні засоби діалогового адаптивного

середовища гібридних інтелектуальних систем (акад. О.І. Ляшенко, чл.-кор. А.Ф. Верлань) (<https://bit.ly/34EFhgI>).

У процесі досліджень проблем проектування і розвитку інформаційно-цифрових навчальних середовищ закладів освіти уточнено склад і структуру інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти на сучасному етапі з урахуванням зростання частки дистанційного навчання в освітньому процесі, обґрунтовано умови його використання, розроблено етапи створення інформаційно-цифрового навчального середовища. Досліджено стан готовності та потреби вчителів щодо здійснення дистанційного навчання, запропоновано інструментарій самооцінювання цифрової компетентності педагога (керівник – докт. пед. наук О.В. Овчарук) (<https://bit.ly/3pT1UFq>).

Обґрунтовано основні моделі реалізації технології доповненої та віртуальної реальностей для візуалізації освітнього контенту. Досліджено педагогічні умови використання доповненої та віртуальної реальностей у закладах освіти. Розроблено принципи і підходи щодо використання імерсивних технологій у процесі дослідницького навчання в контексті їх впливу на інтелектуальний і психофізіологічний розвиток учнів (керівник – канд. пед. наук Н.В. Сороко) (<https://bit.ly/367DPnh>).

Обґрунтовано принципи, запропоновано форми і методи формування хмаро орієнтованих систем відкритої науки в закладах освіти (керівник – докт. пед. наук М.П. Шишкіна) (<https://bit.ly/3MBbdDE>).

Дослідниками проблеми оцінювання результатів педагогічних досліджень з використанням інформаційно-цифрових технологій виокремлено наукометричні показники визначення рейтингу наукових установ і вчених на основі аналізу баз даних Scopus, Web of Science, Publons, Google Scholar, з'ясовано особливості використання електронних соціальних мереж Researchgate та Academia.edu для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень, визначено загальні підходи, критерії і показники зазначеного оцінювання з використанням інформаційно-цифрових технологій (керівник – канд. пед. наук С.М. Іванова) (<https://bit.ly/3v5Hj41>).

Розроблено методику використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти (керівник – канд. пед. наук М.В. Мар'єнко) (<https://bit.ly/37ncbn0>).

Цикл досліджень присвячено психолого-педагогічним **проблемам виявлення, розвитку і підтримки обдарованих дітей**. У цих дослідженнях обґрунтовано засади конструювання змісту освіти в наукових ліцеях, зазначено форми навчання обдарованих учнів ліцею, визначено вимоги до добору методів навчання у контексті формування в учнів наукового мислення, сформульовано загальні вимоги до організації освітнього процесу в наукових ліцеях (керівник – докт. пед. наук І.С. Волощук) (<https://bit.ly/34uheQj>; <https://bit.ly/3HWWv6w>).

Обґрунтовано концептуальні та методичні засади розроблення і реалізації освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування для обдарованих учнів гімназій та ліцеїв в умовах інтеграції формальної і

неформальної освіти. Створено проєкт освітньої програми для закладів спеціалізованої освіти наукового спрямування, підготовлено методичні рекомендації щодо розроблення і реалізації подібних програм, а також щодо упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів (керівник – канд. пед. наук Н.І. Поліхун) (<https://bit.ly/3KxFf9y>; <https://bit.ly/3KC6wHQ>; <https://bit.ly/37c5ns6>).

Досліджено теоретико-методичні засади діагностики когнітивних і особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею. З'ясовано особливості самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості (академічна, творча, інтелектуальна), розроблено модель діагностики зазначених чинників, сформовано комплекс методичних засобів для здійснення діагностичних процедур, створено відповідний тестовий профорієнтаційний діагностичний комплекс. Підготовлено практичні рекомендації психологам і педагогічним працівникам закладів загальної середньої і позашкільної освіти щодо діагностики самовизначення у майбутній професії обдарованих учнів ліцею (керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник) (<https://bit.ly/3tNSgoS>; <https://bit.ly/3w6iB3Y>).

Розроблено модель соціально-психологічної адаптації обдарованих учнів в інформаційно-освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти, в якій враховано оптимальні умови взаємодії учасників освітнього процесу для забезпечення адаптованості обдарованих учнів у кризові періоди особистісного розвитку. Запропоновано критерії адаптованості та рівні соціально-психологічної адаптації обдарованих учнів, підготовлено відповідні методичні матеріали і рекомендації для педагогів (керівник – канд. психол. наук К.А. Андросович, <https://bit.ly/3pX5oqv>; <https://bit.ly/3MJNp0i>; <https://bit.ly/3t4I2B2>).

За результатами здійснених досліджень ученими Відділення у звітному році опубліковано 11 монографій, 20 підручників, 59 навчальних посібників, 26 методичних посібників і рекомендацій, 28 навчальних програм і концепцій.

II.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Наукова й науково-організаційна діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – Відділення) у 2021 р. здійснювалася відповідно до тематичних планів наукових досліджень Інституту професійної освіти НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, а також дійсними членами і членами-кореспондентами НАПН України.

У віднесених до Відділення інститутах виконувалися 3 фундаментальні та 7 прикладних досліджень.

Інститутом професійної освіти НАПН України виконувалося фундаментальне наукове дослідження, яке є перехідним, та п'ять прикладних досліджень, з яких одне розпочато у звітному році, – «Методичні засади

застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників».

За результатами фундаментального дослідження **«Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу»** (керівник – канд. екон. наук Г.В. Сохацька) теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічну систему підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу; теоретично обґрунтовано методичні засади підготовки учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) до підприємницької діяльності в умовах ЗП(ПТ)О і центрах кар'єри та підприємництва; розроблено та апробовано методику розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів; розроблено педагогічні технології розвитку ділової активності майбутніх кваліфікованих кадрів, їхньої фінансової грамотності, формування здатності до продуктивної проєктної діяльності та ефективного самоменеджменту.

Підготовлено навчальні і методичні посібники, методичні рекомендації, аналітичні матеріали, статті.

Завершено виконання прикладного дослідження **«Розвиток проєктного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці»** (керівник – член-кор. О.В. Бородієнко), що дало змогу обґрунтувати технологію стратегічного управління ЗП(ПТ)О, технологію маркетингово-моніторингового супроводу управління закладом як проєктно-орієнтованої організації, методику розроблення стратегічного та інвестиційного плану розвитку ЗП(ПТ)О, необхідність застосування в проєктному менеджменті специфічного програмного забезпечення; проаналізувати тенденції розвитку професійної (професійно-технічної) освіти за період 2011-2021 рр.; визначити чинники модернізації цієї ланки: розміщення державного замовлення на конкурсній основі з укладанням із його виконавцем державного контракту, запровадження нових типових правил прийому до ЗП(ПТ)О, розроблених з урахуванням ступеневості професійної (професійно-технічної), можливостей навчання за різними формами, видами професійної підготовки, оновлення освітнього законодавства та нормативно-правової бази.

Підготовлена продукція: «Енциклопедія професійної (професійно-технічної) освіти України: початок ХХІ століття» (<http://surl.li/ayqda>), практичний посібник, статті.

Завершено виконання прикладного дослідження **«Методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти»** (керівник – докт. пед. наук В.А. Кручек). За результатами розроблено методичну систему розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О; обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, технологію, методику відбору

та структурування змісту розвитку та методики самоосвітньої діяльності з підвищення професійної компетентності майстрів виробничого навчання.

Підготовлена продукція: електронне виробничо-практичне видання, електронні довідкові видання, статті.

У результаті завершення прикладного дослідження **«Методичні засади впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування»** (керівник – докт. пед. наук Н.В. Кулалаєва) розроблено методичну систему професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання; методику організації дуальної форми навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування; технологію розвитку соціального партнерства в ЗП(ПТ)О в умовах дуальної форми навчання.

Підготовлена продукція: підручники, статті.

У ході прикладного дослідження **«Методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти»** (керівник – докт. пед. наук А.А. Каленський) розроблено концепцію оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО), методичну систему оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах, технологію оцінювання якості підготовки фахівців у ЗФПО; обґрунтовано педагогічні умови оцінювання.

Підготовлена продукція: методичний посібник, бібліографічний покажчик, статті.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України у 2021 р. виконувалися два фундаментальні наукові дослідження.

У процесі фундаментального дослідження **«Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих»** (керівник – докт. пед. наук О.В. Аніщенко) розроблено «Концепцію підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих»¹; обґрунтовано методичні засади та систему професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих; узагальнено провідні ідеї конструктивного досвіду корпоративного навчання викладачів закладів вищої освіти в Україні.

Підготовлена продукція: рукописи розділів монографії, розділів посібника, статті.

Фундаментальне дослідження **«Теорія і практика забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах»** (керівник – докт. пед. наук Н.М. Авшенюк) дало змогу виявити складові системи забезпечення якості вищої педагогічної освіти: внутрішню систему забезпечення якості (система забезпечення якості в закладах освіти); систему зовнішнього забезпечення

¹ Лук'янова Л.Б. Концепція підготовки педагогічного персоналу для освіти дорослих. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 40 с.

якості; систему забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє оцінювання якості педагогічної освіти (відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, 2015 р.); механізми забезпечення якості професійної підготовки педагогічних працівників у зарубіжних країнах, спрямовані на підвищення потенціалу закладів вищої педагогічної освіти, якості освітнього процесу і результатів педагогічної освіти. Виявлено, що система забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах передбачає наявність двох типів агенцій, державних і недержавних організацій.

Підготовлена продукція: рукопис монографії, рукопис навчального посібника, методичні рекомендації, освітня програма, статті.

Завершено фундаментальне дослідження **«Теоретичні й методичні засади професійного і особистісного розвитку вчителя в контексті Нової української школи»** (керівник – докт. пед. наук Л.Ю. Султанова). За його результатами уперше введено в науковий обіг категорію провідних цілісних властивостей особистісного і професійного розвитку вчителя: інваріантності проміжних і кінцевих результатів; ємерджентності принципів цілісного розвитку вчителя; синергетичного характеру функціонування; якісної повноти розвитку (націєтворча, культуротворча і самотворча); адекватності цінностей-цілей, цінностей-смислів і цінностей-засобів саморуху вчителя до вершин професійної зрілості. Обґрунтовано методологічні підходи, побудовано модель особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку вчителя.

Підготовлена продукція: рукопис монографії, рукописи методичних рекомендацій, рукопис навчального посібника, статті.

У 2021 р. продовжувалося виконання двох прикладних наукових досліджень.

Дослідження **«Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи»** (керівник – докт. психол. наук О.М. Ігнатович) дало змогу виявити психологічну структуру і рівень психологічної готовності педагогів до професійної діяльності в умовах Нової української школи; встановити системну детермінованість діагностичної, консультативної, корекційної та розвивальної компетентностей; удосконалити систему розвитку психологічної готовності педагогічних працівників до професійної діяльності в умовах Нової української школи.

Підготовлена продукція: рукописи розділів аналітичних матеріалів, методичних рекомендацій, посібників, статті.

У ході дослідження **«Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти»** (керівник – докт. пед. наук М.П. Вовк) здійснено діагностику стану проведення різних видів практики (психолого-педагогічної, виробничої, методичної, фахової тощо) у закладах вищої педагогічної освіти; обґрунтовано педагогічні умови вдосконалення змісту і методики проведення різних видів практики у закладах вищої педагогічної освіти; розроблено та впроваджено методичні рекомендації «Зміст

і методичні засади організації психолого-педагогічної практики у закладах вищої педагогічної освіти»².

Підготовлена продукція: аналітичні матеріали, навчальна програма, науково-методичні рекомендації, словник, статті.

У 2021 р. наукові дослідження здійснювали 28 членів Відділення.

Членами Відділення досліджувалися проблеми розвитку світової і національних освітніх систем; обґрунтовано концептуальні засади культуровідповідності в Україні та Європейському Союзі. Продовжено дослідження з питань якості освіти й інформаційного середовища, зокрема проектування та використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища та електронних освітніх ресурсів; проблем трансформації освіти в умовах цифровізації суспільства. З напрямку «Професійна (професійно-технічна) освіта, фахова передвища освіта» досліджено сучасні тенденції розвитку систем професійної освіти і підготовки у країнах Європейського Союзу. З напрямку «Вища освіта (професійного спрямування)» запропоновано технологію професійного розвитку педагогів-художників; розроблено теоретико-методологічні засади діагностики і розвитку практичного інтелекту; обґрунтовано інноваційні підходи та принципи проектування змісту технічної освіти. З напрямку «Освіта дорослих і післядипломна освіта» здійснено аналіз розвитку професіоналізації освіти дорослих у зарубіжних країнах; досліджено кращі практики забезпечення професійного розвитку персоналу органів публічної адміністрації у пострадянських країнах.

«Тенденції розвитку професійної освіти в Україні» (акад. Н.Г. Ничкало).

На основі аналізу документальних, статистичних та інших джерел, а також вивчення стану розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в різних регіонах України виявлено як позитивні, так і негативні тенденції. До позитивних тенденцій віднесено: посилення уваги роботодавців та громадських організацій до забезпечення якості підготовки кваліфікованих робітників; розширення контрольних функцій органів влади щодо реалізації державної політики у сфері підготовки сучасного виробничого персоналу; цілеспрямовану активну діяльність Всеукраїнської асоціації працівників професійної (професійно-технічної) освіти; помітне посилення інтересу педагогічних працівників, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників, до участі в наукових дослідженнях, експериментальній роботі, розроблення авторських методик і дидактичних комплексів, підготовки навчально-методичної літератури; розширення напрямів й організаційних форм співпраці міжнародних компаній та організацій із закладами професійної освіти різних регіонів України. Результати вивчення комплексу міждисциплінарних проблем дали змогу виявити також низку негативних тенденцій, зокрема: декларативність державних документів, суперечності в їх змісті, недостатнє

² Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики у закладах вищої педагогічної освіти: методичні рекомендації / Ю.В. Грищенко, Н.О. Філіпчук. – К.: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. – 120 с.

врахування їх положень у законах України «Про державний бюджет України», ігнорування необхідності вирішення питання щодо пільгового оподаткування роботодавців, які беруть участь у підготовці кваліфікованих робітників; недооцінка ролі науково-методичних / методичних центрів професійно-технічної освіти в регіонах; низький рівень оплати праці майстрів виробничого навчання.

«Сучасні тенденції розвитку систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу» (акад. В.О. Радкевич).

Проаналізовано особливості провідної тенденції розвитку систем професійної освіти і підготовки країн Південної Європи – наближення професійної освіти до ринку праці: прогнозування потреб роботодавців у професійних кваліфікаціях й дерегуляції професій для основних сфер економіки; налагодження співпраці суб'єктів освіти і ринку праці для забезпечення доступності та якості професійної підготовки персоналу підприємств шляхом запровадження національних і галузевих фондів, кваліфікаційних стандартів, надання матеріально-технічної підтримки в організації практичного навчання, стажування та підвищення кваліфікації працівників; збільшення інновацій у викладанні та навчанні, удосконаленні механізмів оцінювання якості професійної освіти та її результатів. Запропоновано рекомендації для закладів професійної (професійно-технічної) освіти України щодо врахування конструктивних ідей зарубіжного досвіду з питань залучення соціальних партнерів до забезпечення якості професійної освіти та інтеграції молоді й дорослих на ринку праці.

«Тенденції розвитку професіоналізації освіти дорослих у зарубіжних країнах» (член-кор. Л.Б. Лук'янова).

Здійснено бібліографічний аналіз і систематизацію праць зарубіжних дослідників, у яких розкрито різні аспекти професійної підготовки андрагогів; проаналізовано досвід Великої Британії, Республіки Польща, Угорщини, Словаччини та Латинської Америки. У європейських країнах підготовці педагогічного персоналу фахівців приділяється значна увага, ці країни мають давні традиції, вагомі напрацювання, прогресивні ідеї у цій галузі, їх творче використання сприятиме вдосконаленню практичної діяльності, спрямованої на підготовку організаторів навчання дорослих в Україні. Підготовлено пропозиції до проекту Закону України «Про освіту дорослих».

«Цифрова платформа освіти суспільства знань» (акад. В.Ю. Биков).

Здійснено аналіз стану освіти для демократичного громадянства в Україні та країнах Європи, зокрема питання цифрового громадянства, інтегрування цифрової та громадянської освіти, а також підвищення кваліфікації вчителів з питань цифрової грамотності та використання ІКТ у фаховій діяльності. Обґрунтовано принципи, методи і підходи до формування хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах освіти. Вперше обґрунтовано та визначено критерії і відповідні показники оцінювання результативності педагогічних досліджень з використанням інформаційно-цифрових технологій: проектно-конкурсний, науково-публікаційний, наукометричний, альтиметричний,

експертний, представничо-науковий, рейтингово-впливовий, статистично-аналітичний.

«Науково-методичні та організаційні основи розроблення та застосування цифрових технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників» (акад. А.М. Гуржій).

Проаналізовано сучасний стан проєктування, створення і застосування цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів у системі професійно-технічної освіти для підготовки кваліфікованих робітників. Уточнено стан цифрової готовності учасників освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема викладачів і здобувачів освіти. Обґрунтовано науково-методичні основи розроблення та використання контенту електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі цих закладів при підготовці кваліфікованих робітників, а також концептуальні засади формування цифрового навчального середовища.

«Розроблення нормативно-правового регулювання дистанційного навчання в системі відкритої освіти» (акад. В.В. Олійник).

Здійснено аналіз нормативно-правового регулювання дистанційного навчання в закладах вищої освіти (ЗВО) України. Досліджено тенденції розвитку нормативно-правового регулювання й виокремлено проблемні питання, що потребують вирішення як на державному, так і на місцевому рівнях, а також на рівні адміністрації ЗВО. Запропоновано шляхи розв'язання цих проблем і можливі напрями вдосконалення норм праці науково-педагогічних і педагогічних працівників ЗВО, які працюють за дистанційною формою навчання. Обґрунтовано положення щодо визначення норм часу для підготовки матеріалів і виконання видів робіт в умовах дистанційного навчання, не передбаченого відповідними нормативними документами, які не переглядалися з 2002 р.

«Впровадження інноваційних технологій управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти» (член-кор. О.В. Бородієнко).

Обґрунтовано поняття «стратегічне управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти», переваги стратегічної орієнтованості управління ЗП(ПТ)О, етапність процесу виокремлення стратегії розвитку такого закладу; окреслено потенціал використання інституційного аналізу у процесі визначення стратегічного бачення розвитку ЗП(ПТ)О; обґрунтовано технологію стратегічного управління закладом, методику розроблення стратегічного та інвестиційного плану розвитку ЗП(ПТ)О.

«Професійний розвиток педагогів-художників» (член-кор. Г.І. Сотська).

Обґрунтовано положення щодо теоретичних засад професійного розвитку педагогів-художників; розкрито сутність поняття «професійний розвиток педагога-художника»; визначено принципи забезпечення ефективності професійного розвитку педагогів-художників в умовах формальної і неформальної освіти, індивідуалізації навчання, його ціннісно-сміслової спрямованості; обґрунтовано концептуальні засади професійного розвитку

педагогів-художників з урахуванням різних методологічних підходів; схарактеризовано психолого-педагогічні механізми цього розвитку.

«Наукове просвітництво» (член-кор. В.І. Кушерець).

Проаналізовано сучасні проблеми розвитку наукового просвітництва в умовах штучного інтелекту, медійної активності, посилення агресивної інформаційної російської політики.

«Культуровідповідність в освітніх стратегіях України і Європейського Союзу» (акад. Г.Г. Філіпчук).

Проаналізовано проблеми, пріоритетні завдання і перспективи державної освітньої політики в контексті забезпечення інноваційного, соціально-економічного, культурного сталого розвитку суспільства; використання кращих світових і європейських практик щодо формування якісного людського капіталу. На основі архівних та сучасних документальних матеріалів доведено, що культурологічна парадигма національної освіти є затребуваною українським суспільством. Обґрунтовано концептуальні засади впровадження принципу культуровідповідності в систему громадянської освіти; запропоновано стрижневі напрями й шляхи національно-патріотичного виховання на основі синтезу національних і загальнолюдських цінностей, української культурної спадщини, ідеалів життєтворчості видатних національних постатей.

«Проблеми трансформації освіти в умовах цифровізації суспільства» (акад. Р.С. Гуревич).

Розроблено й обґрунтовано на теоретико-методичному та практичному рівнях, а також впроваджено модель розвитку ІТ-компетентності майбутніх педагогів щодо формування готовності до використання цифрових технологій у професійно-педагогічній діяльності. Створено навчально-методичний комплекс для забезпечення процесу навчання з використанням цифрових технологій. Розроблено методики оцінювання ефективності формування готовності майбутніх фахівців до застосування цифрових технологій у професійній діяльності.

«Підготовка вчителів-філологів в Україні і світі» (член-кор. О.В. Матвієнко).

Проаналізовано системи професійної підготовки філологів в університетах України та розвинутих країнах світу, виявлено теоретико-методологічні, організаційні та дидактичні засади, окреслено можливості використання інноваційних ідей світового досвіду для удосконалення та розвитку системи професійної підготовки філологів в Україні в умовах онлайн-навчання.

«Теорія і практика формування управлінської культури керівників закладів вищої освіти та їх структурних підрозділів» (акад. С.М. Ніколаєнко).

Досліджено теоретичні та методичні аспекти управління професійною спрямованістю під час викладання фундаментальних освітніх компонентів в університеті, запропоновано методику навчальної комунікації у процесі дистанційного навчання інженерів сільського господарства в університеті у

контексті формування управлінської культури; розроблено методику визначення основних компетентностей, зокрема управлінських, якими має володіти випускник університету.

«Професійно-економічна підготовка майбутніх учителів в умовах євроінтеграції» (член-кор. О.С. Падалка).

Обґрунтовано дидактичні положення методики професійно-економічної підготовки майбутніх учителів. Дослідження педагогічних технологій професійно-економічної підготовки вчителя на методологічному, теоретичному і практичному рівнях дало змогу виявити, що підвищенню якості фахової освіти студентів сприяє врахування принципів інноваційної діяльності, наукового обґрунтування співвідношення теоретичного та практичного компонентів професійної підготовки фахівців.

«Модернізація змісту освіти в технічному коледжі в умовах дуальної системи професійного навчання» (член-кор. В.П. Анненков).

Розкрито сутність дуальної форми здобуття освіти у професійній підготовці висококваліфікованих фахівців. Виявлено особливості здійснення дуального навчання в технічному коледжі та на відповідному виробництві. Впровадження дуальної форми здобуття освіти підвищує якість практичної підготовки студентів, формує й розвиває у них фахові компетентності, сприяє їхній адаптації до професійної діяльності, забезпечує рівновагу між попитом та пропозицією фахівців на ринку праці.

«Законодавче забезпечення професійної освіти в Україні в умовах євроінтеграційних процесів» (акад. В.О. Зайчук).

Проаналізовано норми законодавства в галузі як основи правового регулювання розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти України в умовах євроінтеграційних процесів, забезпечення якості надання освітніх послуг. Виявлено, що правове регулювання розвитку професійної освіти України є недосконалим. Недосконалість законодавчої і нормативно-правової бази у сфері професійної освіти призводить до суттєвих недоліків у підготовці сучасного виробничого персоналу.

«Еволюція професійної компетентності фахівця» (акад. Ю.Ф. Зінковський).

Досліджено професійну компетентність як динамічну категорію, що реалізується в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; обґрунтовано положення щодо розроблення і впровадження методик надання студентам необхідної інформації з урахуванням їхніх особистісних психологічних особливостей та специфіки майбутньої професійної діяльності. Такий підхід допомагає усвідомити професійний поліморфізм, визначити власне місце в професійному просторі.

«Інформаційно-комунікаційні технології та програмне забезпечення в енергозбереженні закладів вищої освіти» (член.-кор. М.Є. Скиба).

Проаналізовано стан, виклики та перспективи альтернативної енергетики та відновлюваних джерел енергії в Україні, які є важливим чинниками зміцнення енергетичної безпеки держави; доведено ефективність використання

відновлюваних джерел енергії у закладах вищої освіти; розроблено інтелектуальну систему безперервного стеження за сонцем. Одержані наукові результати мають практичне значення та спрямовані на реалізацію базових принципів сталого розвитку в освіті України. Зміст підготовки майбутніх фахівців оновлено з урахуванням тенденцій екологізації глобального суспільства, актуальних потреб збереження і відновлення енергоресурсів, викликів енергетичній незалежності та безпеці України. Освітніми компонентами передбачено формування екологічної свідомості та відповідальності здобувачів вищої освіти.

«Система професійної підготовки фахівців підрозділів ДСНС України до роботи у надзвичайних ситуаціях» (член-кор. М.М. Козяр).

Теоретично обґрунтовано систему професійної підготовки фахівців підрозділів ДСНС України, визначено її структуру, розроблено методичні засади підготовки таких працівників до роботи в умовах надзвичайних ситуацій та в екстремальних умовах. Досліджено ключові психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців ДСНС України, що розглядаються як безперервне системно-функціональне психолого-педагогічне явище, цілеспрямований процес оволодіння базовими і професійно орієнтованими компетентностями у сфері безпеки людини, що визначають розумовий, фізичний і професійний розвиток, здатність до адекватних дій у надзвичайних ситуаціях, виховання необхідних соціально та професійно важливих морально-психологічних і ділових якостей, стійкості, надійності та придатності. Такий підхід сприяє забезпеченню бездоганного виконання професійних обов'язків, а також особисту безпеку, збереження здоров'я та виживання в екстремальних умовах.

«Професійний розвиток персоналу органів публічної адміністрації, навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» (член-кор. К.О. Ващенко).

Досліджено особливості публічного урядування в умовах конфліктного та постконфліктного врегулювання, визначено напрями розвитку професійних та особистісних компетентностей працівників органів державної влади, які здійснюють свої повноваження на територіях, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Результати дослідження використано в ході практичної реалізації Закону України «Про державну службу», Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників і заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад і Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Результати наукового пошуку враховувано при розробленні Програми професійного навчання керівників та заступників керівників військово-цивільних адміністрацій Донецької та Луганської областей «Врядування в умовах конфліктного та постконфліктного врегулювання», а також навчальних курсів для Порталу управління знаннями.

«Формування творчої складової діяльності лідерів-керівників та професійно-викладацького складу закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти» (член-кор. О.Г. Романовський).

Розроблено концепцію формування сучасного лідера, методики виявлення та розвитку лідерських якостей. Обґрунтовано методологічні положення щодо виховання лідерів у закладах освіти з урахуванням особливостей отримання дидактичних знань про систему принципів і методик ефективної педагогічної рефлексії, за допомогою яких у процесі теоретичного та емпіричного дослідження перевіряються достовірність і надійність вихідних теоретичних уявлень про формування та розвиток особистості майбутнього фахівця-лідера у закладах освіти України.

«Підготовка професійних спортсменів-членів національної збірної команди з кульової стрільби до участі в Олімпійських іграх» (член-кор. О.І. Волков).

Визначено основні напрями змін у психологічній та функціональній підготовці спортсменів; обґрунтовано положення щодо необхідності врахування збільшення адаптаційних можливостей, регулювання нервово-психічного статусу спортсменів у період дозмагального та змагального циклів, підтримки імунної активності організму спортсменів.

«Теоретично-методологічні засади формування системи знань фахівців транспортних технологій та систем у відкритій професійній освіті» (акад. М.Ф. Дмитриченко).

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади діагностики і розвитку практичного інтелекту бакалаврів з транспортних технологій та систем; педагогічну модель діагностики рівнів розвитку практичного інтелекту майбутніх фахівців з транспортних технологій та систем і професійної дизайн освіти; запропоновано дидактичні підходи до впровадження STEAM-освіти, що забезпечує розвиток креативності студентів з метою виявлення їхнього практичного інтелекту.

«Наукові засади розвитку економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів» (акад. І.М. Грищенко).

Дослідження стану фінансування вищої освіти і науки в Україні та досвіду розвинених країн стало основою для обґрунтування положення щодо об'єктивної потреби у підвищенні ролі закладів вищої освіти у залученні фінансових ресурсів, необхідних для реалізації їх соціально-економічних функцій. До перспективних напрямів забезпечення достатності фінансових ресурсів в сучасних умовах віднесено розширення державно-приватного партнерства та вдосконалення системи освітнього кредитування. Це зумовлює доцільність визначення державної фінансової політики у сфері вищої освіти та науки. Реформування системи вищої освіти України потребує впровадження нових підходів до трактування сутності та визначення ролі вищої освіти у забезпеченні макроекономічних інтересів держави.

«Професійна підготовка майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності» (член-кор. Ю.Д. Бойчук).

Доведено, що здоров'язбереження майбутнього педагога в умовах педагогічного університету ґрунтується на засадах інтеграції системного, аксіологічного, діяльнісного й особистісно-орієнтованого підходів, спирається на теорію і практику професійної освіти і здоров'язбережувальні технології і є сутнісною характеристикою педагогічного процесу, орієнтованого на здоров'я його суб'єктів. Розроблено цілісну концепцію здоров'язбереження особистості майбутнього педагога в умовах педагогічного університету на основі принципів здоров'язбережувальної освіти і застосування здоров'язбережувальних технологій, що сприяють одночасному вирішенню освітніх завдань і формуванню в учасників освітнього процесу здорового способу життя.

«Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійного навчання в ЗВО» (член-кор. В.П. Курок).

Визначено напрями підготовки вчителя трудового навчання та технологій до роботи в Новій українській школі; обґрунтовано посилення уваги до фундаменталізації підготовки здобувачів вищої освіти, спрямованої на формування в них здатності до самоосвіти; широке впровадження інноваційних методів та технологій навчання; створення сучасної матеріально-технічної бази, здатної забезпечити інноваційну підготовку фахівців у закладах вищої освіти (інтерактивні дошки, 3D-принтери, сучасне лабораторне устаткування, зразки сучасної техніки тощо); посилення міжнародної співпраці в галузі технологічної освіти молоді.

«Теоретичні та методичні засади формування андрагогічної компетентності педагогічного персоналу» (член-кор. О.І. Щербак).

Теоретично обґрунтовано положення щодо формування андрагогічної компетентності майстрів виробничого навчання, викладачів, педагогів професійного навчання закладів професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти, а також педагогічного персоналу підприємств. Розроблено програми навчальних курсів підвищення кваліфікації педагогічного персоналу закладів, підприємств та організацій, педагогічних працівників закладів освіти.

За результатами досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України опубліковано: монографій – 7, статей – 190, підручників і навчальних посібників – 25, практичних посібників – 9.

Найвагоміші результати діяльності Відділення за звітний період

У 2021 р. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України пройшов державну атестацію з атестаційною оцінкою 3,91 / 3,68 строком на 5 років (свідоцтво про державну атестацію наукової установи: Серія ДА № 00406 від 2 червня 2021 р.). За результатами атестації наукову установу віднесено до І класифікаційної групи, що передбачає надання підтримки держави до 2024 р.

Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти акредитовано освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта» (Сертифікат Національного агенства № 2129 від 28 серпня 2021 р. Термін дії сертифіката – до 1 липня 2027 р.).

Завершено три експерименти всеукраїнського рівня, що здійснювалися під науковим керівництвом учених інституту: «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (наказ МОН України від 12 листопада 2018 р. № 1227), «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» (наказ МОН України від 8 квітня 2019 р. № 452), «Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики» (наказ МОН України від 19 жовтня 2018 р. № 1141). (<https://bit.ly/3t39qQ5>).

Завершено одне фундаментальне наукове дослідження («Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу» і три прикладні («Розвиток проєктного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці», «Методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Методичні засади впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування»). За результатами виконаних досліджень підготовлено електронні видання (<https://bit.ly/3MhZEzp>) та інформаційно-аналітичні матеріали «Професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта» (<https://bit.ly/3I3lMvT>) та науково-аналітичні матеріали «Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів: порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу» (<https://bit.ly/3i0ujWc>).

Найвагоміші результати у сфері професійної освіти: розроблено педагогічні (методичні) системи і методики розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів; організації дуальної форми навчання у ЗП(ПТ)О; оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах; технології розвитку ділової активності майбутніх кваліфікованих кадрів, їх фінансової грамотності, формування здатності до продуктивної проєктної діяльності та ефективного самоменеджменту; маркетингово-моніторингового супроводу управління ЗП(ПТ)О як проєктно орієнтованої організації; стратегічного управління ЗП(ПТ)О).

Вчені інституту взяли участь у підготовці Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, зокрема підготовлено розділи 9 «Професійна (професійно-технічна) освіта для потреб особистості, економіки та суспільства» та 10 «Сучасна фахова передвища і вища освіта – ключова умова конкурентоспроможності України» (у співавторстві) (<https://bit.ly/3J85lj2>). Вони також брали участь у міжнародному проєкті «ЕРАЗМУС + «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE» (2020-2022 рр.) (<https://bit.ly/3Cxc8jU>).

Директор інституту В.О. Радкевич є членом Ради з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти – консультативно-дорадчого органу при Президентові України (<https://bit.ly/3i1Y1Ka>) та брала участь у розробленні проекту Закону України «Про професійну освіту» (<https://bit.ly/3MFhI8x>).

За результатами державної атестації Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна у 2021 р. отримано Свідоцтво про віднесення до I класифікаційної групи (атестаційна оцінка 3,54/4,31, строк атестації – 5 років), яким надається підтримка держави до 2024 р. (<https://bit.ly/37oxfth>).

Успішно завершено виконання проекту «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» за сприяння Національного фонду досліджень України (2020-2022 рр.) (<https://bit.ly/35Qphsj>) і наукового дослідження «Організаційно-педагогічні умови діяльності Університету третього віку», яке перемогло у конкурсі прикладних наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розвитку.

Найвагоміші результати у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих: розроблено «Концепцію підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих»; обґрунтовано методичні засади професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, які виражено на рівні трьох взаємопов'язаних концептів: моніторингового, навчально-методичного (ресурсного), технологічного; теоретично обґрунтовано систему професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих; побудовано модель особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку вчителя; обґрунтовано методологічні підходи (аксіологічний, акмеологічний, системний, особистісно-діяльнісний і компетентнісний) і закономірності професійного і особистісного розвитку вчителя; визначено і схарактеризовано систему загальних принципів регуляції особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку вчителя.

Вчені цього інституту брали участь у роботі міжвідомчої робочої групи щодо доопрацювання проекту Закону України «Про освіту дорослих» та внесення цього законопроекту для розгляду до Верховної Ради України.

Підготовлено науково-аналітичну доповідь «Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід» за редакцією акад. В.Г. Кременя (<https://bit.ly/37c9Qem>). Взято активну участь у підготовці Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, зокрема підготовлено розділ 11 «Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя» і розділ 12 «Педагогічні та науково-педагогічні працівники: фахова підготовка і створення умов для ефективної діяльності» (у співавторстві) (<https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>).

За рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти акредитовано дві освітньо-наукові програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти: у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі»; у галузі 05

«Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» (отримано відповідні сертифікати – від 29 липня 2021 р. № 2091 – 053 «Психологія» (<https://bit.ly/3t2N697>) та від 29 липня 2021 р. № 2107 – 011 «Освітні, педагогічні науки» (<https://bit.ly/3tRjbzU>). Здійснювалася освітня діяльність для старших дорослих в університетах третього віку (Університет третього віку «Протон»; Університет третього віку на базі Територіального центру соціального обслуговування Святошинського району м. Києва).

II.5. Відділення вищої освіти

Наприкінці 2021 р. у складі Відділення вищої освіти НАПН України (далі – Відділення) працювали 17 дійсних членів (академіків) та 16 членів-кореспондентів, у тому числі 3 доктори філософських наук, 7 докторів педагогічних наук, 9 докторів технічних наук, 3 доктори фізико-математичних наук, 3 доктори економічних наук, 2 доктори історичних наук, 1 доктор юридичних наук, 1 доктор філологічних наук, 1 доктор соціологічних наук, 1 доктор політичних наук, 1 доктор біологічних наук, 1 кандидат економічних наук. Усі члени Відділення мають вчене звання професора. До складу Відділення також входили 12 іноземних членів НАПН України, 11 почесних академіків та 2 почесних доктори НАПН України. До Відділення віднесено Інститут вищої освіти НАПН України та ДЗВО «Університет менеджменту освіти». У складі Відділення функціонували секція фізичного виховання і спорту та Центр інноваційного розвитку вищої освіти НАПН України.

У 2021 р. в Інституті вищої освіти НАПН України виконувалися 4 фундаментальні наукові дослідження, три з яких розпочато у звітному році. Одне з досліджень є перехідним.

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» виконувалися 9 прикладних наукових досліджень, у тому числі одне прикладне здійснювалося за цільового державного фінансування і завершилося у цьому ж році. 8 прикладних наукових досліджень виконувалися без цільового державного фінансування у межах науково-педагогічної діяльності кафедр, з них 5 завершилися, а 3 є перехідними. Всього завершено 6 наукових досліджень.

Крім того, виконувалися 33 прикладні наукові дослідження дійсних членів і членів-кореспондентів, що входять до складу Відділення, у тому числі 5 – завершено, 7 – розпочато, перехідних – 21 та одне дослідження припинено з огляду на кончину виконавця.

Найістотнішими науковими результатами, досягнутими в ході виконання **Інститутом вищої освіти НАПН України** досліджень за напрямом «Вища освіта», стали виявлені тенденції та встановлені закономірності, запропоновані концепції, визначені поняття та критерії, сформульовані наукові принципи, розроблені моделі та висунуті гіпотези. Зокрема:

1. За темою *«Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії»* встановлено залежність складності створюваного

університетом освітнього продукту або послуги від компетентності викладачів. Виявлено тенденцію зростання інституційної ролі рейтингового оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників як індикатора його професійної спроможності та якості кадрового потенціалу університету загалом, а також розроблено типову модель інституційної системи професійного розвитку науково-педагогічних працівників (<https://doi.org/10.31874/978-617-7644-51-3-2021>).

2. За темою **«Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції»** встановлено закономірність щодо посилення впливу синергії національного та інституційного вимірів політики інтернаціоналізації на усіх рівнях управління вищою освітою. Також виявлено тенденцію зростання кількості «цифрових університетів» як сукупності цифрових сервісів, що містять ресурси для викладання та навчання (<https://doi.org/10.31874/978-617-7644-54-4-2021>).

3. За темою **«Підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»** виявлено структурування простору відкритої науки за рівнем складності знань, що перешкоджає його масовій доступності, тенденції поширення поняття відкритої науки на соціогуманітарні науки та мистецтвознавство, стрімкого збільшення теоретичних і прикладних наукових публікацій з відкритої науки, кількість яких у провідних наукових базах в Інтернеті перевищила декілька мільярдів джерел. Також висунуто гіпотезу, що діяльність органів управління українською сферою наукових досліджень та розробок, створених протягом останніх років, призводить до збільшення інституційних витрат, спрямованих на забезпечення функціонування зазначених структур управління та транзакційних витрат на здійснення управлінських процедур (<https://doi.org/10.31874/978-617-7644-53-7-2021>).

4. За темою **«Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України»** визначено поняття соціальної відповідальності університетів, яка полягає у забезпеченні якісної вищої освіти як чинника поліпшення людського життя й у підготовці соціально відповідальних громадян, здатних приймати адекватні рішення з точки зору екологічної цілісності, економічної життєздатності та справедливого суспільства для сучасних і майбутніх поколінь. Встановлено закономірність залежності глобального результуючого стану планети від локальних проявів діяльності людей, яка віддзеркалює рівень їхньої соціальної відповідальності та компетентності (<https://doi.org/10.31874/978-617-7644-52-0-2021>).

У 2021 р. в **Університеті менеджменту освіти** наукові дослідження виконувалися за напрямками:

- Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.
- Педагогіка і психологія освітнього процесу.
- Професійна (професійно-технічна) освіта.
- Вища освіта.
- Освіта дорослих. Післядипломна освіта.

– Управління та економіка освіти.

Найістотнішими науковими результатами, досягнутими в ході виконання Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти наукового дослідження з державним фінансуванням за темою *«Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку»* стали:

– розроблена, експериментально перевірена і впроваджена в систему підготовки педагогів професійної (професійно-технічної) освіти компетентнісно орієнтована модель підвищення кваліфікації в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової, конфліктологічної, коучингової тощо компетентностей (<https://doi.org/10.25115/eea.v39i9.5785>);

– створено цифрові програмно-методичні комплекси: школа педагогічного коучингу як компетентнісна модель професійного розвитку сучасного фахівця і школа лідерів професійної освіти як інноваційна модель підвищення кваліфікації педагогів в умовах сталого розвитку та розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

За темами *«Економічні, соціальні та інформаційні механізми формування та удосконалення системи управління проєктами»*, *«Трансформація публічного управління розвитком соціального, економічного, політичного та людського потенціалів суспільства і держави»*, *«Тренди, ризики та детермінанти соціально-економічного розвитку організації в умовах цифрової трансформації»*, *«Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін»* та *«Забезпечення і вдосконалення якості вищої освіти»*, виконуваних у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології:

– запропоновано інструмент забезпечення цілісного підходу до запровадження сталості в проєкти розвитку громади у вигляді матриці оцінювання сталості McConville, яка дає змогу ранжувати (оцінити) можливості забезпечення сталості на кожному етапі проєкту, розроблено предметну концепцію управління підприємствами державного сектору та обґрунтовано сутність і необхідність використання інноваційних підходів до формування та реалізації державних політик міської ревіталізації в контексті новітніх концепцій міського розвитку (<https://doi.org/10.17951/sil.2021.30.4.13-32>);

– розроблено модель навчання здобувачів освіти «FIRE», застосування якої дає змогу за допомогою ефективних технік навчання досягти високих результатів у роботі з молоддю через інтегративну складову дослідницького, дослідницько-пізнавального та інтуїтивно-логічного підходів; методику «Економічний коворкінг – Підприємницька грамотність молодого науковця»; модель формування та використання людського потенціалу для прийняття рішень, яка демонструє його вплив на підвищення якості управління бізнес-процесами, що зумовлено головною роллю людини у процесі прийняття рішень як основи управління (<https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230338>);

– розроблено технологію підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін, методичні підходи та рекомендації з підготовки керівників закладів позашкільної освіти та технологію раннього втручання в інклюзивному закладі дошкільної освіти на прикладі досвіду Словаччини;

– розроблено технологію підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін, нову класифікацію категорії «духовність» як складової виховного ідеалу молодих українців, удосконалено наукові підходи до організаційної культури керівника закладу освіти в системі педагогічного менеджменту.

За темами **«Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти»**, **«Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій»** та **«Особистісний розвиток та психологічна допомога в сучасних умовах»**, виконуваних у Центральному інституті післядипломної освіти:

– здійснено комплексне вивчення теоретичних засад професійного розвитку фахівців в умовах цифровізації освіти;

– охарактеризовано теорії освіти дорослих, які найбільш поширені у світі, – андрагогічну, навчання на основі досвіду, трансформаційну, а також розкрито можливості щодо їх використання в контексті нових підходів до навчання фахівців;

– констатовано, що нові підходи західних вчених до теоретичного осмислення освіти дорослих можна представити у вигляді системи концепцій, об'єднаних вихідним педагогічним концептом – теорією освіти упродовж життя з її сучасним наголосом на дорослій половині людського життя після отримання основної освіти;³

– розроблено й апробовано спеціалізований семантичний диференціал «Освітня траєкторія», психоандрагогічну технологію дизайн-проектування індивідуальної освітньої траєкторії педагогічними працівниками та теоретично обґрунтовано, розроблено та апробовано програму підтримки суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій з урахуванням його психологічних чинників.

Наукові дослідження членів Відділення проводилися за «Пріоритетними напрямками наукових досліджень НАПН України на 2018-2022 рр.», схваленими загальними зборами НАПН України 17 листопада 2017 р. з уточненнями, а саме:

- Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки.
- Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.
- Педагогіка і психологія освітнього процесу.
- Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта.
- Вища освіта.

³ Професійний розвиток педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників закладів освіти галузі знань 01 «Освіта» в умовах відкритого університету: збірник освітньо-професійних програм у 2-х частинах: наук. ред. О.В. Просіна, упоряд. Я.Л. Швень, Ю.А. Махновець. Київ : ЦПО, 2021. 484 с.

- Освіта дорослих. Післядипломна освіта.
- Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.
- Управління та економіка освіти.

Найважливішими здобутками членів Відділення за пріоритетними напрямками досліджень стали:

1. Обґрунтування закономірного існування двох взаємодоповнювальних стратегій розвитку вищої освіти щодо мінімально достатньої якості (стратегія-1) і максимально досконалої якості (стратегія-2) та необхідності розмежування університетів за дослідницькою активністю через структурування простору відкритої науки за складністю знань, встановлення освітньо-дослідницької дихотомії ефективного контексту для розвитку університетського дослідницького потенціалу (<https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-12-2-35-52>).

2. Доведення ефективності Шанхайського рейтингу як мірила інтеграції освітньої і дослідницької діяльності університетів та ефективності рейтингів, насамперед Шанхайського, для формування стратегії-2 розвитку вищої освіти найвищої досконалості (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-5>).

3. Концептуальна заміна визначення відкритої науки як руху на «простір відкритої науки» та концептуальне моделювання місії відкритої науки як «безперешкодного продукування і поширення знань».

4. Доведення нерозривного зв'язку філософії і педагогіки, в якому філософія є не лише концептуальним ядром, а й креативною платформою, на основі якої має формуватися новий образ освіти. Якщо педагогіка не має філософського осмислення власних цілей і завдань, вона набуває рецептурного характеру, стає обездушеним набором інструкцій, правил, вказівок. У зв'язку з цим обґрунтовано педагогічну місію філософії в осмисленні новітніх проблем освіти доби кіберсоціалізації суспільства, пов'язаних з цифровізацією, національною ідеєю в освіті, історичною пам'яттю, критичним мисленням та переосмисленням ролі педагога у освітньому процесі.⁴

5. З'ясування ролі і значення гуманітарної парадигми, яка за умов загострення, пов'язаного із глобалізацією та діджиталізацією, має бути життєдайною основою освіти. Конвергенція освіти та інформаційних технологій продукує не лише нові сфери знань, педагогічні методи і засоби навчання, а й масштабні тектонічні зрушення в соціальних практиках. У зв'язку з цим обґрунтовано, що, як і будь-які соціальні зміни, цифровізація освіти має різнопланові наслідки, – як позитивні, так і негативні. Поряд з великими й вивченими можливостями цифровізації освіти криється ціла низка ризиків – соціальних, психологічних, здоров'язберігаючих, організаційно-методичних, етико-екзистенційних. Доведено, що саме гуманітарна парадигма як парадигма системного пізнання, яка забезпечує ціннісно-цільові орієнтири освіти, є гарантом успішної гармонізації процесів, пов'язаних з переведенням інформації та знання у цифрову форму. Встановлено, що цифровізація освіти може бути

⁴ Саух П.Ю. Педагогічна місія філософії в осмисленні освітнього процесу: постковідний період // III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Нова стратегія підготовки педагогів: суспільні запити та нові виклики». Київ. Київський університет ім. Б. Грінченка. 27 жовтня 2021 р.

продуктивною лише за умови опертя на антропоцентричний алгоритм (<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-14-2>).

6. Доведення доцільності конструювання вітчизняними університетами власних моделей міжнародного співробітництва з визначенням шляхів їх подальшої реалізації з урахуванням економічних, соціально-політичних реалій розвитку українського суспільства та тенденцій у європейській університетській освіті та запропоновано подальший розвиток системи національної вищої освіти шляхом створення регіональних університетських центрів за певними напрямками.

7. Обґрунтування особливостей комунікативного простору, в якому перебуває сучасне українське студентство, відповідних змін в університетському житті і університетській культурі та необхідності модернізації комунікативної діяльності закладів вищої освіти в контексті активного розвитку і запровадження технологій онлайн навчання і цифровізації університетського життя. Також доповнено інструментарій моніторингу якості навчального процесу в умовах активного запровадження цифрових технологій та розроблено першу в Україні магістерську освітньо-професійну програму «Цифровий соціум», яка запроваджена на соціологічному факультеті Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

8. З'ясування зростаючої інтегративної ролі університетів у становленні розвитку постіндустріальних суспільств за рахунок концентрації інтелектуального капіталу; генерації ідей, організації і здійснення наукових досліджень, розвитку прогресивних форм інноваційної діяльності із безпосереднім масштабним і динамічним передаванням нових знань, акумулюванням й постійним оновленням інформаційного ресурсу розвитку.

9. Встановлення об'єктивної зумовленості цифровізації університетської освіти: вимогами і новими викликами середовища діяльності із динамічною масштабізацією застосування ІКТ в будь-якій професійній діяльності, регуляторних практиках, повсякденній комунікації та соціалізації; запитами Z-покоління, мотивації, життєві, а в подальшому і професійні цінності якого «не вписуються» в традиційні формати, норми, стилі поведінки; глобальною конкуренцією серед університетів за абітурієнтів на освітньому ринку та серед випускників на ринку праці, що потребує постійної внутрішньої і зовнішньої мережевої взаємодії; негативами дистанційної освіти, яка нівелює академічні, професійні і соціальні ефекти (безпосереднє міжгалузеве та міждисциплінарне спілкування; свободи мислення; фокусування не тільки на знаннях, але й на моральних цінностях; проживання разом із однокурсниками з різним життєвим досвідом; участі у спортивних і розважальних заходах, а також у тих видах діяльності, де можна чомусь навчитися та які йдуть на користь суспільству; створення та підтримки інтелектуальних, соціальних та етичних «живих спільнот»).

10. Доведення наявності глобального парадоксу якості університетської освіти, коли масовізація вищої освіти з одночасною її економізацією практично унеможливають зростаючий попит суспільства на підвищення якості освітніх

послуг без широкого застосування експонентних навчальних технологій з використанням ресурсів глобальних платформ і мереж на тлі зростання кількості комерційних та квазікомерційних університетів (Індонезія, Японія, Філіппіни, Південна Корея, Тайвань, більшість латиноамериканських країн, Африка, Китай, Індія, Центральна та Східна Європа), які виконують функцію «поглинання попиту» масової клієнттури з низьким рівнем підготовки, дискредитуючи ціни і критерії якості.⁵

11. Обґрунтування компонентного дизайну сучасної конкурентної моделі університету (концентрація інтелекту – професори, дослідники, студенти); ефективні наукові дослідження; академічна якість; диверсифікована система фінансування, інтеграція наукових досліджень і викладання; підприємницька мотивація і поведінка; підприємницьке середовище і культура; розвинута освітня і дослідно-підприємницька інфраструктура; інноваційний менеджмент університету), яка може ефективно реалізуватись в екосистемі відкритих науки, освіти та інновацій.

12. Доповнення класифікації університетів з виокремленням ознак їх місії (освітницькі, дослідницькі, підприємницькі), сфер діяльності (класичні, професійні, корпоративні), форм власності (державні, приватні, змішані), технологій навчання (традиційні, віртуальні, комбіновані), брендовості (світового класу, регіональні лідери, національні лідери, місцеві лідери).⁶

13. Узагальнення глобальних демографічно-міграційних трендів і особливостей університетської освіти (продовження збільшення кількості студентів; гендерітизація студентського контингенту; збільшення розмаїття студентського контингенту (міжнародні студенти, студенти старшої вікової групи тощо); розширення соціальної бази вищої освіти; вільний доступ до вищої освіти; міжнародна орієнтація академічної професії; підвищення кваліфікаційних вимог та багатоваріантність умов трудових контрактів професорів, зокрема їх часткова зайнятість з їх адаптацією до українських реалій на основі статистичних та емпіричних даних).

14. Дослідження економічних аспектів функціонування університетів України, результати якого засвідчили недосконалість чинного розподілу видатків державного бюджету між закладами вищої освіти України. Детальний аналіз постанови Кабінету Міністрів України «Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності» від 24 грудня 2019 р. № 1146 показав, що:

– індекси та показники мають спірні значення, оскільки вони економічно не обґрунтовані та не відповідають єдиним вимогам;

⁵ Конкурентні моделі управління якістю вищої освіти у XXI столітті / Монографія. Видання 2-е доповн. та перероб. / [Д.Г. Лук'яненко, Л.Л. Антонюк, Н.В. Василькова, Д.О. Ільницький та ін.]; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка та Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2021. – 472 с.

⁶ Конкурентні моделі управління якістю вищої освіти у XXI столітті / Монографія. Видання 2-е доповн. та перероб. / [Д.Г. Лук'яненко, Л.Л. Антонюк, Н.В. Василькова, Д.О. Ільницький та ін.]; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка та Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2021. – 472 с.

– відсутня системність у прийнятих показниках, які мають забезпечити оцінювання діяльності закладів вищої освіти;

– показники не відповідають поточним та стратегічним пріоритетам держави й громадянського суспільства;

– зміни, які були прийняті, певною мірою врахували зростання заробітної плати, але залишили поза увагою стрімке зростання тарифів на комунальні послуги. У поточному році тарифи на електроенергію зросли більш ніж на 300 %, на теплопостачання – на 20 %. Відтак, урядова постанова недостатньо враховує економічне обґрунтування індексів та показників, що визначають обсяги фінансування на підготовку фахівців (<https://bit.ly/3vikf0F>).

15. У ході дослідження проблеми **зв'язку з ринком праці** обґрунтовано методичний підхід до визначення прагматизму у поведінці споживачів послуг вищої освіти, інструментарію освітнього прагматизму у діях закладів вищої освіти та декомпозиції визначення прагматизму державного регулювання вищої освіти. У свою чергу, це потребує детальнішого аналізу обставин реалізації місії ЗВО в умовах ринкових відносин, адже освітня послуга є формою реалізації місії закладу. Ринкові умови господарювання неодмінно спричиняють конкуренцію ЗВО. За умови збалансованості обсягів попиту і пропозиції освітній потенціал закладу реалізовано повністю, отже, діям ЗВО притаманний вищий рівень абсолютного освітнього прагматизму. Якщо баланс відсутній, то йдеться про низький рівень прагматизму. Визначаючи прагматизм у реалізації державної політики у сфері вищої освіти, необхідно враховувати, що обсяги фінансування вітчизняної вищої освіти мають відображати загальну модель побудови економіки країни. Досвід Японії, Німеччини, Швейцарії, Росії підтверджує, що навіть за відносно низького рівня фінансування освіти можна досягнути високих показників її якості. Проблема низької державної платоспроможності в Україні породжена і недостатнім рівнем фінансування, і низькою ефективністю розподілу державних коштів. В умовах слабого інституційного середовища існує ризик того, що більші обсяги фінансування призведуть до більш неефективних витрат (<https://bit.ly/36girfY>).

16. Центром інноваційного розвитку вищої освіти НАПН України та Центром соціально-гуманітарних досліджень Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна у звітному періоді реалізовано масштабний дослідницький проєкт «Студенти закладів вищої освіти про своє навчання». Використана методологія та методика збору інформації, параметри вибіркової сукупності в цілому відображають модель генеральної сукупності і відповідають вимогам репрезентативності, що є підставою поширювати висновки здійсненого дослідження на всю генеральну сукупність студентів ЗВО України.

На основі системного аналізу результатів соціологічного дослідження визначено не лише сильні сторони освітнього процесу, а й істотні «больові» точки в роботі ЗВО різних регіонів України. На цій основі запропоновано низку заходів, пов'язаних з продукуванням практичних навичок і вмінь в освітньому процесі, з рівнем залученості студентів до науково-дослідної та науково-

пошукової роботи, академічною мобільністю, критеріями оцінювання знань, проблемами працевлаштування та протидією тенденціям міграції інтелектуального капіталу України. Окреслені в дослідженні пропозиції дають змогу органам законодавчої та виконавчої влади, роботодавцям, керівникам ЗВО зробити відповідні коригуючі кроки та ухвалити обґрунтовані рішення щодо подальших дій у реформуванні системи вищої освіти в короткостроковій та середньостроковій перспективі (<https://bit.ly/3J3n1MT>).

17. Наукова і практична цінність низки проведених досліджень ученими Відділення за різними напрямками полягає у:

- обґрунтуванні необхідності імплементації концепції відкритої науки, як принципово нового підходу до організації та реалізації наукового процесу продукту, заснованого на високих стандартах прозорості, співробітництва та комунікації, і який базується на спільній роботі, нових можливостях поширення й обміну науковими знаннями завдяки використанню сучасних цифрових технологій. Відкрита наука є сутністю нової філософії наукових досліджень і наразі є пріоритетним напрямом для європейської науково-дослідної політики на шляху до становлення суспільства знань;

- розробленні універсальних принципів та інноваційних засобів застосування синергетичного підходу для викладання природничих дисциплін фізико-математичного та інформаційного профілю у вищій медичній школі України;

- підготовленій методичній розробці курсу «Парадокси теорії ймовірності, математичної статистики і теорії прийняття рішень. Частина 1. Парадокси теорії ймовірності». Розробка розрахована для підготовки до проведення як лекційних, так і семінарських занять. Матеріал супроводжується великою кількістю посилань на статті і книжки, які можуть додатково вивчатися як у ході занять, так і при самостійному його опрацюванні. Це дає можливість використовувати її із застосуванням як офлайн, так і онлайн методик. Значна частина матеріалу подана англійською мовою. Це дає можливість використовувати розробку у англomовних програмах низки курсів;

- доведеній необхідності розв'язувати прикладні задачі в ІТ-галузі з використанням ключових положень «Функціонального аналізу», застосовуючи у більшості випадків еквівалентні математичні моделі процесів, що відбуваються в динамічних об'єктах, а також доведенні того, що програму навчальної дисципліни «Функціональний аналіз», адаптовану до ІТ-спеціальностей, необхідно доповнити розділом, присвяченим синтезу еквівалентних математичних моделей процесів, що протікають в динамічних об'єктах;

- обґрунтуванні потреби постійного вдосконалення національної правової бази, імплементації принципів і підходів, визначених у правовому полі європейського освітнього простору; відродження і використання національних освітянських традицій. Поєднання існуючого досвіду з новітніми підходами дає змогу визначати перспективні напрями розвитку інформаційно-комунікаційної

складової підготовки юридичних кадрів відповідно до сучасних вимог освітньо-професійної діяльності.

Усі виконані дослідження спрямовані на практичну реалізацію пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень у сфері вищої освіти, обґрунтування методологічної стратегії модернізації вищої освіти, розроблення системної, прозорої і науково обґрунтованої моделі оптимізації мережі закладів вищої освіти для реалізації її в короткостроковій перспективі на основі спеціальної цільової програми, дослідження архітекτονіки сучасних процесів трансформації науки та освіти, їх синергію як головний ресурс суспільства знань; здійснення пошуку ефективних економіко-управлінських детермінант розвитку вищої освіти та розроблення інноваційних підходів до діяльності ЗВО в умовах освітніх змін; дослідження психолого-педагогічних основ удосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти, організаційних особливостей та педагогічних факторів підвищення якості професійної підготовки фахівців; на запровадження нового алгоритму гнучкої системи безперервної освіти; розроблення базових вимог до освітнього та професійного рівня керівників установ і закладів освіти, вибудовування можливих інноваційних моделей управлінського циклу в умовах децентралізаційних процесів і збалансованого розвитку людського капіталу; розширення і поглиблення співробітництва з низкою державних і громадських освітніх організацій та із зарубіжними університетськими центрами з метою подальшого розвитку національної вищої освіти та науки; підготовку наукових експертних висновків і рекомендацій щодо конкретних кроків імплементації низки положень Закону України «Про вищу освіту» та розробленої МОН України за участі вчених Відділення «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.».

III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика. У 2021 р. вчені наукових установ НАПН України у ході 61 експерименту різних рівнів здійснювали експериментальну діяльність у 1235 закладах, серед яких 698 затверджено МОН України. Під науковим керівництвом учених НАПН України проведено 22 всеукраїнські експерименти. Метою всеукраїнських експериментів є вдосконалення змісту повної загальної середньої освіти у межах реалізації реформи «Нова українська школа»; дидактичне та психолого-педагогічне забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні; підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного та психологічного профілю; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях.

Експериментальна діяльність у НАПН України здійснювалася за 14 пріоритетними напрямками наукових досліджень і охоплювала рівні та складники освіти: дошкільну, початкову, базову середню, профільну середню, позашкільну, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу, освіту дорослих включно з післядипломною освітою (Додатки, табл. 4).

Характеристика за науковими напрямками. За напрямом *«Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта»* в Інституті педагогіки НАПН України виконувалося сім всеукраїнських експериментів, які охоплювали всі рівні освіти. Дослідження спрямовані на розроблення навчально-методичного забезпечення впровадження державних стандартів початкової освіти і базової середньої освіти, допрофільної підготовки і профільного навчання, реалізації системи розвивального навчання в закладах базової і профільної середньої освіти.

На формуальному етапі всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти» (керівник – акад. Н.М. Бібік) проведено порівняльне дослідження сформованості мовно-літературної, математичної, природничої і соціальної компетентностей учнів 4 класів закладів загальної середньої освіти (за репрезентативною вибіркою). Підготовлено аналітичний звіт і методичні рекомендації з питань подальшого впровадження Концепції «Нова українська школа» (<https://bit.ly/3L1MlnY>). За участі докт. пед. наук О.В. Онопрієнко розроблено модуль «Особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку та їх врахування при створенні освітніх онлайн-ресурсів» (у рамках створення освітніх матеріалів платформи «Всеукраїнська школа онлайн» для початкової освіти).

У ході започаткованого всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (керівник – акад. О.М. Топузов) планується експериментальна перевірка вченими Інституту педагогіки НАПН України результатів 13 наукових досліджень, які охоплюють цілісну систему освіти в 5-6 класах закладів загальної середньої освіти. Необхідно забезпечити узгодженість змісту

освіти, видів діяльності та навчально-методичного забезпечення адаптаційного циклу базової середньої освіти (модельних навчальних програм з усіх навчальних предметів / інтегрованих курсів, комплекту підручників відповідно до зазначених програм, календарно-тематичного планування, нових підходів до оцінювання результатів навчання) (<https://bit.ly/3GnecLM>).

На початковому етапі всеукраїнського експерименту «Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування базової середньої освіти» (керівник – канд. пед. наук Л.О. Попова) здійснено аналіз нормативно-правових актів з питань функціонування й розвитку базової середньої освіти в Україні. Проведено науково-методичні консультації та навчання педагогічних працівників з питань реалізації інноваційного освітнього проєкту, визначено готовність учителів до його реалізації.

На формувальному етапі всеукраїнського експерименту «Допрофільна підготовка і профільне навчання в освітній системі «гімназія – ліцей» (керівник – канд. пед. наук Д.О. Пузіков) апробовано і впроваджено програму інтегрованого курсу «Абетка професійного самовизначення». Розроблено інструментарій (бланки анкетного опитування учасників освітнього процесу, тестові завдання для учнів) для проведення навесні 2022 р. зрізу за результатами експерименту (<http://gimn136.tilda.ws/abetka>).

Завершено формувальний та розпочато узагальнювальний етап всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення інтегрованого курсу «Природничі науки» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти» (керівники – акад. В.Р. Ільченко, докт пед. наук Т.М. Засєкіна). Результати педагогічного експерименту свідчать, що реалізація інтегративного підходу засобом курсу «Природничі науки» суттєво впливає на якість результатів навчання учнів 10-11 класів суспільно-гуманітарного, філологічного, мистецького та спортивних профілів (<https://bit.ly/3v5C9Tr>).

У ході всеукраїнського експерименту «Розвиток громадянської компетентності учнів» (керівник – чл.-кор. О.І. Пометун) проведено діагностику рівня сформованості громадянської компетентності учнів, розроблено систему впровадження новітніх інформаційних, інтерактивних педагогічних технологій формування й розвитку громадянської компетентності, створено науково-методичний центр та інформаційний простір розвитку громадянської компетентності учнів, проведено постійно діючий семінар.

За напрямом **«Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта»** виконувалося 8 експериментів в Інституті спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та один експеримент в Українському науково-методичному центрі практичної психології і соціальної роботи. Експериментами охоплено різні рівні освіти. Дослідження спрямовано на розроблення наукової та освітньої політики у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами.

У ході експерименту «Науково-методичне забезпечення навчання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху» (керівник –

докт. пед. наук С.В. Литовченко) визначено першочергові заходи, спрямовані на якісну трансформацію освіти осіб з порушеннями слуху. Серед них: створення нормативно-законодавчого поля щодо забезпечення і фінансування всіх послуг супроводу (від народження і впродовж життя) та моніторингу їх забезпечення на базі єдиного центру (наприклад, Державної служби супроводу); розроблення та впровадження Концепції про Державну службу супроводу, Примірного положення про Державну службу супроводу, примірних протоколів «діяльності та взаємодії» учасників освітнього процесу; здійснення обліку всіх дітей з порушеннями слуху від народження та створення відповідної електронної бази даних для забезпечення комплексної допомоги та супроводу, а також дотримання їх системності під час переходів на різні освітні рівні; забезпечення якісної трансформації існуючої системи спеціальної освіти із розширенням її функцій та вдосконалення структури для забезпечення доступної, якісної освіти упродовж життя, розбудова її як ресурсної бази для поширення практики інклюзивного навчання, надання комплексу корекційних та інших послуг, створення мережі раннього втручання та підтримки родин дітей з порушеннями слуху, а також створення освітніх закладів нових типів; модернізація системи навчання шляхом упровадження сучасних ефективних, інноваційних технологій, що забезпечить дітям з порушеннями слуху однакові сприятливі стартові можливості (<https://bit.ly/3B5hBOF>).

На початковому етапі експерименту «Особистісно орієнтовані технології навчання та виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями зору» (керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко) визначено та обґрунтовано принципи побудови діагностичних методик для дітей незрячих та з порушеннями зору, розроблено вимоги до наочного матеріалу для роботи психолога з такими дітьми.

У ході експерименту «Методичне забезпечення освітньої діяльності педагогічних кадрів в умовах інклюзивної освіти» (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок) з'ясувалося, що особливими освітніми проблемами сьогодення залишаються карантинні умови здійснення освітньої діяльності педагогів; недостатня увага інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) і закладів освіти до проблем сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями розвитку. Нечітко визначеними є питання змісту корекційно-розвиткових послуг, що надаються фахівцями ІРЦ, недостатньо розробленими залишаються окремі аспекти комплексної оцінки дітей з тяжкими порушеннями розвитку та партнерської взаємодії з батьками.

Започатковано експеримент за темою «Логодидактичні технології формування комунікативної компетентності дітей з особливими мовленнєвими потребами» (керівник – канд. пед. наук В.М. Ільяна), на початковому етапі якого розроблено та відпрацьовано алгоритм узгоджених дій різнопрофільних фахівців і батьків у процесі надання логопедичної допомоги дітям, що сприятиме ефективності компенсаційного впливу за рахунок високопрофесійного командного співробітництва різних спеціалістів, які супроводжують дитину в освітньому середовищі (<https://bit.ly/332nbnR>).

Експериментальне дослідження «Психолого-педагогічний супровід родин дітей з особливими потребами у кризових ситуаціях» (керівник – докт. психол. наук Л.І. Прохоренко) зосереджено на виявленні сучасних особливостей застосування в Україні дистанційних форм навчання і психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами і пов'язаних з цим проблем. З'ясовано, що під час дистанційного навчання педагогічні працівники найбільше потребують: налагодження контакту з родинами дітей (58,8 %), якісного інтернет-з'єднання та техніки (48,7 %), організації обміну досвідом (34,5 %), методичної літератури (29,4 %). Родини, в яких виховуються діти з особливими потребами, найбільше потребують допомоги в організації розвивальних занять (42,4 %), у повсякденних питаннях (34,6 %); психологічної підтримки (23,0 %) (<https://bit.ly/3Gwr6qU>).

За напрямом **«Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта»** вченими Інституту професійної освіти НАПН України виконувалося 12 експериментів різних рівнів. Дослідження спрямовано на вдосконалення форм і методів професійної підготовки кваліфікованих робітників різного профілю, психолого-педагогічних умов ефективності відповідного навчального середовища.

За результатами всеукраїнського експерименту «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (керівник – докт. пед. наук Л.М. Єршова) обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти готовності до підприємницької діяльності, а саме: мотиваційно-ціннісний критерій (показники: мотивація до здійснення підприємницької діяльності (задоволення потреб різного рівня, любов до певного виду діяльності, визнання, престиж, незалежність, самостійність, розвиток); цінності (особистісні – чесність, порядність, ризикованість, розсудливість, працьовитість; родинні – відповідальність за добробут, честь і престиж родини, виховання і розвиток її членів; суспільні – відповідальність за якість товарів і послуг, податкова культура; державницькі – економічний патріотизм); когнітивно-пізнавальний критерій (показник: рівень засвоєння майбутнім кваліфікованим робітником психологічних, економічних і правових знань для успішного відкриття і ведення власного бізнесу); діяльнісно-практичний критерій (показник: уміння застосовувати отримані знання на практиці). Кожен із показників оцінювався за шкалою рівнів (низький, середній, достатній, високий) (<https://bit.ly/3ouI8zh>).

За результатами всеукраїнського експерименту «Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики» (керівник – акад. В.О. Радкевич) розроблено й апробовано навчально-методичний комплекс для забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників за професією «Майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики» для сфери обслуговування систем відновлювальної сонячної та теплової енергетики (<https://bit.ly/3Hw2pfy>).

На формувальному етапі експерименту «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття

освіти» (керівник – докт. пед. наук Н.В. Кулалаєва) визначено й теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено й апробовано методичку організації професійної підготовки кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти; підготовлено тренінг-курс для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та підприємств.

У ході експерименту «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» (керівник – чл.-кор. О.В. Бородієнко) проведено заходи для аналізу стану соціального партнерства та виявлення оптимальних шляхів його вдосконалення. Обґрунтовано необхідність якісного кадрового забезпечення освітньої діяльності, модернізації матеріально-технічної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

За напрямками **«Вища освіта»** та **«Освіта дорослих. Післядипломна освіта»** вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України виконували чотири експерименти рівня структурного підрозділу, що охоплювали вищу освіту і освіту дорослих. Дослідження спрямовані на вдосконалення змісту, форм, технологій навчання дорослих, формування їхніх професійних компетентностей, професійного й особистісного розвитку вчителів у контексті Нової української школи.

На формувальному етапі експерименту «Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих» (керівник – докт. пед. наук О.В. Аніщенко) апробовано модулі навчальної програми «Тренінг як інструмент професійного розвитку андрагога» для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Виявлено доцільність розвитку внутрішньої мотивації цільової групи, пов'язаної з прагненням працювати з особами дорослого віку заради процесу діяльності, відчуття задоволення від такої активності, власної ефективності у ній (<https://bit.ly/3GpBBw4>).

За результатами експерименту «Організаційно-педагогічні умови діяльності Університету третього віку» (керівник – докт. пед. наук Г.І. Сотська) проаналізовано нормативні та організаційно-розпорядчі документи університетів третього віку; здійснено аналіз навчально-методичного супроводу навчання людей відповідної вікової категорії; апробовано навчальні програми «Основи здорового способу життя», «Комп'ютерна грамотність людей третього віку», «Арт-технології у навчанні людей третього віку», «Психологічна підтримка при навчанні людей третього віку».

У ході експерименту «Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти» (керівник – докт. пед. наук М.П. Вовк) виявлено потребу у створенні науково-методичного супроводу психолого-педагогічної практики на бакалаврському рівні, фахових практик на магістерському рівні. Потребує оновлення змістовий контент практичної підготовки майбутніх докторів філософії з урахуванням професійного стандарту групи професій «Викладачі закладів вищої освіти».

Результатом експерименту «Теоретичні й методичні засади професійного і особистісного розвитку вчителя в контексті Нової української школи» (керівник – докт. пед. наук Л.Ю. Султанова) є підвищення рівня сформованості основних компетентностей вчителя Нової української школи з проєктування і реалізації Я-концепції особистісного та професійного розвитку засобами самоосвіти і самовиховання; вдосконалення професійної майстерності, психолого-педагогічної культури вчителя; оволодіння методикою професійного та особистісного самовдосконалення вчителя як форми його усвідомленого саморозвитку.

За напрямом *«Дошкільна освіта», «Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта»* а також *«Соціальна педагогіка та соціальна робота»* в Інституті проблем виховання НАПН України виконувалося 14 експериментів, які охоплювали рівні початкової, базової середньої, позашкільної та вищої освіти. Дослідження стосувалися проблем виховання дітей різних вікових категорій, патріотичного виховання учнів, реалізації ціннісного аспекту Концепції Нової української школи, підвищення якості освітньо-виховного середовища у закладах дошкільної освіти.

У ході всеукраїнського експерименту «Реалізація Програми «Нова українська школа» у поступі до цінностей» (керівник – акад. І.Д. Бех) виявлено причини низького рівня вихованості особистості школяра: відсутність відповідної виховної системи у закладах загальної середньої освіти; одноманітність і неефективність змісту, форм і методів освітньої діяльності; формальний підхід до виховання, що зумовило поверхові уявлення про цінності, нездатність визначати життєві цілі та обирати адекватні засоби їх досягнення; неготовність педагогів до такої роботи (<https://bit.ly/3ruKS1F>).

На формувальному етапі експерименту «Виховання смисложиттєвих цінностей у підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України» (керівник – акад. І.Д. Бех) визначено рівень готовності педагогів і батьків до виховання у підлітків смисложиттєвих цінностей. Уточнено сутність, структурні компоненти, функції, базові моральні цінності виховання підлітків. Досліджено стан створення виховного середовища, спрямованого на розвиток смисложиттєвої сфери особистості, формування Я-концепції. Вивчено вплив позакласної діяльності на виховання підлітків.

За результатами експерименту «Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти для індивідуального розвитку старшого дошкільника» (керівник – докт. пед. наук О.Д. Рейпольська) розроблено структурно-функціональну модель проєктування освітнього середовища розвитку старшого дошкільника. Модель містить ряд компонентів: цільовий, типологічний, методологічний, концептуальний, суб'єктів створення освітнього середовища, педагогічних умов, змістово-процесуально-методичний, критеріально-діагностувальний, результативний (<https://bit.ly/3B3E12k>).

За напрямом *«Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище»* вченими Інституту цифровізації освіти та Інституту професійної освіти НАПН України виконувалося три експерименти, що охоплювали рівні початкової, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

На заключному етапі експерименту «Проектування хмаро орієнтованої методичної системи підготовки вчителів природничо-математичних предметів до роботи в науковому ліцеї» (керівник – канд. пед. наук М.В. Мар’єнко) проаналізовано результати використання хмаро орієнтованої методичної системи підготовки вчителів природничо-математичних предметів до роботи в науковому ліцеї (електронних освітніх ресурсів, окремих хмарних сервісів); підготовлено рукописи публіцистичних та науково-методичних статей щодо роз’яснення основних завдань, ідей експерименту; проведено кількісний та якісний аналіз його результатів на основі розроблених теоретико-методологічних критеріїв та впровадження їх у педагогічну практику. Результати дослідження висвітлено в публікаціях учених.

У ході всеукраїнського експерименту «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (Smart Kids)» (керівник – докт. пед. наук С.Г. Литвинова) розроблено та апробовано модель організації дистанційного навчання учнів початкової школи з використанням електронних освітніх ресурсів. З’ясовано, що для підвищення якості освітніх послуг у період довготривалих карантинів, спричинених широкомасштабною пандемією COVID-19, необхідно, зокрема, розробити критерії оцінювання дистанційного навчання учнів початкової школи (<https://rozumniki.com/info/experiment/>).

У процесі експерименту «Методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти» (керівник – докт. пед. наук А.А. Каленський) встановлено, що для більшості педагогів характерним є достатній рівень сформованості мотиваційного, особистісного, діяльнісного і когнітивного компонентів (мотиваційний – у 34,7 %, когнітивний – у 45,3 %, діяльнісний – у 42,0 %). Високий рівень готовності педагогічних працівників до оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти, який є творчим за своєю сутністю, сформований у невеликого кола педагогів, що свідчить про необхідність організації спеціальної роботи для його цілеспрямованого формування.

За напрямом *«Педагогіка і психологія освітнього процесу»* вченими Інституту обдарованої дитини НАПН України, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи виконувалося чотири експерименти, які охоплювали різні рівні освіти.

У ході експерименту «Дидактичні засади навчання інтелектуально обдарованих учнів ліцею» (керівник – докт. пед. наук І.С. Волощук) з’ясовано, що використання чинних тестів інтелекту з метою виявлення обдарованих дітей не забезпечує об’єктивності процесу діагностики обдарованості. Освітній процес у закладах для обдарованих, зорієнтований серед іншого на розвиток інтелекту у традиційному його трактуванні, суттєво деформований, оскільки з поля зору педагогів випадають вагомні складники інтелекту, трактованого як апарат розумної поведінки індивіда.

За результатами експерименту «Теоретико-методичні засади інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів на основі освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування» (керівник – канд. пед. наук Н.І. Поліхун) спільно з фахівцями Національного музею

мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків розроблено та реалізовано експериментальну освітню програму спеціалізованої освіти наукового спрямування «STEAM уроки в музеї світового мистецтва». Апробовано реальні шляхи інтеграції формальної і неформальної освіти через збагачення шкільної програми додатковими інтегрованими заняттями на рівні «вільного практикуму» в музеї світового мистецтва, узгодженими із змістом навчальних програм закладу загальної середньої освіти (з фізики, математики, географії, біології тощо) у міждисциплінарній співпраці вчених, учителів-предметників, музейних педагогів та мистецтвознавців (<https://bit.ly/3gfdx4r>).

На початковому етапі дослідження «Експериментальна перевірка ефективності інноваційних методик наукової освіти Малої академії наук України» (керівник – канд. пед. наук О.А. Ковальова) проаналізовано результати опитування 205 респондентів (представники Малої академії наук України (МАНУ) та учні 8-11 класів закладів загальної середньої освіти) за анкетною самооцінювання наукової компетентності. Встановлено, що більшість респондентів низько оцінили такі показники, як інтерес до наукової діяльності (62 %), володіння власною стратегією навчання (51 %), володіння змістом основних наукових теорій і принципів у певній галузі знань (в якій проводиться дослідження), ознайомлення із найновішими науковими розвідками (67 %), складання словника основних понять дослідження (62 %), комплексне дослідження проблеми з позиції міждисциплінарності (57 %), наукове пояснення явища, інтерпретація даних та докази (56 %), знаходження новизни дослідження (56 %), абстрагування та моделювання (60 %), володіння специфічними для дисципліни (профільними) методами дослідження (68 %), володіння методами обробки статистичних даних (математичної статистики) (62 %), планування та організації експерименту (54 %), унаочнення статистичних даних та іншої інформації у сучасних формах (діаграми, графіки, таблиці, опитувальники, презентації тощо) (58 %), представлення наукової інформації у сучасних комунікаційних каналах (інтернет, соціальні мережі, ЗМІ, заходи, інформаційні матеріали тощо) сучасними засобами (форма повідомлення) (56 %), формулювання науково-пізнавальних запитань (52 %), володіння науковою термінологією у галузі дослідження (61 %), письмове представлення результатів науково-дослідної роботи (наукові статті та інші рукописи) (52 %), фінансово-економічна грамотність (55 %). Натомість найбільш високо оцінені респондентами такі показники (оцінка 5 з 5-ти): повага до думки інших (43 %), підтримка гендерної рівності в науці (70 %), здатність до творчої активності (38 %), робота з сучасними цифровими пристроями (девайси і гаджети) та мережами (38 %), володіння державною мовою (53 %), співпраця у команді (36 %), ведення переговорів (35 %), потенціал до розвитку і самовдосконалення (36 %). Порівнюючи учнів закладів загальної середньої освіти, які не входять до спільноти МАНУ, з тими, які навчаються в МАНУ, можна констатувати, що на етапі входження у освітній процес МАНУ учні двох означених категорій майже нічим не відрізняються, крім декількох показників: інтерес до наукової діяльності, задоволення від навчання, поважне ставлення до

науки у представників МАНУ вище, а здатність бачити можливості монетизації ідеї та фінансово-економічна грамотність – нижчі (<https://bit.ly/3GkO18r>).

У ході всеукраїнського експерименту «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» (керівник – докт. психол. наук В.Г. Панок) розроблено та апробовано інструментарій і процедури здійснення опитування вчителів щодо особливостей впровадження моделі в експериментальних закладах освіти з метою формування здатності до конструктивного вирішення конфліктів, побудови та підтримки стосунків, чутливості до багатоманіття та недискримінація, саморефлексії та життєстійкості (<https://bit.ly/3HPnqli>).

За напрямом *«Психологія розвитку особистості»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювалося 2 експерименти, які охоплювали напрями дошкільної, початкової, базової середньої та вищої освіти. Дослідження спрямовані на розроблення інноваційних психолого-педагогічних технологій особистісного розвитку, становлення та самоздійснення особистості.

У ході всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку» (керівник – чл.-кор. Т.О. Піроженко) виявлено проблему нестачі академічної свободи педагогічних колективів початкової освіти у виборі стратегій та педагогічних інновацій, а також узгодження взаємодії дорослого з дитиною в системах «педагог – дитина» та «батьки – дитина». З'ясовано, що впровадження в освітній процес тематичних циклів за технологією проєктування психолого-педагогічної взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» сприятиме збереженню особистісного потенціалу дітей та педагогів, гармонізації емоційного, інтелектуального, вольового розвитку дитини.

На початковому етапі експерименту «Визначення психологічних особливостей та механізмів дискурсивного конструювання досвіду особистості» (керівник – докт. психол. наук Н.В. Чепелева) визначено: психологічні особливості конструювання досвіду особистості молодшого шкільного, підліткового, юнацького та дорослого вікових періодів; зумовленість рівня розвитку інтерпретаційних процесів особистості наступними метакогніціями: інтелектуальна ініціація, стратегічність, рефлексія, децентрація; провідні механізми конструювання досвіду особистості на різних вікових етапах її розвитку. Розроблено процедуру визначення рівнів розвитку інтерпретаційних процесів особистості, яка дозволяє діагностувати передсмысловий, смысловий, метасмысловий і перехідні між ними рівні. Виявлено занижені показники рівнів інтерпретації як провідного механізму конструювання особистісного досвіду. Вищий рівень інтерпретації – метасмысловий – властивий не більше як 5 % респондентів на всіх вікових етапах, що досліджувалися. Зокрема встановлено, що близько 70 % опитуваних мають рівень розвитку інтерпретаційних процесів, який є нижчим від можливостей вікової межі когнітивного та метакогнітивного розвитку.

За напрямками *«Соціальна і політична психологія»* та *«Психологія національної безпеки і безпеки життєдіяльності»* вченими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України виконувалося 3 експерименти, що охоплювали рівні дошкільної, початкової, базової середньої, профільної середньої, вищої освіти, а також позашкільної освіти та освіти дорослих.

За результатами експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова) сформовано та презентовано три динамічні електронні бюлетені з результатами дослідно-експериментальної роботи, що відображають розвиток медіакультури особистості в розрізах країна / область / освітній заклад / учень. Створено комплекс розвивальних програм: «Забезпечення дієвої профілактики деструктивних інформаційних впливів, зокрема в умовах інфодемії, зменшення кібервіктимізації (профілактика різних форм кібербулінгу)», «Розвиток спільної медіаторчості учнів для згуртування групи (класу), регуляції групових конфліктів, створення сприятливого середовища для розвитку дітей в умовах інклюзивного навчання», «Переосмислення патріотизму і власного світогляду в умовах цифрової доби і тривалої війни», «Розвиток саморегуляції інформаційної поведінки школярів, здоров'язберезувальних умінь щодо екранних практик, зокрема в умовах дистанційного навчання», «Розвиток критичного мислення учнів, індивідуальної і групової рефлексії». Проведено навчально-розвивальні заходи в рамках цих програм (<https://bit.ly/3Gu30gh>).

У ході експерименту «Розробка системи підвищення психологічної готовності учасників освітнього процесу до дій у разі загрози, виникнення і подолання наслідків надзвичайної ситуації» (керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич) розроблено процедури використання методів якісного аналізу даних: дискурс-аналізу тематичних блогів щодо проблематики соціальних практик освітян у надзвичайній ситуації COVID-19, методу обґрунтованої теорії для визначення впливів контексту надзвичайної ситуації на формування поколінних текстів тощо. З'ясовано, що соціальні практики є відображенням взаємовпливів суб'єкта і навколишнього середовища та реалізуються в міжособистісних і колективних системах взаємодії в умовах надзвичайної ситуації (<https://bit.ly/3sg4wNS>).

За результатами експерименту «Засоби групової роботи з підвищення толерантності до інакшості та соціально-психологічної підтримки представників меншин, які зазнають стигматизації у різних суспільних та освітніх середовищах» (керівник – канд. психол. наук Л.М. Коробка) здійснено апробацію соціально-психологічних засобів групової роботи з протидії стигматизації, дискримінації і підвищення толерантності до інакшості в різних суспільних та освітніх середовищах (соціально-психологічний тренінг, лекції-бесіди, дискусія, фокус-групові дискусії, групи психологічної підтримки і самодопомоги для стигматизованих осіб та їхніх родин, тренінг з елементами психотерапії, психоедукація, навчання навичок), проведено їх модифікацію відповідно до завдань та особливостей роботи з активізації колективних зусиль

щодо підвищення рівня толерантності до інакшості і різноманіття, протидії стигматизації в різних суспільних й освітніх середовищах та встановлено їхню ефективність.

За напрямом **«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»** вченими Інституту психології імені Г.С.Костюка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи виконувалось три експерименти, які охоплювали напрями дошкільної, початкової, базової і профільної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, а також освіти дорослих включно з післядипломною освітою.

У ході всеукраїнського експерименту «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української школи» (керівник – докт. психол. наук О.М.Ігнатович) з'ясовано, що недостатній розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української школи зумовлено віковими, фаховими, індивідуально-психологічними чинниками та диференціюється від нижчих до вищих проявів: самостійності під час визначення й виконання нових завдань педагогічної діяльності; адекватності самооцінки, а також самооцінки професійно важливих якостей; здатності до ефективного виконання завдань професійної педагогічної діяльності в умовах змін, карантинних і часових обмежень під час пандемії COVID-19.

За результатами формувального етапу всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічний супровід формування соціально успішної особистості учня початкової школи» (керівник – чл.-кор. В.Г.Панок) встановлено, що для досягнення успіху важливо вміти будувати розвивальний освітній простір, в якому домінують у часі ситуації розмірковування та успіху, визнається неповторність та унікальність психічної організації кожної дитини, її творчих можливостей та необмежених потенцій до саморозвитку, особливу цінність набуває конкретно-почуттєвий життєвий досвід дитини (<https://bit.ly/3HyQ6z3>).

Науково-методичні проблеми експериментальної діяльності. У ході експериментальної діяльності вченими НАПН України виявлено проблеми науково-методичного забезпечення освіти в Україні, які потребують розв'язання в найближчій перспективі, зокрема:

- вдосконалення інформування освітян про сутність і завдання реформи «Нова українська школа», зокрема структури і функціонування типової освітньої і модельних навчальних програм для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, особливостей оцінювання результатів навчання;

- недостатню розробленість комплексної оцінки проблем виховання і освіти дітей з тяжкими порушеннями розвитку та методів взаємодії педагогів з батьками таких дітей;

- необхідність оновлення змістового контенту практичної підготовки майбутніх учителів;

- потребу подальшого розроблення інноваційних методів психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та їх родин;

- необхідність розширення психолого-педагогічних досліджень щодо використання онлайн-засобів в освітньому процесі.

IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

IV.1. Загальна кількість упроваджених результатів наукових досліджень.

У 2021 р. НАПН України впроваджувалися результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що проводились її науковими установами за кошти державного бюджету. Станом на 1 січня 2022 р. впроваджено наукові результати 41 (100 %) завершених у звітному році фундаментальних (12) і прикладних (29) наукових досліджень. Оприлюднено та розповсюджено для використання цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики 85 зі 127 розробок (66,9 %). Із них: наукової продукції – 15, виробничо-практичної – 38, навчальної – 26, довідкової – 6. Інформацію щодо впровадження результатів наукових досліджень за видами підготовленої продукції представлено в табл. 5.

Важливою формою впровадження результатів наукових досліджень є випуск друкованих видань. Станом на 1 січня 2022 р. оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 22 (81,5 %) з 27 розробок, підготовлених у ході виконання завершених у звітному році фундаментальних досліджень, та 63 (63,0 %) розробки із 100, підготовлених за результатами завершених у звітному році прикладних досліджень. З 85 опублікованих розробок за результатами наукових досліджень – 19 (22,4 %) є друкованими виданнями.

Також упродовж 2021 р. продовжено впровадження результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, завершених у 2020 р. Так, досягнуто 100 % упровадження 166 розробок. Із них: наукової продукції – 31, виробничо-практичної – 70, навчальної – 64, довідкової – 1.

Діяльність учених НАПН України з упровадження результатів наукових досліджень спрямовувалась на всі складові зазначеного процесу:

- *оприлюднення* – шляхом виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, вебінарах тощо;

- *розповсюдження* – публікації у збірниках матеріалів конференцій і фахових періодичних виданнях, розміщення наукового доробку в Електронній бібліотеці НАПН України, висвітлення на офіційних сайтах і сторінках у соціальних мережах НАПН України та підвідомчих установ;

- *використання* результатів досліджень під час підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів, законодавчих і нормативних актів та цільовою групою користувачів у науковій та освітянській діяльності.

IV.2. Упровадження наукових результатів під час підготовки законодавчих і нормативних актів. Наукові результати завершених у 2021 р. фундаментальних і прикладних досліджень використано у підготовці близько 140 законодавчих і нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики, державних стандартів, положень, порядків, стратегій, концепцій тощо, підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів, зокрема:

- 2 проєктів указів Президента України;
- 67 проєктів законів України;
- 12 проєктів постанов Кабінету Міністрів України;
- 11 проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України;
- 16 проєктів наказів МОН України;
- 3 проєктів державних стандартів;
- 6 проєктів положень і порядків;
- 6 проєктів концепцій;
- 6 проєктів стратегій та ін.

Результати досліджень наукових установ НАПН України використано у підготовці інформаційно-аналітичних матеріалів до слухань у Комітеті Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій, на запит Консультативної ради при Президентові України з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти, державних доповідей, експертних висновків, аналітичних матеріалів щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проєктів державних і галузевих програм; відображено в методичних рекомендаціях міжнародних, всеукраїнських та інших науково-практичних заходів. Зокрема у підготовці:

• законодавчих та нормативно-правових документів з питань урегулювання державної освітньої політики:

у галузі дошкільної освіти:

- до проєктів законів України «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту»;
- до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про створення Інституту раннього розвитку дитини та дошкільної освіти НАПН України»;
- до проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про виконання плану заходів з реалізації пілотного проєкту «Створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини»; «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення та розвитку системи раннього втручання на період до 2026 року»;
- до проєкту наказу МОН України «Про затвердження Типової програми навчання (підвищення кваліфікації) спеціалістів, задіяних в управлінні системою раннього втручання».

у галузі загальної середньої освіти:

- до проєктів законів України: «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань діяльності ліцеїв та забезпечення доступності повної загальної середньої освіти», «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти», «Про внесення змін до статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо доступності повної загальної середньої освіти», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення конституційного права громадян України на здобуття повної загальної середньої освіти», «Про повну загальну середню освіту» щодо можливостей для трансформації санаторних шкіл», «Про внесення змін до Закону України «Про повну загальну середню

освіту» щодо відновлення конституційних прав працівників закладів загальної середньої освіти», «Про внесення змін до закону України «Про освіту» щодо вдосконалення науково-методичного забезпечення освіти та якості навчальної літератури»;

– до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про ліцей»;

– до наказів МОН України «Про затвердження Порядку конкурсного відбору підручників (крім електронних) та посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників», «Про проведення конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників у 2021-2022 роках»;

у галузі позашкільної освіти:

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України № 5450 (щодо позашкільної освіти)»;

у галузі професійної (професійно-технічної) освіти та фахової передвищої освіти:

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 46 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (щодо імплементації норм Конституції України, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та рекомендацій Венеційської комісії);

– до проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку професійної освіти», «Про Концепцію державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2022-2027 рр.»

у галузі освіти дорослих:

– до проєктів законів України «Про освіту дорослих», «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання розроблення порядку присвоєння кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічним працівникам»;

– до проєкту наказу МОН України: «Про затвердження Положення про педагогічну інтернатуру».

у галузі вищої освіти:

– до проєктів законів України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти», «Про внесення змін до статті 13 Бюджетного кодексу України щодо питання використання коштів спеціального фонду закладу вищої освіти від надання платних послуг у сфері вищої освіти», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо оприлюднення цільових показників діяльності закладу вищої освіти та щорічного звіту керівника закладу вищої освіти», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо визначення цільових показників діяльності закладу вищої освіти (KPI керівників закладів вищої освіти) та щорічного моніторингу рівня їх досягнення», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення академічної автономії закладів вищої освіти», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення прав органів студентського самоврядування»;

– до проєктів постанов Кабінету Міністрів України: «Деякі питання гармонізації переліку галузей знань і спеціальностей з Міжнародною стандартною класифікацією освіти», «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо визначення процедури реалізації права на академічну мобільність»;

– до проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр.», «Про затвердження Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року»;

– до проєктів наказів МОН України: «Про затвердження переліку наукових спеціальностей за галузями науки, відповідно до яких присуджуються наукові ступені кандидата наук і доктора наук», «Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук»;

• **проєктів державних та професійних стандартів:**

– професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»;

– професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»;

– державних стандартів освіти: «Методист закладів професійної (професійно-технічної) освіти»; «Майстер виробничого навчання»; «Педагог професійного навчання»;

– проєкту рішення Національної комісії зі стандартів державної мови «Про затвердження рівнів володіння державною мовою та вимог до них»;

• **аналітичних матеріалів до парламентських слухань та державних доповідей, зокрема:**

– до щорічної державної доповіді: «Про становище дітей в Україні (за підсумками 2020 року)» за темою: «Забезпечення прав та найкращих інтересів дітей у системі правосуддя»;

– аналітичних матеріалів: «Стан та шлях підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти в Україні» (за ред. акад. О.М. Топузова), «Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті європейських процесів» (акад. В.О. Радкевич, чл.-кор. О.В. Бородієнко, С.Г. Кравець), «Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура» (акад. В.Г. Кремень, акад. О.І. Ляшенко, чл.-кор. О.І. Локшина), «Аналітичний звіт. Результати онлайн опитування. «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021» (канд. пед. наук І.В. Іванюк, докт. пед. наук О.В. Овчарук), «Якість підручників та навчальних посібників для Нової української школи» (до Комітетських слухань 26 травня 2021 р.) (Інститут педагогіки НАПН України), «Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід» (акад. Н.Г. Ничкало, чл.-кор. Л.Б. Лук'янова, докт. пед. наук Л.О. Хомич, за ред. акад. В.Г. Кременя), «Навчання, виховання і розвиток обдарованих дітей: зарубіжна теорія і практика» (Інститут обдарованої дитини НАПН України), «Аналітична довідка щодо сучасних підходів до роботи з учнями групи ризику (тими, що перебувають у складних життєвих обставинах)» (Інститут проблем виховання НАПН України), «Аналітична довідка з альтернативами рішень щодо

забезпечення підтримування в освітньому процесі дітей, що проживають у зоні проведення операції Об'єднаних сил («сірій зоні»)» (Інститут проблем виховання НАПН України), Інформаційно-аналітичні матеріали НАПН України на запит Консультативної ради при Президентові України з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти (Інститут педагогіки НАПН України) та ін.;

• експертних висновків, аналітичних матеріалів щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проєктів концепцій та стратегій:

– проєкту Рівнів володіння державною мовою та вимог до них, розробленого на виконання частини другої статті 7 та частини першої статті 10 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (лист НАПН України від 17 березня 2021 р. № 2-6/77);

– проєкту нової редакції «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та проєкту відповідного наказу (лист НАПН України від 20 травня 2021 р. № 2-6/186);

– проєкту Переліку наукових спеціальностей за галузями науки, розробленого відповідно до статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (лист НАПН України від 27 травня 2021 р. № 2-6/196);

– проєкту Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (лист НАПН України від 28 травня 2021 р. № 2-6/198);

– пропозицій Міністерством розвитку України «Щодо концепції державної системи професійної орієнтації» (лист НАПН України від 13 січня 2021 р. № 2-6/7);

– інформації про виконання Концепції сприяння розвитку дитячого громадського руху (лист НАПН України від 14 січня 2021 р. № 2-6/9);

– Концепції та плану заходів з розвитку цифрових прав дітей (лист НАПН України від 2 лютого 2021 р. № 2-6/27);

– пропозицій до проєкту структури Концепції національної програми розвитку гуманітарної сфери України (лист НАПН України від 4 лютого 2021 р. № 2-6/29);

– Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (лист НАПН України від 10 травня 2021 р. № 2-6/221);

– Концепції реалізації проєкту «Президентський університет» (лист НАПН України від 10 червня 2021 р. № 2-6/220);

– пропозицій до проєкту Стратегії розвитку читання на 2021-2025 рр. «Читання як життєва стратегія» (лист НАПН України від 25 березня 2021 р. № 2-6/88);

– пропозицій до проєкту Національної стратегії безбар'єрного простору в Україні (у т.ч. освітня безбар'єрність) (лист НАПН України від 29 березня 2021 р. № 2-6/91);

– Стратегії маркетингу послуг з вищої освіти на міжнародному освітньому ринку на період до 2025 року (лист НАПН України від 14 липня 2021 р. № 2-6/273);

– Стратегії розвитку кримськотатарської мови на 2022-2032 рр. (лист НАПН України від 25 серпня 2021 р. № 2-6/320).

Результати наукових досліджень установ НАПН України оприлюднено в 13 аналітичних матеріалах, а також рекомендаціях 2 форумів, 186 міжнародних і всеукраїнських конференцій, 154 семінарів, 46 круглих столів.

IV.3. Об'єкти впровадження та цільові групи користувачів результатів завершених наукових досліджень.

Аналіз об'єктів упровадження результатів наукових досліджень підвідомчих установ засвідчує, що більшість розробок упроваджується у закладах освіти різних рівнів, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Цільовими групами користувачів результатів наукових досліджень є: вчителі закладів загальної середньої освіти, методисти інститутів післядипломної педагогічної освіти, викладачі та студенти закладів вищої освіти, магістранти, аспіранти і докторанти, які досліджують питання реформування змісту освіти. Зокрема, продукція *Інституту педагогіки НАПН України* впроваджена у 19 закладах вищої освіти, 19 закладах загальної середньої освіти, 6 закладах післядипломної педагогічної освіти, 5 відділах освіти районних державних адміністрацій та міської ради.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* – 199 (в органах державної влади та органах місцевого самоврядування – 9, закладах освіти – 110; установах, підприємствах, організаціях – 80). Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень – вчені різних галузей психології, керівники та працівники освітніх організацій, практичні психологи, соціальні педагоги, викладачі закладів вищої освіти, післядипломної педагогічної освіти, керівники та персонал організацій інших соціально-економічних сфер, бізнес-тренери, аспіранти, студенти. Динаміка впровадження результатів наукових досліджень і розробок упродовж звітнього та року, що передує звітньому, позитивна – кількість об'єктів упровадження результатів 8 наукових досліджень, що були завершені в 2020 р., за 2021 р. зросла на 87.

Об'єктами упровадження наукових досліджень і розробок *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* у 2021 р. є: 4 заклади вищої освіти, 1 заклад післядипломної педагогічної освіти, 1 заклад загальної середньої освіти, 1 громадська організація, 1 територіальний центр соціального обслуговування та ін. Цільова група користувачів – здобувачі вищої освіти, вчителі, науково-педагогічні, педагогічні працівники закладів вищої, фахової передвищої, післядипломної освіти; педагогічний персонал закладів неформальної освіти; фахівці у сфері зайнятості населення; слухачі закладів неформальної освіти дорослих, університетів третього віку;

працівники закладів культури; представники недержавних громадських організацій.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів завершених наукових досліджень *Інституту проблем виховання НАПН України* – 342, серед них: 2 наукові установи МОН України, 66 закладів дошкільної освіти, 43 заклади вищої освіти, 4 заклади післядипломної педагогічної освіти, 43 заклади загальної середньої освіти, 146 закладів позашкільної освіти; 18 громадських організацій, 5 інформаційно-ресурсних центрів та ін. Цільову групу користувачів результатів наукових досліджень складають: педагогічні працівники позашкільних закладів освіти (керівники гуртків, методисти), фахівці сфери післядипломної педагогічної освіти, аспіранти, викладачі, студенти закладів вищої педагогічної освіти, працівники органів управління освітою.

Результати наукових досліджень *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* впроваджено серед педагогів спеціальних закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами, фахівців навчально-реабілітаційних центрів, інклюзивно-ресурсних центрів, закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, слухачів курсів підвищення кваліфікації, викладачів і студентів педагогічних закладів вищої освіти, вчених, аспірантів, батьків дітей з особливими освітніми потребами. Загальна кількість об'єктів упровадження у 2021 р. – 89, серед них: 7 закладів вищої освіти, 1 заклад професійної (професійно-технічної) освіти, 61 заклад загальної середньої освіти, 16 закладів дошкільної освіти та ін.

Загальна кількість об'єктів упровадження за завершеними у 2021 р. в *Інституті соціальної та політичної психології НАПН України* науковими дослідженнями – 224. Серед цих об'єктів: органів державної влади та органів місцевого самоврядування – 2, закладів освіти – 116 (у т. ч. закладів загальної середньої освіти – 60, вищої освіти – 44, дошкільної освіти – 1, позашкільної освіти – 2, закладів післядипломної педагогічної освіти – 9), наукових установ НАПН України – 2, обласних універсальних наукових та інших бібліотек – 16, інших установ, підприємств, організацій, окремих груп споживачів – 88. Також в установі у 2021 р. отримано 5 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір та 4 заявки подано на реєстрацію.

В *Інституті цифровізації освіти НАПН України* у 2021 р. здійснено упровадження результатів завершеного прикладного дослідження, визначеного для виконання за підсумками конкурсного відбору для підтримки молодих вчених НАПН України. Цільовою групою користувачів результатів дослідження визначено педагогів закладів загальної середньої освіти, науковців, викладачів та студентів педагогічних закладів вищої освіти тощо. Результати дослідження оприлюднено та апробовано під час 8 науково-практичних заходів: міжнародної конференції, міжнародного симпозіуму, 2 міжнародних науково-методичних семінарах, круглого столу, інших – 3.

Об'єктами впровадження продукції, підготовленої *Інститутом професійної освіти НАПН України*, є 96 закладів та установ, серед яких: 2 наукові установи, 2 заклади вищої освіти, 76 закладів професійної (професійно-

технічної) освіти, 16 навчально-методичних центрів (комплексів) професійно-технічної освіти.

Упровадження результатів завершених досліджень *Інституту обдарованої дитини НАПН України* здійснено у 31 закладі вищої освіти, 10 закладах загальної середньої освіти, 14 закладах післядипломної педагогічної освіти, 2 закладах позашкільної освіти, 26 установах, підприємствах, організаціях, у тому числі в 7 наукових установах НАПН України. Цільовою групою користувачів результатів наукових досліджень є психологи, педагоги, соціальні педагоги закладів освіти, які працюють з обдарованими дітьми; психологи та педагоги, підготовлені до роботи з діагностики видів обдарованості дітей та молоді.

В *Українському науково-методичному центрі практичної психології і соціальної роботи* у 2021 р. здійснено упровадження результатів 2 завершених прикладних наукових досліджень. Об'єктами впровадження підготовленої продукції є 2 органи державної влади та місцевого самоврядування, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 6 обласних наукових бібліотек, 2 обласні інститути післядипломної педагогічної освіти, 1 заклад загальної середньої освіти та ін.

Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» у 2021 р. завершено прикладне наукове дослідження, визначене для виконання за результатами конкурсного відбору наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду. Впровадження здобутих наукових результатів здійснено у 5 закладах дошкільної освіти та 1 навчально-методичному центрі професійно-технічної освіти. Впроваджувались 18 одиниць продукції, зокрема: наукова продукція: монографія, видана в країнах ЄС – 1, публікації в наукометричних виданнях (Scopus) – 5, фахові видання – 4; матеріали міжнародних конференцій – 3; навчальна продукція: освітньо-професійні програми – 2, цифрові програмно-методичні комплекси – 3.

IV.4. Упровадження результатів завершених наукових досліджень через електронні ресурси.

Провідним напрямом упровадження результатів наукових досліджень в умовах сьогодення є розміщення продукції, підготовленої вченими НАПН України, в мережі Інтернет, зокрема в Електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>). На початок 2022 р. з 85 опублікованих розробок, підготовлених за результатами завершених фундаментальних і прикладних наукових досліджень, 76 (89,4 %) є електронними виданнями, розміщеними у вільному доступі в Електронній бібліотеці та на сайтах підвідомчих установ академії.

Дієвим засобом моніторингу впровадження підготовленої вченими НАПН України продукції є Інтернет-середовище, зокрема використання веб-ресурсу <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report> на основі кількості завантажень і сервісу цитувань у Google Scholar. За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України упродовж 2021 р. до неї внесено понад

3,3 тис. ресурсів. Кількість завантажень наукової продукції з сайту Електронної бібліотеки у 2021 р. становить понад 1,8 млн.

Загалом в Електронній бібліотеці НАПН України представлено понад 26,2 тис. ресурсів, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, завантажених понад 8,8 млн. разів. Кількість внесених науковими установами ресурсів та їх завантажень у 2021 р. є такою:

- Інститутом педагогіки НАПН України додано 1183 ресурси (усього 7136), кількість завантажень – 332 060 (усього 1603374);

- Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України додано 236 ресурсів (усього 2125), кількість завантажень – 138 801 (усього 859 888);

- Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України додано 182 ресурси (усього 1492), кількість завантажень – 121 749 (усього 577 668);

- Інститутом проблем виховання НАПН України додано 52 ресурси (усього 1673), кількість завантажень – 96 696 (усього 628 874);

- Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України додано 66 ресурсів (усього 232), кількість завантажень – 23 265 (усього 77 960);

- Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України додано 128 ресурсів (усього 835), кількість завантажень – 50 792 (усього 213 793);

- Інститутом вищої освіти НАПН України додано 11 ресурсів (усього 215), кількість завантажень – 5552 (усього 44696);

- Інститутом цифровізації освіти НАПН України додано 232 ресурси (усього 1704), кількість завантажень – 66 413 (усього 246 456);

- Інститутом професійної освіти НАПН України додано 52 ресурси (усього 2436), кількість завантажень – 84 703 (усього 149 274);

- Інститутом обдарованої дитини НАПН України додано 11 ресурсів (усього 309), кількість завантажень – 29 449 (усього 123 373);

- УНМЦ практичної психології і соціальної роботи додано 20 ресурсів (усього 187), кількість завантажень – 75 711 (усього 338 841);

- ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського додано 144 ресурси (усього 781), кількість завантажень – 24 273 (усього 142 005);

- ДЗВО «Університет менеджменту освіти» додано 481 ресурс (усього 1478), кількість завантажень – 86 277 (усього 277 165).

Для забезпечення використання наукових результатів укладалися угоди, що передбачають упровадження результатів наукових досліджень та підготовленої продукції, з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, закладами освіти, підприємствами, організаціями, отримувались довідки, відгуки про впровадження наукових результатів в освітній процес, управлінську діяльність у галузі освіти, відстежувалися затребуваність продукції, розміщеної в Електронній бібліотеці НАПН України.

IV.5. Кращі практики впровадження результатів завершених наукових досліджень і розробок. Результати наукових досліджень, зокрема підготовлена наукова, виробничо-практична, навчальна та довідкова продукція, широко впроваджуються в практиці діяльності закладів освіти різних рівнів.

Упродовж 2021 р. наукові розробки 3 наукових працівників *Інституту педагогіки НАПН України* відзначено у номінації «Краща енциклопедія, словник, довідник» – науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Освіта та навчання в контексті пандемії COVID-19» (автор-упорядник канд. пед. наук С.М. Кравченко; автори статей: акад. О.М. Топузов, чл.-кор. О.І. Локшина). У конкурсі, що відбувся в рамках Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» у номінації «Інноваційний проєкт, педагогічна технологія», лауреатом став інноваційний проєкт «Дидактико-методичне забезпечення компетентнісно-орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі» (концепція, дві монографії, навчальні програми, чотири підручники, навчально-методичний посібник і методичні рекомендації) авторського колективу під науковим керівництвом докт. пед. наук В.Г. Редька. За навчальну програму літературного спецкурсу «Шедеври модернізму: вивчення української і зарубіжної літератури у мистецькому контексті» (автори: докт. пед. наук Т.О. Яценко, І.А. Тригуб) інститут нагороджено медаллю Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» у номінації «Створення і впровадження сучасних засобів навчання, продуктів, програм, систем і комплексних рішень для підвищення якості освіти».

Практичне впровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* успішно здійснювалось у роботі Кризового центру медико-психологічної допомоги шляхом проведення медико-психологічної та реабілітаційної роботи з військовослужбовцями, демобілізованими та членами їх сімей через консультування та психотерапію (індивідуальна та групова форма роботи). За січень-листопад 2021 р. надано психологічну допомогу 82 ветеранам, з якими проведено понад 492 зустрічей в індивідуальному і 37 зустрічей у груповому форматах (Томатіс терапія) та 22 зустрічі з біосугестії.

Серед ефективних засобів упровадження результатів наукових досліджень також слід визначити:

- проведення 7 тренінгових занять (14 академічних годин) за програмою «Основи батьківської компетенції» для сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах;

- проведення серії практичних семінарів у Києво-Печерському ліцеї «Лідер» № 171 для вчителів-вихователів груп подовженого дня, класних керівників та вчителів-експериментаторів;

- забезпечення функціонування та постійного розвитку тримовного (українська, англійська, російська) психодіагностико-інформаційного сайту <http://prof-diagnost.org>, який надає можливість студентам і фахівцям з різним досвідом роботи отримати результати діагностики та їх відповідну інтерпретацію;

- систематичне проведення практичних семінарів у гімназії «Міленіум» № 318 м. Києва для вчителів, соціальних працівників та психологів, класних керівників і батьків;

- проведення семінарів, круглих столів, консультацій для медичного та педагогічного складу Центру гармонії сім'ї, м. Одеси;

- підготовку та реалізацію програми соціально-психологічної реабілітації залежних осіб у Центрі реабілітації залежних від алкоголю «Сенс»;
- розробку тренінгових занять у межах програм підвищення кваліфікації Київського регіонального центру підвищення кваліфікації для державних службовців («Управління змінами», «Впровадження змін. Сприяння змінам», «Командотворення та лідерство», «Самоменеджмент»);
- проведення онлайн-консультацій для педагогів і вихованців різних вікових категорій притулку для неповнолітніх «Дитинство»;
- організацію та проведення психологічних розвивальних онлайн-занять для дошкільників і консультацій для батьків в міжнародному ліцеї «Discovery School» м. Києва;
- розробку і використання Е-платформи «Обдарованість ТЕСТ ONLINE», спрямованої на online-психодіагностування обдарованої особистості (в тому числі й з допомогою мобільних пристроїв);
- проведення науково-практичних масових заходів III Всеукраїнського науково-практичного семінару «Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи», круглого столу «Школа очима батьків, учнів, вчителів», циклу тренінгів сприяння психологічному благополуччю учасників проєкту «Сприяння соціальній інтеграції громадян, постраждалих від конфлікту на Сході України» та ін.

Упровадження результатів наукового дослідження *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України* «Теоретичні й методичні засади професійного і особистісного розвитку вчителя в контексті Нової української школи» (методичні рекомендації «Майстерність удосконалення зовнішньої та внутрішньої техніки майбутнього вчителя», «Методика і техніка професійного самовдосконалення», «Методологічні основи психопедагогіки» здійснювалося у роботі Ірпінського ліцею інноваційних технологій з метою розвитку внутрішньої педагогічної техніки вчителя та його професійного самовдосконалення (довідка про впровадження від 22 грудня 2021 р.); Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у процесі підготовки вчителів різного фаху, що сприяло удосконаленню фахових компетентностей, педагогічної майстерності (довідка про впровадження від 15 грудня 2021 р. № 06/41).

Впровадження навчального посібника «Професійне самовдосконалення майбутніх педагогів у контексті Нової української школи» сприяло оновленню змісту психолого-педагогічних дисциплін та оптимізації освітнього процесу підготовки магістрів початкових класів у Педагогічному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження від 16 грудня 2021 р. № 247).

Результати прикладного наукового дослідження «Організаційно-педагогічні умови діяльності Університету третього віку», визначеного для виконання за результатами конкурсного відбору (Концепція діяльності університетів третього віку, Положення про діяльність університетів третього віку, методичні рекомендації щодо створення мережі університетів третього віку в Україні) використано для надання освітньо-консультативної,

інформаційно-дидактичної допомоги відділам культури Дніпровської, Деснянської, Дарницької районної в місті Києві державних адміністрацій (довідки про впровадження: від 28 грудня 2021 р. № 38/612, від 24 грудня 2021 р. № 39-474; від 29 грудня 2021 р. № 340/457)

Матеріали Концепції діяльності університетів третього віку було використано в роботі Університету третього віку, який функціонує на базі Полтавського університету економіки і торгівлі, з метою підвищення професійної компетентності управлінського та педагогічного персоналу (довідка про впровадження від 28 грудня 2021 р. № 01-10/53).

Розроблені авторські програми («Арт-технології у навчанні людей третього віку», «Основи здорового способу життя», «Комп'ютерна грамотність людей третього віку»; «Психологічна підтримка при навчанні людей третього віку») використовуються у навчанні людей третього віку в громадській організації «Козацький набат» Центру освіти дорослих м. Нікополя» (довідка про впровадження від 23 грудня 2021 р. № 11); комунальному закладі «Нікопольська міська школа мистецтв № 1, що сприяло оновленню андрагогічно орієнтованих освітніх програм для людей третього віку. За авторськими програмами також було організовано та проведено навчальні заняття для слухачів Університету третього віку Територіального центру соціального обслуговування Святошинського району м. Києва (довідка від 1 квітня 2021 р.).

Упровадження результатів наукового дослідження з теми «Розроблення сучасних моделей соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота», завершеного у 2021 р. в *Інституті проблем виховання НАПН України* здійснювалось у роботі всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта». Зокрема, педагоги, виховники активно використовували створений за результатами наукового дослідження методичний посібник: «Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства» (канд. пед. наук Н.В. Харченко, канд. пед. наук Т.К. Окушко, канд. пед. наук Н.О. Шпиг, докт. пед. наук С.В. Коновець, канд. психол. наук Л.М. Сокол, О.В. Пащенко).

Використання результатів наукового дослідження сприяло розгортанню ефективної співпраці з батьками, інститутами громадянського суспільства, закладами культури, сферою бізнесу, позитивним змінам та вдосконаленню роботи дитячої організації. Координаторами організації, педагогами-практиками опрацьовано та реалізовано педагогічні умови соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота (інформованість педагогів, виховників, учнівської молоді) про сутність, зміст, переваги та можливості соціального партнерства; ефективне використання комунікаційних технологій як інструменту налагодження партнерської взаємодії; створення мережі потенційних партнерів (учасників, донорів, спонсорів) на всеукраїнському, регіональному та місцевому рівнях; розвиток (у педагогів, виховників, учнівської молоді) особистісно-вольових якостей та характеристик (соціальна комунікативність, командна взаємодія, відповідальність, мобільність, піклувальне мислення), які визначають ефективність соціального партнерства;

накопичення досвіду участі в проєктах соціального партнерства, спрямованих на виховання громадянина-патріота).

У роботі з дорослими лідерами опрацьовано матеріали щодо специфіки та особливостей впровадження моделей соціального партнерства з різними типами партнерів, зокрема з державним сектором, закладами освіти різних типів, комерційним сектором, громадським сектором, засобами масової інформації, мас-медіа. Використання такої форми роботи, як коучинг-сесії, сприяло налагодженню взаємодії між закладами освіти та партнерськими організаціями для реалізації проєктів патріотичного спрямування, дослідженню форм і методів складання бюджету проєктів, які можуть бути створені та реалізовані у закладах освіти, інформуванню про сутність і зміст фандрейзингу; формуванню навичок управління фандрейзинговою діяльністю громадської організації тощо (довідка про впровадження від 30 вересня 2021 р. № 11).

Вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* ефективно впроваджуються результати наукових досліджень у роботі Центру психологічних інновацій. Так, у 2021 р. проведено низку заходів з актуалізації проблем захисту в медіапросторі:

- обласний науково-методичний семінар «Психологічний захист дітей від негативних інформаційних впливів, що продукують деструктивну поведінку» – для працівників психологічної служби системи освіти Київської області, в якому взяли участь близько 100 ос. (ведучі – чл.-кор. Л.А. Найдьонова, канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова);

- цикл тренінгів «Формування навичок саморегуляції працівників закладів освіти» – для 30 працівників психологічної служби системи освіти Печерського району м. Києва. (ведуча – канд. психол. наук. Л.В. Никоненко);

- серію тренінгів «Самоподомога при стресі та вигоранні: як подолати та запобігти. Практичні інструменти» для 150 вчителів Луганської і Донецької областей (ведуча – канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова);

- серію тренінгів «Соціально-психологічна безпека журналістів» – для 73 журналістів Луганської та Донецької областей (ведуча – канд. психол. наук Н.Ф. Умеренкова);

Розроблено програму підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників «Діагностика медіакультури здобувачів освіти в умовах пандемії: технологія репрезентативної рефлексії» (чл.-кор. Л.А. Найдьонова).

Триває співпраця центру з Державною службою з надзвичайних ситуацій України з метою експериментального пошуку шляхів підвищення психологічної готовності освітян до ефективних дій у надзвичайних ситуаціях на основі розробок лабораторії психології політико-правових відносин. Продовжується співпраця із Збройними Силами України та Національною гвардією України у сфері вдосконалення системи надання психологічної підтримки членам сімей військовослужбовців, зокрема на основі підписаного у грудні 2020 р. Меморандуму про взаєморозуміння та співробітництво між Інститутом і Сухопутними військами Збройних Сил України.

Діяльність центру висвітлювалась на його сторінці у Facebook: <https://www.facebook.com/centerispp> (налічує 2137 підписників) та на Youtube каналі https://www.youtube.com/channel/UC_FYkd4YuL8HbPlaJZVnzeg (за звітний період зафіксовано 1500 переглядів).

Результати наукових досліджень *Інституту цифровізації освіти НАПН України* успішно впроваджувалися під час науково-практичних заходів:

– Всеукраїнського науково-практичного семінару «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19)», 2 березня 2021 р. м. Київ. Науково-практичний семінар зібрав учителів, керівників шкіл, методистів, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, аспірантів, учених і науково-педагогічних працівників. У ході роботи семінару обговорювалися рамка цифрової компетентності для освітян, роль учителя у цифрову еру, стратегії розвитку нової української школи, розбудова цифрового шкільного середовища, історія та зарубіжний досвід розвитку цифрової компетентності вчителя, відкрита освіта та цифрова компетентність учителя нової української школи, WEB-ресурси для сучасного вчителя нової української школи. За результатами семінару підготовлено й оприлюднено збірник матеріалів «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19)»: (за заг. ред. докт. пед. наук О.В. Овчарук). URL : <https://lib.iitta.gov.ua/724632/>);

– навчальних вебінарів «Цифрова освіта викладачів: засоби Microsoft для віддаленого навчання» (21-23 квітня 2021 р.). На вебінарах тренери та вчителі-експерти Microsoft, досвідчені педагоги-практики з різних куточків України ділилися своїм досвідом використання в роботі таких інструментів, як Microsoft Teams, Sway, OneNote ClassNotebook, інструментами для створення тестів та опитувань від Microsoft та іншими;

– майстер-класу «Підготовка вчителя математики до змішаного та дистанційного навчання учнів» (спікер канд. пед. наук М.В. Мар'єнко), 24 лютого 2021 р. Учасниками майстер-класу актуалізовано проблеми організації дистанційної роботи вчителів, розглянуто хмарні сервіси відкритої науки (зокрема спеціалізовані), які вчителі математики зможуть використати в процесі та під час планування дистанційного / змішаного навчання.

Упровадження результатів наукового дослідження *Інституту обдарованої дитини НАПН України* «Теоретико-методичні засади інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів на основі освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування» здійснюються шляхом реалізації експериментальної освітньої програми спеціалізованої освіти наукового спрямування «STEAM уроки в музеї світового мистецтва» (спільно з фахівцями Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків). Апробовано інтеграцію формальної і неформальної освіти через збагачення шкільної програми додатковими інтегрованими заняттями на рівні «вільного практикуму» в музеї світового мистецтва, узгодженими із змістом навчальних програм закладу загальної середньої освіти (з фізики, математики, географії,

біології та ін.) у міждисциплінарній співпраці науковців, учителів-предметників, музейних педагогів і мистецтвознавців. Зокрема впроваджено навчальні програми «Вода і життя людини», «Коло і його властивості», «Світло і закони його поширення». Шляхом свот-аналізу, спостереження в процесі заняття, опитування учасників і батьків, виявлено освітні потреби різних категорій учасників навчального процесу, ефективні методи його організації в музеї.

Прикладом успішного впровадження продукції **Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи** в освітню практику є впровадження практичного посібника (електронне видання) «Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій» авторського колективу за заг. ред. чл.-кор. В.Г. Панка, канд. пед. наук І.І. Ткачук. Практичний посібник є результатом першого етапу дослідження «Науково-методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби з надання допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій», завершеного у 2021 р. Цільовою групою користувачів є практичні психологи і соціальні педагоги системи освіти, соціальні працівники, студенти відповідних спеціалізацій.

Електронне видання розміщено у репозитарії Електронної бібліотеки НАПН України за посиланням: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718798>. Крім того, упродовж 2020-2021 рр. видання розміщено на сайтах: Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<https://bit.ly/3oUVTaF2>); Донецького обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти (<https://bit.ly/3LHRwcM>); Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (<https://bit.ly/33vZAMM>); Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (<https://bit.ly/35576OM>); Івано-Франківського обласного центру практичної психології і соціальної роботи (<https://bit.ly/3oToiy1>); Державного професійно-технічного навчального закладу «Конотопське вище професійне училище» (<https://bit.ly/34ZnKiX>); Роменського міського центру соціальних служб – <https://bit.ly/3rWKZ6t>.

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» відзначено золотою медаллю XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти-2021» у номінації «Діяльність закладу вищої освіти з розвитку експорту освітніх послуг» за цифровий програмно-методичний комплекс «Потреба у нових кваліфікаціях (компетентностях) у сфері енергоефективності й енергозбереження в Україні: актуальний стан та розвиток ринку праці (у рамках проекту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (2020-2025 рр.) (докт. пед. наук В.В. Сидоренко, А.В. Денисова, канд. політ. наук А.Б. Єрмоленко, А.В. Хорін).

Упровадження продукції, підготовленої за результатами виконання наукових досліджень, щорічно розглядається Президією НАПН України за підсумками завершених фундаментальних і прикладних досліджень наукових

установ, а також шляхом аналізу результатів окремих досліджень, завершених у наукових установах академії.

Перелік розробок за результатами завершених у 2021 р. фундаментальних і прикладних наукових досліджень представлено в збірнику «Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження».

V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

V.1. ВИПУСК І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ДРУКОВАНИХ ТА ВИПУСК ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ

Випуск і розповсюдження друкованих видань за кошти державного бюджету у 2021 р. здійснювали три наукові установи НАПН України: Інститут педагогіки, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка і Інститут соціальної та політичної психології.

Відповідно до планів випуску друкованих видань наукових установ НАПН України на 2021 р., підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, випущено 11 найменувань друкованих видань, у тому числі: наукові (монографії), виробничо-практичні (практичний посібник), навчальні (навчальний посібник, навчальні програми, підручник) загальним тиражем 1,8 тис. примірників (табл. V.1).

Таблиця V.1

Випуск друкованих видань НАПН України за державні кошти у 2021 р.

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці			Тираж, примірники		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень		усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні		фундаментальні	прикладні
Усього:	11	5	6	1800	1000	800
<i>у тому числі</i>	-	-	-	-	-	-
Наукова продукція	4	4	-	700	700	-
монографії	4	4	-	700	700	-
Виробничо-практична продукція	1	-	1	300	-	300
практичні посібники	1	-	1	300	-	300
Навчальна продукція	6	1	5	800	300	500
навчальні посібники	1	1	-	300	300	-
навчальні програми	4	-	4	200	-	200
підручники	1	-	1	300	-	300

Друковані видання підвідомчих установ НАПН України розповсюджувалися в 55 установах та закладах освіти державної і комунальної форм власності.

З-поміж закладів освіти *державної форми власності* продукцію передано відповідно до сфери управління:

– *Міністерства освіти і науки України*, зокрема 23 закладам вищої освіти;

– *Міністерства культури та інформаційної політики*, закладу вищої освіти.

Друковану продукцію також передано закладам і установам *комунальної форми власності*, які належать до сфери управління 18 рад різних рівнів (12 обласних, 4 міських, 2 селищних), зокрема: 2 закладам вищої освіти комунальної форми власності, 6 обласним закладам післядипломної педагогічної освіти, 2 закладам загальної середньої освіти, 2 закладам позашкільної освіти, 5 закладам дошкільної освіти, 4 інклюзивно-ресурсним центрам, 10 бібліотекам.

У 2021 р. до 30-річчя незалежності України в НАПН України підготовлено й опубліковано монографію «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (українською та англійською мовами). Друковані видання монографії тиражем 100 примірників за рішенням науково-видавничої ради передані органам державного управління, органам управління освітою, Національній академії наук України, національним галузевим академіям наук України, установам та організаціям з метою впровадження у наукову й освітню практику рекомендацій щодо формування ефективного національного освітнього простору.

Випуск електронних видань у 2021 р. здійснювали одинадцять наукових установ НАПН України: Інститут педагогіки, Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут вищої освіти, Інститут цифровізації освіти, Інститут професійної освіти, Інститут обдарованої дитини, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи та Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

Відповідно до планів випуску електронних видань підвідомчих установ НАПН України на 2021 р., підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, випущено 118 найменувань електронних видань, у тому числі: наукові (монографії, препринти), виробничо-практичні (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації), навчальні (навчальні, навчально-методичні посібники, навчальні та освітні програми, підручники, практикуми, робочі зошити), довідкові (бібліографічні та біобібліографічні покажчики, словники, довідники, енциклопедії, довідкові бюлетені) (табл. V.2).

Таблиця V.2

Випуск електронних видань НАПН України за державні кошти у 2021 р.

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні
Усього:	118	50	68
<i>у тому числі</i>			
Наукова продукція	18	18	-

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні
монографії	14	14	-
препринти	4	4	-
Виробничо-практична продукція	58	19	39
практичні посібники	12	5	7
методичні посібники	20	2	18
методичні рекомендації	26	12	14
Навчальна продукція	31	12	19
навчальні посібники	8	2	6
навчально-методичні посібники	13	7	6
навчальні програми	4	2	2
освітні програми	2	1	1
підручники	2	-	2
практикум	1	-	1
робочий зошит	1	-	1
Довідкова продукція	11	1	10
біобібліографічні покажчики	2	-	2
бібліографічні покажчики	1	-	1
енциклопедія	1	-	1
словник	4	1	3
довідник	1	-	1
довідковий бюлетень	2	-	2

У 2021 р. проведено 12 засідань Науково-видавничої ради НАПН України, на яких розглядалися питання щодо формування річних і перспективних планів випуску друкованих та електронних видань наукових установ НАПН України, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, та внесення змін до них; звітів наукових установ щодо випуску і розповсюдження друкованих і випуску електронних видань за кошти державного бюджету в 2020 р.; погодження розподілів тиражів друкованих видань НАПН України для їх передачі закладам освіти, установам, організаціям державної і комунальної форми власності та внесення змін до них.

V.2. НАУКОВІ ДРУКОВАНІ ТА ЕЛЕКТРОННІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

У звітному році налічувалося 44 наукових періодичних видання, засновниками (співзасновниками) яких є НАПН України та її наукові установи (Додатки, табл. 15). Серед них: 36 друкованих (відповідно до Державного реєстру друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності Міністерства юстиції України) та 8 електронних наукових періодичних видань.

У 2021 р. припинено випуск наукового журналу «Історико-педагогічний альманах» (співзасновники – Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини), збірників наукових праць «Теорія і методика хортингу» (співзасновники – Інститут проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу) та «Простір арт-терапії» (співзасновники – ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Громадська організація «Арт-терапевтична асоціація»), електронного наукового періодичного видання «Народна освіта» (співзасновники – Інститут педагогіки НАПН України, КНЗ Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого); об'єднано серії електронного науково-практичного видання «Науковий вісник УМО» (засновник – ДЗВО «Університет менеджменту освіти»). Не видавався у звітному році науково-методичний журнал «Комп'ютер у школі та сім'ї» (співзасновники – Інститут педагогіки НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ТОВ «Редакція науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї»).

Вісник НАПН України. У 2021 р. продовжувався випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), створеного з метою сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти, педагогіки і психології, інтеграції вітчизняної педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір та всебічного висвітлення діяльності НАПН України (рис. V.1). Публікація матеріалів у межах випусків здійснюється безперервно до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). У звітному році опубліковано понад 100 матеріалів, у яких представлено наукові доповіді вчених наукових установ і членів (дійсних членів та членів-кореспондентів) НАПН України на загальних зборах, методологічних семінарах і засіданнях Президії НАПН України; найбільш вагомими для НАПН України та громадськості події, зокрема у рамках співпраці з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (розроблення нового Порядку конкурсного відбору підручників, діяльності Національного фонду досліджень України, проведення Всеукраїнського тижня дошкілля в Україні тощо), заходи на виконання програм спільної діяльності з Міністерством освіти і науки України (щодо наукового забезпечення проєкту «Президентський університет», внеску вчених НАПН України для успішної реалізації концептуальних засад Нової української школи тощо), Національною академією наук України (вшанування на державному рівні пам'яті президента НАН України Б.Є. Патона); практичні рекомендації для освітян та ін. Окрему сторінку присвячено заходам, в яких брали участь вчені НАПН України, з нагоди відзначення 30-річчя Незалежності України.

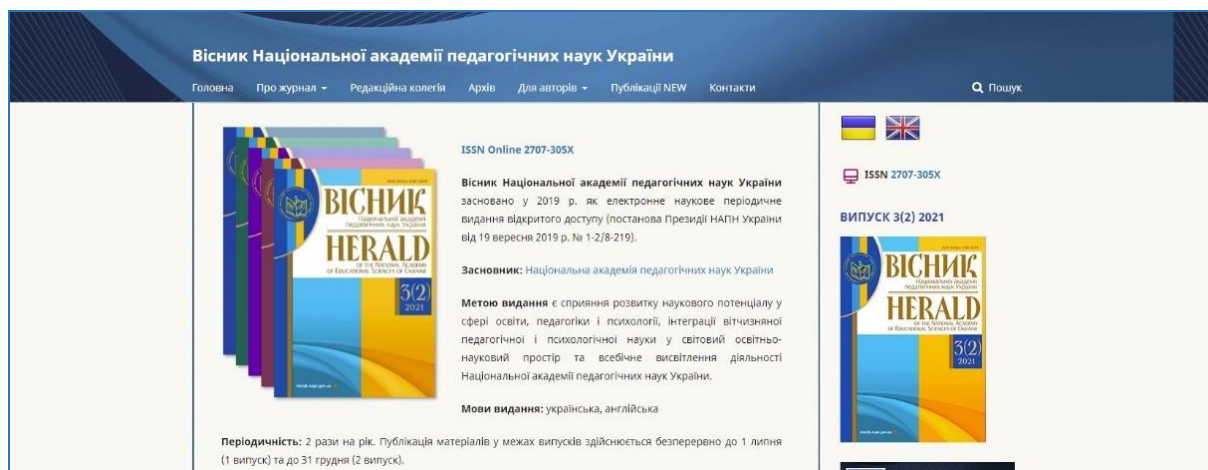

Рис. V.1. Офіційний вебсайт Вісника НАПН України (visnyk.naps.gov.ua)

За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 15,1 тис. (вдвічі більше порівняно з 2020 р.) користувачів вебсайту видання, 47 % з яких вивчали опубліковані матеріали з мобільних пристроїв (смартфонів та планшетів). Найбільше користувачів з України (85 %) та США (11 %). Матеріали Вісника НАПН України у 2021 р. переглядали понад 48,0 тис. разів. До Топ-5 публікацій 2021 р. за переглядом на сайті видання увійшли: «Контрольно-оцінювальна діяльність у Новій українській школі: характеристика особистісних досягнень учнів» (О.В. Онопрієнко, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-8-1>); «Результати дослідження психологічного стану учасників освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19» (чл.-кор. В.Г. Панок, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-9-1>); «Науково-методичне забезпечення реалізації змісту навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку» (О.В. Чеботарьова, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-2>); «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість та шляхи їх подолання» (акад. С.Д. Максименко, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-13-1>); «Формування компетентностей учасників освітнього процесу на основі хмаро орієнтованих інформаційно-освітніх систем» (акад. В.Ю. Биков, <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-3>).

Для популяризації видання функціонувала сторінка Вісника НАПН України у мережі Facebook (facebook.com/visnyk.naps.gov.ua), на якій протягом 2021 р. опубліковано близько 100 дописів (posts). Охоплення дописів досягало майже 11 тис. користувачів мережі.

Науковий журнал «Education: Modern Discourses». Опубліковано четвертий номер англомовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses» (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень) (рис. V.2), в якому опубліковано статті з питань філософії та історії освіти, освіти в контексті сучасних трансформацій, загальної середньої освіти, вищої та університетської освіти, розвитку особистості, педагогічної компаративістики та міжнародної освіти тощо. Науковий журнал представлений у таких базах даних, реєстрах і пошукових системах: Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Наукова періодика України

(Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), Index Copernicus International, Google Академія, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences) тощо.

Рис. V.2. Офіційний вебсайт англomовного наукового журналу НАПН України «Education: Modern Discourses» (emdnaes.org.ua)

У звітному році відповідно до наказу МОН України від 27 вересня 2021 р. № 1017 журнал внесено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України (спеціальність «011 Освітні, педагогічні науки»).

Характеристика періодичних видань. 32 найменування (73 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» *Переліку наукових фахових видань України* (Додатки, табл. 16) за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота».

Співзасновниками наукових періодичних видань НАПН України є *заклади вищої освіти* (Запорізький національний університет, Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», ПЗВО «Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі», ПЗВО «Київський міжнародний університет», Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Херсонський державний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницький національний університет тощо), *наукові установи* (зокрема, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»), *громадські організації* (зокрема, Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці, Громадська організація «Асоціація політичних психологів України») та ін.

92 % друкованих й усі електронні наукові періодичні видання НАПН України мають **міжнародний стандартний номер періодичного видання** – ISSN Print та ISSN Online відповідно. Усі електронні та 94 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника) видання. 67 % друкованих видань з онлайн версією отримали для свого вебсайту ISSN Online.

Наукова періодика НАПН України виходила з **періодичністю** від одного до дванадцяти разів на рік, найбільше періодичних видань виходили щопівроку (41 %) та щоквартально (30 %).

Більшість (84 %) друкованих і електронних періодичних видань НАПН України випускають статті змішаними **мовами**, зокрема українською, англійською, польською, німецькою, французькою, італійською тощо; наукові періодичні видання «Education: Modern Discourses», «Studies in Comparative Education», «Comparative Professional Pedagogy» та «Professional Pedagogics» публікують усі статті англійською мовою.

До **складу редакційних колегій** майже всіх видань НАПН України введено **іноземних фахівців**, які загалом представляють понад 35 країн Європи, Північної Америки, Австралії, Азії та Африки. Найбільше у складі редакційних колегій видань представлено іноземних членів з Республіки Польща (27 видань), Сполучених Штатів Америки (8 видань), Литовської Республіки (7 видань) та Румунії (7 видань). Серед інших країн: Австралія, Грецька Республіка, Держава Ізраїль, Італійська Республіка, Канада, Королівство Іспанія, Республіка Австрія, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Федеративна Республіка Німеччина, Фінляндська Республіка, Французька Республіка та ін.

38 (78 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють своїм статтям **DOI**. Під префіксами НАПН України та її наукових установ 21 видання присвоює DOI, під префіксами закладів вищої освіти України – 12. Загалом у системі НАПН України наявні вісім префіксів DOI (10.37472, 10.32405, 10.35387, 10.35387, 10.33120, 10.31874, 10.33407, 10.32835).

Представлення у базах даних, реєстрах і пошукових системах. Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (засновник – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. Видання посідає перше місце у рейтингу кращих наукових періодичних видань, які публікують статті українською мовою «Найкращі публікації – українська» від Google Scholar.

Три видання («Мистецтво та освіта», «Comparative Professional Pedagogy» та «Особлива дитина: навчання і виховання») індексуються у базах даних фірми EBSCO Publishing, 16 (36 %) і три (7 %) наукові періодичні видання академії відображено у European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS) та Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) відповідно.

23 наукові періодичні видання НАПН України у звітному році пройшли оцінювання і представлені в Index Copernicus International Journals Master List, кращі п'ять із них наведено у табл. V.3.

Таблиця V.3

**Топ-5 наукових періодичних видань НАПН України
за даними Index Copernicus International Journals Master List**

№ з/п	Назва наукового періодичного видання	Засновник (співзасновники)	Index Copernicus Value (ICV)
1.	Education: Modern Discourses (Освіта: сучасні дискурси)	Національна академія педагогічних наук України	94.48
2.	Проблеми сучасної психології	Інститут психології НАПН України імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	92.89
3.	Studies in Comparative Education (Порівняльно-педагогічні студії)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	91.43
4.	Психологічний часопис	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	88.36
5.	Professional Pedagogics (Професійна педагогіка)	Інститут професійної освіти НАПН України	87.73

Іншими наукометричними, реферативними та / або інформаційними базами і каталогами, в яких представлено наукові періодичні видання НАПН України, є Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Educational Research Abstracts Online (ERA), Education Resources Information Center (ERIC), Polska Bibliografia Naukowa, Library of Science (University of Warsaw), Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD), OCLC WorldCat, Ulrich's Periodicals Directory та ін.

Підтримання ініціатив «Відкритої науки». 84 % наукових періодичних видань НАПН України розміщують повні тексти у *відкритому доступі* на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника), 30 % з них (11 видань) індексуються у Directory of Open Access Journals (DOAJ).

Завдяки присвоєнню статтям DOI наукову періодику НАПН України представлено у пошукових системах і базах наукових цитувань Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Unpaywall та ін., що використовують дані, зокрема з Crossref. Проте підтримали *ініціативу відкритих цитувань* (Initiative for Open Citations, I4OC) і у 2021 р. передавали при реєстрації DOI списки використаних джерел лише 6 (16 %) видань: «Вісник НАПН України», «Education: Modern Discourses», «Педагогічний дискурс», «Університети і лідерство», «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент» та «Психологічні перспективи». 21 (55 %) видань передають при реєстрації DOI анотації статей, підтримуючи таким чином *ініціативу відкритих анотацій* (Initiative for Open Abstracts, I4OA).

П'ять наукових періодичних видань публікуються науковими установами НАПН України *спільно із зарубіжними партнерами*: «Edukacja zawodowa i ustawiczna / Професійна і неперервна освіта» (Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Республіка Польща; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; aps.edu.pl/edukacja-zawodowa-i-ustawiczna/); «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools» (Society for the Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited, Сполучене Королівство; Canadian Publishing Office «Accent Graphics Communications & Publishing», Канада; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Всеукраїнська громадська організація «Товариство психологів України»; farplss.org); «American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research» (Ukraine and Ukrainians Abroad Inc., США; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Всеукраїнська громадська організація «Товариство психологів України»; ajfaer.org); «Mental Health: Global Challenges Journal» (NDSAN, Італійська Республіка; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; mhgcj.org) та «Rocznik Polsko-Ukraiński» (Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша в Ченстохові, Республіка Польща; Львівський національний університет імені Івана Франка; ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; wp.ajd.czest.pl/rocznik/).

VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

VI.1. Загальні збори НАПН України, робота Президії

Планом роботи НАПН України на 2021 р. передбачено проведення двох сесій загальних зборів НАПН України.

У зв'язку з карантинними обмеженнями загальні збори проходили в дистанційному режимі. У роботі загальних зборів 9 квітня 2021 р. взяло участь 144 члени НАПН України і 96 делегованих представників трудових колективів підвідомчих установ (усього 240 учасників).

Напередодні загальних зборів НАПН України 8-9 квітня 2021 р. відбулися загальні збори відділень НАПН України у дистанційному режимі.

Учасникам загальних зборів надіслано повідомлення про загальні збори НАПН України, доповідь президента НАПН України, акад. В.Г. Кременя, документи про вибори почесних академіків НАПН України (Г.П. Васяновича, В.М. Бабаєва), звіт про діяльність НАПН України у 2020 р., проекти постанов загальних зборів НАПН України та картка для голосування.

На порядок денний загальних зборів винесено такі питання:

1. Про діяльність НАПН України у 2020 році та завдання на 2021 рік (президент НАПН України акад. НАН і НАПН України В.Г. Кремень).

2. Про обрання почесних академіків НАПН України: докт. пед. наук, проф. Г.П. Васяновича; докт. наук з державного управління, проф. В.М. Бабаєва (академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Н.Г. Ничкало).

У доповіді президента НАПН України акад. В.Г. Кременя відзначено, що діяльність НАПН України здійснювалася відповідно до пріоритетів державної освітньо-наукової політики, визначених стратегічними і програмними документами, насамперед Указом Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою урядовою постановою від 12 червня 2020 р. № 471, Планом заходів на 2017-2029 рр. із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти і науки. Істотний вплив на реалізацію поставлених завдань мало виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу «COVID-19» від 11 березня 2020 р. № 211, що зумовило дистанційний формат роботи в режимі онлайн за багатьма напрямками діяльності НАПН України.

Учасники загальних зборів НАПН України схвалили доповідь президента НАПН України, підтримали проєкт постанови загальних зборів і доручили Президії з урахуванням результатів голосування підписати постанову зборів президентом НАПН України акад. В.Г. Кременем та першим віце-президентом, в.о. головного ученого секретаря акад. В.І. Луговим.

Члени НАПН України одноголосно проголосували за кадрове поповнення академії. За поданням Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України почесними академіками НАПН України обрано: Володимира Миколайовича Бабаєва – ректора Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, доктора наук з державного управління, професора; Григорія Петровича Васяновича – професора кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

19 листопада 2021 р. у дистанційному режимі відбулася друга сесія загальних зборів НАПН України.

У роботі загальних зборів НАПН України взяло участь 136 членів НАПН України і 94 делеговані представники трудових колективів підвідомчих установ (усього 230 учасників).

На порядок денний загальних зборів НАПН України винесено питання:

1. Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку (президент НАПН України, акад. В.Г. Кремень).

2. Про Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2022-2026 рр. (перший віце-президент НАПН України акад. В.І. Луговий).

3. Про вдосконалення організаційної структури НАПН України (перший віце-президент НАПН України, акад. В.І. Луговий).

4. Про затвердження Статуту НАПН України в новій редакції (віце-президент НАПН України акад. О.М. Топузов).

5. Вибори почесних академіків НАПН України (В.О. Жадька, А.Ф. Верланя, О.М. Пшінька, О.О. Романовського).

Учасникам загальних зборів надіслано: повідомлення про загальні збори НАПН України, програму загальних зборів, доповідь президента НАПН України, дійсного члена НАН України і НАПН України В.Г. Кременя «Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку», проекти документів: про Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр.; про удосконалення організаційної структури НАПН України; про Статут НАПН України в новій редакції; про вибори почесних академіків НАПН України (В.О. Жадька, А.Ф. Верланя, О.М. Пшінька, О.О. Романовського) та проекти постанов з даних питань, картки пропозицій голосування.

Доповідь президента НАПН України акад. В.Г. Кременя стосувалася проблем освіти дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку, зазначалося, що первинним етапом освіти, який закладає підґрунтя розвитку особистості, її здатності навчатись упродовж життя, є освіта дітей раннього та дошкільного віку. Першою інвестицією держави у формування людського капіталу країни є підтримка раннього освітнього розвитку дітей від народження до виповнення трьох років. Перші три роки життя є вирішальними

у найбільш інтенсивному розвитку організму дитини, що в подальшому є визначальним для цілісного становлення людини на всіх етапах її життя.

Аналіз інформації з відділень НАПН України свідчить, що члени НАПН України і делеговані представники установ академії підтримали і схвалили доповідь президента НАПН України акад. В.Г. Кременя і постанову загальних зборів.

Зацікавлення членів НАПН України і делегованих представників викликало питання про Пріоритетні напрями (тематику) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2022-2026 рр. та удосконалення організаційної структури НАПН України. Ці питання пов'язані з виконанням розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реформування Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 роки» від 4 серпня 2021 р. № 911-р та з необхідністю концентрації фінансових, кадрових, матеріально-технічних ресурсів для проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на розв'язання актуальних проблем освіти, економіки і соціальної сфери країни, ліквідації подрібненості та дублювання напрямів виконання наукових досліджень установами НАПН України, а також приведення назви і складу окремих академічних структур у відповідність до їх нових завдань і функцій.

Завдання, поставлені перед ученими академії Пріоритетними напрямками наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр., які було затверджено загальними зборами НАПН України 17 листопада 2017 р., виконано.

Учасники загальних зборів підтримали постанови, внесли свої пропозиції, які були враховані при їх доопрацюванні і підписані головою загальних зборів президентом НАПН України В.Г. Кременем та першим віце-президентом, в.о. головного ученого секретаря В.І. Луговим.

З метою приведення Статуту НАПН України до вимог чинного законодавства членам НАПН України розіслано зміни до нього і Статут у новій редакції, опрацьований робочою групою під керівництвом президента НАПН України акад. В.Г. Кременя, Президією НАПН України. Статут НАПН України у новій редакції затверджено загальними зборами академії.

Члени НАПН України підтримали подання відділень щодо поповнення кадрового складу академії і обрали почесними академіками НАПН України:

В.О. Жадька – доктора філософських наук, професора (Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України);

чл.-кор. А.Ф. Верланя – доктора технічних наук, професора, головного наукового співробітника Інституту проблем моделювання в енергетиці імені Г.Є. Пухова НАН України (Відділення загальної середньої освіти НАПН України);

О.М. Пшінька – доктора технічних наук, професора, в.о. ректора Українського державного університету наук і технологій (Відділення вищої освіти НАПН України);

О.О. Романовського – доктора економічних наук, доктора педагогічних наук, професора, ректора Приватного вищого навчального закладу – інституту «Українсько-американський університет «Конкордія» (Відділення вищої освіти НАПН України).

За ініціативи президента НАПН України, акад. В.Г. Кременя вченими академії підготовлено Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (до 30-річчя незалежності України). Доповідь розміщено на сайті НАПН України та розіслано в органи державного управління.

Виконуючи план роботи НАПН України на 2021 р., 8 квітня проведено методологічний семінар за темою «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів» (Відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України).

Методологічний семінар відбувся в режимі відеоконференції на платформах Google Meet (пленарне засідання) та ZOOM (секційні засідання).

Відкрив методологічний семінар акад. В.Г. Кремень – президент НАПН України, який підкреслив важливість теми для обговорення.

Модератором методологічного семінару був С.Д. Максименко – академік-секретар Відділення психології, вікової фізіології та дефектології (тепер – Відділення психології та спеціальної педагогіки) НАПН України, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, який виступив з основною доповіддю «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів та шляхи їх вирішення».

Обговорення питання представлено на пленарному засіданні 16 доповідями провідних учених України, знайшло продовження у роботі 4 секцій.

Секція 1. Психологічні особливості розвитку особистості в умовах сучасних викликів (керівники: акад. Н.В. Чепелева, акад. М.Л. Смульсон).

Секція 2. Психологічна безпека особистості та спільноти в контексті сучасних суспільних викликів (керівники: чл.-кор. М.М. Слюсаревський, докт. наук з державного управління О.В. Суший).

Секція 3. Формування медіаінформаційної культури та громадянської компетентності учнів і студентів (керівники: чл.-кор. Л.А. Найдьонова, докт. культурології В.М. Піщанська, канд. пед. наук Н.М. Пастушенко).

Секція 4. Психологічна допомога особистості в умовах пандемії COVID-19 та пов'язаних з нею інформаційних ризиків (керівники: акад. Т.М. Титаренко, докт. психол. наук О.Ю. Дроздов).

У роботі методологічного семінару взяло участь понад 300 осіб: вчені установ НАПН України, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, керівники закладів загальної середньої освіти, представники міністерств і відомств та інші.

19-20 листопада 2021 р. відбувся онлайн-семінар за темою «Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти» (Відділення

загальної середньої освіти (тепер – Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем) НАПН України) на платформі ZOOM.

Модератором заходу був О.І. Ляшенко – академік-секретар Відділення, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Відкрив семінар дійсний член НАПН України, президент НАПН України В.Г. Кремень, який підкреслив виняткове значення проблеми, що винесена на обговорення.

З вітальним словом до учасників звернулися: С.О. Довгий – президент Національного центру «Мала академія наук України», доктор фізико-математичних наук, дійсний член НАН України і НАПН України, професор; Б.Г. Чижевський – керівник секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

На пленарному засіданні з основною доповіддю «Теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку обдарованої особистості» виступив докт. філос. наук М.С. Гальченко – директор Інституту обдарованої дитини НАПН України.

Обговорення продовжили на пленарному засіданні 15 вітчизняних і зарубіжних учених, які представили своє бачення запропонованої теми.

Обговорення продовжувалося у 5 секціях:

Секція 1. Методологічні, теоретичні та прикладні проблеми дослідження феномена обдарованості (керівник – докт. філос. наук М.С. Гальченко).

Секція 2. Індефікація обдарованості дітей та молоді на різних рівнях освіти (керівник канд. пед. наук – М.Ю. Мельник).

Секція 3. Розвиток, підтримка і супровід обдарованих дітей та молоді у сім'ях і закладах освіти (керівник – канд. психол. наук К.А. Андросович).

Секція 4. Освітні та інформаційно-цифрові технології у роботі з обдарованими дітьми та молоддю (керівник – канд. психол. наук О.А. Ковальова).

Секція 5. Психолого-педагогічна підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми та молоддю (керівник – канд. пед. наук А.В. Малиношевська).

У роботі методологічного семінару 19-20 листопада 2021 р. узяло участь близько 500 учасників, які представляли усі регіони України.

Матеріали методологічних семінарів представлені в електронному Віснику НАПН України.

Планом роботи НАПН України на 2021 р. передбачалося проведення 10 засідань Президії.

Фактично проведено 13 засідань Президії (10 планових і 3 позачергові), присвячених науково-організаційній, фінансово-господарській, іншій діяльності НАПН України; розглянуто 482 питання і прийнято відповідні постанови.

У 2021 р. продовжувалася робота в умовах карантину, засідання проводилися в режимі онлайн.

Президія НАПН України проаналізувала виконання постанов за звітний період, особливу увагу приділивши виконанню постанов наукового і науково-організаційного характеру:

- науково-методичне забезпечення реалізації змісту навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку (Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України);

- результати досліджень формування компетентностей учасників освітнього процесу на основі хмаро орієнтованих інформаційно-освітніх систем (Інститут цифровізації освіти НАПН України);

- діяльність ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі: досвід і перспективи;

- результати дослідження в Інституті педагогіки НАПН України компетентісно орієнтованої мовно-літературної освіти в ліцеї;

- методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівельної галузей (Інститут професійної освіти НАПН України);

- імплементація Інститутом вищої освіти НАПН України результатів наукових досліджень у політиках та практиках реформування вищої освіти України;

- тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї (2018-2020 рр.): висновки і рекомендації для України (Інститут педагогіки НАПН України);

- співпраця Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з Державною службою якості освіти України.

Позитивно оцінюючи результати наукових досліджень, Президія НАПН України рекомендувала підвідомчим установам академії активніше популяризувати наукові напрацювання, підвищити публікаційну активність і ефективність презентації результатів наукових досліджень у зарубіжних виданнях, зокрема іноземними мовами, а також у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних (Web of Science Core Collection, Scopus та ін.), розширити й урізноманітнити співпрацю з науковими установами НАПН України і НАН України, університетами, закладами вищої освіти на основі спільних науково-дослідних проєктів.

Продовжено практику контролю Президією НАПН України наукової і науково-організаційної діяльності підвідомчих установ академії. На засіданні Президії НАПН України 17 листопада 2021 р. за 2017-2021 рр. звітував Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України та окреслив перспективи свого розвитку (постанова № 1-2/11-396); 12 грудня 2021 р. – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (постанова № 1-2/12-421). Схвалюючи наукову і науково-організаційну роботу установ, Президія НАПН України рекомендувала науковим колективам інститутів спрямувати зусилля на вдосконалення психологічного супроводу процесів реформування суспільства та модернізації освіти, соціально-психологічного забезпечення заходів з реалізації концепції Нової української школи.

Зацікавленість членів Президії НАПН України викликало питання підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в Університеті менеджменту освіти в умовах змішаного навчання (21 жовтня, постанова № 1-2/10-257). Президія звернула увагу керівництва університету на необхідність активізувати наукові дослідження проблем удосконалення науково-методичного та психолого-педагогічного супроводу професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах змішаного навчання.

18 березня 2021 р. Президією НАПН України затверджено Стратегію інтернаціоналізації НАПН України на 2021-2025 рр., яка прийнята з метою підвищення рівня інтернаціоналізації та покращення міжнародного співробітництва НАПН України у сфері освіти і науки, інтеграції у світовий та європейський освітньо-наукові простори відповідно до євроінтеграційного курсу України.

Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти (тепер – Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки) НАПН України у грудні 2021 р. презентовано Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі – систему науково обґрунтованих положень, що визначають суспільні виклики й стратегічні напрями виховання молодого покоління в умовах цифрової реальності.

Документи розміщено на сайті НАПН України.

Президією НАПН України на лютневому засіданні затверджено результати конкурсних відборів (оголошених у грудні 2020 р.) щодо:

- виконання у 2021 р. наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду (постанова № 1-2/2-12);

- прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених, які працюють (навчаються) у підвідомчих установах НАПН України (постанова № 1-2/2-13);

- прикладного дослідження за тематикою НАПН України та кадрове і фінансове забезпечення його виконання (постанова № 1-2/2-14).

Президія НАПН України розглянула та затвердила в новій редакції наступні нормативно-правові документи:

- про конкурс НАПН України на кращі наукові роботи (постанова від 17 червня 2021 р. № 1-2/7-148);

- про підготовку іноземців та осіб без громадянства в аспірантурі і докторантурі НАПН України (постанова від 19 вересня 2021 р. № 1-2/9-193);

- про експериментальну діяльність (експеримент) у НАПН Україні (постанова від 19 вересня 2021 р. № 1-2/9-194).

Внесено зміни до положень:

- про видавничу продукцію НАПН України (постанова від 17 червня 2021 р. № 1-2/7-149);

- про впровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України (постанова від 16 грудня 2021 р. № 1-2/12-430).

Виконуючи урядові документи, Президією затверджено:

- План заходів НАПН України щодо популяризації природничих наук та математики до 2025 р. (червень);
- План заходів НАПН України з відзначення 30-річчя Незалежності України (березень);
- План заходів щодо підготовки та відзначення 30-річчя НАПН України (грудень);
- План заходів на виконання Указу Президента України «Про стратегію людського розвитку» від 2 червня 2021 р. № 255;
- План заходів про відзначення 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди в НАПН України.

Нормативно-правові акти НАПН України приведено у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності.

Президією НАПН України розпочато роботу з удосконалення організаційної структури академії, яка підтримана учасниками загальних зборів НАПН України 19 листопада 2021 р.:

- здійснення заходів з утворення Інституту раннього розвитку дитини та дошкільної освіти (постанова від 16 вересня 2021 р. № 1-2/9-187);
- перейменування Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (постанова від 16 вересня 2021 р. № 1-2/9-188);
- перейменування Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (постанова від 16 вересня 2021 р. № 1-2/9-189).

За ініціативи Президії НАПН України з 1 січня 2022 р. постановою загальних зборів НАПН України від 19 листопада 2021 р. № 1-1/2-5 перейменовано відділення НАПН України:

Відділення загальної педагогіки і філософії освіти у Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України;

Відділення психології, вікової фізіології та дефектології у Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України;

Відділення загальної середньої освіти у Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України.

НАПН України спільно з МОН України розроблено нову Програму спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 рр., обговорення якої відбулося за участю Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета. Об'єднання зусиль фахівців МОН України і вчених НАПН України сприяло ефективному розв'язанню актуальних проблем, що постали перед національною системою освіти в контексті європейської інтеграції і світової глобалізації. Програма спільної діяльності МОН України і НАПН України скріплена підписами президента НАПН України акад. В.Г. Кременя і Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета.

З інформацією від НАПН України про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 рр. виступив акад. В.І. Луговий – перший віце-президент, в.о. головного ученого секретаря

НАПН України, який охарактеризував комплексну роботу академії щодо її виконання.

Від МОН України виступив О.І. Шкуратов – заступник міністра освіти і науки України, який прокоментував виконання запланованих 116 заходів.

До членів Президії НАПН України в онлайн-режимі звернувся С.М. Шкарлет – Міністр освіти і науки України, який високо оцінив спільну роботу, зазначивши, що НАПН України є надійним партнером МОН України.

Багаторічну історію має співпраця НАПН України і НАН України, продовжена у новій Програмі спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 рр., яку було підписано на початку 2020 р. президентом НАН України акад. Б.Є. Патonom і президентом НАПН України акад. В.Г. Кременем. Про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 рр. проінформували акад. В.І. Луговий – перший віце-президент, в.о. головного ученого секретаря НАПН України і акад. О.О. Рафальський – віце-президент НАН України. Співпраця відбувається шляхом виконання 56 заходів Програми спільної діяльності, серед яких проведення спільних наукових досліджень, виконання наукових розробок, підготовка наукових видань, проведення масових заходів. Доповідачі відмітили, що 2021 р. характеризується відзначенням найважливіших подій – 30-річчя незалежності України та вшанування на державному рівні пам'яті президента НАН України Б.Є. Патона.

Аналіз результатів спільної роботи свідчить, що співпраця була ефективною, водночас обговорено низку питань, що потребують подальшого спільного вирішення.

Президія НАПН України також аналізувала роботу Науково-видавничої ради НАПН України, затверджувала плани і звіти випуску друкованої продукції, розподіл видань між установами НАПН України й іншими організаціями і відомствами.

У зв'язку з виробничою необхідністю Президія НАПН України вносила зміни до перспективних тематичних планів наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України.

Упродовж 2021 р. Президія НАПН України затверджувала вчені і спеціалізовані вчені ради підвідомчих установ академії, погоджувала проекти державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта).

Президія НАПН України значну увагу приділяла питанням кадрової роботи: оголошувалися конкурси на заміщення керівних посад у підвідомчих установах академії, затверджувалися кандидатури на посади керівників установ, їх заступників, учених секретарів, підтримувалися подання щодо присвоєння почесних звань, здійснювалося нагородження відзнаками НАПН України відомих учених, діячів освіти, працівників апарату Президії і підвідомчих установ, забезпечувалась участь наукових і науково-педагогічних працівників установ академії у загальних зборах НАПН України та у загальних зборах її відділень.

Відповідно до нових нормативних документів Президією НАПН України затверджено Положення про порядок наймання на роботу та звільнення керівника, заступника керівника з наукової роботи та ученого секретаря наукової установи НАПН України у новій редакції (постанова від 15 липня 2021 р. № 1-2/8-174) та внесено зміни до нього (постанова від 17 листопада 2021 р. № 1-2/11-100).

16 грудня 2021 р. оголошено вибори керівництва НАПН України, затверджено Положення про вибори президента, першого віце-президента, віце-президентів, почесного президента, головного ученого секретаря, академіків-секретарів та членів Президії НАПН України (постанова від 16 грудня 2021 р. № 1-2/12-431).

Рішенням Президії НАПН України присвоєно звання «Почесний доктор НАПН України» Умберто Нуно Лопесу Мендесу де Олівейрі (Португальська Республіка); Гунцінгеру Морітцу (Федеративна Республіка Німеччина); Антоніо де Коста де Альбукерке де Соуза Ларі (Португальська Республіка).

Президія НАПН України контролювала питання фінансово-економічної діяльності академії: затверджено зведений кошторис видатків державного бюджету для установ НАПН України на 2021 р. і зміни до нього, проаналізовано стан використання бюджетних коштів, затверджувалися посадові оклади, зміни до структур підвідомчих установ, корегувався розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами, аналізувалася ефективність використання бюджетних коштів на наукову, науково-організаційну та фінансово-господарську діяльність НАПН України, оформлялися правовстановлюючі документи на землю і майно, уточнювалися адреси об'єктів нерухомого майна, оголошувалися конкурси та надавалися дозволи підвідомчим установам щодо оренди тимчасово вільних приміщень. Президією НАПН України затверджено Положення про порядок фінансування наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в НАПН України, яке регулює порядок фінансування наукових досліджень (листопад 2021 р.).

У звітному періоді виконання не всіх постанов Президії НАПН України завершено. Продовжується виконання пунктів постанов, термін якого ще не закінчився.

Установам НАПН України необхідно продовжити роботу щодо вивчення зарубіжного досвіду, брати участь у міжнародних конференціях і міжнародних проєктах.

Робота загальних зборів і Президії НАПН України широко висвітлюється в педагогічній пресі, на сайті НАПН України, на сайтах її підвідомчих установ.

VI.2. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛЕНЬ

VI.2.1. ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Науково-організаційна діяльність Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України (далі – Відділення) впродовж 2021 р.

здійснювалася відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр. та «Пріоритетних напрямів (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України на 2018-2021 рр.», й спрямовувалась на розв'язання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи освіти відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р, Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр., Національної економічної стратегії на період до 2030 року», Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки», Плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки, Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки, Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 роки та інших нормативно-правових актів і рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Результати наукових досліджень вчених наукових підрозділів віднесених до Відділення та його членів ураховувалися при підготовці пропозицій до проєктів документів та інформаційно-аналітичних матеріалів для МОН України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерства соціальної політики України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Відділення ініціювало створення Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України з метою наступного перетворення Центру в Інститут раннього розвитку дитини та дошкільної освіти НАПН України, що сприятиме здійсненню системного та цілісного інноваційного науково-методичного супроводу сфери освіти дітей раннього та дошкільного віку, дасть змогу отримати наукові результати високого рівня.

Вченими Відділення розроблено Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі, у якій окреслено світоглядні підходи до розв'язання проблем такого виховання. Метою Концепції є консолідація зусиль держави, освіти та сім'ї, реального сектору економіки з формування цифрового простору, безпечного і сприятливого для особистісного розвитку дитини. У концепції окреслено суспільні виклики й стратегічні напрями виховання молодого покоління в умовах цифрової реальності.

У концепції обґрунтовано необхідність впровадження засобів захисту дитини від кібербулігу; протидії засобам технологічно-маркетингового руйнування базових цінностей; розвитку цифрової компетентності

педагогічних працівників; формування в дітей та молоді ціннісно-змістової вибірковості; збереження фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я дітей та молоді; використання здоров'язбережувального потенціалу сімейної медіаосвіти; виховання культури поведінки дітей та молоді в цифровому освітньому просторі; партнерської взаємодії батьків і вихователів щодо попередження негативних впливів цифрового середовища на дітей та молодь; науково-методичного забезпечення виховання дітей та молоді в цифровому просторі тощо. Схарактеризовано ризики, пов'язані з реалізацією концепції.

Відділення координувало діяльність з підготовки другого змінененого та доповненого видання «Енциклопедії освіти» – довідниково-аналітичної праці, в якій представлено понад 1500 статей з проблем історії, теорії і практики української освіти; поняттєво-термінологічні засади педагогічної й психологічної наук; сучасні освітні парадигми та концепції; освітній процес у закладах освіти різних рівнів і типів, особливості зарубіжних систем освіти; персоніфіковану інформацію про педагогів і громадських діячів, які сприяли розвитку освіти в Україні; інформацію про суміжні галузі науки, що мають вагоме значення для становлення інноваційної людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу.

Наукові колективи віднесених до Відділення підвідомчих установ та його члени брали активну участь у підготовці Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, створеній до 30-річчя незалежності України.

20 травня 2021 р. при Відділенні створено Консультативно-дорадчу раду з цифрової освіти і педагогіки з метою об'єднання зусиль вчених і практиків для дослідження актуальних (філософських, теоретико-методологічних, прикладних) проблем розвитку цифрової освіти і педагогіки в Україні відповідно до завдань державної політики, зокрема Національної економічної стратегії на період до 2030 року.

Науковий пошук вчених Відділення здійснювався за напрямками: філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; теорія та історія розвитку української і зарубіжної педагогічної науки; теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; управлінські та технологічні чинники розвитку освіти. Значна увага приділена методології міждисциплінарних досліджень у галузі освіти, розвитку вітчизняної освіти в контексті її реформування та модернізації.

Згідно з планом роботи здійснювалась підготовка і проведення засідань бюро і загальних зборів Відділення. Основні результати науково-організаційної та науково-дослідної діяльності вчених Відділення розглянуто на засіданнях бюро Відділення. Проведено 12 засідань бюро, на яких розглянуто 28 основних питань, що стосувалися аналізу роботи Відділення, діяльності його вчених, визначення й обґрунтування перспективних напрямів і проблем наукових досліджень, тематики науково-дослідної та організаційно-методичної роботи членів Відділення і віднесених до нього підвідомчих установ / підрозділів: Інституту проблем виховання НАПН України, чотирьох відділів Інституту

педагогіки НАПН України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського та науково-дослідних центрів, що працювали при Відділенні на засадах самофінансування.

Значну увагу приділено аналізу особистого внеску дійсних членів і членів-кореспондентів Відділення у розв'язання проблем сучасної освіти. Розглянуто питання про індивідуальну науково-дослідницьку та організаційно-методичну роботу дійсних членів (академіків) НАПН України І.Д. Беха, В.Д. Будака, В.П. Кравця, В.С. Курила, В.Ю. Мельниченка, О.О. Рафальського та членів-кореспондентів НАПН України А.М. Бойко, В.Г. Бутенка, О.Л. Сидоренка, Є.М. Суліми, В.М. Хайруліної.

Упродовж 2021 р. розглянуто питання щодо підсумків науково-організаційної, науково-дослідної і видавничої діяльності вчених Відділення у 2020 р. і завдань на 2021 р. Також розглянуто питання особливостей організації наукової діяльності віднесених до Відділення підвідомчих установ в умовах карантину, пов'язаного з COVID-19.

Розглянуто результати виконання та впровадження завершених у 2020 р. планових наукових досліджень, виконаних в Інституті проблем виховання НАПН України: «Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти», «Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей вимушених переселенців» та Інституту педагогіки НАПН України: «Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності (1991-2017)», Організаційно-педагогічні та економічні засади функціонування опорних закладів освіти як центрів управління в умовах децентралізації», «Організаційно-педагогічні засади проєктування освітнього середовища гімназії». Також обговорено питання: «Про стан та хід підготовки до проведення круглого столу «До 30-річчя Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського: історія і сучасність» (присвячене пам'яті акад. О.Я. Савченко), «Про стан та хід підготовки до проведення VI Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» (до Всеукраїнського фестивалю науки).

На бюро Відділення розглянуто підготовку питань до розгляду Президією НАПН України: «Діяльність ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо- науковому просторі: досвід і перспективи» та «Про результати виконання наукових досліджень відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України «Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: висновки і рекомендації для України».

Проаналізовано та скореговано тематичне і перспективне планування наукових досліджень у Відділенні на 2022 р.

У звітному році постановою Президії НАПН України за поданням Відділення присвоєно звання «Почесний доктор НАПН України» Морітцу Гунцінгеру (Федеративна Республіка Німеччина) – заступнику голови Наглядової ради, почесному професору в галузі зв'язків з громадськістю Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та Умберто

Нуно Лопес Мендес Де Олівейру (Португальська Республіка) – професору, доктору Університету Лусіада в Лісабоні, викладачу іконології та геральдики. Постановою загальних зборів Відділення та загальних зборів НАПН України почесним академіком НАПН України по Відділенню обрано В.О. Жадька.

У 2021 р. під керівництвом члена Відділення, президента НАПН України акад. В.Г. Кременя наукові установи академії брали активну участь у реалізації міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів.

Проаналізовано питання участі дійсних членів, членів-кореспондентів та підвідомчих наукових установ, віднесених до Відділення, у державних програмах, освітньо-виховних проєктах, виконанні Програми спільної діяльності НАПН України і МОН України на 2021-2023 роки, Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 роки.

Члени Відділення брали участь у міжнародних проєктах та діяльності різних організацій, зокрема:

- міжнародному проєкті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», ініційованому Американськими радами з міжнародної освіти за сприяння посольства США в Україні; тренінгах Американської освітньої ради «Академічна доброчесність і якість освіти» (чл.-кор. В.О. Балух);

- міжнародному проєкті Erasmus+ Program «Strategic Partnerships for Adult and Youth education Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices» (Сертифікат INBIENET/09/2020PL); Програмі білатеральних дипломів та Програмі академічних обмінів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка спільно з Вищою лінгвістичною школою м. Ченстохова (Польща), Природничо-гуманітарним університетом імені Яна Длугоша (Польща), Університетом Хуманітас (Польща), Остравським університетом (Чехія) (координатор – чл.-кор. Б.Б. Буяк);

- Британської спілки істориків освіти (листування, ознайомлення через вебсайт спілки з розвитком історії освіти в зарубіжних країнах, дистанційна участь у заходах, вивчення матеріалів журналів «History of Education», «The History of Education Researcher»), трьох міжнародних організацій («Всесвітня міжнародна асоціація істориків освіти» (ISCHE), «Українська асоціація дослідників освіти» (UERA), що є структурною частиною Європейської асоціації дослідників освіти (EERA), Міжнародної асоціації сучасної освіти, науки та культури (чл.-кор. Л.Д. Березівська);

- проєкті ЄС «Інтенсифікація впливу вчителів Луганської області на процеси примирення та миротворчості» («Intensification of Influence of Teachers of Luhansk Region on the Processes of Reconciliation and Peace-Building») (2020-2022 pp.) (<https://bit.ly/3i06iy2>) (акад. В.С. Курило);

- українській філії Товариства філософської педагогіки (Польща), роботі міжнародного Гегелівського товариства (чл.-кор. М.Д. Култаєва);

– науковому комітеті VI Міжнародного професіологічного конгресу «Forum Nauki o Pracy» – Zielona Góra, 16 września 2021 r. (член-кор. Г.В. Терещук).

Упродовж 2021 р. вчені Відділення брали участь в експертизі та погодженні законодавчих і нормативних актів з питань, що належать до його компетенції (акад. В.Г. Кремень, С.О. Сисоєва, І.Д. Бех, чл.-кор. Л.Д. Березівська, Н.П. Дічек). Готувались інформаційно-аналітичні матеріали на запити центральних органів законодавчої і виконавчої влади. Також організовано і забезпечено контроль за виконанням програм спільної діяльності МОН України і НАПН України, НАН України і НАПН України, постанов загальних зборів і Президії НАПН України з питань, що стосуються діяльності Відділення.

Відділення активно співпрацювало з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, МОН України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством молоді та спорту України тощо.

Вчені Відділення брали участь у підготовці і проведенні підсумкових вчених рад, звітних наукових конференцій у підвідомчих установах та науково-дослідних центрах, що віднесені до Відділення. 19 листопада 2021 р. відбулися загальні збори НАПН України, до яких Відділенням підготовлено головне питання «Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку».

Загалом упродовж 2021 р. вченими Відділення проведено понад 40 науково-практичних конференцій, семінарів, наукових засідань, круглих столів, 27 із них організовано науковими підрозділами Відділення, зокрема Інститутом проблем виховання НАПН України, Інститутом педагогіки НАПН України, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського.

Проаналізовано та обговорено результати таких масових заходів: Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Історія і філософія освіти у незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання», Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021: інновації для навчання і кар'єри у сучасному світі» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки), Четвертої міжнародної науково-практичної конференції «Хортинг – національний бренд України у світі: олімпійська перспектива», Звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України (за 2020 р.) «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал», Всеукраїнської онлайн конференції «Освітній процес в закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал», Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах», Всеукраїнської науково-практичної конференції «Маленькі люди у великому світі (розвиток дитини раннього віку в сучасному соціумі)», XXVIII Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: про художньо-емоційний світ дитинства», Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові

традиції та цінності» (у рамках Міжнародного місячника шкільних бібліотек), Педагогічного марафону – обміну досвідом «Освітній процес в закладі дошкільної освіти: діти-педагоги-батьки», Всеукраїнського симпозіуму-практикуму «Розвиток особистісного потенціалу учнівської молоді як чинник її соціального зростання»; Всеукраїнського історико-педагогічного семінару «Роль персоналій у реформуванні освіти України»; науково-практичних семінарів «Успішна молодь у сучасному соціокультурному просторі», «Єдиний інформаційний простір мережі бібліотек наукових установ НАПН України: сучасне бачення та тенденції розвитку», «Інновації в історії освіти: біографічний та бібліографічний аспекти», «Модернізація освітнього процесу в закладі позашкільної освіти»; науково-методологічних семінарів «Роль інформаційних ресурсів освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні педагогіки, психології, освіти», «Цінності у екологічній компетентності школярів»; семінару-тренінгу «Психолого-педагогічна діагностика в системі дошкільної освіти»; вебінарів «Галузеві інформаційні ресурси як інструмент розвитку відкритої науки: можливості, досвід, перспективи», «Оптимізація освітнього процесу в групах раннього віку; майстер-класу «Технологія професійного розвитку успішного педагога» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки); круглих столів «Ціннісні аспекти професійного самовизначення учнів: теорія і практика» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки), «Дошкільна освіта у сучасному вимірі: наукові пошуки та їх втілення», «Побут сільського школяра в доробку Василя Сухомлинського», «Інформаційно-аналітичний та інформаційно-бібліографічний супровід науково-методичного забезпечення модернізації й реформування освіти».

Вчені Відділення узяли участь в експозиційно-виставковій роботі, наукові працівники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського були організаторами 10 тематичних книжкових виставок, 5 персональних книжкових виставок, 9 книжкових виставок серії «Ювіляри НАПН України».

Відділення спільно з МОН України та підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій стало організатором проведення першого Всеукраїнського тижня працівників дошкільної освіти, у рамках якого започатковано Всеукраїнську конференцію працівників дошкільної освіти. Така конференція проведена 20 вересня 2021 р., у її роботі взяли участь понад 2 тис. осіб, зокрема вчені Інституту проблем виховання та інших установ НАПН України, працівники МОН України, Державної служби якості освіти України, представники закладів вищої освіти, директори, методисти та вихователі закладів дошкільної освіти державної та приватної форм власності.

Вчені Відділення продовжили діяльність як головні редактори таких видань: «Неперервна професійна освіта: теорія і практика», «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»), «Релігія та соціум», «Науково-педагогічні студії», «Освітологічний дискурс», «Освітологія», «Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені

В.О. Сухомлинського», «Аналітичний вісник у сфері освіти», «Теорія і методика виховання», «Науковий вісник. Серія «Філософія», «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка», «Науковий вісник Українського медичного ліцею Національного медичного університету імені О.О. Богомольця», «Ірпінський гуманітарний вісник», «Педагогічний дискурс», «Актуальні проблеми мистецької освіти», «Науковий вісник Донбасу», науково-методичного альманаху «Плекаємо особистість».

На засіданнях бюро Відділення розглянуто питання визначення змісту науково-практичних заходів, реалізованих його членами та науковими підрозділами в рамках Всеукраїнського фестивалю науки; експертизи проєктів, поданих на конкурс наукових досліджень, підготовки відповідних пропозицій для розгляду на засіданні Президії НАПН України щодо погодження перспективних тематичних планів наукових досліджень віднесених до Відділення підвідомчих установ на 2022-2024 рр. з урахуванням результатів проведеного конкурсу.

Також здійснювалось планування роботи Відділення на 2022 р., яке включало підготовку пропозицій до плану роботи НАПН України, підготовку питань, що стосуються діяльності Відділення, для розгляду на засіданнях Президії НАПН України. Значну увагу приділено затвердженню провідних напрямів наукових досліджень у наукових підрозділах Відділення, що подаються на конкурс наукової тематики НАПН України у 2022 р.

Результати планових наукових досліджень, наукова продукція членів і віднесених до Відділення наукових установ знаходяться у відкритому доступі, розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту проблем виховання, Інституту педагогіки та Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. Створено у Scopus профіль НАПН України. Середнє значення показника цитувань академіків, які входять до Відділення, (індекс Гірша) становить 22,7.

Наукова продукція членів Відділення, підготовлена у ході виконання наукових досліджень, упроваджувалася на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Основні наукові результати відображено у 8 одноосібних монографіях, 14 колективних і зарубіжних монографіях, 11 посібниках, підручниках, рекомендаціях (навчальних, наукових, навчально-методичних), 37 статтях у наукових фахових виданнях України, 5 програмах, 4 авторських свідоцтвах, 35 статтях у міжнародних виданнях, у 36 виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, 5 публікаціях і виступах у ЗМІ та понад 130 наукових статтях.

VI.2.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки

Науково-організаційна діяльність Відділення психології та спеціальної педагогіки (далі – Відділення) і його бюро у 2021 р. спрямовувалася на планування та виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень, які здійснювали віднесені до Відділення наукові установи та члени академії, підготовку питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України,

матеріалів до загальних зборів і методологічних семінарів НАПН України, здійснення експертної діяльності, зокрема розгляд проєктів законодавчих актів і нормативно-правових документів і підготовку експертних висновків та інформаційних матеріалів до них.

Увага вчених була зосереджена на виконанні завдань, передбачених Стратегією розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 роки, постановами Президії та загальних зборів НАПН України, зокрема на здійсненні відбору перспективної тематики наукових досліджень згідно з пріоритетними напрямками наукових досліджень, визначених законодавством та НАПН України; аналізі, оцінюванні здобутих наукових результатів і їх упровадження в освітню та інші види соціальної практики; забезпеченні впливу вчених на процес і результати інноваційних освітніх реформ. Розв'язанню цих та інших важливих проблем присвячено 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто понад 60 питань з різних напрямів діяльності.

З-поміж важливих проблем, які обговорювались на засіданнях бюро, основними були питання ефективності виконання наукових досліджень. Упродовж року Відділення розглянуто результати завершених у попередньому році наукових досліджень та стан їх упровадження, результати наукової, науково-організаційної, науково-дослідницької, організаційно-методичної, суспільно-масової та просвітницької діяльності установ і членів академії, віднесених до Відділення; участь в освітніх проєктах та експериментах; плани роботи Відділення та віднесених до нього установ, внесення відповідних змін та доповнень; розподілу тиражу друкованої продукції; питання до розгляду на засіданні Президії НАПН України, тощо.

Згідно з планом роботи НАПН України підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії академії такі питання: «Про результати дослідження «Науково-методичне забезпечення реалізації змісту навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку», виконаного відділом освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України», «Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України за 2017-2021 рр. та перспективи його розвитку», «Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту соціальної та політичної психології НАПН України за 2017-2021 рр. та перспективи його розвитку».

Відділенням підготовлено та проведено 8 квітня 2021 р. у режимі відеоконференції методологічний семінар НАПН України «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів». Захід став інноваційним майданчиком для обговорення та вирішення надзвичайно важливих для сьогодення проблем щодо психологічних особливостей розвитку особистості в сучасних соціокультурних умовах, психологічної безпеки особистості та спільноти в контексті сучасних суспільних викликів, формування медіаінформаційної культури та громадянської компетентності учнів і студентів, а також психологічної допомоги особистості в умовах пандемії COVID-19 і пов'язаних

з нею інформаційних ризиків та багатьох інших питань психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість.

З основною доповіддю на методологічному семінарі виступив академік-секретар Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України С.Д. Максименко. У роботі семінару взяли участь наукові працівники, викладачі закладів вищої освіти, представники МОН України, Центру психологічного забезпечення підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту державної служби України з надзвичайних ситуацій, відділу психологічного забезпечення Департаменту персоналу, організації освітньої та наукової діяльності Міністерства внутрішніх справ України, ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової «НАМН» України та інші.

Наукові дослідження молодих вчених підвідомчих установ, віднесених до Відділення стали переможцями конкурсу наукових досліджень для молодих вчених НАПН України, виконання яких передбачалося у 2021 р., отримали фінансування та успішно їх завершили. Це дослідження: «Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності» (Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, керівник – докт. філос. в галузі психол. В.В. Предко) та «Критерії заподіяння аудіовізуальною продукцією негативного впливу на психологічне благополуччя дітей різного віку (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, керівник – канд. психол. наук Ю.С. Чаплінська).

Успішно пройшли конкурсний відбір НАПН України та виконані три наукові дослідження з актуальних проблем освіти, що потребують невідкладного розгляду, а саме: «Подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19: генетичний підхід» (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, керівник – акад. С.Д. Максименко), «Організаційні принципи і соціально-психологічні засоби поственції суїциду (буліциду) в закладі освіти» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, керівник – канд. психол. наук С.Л. Чуніхіна, та «Психолого-педагогічний супровід родин дітей з особливими потребами у кризових ситуаціях» (Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, керівник – д. психол. наук Л.І. Прохоренко).

Інформація про підсумки виконання зазначених досліджень представлена в розділі щодо результатів наукової діяльності Відділення.

За грантової підтримки Національного фонду досліджень України вченими Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи виконано наукове дослідження за темою «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти» (термін виконання: 23 жовтня 2020 р. – 15 грудня 2021 р.).

Відділення здійснювало експертну діяльність, брало участь у громадському обговоренні проєктів законодавчих актів і нормативно-правових документів. Загалом за 2021 р. підготовлено близько 60 інформаційних довідок і тематичних матеріалів з пропозиціями, у т. ч. до 13 проєктів законів України.

Зокрема підготовлено та подано відповідні аналітичні довідки, пропозиції та інформаційні матеріали до:

- проєктів законів України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону дитинства» щодо посилення соціального захисту багатодітних і прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу», «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо криміналізації реклами або пропаганди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів», «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» щодо територіальної доступності дошкільної освіти» та ін.;

- нормативно-правових актів: проєктів постанов Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проєктів з виконання наукових досліджень і розробок», «Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів», «Про схвалення Концепції розвитку цифрових прав дітей та затвердження плану її реалізації» та ін.; «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами», «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти»; проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» тощо;

- галузевих нормативних документів: проєктів наказів МОН України «Про внесення змін до положення про електронний підручник», «Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій», проєкту Стандарту дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти), проєктів професійних стандартів «Вихователь закладу дошкільної освіти», «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» та ін.

Вчені Відділення брали участь у роботі експертних рад, комісій, комітетів, робочих груп: робочої групи підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Науково-методичної ради МОН України (секція 19. Педагогіка, психологія, проблеми молоді і спорту); робочої групи МОН України з експертної роботи щодо аналізу використання учнями початкових класів електронних підручників та інших навчальних матеріалів, розміщених на комп'ютерних носіях (гаджетах), з метою впливу на фізичне та психічне здоров'я дітей 6-10 річного віку електронних засобів навчання; експертної групи МОН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ; робочої групи МОН України з розроблення Концепції забезпечення якості дошкільної освіти тощо. Учені Відділення також входили до редакційних колегій наукових періодичних видань.

Велася діяльність з виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки. Ученими Відділення у звітному році реалізовано 25 заходів Програми.

Найвагомішими результатами співпраці з МОН України у 2021 р. є: розроблений комплекс розвивальних програм з профілактики деструктивних інформаційних впливів, зокрема в умовах інфодемії COVID-19 та дистанційного навчання (застосований у формі вебінарів, якими охоплено понад 1,6 тис. освітян); практично зорієнтована соціально-психологічна концепція громадянської компетентності молоді, викладена в практичному посібнику; організаційна соціально-психологічна модель поственційного супроводу колективу закладу освіти, в якому трапився суїцид (буліцид) або його спроба, відповідний типовий алгоритм поственційних заходів у закладі освіти; розроблено теоретичні засади удосконалення наявних технологій фасилітації проблемної міжгрупової взаємодії. Підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали, програми і узагальнення результатів експериментів, експертні висновки з розроблення нової соціальної послуги «Персональний асистент» для осіб з інвалідністю, започатковано інноваційний проєкт «Лабораторія сучасного вчителя» для забезпечення професійного розвитку в сфері цифрової медіаграмотності і протидії професійному вигоранню педагогічних працівників Донецької і Луганської областей.

На окремий запит МОН України Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розроблено методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типологій) освітніх труднощів та рівнів підтримки дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти, методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів у здобувачів освіти та порядок забезпечення підтримки в закладі освіти, методичні рекомендації для закладів дошкільної освіти щодо визначення освітніх труднощів у здобувачів освіти та порядок забезпечення підтримки в закладі освіти. Розроблені матеріали розміщено на сайті інституту та передано до МОН України.

Відділенням підбито підсумки участі у виконанні Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки. Зокрема вченими установ, віднесених до Відділення, успішно імплементовано спільні міждисциплінарні дослідження, передусім у контексті соціально-психологічного супроводу, а саме:

- розроблення міждисциплінарного кластеру знань щодо психології примирення породжених війною спільнот (ветеранських, волонтерських, переселенських) і подолання воєнної травматизації та створення онлайн збірника матеріалів міждисциплінарного наукового семінару «Породжені війною спільноти як соціальні донори і реципієнти», який відбувся 25 березня 2021 р. за ініціативи відділу соціальної психології Інституту соціології НАН України та лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

- актуалізація проблеми «нових облич» в українській політиці на основі інтергенеративного підходу, що передбачає використання міждисциплінарних напрацювань і можливостей соціальних наук у сфері пізнання покоління, а

також розроблення та представлення плану реалізації проєкту «Україна в період зміни політичних поколінь» на методологічному семінарі, проведеному 19 жовтня 2021 р. спільно Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України та Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України;

– проведення постійно діючий міждисциплінарний науковий семінар Фонду В.М. Глушкова (Київський будинок вчених НАН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України) щодо проблем психологічного контексту громадського спротиву забудові Києва; морального релятивізму, що призводить до деградації суспільства; гуманітарної кібернетики (методологія та актуальні проблеми управління розвитком суспільства) тощо.

Упродовж 2021 р. розширено зв'язки та форми співпраці вчених Відділення із засобами масової інформації та громадськістю. Підготовлено та реалізовано 224 інформаційні матеріали для взаємодії з громадськістю (79 друкованих статей в ЗМІ, 32 інтернет-статті в інтернет-виданнях, 16 виступів на радіо, 105 виступів на телебаченні, 9 відео-виступів в Інтернеті, випущено 2 інформаційних бюлетені). Також підготовлено 1554 постів на 47 інтернет-ресурсах.

Інтерв'ю, виступи і коментарі вчених охоплювали широке коло питань суспільно-політичного життя країни за такими напрямками: психологія війни та екстремальних ситуацій, у т.ч. пов'язаних з COVID-19; стан суспільної свідомості та настрої громадян; психологія праці та ділових відносин; проблематика виховання дітей, протидії булінгу, суїцидальній поведінці; розвиток позитивних сімейних стосунків; збереження психічного здоров'я та ін.

У 2021 р. ученими Відділення проведено 56 масових науково-практичних заходів (з них 8 міжнародних), включених до Плану роботи НАПН України: 26 конференцій; 19 наукових семінарів, вебінарів; 11 круглих столів. Як і в попередні роки, вчені Відділення взяли активну участь у двох загальних зборах та двох методологічних семінарах НАПН України і трьох міжнародних виставках «Освіта та кар'єра», «Сучасні заклади освіти», «Інноватика в сучасній освіті» і відзначені медалями та дипломами за науково-методичні досягнення.

Молоді вчені Інституту соціальної та політичної психології НАПН України М.С. Дворник та К.В. Мирончак стали лауреатами Премії Президента України для молодих вчених за наукову роботу «Інноваційні засоби психологічної допомоги особистості в умовах гібридної війни, К.В. Мирончак призначено державну іменну стипендію імені Юрія Поправки на 2022 р. (наказ МОН України від 19 листопада 2021 р. № 1254), якою відзначаються найкращі молоді вчені для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – героїв Небесної Сотні.

Важливим завданням було зміцнення різних напрямів міжнародного наукового співробітництва, зокрема виконання угод із зарубіжними науковими і освітньо-науковими установами; реалізація спільних наукових та освітніх проєктів; зарубіжні стажування та підвищення кваліфікації; проведення міжнародних наукових заходів в Україні та за кордоном; співпраця із

зарубіжними вченими у підготовці психологічних наукових видань; співпраця з міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку психології, вивчення, узагальнення та використання зарубіжного досвіду у науковій діяльності.

У формі очних та заочних зустрічей здійснювалась професійна взаємодія вчених та практиків з 37 країн. Вчені виконували 36 угод про міжнародне наукове співробітництво, реалізували 10 міжнародних науково-освітніх проєктів; співпрацювали з 28 міжнародними громадсько-професійними організаціями; на базі Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України діяло представництво «Глобальний союз науковців за мир» («Global Union of Scientists for Peace»). Ученими Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи укладено угоду зі Школою соціальної роботи Університету Вейна (США).

Важливими аспектами роботи Відділення є активна волонтерська робота вчених з надання фахової соціально-психологічної допомоги населенню, яке постраждало від конфлікту на Сході України (поранені, сім'ї загиблих, демобілізовані та члени їхніх родин), вимушеним переселенцям з окупованих територій, зокрема щодо організації навчання і соціально-психологічної посттравматичної адаптації дітей біженців, проведення вебінарів і телеконференцій з іноземними фахівцями у межах створених при Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України Кризового центру медико-психологічної допомоги та Методичного реабілітаційного центру при Інституті соціальної та політичної психології НАПН України.

На базі Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України функціонує психологічний консультативно-тренінговий центр. У центрі впроваджено систему постійного консультування педагогічних працівників з питань здійснення інклюзивного навчання, корекційно-розвивальної роботи, організації особистісно зорієнтованого навчального процесу осіб з особливими потребами, консультування батьків. Надаються освітні послуги, здійснюється науково-дослідна, консультаційна, психодіагностична, психокорекційна та психологічно-тренінгова діяльність, як в офлайн так і в онлайн режимах.

Здійснюється співпраця віднесених до Відділення установ з підвідомчими установами НАПН України у спільних науково-практичних заходах, зокрема, з Інститутом педагогіки НАПН України, Інститутом проблем виховання НАПН України, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського НАПН України та із закладами вищої освіти з різних областей України: Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка, Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова, Південноукраїнським національним педагогічним університетом імені К.Д. Ушинського, Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів та ін.

Інформація про науково-організаційну діяльність Відділення психології та спеціальної педагогіки НАПН України, про наукову, навчальну, науково-виробничу та довідкову продукцію, підготовлену вченими віднесених до нього підвідомчих установ за результатами виконаних наукових досліджень, систематично розміщується в Електронній бібліотеці НАПН України, у Віснику НАПН України, на сайті НАПН України та на сайтах її підвідомчих установ.

VI.2.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

У звітному році пріоритети науково-організаційної діяльності Відділення загальної середньої освіти НАПН України (далі – Відділення) були пов’язані із забезпеченням активної різнобічної участі вчених у науково-методичному супроводі трансформаційних процесів у загальній середній освіті країни, зокрема успішної реалізації урядового Плану заходів із впровадження Концепції державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», Програми спільної діяльності МОН і НАПН України на 2021-2023 рр. тощо. У 2021 р. така участь виявилася різноплановою і плідною.

На їх виконання завершено створення системи нових підручників для 1-4 класів відповідно до Державного стандарту початкової освіти. Організовано надання систематичної методичної допомоги вчителям початкової школи у роботі за новими навчальними програмами і підручниками. Продовжував працювати постійно діючий семінар з методики і технологій початкового навчання, до участі в якому долучилися тисячі вчителів України. Поповнено методичну бібліотеку вчителя початкової школи новими посібниками і рекомендаціями.

Розпочато масштабну роботу із дидактико-методичного забезпечення впровадження нового змісту базової середньої освіти. За участі вчених Відділення створено Типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Розроблено 15 модельних навчальних програм і підручників з навчальних предметів / інтегрованих курсів, що охоплюють усі освітні компоненти типового навчального плану для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти та здійснюється їх апробація в 136 пілотних закладах освіти в межах інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 2 квітня 2021 р. № 406).

Спільно з Інститутом модернізації змісту освіти МОН України проведено порівняльне дослідження сформованості мовно-літературної, математичної, природничої і соціальної компетентностей учнів 4-х класів закладів загальної середньої освіти (за репрезентативною вибіркою) відповідно до наказу МОН України від 6 травня 2021 р. № 510), підготовлено відповідну аналітичну довідку. У процесі здійсненого дослідження виявлено, що одним із істотних факторів, який негативно впливає на навчальні результати учнів, які навчаються за новим стандартом початкової освіти, є недостатня готовність

учителів до реалізації його вимог. З огляду на це вченими створено 11 програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників для здійснення їх належної підготовки до впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти в гімназії.

Розгорнуто роботу з розроблення Державного стандарту профільної середньої освіти.

Значна увага у діяльності Відділення надавалась оперативному реагуванню на запити освітньої практики. До основних форм такого реагування слід віднести підготовку і видання рекомендацій щодо шляхів розв'язання актуальних проблем, організацію і проведення масових науково-практичних заходів, участь учених у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти. У звітному році організовано й здійснено два однорічні дослідження, у результаті виконання одного з них розроблено методику використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти, у другому дослідженні обґрунтовано засади структурування модельних освітніх програм, розроблено самі програми з більшості предметів навчального плану 5-6 класів гімназії, підготовлено методичні рекомендації щодо їх використання.

На допомогу освітянам у здійсненні дистанційного навчання підготовлено й видано аналітико-методичні матеріали «Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи», у яких розкрито умови й особливості організації дистанційного навчання на різних ступенях шкільної освіти, здійснення оцінювання освітніх результатів у дистанційній формі.

Інтенсифіковано практику проведення в режимі онлайн круглих столів як ефективної форми спілкування з педагогічною громадськістю в умовах карантину, інтелектуального збагачення їх учасників і пошуку відповідей на актуальні теоретичні і практичні науково-освітні проблеми. У цьому контексті слід виокремити два круглі столи, проведені спільно вченими НАН України і НАПН України. Один із них присвячено інтеграції історичної і педагогічної наук у забезпеченні належної якості шкільної історичної освіти (організатори – відділ суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України і відділ української історіографії Інституту історії України НАН України), другий – розгляду складних питань українського правопису і термінології (організатори – відділ навчання української мови і літератури Інституту педагогіки НАПН України і відділ стилістики, культури мови і соціолінгвістики Інституту української мови НАН України). У роботі круглих столів узяли участь науковці, викладачі закладів вищої освіти, методисти, сотні вчителів.

Продовжено різнобічну співпрацю з органами законодавчої і виконавчої влади з питань правового, нормативного, наукового, інформаційного супроводу розвитку освітньої системи України. За дорученням Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій здійснено експертизу дев'яти законопроектів, поданих народними депутатами щодо вдосконалення різних аспектів освітньої і наукової сфер. Підготовлено аналітичні матеріали до слухань у Комітеті питання про якість підручників і навчальних посібників для

Нової української школи. Вчені входили до складу робочих груп щодо розроблення (доопрацювання) певних законодавчих актів.

Підготовлено і надіслано низку інформаційно-аналітичних довідок і матеріалів за запитами органів державної влади і громадських організацій, зокрема: щодо відповідності завдань ЗНО з української мови, історії, математики, іноземних мов державним освітнім стандартам, навчальним програмам і підручникам (за запитом Співки ректорів закладів вищої освіти України); щодо початку, закінчення, структури навчального року у країнах світу (за запитом Консультативної ради при Президентові України з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти); про стан готовності системи освіти до подолання реальних і потенційних загроз національній безпеці і національним інтересам України в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів (за запитом Ради національної безпеки і оборони України) тощо.

Проведено значну роботу з підготовки до друку другого доповненого і переробленого видання фундаментальної праці «Енциклопедія освіти», у якій вчені Відділення є авторами понад 250 наукових статей.

Зроблено істотний внесок у створення Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти України: підготовлено розділи «Повна загальна середня освіта як основа безперервної освіти», «Цифровізація освіти – імператив її розвитку», надано матеріали до ряду інших розділів.

Відділення стало організатором методологічного семінару НАПН України «Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти», на якому розглянуто методологічні, теоретичні та прикладні проблеми дослідження обдарованості, питання ідентифікації, розвитку, підтримки і супроводу обдарованих дітей і молоді, психолого-педагогічної підготовки педагогічних працівників до роботи з обдарованими. Матеріали семінару публікуються в електронному журналі «Вісник Національної академії педагогічних наук України», у фахових наукових виданнях НАПН України, розміщені на сайті Інституту обдарованої дитини та в Електронній бібліотеці НАПН України у відкритому доступі.

Підготовлено ряд питань для розгляду на засіданнях Президії НАПН України. Серед них: про результати досліджень в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання формування компетентностей учасників освітнього процесу на основі хмаро орієнтованих інформаційно-освітніх технологій; про результати дослідження в Інституті педагогіки компетентнісно орієнтованої мовно-літературної освіти в ліцеї.

Відбулося двоє загальних зборів Відділення (в режимі онлайн). На одних із них проаналізовано його наукову і науково-організаційну діяльність у 2020 р. й окреслено основні її пріоритети у 2021 р. На других обговорено актуальні проблеми досліджень сучасного стану повної загальної середньої освіти та проведено вибори почесного академіка НАПН України. Ним одноголосно обрано члена-кореспондента НАПН України, доктора технічних наук, професора А.Ф. Верланя.

Відбулося одинадцять засідань бюро Відділення, на яких розглянуто близько тридцяти питань щодо формування тематики, організації здійснюваних

досліджень і їх результатів, стану виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр. та постанов загальних зборів і Президії НАПН України, перейменування Інституту інформаційних технологій і засобів навчання в Інститут цифровізації освіти та ін.

VI.2.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – Відділення) та його бюро у 2021 р. спрямовували діяльність на забезпечення виконання планових наукових досліджень, підготовку матеріалів до загальних зборів і методологічних семінарів, питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій; обґрунтовували та вносили пропозиції до проєктів законів України і нормативно-правових документів; надавали інформацію Кабінету Міністрів України і МОН України.

Наукові пошуки здійснювалися за напрямками: розвиток світової і національних освітніх систем; якість освіти; інформаційне освітнє середовище; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих; післядипломна освіта; психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності.

На засіданнях Президії НАПН України розглянуто питання «Про результати дослідження «Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівної галузей», «Про співпрацю Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з Державною службою якості освіти України».

Розширені засідання бюро відділення проводилися з участю завідувачів відділів і наукових працівників Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інституту професійно-технічної освіти, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти (м. Київ), а також керівників Директорату професійної освіти МОН України, Директорату фахової передвищої, вищої освіти МОН України, Департаменту професійної освіти та працівників Інституту модернізації змісту освіти МОН України, представників Міністерства соціальної політики України, Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, директорів науково-методичних центрів, навчально-методичних центрів і кабінетів професійно-технічної освіти в областях. Заслухано дев'ять питань про хід і результати виконання досліджень та експериментальну роботу в наукових підрозділах інститутів.

Результати наукових досліджень урахувалися при підготовці проєктів документів Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій: інформаційно-аналітичних матеріалів, пропозицій до проєктів рішень.

Відділення стало організатором міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів і

педагогічних читань з актуальних проблем професійної (професійно-технічної) освіти і освіти дорослих.

Значну увагу члени Відділення, його бюро, експертна рада та наукові працівники підвідомчих установ приділяли визначенню перспективних досліджень професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти і освіти дорослих, рецензуванню та уточненню тематики науково-дослідної роботи наукових підрозділів інститутів, індивідуальній роботі членів Відділення та ефективності досліджень, соціальній значущості результатів та їх упровадження у практику.

Вченими **Інституту професійної освіти НАПН України** проводилося 13 експериментів, зокрема: всеукраїнського рівня – 6; регіонального – 2; підвідомчої установи НАПН України – 5. Загальна кількість експериментальних закладів, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота – 68.

Продовжено співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному університеті м. Бремена (ІТВ, Федеративна Республіка Німеччина), Університетом м. Констанца (Федеративна Республіка Німеччина), Університетом м. Валенсії (Іспанія), Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія), Римським університетом Тре (Італія), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Республіка Казахстан); Вищою лінгвістичною школою у Ченстохові (Республіка Польща); Академією імені Яна Длугоша у Ченстохові (Республіка Польща); Європейським інститутом безперервної освіти Словаччини (EIDV).

Працівниками інституту взято участь у 53 міжнародних масових заходах, з них один форум, 26 конференцій, дві виставки, чотири вебіари, один круглий стіл та 19 зустрічей.

Вчені інституту взяли участь у науково-експертній діяльності, зокрема внесено пропозиції до проектів: законів України («Про внесення змін до п. 3 розділу Х «Перехідні та прикінцеві положення» «Про повну загальну середню освіту», «Про внесення змін до закону України «Про освіту», «Про освіту дорослих», «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо розширення функцій Наглядової ради з питань розвитку науки і технологій на сферу інновацій», «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»); постанов Кабінету Міністрів України («Про схвалення Концепції з розвитку цифрових прав дітей та затвердження плану заходів з її реалізації», «Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів», «Про затвердження Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року», «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» щодо визначення процедури реалізації права на академічну мобільність, «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1994 р. № 560 та від 23 серпня 1994 р. № 582» щодо оновлення

системи надання державної підтримки молодим вченим, визначеної Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про внесення змін до порядку конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень проєктів з виконання наукових досліджень і розробок»); розпоряджень Кабінету Міністрів України («Про затвердження плану заходів щодо популяризації природничих наук та математики до 2025 року», «Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності на період до 2021 року»); наказів МОН України («Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук», «Про затвердження Порядку проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року», «Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій») і наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження форм подання інформації про показники орієнтовної середньої вартості підготовки за держаним замовленням одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта, слухача», уточнені пропозиції до проєкту державного замовлення на 2022 р. та проєкту прогнозу державного бюджету на 2023-2024 рр. щодо підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, професійного стандарту за професією «Керівник закладу загальної середньої освіти»; Стратегії розвитку читання на 2021-2025 роки «Читання як життєва стратегія» та Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні; пропозицій до Бюджетної декларації на 2022-2024 роки, проєкту Державного Бюджету України на 2022-2024 рр. щодо підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти та підвищення кваліфікації кадрів; Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки, Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року; Переліку наукових спеціальностей за галузями науки, який розроблений відповідно до статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»; проєкту «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»; Положення про порядок фінансування нових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що виконуються за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в НАПН України.

Водночас учені інституту працювали над переглядом професійного стандарту з професії «Майстер виробничого навчання» (наказ Міністерства економіки України від 17 серпня 2021 р. № 430-21) (В.А. Кручек) та розробленням професійного стандарту «Майстер ресторанного обслуговування» (наказ Міністерства економіки України від 17 серпня 2021 р. № 413-21) (С.Г. Кравець).

Відповідно до Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України основними напрямками співпраці інституту з МОН України були: наукове керівництво експериментальними роботами всеукраїнського рівня («Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері П(ПТ)О з використанням технологій стратегічного менеджменту» (п. 42), «Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування систем відновлюваної сонячної та теплової енергетики» (п. 43), «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти» (п. 44), «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (п. 46); науково-методичний супровід професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (п. 48); розвиток проєктного менеджменту в закладах П(ПТ)О у вітчизняній і зарубіжній практиці (п. 45); участь у Міжнародному проєкті Erasmus+ «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)» (п. 49).

Основними напрямками співпраці НАН України та НАПН України були: науково-методичне забезпечення підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)»; організація і проведення науково-практичних конференцій, методологічних семінарів; розроблення електронних навчальних засобів з метою формування інформаційного освітнього середовища в системі професійної (професійно-технічної) освіти; створення інформаційної системи супроводу освітнього процесу; організація та проведення круглого столу «Роль молодих дослідників у процесі інтеграції української науки до європейського наукового простору»; участь учених НАН України та НАПН України у рецензуванні рукописів статей для наукових періодичних видань.

У звітному році Інститутом професійної освіти НАПН України проведено 4 конференції (із яких 1 міжнародна), 12 наукових вебінарів і семінарів, 2 засідання круглого столу, 2 тренінги, взято участь в 1 всеукраїнському конкурсі, 2 міжнародних виставках.

Два наукових працівники входять до Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, троє є членами Наукової ради МОН України (Секція 19 «Педагогіка, психологія, проблеми молоді та спорту»). 12 вчених інституту є членами редакційних колегій наукових періодичних видань.

Основним завданням інституту було виконання одного фундаментального наукового дослідження та п'яти прикладних. Здійснювалося впровадження 24 од. продукції. За результатами наукових досліджень опубліковано і впроваджено вісім одиниць наукової продукції – монографію, підручник, чотири посібники (два методичних, один навчально-методичний, один практичний), методичні рекомендації, бібліографічний покажчик. Підготовлено й видано 280 наукових, навчальних, виробничо-практичних та довідкових праць.

Здійснено підготовку і випуск трьох періодичних видань: «Професійна педагогіка / Professional pedagogics» (2 номери), «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент» (2 номери); «Професійна освіта» (науково-методичний журнал) (4 номери).

У 2021 р. 23 статті вчених інституту опубліковано у виданнях, що індексуються базами даних Scopus та Web of Science Core Collection.

Вченими інституту опубліковано статті про його діяльність у періодичних виданнях, соцмережах (усього 142 публікації).

Бібліометричні профілі наукових працівників установи в Google Scholar склали 100 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить 95 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 100 %; функціонування і наповнення Електронної бібліотеки НАПН України складає 2436 ресурсів (<https://bit.ly/36apJS7>), зокрема впродовж 2021 р. внесено 52 наукові публікації. Усього відбулося близько 850 тис. їх скачувань, з яких майже 150 тис. – у 2021 р. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту – 6,3; інституту – 52.

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України проводилося п'ять експериментів рівня структурних підрозділів підвідомчої установи НАПН України. Експериментальна робота здійснювалася на базі 29 закладів освіти різних рівнів і установ.

Відповідно до тематичного плану наукових досліджень і технічних завдань розпочато виконання двох фундаментальних і двох прикладних досліджень, продовжено виконання одного фундаментального. За результатами наукових досліджень згідно з планом підготовлено 461 од. наукової продукції.

Продовжувалося впровадження результатів завершених наукових досліджень та здійснювався моніторинг ефективності цього процесу. Упроваджувалось 12 одиниць наукової продукції. Наукові результати досліджень використані під час підготовки проєктів нормативно-правових документів: Закону України «Про освіту дорослих»; Закону України «Про основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні»; Закону України «Про основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні; постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів»; Концепції національної програми розвитку гуманітарної сфери України»; рішення Національної комісії зі стандартів державної мови «Про затвердження Рівнів володіння державною мовою та вимог до них»; Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні; Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» за підтримки Національного фонду досліджень України.

Здійснено підготовку і випуск збірників наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (2 випуски), збірника наукових праць «Естетика та етика педагогічної дії» (2 випуски), наукового журналу «Порівняльна професійна педагогіка» (2 номери), електронного наукового

фахового журналу «Імідж сучасного педагога» (6 номерів); Вісника Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» (2 номери); Польсько-українського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта / Edukacja zawodowa i ustyawiczna» (2 номери).

У світовій системі наукових комунікацій опубліковано у збірниках, які входять до наукометричних баз Scopus і Web of science, 22 статті, у фахових збірниках наукових праць, включених до міжнародних наукометричних баз даних, – 52, у міжнародних виданнях – 9.

Відповідно до Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки вчені інституту брали участь у доопрацюванні проєкту Закону України «Про освіту дорослих» і проєкту Концепції підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими. Спільно із закладами освіти організовано і проведено 20 науково-практичних масових заходів (науково-практичні конференції, методологічні семінари, вебінари, круглі столи).

На виконання Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 рр. інститутом реалізовано такі найбільш вагомні заходи: впроваджується науково-методичне забезпечення психологічного супроводу професійної діяльності наукових працівників з проблем активізації особистісно-професійного ресурсу науковців та здобувачів наукового ступеня, психологічної підтримки осіб похилого віку в процесі наукової діяльності, оволодіння науковцями конструктивними засобами подолання вікових криз на перехідних етапах професійного розвитку; у співпраці з Інститутом літератури імені Тараса Шевченка НАН України, Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» НАПН України організовано й проведено вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» до Міжнародного дня рідної мови та круглий стіл «Громадянсько-патріотичні ідеї Т.Г.Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України»; вчені інституту взяли участь у 6-ому Міжнародному науковому симпозіумі пам'яті академіка Костянтина Поповича «Молдово-українські етнокультурні зв'язки в синхронії і діяхронії», присвяченому 30-річчю сектору «Етнологія українців» Інституту культурної спадщини Міністерства освіти і досліджень Республіки Молдова, співорганізатором якого виступив Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т.Рильського НАН України. Наукові працівники, здобувачі інституту є науковими керівниками дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, долучилися до участі у Всеукраїнському фестивалі науки.

Вченими інституту організовано (співорганізовано) і проведено 53 науково-практичні масові заходи, у тому числі 15 міжнародного рівня (21 захід включено до Плану роботи НАПН України та 32 заходи – до Плану роботи інституту або проведено позапланово), зокрема: міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції, форуми, наукові семінари та вебінари, педагогічні читання, круглі столи, тренінги та ін. Вчені інституту взяли участь у 120 науково-практичних масових заходах (у тому числі

57 міжнародного рівня), провели 8 заходів у рамках освітянських виставок. Інститутом отримано 2 золоті медалі за участь у конкурсах наукових розробок за тематичними номінаціями та здобуто перемогу у виставковому конкурсі серед учених НАПН України «Видатні науково-практичні досягнення в освіті».

Вчені інституту беруть участь у міжнародній експертній діяльності як експерти Ради Європи; є членами Наукової ради докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «Спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика); один науковий працівник входить до складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і троє є експертами цього агентства; три вчені інституту є членами експертної групи МОН України з оцінювання ефективності діяльності за науковим напрямом соціогуманітарних наук; вчені інституту є членами редакційних колегій наукових періодичних видань (1 – у періодичних видання, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та / або Web of Science Core Collection), усі доктори наук є членами редакційних колегій наукових фахових видань України; один науковець є членом наукової ради фахових видань Республіки Польща; вченими інституту здійснено рецензування рукописів видавничої продукції (всього 44 од.), рукописів статей для 19 наукових періодичних видань, а також експертизу дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук (доктора філософії) та доктора наук (понад 120 од.).

Продовжено співпрацю з Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Республіка Польща), Університетом Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща), Турецькою Громадською організацією культури та освіти українців в Конії (Konya Ukraynalılar Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği) з питань освіти дітей у зарубіжжі, зокрема впровадження курсу «Людина. Родина. Світ» у діяльність суботніх шкіл Туреччини. З метою посилення співпраці з діаспорою 29 червня 2021 р. підписано меморандум про співпрацю Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з Українським вільним університетом (м. Мюнхен, Федеративна Республіка Німеччина).

Здійснювалося вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду підготовки вчителів у межах реалізації проєкту МОН України та МЗС Фінляндії «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»); продовжувалась співпраця із Міжнародним фондом «Lions Clubs International Foundation», що сприяло вивченню і узагальненню зарубіжного досвіду впровадження програм соціально-емоційного навчання й підготовки педагогічних працівників до розвитку в учнів соціальних та емоційних компетентностей XXI століття; у межах проєкту «Сприяння розвитку активного громадянства, толерантності та порозуміння в освітніх закладах і громадах України», який здійснюється за фінансової підтримки Посольства Королівства Норвегії (проєкт UKR 20/0003), відбулась робоча нарада з питань апробації та впровадження курсу «Культура добросусідства». Вчені інституту стали організаторами і співорганізаторами проведення 17 міжнародних наукових заходів в Україні, взяли участь у 33 міжнародних науково-практичних заходах, у 8 з них за кордоном (Республіка Польща, Нідерланди, Велика Британія,

Австрія, Італія, Португалія, Вірменія); діяльність Кафедри ЮНЕСКО відбувається відповідно до угоди, укладеної НАПН України з ЮНЕСКО, яку за позитивним рішенням Сектору Освіти UNITWIN/UNESCO Chairs Programme поновлено до 2024 р.; 8 наукових працівників інституту стажувались у наукових і освітніх установах зарубіжних країн.

Науковими працівниками інституту надано 25 інтерв'ю засобам масової інформації (радіо, центральні та регіональні друковані ЗМІ, Інтернет-видання), опубліковано статті про діяльність установи у періодичних виданнях, соцімережах (усього понад 40 публікацій).

Результати діяльності інституту висвітлено в інформаційному науково-освітньому просторі. Бібліометричні профілі наукових працівників установи в Google Scholar склали 98 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить 44 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 93 %; наповнення Електронної бібліотеки НАПН України продукцією інституту складає понад 25 тис. ресурсів (<https://bit.ly/3t5hENq>), протягом 2021 р. до неї внесено 182 наукові публікації. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту – 8, установи – 66.

Результати наукових досліджень, наукова, навчальна та науково-виробнича продукція, підготовлена членами Відділення та вченими віднесених до нього підвідомчих установ, систематично розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах НАПН України та установ.

VI.2.5. Відділення вищої освіти

Науково-організаційна діяльність Відділення вищої освіти НАПН України (далі – Відділення) упродовж 2021 р. здійснювалася під керівництвом його бюро у складі: академіка-секретаря П.Ю. Сауха, акад. Г.П. Шевченко, чл.-кор. НАПН України М.В. Гриньової та Ю.І. Горобця, директора Інституту вищої освіти НАПН України, докт. пед. наук І.І. Драч, ректора Університету менеджменту освіти (далі – університет), докт. філософії М.О. Кириченка та вченого секретаря, канд. пед. наук М.В. Набока.

У 2021 р. склад членів Відділення кількісно зменшився. Дочасна смерть обірвала життя чл.-кор. Ю.І. Горобця. Рішенням загальних зборів Відділення від 17 листопада 2021 р. членом бюро дообрано чл.-кор. НАПН України, докт. іст. наук, проф., головного наукового співробітника Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» В.М. Ткаченка.

За поданням Відділення рішенням загальних зборів НАПН України від 19 листопада 2021 р. докт. техн. наук, проф., в.о. ректора Українського державного університету науки і технологій О.М. Пшінька та докт. екон. наук, докт. пед. наук, проф., ректора Приватного вищого навчального закладу-інституту «Українсько-американський університет «Конкордія» О.О. Романовського обрано почесними академіками НАПН України по Відділенню вищої освіти.

На завершення 2021 р. у Відділенні налічувалося 17 дійсних членів (академіків) НАПН України, 16 членів-кореспондентів НАПН України,

12 іноземних членів НАПН України, 11 почесних академіків та 3 почесних доктори НАПН України.

Науково-організаційна робота здійснювалася з урахуванням положень наказу МОН України «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» від 16 березня 2020 р. № 406, постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 20 травня 2020 р. № 392.

Особливу увагу приділено виконанню відповідних заходів Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2021-2023 рр. З огляду на це зусилля спрямовувалися на експертне супроводження законодавства про вищу освіту, обґрунтування сучасних процедур і методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ, інтеграцію наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти і наукових установ НАПН України, забезпечення державної підтримки наукової діяльності молодих вчених, підвищення публікаційної активності та ефективності вчених, забезпечення доступу до наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science тощо) та ін.

Вченими Відділення та підвідомчих йому установ, насамперед Інституту вищої освіти, надано низку експертних висновків, пропозицій щодо удосконалення законодавства у сфері вищої освіти і наукової діяльності та відповідей на звернення народних депутатів, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України та громадян. Найбільш істотними є пропозиції до:

- проєкту Закону України «Про внесення змін до ст. 42 Закону України «Про вищу освіту» щодо оприлюднення та моніторингу досягнення цільових показників діяльності закладу вищої освіти (KPI керівників закладів вищої освіти)»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення прав органів студентського самоврядування та забезпечення прав здобувачів вищої освіти»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до ст. 54 Закону України «Про вищу освіту» щодо наукового ступеня доктора наук»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання розроблення порядку присвоєння кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічним працівникам»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти внутрішньо переміщених осіб»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 13 Бюджетного кодексу України щодо питання використання коштів спеціального фонду закладу вищої освіти від надання платних послуг у сфері вищої освіти»;

- проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо присудження наукових ступенів»;

- проєкту Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо встановлення відповідальності за передачу академічних творів із порушенням принципів академічної доброчесності»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення академічної автономії закладів вищої освіти»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення прав та удосконалення діяльності органів студентського самоврядування»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо розширення прав органів студентського самоврядування»;
- проєкту Закону України «Про основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо основних посад науково-педагогічних працівників»;
- проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 71 Закону України «Про вищу освіту» щодо питання використання коштів спеціального фонду закладу вищої освіти від надання платних послуг у сфері вищої освіти»;
- проєкту рішення слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи»;
- проєкту Стратегії розвитку читання на 2021-2025 роки «Читання як життєва стратегія»;
- плану заходів з реалізації Концепції з розвитку цифрових прав дітей;
- проєкту Постанови про внесення змін до додатка до Постанови Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2021 році» (щодо 100-річчя Черкаського університету).
- пропозиції, викладену у листі гр. Тарасенка Р.М., стосовно внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» в частині вилучення з п. 10 ст. 44 тексту з «використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання».

Крім того, ученими Відділення розроблено і внесено низку пропозицій до законопроектів, які унормовують функціонування закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Особлива увага приділена розробленню Концепції проєкту «Президентський університет», Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., підготовці «Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30-річчя незалежності)» та другого видання «Енциклопедії освіти».

Основні результати наукових досліджень оприлюднювалися в психолого-педагогічній періодиці, у публічних виступах учених на наукових конференціях, презентаціях, круглих столах, семінарах, виставках тощо.

Отримані результати наукових досліджень Університету менеджменту освіти за звітний період оприлюднено в Електронній бібліотеці НАПН України, на сторінках кафедр у рубриці «Е-бібліотека кафедри», репозитарії наукової бібліотеки закладу. В Інституті вищої освіти для оприлюднення найчастіше використовувався сайт Інституту, Електронна бібліотека НАПН, публікації у вітчизняних та зарубіжних виданнях.

Результати наукових досліджень членів Відділення, Інституту вищої освіти впроваджено шляхом оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, насамперед, навчальних і навчально-методичних посібників і розробок, навчальних програм для студентів, аспірантів, магістрантів у рекомендаціях міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів, збірниках наукових праць, а також у процесі підготовки кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру та через створені в закладах вищої освіти спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальностями в галузі освіти, педагогіки та психології.

За результатами наукових досліджень у звітному році вченими Інституту вищої освіти НАПН України підготовлено та опубліковано 157 одиниць продукції, зокрема: 4 препринти (аналітичні матеріали), 72 статті у вітчизняних наукових періодичних виданнях, у т.ч. із зарубіжними партнерами, які внесені до Переліку наукових фахових видань України – 34 од., індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection – 2 од., індексуються в інших наукометричних базах даних – 25 од., у зарубіжних наукових періодичних виданнях, які індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection – 14 од., індексуються в інших наукометричних базах даних – 12 од.

Оприлюднено також 25 матеріалів конференцій (інших науково-практичних заходів), із них 10 індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection, 56 тез доповідей.

Високою публікаційною активністю відрізнялися науково-педагогічні працівники Університету менеджменту освіти. В університеті підготовлено 621 працю за звітний період, з них 22 – офіційна продукція (плани робіт – 1, стратегія – 1, положення – 20); монографії – 13; виробничо-практична продукція – 12 (методичні рекомендації – 10, практичні поради – 1, науково-методичний комплекс – 1); навчальна продукція – 164 (підручники – 3, навчальні посібники – 1, навчально-методичні посібники – 11, практикуми – 1, робочі зошити – 4, освітньо-професійні програми – 29, робочі програми та силабуси – 71, спецкурси – 6, електронні засоби навчального призначення – 35, цифрові програмно-методичні комплекси – 3; статті – 159 (у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Web of Science Core Collection – 19, Scopus – 23, у міжнародних виданнях – 16, у наукових фахових виданнях – 62, у інших наукових виданнях – 38); збірники наукових праць, матеріали конференцій та інші – 251, у матеріалах міжнародних конференцій – 93, матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій – 56, науково-практичні конференції з міжнародною участю – 16, всеукраїнських конференцій з міжнародною участю – 4, збірники всеукраїнських конференцій

– 39, всеукраїнські мультидисциплінарні конференції – 1, науково-практичні конференції – 2, всеукраїнські практичні онлайн-вебінари – 4, всеукраїнські науково-практичні семінари – 8, регіональні науково-практичні семінари – 7, міжнародний науково-практичний семінар – 1, всеукраїнські науково-практичні форуми – 13, міжнародний науково-практичний WEB-форум – 2, інші – 5.

Упровадження результатів наукових досліджень університету відбувалось шляхом оприлюднення, розповсюдження і використання 36 од. наукової продукції, 6 од. – виробничо-практичної продукції, 29 од. – навчально-довідкової продукції. Моніторинг упровадження результатів наукових досліджень здійснювався спостереженням за скачуванням електронних ресурсів з сайтів Університету менеджменту освіти та Інституту вищої освіти, а також Електронної бібліотеки НАПН України, аналізу, узагальнення, оцінювання інформації про стан упровадження продукції, що засвідчує актуальність і затребуваність відповідних наукових розробок. У процесі моніторингу впровадження проведено оцінювання його ефективності з метою вдосконалення і прогнозування подальших досліджень. Статистика завантажень усієї продукції Інституту вищої освіти склала: з сайту Електронної бібліотеки НАПН України – 5,6 тис., та 891 з сайту інституту вищої освіти НАПН України. Кількість завантажень наукових праць університету складає більше 24,9 тис. за звітний рік.

Упродовж року активно публікували результати своїх наукових досліджень члени Відділення академіки М.В. Загірняк, С.В. Ківалов, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, А.А. Мазаракі, М.Б. Євтух та члени-кореспонденти А.І. Кузьмінський, К.В. Балабанов, М.В. Гриньова, В.С. Пономаренко, О.В. Чалий та інші. Загальна публікаційна активність членів Відділення, зокрема у виданнях, індексованих у наукометричних базах Scopus, Web of Science склала 21 публікацію. Крім того, академік М.В. Загірняк отримав 2 свідоцтва на об'єкти права інтелектуальної власності у сфері підготовки фахівців з вищою освітою.

Згідно з наказом МОН України «Про результати державної атестації наукових установ» від 2 червня 2021 р. № 615 у звітному році Інститут вищої освіти за результатами засідання Експертної комісії з проведення державної атестації наукових установ від 28 травня 2021 р. атестовано з віднесенням до першої класифікаційної групи. Крім того, в інституті акредитовано за рівнем «А» дві освітньо-наукові програми для підготовки здобувачів вищої освіти як взірцеві.

Реалізуючи завдання Стратегії розвитку НАПН України на 2016-2022 рр. щодо впливу на державну освітню і наукову політику та громадську думку з вирішення актуальних проблем гуманітарної сфери суспільного життя та забезпечуючи підвищення іміджу НАПН України, вчені Інституту вищої освіти упродовж 2021 р. взяли участь у 3 заходах на різних телеканалах та надрукували 5 статей у засобах масової інформації. Водночас розширено інформування освітньої громадськості і суспільства про свою діяльність в освітянських виданнях, зокрема у «Педагогічній газеті», за допомогою

вдосконаленої англomовної версії вебпорталу, що дало змогу істотно збільшити охоплення англomовного сегменту відвідувачів.

В Університеті менеджменту освіти активно працював Центр електронних освітніх ресурсів та наукометрії, який забезпечує інформаційну діяльність закладу. Крім того, науково-інформаційна діяльність університету висвітлюється на офіційному сайті, сайтах кафедр, та у групах у соціальних мережах, зокрема у Facebook. З їх допомогою висвітлено результати діяльності і наукові досягнення Університету, проведено профорієнтаційну роботу, організовано вступну кампанію, популяризовано досягнення і переваги, підтримувалися зв'язки і співпраця з органами виконавчої влади, міськими виданнями, закладами загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Працівники університету брали участь у роботі професійних асоціацій, проводили наукові консультування приватних підприємств за професійним напрямом діяльності. Крім того, результати діяльності регулярно висвітлювалися на сторінках соціальних мереж: Фейсбук, Інстаграм, YouTube.

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти Університету менеджменту освіти активно щорічно співпрацює з органами місцевого самоврядування м. Білої Церкви, управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради, міськими виданнями газет «Вісник Білої Церкви», «Гриф», «Майдан Брок», «Громадська думка», школами, коледжами, технікумом, ліцеями, закладами фахової передвищої та вищої освіти м. Білої Церкви та інших районів та областей України. До того ж науково-інформаційна діяльність інституту висвітлювалася на власному сайті, на створеному Youtube-каналі та широко представлена у соціальних мережах, зокрема ресурсами структурних підрозділів і сторінок науково-педагогічних працівників у мережі Facebook.

У звітному році Інститут вищої освіти НАПН України взяв участь в організації та проведенні 3 науково-практичних заходів, у тому числі 2 міжнародних, включених до плану роботи НАПН України. Це II Україно-британський форум «Досконалість викладання і навчання у вищій освіті» та X Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: оцінювання якості: підходи та інструменти». Крім того, за планом роботи інституту позапланово організовано і проведено 11 науково-практичних заходів у рамках міжнародних проєктів.

Упродовж 2021 р. науково-педагогічні та педагогічні працівники університету організували та провели 75 масових науково-практичних заходів, в тому числі 9 міжнародних, з них: 13 заходів, включених до плану роботи Національної академії педагогічних наук України; 21 захід згідно з планом роботи університету; 41 позаплановий масовий захід. Крім того, проведено 19 конференцій (з них 6 міжнародних), 2 форуми та 1 марафон (міжнародний), 26 семінарів і вебінарів (з них 2 міжнародні), 7 круглих столів, 1 педагогічні читання та 19 інших масових науково-практичних заходів. Загалом упродовж року науково-педагогічні та педагогічні працівники університету взяли участь у 565 масових науково-практичних заходах (177 міжнародних), зокрема у

3 з'їздах, конгресах, 19 симпозиумах, форумах, 196 конференціях (118 міжнародних), 94 семінарах (12 міжнародних), 1 педагогічних читаннях, 26 круглих столах, 21 виставці та 205 інших видів заходів.

Міжнародне співробітництво Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти упродовж 2021 р. здійснювалося з урахуванням положень Стратегії інтернаціоналізації НАПН України на 2021-2025 рр., затвердженої постановою Президії НАПН України від 18 березня 2021 р. З цією метою міжнародна діяльність Університету менеджменту освіти спрямовувалася на:

1. Вхідження до світових університетських рейтингів та поступового покращення позицій в них.

2. Розбудову співпраці з випускниками, які працюють у міжнародних компаніях в Україні та за кордоном.

3. Сприяння зростанню участі науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти у програмах міжнародної академічної мобільності.

4. Запровадження програми «Інтернаціоналізація» шляхом залучення іноземних здобувачів вищої освіти за програмами академічної мобільності, обмінів тощо; підтримки викладачів щодо викладання у «International University».

5. Розвиток практики запровадження спільних з партнерськими університетами програм подвійних дипломів, зокрема на магістерському і PhD рівнях, для навчання на них українських та іноземних здобувачів вищої освіти.

6. Сприяння розробленню та втіленню короткотермінових міжнародних програм (літні школи, наукові та навчальні візити тощо) із залученням іноземних та українських здобувачів вищої освіти.

7. Розроблення концепту англomовного викладання окремих дисциплін у межах україномовних програм, як важливу складову розвитку академічної мобільності та інтернаціоналізації.

8. Сприяння членству у міжнародних асоціаціях та передбачення в бюджеті коштів на членство у цих асоціаціях. Підтримку участі окремих структурних підрозділів і науковців у відповідних професійних міжнародних асоціаціях.

Для цього 24 березня 2021 р. підписана Угода про міжнародну співпрацю між університетом та «Вищою школою суспільно-природничих наук імені Вінцента Поля в Любліні (Vincent Pol University in Lublin)» (м. Люблін, Польща). Угода сприятиме програмі «подвійного дипломування» (2d) (освітній рівень (бакалавр)) напрями спеціальності: «підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «менеджмент», «економіка». У звітному році підписано Угоду про міжнародне співробітництво між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та E-Science Space (Польща), угоду про міжнародну співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та Варненським вільним університетом ім. Черноризца Храбра (Болгарія). Загалом Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти співпрацював в рамках підписаних угод упродовж 2021 р. з установами-партнерами з Польщі, Казахстану, Хорватії та Болгарії.

У звітному році університет брав участь в організації 44 міжнародних заходів. Активно реалізовувалися завдання в межах чотирьох проєктів, зокрема, з Проєктним бюро «КультурКонтакт» Австрія, фінським проєктом «Навчаємося разом. Підтримка Нової української школи», німецьким проєктом «Senior Experten Service», «Громадянська освіта в контексті європейських цінностей» програми Еразмус+ Жана Моне. Закордонне наукове стажування пройшли 29 науково-педагогічних працівників та 15 здобувачів вищої освіти.

Упродовж звітнього року Інститут вищої освіти брав участь у 4 міжнародних проєктах:

1. Проєкт «Програма вдосконалення викладання у вищій освіті України»/ «Ukraine Higher Education Teaching Excellence Programme» (2019-2021 роки), за підтримки Британської ради в Україні, Advance HE (Велика Британія), Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (проведено навчання та за його результатами розроблено проєкти інституційних стратегій вдосконалення викладання для 10 університетів (30 викладачів, 10 управлінців).

2. Проєкт ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» / «Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities» (REDU) (2020-2023 pp.) (розроблено методологію та проведено інституційний аудит 3 переміщених ЗВО, проведено 28 тренінгів для 140 осіб трьох переміщених університетів (Донецький державний університет управління (м. Маріуполь); Луганський національний аграрний університет (м. Старобільськ); Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (м. Сєверодонецьк). У цьому проєкті вартістю 1,5 млн. євро інститут є грантоотримувачем.

3. Проєкт з міжнародної академічної мобільності (2016-2021 pp.) (пандемія коронавірусу унеможливила проведення заходів з міжнародної академічної мобільності у звітному році).

4. Проєкт «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» / Project “Teachers’ Certification Centres: Innovative Approach to Promotion Teaching Excellence” (UTTERLY) (2021-2023 pp.) (проведено тренінг для викладачів «Стратегія та модель Центру вдосконалення викладання» у рамках проєкту Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання (UTTERLY)».

Протягом звітнього року в Інституті вищої освіти діяла Рада молодих вчених. Молоді вчені брали участь згідно з планом у роботі двох конференцій, виконанні завдань проєктів та інших заходах.

В Університеті менеджменту освіти Рада молодих учених налічувала 28 членів, з яких 4 наукові працівники та 24 аспіранти. Середній вік молодих учених складав близько 30 років. Роботу Ради молодих учених спрямовано на надання інформаційної підтримки, встановлення та підтримку професійних контактів з науковими молодіжними організаціями закладів вищої освіти і наукових установ України. Робота молодих учених здійснювалася в створеній Школі молодого науковця університету, в межах якої упродовж звітнього року

відбулося 5 засідань Дослідницького офісу менеджера освіти. Крім того, молоді вчені взяли участь у проєкті «Книга Рад молодих вчених – 2021», ініційованого Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України. Також члени Ради молодих учених університету долучилися до роботи Всеукраїнської школи молодого науковця «Від фундаментальних досліджень до прикладних застосувань в освітній та управлінській діяльності». У вересні 2021 року молоді вчені брали участь у щорічному конкурсі «Молодий вчений року», що відбувся в Україні вперше, та II Всеукраїнському форумі Рад молодих учених, ініційованого Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України. З 13 вересня по 14 жовтня 2021 року в Університеті менеджменту освіти тривала акція «Книга захиснику», що була ініційована Радою молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України та підтримана керівництвом, педагогічним та науково-педагогічним складом, Студентською колегією та Радою молодих учених університету. Акцію приурочено до Дня захисників та захисниць України. За її підтримки опубліковано пост на сторінці Ради молодих вчених МОН України: Рада молодих учених Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України долучилась до проєкту «Книга захиснику»! Молоді вчені зібрали понад 100 книг різноманітних жанрів! У кожную книгу вкладені закладки зі словами підтримки для наших воїнів.

Помітним досягненням у науково-організаційній роботі Відділення став початок роботи Центру інноваційного розвитку вищої освіти, затвердженого постановою Президії НАПН України від 21 березня 2021 р. З огляду на актуальність проблеми трансформації вищої освіти України, підвищення її якості в сучасних умовах з лютого по листопад 2021 р. цим Центром та Центром соціально-гуманітарних досліджень Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за сприяння Міністерства освіти і науки України під керівництвом академіка П.Ю. Сауха реалізовано дослідницький проєкт «Якість вищої освіти очима студентів». Участь в опитуванні взяли 2759 студентів з 39 університетів (4 – Київ, 6 – Центральний регіон, 2 – Північний, 3 – Південний, 10 – Східний, 12 – Західний та 2 – переміщених університети). Результати соціологічного дослідження засвідчили те, що студенти достатньо високо оцінюють якість вищої освіти в Україні. Абсолютна більшість студентів усвідомлюють, навіщо їм потрібна вища освіта, і знає, як її монетизувати в якісне майбутнє життя. Водночас результати дослідження виявили і істотні проблеми в освітньому процесі та управлінні вищою освітою. Це дало можливість виробити конкретні пропозиції для реагування органами законодавчої, виконавчої влади та керівниками закладів вищої освіти та вживати адекватних дій.

Відділенням підготовлено і винесено на засідання Президії НАПН України питання «Про імплементацію Інститутом вищої освіти НАПН України результатів наукових досліджень у політиках та практиках реформування вищої освіти України», та «Про підготовку і підвищення кваліфікації фахівців у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в умовах змішаного навчання» у жовтні 2021 р. За результатами розгляду прийнято рішення, націлені, насамперед, на

підвищення ефективності наукових досліджень та освітнього процесу в установах НАПН України.

6 квітня 2021 р. проведено дистанційно загальні збори Відділення, на яких заслухано та обговорено доповідь академіка-секретаря П.Ю. Сауха «Про підсумки діяльності Відділення вищої освіти у 2020 році та завдання на 2021 рік». У зборах взяли участь 23 члени Відділення та 11 делегованих представників від установ. Загальні збори, схваливши звіт про діяльність та відзначивши найвагоміші досягненнями за підсумками 2020 р., окреслили нові завдання на 2021 р. Зокрема, загальні збори зазначили необхідність активізації інформаційно-іміджевої діяльності з метою підвищення рівня висвітлення результатів діяльності вчених Відділення на вебсайтах академії і наукових установ, у педагогічній пресі та інших ЗМІ, активізації впровадження цифрових технологій в управлінні, освітньому процесі, науковій і методичній роботі, забезпечення організаційного оформлення та розгортання роботи Центру інноваційного розвитку вищої освіти НАПН України, створення наглядових рад в Університеті менеджменту освіти та Інституті вищої освіти, збільшення кількості публікацій вчених у зарубіжних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science тощо.

16 листопада 2021 р. проведено чергові загальні збори, на яких члени Відділення та делеговані представники підтримали проєкт удосконалення організаційної структури НАПН України та прийняли постанову щодо формування портфоліо кожного з вчених, створення у складі Відділення спеціальної науково-експертної ради для оцінювання тематики і результати досліджень щодо їх актуальності, новизни, вірогідності, а також готовності до практичного впровадження, підвищення дослідницької, публікаційної й репутаційної активності та ефективності з використанням засобів наукометрії, стандартизації наукової діяльності на засадах конкурентоспроможності та академічної доброчесності та розроблення концепції національної платформи кращих практик університетів України. На загальних зборах НАПН України 19 листопада 2021 р. вчені та делеговані представники підтримали проєкт Пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2022-2026 рр.

Упродовж 2021 р. у складі Відділення продовжила роботу секція з фізичної культури і спорту, здійснюючи при цьому експертно-аналітичну функцію. На засіданнях секції розглянуто низку важливих питань щодо реалізації комплексу інструментів систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до Європейських стандартів і рекомендацій як основи для інтеграції національної системи забезпечення якості вищої освіти в європейську систему оцінювання вищої освіти. Накреслено заходи з розв'язання проблем підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту.

Дистанційно проведено 6 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 22 питання, що стосувалися організації, планування, внесення змін, погоджень кандидатур, затвердження звітів, упровадження та моніторинг результатів

досліджень, виконуваних членами Відділення та науковими підрозділами підвідомчих установ, контролю виконання рішень загальних зборів та постанов Президії НАПН України. На засіданнях бюро Відділення також проаналізовано наукову діяльність членів Відділення за 2020 р.

VII. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

VII.1. СПІВПРАЦЯ З МОН УКРАЇНИ

У 2021 р. розпочато реалізацію **Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки** (далі – Програма), якою передбачено виконання 116 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти, з таких восьми напрямів:

- Доступна та якісна дошкільна освіта.
- Нова українська школа.
- Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта.
- Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих.
- Розвиток науки та інновацій.
- Цифровізація освіти.
- Психологічний супровід освіти.
- Загальні проблеми розвитку освітнього простору.

З-поміж загальних проблем розвитку освітнього простору одним з пріоритетних завдань було вдосконалення законодавства України у сфері освіти. Вчені НАПН України спільно з фахівцями МОН України працювали над підготовкою проєктів законів України «Про освіту дорослих», «Про дошкільну освіту», «Про основні засади державної політики утвердження громадянської ідентичності».

Інститутом педагогіки НАПН України підготовлено проєкт Державного стандарту профільної середньої освіти. Взято участь у робочих групах з розроблення:

- Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 19 лютого 2021 р. № 235);
- модельних навчальних програм (наказ МОН України від 12 липня 2021 р. № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 серпня 2021 р. № 898, наказу Міністерства освіти і науки України від 29 вересня 2021 р. № 1031);
- проєкту рекомендацій із оцінювання у 5-9 класах.

Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України спільно з МОН України розроблено категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах (групах) закладів освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765 .

Робочою групою вчених наукових установ НАПН України (наказ НАПН України від 12 серпня 2021 р. № 48 о.д. відповідно до листа МОН України від 23 липня 2021 р. № 111-5484) розпочато роботу з розроблення Методичних рекомендацій для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, закладів дошкільної

освіти, закладів загальної середньої освіти щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі.

Інститутом професійної освіти НАПН України взято участь у розробленні та перегляді професійного стандарту «Майстер виробничого навчання» (наказ Міністерства економіки України від 17 серпня 2021 р. № 430-21).

Вчені *Інституту цифровізації освіти НАПН України* взяли участь у розробленні:

- Стандарту вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки;
- модельної навчальної програми «Здоров'я, безпека та добробут». 5-6 класи (Інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти;
- Концепції цифрової трансформації освіти і науки.

Інститут обдарованої дитини НАПН України спільно із представниками МОН України здійснили низку заходів з актуальних питань виявлення та розвитку обдарованих учнів, зокрема:

- здійснено відбір та підготовку команди обдарованих учнів України для участі у Міжнародній конференції молодих учених «ICYS»;
- обґрунтовано інструментарій діагностики чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею;
- сформовано та комп'ютеризовано базу методів діагностики чинників самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» на виконання наказу МОН України «Про проведення щорічного Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек» від 12 серпня 2014 р. № 931 з 1 по 31 жовтня 2021 р. проведено Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек «Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності».

На виконання пріоритетного напрямку **«Доступна та якісна дошкільна освіта»** вчені (О. Рейпольська, Н. Гавриш) лабораторії дошкільної освіти та виховання *Інституту проблем виховання НАПН України* взяли участь у розробленні Базового компоненту дошкільної освіти (2021 р.).

За ініціативи Голови підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій В. Воронова НАПН України спільно з МОН України започатковано та проведено Всеукраїнський тиждень дошкілля. Упродовж Всеукраїнського тижня дошкілля проведено Всеукраїнську конференцію працівників дошкільної освіти (21 вересня 2021 р.) та серію вебінарів з актуальних проблем освіти дітей раннього та дошкільного віку.

9 червня 2021 р. вченими Інституту проблем виховання НАПН України проведено Всеукраїнську науково-практичну інтернет конференцію «Освітній процес у закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал», яка охопила понад 1,6 тис. учасників. Всеукраїнська науково-практична інтернет

конференція проводилася під егідою НАПН України, МОН України, Державної установи «Український інститут розвитку освіти». Провідні вчені, викладачі закладів вищої освіти та фахівці дошкільної галузі з понад 18 областей мали змогу предметно обговорити пріоритетні напрями модернізації сфери дошкільної освіти.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснено перший етап апробації інноваційної моделі комплексної освіти та розвитку особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у межах дослідно-експериментальної роботи «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку». Проведено низку навчальних семінарів та установчих нарад для педагогічних колективів експериментальних закладів.

За пріоритетним напрямом **«Нова українська школа»** науковці *Інституту педагогіки НАПН України* спільно із представниками МОН здійснили ряд заходів з актуальних питань розвитку загальної середньої освіти, зокрема: засідання освітянської і наукової громадськості в рамках діяльності діалогової платформи «Освіта України 2021: стратегічні цілі в дії»; зустріч з Комітетом експертів Європейської хартії регіональних мов або мов меншин; стратегічну сесію «Нова українська школа: інноваційні виміри викладання, навчання та виховання», що відбулася у межах Всеукраїнського серпневого форуму «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху».

Підготовлено й проведено порівняльне дослідження сформованості мовно-літературної, математичної, природничої і соціальної компетентностей учнів 4 класів закладів загальної середньої освіти (за репрезентативною вибіркою) відповідно до наказу МОН України від 6 травня 2021 р. № 510. Підготовлено аналітичний звіт і методичні рекомендації з питань подальшого впровадження Концепції «Нова українська школа».

Інститутом педагогіки НАПН України розпочато інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОН України від 2 квітня 2021 р. № 406), метою якого є розроблення та експериментальна перевірка навчально-методичного забезпечення для реалізації Державного стандарту базової освіти на засадах концепції «Нової української школи».

Вченими інституту підготовлено комплекти навчально-методичного забезпечення навчальних предметів / інтегрованих курсів, що охоплює усі освітні компоненти типового навчального плану для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти (15 модельних навчальних програм та рукописів підручників). Спільно з працівниками МОН України, Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» з 1 вересня 2021 р. розпочато науково-методичний супровід інноваційного проєкту у 136 пілотних закладах освіти.

Із метою сприяння реалізації основних положень «Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова

українська школа» на період до 2029 року» *Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського* формується електронний ресурс «Бібліотека Нової української школи» на вебпорталі ДНПБ.

Відповідно до пріоритетного напрямку **«Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта»** Інститутом професійної освіти НАПН України видано два підручники з грифом МОН України «Технології утеплення фасадів будівель», «Технології верстатних робіт» та навчальний посібник «Основи економічної грамотності та підприємництва». Опубліковано виробничо-практичні видання: «Методика створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти», «Методичні рекомендації щодо створення й організації ефективної діяльності наглядових рад закладів професійної (професійно-технічної) освіти».

Організовано роботу шести експериментів всеукраїнського рівня:

- розвиток готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності;
- організація дистанційного навчання дорослих і молоді, які проживають на тимчасово окупованій території;
- організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти;
- професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики;
- розвиток приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту.

За пріоритетним напрямом **«Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»** Інститутом вищої освіти НАПН України:

- у межах проєкту «Програма вдосконалення викладання у вищій освіті» (2019-2021 рр.) проведено навчання та за його результатами розроблено проєкти інституційних стратегій вдосконалення викладання для 10 університетів (30 викладачів, 10 управлінців); проведено форум для обміну кращими практиками щодо питань вдосконалення викладання і навчання в Україні;
- у рамках проєкту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (2020-2023 рр.) проведено 28 тренінгів для 140 викладачів і управлінців трьох переміщених університетів (Донецький державний університет управління, м. Маріуполь; Луганський національний аграрний університет, м. Старобільськ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк);
- здійснено методичну експертизу 16 проєктів стандартів другого (магістерського) рівня та 10 – третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти;
- взято участь у розробленні професійного стандарту на групу професій «Викладач закладу вищої освіти»;

– підготовлено пропозиції до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів».

Вченими Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України розроблено проєкт Концепції підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими; підготовлено до друку та впровадження у закладах освіти МОН України 14 одиниць наукової, науково-виробничої та навчальної продукції (1 монографія, 2 практичних посібники, 2 навчальних посібника, 7 методичних рекомендацій, 2 навчальні програми).

На виконання пріоритетного напрямку **«Розвиток науки та інновацій»** розроблено оновлені «Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії наук України на 2022-2026 роки».

Вченими підвідомчих установ НАПН України підготовлено низку інформаційно-аналітичних матеріалів, зокрема:

- для слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему:

- «Якість підручників та навчальних посібників для «Нової української школи», які відбулися 26 травня 2021 р.;

- аналітико-методичні матеріали «Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи» (за заг. ред. О.М. Топузова, укл. М.В. Головка);

- до Державної доповіді про становище дітей в Україні (за підсумками 2020 р.);

- науково-аналітичну доповідь за редакцією В. Кременя «Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід» (автори: Н. Ничкало, Л. Лук'янова, Л. Хомич);

- аналітичний звіт за результатами дослідження «Державна політика у сфері освіти дорослих в Україні»;

- інформаційно-аналітичні матеріали за результатом проєкту «Професійний стандарт учителя нового покоління і кращі НУШ технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителів-практиків».

Важливим завданням співпраці наукових установ НАПН України із закладами освіти є провадження експериментальної діяльності. Так, вчені Інституту педагогіки НАПН України здійснюють науково-методичний супровід 10 експериментів всеукраїнського рівня. У 2021 р. розпочато інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОН України від 2 квітня 2021 р. № 406).

Здійснюється підготовка наукових періодичних видань, співзасновниками яких є наукові установи НАПН України та заклади вищої освіти МОН України: «Педагогічний дискурс» (спільно з Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією); «Педагогічна освіта: теорія і практика», «Проблеми сучасної психології» (спільно з Кам'янець-Подільським національним університетом

імені Івана Огієнка); «Порівняльно-педагогічні студії» (спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини); «Психологія і особистість», «Естетика і етика педагогічної дії» (спільно з Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка); «Порівняльна професійна педагогіка» (спільно з Хмельницьким національним університетом); «Імідж сучасного педагога» (спільно з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського) та ін.

Проведення спільних *науково-методичних та практичних заходів* (конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів, вебінарів тощо), зокрема з проблем подолання наслідків пандемії COVID-19:

- засідання освітянської і наукової громадськості в рамках діяльності діалогової платформи «Освіта України 2021: стратегічні цілі в дії» (18 березня 2021 р.);

- зустріч з Комітетом експертів Європейської хартії регіональних мов або мов меншин (9 липня 2021 р.);

- стратегічна сесія «Нова українська школа: інноваційні виміри викладання, навчання та виховання», що відбулася у межах Всеукраїнського серпневого форуму «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху» (19 серпня 2021 р.);

- круглий стіл «Музейна педагогіка в умовах пандемії COVID-19» (27 травня 2021 р.);

- навчальний вебінар «Теоретичні основи та практика психологічного аналізу навчальної книги для «Нової української школи» для членів експертних комісій та експертних груп МОН України (12 травня 2021 р.);

- міжнародний науково-методичний семінар «Психолого-педагогічна діагностика в системі дошкільної освіти», проведений спільно з Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського та Маріупольським державним університетом (29 червня 2021 р.);

- цикл вебінарів за програмою імплементації оновленого Базового компонента дошкільної освіти та ін.

За пріоритетним напрямом **«Цифровізація освіти»** Інститутом *цифровізації освіти НАПН України* здійснено рецензування семи модельних навчальних програм з інформатики, що сприятиме підвищенню якості інформатичної освіти учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти. Продовжено виконання дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники (SmartKids)» (наказ МОН України від 30 серпня 2017 р. № 1234, 2017-2022 рр.) та забезпечується науково-методичний супровід педагогічного експерименту щодо використання електронних освітніх ігрових ресурсів для навчання учнів початкової школи шляхом проведення навчальних тренінгів та майстер-класів.

Здійснюється науково-методичний супровід формування ІК-компетентності вчителів в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища шляхом проведення тренінгів, семінарів, випуску електронного ресурсу «Інформаційний бюлетень» з питань використання засобів хмаро

орієнтованого навчального середовища для розвитку ІК-компетентності вчителів.

Продовжено роботу над проектом «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (за фінансування Національного фонду досліджень України, ДЗ № 0120U104849, 2020-2022 рр.).

За пріоритетним напрямом *«Психологічний супровід освіти»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України підготовлено до оприлюднення та розпочато впровадження в освітню практику трьох електронних видань: двох монографій та одного методичного посібника, здійснено часткову підготовчу роботу 10 електронних видань, оприлюднення яких заплановане на 2022-2023 рр.: 1 навчального посібника, 3 навчально-методичних посібників, 2 практичних посібників, 2 психологічних практикумів та 2 методичних рекомендацій.

Вченими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України сформовано комплекс розвивальних програм з профілактики деструктивних інформаційних впливів, зокрема в умовах інфодемії, зменшення кібервіктимізації (профілактика різних форм кібербулінгу); регуляції групових конфліктів, створення сприятливого середовища для розвитку дітей в умовах інклюзивного навчання; розвитку саморегуляції інформаційної поведінки школярів, здоров'язберезувальних умінь щодо екранних практик, зокрема в умовах дистанційного навчання. Програми презентовано та апробовано під час вебінарів (2) та всеукраїнських онлайн-семінарів (2), участь в яких взяли сукупно понад 1,6 тис. осіб.

Розроблено практично зорієнтовану соціально-психологічну концепцію громадянської компетентності молоді. Визначено структуру громадянської компетентності, компонентами якої стали психологічні якості та кваліфікаційні характеристики (здатності і готовності), що набуваються у процесі соціальної взаємодії та є необхідними і достатніми для ефективного виконання ролі громадянина. Визначено показники та індикатори розвитку виокремлених компетентностей. Запропоновано соціально-психологічну модель детермінації розвитку громадянської компетентності. Визначено умови та засоби розвитку громадянських компетентностей. Підготовано рукописи: практичний посібник (1), методичні рекомендації (1).

Розроблено організаційну (соціально-психологічну) модель поственційного супроводу (колективу) закладу освіти, в якому трапився суїцид (булідид) або його спроба. Запропоновано типовий алгоритм поственційних заходів в закладі освіти. Визначено перелік базових умінь кризової комунікації щодо суїцидальної проблематики на наступних комунікативних рівнях: адміністрація – батьки, адміністрація – учні, адміністрація – психолог, адміністрація – зовнішні контрагенти (місцеве самоврядування, медіа), психолог – всі учасники освітнього процесу. Підготовлено рукописи: методичних рекомендацій (1), навчальної програми (1).

Науковцями Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи розроблено:

– Концепцію психологічного супроводу освітніх реформ в діяльності психологічної служби у системі освіти;

– Стратегію розвитку психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації та моделі управління і науково-методичного забезпечення психологічної служби в умовах децентралізації.

Загалом визначені на 2021 р. завдання та заходи Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 роки виконано.

Водночас існує низка проблемних завдань на різних рівнях освіти, які потребують подальшого вирішення в рамках спільної діяльності МОН і НАПН України, зокрема:

загальна середня освіта

– потреба здійснення експертизи програм і підручників з інтегрованих курсів спеціальними комісіями з дотриманням єдиних критеріїв і підходів та внесення змін і доповнень до наказу МОН України від 22 січня 2021 р. № 95, передбачивши створення відповідних комісій (лист НАПН України № 2-6/350 від 9 вересня 2021 р.);

– розроблення нормативно-правового забезпечення процесів підготовки та участі учнів у Міжнародних конкурсних програмах юних дослідників;

освіта дітей з особливими потребами

– розроблення скринінгів для раннього виявлення і корекційного впливу на дітей з особливими потребами (так звана переддошкільна освіта), що має підкріпитися введенням відповідного рівня формальної освіти;

– розроблення науково-методичного супроводу та алгоритмів соціально-педагогічного патронату, що забезпечує взаємодію закладів освіти, сім'ї і суспільства у навчанні дітей з особливими освітніми потребами;

– розроблення науково-методичних рекомендацій щодо створення відповідних умов для осіб з особливими освітніми потребами при незалежному оцінюванні (сурдопереклад, рельєфно-крапковий шрифт та ін.);

професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта

– підготовка положення про організацію взаємодії публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту (2022 р.);

– розроблення електронного ресурсу для майстра виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти (2022 р.);

– підготовка підручників для учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що навчаються за дуальною формою здобуття освіти. Упровадження: проекту стандарту професійної (професійно-технічної) освіти на модульно-компетентній основі з професії «Майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики» та відповідних методичних рекомендацій для викладачів спеціальних дисциплін та майстрів виробничого навчання (2021-2022 рр.);

– сприяння підвищенню якості підготовки сучасного вчителя у закладах вищої і фахової передвищої освіти шляхом використання інтерактивних форм, методів, технологій, оновлення змісту підготовки на міждисциплінарних засадах, упровадження розробленого науковцями науково-методичного

супроводу використання інноваційних технологій підготовки сучасного вчителя в умовах формальної і неформальної освіти;

– участь у реалізації Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії»;

вища освіта та освіта дорослих

– запровадження моніторингу КРІ (ключових показників результативності) діяльності закладів вищої освіти для оцінювання ефективності управління;

– удосконалення методичних рекомендацій з розроблення стандартів фахової передвищої освіти;

– підготовка аналітичних матеріалів з проблем теорії і практики організації різних видів практики у підготовці учителів, викладачів-дослідників;

– обґрунтування змісту і методичних засад організації педагогічної інтернатури як форми післядипломної практики, професійного розвитку молодого вчителя, що передбачає «входження» у педагогічну професію через наставництво досвідченого вчителя упродовж одного року після отримання кваліфікації;

– посилення міжсекторної взаємодії для впровадження в Україні стратегії розвитку активного довголіття, а також розвитку культури навчання впродовж життя дітей, молоді та дорослих;

– налагодження співпраці з Комітетом з освіти дорослих Громадської ради при МОН України з метою здійснення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері освіти дорослих, продуктивної взаємодії з різними стейкхолдерами у сфері освіти, спрямованої на вирішення питань посилення конкурентоспроможності української освіти і науки, формування нових сегментів надання освітніх послуг як закладами вищої освіти, так і науковими установами;

психологічний супровід освіти

– удосконалення науково-методичних та правових засад здійснення психологічного супроводу суб'єктів надання освітньої діяльності та надання їм психологічної допомоги у дистанційному та комбінованому форматі;

– удосконалення науково-методичних та правових засад здійснення експериментально-психологічних досліджень у закладах освіти різних рівнів у дистанційному та комбінованому форматі;

– підготовка аналітичних матеріалів з проблем розвитку психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи;

– потребує покращення удосконалення управління і науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації управління освітою та створення при МОН України дорадчого органу, координаційної ради психологічної служби;

загальні проблеми розвитку освітнього простору

– розширення співпраці у спільних робочих групах з розроблення концептуальних та нормативних документів у галузі освіти і науки;

- ініціювання вирішення питання про доцільність впровадження посади «Кар’єрний радник» у закладах загальної середньої освіти;
- розширення тематики наукових конкурсів на здобуття грантового фінансування з актуальних проблем освіти, що проводяться під егідою МОН України;
- розширення тематики та інтенсифікація експериментальної роботи всеукраїнського рівня;
- виконання спільних інноваційних освітньо-наукових проєктів та дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з фінансовою підтримкою МОН України чи державних фондів;
- створення при МОН України (чи в структурі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти») підрозділу з питань діяльності та інноваційного розвитку освітянських бібліотек, насамперед шкільних.

VII.2. СПІВПРАЦЯ З НАН УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ ГАЛУЗЕВИМИ АКАДЕМІЯМИ НАУК УКРАЇНИ

Співпраця Національної академії педагогічних наук України з Національною академією наук України у 2021 р. відбувалася шляхом виконання 56 заходів **Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 роки** (далі – Програма), серед яких проведення спільних наукових досліджень та експериментальних розробок, підготовка наукових і навчальних видань, проведення науково-практичних масових заходів тощо.

Передусім 2021 р. характеризується відзначенням найважливіших подій – **30-річчя незалежності України** та вшанування на державному рівні пам’яті президента НАН України Б.Є. Патона, що відображено у спільній діяльності НАН України та НАПН України.

У рік 30-річчя незалежності України істотними є заходи, присвячені обговоренню проблем національної ідентичності, мовної освіти, патріотичного виховання тощо, за участю вчених академій у рамках співпраці:

- доповідь президента НАПН України В.Г. Кременя 20 серпня 2021 р. в ювілейній сесії загальних зборів Національної академії наук України за участю національних галузевих академій наук України, присвяченій 30-й річниці незалежності України. У доповіді відображено створення та розвиток Національної академії педагогічних наук України у суверенній державі. Наведено шляхи реалізації головної місії НАПН України щодо наукового і методичного забезпечення формування ефективної національної системи освіти. Звернуто увагу на ключові завдання, які постають перед сучасною освітою, та її пріоритети, що зумовлені загальноцивілізаційними змінами в умовах ХХІ ст.;

- VI Міжнародний науковий симпозіум пам’яті академіка Костянтина Поповича «Молдово-українські етнокультурні зв’язки в синхронії і діахронії», присвячений 30-річчю сектору «Етнологія українців» Інституту культурної спадщини Міністерства освіти і досліджень Республіки Молдова. Організатор заходу – Інститут культурної спадщини, Інститут мистецтвознавства,

фольклористики та етнології імені М.Т.Рильського НАН України тощо. У заході взяли участь вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

– вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» до Міжнародного дня рідної мови, присвячений утвердженню принципів поваги до мовного та культурного різноманіття задля сприяння єдності, згуртованості і сталого розвитку суспільства (у співпраці з Інститутом літератури імені Тараса Шевченка НАН України, кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» НАПН України);

– реалізація програми, впровадження практик патріотичного виховання дітей та молоді, популяризація досвіду установ НАН України з питань збереження природно-заповідного фонду України (Інститут проблем виховання НАПН України спільно з Національним ботанічним садом імені М.М. Гришка НАН України).

Важливим у *вшануванні пам'яті президента НАН України Б.Є. Патона* є започаткування (30 листопада 2021 р.) Міжнародного симпозіуму «Патонівські наукові традиції в світлі нових викликів сучасній науці», організаторами якого були Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Національна академія наук України, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу і історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України». З доповіддю «Б.Є. Патон – науковий лідер, видатний організатор і невтомний оборонець національної науки України» виступив президент НАПН України В.Г. Кремень та наголосив на лідерській та організаторській ролі Бориса Євгеновича у заснуванні національних галузевих академій наук України. Одним із останніх підписаних ним документів була Програма спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 роки, яка успішно реалізується другий рік поспіль.

Крім того, у НАПН України розроблено віртуальні виставки: «Борис Євгенович Патон. Його життя – епоха в науці» у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В.О. Сухомлинського та «Борис Патон і українська гуманітаристика» у Педагогічному музеї України.

Вагомою є спільна *участь вчених у законодавчих ініціативах*, зокрема:

– щодо розроблення нового переліку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, зокрема з проблем розвитку людини (склад робочої групи затверджено постановою Президії НАН України від 3 лютого 2021 р. № 5);

– надання пропозицій до проєкту структури Концепції національної програми розвитку гуманітарної сфери України та кандидатури вчених для підготовки відповідних розділів Концепції.

Системного характеру набуло *спільне членство і взаємне представництво* в керівних органах НАН України і НАПН України, зокрема в роботі президій та загальних зборів академій, Ради президентів академій наук України, науково-координаційній раді Секції суспільних наук і гуманітарних наук НАН України, а також робочих групах тощо.

Відповідно до статті 17 частини 2 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щороку Національною академією наук України

здійснюється *погодження фундаментальних наукових досліджень* НАПН України, виконання яких розпочинається у наступному році. У 2021 р. погоджено 12 тем фундаментальних наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України, виконання яких розпочато у 2022 р.

Ефективно та цілеспрямовано проваджується співпраця з *Національним центром «Мала академія наук України»* (НЦ «МАНУ»):

– Спільно з вченими Інституту обдарованої дитини НАПН України розроблено експериментальну освітню програму спеціалізованої освіти наукового спрямування для підготовки обдарованих дітей до участі у міжнародних конкурсах юних дослідників, яку реалізовано у підготовці учасників міжнародної конференції юних дослідників ICYS. Матеріали програми використано в посібнику для учнів закладів спеціалізованої освіти наукового спрямування. У 2021 р. організовано і проведено:

– науково-практичний семінар «Наукова освіта – від теорії до практики» (15 травня 2021 р.), на якому представлено результати теоретичних досліджень та практичних напрацювань з питань освітнього супроводу обдарованих учнів;

– III Всеукраїнський відкритий науково-практичний форум «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії» (15-16 червня 2021 р.). Матеріали Форуму узагальнено за три роки засобами онтологічних ІТ-інструментів та оприлюднено на вебсайтах, відкритих портальних структурах, у соцмережах (понад 20 публікацій).

– На виконання спільної з Відділенням професійної освіти і освіти дорослих НАПН України дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування STEM-центру» у 2021 р.:

– розроблено концептуальні підходи та положення щодо створення і функціонування STEAM-центру на базі Криворізького навчально-виробничого центру, а також розпочато роботу із створення онтологічної призми знань інформаційних ресурсів тощо;

– проведено навчально-практичний тренінг для працівників Криворізького навчально-виробничого центру у НЦ «МАНУ» із формування трансдисциплінарних мережеских ресурсів, електронних баз знань, інформаційно-аналітичних систем; відкрите засідання педагогічної лабораторії «STEM-освіта в дії» щодо онлайн-захисту спільних STEM-проектів; Всеукраїнський методичний марафон «Учнівські STEM-проекти – практичне застосування»; результати експериментальної роботи висвітлено у понад 20 наукових педагогічних виданнях і засобах масової інформації.

– Вчені Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи у 2021 р. взяли участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів НЦ «МАНУ» у Львівській та Харківській областях.

– Наукові працівники та здобувачі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України здійснюють наукове керівництво дослідницькими роботами учнів-членів НЦ «МАНУ».

Плідною є співпраця вчених НАН України і НАПН України щодо **оновлення та вдосконалення нових стандартів освіти, навчальних програм з окремих предметів**:

- розроблення вченими Інституту педагогіки НАПН України модельних навчальних програм для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, які затверджено наказом МОН України від 29 вересня 2021 р. № 1031;

- обговорення (2 грудня 2021 р.) ключових проблем на Всеукраїнському науково-практичному круглому столі «Шкільна історична освіта у контексті нової української школи: інтеграція історичної й педагогічної науки», організованого Інститутом педагогіки НАПН України спільно з Інститутом історії України НАН України;

- проведення (8 грудня 2021 р.) Всеукраїнської наукової онлайн-конференції «Український світ Бориса Грінченка», організованої Інститутом педагогіки НАПН України спільно з Інститутом літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України і Київським університетом імені Бориса Грінченка;

- проведення (16 грудня 2021 р.) круглого столу «Актуальні проблеми унормування терміносистеми педагогічної галузі», організованого Інститутом педагогіки НАПН України спільно з Інститутом української мови НАН України, задля обговорення проблем стандартизації термінологічного апарату, дотриманням літературних норм у сучасній фаховій термінології тощо.

Успішно здійснюється імплементація **спільних міждисциплінарних досліджень**, передусім у контексті **соціально-психологічного супроводу**:

- розроблення міждисциплінарного кластеру знань щодо психології примирення породжених війною спільнот (ветеранських, волонтерських, переселенських) і подолання воєнної травматизації та створення онлайн збірника матеріалів міждисциплінарного наукового семінару «Породжені війною спільноти як соціальні донори і реципієнти», який відбувся 25 березня 2021 р. за ініціативи відділу соціальної психології Інституту соціології НАН України та лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

- актуалізація проблем «нових обличь» в українській політиці на основі інтергенеративного підходу, що передбачає використання міждисциплінарних напрацювань і можливостей соціальних наук у сфері пізнання поколінності, а також розроблення та представлення плану реалізації проєкту «Україна в період зміни політичних поколінь» на методологічному семінарі, проведеного 19 жовтня 2021 р. спільно Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України та Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України;

- проведення постійно діючого міждисциплінарного наукового семінару Фонду В.М. Глушкова (Київський будинок вчених НАН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України) щодо проблем психологічного контексту громадського спротиву забудові Києва; морального релятивізму, що

призводить до деградації суспільства; гуманітарної кібернетики (методологія та актуальні проблеми управління розвитком суспільства) тощо;

- науково-методичне забезпечення психологічного супроводу професійної діяльності наукових працівників з проблем: активізації особистісно-професійного ресурсу вчених і здобувачів наукового ступеня; психологічної підтримки осіб похилого віку в процесі наукової діяльності; оволодіння вченими конструктивними засобами подолання вікових криз на перехідних етапах професійного розвитку (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України);

- розвиток шевченкознавства у міждисциплінарному контексті на основі організації традиційних та інноваційних форм вивчення спадщини Тараса Шевченка в музейному середовищі, що стало провідною темою вебінару за участі Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття».

Одним із ключових напрямів є **створення та використання інформаційно-цифрової системи забезпечення освітнього та наукового просторів:**

- розроблення та впровадження для професійної (професійно-технічної) освіти системи дистанційного навчання, проведення тренінгу з набуття майстрами виробничого навчання практичного досвіду зі створення дистанційних курсів (спільно з Центром практичної інформатики НАН України та Інститутом професійної освіти НАПН України);

- інформаційне забезпечення педагогіки, психології, освіти як проблеми освітянських бібліотек, що обговорювалося на науково-методичному онлайн-семінарі (12 травня 2021 р.) та міжнародній науковій конференції (5-7 жовтня 2021 р.), організаторами яких виступили Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського та Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського;

- проведення бібліометричного аудиту педагогічної науки за результатами наукометричної системи «Бібліометрика української науки»; підготовка та подання до загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» та Українського реферативного журналу «Джерело» 719 записів і 2058 рефератів трьома мовами в межах співпраці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з Національною бібліотекою України В.І. Вернадського;

- розроблення рекомендацій для формування почуття власності серед аспірантів і молодих учених та посилення його ролі із застосуванням цифрових технологій (Facebook, Instagram, канал YouTube, е-пошта, Google Форм, Telegram, Viber, Google Meet, Zoom, Microsoft Teams тощо) за результатами емпіричного дослідження, проведеного науковцями Інституту цифровізації освіти НАПН України та Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України».

Систематично провадиться **співпраця молодих вчених** НАН України і НАПН України, зокрема у 2021 р. продовжено взаємодію між радами молодих

вчених наукових установ НАН України і НАПН України щодо налагодження ефективної спільної діяльності, сприяння реалізації прав та інтересів, забезпечення активної участі молодих вчених у проведенні наукових досліджень, співпраця з європейськими партнерами, участь у міжнародних заходах (конференціях, семінарах, стажуваннях тощо).

Результативно забезпечувалася у 2021 р. **підготовка здобувачів** другого (магістерського) рівня вищої освіти та наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)» в Інституті професійної освіти НАПН України із залученням вчених Центру гуманітарної освіти НАН України.

Вчені НАН України і НАПН України беруть активну участь у **науково-експертній діяльності**, зокрема, залучаються до складу спільних експертних рад, комісій, робочих груп, редакційних колегій наукових періодичних видань, а також рецензування для них рукописів статей.

Важливим напрямом реалізації Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України є організація і проведення **науково-практичних масових заходів** – конференцій, семінарів, круглих столів, виставок тощо, що сприяє популяризації досягнень науки як основи формування інноваційної культури в суспільстві. У травні 2021 р. вченими НАН України і НАПН України проведено низку заходів **XVII Всеукраїнського фестивалю науки**, серед яких:

– **конференції**: IX Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери в ситуаціях сьогодення» (13-14 травня 2021 р., м. Київ); IV Всеукраїнська наукова інтернет-конференція з міжнародною участю «Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравми» (Медіа-творчість проти медіатравми) (25 червня 2021 р., м. Київ);

– **науково-практичні семінари**: VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2021, до 30-ї річниці Незалежності України) (19 травня 2021 р., м. Київ); науково-методологічний онлайн семінар «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти» (14 травня 2021 р., м. Київ); X Міжнародний науково-методологічний Інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (24 травня 2021 р., Київ-Хмельницький); науково-методичний семінар «Науково-методичне забезпечення навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в сучасних умовах модернізації освіти» (24 травня 2021 р., м. Київ); науково-практичний семінар «Організація освітнього середовища в Новій українській школі: сучасні підходи та успішний досвід реалізації» (24 травня 2021 р., м. Київ);

– **психолого-педагогічні читання**: XI Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті доктора педагогічних наук, професора Бориса Олексійовича Федоришина «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку» (24 травня 2021 р., м. Київ); IX Всеукраїнські педагогічні читання «Освіта

впродовж життя: вимоги часу», присвячені пам'яті видатного вченого-педагога Олени Степанівни Дубинчук (9 червня 2021 р., м. Київ);

– *віртуальні виставки*: «Видання природничо-математичної тематики у фонді ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського: творчий доробок учених НАПН України» (на відзначення Року математики в Україні та до Всеукраїнського фестивалю науки – 2021); «Дистанційне навчання – перспективна сфера розвитку освіти».

Одним із вагомих напрямів співпраці є *популяризація досягнень науки*, налагодження зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації, формування інноваційної культури в суспільстві. Зокрема, Інститутом педагогіки НАПН України на базі Головної астрономічної обсерваторії НАН України організовано та проведено низку науково-просвітницьких і пізнавально-навчальних заходів.

Аналіз результатів виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 роки засвідчує, що співпраця між вченими НАН України та НАПН України була ефективною, заплановані у Програмі заходи в основному виконано.

Водночас існує низка питань, що потребують подальшого вирішення в рамках спільної діяльності, зокрема:

– поширення досвіду обговорення ключових проблем, змісту і навчання з окремих предметів у закладах середньої освіти, на спільних круглих столах, конференціях тощо вченими відповідних наукових установ НАН України та НАПН України;

– спільний розвиток музейної педагогіки на основі експозицій і презентацій фундаментальних досягнень національної і світової науки, технологій, освіти, культури;

– активізація співпраці вчених НАПН України та установ НАН України щодо розроблення методичних рекомендацій про оперативне використання нової наукової інформації в освітньому процесі;

– налагодження співпраці з науковими інститутами гуманітарного профілю НАН України щодо обміну інформацією, підготовки наукових публікацій, проведення спільних масових заходів, підвищення кваліфікації;

– розширення кола учасників з числа наукової й педагогічної громадськості вебінару «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» з метою визначення напрямів і засобів виконання Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

– поглиблення співробітництва з МАН України з метою розширення консультаційної, наставницької діяльності у підготовці молодими дослідниками наукових праць з проблем у галузі педагогічних наук;

– розширення досвіду виконання спільних міждисциплінарних наукових досліджень та посилення співпраці НАПН України та НАН України з розширення тематики та активізації експериментальної роботи всеукраїнського рівня;

– розширення напрямів міжнародної співпраці з питань апробації та впровадження у професійну підготовку інноваційних технологій навчання та сучасного науково-методичного супроводу освітнього процесу в контексті організації та проведення спільних заходів;

– оновлення формату спільної діяльності в умовах пандемії та карантину;

– регулювання освітнього середовища з урахуванням перспектив соціокультурних трансформацій;

– популяризація, оприлюднення та впровадження в сферу науки та освіти результатів спільної діяльності НАН України та НАПН України, створення окремого веб-ресурсу для їх висвітлення;

– сприяння НАН України та НАПН України розробленню та реалізації державної політики щодо бібліотечної справи в Україні, оновлення її нормативно-правової бази, здійснення спільних проєктів і програм, спрямованих на інноваційний розвиток бібліотечної справи в Україні;

– фінансування створення матеріальної бази біометричного обладнання, апаратурних засобів та нейротехнологій, навчання та підвищення фахової кваліфікації спеціалістів у галузі педагогіки та психології для їхнього залучення до проведення розширених досліджень та тестування.

Співпраця НАПН України з **національними галузевими академіями наук України** здійснюється у межах:

– діяльності Ради президентів академій наук України (далі – Рада президентів), створеної відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яка є постійно діючим колегіальним органом, що об'єднує президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України з метою координації наукової діяльності зазначених академій. На засіданнях Ради президентів розглядалося виконання рішень, зокрема Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій щодо законодавчого забезпечення і шляхи реформування НАН та національних галузевих академій наук України тощо;

– взаємочасті керівного складу академій у роботі їх загальних зборів;

– проведення консультацій щодо підготовки пропозицій з оновлення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;

– спільного проведення Всеукраїнського фестивалю науки;

– активної роботи відповідних відділень і наукових установ.

VIII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

VIII.1. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ТРЕТЬОМУ (ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЗДОБУВАЧІВ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА НАУК

Нормативно-правове забезпечення. На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 27 квітня 2021 р. № 16872/1/1-21 щодо необхідності приведення нормативно-правових актів НАПН України у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності» від 30 березня 2021 р. № 1369-IX Президія НАПН України постановою від 17 червня 2021 р. № 1-2/7-147 ухвалила внесення змін до:

– Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Національній академії педагогічних наук України, затвердженого постановою Президії НАПН України від 17 листопада 2016 р. № 1-2/3-315 (затверджено у новій редакції);

– Положення про конкурсну комісію з відбору виконавців державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів у Національній академії педагогічних наук України, затвердженого постановою Президії НАПН України від 25 травня 2017 р. № 1-2/8-174.

Питання про необхідність приведення нормативно-правових актів НАПН України у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності» від 30 березня 2021 р. № 1369-IX розглянуто на вчених радах наукових установ НАПН України.

У 2021 р. на виконання пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18 грудня 2019 р. № 392-IX та листа МОН України «Про переоформлення ліцензій у сфері вищої освіти» від 14 грудня 2020 р. № 1/9-687 науковими установами НАПН України переоформлено за відповідними рівнями із збереженням ліцензованого обсягу без проходження ліцензування ліцензії на провадження освітньої діяльності за рівнями та спеціальностями, які були дійсні на день набирання чинності Закону.

Загальна чисельність. У цілому кількість докторантів у НАПН України в 2021 р. становила 18 осіб (Додатки, табл. 17), загальна чисельність аспірантів – 292 особи (Додатки, табл. 19). За державним замовленням в аспірантурі наукових установ НАПН України навчалася 52 особи з відривом від виробництва, кількість докторантів становила 12 осіб. За кошти юридичних і фізичних осіб навчалася 240 аспірантів (21 особа – з відривом від виробництва і 219 осіб – без відриву від виробництва) та 6 докторантів.

В умовах карантинних обмежень, запроваджених у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19, підготовка здобувачів ступенів доктора філософії та доктора наук здійснювалася з дотриманням

протиепідемічних заходів, аспіранти і докторанти брали участь у наукових заходах дистанційно за допомогою електронних комунікаційних сервісів (Skype, Zoom, Google Meet, BigBlueButton, Microsoft Teams, Google Classroom).

Виконання планів прийому. Обсяги державного замовлення у 2021 р. на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів через докторантуру становили 10 осіб, на умовах контракту прийнято 2 особи (Додатки, табл. 17). Кількість жінок, прийнятих до докторантури, становить 11 осіб (92 %), з них 9 (90 %) – за державним замовленням, 2 (100 %) – за кошти юридичних і фізичних осіб.

У 2021 р. збільшено прийом до докторантури за державним замовленням у порівнянні з минулим роком на 8 осіб (80 %). Кількість прийнятих до докторантури за кошти юридичних і фізичних осіб зменшилась на одну особу (33 %). У звітному році порівняно з 2020 р. зменшився конкурс на вступ до докторантури НАПН України з двох осіб на одне місце у 2020 р. до 1,3 особи.

До аспірантури за державним замовленням зараховано 17 аспірантів з відривом від виробництва. За кошти юридичних і фізичних осіб до аспірантури прийнято 83 особи (4 особи – з відривом від виробництва і 79 осіб – без відриву від виробництва) (Додатки, табл. 19). Переважну більшість прийнятих до аспірантури становлять жінки – 70 осіб (70 %). З них 8 осіб (47 %) прийнято до аспірантури за державним замовленням, 62 особи (75 %) – за кошти юридичних і фізичних осіб.

Прийом до аспірантури за державним замовленням у порівнянні з 2020 р. збільшено на 11 осіб або на 65 %. Прийом до аспірантури за кошти юридичних і фізичних осіб збільшився на 17 осіб (21 %). Водночас у звітному році порівняно з 2020 р. зменшився конкурс на вступ в аспірантуру за державним замовленням – з 4,3 особи на одне місце у 2020 р. до 2,9.

Випуск аспірантів і докторантів. У звітному році в наукових установах НАПН України завершило навчання 78 аспірантів, серед яких 38 успішно: 26 – із захистом дисертації, 12 – з поданням до захисту (Додатки, табл. 18). Зокрема, за державним замовленням закінчили навчання 16 осіб, серед яких 8 – із захистом дисертації, 3 – з поданням до захисту. Показник ефективності роботи аспірантури за державним замовленням становив 69 %. До закінчення терміну навчання з аспірантури вибули 2 особи.

За кошти юридичних і фізичних осіб аспірантуру закінчили 62 особи, 27 з яких успішно: 18 – із захистом дисертації, 9 – з поданням до захисту. Показник ефективності навчання в аспірантурі наукових установ НАПН України на умовах контракту становив 44 %. Питома вага жінок, які завершили навчання в аспірантурі, від загальної кількості випуску становить 76 %. Відраховано з аспірантури до закінчення терміну навчання 19 осіб, що пов'язано з невиконанням індивідуальних планів роботи або фінансовою неспроможністю аспірантів.

Випуск з докторантури у звітному році становив 11 осіб, за державним замовленням – 10 осіб, за кошти юридичних і фізичних осіб – одна особа (Додатки, табл. 17). Показник ефективності роботи докторантури наукових установ НАПН України за державним замовленням становив 50 %, за кошти

юридичних і фізичних осіб – 0 %. Питома вага жінок, які завершили навчання в докторантурі, від загальної кількості випуску становить 73 %.

У цілому в 2021 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів у порівнянні з 2020 р. зросли: в аспірантурі за державним замовленням – на 29,6 % та за кошти юридичних і фізичних осіб – на 6,5 %, у докторантурі за державним замовленням – на 0,6 %.

Ефективність підготовки в аспірантурі і докторантурі НАПН України у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в наукових установах України – аспірантурі 12,2 %, докторантурі 14,5 %, вища і становить 50 % в аспірантурі, 30 % у докторантурі.

Організаційне забезпечення діяльності аспірантури та докторантури в установах НАПН України. Керівництво наукових установ здійснювало систематичний контроль працевлаштування випускників аспірантури та докторантури, які навчалися за державним замовленням. Зокрема, в НАПН України працевлаштовано 60 % докторантів та 12,5 % аспірантів, у державних закладах освіти – 30 % докторантів, 31 % аспірантів, решта випускників аспірантури працевлаштовано у закладах освіти різних форм власності.

До наукового керівництва аспірантами і консультування докторантів у наукових установах НАПН України залучені 173 провідних фахівці, зокрема 102 доктори наук і 71 кандидат наук. На засіданнях вчених рад систематично аналізується результативність та ефективність роботи наукових керівників і консультантів. В установах дотримується вимога щодо оптимальної кількості одночасно прикріплених до наукового керівника чи консультанта аспірантів, докторантів, здобувачів.

Виклики діяльності аспірантури / докторантури в умовах сьогодення. У 2021 р. актуальними залишилися проблеми, що потребують невідкладної фінансової підтримки:

- збільшення прийому осіб для навчання в аспірантурі та підготовки через докторантуру за державним замовленням. Кількаразове зниження прийому в аспірантуру і докторантуру за державним замовленням, що відбулося в останні роки, перешкоджає системному омолодженню наукових колективів;

- участь аспірантів і докторантів у міжнародній науковій діяльності, насамперед у закордонних конференціях, стажуваннях, послуговування провідними міжнародними наукометричними базами даних, публікування за кордоном мають провадитися відповідно до ініціативи «Відкритої науки та відкритих інновацій» – одного із пріоритетів дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору, затвердженої наказом МОН України від 10 лютого 2021 р. № 167;

- реалізація спільних освітньо-наукових програм, впроваджених двома та більше закладами вищої освіти, на основі академічної мобільності з використанням об'єднаних ресурсів задля підвищення якості дослідницької підготовки.

VIII.2. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) І ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНЯХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти у 2021 р. здійснювалася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституті професійної освіти НАПН України (Додатки, табл. 18).

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Навчання бакалаврів проводилося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (далі – Університет) за п'ятьма спеціальностями у таких галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальність «015 Професійна освіта (Дизайн)»); «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність») (Додатки, табл. 18). Загальна чисельність студентів на початок 2021 р. становила 400 осіб. Випущено 104 бакалаври, зараховано 61 здобувача на навчання за денною і заочною формами.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти. Підготовка у магістратурі Навчально-наукового інституту менеджменту та психології, Центрального інституту післядипломної освіти і Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Університету проводилася за кошти фізичних і юридичних осіб за сімома спеціальностями у таких галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «016 Спеціальна освіта»); «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»); «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»). На початок 2021 р. загалом навчалися 486 студентів, випущено 257 магістрів, зараховано 333 здобувачів.

В Інституті професійної освіти НАПН України здійснюється підготовка магістрів у галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальність «011 Освітні, педагогічні науки») за заочною формою навчання. Випущено 25 фахівців, компетентних з проблемних питань інноваційного розвитку закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти у НАПН України, на кінець звітного року становила 930 ос. Через пандемію COVID-19 організація освітнього процесу в НАПН України в 2021 р. для здобувачів вищої освіти здійснювалися з використанням дистанційних технологій. Навчання організовано із застосуванням електронних освітніх платформ, зручних як для здобувачів вищої освіти, так і для викладачів. Учасники освітнього процесу забезпечувались відповідними навчальними та методичними матеріалами, зокрема, для проведення усіх форм поточного контролю.

VIII.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою

Підвищення кваліфікації кадрів проводилося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті педагогіки, Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна та Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (додатки, табл. 19).

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, зокрема у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти, здійснювалося підвищення кваліфікації за напрямками «Підвищення кваліфікації працівників методичних служб», «Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб», «Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка» та «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта / Педагогіка» за очною, очно-дистанційною, дистанційно-очною, дистанційною і заочною формами навчання.

Загалом в Університеті підвищили кваліфікацію близько 7,5 тис. осіб (з них близько 5 тис. осіб – за кошти державного бюджету) керівників, науково-педагогічних і педагогічних працівників, практичних психологів закладів загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої, післядипломної освіти, навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, районних (міських) методичних кабінетів (центрів), інклюзивно-ресурсних центрів, районних (міських) навчально-методичних центрів (кабінетів, лабораторій) психологічної служби системи освіти тощо.

Підвищення кваліфікації в системі формальної післядипломної освіти Університету проводилося на засадах відкритої освіти та змішаного навчання. Реалізовано широкий спектр моделей організації освітнього процесу, що забезпечило гнучку диференціацію категорій педагогічних, науково-педагогічних і керівних працівників освіти – споживачів послуг з підвищення кваліфікації та їх індивідуальну освітню траєкторію. Усього у підвищенні кваліфікації запроваджено понад 25 моделей організації освітнього процесу за очною, очно-дистанційною (змішаною) та дистанційною формами навчання.

В Інституті педагогіки НАПН України здійснюється підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою. Наказом МОН України від 21 листопада 2019 р. № 986-л інституту надано ліцензії на підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою за спеціальностями «013 Початкова освіта», «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», «014.15 Середня освіта (Природничі науки)». Ліцензований обсяг – 300 осіб.

Згідно з Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженим постановою Кабінету

Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, в Інституті педагогіки НАПН України розпочато безкоштовні курси підвищення кваліфікації для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ, методистів, викладачів, що планують викладати і / або провадять методичну роботу за новим Державним стандартом базової середньої освіти. Програми навчання з математики, інформатики, української мови та літератури, зарубіжної літератури, природничих предметів, мистецтва, історії затверджено вченою радою Інституту педагогіки НАПН України. Станом на грудень 2021 р. на курси зареєстровано понад 8 тис. педагогічних працівників.

Підвищення кваліфікації в **Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** проводилося за освітніми програмами зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», що містять інваріантні та варіативні складники. Інваріантні складники передбачають вивчення обов'язкових модулів, спрямованих на вдосконалення суспільно-гуманітарної, психолого-педагогічної, фахової та організаційно-управлінської професійної компетентності слухачів. Варіативні складники спрямовані на вдосконалення окремих професійних компетентностей. Відповідно до власних потреб і можливостей слухачі курсів підвищення кваліфікації самостійно обирали варіативні змістові модулі, терміни навчання за окремими модулями, форму навчання та варіант навчального плану.

В **Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** за кошти фізичних та юридичних осіб свій кваліфікаційний рівень підвищили 200 осіб за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» та 137 осіб за спеціальністю «053 Психологія». Освітні послуги надавалися за такими програмами: «Психолого-педагогічні технології в освіті дітей з особливими освітніми потребами», «Інноваційні технології моделювання мовлення в умовах психолінгвістичного дефіциту», «Технології корекційно-розвивальної роботи та навчання дітей з кохлеарними імплантами», «Організація корекційної роботи з дітьми з порушеннями слуху», «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору в освітньому середовищі», «Психолого-педагогічні технології в освіті дітей з особливими освітніми потребами», «Послуга раннього втручання для дітей з особливими освітніми потребами», «АВА – міжнародний досвід в Україні», «Рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами з труднощами у навчанні». Курси обсягом (тривалістю) 30 годин / 1 кредит реалізуються у формі лекцій, семінарів, вебінарів, круглих столів, практикумів тощо. Слухачі курсів підвищення кваліфікації забезпечуються відповідною навчально-методичною літературою (програми, посібники, дидактична література та ін.).

VIII.4. РОБОТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВЧЕНИХ РАД

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів у звітному році. У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2021 р. брали участь чотирнадцять спеціалізованих вчених рад, що діяли у

десяти наукових установах НАПН України (Додатки, табл. 22). Протягом 2021 р. у шести підвідомчих установах НАПН України (Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут вищої освіти, Інститут професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти») створено разові спеціалізовані вчені ради для присудження ступеня доктора філософії, в яких відбулося 37 публічних захистів дисертацій.

У звітному році проведено 129 засідань спеціалізованих вчених рад, на яких захищено 144 дисертаційні роботи: 47 докторських і 97 кандидатських (Додатки, табл. 22). У галузі педагогічних наук захищено 75 дисертацій (28 докторських, 47 кандидатських), психологічних наук – 69 дисертацій (19 докторських, 50 кандидатських) (Додатки, табл. 23). Найбільше наукових робіт захищено за спеціальностями: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (12 докторських і 18 кандидатських), 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія (2 докторські і 20 кандидатських).

У 2021 р. кількість захищених дисертаційних робіт порівняно з минулим роком збільшилась на 74 (42,6 %), у тому числі на 20 докторських (42,5 %) і 54 кандидатські (55,7 %) дисертацій (Додатки, табл. 24).

Найбільшу чисельність здобувачів наукового ступеня доктора наук становили працівники закладів вищої освіти – 44,7 %, кандидата наук – працівники інших установ – 42,3 %, працівники закладів вищої освіти – 34,0 % (Додатки, табл. 25). На здобуття наукового ступеня доктора філософії найбільше претендували випускники аспірантур наукових установ НАПН України (70,3 %), 13,5 % – працівники закладів вищої освіти, 10,8 % – працівники наукових установ НАПН України.

Теми дисертаційних досліджень наведено у «Переліку тем дисертаційних досліджень, захищених в установах НАПН України у 2021 р.».

VIII.5. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖВІДОМЧОЇ РАДИ З КООРДИНАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (далі – Міжвідомча рада) здійснювала свою діяльність відповідно до частини третьої статті 18 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», згідно з яким на НАПН України покладено функції координації досліджень у відповідних галузях науки і техніки, зокрема: «01 Освіта / педагогіка», «05 Соціальні і поведінкові науки», «23 Соціальна робота», а також Закону України «Про вищу освіту», Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки, Статуту НАПН України.

Міжвідомча рада розглядала теми дисертаційних досліджень відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 53, згідно з Положенням

про Міжвідомчу раду з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, затвердженим постановою Президії НАПН України від 23 червня 2016 р. № 1-2/9-175.

Міжвідомча рада діяла у складі 80 осіб, які входять до чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями. Нині членами Міжвідомчої ради є 25 дійсних членів, 8 членів-кореспондентів НАПН України, 42 представники 29 закладів вищої освіти, 38 учених із наукових установ НАПН України, інших установ. Міжвідомчу раду очолює акад. О.М. Топузов.

За звітний період до Міжвідомчої ради звернулося 78 наукових установ, зокрема підвідомчих установ НАПН України, педагогічних закладів вищої освіти, закладів вищої освіти непедагогічного профілю (аграрних, військових, економічних, медичних, технічних, юридичних та інших), де досліджуються проблеми у галузях освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології).

У 2021 р. відбулося 5 онлайн засідань Міжвідомчої ради за секціями зі спеціальностей і спеціалізацій, а також 5 засідань її бюро.

Аналіз кількісних показників. Загалом на розгляд до Міжвідомчої ради надійшло 307 тем дисертаційних досліджень, зокрема тем здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота» – 251, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» – 56.

Члени Міжвідомчої ради здійснювали значну консультативну роботу із здобувачами наукових ступенів доктора філософії, доктора наук, їх науковими керівниками та консультантами щодо визначення проблематики і формулювання тем дисертаційних досліджень. Скориговано 62,2 % поданих на розгляд тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 49,0 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії у галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота» та відповідно 75,0 % і 54,2 % тем у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (табл. VIII.1).

Крім того, членами Міжвідомчої ради надано консультації щодо коригування та уточнення 151 теми дисертаційних досліджень у галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «23 Соціальна робота», 27 тем у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки».

Секція Міжвідомчої ради за спеціалізаціями «теорія і методика професійної освіти», «теорія і методика управління освітою» (керівник секції – акад. В.І. Луговий; заступник керівника секції – акад. Н.Г. Ничкало).

За звітний рік секцією розглянуто найбільше тем дисертаційних досліджень, що надійшли до Міжвідомчої ради (167), з-поміж яких здобувачів ступеня доктора наук – 26.

Пріоритетними у дисертаційних дослідженнях здобувачів наукового ступеня **доктора наук** залишаються проблеми підготовки вчителів закладів загальної середньої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти. У центрі уваги дослідників – система підготовки вчителів географії, біології та історії в

**Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих
Міжвідомчою радою з координації досліджень
у галузі освіти, педагогіки і психології у 2021 р.**

Кількість тем досліджень		У галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота»				У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)			
		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук	
		усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
Усього розглянуто		45	100,0	206	100,0	8	100,0	48	100,0
у т. ч.	узгоджено	10	22,2	62	30,0	2	25,0	20	41,6
	скориговано	28	62,2	101	49,0	6	75,0	26	54,2
	запропоновано уточнити	7	15,6	43	21,0	—	—	2	4,2

університетах України. Значну увагу здобувачі приділили вивченню зарубіжного досвіду підготовки фахівців з економіки у Фінляндії та Польщі, з реклами та соціальних працівників у Канаді. Актуальною для дослідників є тематика підготовки фахівців дошкільної освіти, зокрема проблеми реалізації ідей педагогіки партнерства у професійній діяльності її працівників. Досліджуються також проблеми формування професійної компетентності фахівців з технологій медичної діагностики та лікування, моделювання дослідницької діяльності майбутніх магістрів педагогічної освіти та професійної компетентності майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей щодо роботи з молоддю.

У звітному році на розгляд секції подано 141 тему дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії, зокрема 130 за спеціалізацією «теорія і методика професійної освіти», 11 за спеціалізацією «теорія і методика управління освітою».

Значну частину досліджень здобувачів наукового ступеня **доктора філософії** за спеціалізацією «теорія і методика професійної освіти» присвячено розв'язанню проблем професійної підготовки майбутнього вчителя. Так, вивчається готовність учителів біології до навчально-дослідницької діяльності у закладах загальної середньої освіти, до реалізації вчителями початкової школи синергетичного підходу та застосування цифрових технологій у професійній діяльності.

Слід виокремити дослідження щодо підготовки фахівців дошкільної освіти, кількість і якість яких зросли згідно з вимогами сучасної освітньої галузі. Майбутні доктори філософії досліджують проблеми застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, розвитку творчої активності та професійної культури у процесі методичної підготовки в університетах, підготовки магістрів дошкільної освіти до реалізації екологічних проєктів.

Одним із пріоритетних напрямів досліджень у галузі знань «01 Освіта / педагогіка» залишається підготовка фахівців в інших країнах. Досліджується система підготовки вчителів рідної мови у Швеції, професійна підготовка фахівців комп'ютерних спеціальностей у Великій Британії, підготовка вчителів музики у закладах освіти КНР тощо. Актуальними для дослідників є проблеми формування професійної компетентності фахівців у різних галузях економіки: формування професійної компетентності з інженерної графіки у бакалаврів промислового дизайну, базових професійних компетентностей майбутніх магістрів хімії, бакалаврів-технологів в аграрних коледжах; формування організаційної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних Сил України тощо.

Лише 11 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії надійшли на розгляд Міжвідомчою радою за спеціалізацією «теорія і методика управління освітою» (удвічі менше, ніж минулого року). Майбутні вчені досліджують процеси державно-громадського управління розвитком загальної середньої освіти в регіоні, управління якістю загальної середньої освіти в об'єднаній територіальній громаді та ін.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «012 Дошкільна освіта», «231 Соціальна робота», спеціалізаціями «загальна педагогіка та історія педагогіки», «теорія і методика виховання», «дошкільна педагогіка», «соціальна педагогіка» (керівник секції – акад. О.В. Сухомлинська, заступник керівника секції – акад. І.Д. Бех).

У 2021 р. секцією розглянуто 50 тем дисертаційних досліджень, із них на здобуття наукового ступеня доктора наук – 12.

Секція стала другою за кількістю розглянутих за звітний період тем дисертаційних досліджень з освітніх, педагогічних наук. Переважали дослідження за спеціалізацією «загальна педагогіка та історія педагогіки».

Історико-педагогічні дослідження майбутніх **докторів наук** у галузі знань «01 Освіта / педагогіка» спрямовані на вивчення проблем реформування багаторівневого простору вищої освіти кінця ХХ – початку ХХІ століття, формування національної самосвідомості студентської молоді в громадській діяльності тощо.

За звітний період секція розглянула 50 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня **доктора філософії**. Як і в попередні роки, у дисертаціях досліджується проблематика загальної педагогіки, історичних етапів розвитку педагогічної освіти, аспекти порівняльної педагогіки та науково-педагогічна діяльність діячів педагогічної науки і практики.

Серед історико-педагогічних досліджень необхідно виокремити ті, що спрямовані на вивчення домашньої освіти та освітньо-культурної діяльності священників на Волині у другій половині XIX – на початку XXI століття, розвиток загальної середньої освіти України наприкінці XX – на початку XXI століття, особливостей освіти в пенітенціарних закладах України, проблематики педагогічної майстерності вчителя у доробку і діяльності вітчизняних педагогів В.О. Сухомлинського та І.А. Зязюна.

У значній частині дисертаційних досліджень аналізується зарубіжний досвід: тенденції реформування шкільної освіти Фінляндії, розвиток середньої і вищої освіти національних меншин Румунії, педагогічні умови забезпечення підручниками шкіл Франції, Німеччини тощо.

У звітному році на розгляд Міжвідомчою радою подано 9 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії з теорії і методики виховання. Заслужують на увагу дослідження проблем військово-патріотичного виховання старшокласників, морального виховання дітей у виправних колоніях України, розвитку моральної стійкості майбутніх офіцерів Збройних Сил України.

За спеціалізацією «соціальна педагогіка» майбутні вчені вивчають питання соціально-правової допомоги жінкам у центрах соціальних служб, благодійних і громадських організаціях; маніпулятивних проявів у міжособистісних стосунках студентської молоді; деструктивних впливів інтернет-середовища на учнівську молодь та ін. З дошкільної педагогіки досліджується розвиток пізнавальної активності дітей шестирічного віку засобами цифрових технологій, розвиток їх зв'язного мовлення засобами мультимедіа.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», спеціалізаціями «теорія та методика навчання (з галузей знань)», «теорія навчання», «інформаційно-комунікаційні технології в освіті» (керівник секції – акад. О.І. Ляшенко, заступник керівника секції – акад. Н.М. Бібік).

Членами секції розглянуто 26 тем дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора наук і доктора філософії, зокрема 3 теми дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора наук і 26 тем – на здобуття ступеня доктора філософії, з яких 18 – з теорії та методики навчання.

Здобувачі наукового ступеня **доктора наук** за спеціалізацією «теорія та методика навчання (з галузей знань)» спрямували свої дослідження на розроблення системи формування технічної культури фахівців з управління судновими технічними системами і комплексами у процесі неперервної освіти, дидактичних умов формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики, дидактичної системи змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Більшість досліджень здобувачів наукового ступеня **доктора філософії** з теорії та методики навчання зосереджено на проблемах методики навчання української мови іноземних студентів, української літератури у закладах

загальної середньої освіти, навчання фізичних вправ студентів з ослабленим здоров'ям; методики оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі занять ігровими видами спорту тощо.

Порівняно з минулим роком дещо збільшилася кількість розглянутих Міжвідомчою радою тем дисертаційних досліджень за спеціалізацією «теорія навчання», що надійшли переважно з Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Зокрема досліджуються умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології, застосування фітнес-технологій у фізичному вихованні учнів закладів загальної середньої освіти та ін.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «053 Психологія», «016 Спеціальна освіта» (керівник секції – акад. С.Д. Максименко, заступник керівника секції – чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

У 2021 р. секція розглянула 56 тем дисертаційних досліджень з психології і спеціальної освіти. Переважала, як і в попередні роки, тематика досліджень за спеціалізацією «педагогічна та вікова психологія».

Члени секції розглянули 8 тем дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня **доктора наук**. Пріоритетною для науковців залишається проблематика досліджень за спеціалізаціями «педагогічна та вікова психологія» та «соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

Так, об'єктом дослідження вчених з педагогічної та вікової психології є особистість в період дорослішання, особистість педагога в процесі формування функціонально-рольових моделей його поведінки у закладах дошкільної і загальної середньої освіти, психологія розвитку педагогічної майстерності вчителя. Дослідження за спеціалізацією «соціальна психологія; психологія соціальної роботи» спрямовані на вивчення проблем розвитку професійної ідентичності молоді в умовах трансформаційного соціуму, національної безпеки в сучасному суспільстві, мотивування особистості до взаємодії з інформаційним простором тощо.

За звітний період членами секції розглянуто 48 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня **доктора філософії**, більшість із яких (24) – з педагогічної та вікової психології. Аналіз поданих на розгляд тем засвідчує, що пріоритетним для майбутніх учених є вивчення проблематики юнацького віку: формування резильєнтності в осіб юнацького віку, їх психологічної готовності до майбутнього батьківства та розвитку емоційного інтелекту, гендерних особливостей мотиваційних чинників досягнення успіху в пізній юності, формування фрустраційної толерантності у молоді та ін.

За спеціалізацією «соціальна психологія; психологія соціальної роботи» секція розглянула 12 тем дисертаційних досліджень, спрямованих на розв'язання актуальних соціально-психологічних проблем суспільства, передусім молоді. Це протидія кібербулінгу серед студентської молоді, толерантність як психологічний ресурс суб'єктивного благополуччя молодих людей, психологічні особливості соціальної зрілості майбутніх фахівців правоохоронної діяльності, соціально-психологічні особливості життєстійкості молоді в умовах проблемногенного соціуму тощо.

Вагомою є частка тем дисертаційних досліджень з психології діяльності в особливих умовах. Майбутні доктори філософії вивчають особливості психологічного самозахисту військовослужбовців Збройних Сил України від негативного впливу медіаперцептивної комунікації, психологічні особливості психологічної адаптації військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України, розвиток фрустраційної толерантності військовослужбовців у процесі підготовки до бойових дій та ін.

У 2021 р. узгоджено також поодинокі теми за спеціалізаціями «загальна психологія, історія психології», «медична психологія», «юридична психологія». Не було подано на розгляд Міжвідомчою радою тем дисертаційних досліджень за спеціалізаціями «психологія праці», «інженерна психологія», «спеціальна психологія», «психофізіологія», «політична психологія».

За звітний період Міжвідомча рада розглянула 6 тем дисертаційних досліджень за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» (3 на здобуття наукового ступеня доктора наук).

У центрі уваги дослідників – проблеми формування ключових компетентностей учнів з порушеннями інтелектуального розвитку та їх соціалізація в суспільстві. Майбутні вчені також вивчають проблеми дітей з інтелектуальними порушеннями розвитку мовлення, соціальні уявлення дітей з особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку.

IX. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Міжнародне співробітництво та інтеграція освіти і науки є невід'ємним складником нової системи європейських та глобальних зв'язків і відносин, про що свідчить співдружність українських освітян і вчених на новому етапі освітньої політики, принципи якої покладено в основу Стратегії інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки.

У 2021 р. підвідомчі установи НАПН України брали активну участь у реалізації понад 40 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів. Продовжувалася наукова співпраця з 36 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн світу, почесними докторами НАПН України – представниками закладів вищої освіти зарубіжних країн, науковими установами і закладами освіти багатьох країн світу (Австралія, Австрія, Болгарія, Бразилія, Естонія, Ізраїль, Індія, Іспанія, Казахстан, Камбоджа, Канада, Катар, Киргизстан, Китай, Корея, Латвія, Литва, Мексика, Молдова, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словаччина, США, Таджикистан, Туреччина, Угорщина, Узбекистан, Фінляндія, Франція, ФРН, Хорватія, Чехія, Швеція, Японія) як у межах 33 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо підвідомчими установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями і фондами.

З метою здійснення співпраці в межах проєктів і програм, що сприятимуть реалізації місії закладів вищої освіти та НАПН України, зокрема в галузі сучасних підходів до досліджень у сфері освіти і науки, інтернаціоналізації вищої освіти, інноваційних технологій в галузі викладання та навчання, НАПН України укладено 4 меморандуми про співпрацю із зарубіжними партнерами: Представництвом німецької (неурядової) організації «Німецьке об'єднання народних університетів» (DVV International) в Україні; Національною академією освіти імені І. Алтинсаріна Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан; Товариством з обмеженою відповідальністю «Всесвітній торгівельний центр (США) у Києві»; Громадською організацією «Інститут лідерства, інновацій та розвитку» (Еразмус +).

Підвідомчі установи НАПН України та окремі вчені здійснюють експертну діяльність і є членами понад 50 міжнародних організацій, зокрема: Благодійного фонду «Східноєвропейська місія», Благодійної організації «Фонд «Асперн», Всесвітньої ради з питань обдарованих і талановитих дітей, Всесвітньої федерації психічного здоров'я, Глобального союзу науковців за мир, Європейської асоціації медіа та інформаційної освіти, Європейської асоціації освіти дорослих, Європейської мережі з організаційної психології та психології праці, Європейської ради з питань високих здібностей, Європейської

академії природничих наук, Європейської спільноти з вивчення травматичного стресу, Європейської асоціації психотерапії, Європейської конфедерації психоаналітиків і психотерапевтів, Європейської асоціації психодрами, Європейської федерації психологів, Міжнародної асоціації з економічних досліджень, Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я «МАКБЕЗ», Міжнародного товариства політичної психології, Міжнародної ради психологів, Міжнародної асоціації прикладної психології, Організації з безпеки та співпраці в Європі, Східноєвропейської федерації наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, «Україна та українці за кордоном» тощо.

Наукові та науково-педагогічні працівники є головними редакторами, членами редколегій майже 60 зарубіжних наукових видань, що входять до науко-метричних баз даних. У зарубіжних наукових виданнях опубліковано понад 150 наукових праць учених наукових установ НАПН України.

Наукові працівники підвідомчих установ взяли участь у роботі понад 1000 онлайн офлайн міжнародних наукових заходів і спільно зі своїми зарубіжними партнерами організували і провели в Україні та за кордоном понад 100 міжнародних симпозіумів, конференцій, семінарів, круглих столів тощо.

Підвідомчі установи НАПН України взяли участь у трьох міжнародних спеціалізованих виставках: «Сучасні заклади освіти – 2021», «Іноватика в сучасній освіті – 2021», «Освіта та кар'єра – 2021», у ході роботи яких організовано та проведено заходи за участі наукових, науково-педагогічних працівників, освітян-практиків, працівників органів управління освітою різних рівнів, зацікавленої громадськості.

Вийшов з друку Польсько-український науковий щорічник «Професійна та неперервна освіта» (випуск 5), до складу редакційної колегії якого входять відомі українські і польські вчені, готується до друку його 6 випуск.

У межах укладеної Угоди між ЮНЕСКО та НАПН України при Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна діє Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», метою діяльності якої є забезпечення інтегрованої системи здійснення досліджень, професійної підготовки з проблем педагогіки та освіти дорослих, що сприяє співпраці наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників НАПН України з науковими інституціями та закладами вищої освіти Європи, Північної Америки, інших регіонів світу. У 2021 р. відповідно до звіту про діяльність Кафедри ЮНЕСКО за попередні 4 роки отримано позитивне рішення Сектору освіти UNITWIN/UNESCO Chairs Programme щодо продовження діяльності Кафедри до 2024 р. Головним офісом UNESCO, зокрема міжнародними рецензентами звіту, схвалено не лише широку діяльність в освітньо-науковій, проектній, видавничій, інформаційно-комунікаційній, культурно-організаційній сферах, а також щорічну участь у міжнародних заходах UNESCO та високу результативність проведеної роботи. Діяльність Кафедри висвітлювалась у періодичній пресі, наукових виданнях і на її сайті.

Вийшли друком два номери Вісника Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ», включеного до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»). До редакційної колегії Вісника, що індексується в базах даних WorldCat, Crossref, входять представники закладів вищої освіти США, ФРН, Чехії.

Здійснено переклад англійською та німецькою мовами для розповсюдження серед дипломатичних представництв іноземних держав, міжнародних організацій і фондів в Україні, міністерств і наукових інституцій за кордоном Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, присвяченої 30-річчю незалежності України, за редакцією президента НАПН України акад. В.Г. Кременя.

Про основні напрями міжнародної діяльності в контексті сучасних європейських та американських підходів до інтернаціоналізації провідних дослідницьких установ і їхньої успішної інтеграції до європейських і глобальних академічних структур акад. В.Г. Кременем підготовлено статтю «Міжнародні зв'язки як важливий напрям діяльності Національної академії педагогічних наук України» до журналу «Україна дипломатична».

З метою обговорення питань налагодження та активізації двосторонньої співпраці та підписання відповідних документів відбулися зустрічі президента НАПН України акад. В.Г. Кременя з керівниками дипломатичних місій в Україні, міжнародних організацій та зарубіжних партнерських наукових установ: з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Казахстан в Україні Дарханом Амановичем Калетаєвим; ZOOM з почесними докторами НАПН України, громадянами Португалії та ФРН; з керівництвом Національної академії освіти імені І. Алтинсаріна Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан з метою підписання відповідного Меморандуму про співпрацю; з керівниками Всесвітнього торгівельного центру (США) в Києві, з Його Королівською Високістю Дому Дуарте Піо, герцогом Португалії, герцогом Браганси; з Джессікою Зихович, директором Представництва Інституту міжнародної освіти в Україні та офісу Програми імені Фулбрайта.

У 2021 р. **Інститутом педагогіки НАПН України** спільно з центральними органами виконавчої влади, науковими установами та закладами вищої освіти України, Білорусі, Казахстану, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії, Туреччини організовано і проведено 17 міжнародних наукових заходів (конференції, семінари, симпозіуми), зокрема Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Світ дидактики: дидактика у сучасному світі», V Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021, інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації», V Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти».

У межах документів про співпрацю між інститутом та Академією технологій (Латвія) проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Суспільство. Інтеграція. Освіта»; з Lumen Association (Румунія), однією з провідних науково-дослідних установ, що забезпечує науково-методичне

підґрунтя розвитку сучасної педагогічної науки в Західній Європі. Наукові працівники інституту здійснювали рецензування статей до румунських наукових журналів «Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences», «Postmodern Openings», «Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala» (Web of Science) та є членами редакційної ради наукового журналу «Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences», що входить до науко-метричних баз ERIH PLUS, CEEOL, J-GATE, CrossRef, CrossCheck, Google Scholar, Ideas RePeC, Econpapers, Socionet, KVK, WorldCat, ICI Journals Master List – Index Copernicus.

Упродовж 2021 р. вчені інституту взяли участь у 220 міжнародних науково-практичних заходах, які проводилися в Австрії, Болгарії, Великій Британії, В'єтнамі, Ізраїлі, Іспанії, Італії, Латвії, Канаді, Польщі, Португалії, США, Туреччині, Україні, ФРН, Хорватії, Японії, що сприяло розвитку співпраці інституту з науковими інституціями та поширенню наукової інформації, зокрема: у Міжнародній онлайн конференції викладачів Вальдорфських шкіл «Формування індивідуальності молодшої людини у курсі навчальних предметів старшої школи» (ФРН), в якій взяли участь 268 учасників з 37 країн; в онлайн засіданні Міжнародної ради Вальдорфської / Штайнер освіти «Гаазьке коло» (Дорнах, Швейцарія); у Сьомій сесії наради сторін Орхуської конвенції під егідою ЄЕК ООН (Швейцарія); у щорічній зустрічі Орхуських центрів під егідою ОБСЄ (Австрія).

Наукові та науково-педагогічні працівники інституту взяли участь у Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2021», у межах якої підготовлено експертні висновки щодо якості конкурсних робіт у тематичній номінації «Упровадження державних стандартів освіти»; у конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» XIII Міжнародної виставки «Іноватика в сучасній освіті – 2021». За розробку «Комплект дидактичних і методичних засобів компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи» його авторів відзначено почесною нагородою «Національне визнання наукових досягнень».

Інститутом продовжено роботу в межах 7 проєктів і 2 програм: «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» за напрямом Жана Моне програми «Еразмус+» (2020-2023 рр.), у ході реалізації якої розроблено 3 програми підвищення кваліфікації для вчителів «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів»; організовано й проведено «Літню школу для вчителів математично-природничого циклу». Вчені інституту є консультантами міжнародного проєкту «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів, і мови меншин в Україні» за ініціативи та підтримки МОН України спільно з Радою Європи, упровадження якого здійснюється в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018-2022 рр. і базується на конкретних рекомендаціях двох органів моніторингу Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин та Європейської хартії регіональних мов або мов меншин; у реалізації проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів за підтримки посольств США та Великої Британії у партнерстві з МОН України та

Академією української преси; у програмі міжнародного триетапного підвищення кваліфікації педагогічних працівників «ЕдМандри-Швеція: вивчення та впровадження через інструмент шведського освітнього досвіду»; у програмі підготовки тренерів з медіаграмотності Академії української преси за підтримки Харківської філії Фонду Конрада Аденауера (ФРН); у навчанні в «Осінній школі творців сучасних освітніх матеріалів для Нової української школи», навчанні на фінсько-українському курсі «Новий український підручник. Методи та інструментарій оцінювання якості навчальної літератури для нової української школи» у межах проєкту «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»), що фінансується Міністерством закордонних справ Фінляндії, ЄС і спрямований на підтримку Нової української школи; у проєкті організації GIZ (ФРН) «EU Assosiation Lab» як експерт, автор-розробник навчальних матеріалів, тренер з підготовки матеріалів для учнів «Школярам про стале споживання» та проєкті «Кліматична освіта та освіта про навколишнє середовище для учнів початкових класів», що реалізується Фондом Local Cooperation (місцева співпраця) Посольства Фінляндії в Україні та Всеукраїнською ГО «Жива планета».

Вчені інституту є членами міжнародних громадських організацій, зокрема Громадської організації «Європейська освіта і наука в Україні» та Європейської організації викладачів, I Міжнародної конференції з математики, наукової та технологічної освіти; наукової асоціації «Європейська асоціація досліджень освіти і підготовки» (Бельгія), наукового товариства «Суспільство для культури і наукового прогресу в Центральній і Східній Європі» (Угорщина), наукової асоціації викладачів слов'янських країн (Болгарія), наукової асоціації «Українська асоціація дослідників освіти», Асоціації Вальдорфських ініціатив в Україні.

Троє вчених пройшли підвищення кваліфікації та стажувалися в Європейській академії наук і досліджень (ФРН); за програмою «Тенденції в освіті та соціальній роботі в США. Вища освіта: соціокультурний вимір» (США); у роботі онлайн-школи «Digital-trainer: антитіла до інфодемії (практичні онлайн-інструменти для дистанційного навчання медіа грамотності)» за підтримки Фонду Фрідріха Науманна «За Свободу» (ФРН); підвищенні кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників ЗВО та працівників закладів освіти за темою «Інноваційні методи дистанційного навчання з використанням платформ Zoom та Moodle».

Основними завданнями **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** при здійсненні міжнародного наукового співробітництва у 2021 р. були: реалізація положень договорів про співпрацю із зарубіжними науковими і науково-освітніми установами; реалізація спільних науково-освітніх проєктів; стажування та підвищення кваліфікації за кордоном; організація проведення міжнародних наукових заходів в Україні та за кордоном; участь у міжнародних наукових заходах; співпраця із зарубіжними вченими у підготовці наукових видань; співпраця з міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; дослідження сучасних світових

тенденцій розвитку психології; вивчення, узагальнення та використання зарубіжного наукового досвіду.

У формі очних та заочних зустрічей здійснювалась професійна взаємодія-діалог з ученими та практиками 35 країн (Австралія, Австрія, Азербайджан, Болгарія, Болівія, Велика Британія, Вірменія, Греція, Грузія, Еквадор, Естонія, Іспанія, Італія, Казахстан, Канада, Киргизстан, Латвія, Литва, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Панама, Польща, Португалія, Румунія, США, Таджикистан, Туреччина, Угорщина, Узбекистан, Фінляндія, Франція, Чехія, Японія).

У межах реалізації положень 25 договорів про науково-освітню співпрацю із закладами освіти, науковими установами, культурно-освітніми центрами, міжнародними асоціаціями та товариствами, громадськими об'єднаннями 11 країн (Австрія, Іран, Киргизстан, Китай, Латвія, Литва, Молдова, Польща, Франція, ФРН, Узбекистан) проводилися спільні наукові дослідження; організовувалися спільні наукові заходи; здійснювалась підготовка спільних наукових публікацій, рецензування видавничої продукції; підвищення професійної кваліфікації психологів тощо.

Наукові працівники інституту досліджували світові тенденції розвитку освіти, педагогіки і психології, оцінювали рівень розвитку відповідних галузей в зарубіжних країнах та поширювали їхній досвід в Україні. Зокрема проаналізовано зарубіжний досвід дослідження проблеми психологічного здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19; стратегії та програми забезпечення психічного здоров'я в Європі та США; досліджено світові тенденції та сучасний стан наукових уявлень щодо проблеми особистісної і професійної життєстійкості людини, стосовно особистісно-ціннісних відмінностей обдарованих осіб, результатами яких стали методичні посібники та статті, надруковані у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях, збірниках наукових праць. Розроблено та стандартизовано англomовну версію психодіагностичної методики «Опитувальник професійної життєстійкості», що надає можливість визначити загальний рівень професійної життєстійкості, ступінь вираженості його трьох складових (рівень професійної включеності, контролю, прийняття виклику) та чотирьох компонентів (рівні емоційного, мотиваційного, соціального та професійного компонентів).

Регулярне висвітлення актуальних проблем розвитку організаційної психології та психології праці здійснювалося в Інформаційному бюлетені Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці (ENOP), редактором якого упродовж понад 15 років є акад. Л.М. Карамушка. У звітному році підготовлено 2 випуски ENOP Newsletter, інформація про які регулярно висвітлюється на сайті інституту та у Facebook, забезпечуючи доступ до найбільш важливих аспектів розвитку організаційної психології.

Лабораторія організаційної та соціальної психології виступила одним із організаторів міжнародного круглого столу «Розвиток психології в Україні та Польщі (до 30-річчя незалежності України)». Круглий стіл сприяв обміну підходами польських та українських учених до діагностики складних психологічних проблем сьогодення, зокрема, обумовлених пандемією

COVID-19, та розроблення психологічних технологій щодо їх вирішення. За результатами круглого столу прийнято рекомендації, що стосуються перспектив взаємодії українських і польських психологів у вирішенні актуальних проблем сьогодення.

Лабораторією консультативної психології та психотерапії в межах проведення X Міжнародної науково-практичної конференції «Психодрама вплетена в життя» прийнято дві іноземні делегації з Угорщини, представників міжнародної організації «Європейська асоціація психодрами (PAfE)». Під час проведення конференції 137 (волонтери та фахівці, які мають досвід психологічного консультування та психотерапії) підвищили свою кваліфікацію.

Упродовж 2021 р. понад 20 працівників інституту стажувалися та підвищили кваліфікацію в Австрії, Болгарії, Киргизстані, Литві, ФРН, Польщі, США, Угорщині.

У звітний період вчені інституту взяли участь у реалізації 4 міжнародних науково-освітніх проєктів: проведено останній етап Українсько-литовського проєкту «Сприяння соціальній інтеграції громадян, постраждалих від конфлікту на Сході України» спільно з Клайпедським університетом (Литва), у межах якого проведено терапевтичний табір та Міжнародну науково-практичну конференцію «Допомога людині в турбулентних обставинах: досвід міжнародного проєкту»; підготовлено та реалізовано освітній проєкт Європейської асоціації організаційних психологів та психологів праці, у межах якого проведено Міжнародний семінар «Технології зміцнення психологічного здоров'я персоналу», за його результатами англійською мовою підготовлено спеціальний випуск журналу «Організаційна психологія, Економічна психологія»; трирічному норвезько-українському проєкту у сфері охорони здоров'я, основна мета якого – підтримка структурних реформ у секторі охорони здоров'я України, редагування українського перекладу з норвезької мови методичного посібника для груп психологічної підтримки «Психологічна підтримка для людей, які втратили близьких внаслідок самогубства» та підготовка 5 відеороликів з викладом п'ятиденного тренінгу «Восьмикрокова програма щодо роботи з втратою та горем»; проєкт «Підтримка Міністерства у справах ветеранів у соціальній та психологічній реабілітації населення, яке постраждало внаслідок конфлікту» та «Посилення спроможності Міністерства внутрішніх справ надавати психологічну підтримку в надзвичайних ситуаціях», що впроваджується ОБСЄ в Україні у співпраці з Міністерством у справах ветеранів та Міністерством внутрішніх справ України, в межах яких проведено 5 тренінгів і 8 круглих столів.

У звітний період проведено 23 міжнародних наукових заходи в Україні (в «реальному», он-лайн та гібридному режимі) із залученням фахівців 23 країн (Австралія, Азербайджан, Болівія, Велика Британія, Грузія, Еквадор, Ізраїль, Індія, Італія, Казахстан, Канада, Колумбія, Куба, Литва, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Польща, Румунія, Словаччина, США, Угорщина, Узбекистан).

У 2021 р. близько 100 наукових працівників інституту взяли участь (очно або заочно) у 80 міжнародних наукових заходах (конгресі, симпозіумі, конференціях, навчально-методичних семінарах, круглому столі, засіданнях

міжнародних організаційних комітетів та ін.), що проводились в онлайн режимі у 27 країнах (Австралія, Австрія, Болгарія, Велика Британія, Вірменія, Грузія, Іспанія, Італія, Казахстан, Канада, Киргизстан, Литва, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Панама, Польща, Португалія, Румунія, США, Таджикистан, Туреччина, Угорщина, Узбекистан, Франція, Чехія, Японія).

З науковими установами, закладами вищої освіти, інформаційними центрами, бібліотеками і музеями, міжнародними організаціями і фондами в Україні та за її межами здійснювався обмін такими друкованими виданнями та іншими видами інформації: 32 випуском видань «Технології розвитку інтелекту», «Організаційна психологія. Економічна психологія», «Психологічний часопис», «Психологія і особистість», «Проблеми сучасної психології», «Освіта та розвиток обдарованої дитини», а також збірником наукових праць «Проблеми сучасної психології», що входить до майже 30 міжнародних наукометричних і реферативних баз даних; 8 випусками спільних з освітніми організаціями за кордоном наукових видань «Фундаментальні та прикладні дослідження в практиці провідних наукових шкіл» (Велика Британія), «Акцентна графіка, комунікації та видавнича справа» (Канада), «Американський журнал фундаментальних, прикладних та експериментальних досліджень» (США), що входять до 22 міжнародних наукометричних баз даних; Інформаційним бюлетенем Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці (ENOP Newsletters), що розповсюджується у провідних європейських університетах понад 30 країн світу.

Учені інституту є членами наукових рад 8 зарубіжних наукових журналів, що видаються у Канаді, Литві, Польщі, Франції, США; 14 – членами 17 міжнародних товариств, асоціацій, організацій і фондів, активно взаємодіють з 28 міжнародними громадсько-професійними організаціями, що здійснюють діяльність за різними напрямками у сфері освіти, гуманітарних наук, психології. На базі Інституту діє представництво організації «Глобальний союз науковців за мир».

У подальшому з метою активізації існуючих та налагодження нових міжнародних наукових зв'язків Інститут планує розроблення та реалізацію міжнародних проєктів, підготовку статей до журналів, що входять до наукометричних баз даних SCOPUS, WEB of Science; розширення співпраці із зарубіжними організаціями та окремими науковцями в різних сферах психології, зокрема щодо розроблення нових психодіагностичних методик різними мовами та паралельного проведення спільних емпіричних досліджень; активізацію міжнародних наукових зв'язків за допомогою спеціалізованих online-ресурсів, таких як ResearchGate у зв'язку з карантинними заходами, пов'язаними з пандемією COVID-19; здійснення відповідних заходів щодо виділення державного фінансування на зарубіжні відрядження, обладнання, послуги зв'язку, публікації результатів досліджень у науко-метричних виданнях, стажування у зарубіжних наукових центрах тощо.

У 2021 р. наукові та науково-педагогічні працівники **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** співпрацювали із спорідненими науковими установами та закладами вищої

освіти інших держав і налагоджували нові зв'язки. Функції інституту полягали в організації та проведенні міжнародних науково-практичних заходів; наукових стажуваннях за кордоном; публікації спільних наукових видань; участі співробітників у редакційних колегіях наукових видань за кордоном та участі зарубіжних учених у редколегіях збірників наукових праць, що видаються в Україні. Вчені брали участь у міжнародній діяльності як експерти Ради Європи, члени Наукової ради докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «Спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика).

Продовжувалась співпраця з Турецькою громадською організацією культури та освіти українців у Конії з питань освіти дітей у зарубіжжі, зокрема впровадження курсу «Людина. Родина. Світ» у діяльність суботніх шкіл Туреччини. З метою посилення співпраці з діаспорою підписано Меморандум про співпрацю з Українським вільним університетом (ФРН).

Плідна співпраця здійснювалася з іноземними членами НАПН України, зокрема з Ф. Шльосеком, головою наукового товариства «Польща-Україна», директором Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської (Польща), який є членом наукової і редакційної ради періодичного наукового видання Польсько-український науковий щорічник «Професійна і неперервна освіта» / «Edukacja zawodowa i usywatyczna: Rocznik Polsko-Ukraiński» та членом редакційної колегії періодичного наукового видання «Порівняльна професійна педагогіка» («Comparative Professional Pedagogy»).

Наукові працівники інституту беруть активну участь у реалізації міжнародних освітніх проєктів. Зокрема, у межах співпраці з Міжнародною асоціацією громадських благодійних організацій «Lions Clubs International Foundation» у реалізації проєкту «Lions Quest – Соціальні та емоційні компетентності XXI століття». Відповідно до освітньо-тренінгового напрямку співпраці проведено чотири дводенних тренінги для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у Києві та Сумах; є експертами консультативної групи у межах реалізації проєкту МОН України та МЗС Фінляндії «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»). У результаті конкурсу відібрано 24 заклади вищої і фахової передвищої освіти України, науково-педагогічні працівники яких навчаються за три-модульною програмою: «Як планувати, впроваджувати та оцінювати освітню програму», «Інтерактивні способи викладання / навчання», «Оцінювання результатів навчання студентів педагогічних спеціальностей»; участь у VIII Всеукраїнській робочій нараді з питань апробації та впровадження курсу «Культура добросусідства» та на запрошення ГО «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» виступили з доповіддю «Сучасні тенденції розвитку освіти дорослих в Україні» у межах проєкту «Сприяння розвитку активного громадянства, толерантності та порозуміння в освітніх закладах і громадах України», що реалізується за фінансової підтримки Посольства Королівства Норвегії.

За сприяння МОН України, закладів вищої освіти України інститут та співорганізатори із Казахстану, Польщі, Словаччини, Угорщини, Узбекистану

організували і провели міжнародні науково-практичні конференції, учасниками яких стали представники закладів освіти Казахстану, КНР, Латвії, Молдови, Нідерландів, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Угорщини, Франції.

Упродовж року наукові й науково-педагогічні працівники інституту взяли участь у 33 міжнародних науково-практичних заходах, у 8-х з яких – за кордоном (Австрія, Велика Британія, Вірменія, Італія, Нідерланди, Польща, Португалія).

Науковий журнал інституту «Порівняльна професійна педагогіка» включено до 23 міжнародних наукометричних баз даних. До редакційної колегії журналу входять 3 представники наукових установ Польщі та ФРН, у тому числі іноземний член НАПН України Ф. Шльосек.

Підготовлено і видано п'ятий випуск Польсько-українського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта» / «Edukacja zawodowa i usyawiczna: Rocznik Polsko-Ukraiński», що індексується в Google Scholar, Polska Bibliografia Naukowa. Готується до видання 6-й випуск (Польща), загальна кількість членів редакційної колегії якого – 26, 19 з них – представники наукових установ і закладів вищої освіти Великої Британії, Ізраїлю, Китаю, Литви, Мексики, Молдови, Польщі, ФРН, Чехії.

Діяльність Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» здійснюється відповідно до угоди, укладеної НАПН України з ЮНЕСКО, яку за позитивним рішенням Сектору освіти UNITWIN / UNESCO Chairs Programme продовжено до 2024 р.

Наукові і науково-педагогічні працівники Кафедри брали участь у V-й сесії наради завідувачів кафедр ЮНЕСКО в Україні; експертній комісії з оцінювання навчальних модулів підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти «Кліматичний менеджмент» у рамках проекту CLIMAN (реалізація ініціативи Європейської Комісії «Європейський зелений курс» та обговорення проекту рекомендацій ЮНЕСКО щодо відкритої науки для прийняття на 41-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО); у реалізації проекту «Організаційно-педагогічні умови діяльності університету третього віку» з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду, ініційованого НАПН України.

Кафедрою підготовлено і проведено: X Міжнародний науково-методологічний інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Хмельницький); XIX Міжнародні мистецько-педагогічні читання пам'яті О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції» (Київ); IX Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи» (м. Київ); III Міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (м. Суми); вебіари «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» до Міжнародного дня рідної мови UNESCO і «Громадянсько-патріотичні ідеї Тараса Григоровича Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України – 2021».

Вийшли друком два номери Вісника Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI» / UNESCO Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI Century», який включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»). До редакційної колегії Вісника входять 3 представники зарубіжних країн: США, ФРН, Чехії. Вісник індексується в базах даних WorldCat, Crossref.

Вісім наукових і науково-педагогічних працівників інституту стажувалися в наукових установах і закладах вищої освіти Польщі, США, Фінляндії, ФРН, Швейцарії в межах проєкту Еразмус+ OPTIMA, за Програмою академічних обмінів імені Фулбрайта в межах грантової програми Інституту міжнародної освіти Державного департаменту США, у межах міжнародного освітнього гранту Міжнародного історико-біографічного інституту.

Вчені інституту є членами наукових і редакційних рад, міжнародних товариств, асоціацій, організацій і фондів, редколегій наукових видань: Наукового товариства «Польща – Україна»; редакційної ради Польсько-українського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта»; наукового журналу «Rozprawy Społeczne» та щорічника «Labor et Edukatio»; наукового видання «Zeszyty Naukowe KSW», Ради Міжнародного наукового квартальника «EDUKACJA ustawiczna dorosłych» (Польща); Наукової ради докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «Спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика); наукових періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та / або Web of Science Core Collection «Czech-Polish-Slovak Studies in Andragogy and Social Gerontology» та «Annales Universitatis. Mariae Curie-Skłodowska» (Польща, Словаччина, Чехія); українського представництва Міжнародної асоціації громадських благодійних організацій «Lions Clubs International Foundation».

Інститут проблем виховання НАПН України підтримує наукові зв'язки із Гданським університетом, Вищою школою індивідуальної та публічної безпеки «АПЕЙРОН» (Польща), Евразійським гуманітарним інститутом (Казахстан), Міжнародним табором «Чавдар» (Болгарія), Міжнародним освітнім центром шкільної управи «Заля варна» (Латвія), ДЮО «JK Auseklis» (Латвія), Норвезькою спілкою охорони природи (Норвегія), Поліцейською академією Чеської Республіки тощо.

У 2021 р. вченими наукових підрозділів інституту на постійній основі здійснювалося дослідження пріоритетних напрямів розвитку теорії та методики виховання, дошкільної і соціальної педагогіки в країнах Європи, Америки та на пострадянському просторі. З-поміж окремих напрямів цієї діяльності інтенсифікувалися дослідження тенденцій розвитку дитячого руху в зарубіжних країнах (Казахстан, Литва, Польща, Франція), світових тенденцій розвитку дошкільної освіти, особливостей мистецької освіти та художньо-естетичного виховання, фізичного розвитку та здорового способу життя. Ці дослідження реалізуються спільно з іншими науковими установами НАПН України та МОН України.

У межах міжнародного наукового співробітництва підписано угоди про співпрацю з Казахським національним педагогічним університетом імені Абая (Казахстан), Університетом Думлупинар Кютах'ї (Туреччина).

На базі лабораторії дошкільної освіти і виховання інституту стажувалися два докторанти Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Вчені інституту входять до складу спеціалізованих вчених рад зарубіжних закладів вищої освіти, зокрема Казахського національного університету мистецтв (Казахстан).

Упродовж звітнього року наукові працівники взяли участь у 133 міжнародних заходах (форуми, читання, конференції, виставки, семінари, круглі столи, тренінгові марафони).

У межах Стратегії інтернаціоналізації Національної академії педагогічних наук України на 2021-2025 роки, прийнятої з метою підвищення рівня якості міжнародного наукового співробітництва НАПН України в галузі наук про освіту, педагогіки і психології **Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** підписано Меморандум про співпрацю у галузі нейропсихології з Терезою Сіансіоло, керівником клінічної програми «Agape Ministries (Агапе Міністерства)», авторкою книги «AutismX3», методичних розробок щодо програм роботи з особами з розладами аутистичного спектру (РАС), синдромом Дауна, розладами поведінки та порушеннями інтелекту. Визначено напрями спільної роботи, зокрема проведення ліцензованих тренінгів для фахівців, батьків, наукових працівників та аспірантів інституту щодо стратегій розвитку когнітивної та соціо-емоційної сфер дітей з особливими потребами.

У межах Меморандуму в Україні розпочинається навчальний проєкт з АВА терапії (Applied Behavioral Analysis (прикладний аналіз поведінки), розрахований не лише для фахівців, які працюють з дітьми з РАС, а й для батьків таких дітей. Навчальний курс включає як теорію, так і практику на базі Психологічного консультативно-тренінгового центру інституту.

Здійснено аналіз американських і канадських освітніх програм підготовки перекладачів національних жестових мов на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра у межах дослідження світових тенденцій розвитку освіти, педагогічної і психологічної наук. Порівняльний аналіз практики підготовки перекладачів жестової мови в країнах Північної Америки та Україні засвідчує, що професія перекладача жестової мови в США та Канаді прирівняна за статусом до перекладачів, яких готують переважно на рівні не нижче бакалавра, в той час як в Україні професія перекладача жестової мови відноситься до категорії «робітничих професій».

Відділом освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку проведено дослідження світових тенденцій розвитку освіти, педагогічної і психологічної наук, оцінку рівня розвитку відповідної галузі в зарубіжних країнах, зокрема ознайомлення з Компанією Lumo Education Ltd., що є промоутером фінської освітньої моделі у світі та займається адаптацією кращих практик фінської системи освіти для інших країн.

Дослідження світових тенденцій розвитку освіти сприяло вдосконаленню інноваційних підходів до розвитку спеціальної освіти: від знайомства із зарубіжним досвідом, включаючи реалізацію основних принципів Нової української школи, до розроблення та впровадження власних навчально-методичних матеріалів.

З метою участі в Міжнародному науково-практичному семінарі та обміну досвідом з питань підготовки стандартів професійної діяльності перекладачів жестових мов в різних країнах, створення робочої групи для розроблення сучасного курикулуму з підготовки перекладачів української жестової мови на основі кращих світових практик в інституті перебував Арунас Бразінскас (Литва), глухий перекладач-радник Виконавчого комітету Всесвітньої асоціації перекладачів жестової мови, тренер, перекладач і заступник директора Центру перекладу литовської жестової мови.

Відділ навчання жестової мови інституту спільно із Всесвітньою асоціацією перекладачів жестової мови, Центром перекладу литовської жестової мови, Українським товариством глухих, Спортивною федерацією глухих України за підтримки Міністерства соціальної політики України та Урядової уповноваженої з прав осіб з інвалідністю організували і провели Міжнародний науково-практичний семінар «Перекладачі національних жестових мов та системи міжнародних жестів: професійна підготовка та діяльність». У семінарі взяли участь 250 представників Канади, Литви, України.

Важливим кроком міжнародної освітньої інтеграції стала участь в організації та проведенні VII Міжнародного конгресу «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей», у роботі якого взяли участь учені з Канади, Литви, Польщі, США, України. В його межах проведено науково-практичну сесію «Дошкільна освіта дітей з порушеннями інтелектуального розвитку: досвід, проблеми, перспективи» та психологічний практикум «Технології розвитку соціального і емоційного інтелекту дітей з інтелектуальними порушеннями», результативність яких полягає в презентації та обговоренні сучасного змісту та технологій навчання, розвитку дітей раннього та дошкільного віку, вивченні психофізичного розвитку дітей, обміні досвідом у сфері інноваційних корекційно-розвивальних технологій супроводу дітей з комплексними порушеннями в різних типах дошкільних закладів освіти. Користувачами результатів заходу є близько 1000 фахівців освітянської спільноти: управлінці, педагоги, представники інклюзивно-ресурсних центрів, психологи, представники громадських організацій, батьки дітей з особливими потребами.

Наукові працівники інституту взяли участь у 5 міжнародних наукових заходах, що проводились у Великій Британії, Ізраїлі, Латвії, Польщі, Туреччині, у ході яких виступили з доповідями.

У межах участі в XIII Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті – 2021» проведено науково-практичний онлайн семінар «Формування життєвої компетентності учнів з порушеннями інтелектуального розвитку», відбулися обмін інноваційним досвідом, презентація сучасних практик навчання,

практичних форм і методів роботи щодо формування природничої компетентності учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Участь у міжнародних заходах і проєктах сприяла розробленню інноваційних навчальних курсів (підвищення кваліфікації педагогів) і посібників задля інтеграції світових наукових досягнень у проблематику вітчизняної науки; підвищенню фахового рівня наукових працівників; зміцненню інформаційної бази науково-дослідного процесу; створенню регулярного комунікаційного каналу в межах двосторонньої взаємодії; вільному доступу вчених до сучасної науково-практичної інформації тощо.

Успішною є діяльність наукових працівників інституту як членів міжнародних організацій та редакційних колегій наукових видань, зокрема Всесвітньої асоціації перекладачів жестової мови, «Logopaedica Lodziensia» та «Forum Logopedyczne», Спілки логопедів Польщі.

У 2021 р. міжнародне наукове співробітництво **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** спрямовувалося на проведення аналізу світового досвіду і поширення в Україні найкращих практик. Вченими інституту опрацьовано понад 1,4 тис. англomовних публікацій та наукових джерел іншими іноземними мовами (шведська, французька, індонезійська тощо) за тематикою досліджень. Вивчення і поширення зарубіжного досвіду здійснювалося в ході участі у міжнародних наукових заходах; реалізації 4 міжнародних дослідницьких проєктів; членстві співробітників у міжнародних і зарубіжних асоціаціях. Упродовж року у зв'язку з пандемією інститут не приймав іноземних делегацій, не проводив зустрічей і стажувань, наукові працівники не виїздили за кордон з метою читання лекцій.

У ході досліджень світових тенденцій розвитку психологічної науки, оцінки розвитку відповідної галузі в зарубіжних країнах структурними підрозділами інституту проаналізовано близько 1,5 тис. іноземних джерел, за тематикою психології міжгрупових відносин, територіальних та історичних аспектів соціальної взаємодії, історичних, колективних травм, проблем охорони психічного здоров'я, соціально-культурних та історичних особливостей формування групової ідентичності дітей старшого дошкільного віку, нових тенденцій у комунікації під час карантинних обмежень, пов'язаних з COVID-19, причини відмови від вакцинації, надання психологічної допомоги. Досліджувався зарубіжний досвід надання психосоціальної підтримки, адаптації військових до цивільного життя тощо.

За результатами аналізу підготовлено низку фахових статей, тексти монографій. У співпраці з Європейською радою молодих дослідників і аспірантів Eurodoc розроблено рекомендації і пропозиції робочій групі супроводу щодо включення аспірантів як окремих учасників освітнього процесу відповідно до норм Болонської декларації.

Опрацьовано дані для порівняльного аналізу розповсюдженості «антиваксів», причин відмови від вакцинації у різних статеві-вікових категоріях; особливості використання наративного аналізу в онлайн-дослідженнях; моделі психологічної допомоги і психосоціальної підтримки людини після травмування; формування психологічної готовності

комбатантів до переходу у мирне життя, методів ресоціалізації в країнах НАТО; проаналізовано електронні засоби психосоціальної підтримки, психологічне благополуччя у поствоєнний час. Досліджувалися тенденції вивчення емоційної стійкості, самовладання, сучасних підходів до розв'язання проблеми емоційної стійкості, особливостей її прояву, характерних ознак, компонентів; проаналізовано зарубіжні дослідження посттравматичного зростання, наслідки травматизації, психічне здоров'я; виокремлено особливості соціально-психологічної підтримки процесу посттравматичного зростання тощо.

Результати зарубіжних досліджень використано під час підготовки та публікації статей і монографій; розроблення програми тренінгу «Формування навичок саморегуляції працівників закладів освіти в умовах надзвичайних ситуацій»; забезпечено участь у 6 засіданнях Європейської ради молодих дослідників і аспірантів Eurodoc, засіданнях робочих груп Eurodoc з Mental Health та Doctoral Training щодо розроблення спільних дослідних і практичних проєктів; організовано і проведено міжнародні наукові заходи, зокрема конференцію «Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина» у співпраці з міжнародним проєктом OPTIMA (з фінансуванням Євросоюзу, Erasmus+), під час роботи яких наукові працівники виступали з доповідями.

Укладено договір з ГО «Центр демократичних реформ і медіа» для розширення Українського медіа освітнього консорціуму і виконання досліджень в межах міжнародної програми USAID для реалізації проєкту «Лабораторія сучасного вчителя» щодо діагностики і тренінгів професійного розвитку вчителів Донецької та Луганської областей у сфері цифрових медіа та емоційного саморозвитку.

Відряджено 5 осіб до Італії за кошти міжнародних проєктів для участі в міжнародній конференції з проблем психічного здоров'я та до Швеції для участі в міжнародному тренінговому проєкті «Саморегуляція медіа в умовах демократії».

Вчені інституту стажувалися, навчалися, підвищували кваліфікацію (дистанційно) в Австралії, Латвії, Польщі, Румунії.

У 2021 р. спільно із зарубіжними партнерами здійснювалася реалізація 4 наукових проєктів: Еразмус+ «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання щодо універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України»; дослідження «Окреме явище або культурний синдром?» (Греція, Нідерланди, Німеччина, Фінляндія, Україна); дослідження щодо змін харчової поведінки у період пандемії (Греція, Німеччина, Україна); дослідження в межах міжнародної програми USAID «Демократичне врядування – східна діяльність» для реалізації проєкту «Лабораторія сучасного вчителя» з діагностики та тренінгів професійного розвитку вчителів Донецької та Луганської областей у сфері цифрових медіа та емоційного саморозвитку.

Зарубіжним партнерам передано підготовлені в інституті 3 друковані видання загальним накладом 20 примірників: посібник «Інтенсивна робота з травмою: психотерапевтичні методи» – 11 шт., монографія «Личность и роль»,

монографія «Консультативная психология» – 8 шт. Від Міжнародного фонду імені Фулбрайта отримано інформаційні матеріали.

Наукові працівники інституту є членами іноземних академій, міжнародних наукових товариств, асоціацій, фахових організацій: Американської психологічної асоціації, Міжнародної асоціації профілактики суїцидів (США), Європейської асоціації дослідження комунікації та освіти (Бельгія); Міжнародного товариства фахівців із залежностей (Велика Британія); Європейської федерації психологічних асоціацій (Бельгія); Польської асоціації соціальної психології; Європейської ради молодих дослідників і аспірантів Eurodoc на позиціях Bologna Follow Up Group Officer, Plan S Officer та робочих груп Mental Health та Doctoral Training при Eurodoc; Європейської асоціації транзакційного аналізу; Ради Європейської федерації психологічних асоціацій; Європейської федерації психологічних асоціацій; Світової федерації психічного здоров'я.

У 2021 р. основні завдання та функції **Інституту вищої освіти НАПН України** у забезпеченні розвитку та налагодженні наукових зв'язків з спорідненими науковими установами інших держав, міжнародними організаціями і фондами з питань освіти полягали в організації та проведенні спільних наукових досліджень, освітніх і наукових заходів, стажуванні наукових працівників, підготовці та реалізації спільних освітніх і наукових проєктів.

Проведено дослідження світових та європейських тенденцій розвитку освіти, зокрема щодо механізмів розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії, політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в контексті євроінтеграції; підвищення дослідницької спроможності у контексті імплементації концепції «Відкрита наука», політики та механізмів реалізації соціальної відповідальності.

Здійснювався аналіз провідного зарубіжного досвіду, кращих практик розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів, що знайшли своє відображення в аналітичних матеріалах наукових відділів інституту. Поширення результатів наукових досліджень відбувалося шляхом участі вчених у наукових конференціях і семінарах та розміщення на сайті інституту продукції, підготовленої за результатами наукових досліджень.

У звітному році з метою участі у тренінгах у межах реалізації Проєкту ЄС Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» у закордонному відрядженні в Університеті Байройта (Німеччина) перебували два наукових працівники.

Вчені брали участь у реалізації 4 міжнародних проєктів: «Програма вдосконалення викладання у вищій освіті України» (2019-2021 рр.) за підтримки Британської ради в Україні, Advance HE (Велика Британія), МОН України та НАЗЯВО. Проведено навчання та за його результатами розроблено проєкти інституційних стратегій вдосконалення викладання для 10 університетів (30 викладачів, 10 управлінців); «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад»

(2020-2023 рр.), у межах якого проведено інституційний аудит 3 переміщених закладів вищої освіти; проведено 28 тренінгів для 140 осіб трьох переміщених університетів; міжнародна академічна мобільність (2016-2021 рр.), проте, пандемія коронавірусу унеможливила проведення заходів з міжнародної академічної мобільності; «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» (2021-2023 рр.). У межах проєкту проведено тренінг для викладачів «Стратегія та модель Центру вдосконалення викладання» у межах проєкту Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання».

Проведено X Міжнародну науково-практичну конференцію «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Оцінювання якості: підходи та інструменти», що відбулася в онлайн форматі. В роботі конференції взяли участь майже 200 учасників – представників закладів вищої освіти та наукових установ, члени Національної команди експертів з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+. Конференція проводилася за організаційної підтримки МОН України, НАПН України, НАЗЯВО, Спілки ректорів закладів вищої освіти України, Національного Еразмус+ офісу в Україні, Британської ради в Україні.

У ході сесії «Якість вищої освіти та Болонський процес представлено основні положення проєкту Стратегії розвитку вищої освіти України – 2031, ключові аспекти реформування вищої освіти в Україні через оновлення законодавства у 2014-2021 рр., а також досягнення вищої освіти України та виклики, що постали переднею. До пленарної сесії долучилися європейські експерти. Матеріали Конференції розміщено на сайті інституту.

Вчені інституту є членами редколегій зарубіжних і вітчизняних наукових періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та / або Web of Science Core Collection: «Антропологічні виміри філософських досліджень»; «Perspectives of Science and Education»; «IOP Science», «AIP Conference Proceedings», «Frontiers in Communication»; «Інформаційні технології і засоби навчання»; «Bulletin of the Karaganda University. Chemistry Series».

Упродовж 2021 р. **Інститутом цифровізації НАПН України** укладено угоди про академічну співпрацю з Національною академією освіти імені І. Алтинсаріна (Казахстан), Університетом економіки в Бидгощі та Фундацією «Зустріч» (Польща) з метою виконання спільних дослідницьких проєктів, організації й проведення науково-практичних і науково-методичних конференцій та культурних заходів, участі у європейських програмах, написання і видання підручників, посібників та іншої навчальної і науково-методичної літератури, спільних наукових публікацій, обміну науковою інформацією, членства у редакційних колегіях наукових видань, надання інформаційно-консультаційних послуг, стажування наукових працівників за програмою підвищення кваліфікації «Фандрейзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» для педагогічних і науково-педагогічних працівників. Продовжується співпраця інституту з Педагогічним університетом імені Комісії народної освіти в Кракові (Польща).

Проведено I науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Імерсивні технології в освіті», у ході якої обговорено найактуальніші проблеми цифровізації суспільства і освіти, сутності та інновації імерсивних технологій розвитку освіти, результати дослідження ставлення учнів до використання віртуальної та доповненої реальності в освітньому процесі, значення технології доповненої реальності в освітньому контенті, питання оцінювання впливу середовища віртуальної реальності на когнітивну діяльність учнів. За результатами конференції видано збірник матеріалів.

Інститут є одним із співorganizatorів Міжнародної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті, дослідженнях та промисловому застосуванні (ICTERI)», що проводиться в англomовному форматі. Упродовж останніх 17 років вона стала традиційним науково-практичним міжнародним заходом, що об'єднує вчених, педагогів, практиків, розробників з-понад 15 країн світу. Кращі доповіді її учасників друкуються в міжнародних виданнях CEUR-WS та Springer, що індексуються в наукометричних базах DBLP, EI-Compendex, Mathematical Reviews, SCImago, Scopus та ін. Тематика міжнародної наукової дискусії охоплює: інформаційно-комунікаційні технології в освіті, дослідженнях та промисловому застосуванні, а також інтеграцію, гармонізацію та трансфер знань.

Вчені інституту увійшли до експертного кола програмних комітетів ICTERI та виступили співголовами трьох міжнародних семінарів; стажувалися з отриманням відповідних сертифікатів у межах програми «Тренінг тренерів для участі дітей та молоді» проєкту «Make It Happen! Розширення можливостей участі молоді у Східній Європі» за сприяння Люнебурзького університету та Інституту добробуту молоді і громадських консультацій (Німеччина); підвищили кваліфікацію за темою «Фандрейзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» для педагогічних та науково-педагогічних працівників у межах програми Фондації «Зустріч» (Польща).

Докт. пед. наук М.П. Шишкіна обрана експертом Програмного комітету «Інформаційні та комунікаційні технології» комітету, відповідального за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

Продовжуються наукові консультації в межах «Академічного дослідницького консорціуму з інтеграції баз даних, робототехніки та мовних технологій» з питань використання хмаро орієнтованої платформи відкритого навчання та досліджень для співробітництва у віртуальних колективах цифрових платформах майбутнього.

Інститут професійної освіти НАПН України системно співпрацює із зарубіжними, зокрема європейськими, університетами та організаціями: Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним інститутом професійної освіти, Інститутом техніки та освіти в Технічному університеті м. Бремена, Університетом м. Констанца (ФРН); Університетом м. Валенсії (Іспанія); Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія); Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія

«Туран-Профі» (Казахстан); Вищою лінгвістичною школою та Академією імені Яна Длугоша у Ченстохові, Університетом третього віку в Громадці, Вищою технічною школою в Катовіцах, Люблінською політехнікою (Польща); Європейським інститутом безперервної освіти (Словаччина).

Важливою складовою міжнародної співпраці інституту є участь у міжнародних проєктах: «Еразмус + «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні (PAGOSTE)» (2020-2022 рр.). Результатом роботи стало затвердження Європейською комісією з питань освіти та культури проєктної заявки та фінансування проєкту. У його межах вчені взяли участь у воркшопі у Віденському університеті економіки та бізнесу (Австрія), під час роботи якого спільно з МОН України презентували результати реалізації проєкту з розроблення онлайн-платформи «Партнерський простір 015». Результати проєкту поширено серед професійної спільноти, інформація про його виконання висвітлена на сайті інституту; результати опубліковано у фаховому виданні. Здійснено адаптацію та розповсюджено анкету для опитування педагогів закладів професійної(професійно-технічної) освіти, підготовлену партнерами з Третього римського університету (Італія) для використання в Україні. У межах проєкту наукові працівники інституту взяли участь в онлайн-тренінгу «Освітнє управління та співпраця у підготовці викладачів професійної освіти в Німеччині» (ФРН); в семінарі, присвяченому участі учнівської молоді у шкільних виборах та їхній підготовці до реальних політичних виборів (Данія); молоді вчені інституту здійснили навчальний візит до Університету м. Констанца (ФРН).

Інститут активно розвиває співпрацю з Європейським фондом підготовки (ЄФП), зокрема щодо підтримки розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Чл-кор. О.В. Бородієнко є національним консультантом ПРООН з написання практичного посібника «Наглядові ради закладів професійної (професійно-технічної) освіти», тренінгів за темою «Наглядові ради закладів професійної (професійно-технічної) освіти» для керівників ЗП(ПТ)О Донецької, Запорізької та Луганської областей та інформаційних сесій за темою «Перспективи публічно-приватного партнерства в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» для цих керівників.

Вчені взяли участь у 25 міжнародних наукових заходах у Греції, Данії, Італії, Польщі, Словаччині, Україні, ФРН.

Важливим напрямом міжнародної діяльності є співпраця з Європейським інститутом безперервної освіти Словаччини, з яким укладено договір про співпрацю, що передбачає, зокрема, розроблення і реалізацію спільних освітніх і дослідницьких проєктів. У межах укладеного договору підготовлено і проведено три науково-практичні заходи, один науковий працівник стажувався на базі Європейського інституту безперервної освіти.

Відповідно до установчих документів, що регулюють надання освітніх послуг, зокрема мовної підготовки здобувачів вищої освіти, інститут спільно з Вищою лінгвістичною школою в Ченстохові (Польща) провів низку заходів у межах програми мовної підготовки та складання іспиту з іноземної мови

(міжнародна сертифікація) для наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої та професійної освіти, наукових установ. Випускники програми отримують мовний сертифікат, що підтверджує рівень володіння іноземною мовою (не нижче B2) відповідно до вимог МОН України.

Слід зазначити, що практичне міжнародне значення наукових пошуків інституту полягає у створенні переліку спеціальних сервісів і баз даних для пошуку партнерів, зокрема для проєктних консорціумів: національних офісів Erasmus+; бази даних результатів проєктів Erasmus+; платформ міжнародного партнерства організацій та інформальних груп у проєктах для молоді; баз даних Європейської комісії; мережі UNEVOC.

У 2021 р. міжнародна діяльність **Інституту обдарованої дитини НАПН України** у зв'язку з необхідністю дотримання профілактичних заходів безпеки здійснювалась у дистанційному режимі. Основні зусилля спрямовувалися на розвиток і налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами та закладами вищої освіти інших держав, вивчення іноземного досвіду впровадження інновацій у науковій освіті та сприяння професійному самовизначенню обдарованої молоді, а також вирішення проблем виявлення, підтримки та розвитку обдарованих дітей.

Вчені продовжили роботу з вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду, популяризації науки і науково-методичного забезпечення наукової освіти. Аналіз іноземних офіційних і наукових джерел дав змогу зробити висновок, що важливим концептом для світової освітньої спільноти є поняття «грамотність», що давно вже перестало використовуватись у значенні початкового рівня знань і вмінь у навчанні грамоті письма, читання та рахунку, а визначається як фундаментальна основа здатності володіння сучасними компетентностями та технологіями, достатня для прийняття ефективних рішень в особистому та соціальному житті.

Дослідження світових тенденцій розвитку освіти та ступеня розвитку наукової освіти в зарубіжних країнах дали змогу з'ясувати, що її концепт виходить за межі навчально-виховного виміру і слугує засобом забезпечення сталого системно керованого розвитку. Науковими працівниками інституту виокремлено концепції сталого розвитку та його складові – економічну, соціальну та екологічну. Розглянуто різні моделі сталого розвитку та зразки створення на їхніх засадах різних моделей освіти для такого розвитку. Одним із пріоритетних напрямів наукової освіти є зміна моделі відносин між учителем та учнем, переформатування останнього в активного здобувача знань, надання йому більшої свободи та самостійності. Таким чином, тренд сучасної освіти має базуватися на тісній співпраці науковців та освітян.

Продовжено дослідження проблеми ідентифікації та профорієнтації обдарованих дітей у іноземній науковій літературі; здійснено опис психодіагностичних моделей ідентифікації обдарованості в американських діагностичних центрах, асоціаціях, наукових та експертних радах, які доцільно враховувати при розробленні вітчизняних моделей виявлення обдарованості.

У напрямі профорієнтації здійснено теоретичне дослідження ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення обдарованої молоді в Ірані, Італії, Польщі, Словаччині, США, Франції тощо.

Продовжено дослідження зарубіжних філософських концепцій розвитку сучасної освіти. У цьому контексті осмислено роботи польського і британського соціолога та філософа, постмодерного соціального мислителя Зигмунта Баумана.

У межах співпраці із зарубіжними університетами, що мають освітньо-наукові програми для аспірантів, для оперативного врахування сучасних тенденцій сфери освіти у європейському освітньому просторі, інститут започаткував співпрацю з Інститутом інженерії довкілля та біотехнології Опольського університету (Польща). Спільними зусиллями в онлайн-форматі проведено польсько-український науково-дослідний семінар «Освітні задачі та дослідження – міждисциплінарний контекст», участь у якому взяли 39 вчених. Його результатом стало отримання аспірантами інституту першого досвіду представлення власних дослідницьких розвідок в іноземному середовищі, тренування презентаційних навичок, отримання зворотного зв'язку від більш досвідчених учених, обмін досвідом проведення дослідження зі своїми закордонними колегами тощо.

Відповідно до плану заходів проведено дві міжнародні конференції: II Міжнародна науково-практична онлайн конференція «Обдаровані діти – скарб нації» та Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Наукова освіта: традиція і сучасність». Організовано виступ професора Університету Квебеку, президента-засновника Канадської національної конференції з інновацій Лариси Шавініної з доповіддю «Розвиток наукового таланту нобелівських лауреатів під час їхнього дитинства і підліткового віку».

На виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2020-2022 рр. спільно з Національним центром «Мала академія наук України» здійснено комплексну підготовку учнів до участі у Міжнародній конференції «ICYS – 2021» (Сербія) та сформовано команду від України, яка за результатами конкурсу отримала нагороди: золоту медаль, 3 срібні медалі, 4 бронзові медалі, один спеціальний приз на секціях інженерії, фізики, математики і науки про життя, а також 4 медалі у номінації «Постерна презентація».

Один науковий працівник стажувався на кафедрі проектування освітніх систем Державної установи освіти «Республіканський інститут вищої школи» (Білорусь).

До складу редакційної колегії науково-методичного періодичного журналу «Азербайджанська школа» входить канд. пед. наук В.О. Киричук; канд. пед. наук Т.І. Бурлаєнко є членом наукової ради видання «Соціальна педагогіка» і проводить щотижневі передачі про наукове та суспільне життя в Україні на Radio Motyw (Польща).

У 2021 р. продовжено діяльність інституту як члена ради Європейської федерації академій природничих і гуманітарних наук (ALLEA). Директор інституту докт. філос. наук М.С. Гальченко є членом робочої групи з

науково-природничої освіти ради. Під його головуванням проведено онлайн-семінар «Сучасні виклики для міжнародних великомасштабних досліджень», організований ALLEA спільно з інститутом. На заході виступили ключові спікери з Норвегії, Польщі, США, Угорщини з питань впливу PISA на розвиток освітніх досліджень та прийняття рішень на основі фактів».

У звітному році вчені стали членами закордонних товариств: Європейській асоціації психодрами; «Центру українсько-європейського наукового співробітництва».

Наукові працівники взяли активну участь у майже 20 міжнародних симпозіумах і наукових конференціях в Австрії, Канаді, Італії, США, Україні, Фінляндії та ФРН, де виступили з доповідями та представили результати своїх досліджень, зокрема в онлайн-симпозіумі «Крізь кордони в науках», що проводився радою фінських академій, які є членами ALLEA, і присвячений майбутнім перспективам міждисциплінарних досліджень та боротьбі з науковою дезінформацією. Участь у таких заходах забезпечила вченим можливість бути частиною європейської спільноти науковців, мати актуальний рівень обізнаності про всі надважливі проблеми сучасної освітньої сфери у міжнародному контексті та шляхи їх розв'язання.

Пріоритетним напрямом розвитку **Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»** є інтернаціоналізація освіти та пошук нових форм міжнародного наукового співробітництва, що сприяє гармонізації української та європейської освіти.

Відповідно до основних завдань і функцій, з метою забезпечення розвитку та налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами, закладами вищої освіти інших держав, міжнародними організаціями і фондами, діяльність університету в 2021 р. спрямовувалася на розширення та активізацію співпраці, здійснення практичної культурно-мистецької діяльності; участь у міжнародних наукових заходах; членство в міжнародних асоціаціях і консорціумах закладів освіти; участь у міжнародних наукових дослідженнях, проєктах і програмах.

Університет співпрацює із закладами вищої освіти, науковими установами, міжнародними організаціями 26 зарубіжних країн: Австрії, Азербайджану, Болгарії, Бразилії, Великої Британії, Грузії, Естонії, Індії, Казахстану, Камбоджі, Канади, Китаю, Латвії, Молдови, Південної Кореї, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, США, Таїланду, Туреччини, Узбекистану, Фінляндії, ФРН, Чехії.

Упродовж року укладено 6 документів про співпрацю: з Вищою школою суспільно-природничих наук імені Поля Вінцента в Любліні, з E-SCIENCE SPACE (Консалтингова компанія в сфері публікаційної діяльності) (Польща); з Варненським вільним університетом імені Чорноризця Храбра, Коледжем туризму при економічному університеті (Болгарія); Українським центром позашкільної освіти щодо здійснення міжнародного обміну спеціалістами у сфері дитячої та юнацької роботи (ФРН); Каспійським університетом, Некомерційним акціонерним товариством «Казахський національний жіночий педагогічний університет» (Казахстан); Цзясінським університетом (КНР).

Науково-педагогічні працівники взяли участь у 77 міжнародних науково-практичних заходах (конгреси – 2; симпозіуми, форуми – 3; науково-практичні конференції – 28; семінари – 11; вебінари – 8; круглі столи – 7; онлайн-марафони – 2, онлайн-тренінги – 6, науково-практичні студії – 4, міжнародні виставки – 3) як у межах укладених документів про співпрацю, так і в межах реалізації проєктів із зарубіжними партнерами.

На базі університету організовано і проведено Міжнародну науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь – 2021: пріоритетні напрями глобалізаційних змін», до участі в якій залучалися партнери із Польщі та Республіки Корея.

На виконання положень угоди про співпрацю з Університетом імені Яна Длугоша в м. Ченстохові (Польща) канд. пед. наук Т.І. Бурлаєнко прочитала цикл онлайн лекцій польською мовою; науково-педагогічні працівники взяли участь у вебінарах «Моделі докторських шкіл у польських університетах – перший досвід реформування», «Як створити центр забезпечення якості освіти – досвід Університету Ватерлоо». Проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи», що об'єднала представників Болгарії, Грузії, Індії, Молдови, Польщі, ФРН та 22 областей України в межах співпраці із Всесвітнім торговельним центром (США); навчання в межах україно-австрійського проєкту «Цифровізація викладання»; VII Міжнародну конференцію з онлайн-трансляцією «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти», в роботі якої взяли участь учені з Грузії, Іспанії, Казахстану, Камбоджі, Польщі, США, Таїланду, Фінляндії.

Університет постійно працює над підвищенням іміджу як одного з центрів з питань освіти, педагогіки та психології у світі, підтримує та налагоджує співпрацю з іншими науковими та освітніми центрами задля вивчення світового та європейського досвіду. Результати вивчення зарубіжних тенденцій представлено у виступах, доповідях, статтях, тезах, під час участі в наукових заходах за кордоном, зокрема Міжнародній конференції «Молодь і громадянство: побудова європейських цінностей під час COVID-19».

У 2021 р. активно реалізовувалися завдання у межах 4 проєктів, зокрема, проєктного бюро «КультурКонтакт» (Австрія), фінського проєкту «Навчаємося разом. Підтримка Нової української школи», німецького проєкту «Senior Experten Service» та проєкту «Громадянська освіта в контексті європейських цінностей» програми Еразмус + Жана Моне.

Упродовж звітної періоду науково-педагогічні та педагогічні працівники організували та провели міжнародні заходи: в межах проєкту Еразмус+ – проведено онлайн тренінг Erasmus Student Network у співпраці з Національним Еразмус+ офісом в Україні за темою «Особливості діяльності та організації представництва Erasmus Student Network у закладах вищої освіти України»; проведено онлайн-форум для університетської спільноти «Досконалість викладання і навчання у вищій освіті», співорганізаторами якого стали Британська рада в Україні у партнерстві з Інститутом вищої освіти НАПН

України, Advance HE (Велика Британія); онлайн-тренінг «Від ідеї до результату: підготовка проєктної заявки» в межах проєкту «Внутрішньо переміщені особи та приймаючі громади: розбудова толерантності через діалог» за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта; дослідження фокус-групи в межах проєкту Еразмус+ напряму Жан Моне «ЄС-східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних і громадянських спільнот в Україні»; установчий вебінар навчання керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти в межах проєкту «EU4 Skills»: «Кращі навички для сучасної України».

У межах програми Європейського Союзу Erasmus+ і на виконання положень укладених документів про співпрацю 37 науково-педагогічних і педагогічних працівників стажувалися в Болгарії, Латвії, Польщі та ФРН.

Науково-педагогічні працівники брали участь у міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти – 2021», «Іноватика в сучасній освіті – 2021». Оргкомітетом Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2021» університет удостоєно почесного звання «Лідер післядипломної освіти України».

З метою обговорення питань подальшої науково-освітньої співпраці із зарубіжними колегами відбулося 5 зустрічей керівництва та науково-педагогічних працівників університету з представниками E-SCIENCE SPACE (Польща) (<https://bit.ly/37rybx5>); президентом Академії Всесвітнього торговельного центру «Київ» (США); проректором з академічних питань Каспійського університету (Казахстан); представниками Міжнародного інституту розвитку інтелекту (Корея).

Науково-педагогічні працівники входять до редакційних колегій, є рецензентами та членами наукових рад таких видань: Social Pedagogy / Pedagogika Społeczna, ROCZNIK POLSKO-UKRAIŃSKI / PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (Польща); Journal of Economics, Trade and Marketing Management (США); Міжнародного наукового журналу «Прогресс», Міжнародного наукового журналу «Проблемы юриспруденции» (Грузія); наукового видання «Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology» (Італія). Вчені є членами 5 міжнародних асоціацій: Міжнародної асоціації прикладної психології, Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці, Європейської Асоціації психології праці та організаційної психології, Української асоціації організаційних психологів і психологів праці, Міжнародної асоціації політичних наук.

Науково-педагогічними працівниками опубліковано статті у міжнародних виданнях – 13, тези – 112, статті у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science, – 21.

У 2021 р. міжнародне наукове співробітництво **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** спрямовувалося на виконання таких основних завдань: дослідження світових тенденцій розвитку освіти, педагогіки і психології, оцінка рівня розвитку відповідних галузей в зарубіжних країнах, вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду; участь у міжнародних науково-практичних

заходах; стажування наукових працівників за кордоном; членство вчених у спільних з іноземними партнерами наукових радах, редколегіях наукових видань, міжнародних товариствах, асоціаціях, організаціях і фондах.

Результати вивчення світових тенденцій розвитку історії освіти як науки та навчальної дисципліни представлено в тезах виступів на всеукраїнських науково-практичних і наукових заходах за кордоном, зокрема: Всеукраїнському фестивалі науки – 2021 до 30-ї річниці незалежності України; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання»; Міжнародній щорічній віртуальній конференції Всесвітньої міжнародної асоціації істориків освіти (Швеція); Міжнародній віртуальній конференції «Освіта та громадянське суспільство: очікування, рекомендації, примирення» (Швейцарія).

За результатами вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду науковими працівниками бібліотеки підготовлено та опубліковано 4 наукові праці у виданнях Великої Британії, Італії, Нідерландів та Швейцарії; 10 наукових праць – у виданнях України.

Вчені бібліотеки в дистанційному режимі взяли участь у роботі понад 60 міжнародних науково-практичних заходів, 22 з яких проводилися в Болгарії, Великій Британії, Іспанії, Італії, Канаді, Катарі, Нідерландах, Румунії, США, Туреччині, Узбекистані, Франції, Швейцарії, Швеції (з'їзди, конгреси – 3; симпозіуми, форуми – 5; конференції – 44; семінари – 1; вебінари – 1; круглі столи – 1; інші заходи – 4), у ході яких розглядалися питання ролі бібліотек як хабів активного громадянства у навчанні впродовж усього життя, підтримці інновацій та досліджень, майбутньому довкілля, економіки і суспільства, сприянні охороні культурної та природної спадщини та підтримці Цілей сталого розвитку ООН.

Зокрема, чл.-кор. Л.Д. Березівська взяла участь у онлайн конференції «Освіта та громадянське суспільство: очікування, рекомендації, примирення» (Швейцарія) у межах співпраці одинадцяти вчених із семи країн світу (Естонія, Латвія, Литва, Словаччина, Угорщина, Україна, Чехія) задля вивчення спільних викликів, що постали перед спільнотою істориків освіти Східної Європи після 1945 р. унаслідок авторитарних і демократичних трансформацій. Вона виступила з доповіддю «Історія педагогіки як наука і навчальна дисципліна: український та європейський виміри», тези якої розміщено на сайті конференції. Чл.-кор. Л.Д. Березівська також взяла участь у Міжнародній конференції з техніки, технологій та освіти ICTTE 2021 (Болгарія), з доповіддю «Інформаційно-бібліотечний супровід освіти в умовах її цифровізації». За результатами участі підготовлено статтю, розміщену у науковому періодичному виданні, що індексується науко-метричною базою Scopus. Під час конференцій представлено інформацію про діяльність бібліотеки, налагоджено контакти для подальшої співпраці з бібліотеками Молдови та Румунії.

У наукових виданнях Великої Британії, Італії, Литви, Канади, Катару, Нідерландів, США, Туреччини, Узбекистану, ФРН, Швейцарії опубліковано тези та матеріали конференцій, в яких брали участь вчені бібліотеки.

Наукові працівники є членами міжнародних наукових товариств, асоціацій, наукових комітетів міжнародних конференцій, редакційних колегій, рецензентами, зокрема: Британського товариства істориків освіти; «Всесвітньої міжнародної асоціації істориків освіти»; «Української асоціації дослідників освіти», що є структурною частиною Європейської асоціації дослідників освіти; «Міжнародної асоціації сучасної освіти, науки та культури»; журналу «Рання освіта» Університету Марії Кюрі-Складовської (Польща); Ради правління українського представництва Міжнародної асоціації сервісних доброчинних організацій XXI століття; Польсько-українського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта. Польсько-український науковий щорічник»; міжнародної конференції «Педагогіка XXI століття: дилеми і виклики» тощо.

Акад. О.В. Сухомлинська продовжує багаторічну наукову співпрацю з дослідниками Національної академії педагогічних досліджень, Пекінського педагогічного університету (КНР), Університету Монаша (Австралія), Державного вищого навчального закладу імені Вітельона (Польща), де твори В.О. Сухомлинського перекладають, читають і вивчають, популяризують ідеї педагога з широкого спектра актуальних проблем, розвивають їх у сучасних умовах, застосовують на практиці.

Вчені бібліотеки підготували і подали проєктну пропозицію «Посилення ролі шкільних бібліотек у формуванні культури використання інтернету у житті молодого покоління» для участі у конкурсі мініпроєктів «Інструменти медіа грамотності у час інфодемії на платформах шкільних бібліотек», організатором якого є Медійна програма в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) у партнерстві з Академією української преси.

Два наукових працівники стажувалися за тематикою «Міжнародні проєкти: написання, аплікування, управління та звітність» на базі Університету суспільних наук та «Академічна доброчесність» на базі Вищого семінаріуму Духовного університету (Польща).

Відповідно до Стратегії розвитку **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** у 2021 р. його діяльність спрямовувалася на розширення міжнародної наукової співпраці шляхом створення умов для підготовки заявок і реалізації спільних міжнародних наукових проєктів, долучення до міжнародних наукових програм; активізацію участі наукових працівників у міжнародних наукових конференціях та організації міжнародних наукових заходів в Україні.

Задля реалізації укладеного у 2019 р. Меморандуму про спільну діяльність та партнерство між Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи та Програмним офісом Форуму Служби громадського миру в Україні, Службою громадською миру Німецького товариства міжнародного співробітництва, Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», ГО «Інститут миру і порозуміння» упродовж 2021 р. вченими виконувались завдання проєкту «Модель «Мирна школа» – новий шлях формування безпечніших, більш інклюзивних та дбайливих шкіл в Україні» та експерименту всеукраїнського рівня

«Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 рр.

У межах проєкту пройшли навчання понад 100 педагогічних працівників 10 закладів загальної середньої освіти 5 областей (Дніпропетровська, Львівська, Одеська, Харківська, Чернігівська). Основну увагу приділено формуванню таких компетентностей: конструктивного вирішення конфліктів; побудови та підтримки стосунків; чутливості до багатоманіття та недискримінації; саморефлексії та життєстійкості. Висвітлення здобутків, напрацьованих під час реалізації проєкту, здійснено шляхом публікацій на спеціально розробленому сайті «Мирна школа», на сторінках мережі Фейсбук (Психологічна служба у системі освіти), Інституту миру і порозуміння, в освітянських виданнях «Освіта і суспільство», на сайтах експериментальних закладів загальної середньої освіти та в районних засобах масової інформації.

На виконання положень Угоди між Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи та Школою соціальної роботи Університету Вейна (США) проведено дослідження здоров'я дітей протягом життя «Українське лонгітюдне дослідження» (ULS) – моніторинг впливу різних факторів на психічне та фізичне здоров'я українських дітей упродовж життя (у базовому модулі дослідження, починаючи із 6 класу, з особливим фокусом на ризикованій поведінці щодо власного здоров'я (насамперед, факторах ризику залежної поведінки).

Дослідження ULS розпочато в межах українсько-американського проєкту з розвитку інфраструктури наукових досліджень залежності в Україні під керівництвом Центру залежностей Мічиганського університету (США) за підтримки Міжнародного Центру Фогарті (FIC), Національного інституту здоров'я, Національного інституту алкогольної залежності та алкоголізму, Національного інституту наркотичної залежності.

Упродовж 2021 р. організовано і проведено три вебінари за темою «Українське лонгітюдне дослідження: інструкція для дослідників». ULS реалізується дослідницьким консорціумом, до якого входять українські та американські заклади вищої освіти і наукові установи. До участі в Українському лонгітюдному дослідженні долучились 240 практичних психологів і соціальних педагогів із 17 областей України. За результатами дослідження надруковано методичні рекомендації з використання психодіагностичних інструментів другої хвилі.

Вчені центру взяли участь у реалізації міжнародного Українсько-норвезького проєкту «Проект технічної допомоги: впровадження пробації в Україні» (2021-2022 рр.) у якості національних експертів і тренерів з пробації та установ виконання покарань, що передбачає реалізацію заходів у кількох стратегічних напрямках. Основні партнери проєкту – Міністерство юстиції України, Національна школа суддів України, Тренінговий центр для прокурорів і низка громадських організацій.

Наукові працівники взяли участь у проведенні міжнародного тренінгу з навчання тренерів з питань пробації «Формування тренерських навичок» у

межах проєкту «Навчання тренерів» за участю представників Великої Британії, Норвегії, України.

За результатами тренінгу підготовлено практичний посібник «Настільна книга тренера з питань пробації», перекладеного в межах реалізації міжнародного проєкту технічної допомоги і співпраці «Підтримка судової реформи в Україні через повномасштабне впровадження пробації в Україні» для використання під час навчання персоналу Норвезької виправної служби. Також створено окремий модуль для засуджених, які готуються до звільнення, та розроблено низку тренінгових програм з їхньої підготовки до повернення в суспільство.

Вчені взяли участь у Міжнародній Програмі СЕТА – програмі безоплатної психологічної допомоги ветеранам АТО та членам їх родин, розробленої Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) у співпраці із Університетом Джонса Гопкінса, Центром психічного здоров'я Національного університету «Києво-Могилянська академія» та ГО «Слова допомагають». Наразі цю програму ефективно використовують для роботи з травматичним досвідом спеціалісти в Бірмі, Ефіопії, Замбії, Іраку, США, Таїланді. Програму адаптували для України відповідно до потреб українських ветеранів, переміщених осіб і волонтерів. У 2021 р. до програми додано семінари в онлайн-форматі, що є частиною наукового дослідження.

Наукові працівники центру взяли участь у розробленні онлайн курсу з організації інклюзивного освітнього середовища «Школа для всіх», що здійснювалось в межах проєкту «Навчаємось разом» спільно зі студією онлайн-освіти EdEra за фінансової підтримки Європейського Союзу й МЗС Фінляндії та підтримки МОН України. На основі згаданого онлайн курсу розроблено програму підвищення кваліфікації вчителів загальноосвітніх шкіл.

У 2021 р. центром організовано та проведено 2 міжнародні наукові конференції: «Мирна школа. Нова реальність. Як трансформуватися вслід за світом?» та VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», в роботі яких взяли участь понад 400 осіб із Білорусі, Великої Британії, Ізраїлю, Казахстану, Канади, Китаю, Польщі, Угорщини, ФРН, Швеції, зокрема докт. Белінда Гопкінс, директорка програми «Трансформуючи конфлікт» (Велика Британія). Україну представляли наукові, науково-педагогічні працівники з 24 міст 16 регіонів.

Наукові працівники взяли також участь у 45 міжнародних наукових заходах, що проводилися в Австрії, Великій Британії, Греції, Італії, Катарі, Норвегії, Польщі, США, Франції, ФРН, Хорватії, Чехії, Швеції, США та Україні, зокрема: I Міжнародній науковій конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки» до 35 роковин аварії на Чорнобильській АЕС; XIV Міжнародній конференції «Молодь та олімпійський рух», до роботи в якій залучено понад 300 учасників, а на пленарних засіданнях – близько 400 осіб. Це представники міжнародних і всеукраїнських організацій, закладів вищої освіти, вчені та організатори спорту з 12 країн світу (Бельгія, Індія, Іран, Йорданія, Китай, Малайзія, Молдова, ПАР, Польща, Румунія, Україна, Шрі-Ланка), ректори й провідні вчені 14

вітчизняних закладів вищої освіти та 7 науково-дослідних, медичних, освітніх установ, науково-педагогічні працівники, докторанти, аспіранти, студенти університетів.

Вчені центру є членами громадської спілки «Національна психологічна асоціація», Європейської федерації психологічних асоціацій, Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (ВПА), тестового комітету ВПА, Наглядової ради ВПА та регіонального відділення ВПА у Черкаській області.

Х. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Х.1. РОБОТА З НАУКОВИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ І КЕРІВНИМИ КАДРАМИ НАПН УКРАЇНИ

Кадровий склад НАПН України включає працівників підвідомчих установ НАПН України, дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів, іноземних членів і почесних академіків.

У 2021 р. чисельність наукових працівників підвідомчих установ НАПН України збільшилася на 8 ос. і склала 825 ос. Серед них за основним місцем роботи працювало 611 науковців: 148 докторів наук, 299 кандидатів наук, 164 ос. без наукового ступеня. Збільшенню наукового потенціалу НАПН України сприяло зростання на 29 ос. порівняно з попереднім роком чисельності учених з науковим ступенем доктора наук. Водночас на 9 ос. зменшилася чисельність молодих учених віком до 35 років. Чисельність учених за віковими категоріями наведено в табл. 27 (Додатки).

Чисельність науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України у звітному році становила відповідно 142 і 48 ос. За основним місцем роботи працювали 114 науково-педагогічних працівників, з них 26 докторів наук, 67 кандидатів наук, 21 особа без наукового ступеня та 48 педагогічних працівників, серед яких 3 кандидати наук та 44 ос. без наукового ступеня. Їх чисельність за віковими категоріями наведено в табл. 28 (Додатки).

Чисельність членів НАПН України на 1 січня 2021 р. склала 156 ос., з них 71 дійсний член (академік) і 85 членів-кореспондентів.

Протягом звітного періоду пішли з життя дійсні члени (академіки) НАПН України В.А. Баженов, В.І. Бондар, М.І. Жалдак, І.Ф. Прокопенко та члени-кореспонденти НАПН України М.П. Гузик, Ю.І. Горобець, С.В. Савченко.

У 2021 р. загальними зборами НАПН України почесними академіками НАПН України обрано:

- по Відділенню загальної педагогіки та філософії освіти – В.О. Жадька;
- по Відділенню загальної середньої освіти – А.Ф. Верланя;
- по Відділенню професійної освіти і освіти дорослих НАПН України – В.М. Бабаєва, Г.П. Васяновича;
- по Відділенню вищої освіти НАПН України – О.М. Пшінька, О.О. Романовського.

Наразі в академії налічується 36 іноземних членів і 31 почесний академік.

У підвідомчих установах НАПН України працюють 85 молодих учених віком до 35 років, із них кандидатів наук – 39 ос. (46 %) та 1 доктор наук (0,01 %).

Із 156 членів НАПН України докторів наук – 147 ос. (94 %), кандидатів наук – 9 ос. (6 %).

Серед 71 дійсного члена (академіка) – 69 докторів наук (97 %), 2 кандидати наук (3 %). З-поміж 85 членів-кореспондентів – 78 докторів наук (92 %), 7 кандидатів наук (8 %).

У складі членів НАПН України Герой України, 66 заслужених діячів науки і техніки України, 64 заслужені працівники освіти України, 2 заслужені працівники вищої школи, заслужений лікар України, заслужений економіст України, 4 заслужених юристи України, заслужений учитель України.

Усього 26 дійсних членів (академіків) (37 %) та 19 членів-кореспондентів (22 %) працюють у НАПН України за основним місцем роботи. Чисельність членів НАПН України за відділеннями наведено в табл. 29 (Додатки).

Показники вікового цензу членів НАПН України подано в табл. X.1.

Таблиця X.1

Віковий ценз членів НАПН України

Члени НАПН України	Усього	До 50 років	50-60 років	60-70 років	Понад 70 років
Дійсні члени (академіки)	71	–	2	15	54
Члени-кореспонденти	85	2	18	21	44
Усього	156	2	20	36	98

На виконання вимог Положення про атестацію наукових працівників у підрозділах НАПН України протягом звітного періоду в 6 підвідомчих установах проведено атестацію їх наукових працівників. Відповідно до затверджених на початок 2021 р. графіків атестації підлягав 51 науковий працівник. Рішеннями атестаційних комісій наукових установ НАПН України, затверджених вченими радами, підтверджено професійну компетентність, результативність роботи та відповідність займаним посадам 50 наукових працівників.

У звітному році вчене звання професора присвоєно 2 особам – вченим ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; вчене звання старшого дослідника – 4 науковцям (по одній ос. Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України та 2 ос. Інституту педагогіки НАПН України).

Протягом 2021 р. у двох підвідомчих установах НАПН України відбулися вибори керівників, їх заступників з наукової роботи та учених секретарів. За результатами виборів колективами працівників підвідомчих установ НАПН України керівниками обрано: Л.І. Прохоренко – директором Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, І.І. Драч – директором Інституту вищої освіти НАПН України. Президією НАПН України їх затверджено на керівній посаді.

Таким чином, керівні кадри підвідомчих установ НАПН України за звітний період налічували 56 ос., а саме: директорів – 15 ос., ректорів – 1 ос., їх заступників з наукової роботи – 20 ос., заступників з навчальної роботи – 6 ос., проректорів – 2 ос., вчених секретарів – 12 ос. Серед них 34 доктори наук, 22 кандидати наук.

За поданням Президії НАПН України у 2021 р. за особисті заслуги перед Українською державою у галузі науки і освіти, плідну наукову діяльність державними нагородами України відзначено: президента НАПН України

В.Г. Кременя «Орденom князя Ярослава Мудрого» ІІІ ступеня; директора Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, докт. пед. наук, проф., акад. В.В. Засенка – орденom «За заслуги» ІІІ ступеня; директора Інституту професійно-технічної освіти, докт. пед. наук, проф., акад. В.О. Радкевич – «Орденom княгині Ольги» ІІ ступеня; проректора з наукової роботи та цифровізації ДЗВО «Університет менеджменту освіти», докт. пед. наук, проф., чл.-кор. О.М. Спіріну присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»; ученому секретарю Відділення вищої освіти НАПН України М.В. Набоку присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

У 2021 р. почесними грамотами, грамотами і подяками НАПН України відзначено понад 350 працівників наукових установ і закладів освіти України. Медаллю Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К.Д.» нагороджено 64 учені, працівники освіти України, зарубіжні вчені, громадські діячі. Медаллю НАПН України «Григорій Сковорода» – 40 вітчизняних та зарубіжних учених. Медаллю НАПН України «Володимир Мономах» – 18 учених. Медалі НАПН України «Іван Франко» та «Лєся Українка» отримали відповідно 28 і 35 вітчизняних учених.

Х.2. Діяльність ради молодих вчених НАПН України

Рада молодих вчених НАПН України (далі – Рада) налічує 28 осіб, по два представники від кожної наукової установи, один – від Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи та три асоційовані члени.

Наукова діяльність. У 2021 р. у трьох наукових установах НАПН України за 3 напрямками виконувалися 3 прикладних наукових дослідження для підтримки молодих вчених:

– «Критерії заподіяння аудіовізуальною продукцією негативного впливу на психологічне благополуччя дітей різного віку», керівник – канд. психол. наук, старший науковий співробітник лабораторії психології масових комунікацій та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України Ю.С. Чаплінська. Розроблено спеціальний теоретичний конструкт для методики оцінки наявності чи відсутності в медіатворі ознак, здатних негативно вплинути на дитину, та який в подальшому потребує апробації і стандартизації;

– «Використання цифрових технологій для реалізації змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти», керівник – канд. пед. наук, старший науковий співробітник відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту цифровізації освіти НАПН України М. Мар'єнко. Розроблено методику використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти;

– «Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності», керівник – доктор філософії в галузі психології, старший науковий співробітник лабораторії прикладної психології Українського

науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи В. Предко. Розроблено технологію розвитку життєстійкості особистості, що є важливим інструментом для загального вдосконалення сучасної системи освіти.

За результатами проведених наукових досліджень підготовлено 11 одиниць продукції: 4 од. виробничо-практичної (стандартний протокол, методичні рекомендації), 5 статей, 2 тези доповідей, з них друкованих та електронних видань: виробничо-практичної – 2, статей – 3, тез доповідей – 2.

Наукові результати трьох прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених упроваджено у закладах освіти різних рівнів, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, зокрема на різних етапах і рівнях оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 7 (64 %) із 11 розробок.

Науково-практичні заходи. За ініціативи членів Ради організовано науково-практичні заходи, спрямовані на забезпечення прагнень молодих вчених до професійного розвитку:

- семінар 17 лютого 2021 р. про представлення результатів 7 наукових досліджень для підтримки молодих вчених, що отримали грантове фінансування у 2020 р.;

- Всеукраїнський науково-методичний семінар «Безпека особистості в цифровому середовищі: правові, психологічні та технологічні аспекти», 7 квітня 2021 р., спільно з Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України;

- Міжнародна науково-практична інтернет-конференція з нагоди відзначення Дня науки – 2021 в Україні «Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи», 20 травня 2021 р., спільно з Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України;

- стратегічна сесія «Нова українська школа: інноваційні виміри викладання, навчання та виховання» в межах Всеукраїнського серпневого форуму «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху», 19 серпня 2021 р., спільно з радами молодих вчених МОН України та НАПН України;

- Міжнародний круглий стіл «Інтернаціоналізація вищої освіти: виклики, досягнення, перспективи», 20 жовтня 2021 р., Університет менеджменту освіти;

- IX Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2021», 30 листопада 2021 р., спільно з радами молодих вчених НАН України, МОН України, Державного науково-дослідницького інституту МВС України, Інституту цифровізації освіти НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

- круглий стіл «Інтеграція молодих вчених у міжнародний науковий простір: досвід та рекомендації», 30 листопада 2021 р., у співорганізації з радами молодих вчених НАН України, МОН України, Державного науково-дослідницького інституту МВС України;

- зустрічі молодих учених з доктором філософії Джесікою Зихович (Dr. Jessica Zychowicz), яка очолює Представництво Інституту міжнародної освіти в Україні та офіс Програми імені Фулбрайта, 19 жовтня та 25 листопада

2021 р. при підтримці НАПН України та Ради молодих вчених при МОН України;

- Всеукраїнська науково-практична конференція з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини, присвячена 73-й річниці прийняття загальної декларації прав людини, 10 грудня 2021 р., спільно з радами молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України та Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

- щорічний конкурс «Кращий молодий вчений і аспірант року», ради молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту цифровізації освіти НАПН України.

За результатами проведення трьох заходів підготовлено і видано:

- Збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь – 2021» (Київ, 30 листопада 2021 р.). К.: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 196 с. <https://bit.ly/3I86C8H>;

- Збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки – 2021 Україні (Київ, 20 травня 2021 р.). К., 2021. 440 с. <https://bit.ly/3i0myPN>.

Упродовж звітнього року молоді вчені НАПН України брали участь у таких заходах:

- прямих ефірах, організованих Радою молодих вчених при МОН України;

- щорічній конференції Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc «Open Up Your Science!», 12-15 липня 2021 р., Eurodoc;

- II Всеукраїнському Форумі Рад молодих вчених, 9 жовтня 2021 р., Рада молодих вчених при МОН України;

- Всеукраїнській школі молодого науковця «Від фундаментальних досліджень до прикладних застосувань в освітній та управлінській діяльності», 15-18 вересня 2021 р., м. Херсон, ради молодих вчених НАПН України, зокрема ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, спільно з Радою молодих вчених при МОН України;

- загальноукраїнському опитуванні «Стан, проблеми та перспективи розвитку Рад молодих вчених в Україні», яке проводилося МОН України 26 листопада 2021 р. з метою вивчення стану, поточних проблем та перспектив розвитку рад молодих вчених областей, міст, закладів вищої освіти та наукових установ;

- круглому столі «Професійні пріоритети та життєві цінності молодих вчених в Україні», 11 листопада 2021 р., організованому Радою молодих вчених при МОН України спільно з Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана;

- шостому засіданні Спілки Рад молодих вчених, 24 листопада 2021 р., на якому обговорювалися розроблення Літопису здобутків молодих вчених, а також проблема активізації взаємодії Рад молодих вчених на національному та регіональному рівні;

– круглому столі «Інтеграція молодих вчених у міжнародний науковий простір: досвід та рекомендації», 30 листопада 2021 р., у рамках Х Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь 2021»;

– благодійній акції «Книга Захиснику», що ініційована Радою молодих вчених при МОН України за участі Ради молодих вчених Університету менеджменту освіти (голова – І. Марчук) та Ради молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (голова – І. Губеладзе) зібрано більше 200 книг, що будуть передані у військові шпиталі країни.

Нагородження молодих вчених.

Присуджено:

– Державну іменну стипендію найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні у номінації «Стипендія імені Юрія Поправки» К.В. Мирончак, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (наказ МОН України від 19 листопада 2021 р. № 1154);

– премію Президента України для молодих вчених 2021 року за наукову роботу «Інноваційні засоби психологічної допомоги особистості в умовах гібридної війни» двом молодим вченим Інституту соціальної та політичної психології НАПН України – М.С. Дворник, кандидату психологічних наук, завідувачу лабораторії соціальної психології особистості, та К.В. Мирончак, кандидату психологічних наук, старшому науковому працівнику лабораторії соціальної психології особистості (Указ Президента України від 16 грудня 2021 р. № 659/2021);

– Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук за виконання наукової роботи «Оптимізація психічного стану наркозалежних засобами музичного впливу» Л.М. Литвинчук, докт. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії психології навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (<https://bit.ly/3JaW3IW>);

– стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених (<https://bit.ly/34mY7Jb>):

- І.О. Горошкіну, канд. пед. наук, старшому науковому співробітнику відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України;

- Є.В. Степурі, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Відзначено:

– почесними грамотами НАПН України молодих вчених академії, які виступили з доповідями на Всеукраїнському серпневому форумі «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху», І. Губеладзе, Д. Васильєву, А. Сухих, М. Мар'єнко, П. Британського;

– Грамотою Міністерства освіти і науки України та Ради молодих учених при МОН України І. Губеладзе.

Молоді вчені НАПН України взяли участь у Всеукраїнському конкурсі «Молодий вчений року», організованому Радою молодих вчених при МОН України. Зокрема, лауреатом у номінації «Докторант року в галузі суспільних і гуманітарних наук» стала докторант Інституту цифровізації освіти НАПН України М. Мар'єнко.

Співпраця з молодими вченими інших установ. Одним із пріоритетів діяльності Ради є провадження тісної співпраці з молодими вченими інших установ. Рада молодих вчених НАПН та ради молодих вчених наукових установ (Інститут соціальної та політичної психології, Інститут вищої освіти, Інститут цифровізації освіти, Інститут педагогіки, Університет менеджменту освіти) НАПН України внесено до реєстру Рад молодих вчених (<https://bit.ly/3JxrFlX>), створення якого ініціювала Рада молодих учених при МОН, з метою налагодження професійних контактів між дослідниками рад молодих вчених, науковими установами, закладами вищої освіти України та іноземними науковими установами та організаціями для поглиблення наукової, освітньої співпраці та спільного проведення заходів з наукової, освітньої діяльності. Також подано інформацію про діяльність Ради молодих вчених НАПН України до Книги Рад молодих вчених.

Плідною є співпраця з Радою молодих учених при МОН України (І. Губеладзе, член Ради з листопада 2021 р., консультант; А. Сухіх, асоційований член), Радою молодих вчених НАН України, Міжгалузевою Радою молодих вчених (ради молодих вчених галузевих академій, до якої входять І. Губеладзе, Д. Васильєва), Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України тощо.

У співпраці проведено спільні науково-практичні заходи, внесено пропозиції до нормативної бази з питань, що стосуються наукової діяльності, зокрема захисту прав молодих науковців. Зокрема І. Губеладзе, як член відповідних робочих груп, вносила пропозиції до проекту Порядку присудження наукових ступенів та Порядку оцінювання робіт молодих вчених, поданих на Премію та Стипендію Верховної Ради України, презентувала результати проведеного спільно з Радою молодих вчених при МОН України Всеукраїнського опитування серед молодих вчених «Наукова молодь в Україні».

Губеладзе І. другий рік поспіль обрано національним делегатом до Європейської ради аспірантів і молодих дослідників Eurodoc, де відповідно обрано членом Правління, зокрема представником Ради для співпраці та комунікації з cOAlition S щодо впровадження Плану S та політики відкритої науки (Plan S Officer) та з Групою супроводу Болонського процесу (Bologna Follow Up Group Officer). Вчена брала участь у підготовці низки пропозицій щодо представництва молодих дослідників та їх інтересів у нормативних документах Болонського процесу, поширення політики відкритої науки та адаптація європейських нормативів для українського законодавства.

Губеладзе І. взято участь у щорічній конференції Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc «Open Up Your Science!» (12-15 липня 2021 р.) з виступом на тему «Mental Health of Early Career Researchers:

risks, threats and psychological ways to support». Також І. Губеладзе є членом трьох робочих груп Eurodoc: «Підготовка докторів філософії» (Doctoral Training), «Психологічне благополуччя молодих науковців» (Mental Health) та «Відкрита наука» (Open Science), що дає змогу в тісному контакті з європейськими колегами вивчити європейський досвід підготовки докторів філософії та поширювати український досвід і напрацювання.

До робочої групи «Психологічне благополуччя молодих науковців» (Mental Health) у 2021 р. залучено молодих вчених НАПН України: М. Дворник, І. Нестеренко (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України), які спільно з європейськими колегами працюють над розробленням засобів психологічної підтримки психологічного благополуччя молодих вчених.

Міжнародна діяльність молодих вчених академії здійснюється здебільшого на рівні індивідуальних проєктів наукової і академічної мобільності молодих вчених через брак фінансування та відсутність відповідних статей витрат на закордонні відрядження, публікації у міжнародних виданнях та участь у міжнародних наукових заходах.

Молоді вчені НАПН України беруть участь у міжнародних проєктах, конференціях, публікують результати своїх досліджень у міжнародних виданнях. Зокрема, у 2021 р. голова Ради молодих вчених Інституту вищої освіти О. Паламарчук стала координатором проєкту «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» / Project «Teachers' Certification Centres: Innovative Approach to Promotion Teaching Excellence» (UTTERLY) (2021-2023 pp.).

Актуальні проблеми:

- активізація діяльності молодих вчених у межах Ради і переобрання, оновлення складу, а також недостатня співпраця з радами молодих вчених деяких наукових установ НАПН України;

- загрозливою є тенденція до зменшення державного замовлення і зниження фінансування на підготовку докторів філософії та докторів наук за рахунок бюджетних коштів. Відтак здобувачі ступеня доктора філософії змушені шукати додаткові джерела фінансування, що позначається на якості їхньої дослідної роботи і на успішності проходження цього шляху. З огляду на це, важливим є питання підвищення престижності наукової діяльності загалом серед населення, передусім через забезпечення гідної заробітної плати для висококваліфікованих фахівців інтелектуальної праці;

- необхідність проведення комплексного дослідження психологічного благополуччя здобувачів ступеня доктора філософії, зокрема співвідношення їхньої мотивації вступу до аспірантури, очікування та отримані результати, особливості входження у наукове середовище, зокрема взаємодії з колегами і науковим керівником, задоволеність науковою діяльністю, можливістю працевлаштування тощо;

- необхідність організаційної підтримки і фінансового забезпечення реалізації науковою молоддю спільних міждисциплінарних наукових проєктів, що є трендом світової науки;

– заохочення молодих науковців академії до участі у конкурсах на отримання іменних стипендій і премії Верховної Ради України, Премії Президента України та стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених, інших державних і недержавних конкурсів і програм, а також пошук можливостей для преміювання найактивніших молодих вчених в межах наукових установ та на рівні академії;

– активніше залучення молодих учених до складу різноманітних конкурсних комісій в системі НАПН України.

Діяльність Ради молодих вчених НАПН України відображено на її вебсторінці та на сайті академії, зокрема в англomовній версії (naps.gov.ua), систематично висвітлюється на сторінці у мережі Facebook (<https://www.facebook.com/Рада-молодих-вчених-НАПН-України-591293124401841/>) та в закритій групі Ради; на YouTube каналі Ради (<https://www.youtube.com/channel/UCIockHsVwXXInwo1LgUJTag>). Більшість рад молодих вчених підвідомчих установ НАПН України має свою сторінку на сайті установи та у мережі Facebook, де висвітлюється їх діяльність.

XI. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

XI.1. ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, ЧИТАНЬ, СЕМІНАРІВ, КРУГЛИХ СТОЛІВ

У 2021 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи провели 190 науково-практичних масових заходів: 86 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, 63 семінари, 2 форуми, 5 педагогічних читань, 16 круглих столів, 18 – інших заходів. Водночас наукові працівники підвідомчих установ стали організаторами і співорганізаторами 281 масового заходу, зокрема 100 конференцій, 91 семінару, 30 круглих столів та інших заходів (Додатки, табл. 23). Вчені академії взяли участь у понад 3,4 тис. заходів: 18 з'їздах і конгресах, 133 симпозіумах, понад 1,6 тис. конференцій, 418 семінарах, 22 педагогічних читаннях, 158 круглих столах, 60 виставках, більше 1,0 тис. інших заходів. Унаслідок пандемії COVID-19 і введення карантину велику кількість заходів проведено в онлайн-режимі.

У звітному році вчені Інституту педагогіки НАПН України провели за планом роботи НАПН України 14 заходів.

На Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасного підручника» обговорено питання науково-методичного забезпечення початкової і базової середньої освіти та компетентнісного потенціалу сучасного підручника, ролі українських підручників у світлі цілей PISA та у формуванні освітнього середовища гімназії, міжнародного досвіду створення підручників для школи, експертного оцінювання якості навчальної книги тощо.

Під час V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації» висвітлено питання освітніх реформ та інновацій у глобалізованому світі, освітньої політики в рамках європеїзації та глобалізації, тенденцій розвитку шкільної освіти у міжнародному аспекті, актуальних проблем вищої, професійної освіти та освіти дорослих у компаративній перспективі.

На Міжнародній онлайн-конференції «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» актуалізовано проблеми культури, традицій, духовності українського народу як невід'ємних елементів національної ідентичності, розкрито освітній феномен вишиванки в епоху цифровізації освіти.

Під час Всеукраїнської науково-практичної конференції «Навчання української мови та мов національних меншин у початковій школі в контексті компетентнісного підходу» обговорено актуальні проблеми теорії та методики викладання української мови як державної, технології навчання української мови в закладах загальної середньої освіти України, формування читацької компетентності на уроках української мови та літератури в початковій школі, особливості навчання мов національних меншин у школах з національними мовами викладання в умовах багатомовності.

Змістовно й результативно пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання». Її учасники конференції висвітлили питання міжкультурної комунікації в освіті як засобу подолання суперечностей транзитивного суспільства, традиційного і контрверсійного у дослідженні історії та філософії сучасної освіти, компетентнісного підходу в освіті та його філософсько-педагогічного осмислення, ролі учителя у пом'якшенні суспільних конфронтацій і забезпеченні національної єдності, критичного мислення як провідного тренду сучасного освітнього процесу.

Під час Всеукраїнської веб-конференції до нового навчального року «Учені НАПН України – українським учителям» наукові працівники надали освітянам методичні поради й рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу в новому навчальному році й розвитку національної системи освіти та ознайомили із новітніми досягненнями педагогіки і методики шкільного навчання.

На Всеукраїнській науково-практичній конференції «VIII Волошинські читання. Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство» висвітлено науковий доробок Н.Й. Волошиної в контексті сучасних освітніх завдань, обговорено особливості організації навчальної діяльності учнів у реаліях Нової української школи, розкрито методичні аспекти формування компетентного учня-читача, презентовано інноваційні досвіди учителів-словесників.

У ході роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мовно-літературна освіта корінних народів і національних меншин України: стан і перспективи» представлено наукову спадщину І.П. Гудзик у контексті розвитку сучасної української мовно-літературної освіти, обговорено стан та перспективи сучасної мовно-літературної освіти корінних народів і національних меншин та шляхи упровадження набутого досвіду в освітню практику.

Учасники науково-практичної конференції «Зміст і технології шкільної освіти» висвітлили результати наукових досліджень, отриманих науковими працівниками, докторантами, аспірантами, здобувачами, вчителями експериментальних шкіл за поточний рік і визначили перспективні напрями вдосконалення організації наукової роботи, підвищення якості та соціальної значущості її результатів у контексті модернізаційних змін у науково-освітній галузі.

Під час II Міжнародного науково-методичного семінару «Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти» обговорено стан і перспективи методики вивчення польської мови у цих закладах.

Всеукраїнський круглий стіл «Актуальні питання навчання історії та громадянської освіти в контексті дистанційного та змішаного навчання» було присвячено проблемам навчання учнів історії та громадянської освіти в умовах дистанційного і змішаного навчання, його учасники обговорили основні шляхи їх розв'язання.

Під час круглого столу «Методи навчання української мови: сучасний контекст» окреслено проблеми дефініції методів, їх осучасненої класифікації та використання в умовах дистанційного навчання.

На Всеукраїнському вебінарі «Сучасні методи дистанційного та змішаного навчання на уроках української і зарубіжної літератур» обговорено питання організації освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій, специфіки застосування конкретних інформаційних ресурсів для ефективного формування читацької та ключових компетентностей.

Під час вебінару «Методи компетентісно орієнтованого навчання української мови» апробовано результати наукових досліджень, отриманих науковими працівниками відділу навчання української мови та літератури та вчителями експериментальних шкіл у 2021 р.

Інститут став організатором і співорганізатором проведення 33 науково-практичних заходів різних рівнів, у тому числі 6 міжнародних.

Предметами обговорення на них були: тенденції реформування шкільної освіти за роки незалежності (1991-2017 рр.); порівняльний аналіз інноваційних трендів, практик і технологій в європейському та північноамериканському регіонах; дидактичні засади та дидактичні моделі індивідуалізації навчання у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО); моделі державно-громадського управління в цих закладах на засадах партнерської взаємодії; технології формування та оцінювання освітніх результатів учнів початкової школи на основі компетентісного підходу; методики компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів 1-4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин; української мови учнів гімназії й ліцею, іноземних мов учнів 5-6 класів гімназій на основі інтегрованого оволодіння іноземною мовою; методики формування читацької грамотності учнів 5-6 класів гімназії на уроках української літератури; науково-методичні засади реалізації моделі багатомовної освіти в ЗЗСО з навчанням мов корінних народів і національних меншин; інтегрованого навчання історії в гімназії; принципи інтеграції змісту географічної та економічної освіти та їх реалізація в курсах за вибором у гімназії та ліцеї; навчально-методичне забезпечення реалізації фізичного складника змісту природничої галузі відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти; курси за вибором з біології і хімії для старшої школи; прикладна спрямованість навчання математики та інформатики в гімназії; реалізації змісту технологічної освітньої галузі згідно з новим Державним стандартом базової середньої освіти; концептуальні засади та науково-методичне забезпечення інтеграції змісту природничої освітньої галузі в 5-6 класах; організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії; науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання; методи, інструментарій і процедури внутрішнього контролю та оцінювання якості освіти в ЗЗСО.

Вчені інституту брали активну участь у масових заходах різних рівнів, організованих іншими установами. Це міжнародні й всеукраїнські конференції, форуми, педагогічні читання, семінари, круглі столи тощо. Загальна кількість таких заходів становить 485, зокрема 243 міжнародних.

У звітному році вченими **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** проведено 17 масових науково-практичних заходів, включених до плану роботи НАПН України, серед яких 10 міжнародних, а також 80 – за планом роботи інституту (у тому числі 34 міжнародні). Загальна кількість заходів, у яких взяли участь наукові працівники інституту, – 659.

Зокрема, проведено IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми», у ході якої обговорено потенціал генетичної психології в дослідженні взаємодії суб'єктів освітнього простору; психолого-педагогічні аспекти такої взаємодії (освітні, вікові, гендерні, психологічна грамотність, взаємодія з дітьми з особливими потребами); психологічний аналіз (експертизу) взаємодії; психологічний супровід реформування сучасної школи: особливості адаптації до нових умов освітнього простору (простору НУШ).

На V Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми теоретичної та консультативної психології» розглянуто наукові та практичні проблеми сучасної консультативної психології, а також здійснено обмін досвідом надання психологічної допомоги соціально дезадаптованим неповнолітнім і членам їх сімей.

Учасники XVII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми екологічної психології: психологічний зміст екосоціальних катастроф» розглянули питання психологічної готовності та стресостійкості особистості в умовах екологічної небезпеки, зокрема пандемії COVID-19; психологічної підтримки та допомоги особистості у самовизначенні щодо загроз епідеміологічної ситуації.

Під час XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологічні проблеми мислення» (заочно) обговорено загальні проблеми мислення; психологія творчого мислення; особливості його функціонування в ускладнених умовах та стосовно різних сфер діяльності; мислення і сприймання; професійне мислення; вікову специфіку функціонування творчого мислення; творче мислення і навчання; методи дослідження та діагностики творчого мислення; психолого-педагогічні засоби розвитку творчого мислення на різних вікових етапах.

У центрі уваги учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Цілісний підхід в психології особистості: особливості теорії та практики» були питання: історії, теорії та методології психології особистості; становлення особистості (особистісно-егалітарна парадигма); сучасних соціокультурних і психолого-педагогічних координат розвитку особистості; духовних складових особистісної ідентичності та їх психологічної рефлексії; суб'єктних вимірів особистості та процесу надання психологічної допомоги; екзистенційно-гуманістичної рефлексії проблем буття особистості в світі; сучасних реалій перспектив розвитку особистості в світі.

На X Міжнародній науково-практичній конференції «Психодрама вплетена в життя» розглянуто методи роботи з різними формами залежної поведінки; дослідження власних психологічних границь; роботи із соціометрії,

сутність «Самодопомога для терапевтів», особливості застосування психодрами в клінічній практиці, роботи з вигоранням медичного персоналу.

У ході Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Особистість у ХХІ столітті: впливи, зміни, трансформації» обговорено методологічні та теоретичні принципи дослідження особистості; розвиток особистості в сучасному просторі; цінності та ціннісні орієнтації сучасної особистості; психологічні технології впливу на особистісні уявлення; шляхи та способи досягнення благополуччя; вплив особистостей-психологів на культурний контекст в Україні.

Основними питаннями, що розглядалися під час II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Нова українська школа: психологічні проблеми», присвяченій 30-річчю незалежності України, були: імплементація концепції Нової української школи, психологічні та педагогічні проблеми розвитку особистості в умовах Нової української школи, психологічний і педагогічний супровід освітніх процесів, проблема інклюзивної освіти в умовах Нової української школи, психологічні аспекти взаємодії в інтегрованому освітньому середовищі; проблема мотивації навчання в умовах дистанційного навчання та необхідність розвитку вольової регуляції поведінки сучасного учня; застосування мультимедійних навчальних технологій та новітніх психологічних технологій і методик у педагогічному процесі.

Тематику ХХХ Міжнародної наукової конференції «Мова і культура» імені проф. Сергія Бураго склали різні напрями психологічного пошуку на межі з іншими гуманітарними (зокрема, філологічними) дисциплінами. Центральною темою конференції стала проблема розвитку особистості, зокрема засобами конструювання досвіду; обговорено фактори успішності дистанційного навчання, необхідність розвитку наративної компетентності, психологічні особливості користувачів соціальних мереж, характерні риси українського менталітету тощо.

У ході роботи ХХІ Міжнародної наукової психологічної конференції «Психологічні проблеми творчості» (заочно) обговорено питання психології творчості, здібностей, обдарованості; психології творчої особистості; методів дослідження та діагностики творчої діяльності; психології творчого мислення суб'єкта в ускладнених та екстремальних умовах.

Проведено також VI Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я», науково-практичні семінари «Теоретико-методологічні засади психологічної допомоги обдарованій особистості в освітньому просторі», «Аксіогенез обдарованої особистості і ціннісна підтримка особистісного розвитку», круглий стіл «Сучасні психологічні вимоги до підручника для Нової української школи», круглий стіл з міжнародною участю «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору», присвячений творчій спадщині І.О. Синиці та ін.

Вченими Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України організовано та проведено 53 науково-практичні масові заходи (21 захід включено до плану роботи НАПН України, 32 – до

плану роботи інституту), з яких 15 – міжнародних, взято участь у 120 науково-практичних масових заходах, організованих іншими установами.

Зокрема, проведено XV Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід», учасники якої обговорювали проблеми використання інформаційних технологій у сучасних закладах освіти; підготовки майбутніх учителів в умовах інформаційно-освітнього середовища педагогічних закладів освіти; сучасних технологій навчання у професійній освіті та освіті дорослих.

Під час Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції «Інклюзія в освіті: ідея, стратегія, результат» розглянуто питання консолідації здобутків упровадження інклюзії у сфері освіти України; популяризації інноваційного досвіду надання якісних освітніх послуг особам з порушенням здоров'я, особливими освітніми потребами.

Стратегії інноваційного розвитку вищої освіти в Україні, ЄС та світі; інновації у докторській підготовці молодих науковців (український, європейський та світовий досвід); організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного розвитку вищої освіти; стратегії та інноваційні технології підготовки викладачів вищої школи; професійна підготовка менеджерів інновацій розглянуто учасниками VII Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін».

У ході роботи VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми в системі освіти «заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти» обговорено психолого-педагогічні засади розвитку особистості; безперервну освіту як чинник професійного розвитку і самореалізації особистості; інноваційні технології у підготовці висококваліфікованих фахівців.

Під час XI Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті докт. пед. наук, проф. Б.О. Федоришина, «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку» висвітлено значення Б.О. Федоришина як фундатора психолого-педагогічної школи професійної орієнтації; науково-методичні та практичні основи сучасної профорієнтації: розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи; функції кар'єрного радника як інновації у наданні профорієнтаційних послуг; формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності; актуальні проблеми та нові тенденції особистісно-професійного розвитку учнівської молоді.

Концепція педагогіки добра І.А. Зязюна як основа сучасної української педагогіки; формування конкурентноспроможних лідерів-управлінців як пріоритетний напрям підготовки фахівців; нові педагогічні технології як відповідь вищої школи на виклики інноваційного етапу світового розвитку; педагогічна культура викладача – умова формування загальної та професійної культури фахівця; методологія педагогічної діяльності з формування професійної компетентності спеціалістів; моральна та естетична культура у

вищій школі розглянуті учасниками VII Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників і учнів».

Науково-педагогічна спадщина О.С. Дубинчук, психолого-педагогічні засади освіти дорослих, особистісний і професійний розвиток фахівців в Україні та зарубіжжі обговорено на IX Всеукраїнських педагогічних читаннях «Освіта впродовж життя: вимоги часу», присвячених пам'яті видатного вченого-педагога О.С. Дубинчук. Утвердження відкритості науки й освітньої практики, партнерська взаємодія закладів освіти і наукових інституцій у здійсненні реформування мистецької і педагогічної освіти, вшанування пам'яті знакових для української освіти постатей обговорено на XIX Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції».

Вченими інституту проведено також III Міжнародний науково-практичний WEB-форум «Forum SOIS-2021: Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя», IX Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи», VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи», V Міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції», VI Міжнародну науково-практичну конференцію «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи», III Міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи», XI Міжнародну науково-практичну конференцію «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» та ряд семінарів і круглих столів.

У 2021 р. вчені **Інституту проблем виховання НАПН України** стали організаторами 45 (22 включено до плану роботи НАПН України, 25 – до плану роботи інституту) та учасниками 363 науково-практичних масових заходів.

Відповідно до плану роботи НАПН України організовано та проведено такі заходи: Звітну науково-практичну конференцію інституту «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал» (онлайн), на якій оприлюднено результати досліджень за 2020 р.; Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Позашкільна освіта у викликах сучасності: досягнення та вектори розвитку», на яких обговорено питання модернізації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти; Всеукраїнський симпозіум-практикум «Розвиток особистісного потенціалу учнівської молоді як чинник її соціального зростання», учасниками якого висвітлено сутність і структуру виховного потенціалу сучасної сім'ї, виховання у підлітків цінності життя іншого, розвиток здібностей учнівської молоді до конструктивної взаємодії із соціумом. У ході роботи Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції «Освітній процес у закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал» проведено майстер-клас «Технологія сприймання художнього твору дітьми раннього віку в умовах ЗДО»; на Міжнародній науково-практичній конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» висвітлено проблеми виховання дітей та учнівської молоді у різних соціальних інститутах; у XI Міжнародних педагогічних читаннях «Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства» визначено, що педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського не втрачають актуальності та активно використовуються в закладах освіти різних рівнів, затребуваність доробку педагога помітно зростає в період розбудови Нової української школи.

Проведено також Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Маленькі люди у великому світі: розвиток дитини раннього віку в сучасному соціумі», II Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи», серпневу конференцію «Учені НАПН України – учителям» та науково-практичні семінари «Успішна молодь у сучасному соціокультурному середовищі» і «Модернізація освітнього процесу в закладі позашкільної освіти», майстер-клас «Технологія методичного супроводу професійного розвитку успішного педагога», семінар-тренінг «Цінності у екологічній компетентності школярів», міжнародний науково-методичний семінар «Психолого-педагогічна діагностика в системі дошкільної освіти», круглий стіл «Ціннісні аспекти професійного самовизначення учнів: теорія і практика», всеукраїнський педагогічний марафон «Інновації в освітньому процесі ЗДО: суспільні запити, освітні тренди» та інші заходи.

У 2021 р. Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені **Миколи Ярмаченка НАПН України** організовано та проведено 41 масовий науково-практичний захід (14 заходів включено до плану роботи НАПН України, 27 – до плану роботи інституту), із них 10 міжнародних. Крім того, вчені інституту взяли участь у 153 науково-практичних масових заходах інших установ та організацій, у тому числі 70 міжнародних.

З-поміж заходів, включених до плану роботи НАПН України, проведено Міжнародний науково-практичний семінар «Перекладачі національних жестових мов та системи міжнародних жестів: професійна підготовка та діяльність», метою якого стало обговорення статусу та стандарту професії перекладача жестової мови в Україні; специфіки надання послуг перекладу жестовою мовою в різних сферах суспільного життя; перекладу жестовою мовою публічних заходів та на телебаченні; освітніх перекладачів жестової мови; цикл всеукраїнських науково-методичних семінарів «Стратегії комунікативної доступності освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху», у процесі роботи яких обговорено питання комунікативних потреб глухих і напівглухих людей (чинники та умови формування), класифікаційних груп комунікативних потреб дітей із порушеннями слуху в освітньому процесі, інструментарію вивчення і профілювання комунікативних потреб дітей із порушеннями слуху, комунікативного профілю здобувача освіти з

порушеннями слуху, стратегії забезпечення комунікативних потреб дітей з порушеннями слуху в освітньому процесі; цикл всеукраїнських науково-методичних семінарів «Комунікативна безбар'єрність освітнього середовища для глухих та напівглухих школярів», на яких обговорювалися комунікативна доступність як показник адаптування освітнього середовища до комунікативних потреб дітей із порушеннями слуху, комунікативні освітні бар'єри у процесі здобуття дошкільної та шкільної освіти дітьми з порушеннями слуху, індекс комунікативної доступності освітнього середовища спеціального закладу освіти; комунікативний профіль освітнього середовища спеціального закладу освіти, система особливих комунікативно-освітніх потреб дітей із порушеннями слуху, технологія спеціального комунікативного дизайну освітнього середовища для дітей із порушеннями слуху.

Виступи учасників науково-практичного семінару «Психолого-педагогічні системи розвивального навчання дітей з особливими потребами» присвячено важливим аспектам проблем навчання, виховання і соціалізації дітей з особливими потребами; забезпечення гармонійного розвитку учнів з особливими освітніми потребами; організації освітнього та корекційно-розвивального процесу, психолого-педагогічного супроводу таких дітей та їх родин.

Актуальні питання рівневого підходу до визначення особливостей стану сформованості фонетико-фонематичної системи мовлення; особливостей функціонування фонетико-фонематичної системи мовлення у дітей з дислалією; визначення мовленнєвих труднощів у дітей з дислалією обговорено учасниками науково-практичного семінару «Психолінгвосинергетичний підхід до формування комунікативної компетентності дітей з особливими мовленнєвими потребами».

Проведено також науково-практичні семінари «Науково-методичний супровід діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти», «Стратегії командної співпраці ІРЦ, закладів освіти та батьків: педагогіка партнерства», «Індивідуалізація навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами» в рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Рівні серед рівних: інноваційні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами»; круглий стіл «Освіта дітей з порушеннями слуху: актуальний зміст та тенденції»; Всеукраїнський науково-методичний онлайн семінар «Науково-методичне забезпечення навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в сучасних умовах модернізації освіти» та ряд інших заходів.

Відповідно до плану роботи НАПН України і плану роботи установи вченими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України організовано і проведено 27 науково-практичних масових заходів (18 включено до плану роботи НАПН України та 9 – до плану роботи інституту). Усього вчені інституту взяли участь у 119 масових заходах.

У звітному році відбулася XVII Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція «Простір арттерапії: мистецтво стосунків у танці життя», яка пройшла у два етапи. Перша частина конференції, проведена

в онлайн-форматі, розширила можливості співпраці та спілкування з фахівцями в галузі арттерапії з усього світу, дала змогу учасникам отримати унікальні знання, познайомитися з визнаними у світі фахівцями. На пленарному засіданні другої частини заходу прозвучали теми: використання екологічних факторів в арттерапії, трансдисциплінарний підхід до впровадження арттерапії як окремої спеціальності, можливості роботи з проєктивними зображеннями, психотерапевтичні можливості блогерства як медіа-арттерапії, використання методів арттерапії в програмі підтримки педагогічних працівників у період пандемії, можливості використання арттерапії в інклюзії та соціалізації дітей з особливими потребами, потенціал танцювально-рухової терапії та тілесно-рухової терапії; розглянуто аспекти фототерапії, плейбек-театру, символіки та впливу форми кола, використання танцю у роботі з сім'єю, міжгрупової взаємодії в арттерапевтичному процесі тощо. Видано матеріали конференції, які відображають сучасний стан теорії та практики арттерапевтичної допомоги особистості у вирішенні життєвих проблем, пошуку внутрішніх ресурсів особистісного зростання.

Мета V Міжнародної конференції «Психічне здоров'я: глобальні виклики XXI століття» полягала в забезпеченні платформи для комунікації дослідників, практиків і політиків у сфері охорони психічного здоров'я; сприяння високоякісним дослідженням та розгортанню широкої суспільно-просвітницької кампанії у сфері психічного здоров'я.

Учасниками IV Всеукраїнської наукової інтернет-конференції з міжнародною участю «Медіаторчість у сучасних реаліях: протистояння медіатравмі» обговорено психологічні проблеми інформаційної безпеки; судово-психологічну експертизу негативного впливу медіа; медіаосвіту і дитячу медіаторчість; здоров'язберігальний потенціал медіаосвіти; психологічні феномени і медіапрактики в умовах пандемії COVID-19; дистанційну освіту щодо медіатравми та медіа творчості, діагностику медіаграмотності і методи оцінки ефективності медіаосвіти; кіберпсихологію і технологічні інновації; психологічну допомогу і медіаресурси.

За результатами роботи IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-психологічні особливості професійної діяльності працівників соціальної сфери: територіальні та історичні виміри взаємодії» прийнято рекомендації фахівцям соціогуманітарного профілю щодо здійснення професійної діяльності в умовах сучасних пандемічних, безпекових та інших ризиків.

На Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми підтримки педагогічною спільнотою та громадськістю реформ у сфері загальної середньої освіти» особливу увагу приділено соціально-психологічному забезпеченню реформи освіти, ставленню громадськості та педагогічної спільноти до освітніх реформ, а також вітчизняному та міжнародному досвіду їх впровадження.

Під час пленарного та секційних засідань учасники IX Всеукраїнської наукової конференції «Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави» мали змогу обговорити надзвичайно

широке коло питань, зокрема про: зміст і динаміку уявлень українського суспільства про національні символи; колективне почуття власності до країни як основи формування громадянської ідентичності; особливості підготовки політичних психологів у закладах загальної середньої та вищої освіти; соціальні уявлення української молоді про благополуччя; нові завдання політичної психології в контексті реформування українського суспільства, зовнішньої військової агресії та пандемії COVID-19; український ціннісний контекст визначення винуватців корупції; травму жертви і травму агресора в міжгрупових конфліктах; соціальну солідарність у контексті пошуку шляхів досягнення і збереження цілісності суспільства; політико-психологічні проблеми розвитку освіти, соціалізації молоді, інформаційної безпеки та подолання гендерно зумовленого насильства.

Відбулися також V Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю) «Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку: теорія і практика», V Всеукраїнська онлайн-конференція «Розвиток медіапсихології та медіаосвіти в Україні», XXVII Щорічна наукова конференція (звітна сесія) «Соціальна і політична психологія сьогодні: здобутки, проблеми, нові рубежі», онлайн-семінар з міжнародною участю «Проблеми вимірювань в соціально-психологічних дослідженнях», методологічний семінар «Україна в період зміни поколінь», V Міжінститутський семінар «Кіберсоціалізація в умовах зростання невизначеності», науково-методичний онлайн-семінар «Актуальні проблеми дослідження готовності освітян до дій у надзвичайних ситуаціях», науково-методичний онлайн-семінар «Надзвичайна ситуація: психологічна готовність та психологічні ризики», міждисциплінарний науковий семінар «Породжені війною спільноти як соціальні донори і реципієнти» та інші заходи.

У звітному році **Інститутом вищої освіти НАПН України** організовано та проведено 14 науково-практичних заходів (3 включено до плану роботи НАПН України та 11 – до плану роботи інституту). Також учені брали активну участь у роботі 229 заходів інших наукових установ і закладів освіти.

Заслугує на увагу II Україно-британський форум «Досконалість викладання і навчання у вищій освіті», учасники якого обговорили шляхи досягнення досконалості викладання, професійний розвиток викладачів університету, баланс зусиль університету та викладачів, взаємодію між студентами і викладачами, трансформацію викладання, студентоорієнтоване викладання та його особливості, досвід Великої Британії та України. У ході роботи X Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: оцінювання якості: підходи та інструменти» розглянуто питання забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти, сучасні підходи та інструменти оцінювання й вимірювання якості діяльності закладів вищої освіти у світлі тенденцій і пріоритетів розвитку Європейського простору вищої освіти.

Також організовано і проведено науково-практичні заходи у рамках міжнародних проєктів інституту: «Університетська автономія та врядування: тенденції розвитку – ЄПВО та Україна»; «Розподілене лідерство як механізм

забезпечення ефективного врядування в університеті»; «Викладання у вищій освіті: тенденції розвитку – ЄПВО та Україна»; «Розроблення освітньої програми (ОП): рамки, алгоритм, учасники, результати»; «Дослідницька діяльність університету: врядування та досконалість»; «Дослідницька діяльність університету в умовах реалізації концепції «Відкрита наука»; «Соціальна відповідальність університету та лідерство»; «Оцінювання студентів як складова вдосконалення викладання у вищій освіті»; «Проектні заявки: підготовка та експертиза»; «Викладання та забезпечення якості вищої освіти України: нормативно-правові основи»; «Забезпечення якості вищої освіти: ESG та Україна»; «Наукометрія в оцінюванні результатів наукових досліджень»; «Тренінг для викладачів «Стратегія та модель Центру вдосконалення викладання» у рамках проєкту Еразмус+ «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання (UTTERLY)».

За звітний період учені **Інституту цифровізації освіти НАПН України** організували та провели 35 масових заходів (17 включено до плану роботи НАПН України та 18 – до плану роботи інституту). Зокрема проведено VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Цифрова освіта в природничих університетах», на якій обговорено проблеми формування цифрових компетентностей та професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у природничих університетах в умовах пандемії. Учасниками XIII Міжнародної конференції з математичної, природничо-технічної освіти «ICoP-MaSTEd 2021» представлено результати досліджень з математичної, природничо-технічної освіти, а також навчання з розширеними технологіями включно із змішаним навчанням, електронне навчання, ІКТ-оцінювання на основі мобільного навчання у зв'язку з нагальною потребою в принципових змінах у математичній, природничо-технічній освіті, викликаних перспективними теоріями, моделями, інструментами, послугами, мережами та комунікаціями. Метою Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» стало об'єднання зусиль учених і практиків щодо осмислення досвіду та визначення перспектив подальшого розвитку системи безперервної педагогічної освіти.

У доповідях учасників X Міжнародної науково-практичної конференції «Математика. Інформаційні технології. Освіта» розглянуто напрями математичного моделювання та системного аналізу; фінансової математики; диференціальних рівнянь і математичної фізики; математичного аналізу та теорії функцій; інтелектуальних систем і середовищ; використання систем комп'ютерної математики в наукових дослідженнях та освіті; фундаментальних і прикладних питань комп'ютерної інженерії; організаційних питань та програмного забезпечення освітнього процесу.

У процесі роботи II Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційні технології в освіті та науці» висвітлено питання мотивації теоретичних і прикладних досліджень у галузях інформаційних технологій та освіти, визначення перспективних напрямів застосування інформаційно-комунікаційних технологій у науці й освіті, обміну науковою інформацією і практичними здобутками, налагодження партнерських

взаємовідносин між закладами освіти, науковими установами і підприємствами ІТ-галузі, заохочення студентської молоді до наукового пошуку.

Проблеми навчання природничо-математичних дисциплін, засоби ІКТ у природничо-математичній освіті, проблеми технологічної і професійної освіти обговорено під час Міжнародної науково-практичної конференції «Засоби і технології сучасного навчального середовища». Учасники VII Міжнародної конференції з адаптивних технологій управління навчанням ATL-2021 обговорювали психолого-педагогічні проблеми адаптивного навчання; питання інформаційних та інтелектуальних технологій адаптивного управління, методики адаптивного навчання інформатиці у закладах вищої та загальної середньої освіти; адаптивних технологій дистанційного навчання, систем управління контентом.

Проведено також XVI Міжнародну науково-практичну конференцію ISTERI «ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних додатках: інтеграція, гармонізація та трансфер знань», IX Міжнародний семінар «Хмарні технології в освіті», VI Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці», IX Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених «НАУКОВА МОЛОДЬ – 2021», круглий стіл «Інтеграція молодих вчених у міжнародний науковий простір: досвід, напрями та рекомендації» та ряд інших заходів.

Усього вчені інституту взяли участь у 289 масових заходах.

У 2021 р. вченими **Інституту професійної освіти НАПН України** організовано і проведено 56 науково-практичних масових заходів (з них 24 – включених до плану роботи НАПН України, та 7 – до плану роботи інституту), загалом узято участь у 186 заходах.

У доповідях XI Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» висвітлено здобутки, суперечності, перспективи професійної освіти на сучасному етапі; проблеми якості професійної підготовки під час дистанційного навчання; теоретичні та методичні аспекти становлення і розвитку педагога сучасного закладу професійної освіти; розвитку співробітництва між закладами освіти Європейського Союзу у формі нетворкінгу; підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. XV Всеукраїнська науково-практична конференція (звітна) «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» до тридцятиріччя незалежності України та 15 річниці заснування інституту проводилася з метою популяризації результатів його наукової діяльності, аналізу науково-освітніх інновацій професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, обговорення проблемних питань модернізації змісту системи професійної освіти та механізмів упровадження новітніх технологій професійного навчання, визначення конструктивних способів розв'язання суперечливих аспектів інноваційного розвитку закладів освіти. На Всеукраїнській веб-конференції «Актуальні проблеми професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (ЗП(ПТ)О) освітяни обговорили особливості професійно-педагогічної діяльності майстрів виробничого навчання в контексті динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки;

стан, проблеми та перспективи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання; проблеми організації їх стажування на виробництві; зарубіжний досвід професійного розвитку педагогів професійної школи.

Під час Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку» в змішаному форматі висвітлено питання забезпечення якості фахової передвищої освіти в контексті євроінтеграції; компетентнісно орієнтованої підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО); проєктування інформаційно-освітнього середовища у ЗФПО; професійного розвитку педагогічних працівників ЗФПО; навчально-методичного забезпечення професійної підготовки фахових молодших бакалаврів.

Проведено також Всеукраїнський конкурс педагогічних працівників закладів професійної та вищої освіти на кращий електронний освітній ресурс «Планета-ІТ», Всеукраїнський онлайн-вебінар «Сучасні практики оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти», всеукраїнські науково-практичні вебінари «Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування в умовах дуальної форми навчання», «Теорія і практика підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності», «Професійний розвиток майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти: досягнення і перспективи», «Методичні засади застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників», «Особливості проєктного менеджменту у закладах професійної та фахової передвищої освіти», «Теорія і практика професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти» в режимі онлайн та ще ряд семінарів, круглих столів тощо.

У 2021 р. вченими **Інституту обдарованої дитини НАПН України** проведено 18 заходів (15 – включених до плану роботи НАПН України, 3 – до плану роботи установи) та взято участь у 52.

Вченими інституту проведено Всеукраїнську науково-практичну онлайн-конференцію «Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку», мета якої полягала в обговоренні проблем філософії для дітей і дитячої філософії, обдарованості і творчості в епоху цифрової реальності, філософії для дітей як засобу формування освітніх компетентностей, світових і вітчизняних практик філософії для дітей, особливостей впровадження філософії для дітей у Новій українській школі.

Основними питаннями, що розглядалися учасниками XIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Проєктування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості», були проєктування розвитку обдарованості учня в системі взаємодії учасників освітнього середовища; підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти; комплексна соціально-психолого-педагогічна діагностика обдарованості; моніторинг інтелектуального розвитку обдарованої особистості; педагогічна

підтримка науково-дослідницької діяльності учнів; соціальна адаптація обдарованих учнів в умовах інформаційно-освітнього середовища; психологічні та педагогічні аспекти професійного самовираження творчої особистості в умовах профілізації сучасної школи.

У ході роботи II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Обдаровані діти – скарб нації!» проведено диспути про сучасні наукові тенденції дослідження проблем обдарованості; діагностику, прогнозування, проєктування та підтримку розвитку обдарованої особистості; психолого-педагогічний супровід самовизначення та самореалізації обдарованих учнів; філософію для дітей як засіб формування освітніх компетенцій; технології розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку.

Учасники Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова освіта: традиція і сучасність» висвітили світові тренди наукової освіти в сучасному суспільстві, місце та значення науки для освіти інформаційного світу.

Під час Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Інноваційні практики наукової освіти» обговорено інновації в освіті наукового спрямування, наукова освіта в Україні (розроблення та впровадження інноваційних проєктів, програм, методик і технологій; сучасні тенденції та перспективи STEM та STEAM-освіти; музейна педагогіка як інноваційна педагогічна технологія; застосування інноваційних цифрових технологій в інформаційно-освітньому просторі.

Проведено також семінар-практикум з підготовки обдарованих учнів до участі у міжнародних конкурсах юних дослідників; науково-практичний семінар «Фінансова грамотність: шлях до творчості чи вимога сучасності?»; всеукраїнський науково-практичний відео-семінар «Наукова освіта: від теорії до практики»; науково-практичний онлайн-семінар «Професійне самовизначення обдарованої особистості: проблеми і перспективи»; науково-практичний семінар за результатами Всеукраїнського конкурсу-рейтингу закладів загальної середньої освіти щодо роботи з обдарованими дітьми «Школа – джерело талантів» і семінар-практикум «Реалізація освітніх програм для обдарованих учнів в умовах інтеграції формальної та неформальної освіти»; Всеукраїнський конкурс-рейтинг закладів загальної середньої освіти щодо роботи з обдарованими дітьми «Школа – джерело талантів», IX Всеукраїнський конкурс «Творчий вчитель – обдарований учень» та інші заходи.

За звітний період учені ДЗВО «Університет менеджменту освіти» провели 33 масові науково-практичні заходи (13 включено до плану роботи НАПН України, 21 – до плану роботи університету) та взяли участь у 565.

Серед організованих і проведених заходів слід виокремити II Міжнародну науково-практичну конференцію «Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості», на пленарному засіданні якої розглянуто актуальні питання синергії психології і духовності, загальної середньої освіти і духовності; використання сучасних освітніх технологій у процесі розвитку освіти і духовності; ролі та місця закладів вищої духовної освіти в системі вищої освіти; міжнародний досвід пошуку синергії освіти і духовності.

Професійні дискусії учасників VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі безперервної освіти» спрямовано на вирішення актуальних питань розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів у системі безперервної професійної освіти; ознайомлення із зарубіжним досвідом підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти; технологіями створення інноваційного освітнього простору; особливостями мотивації професійної діяльності педагогів в умовах оновленої парадигми освіти; розвитку готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності, конфліктологічної компетентності педагогів; психологічними засадами розвитку інклюзивного освітнього середовища в сучасному євроінтеграційному просторі.

Робота Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи» відбулася за напрямками: поняття науково-методичної компетентності педагога в сучасній теорії і практиці; розвиток науково-методичної компетентності педагогів та інноваційні моделі формування такої компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти; зарубіжний досвід розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти; реалізація сучасних освітніх практик у професійній діяльності як показник рівня науково-методичної компетентності педагога.

На пленарному засіданні II Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди» розглянуто актуальні питання: інноваційного потенціалу ДЗВО «Університет менеджменту освіти» у відкритому глобалізованому інформаційному суспільстві; закордонного досвіду професійного розвитку для впровадження інновацій у вітчизняній вищій освіті; цифрового близнюка закладу післядипломної освіти як екосистеми професійного розвитку; створення спільноти дослідників в онлайн-середовищі; формування культури безпеки у Вищій школі управління охороною праці в Катовіцах; цифрових тенденцій освіти в нинішній час та можливих тенденцій майбутнього.

Також проведено VII Всеукраїнську науково-практичну конференцію за міжнародною участю «Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти», Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію до Дня охорони праці «Сучасна парадигма освіти з охорони праці», Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Позашкільна освіта у викликах сучасності: досягнення та вектори розвитку», II Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти», Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі», III Всеукраїнський науково-методичний семінар «Діяльність психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення

психологічного благополуччя вчителів в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа»», II науковий семінар «Applied Psychology in the Context of Societal Changes: Organizational Psychology Achievements and Perspectives / Практична психологія в контексті суспільних змін: досягнення та перспективи організаційної психології» та інші заходи.

Вченими **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** організовано та проведено 11 науково-практичних масових заходів (2 заходи включено до плану роботи НАПН України, 9 – до плану роботи центру). Загальна кількість заходів, у яких взяли участь учені центру, – 144.

Зокрема, це Всеукраїнська науково-методична онлайн-конференція, присвячена 30-річчю психологічної служби у системі освіти України, на якій обговорено сучасний стан та перспективи розвитку психологічної служби, її основні завдання діяльності; теоретико-методологічні засади психологічної практики в сучасних умовах; зміст, індикатори психологічного здоров'я педагогічних працівників та умови його підтримки; презентовано досвід практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти в межах майстер-класів заходу.

У ході роботи Всеукраїнського науково-практичного онлайн-семінару «Освітній простір в умовах пандемії: психологічні проблеми та рішення» його учасники набули знань з актуальних питань психологічної науки й практики, ознайомилися з надбаннями колег з різних регіонів України щодо планування діяльності фахівців психологічної служби в умовах дистанційного навчання, підтримки батьків під час тривалих стресових ситуацій, підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу під час пандемії; реагування на нові виклики, що постають перед працівниками психологічної служби, тощо.

Також проведено Міжнародну онлайн-конференцію «Мирна школа. Нова реальність. Як трансформуватися вслід за світом?», VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», V Міжрегіональну науково-практичну конференцію з профорієнтації та професійного вдосконалення психологів «Харківський осінній марафон психотехнологій», Регіональний науково-практичний онлайн-семінар «Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу», Всеукраїнський круглий стіл «Актуальні проблеми напрямів психологічної роботи в закладах вищої освіти», онлайн-нараду керівників експериментальних закладів «Впровадження інновацій в освітній діяльності фахівців ІРЦ – учасників заочно-дистанційного навчання», Всеукраїнський психологічний фестиваль «Паросток», три вебінари за темою «Українське лонгітюдне дослідження: інструкція для дослідників» та інші заходи.

У звітному році науковими працівниками **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** проведено 16 науково-практичних масових заходів (10 заходів включено до плану роботи НАПН України, 6 – до плану бібліотеки). Загальна кількість науково-практичних заходів, у яких взяли участь учені бібліотеки, – 102.

Основними питаннями, що обговорювалися учасниками XXVIII Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства», стали: актуалізація педагогічної спадщини В. Сухомлинського із художньо-емоційного супроводу навчання та виховання дітей; художньо-емоційний світ казок Василя Сухомлинського в діяльності закладів освіти різного рівня; виховання емоційної культури вчителя крізь призму ідей Василя Сухомлинського; роль шкільних бібліотек у розвитку художньо-емоційного світу дитинства.

Предметом обговорення на VI Всеукраїнському науково-методологічному семінарі з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» були питання: понятійно-термінологічна система сучасної історико-педагогічної науки; педагогічний понятійно-термінологічний апарат у структурі історико-педагогічних дисертацій; вплив зарубіжної понятійно-термінологічної лексики на вітчизняні історико-педагогічні дослідження; відображення історії розвитку педагогічних понять і термінів у науковій, навчальній та довідковій літературі; розвиток історико-педагогічної терміносистеми в незалежній Україні (1991-2021 рр.).

У виступах учасників Всеукраїнського вебінару «Галузеві інформаційні ресурси як інструмент розвитку відкритої науки: досвід, перспективи бібліотек закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти» (до 30-ї річниці незалежності України) висвітлено роль галузевих інформаційних ресурсів у науково-інформаційному забезпеченні освіти і науки; інтеграцію інформаційних ресурсів в освітній процес та науково-дослідну діяльність; пошук інноваційних підходів до формування ресурсів і способів надання доступу до них; упровадження інноваційних сервісів, що стосуються наукометричних практик; удосконалення та використання онтології в бібліотечній галузі як засобу інтеграції електронних ресурсів; розвиток інформаційного потенціалу вебсайтів освітянських бібліотек тощо.

На Всеукраїнському вебінарі «Краєзнавча робота шкільної бібліотеки як складова культурно-історичного та патріотичного виховання дітей та учнівської молоді» обговорено проблему посилення роботи шкільних бібліотек з популяризації літератури про пам'ятки культури, народну творчість, місцевий фольклор як найважливіший засіб естетичного, патріотичного виховання молоді. Продемонстровано кращий досвід шкільних бібліотекарів в організації різноманітних заходів з виховання поваги до книги, формування національної свідомості, любові до рідної землі, готовності до праці й захисту своєї країни, передачі молодому поколінню надбань нашого народу, багатства духовної культури, формування особистих рис громадянина України.

Під час науково-методичного семінару «Роль інформаційних ресурсів освітянських бібліотек в інформаційному забезпеченні педагогіки, психології, освіти» розглянуто коло питань, пов'язаних з інтеграцією інформаційних ресурсів в освітній процес та наукову діяльність в умовах цифрового суспільства, зокрема: роль інформаційних ресурсів у розвитку потенціалу і

можливостей бібліотек; проблеми діяльності бібліотек в умовах пандемії; правові аспекти використання електронних ресурсів бібліотеки (інтелектуальна власність та академічна доброчесність); упровадження інноваційних технологій, розроблення стратегічних орієнтирів розвитку освітянських бібліотек в умовах реформування освіти в Україні. У ході роботи науково-методичного семінару «Єдиний інформаційний простір спеціальних бібліотек наукових установ НАПН України: сучасний стан і тенденції розвитку» обговорено сучасний стан і перспективи розвитку спеціальних бібліотек установ НАПН України, а також посилення їх роботи з надання доступу віддаленим користувачам до електронних інформаційних ресурсів і послуг.

Проведено круглий стіл «До 30-річчя Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського (пам'яті О.Я. Савченко присвячується)», на якому висвітлено здобутки Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського протягом 30 років її роботи; діяльність асоціації щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі; значення педагогічного доробку та увічнення пам'яті О.Я. Савченко; практичне втілення ідей В.О. Сухомлинського тощо.

Також проведено круглі столи «Побут сільського школяра в доробку Василя Сухомлинського», «Інформаційно-аналітичний та інформаційно-бібліографічний супровід науково-методичного забезпечення модернізації й реформування освіти» та інші заходи.

XI.2. Участь НАПН України у міжнародних і всеевропейських виставкових заходах

У 2021 р. розробки підвідомчих установ НАПН України впроваджувалися в освітню та інші види суспільної практики, зокрема, шляхом популяризації наукових досягнень учених академії під час проведення міжнародних виставкових заходів.

НАПН України спільно з МОН України взяла участь в організації та роботі трьох міжнародних виставок:

- XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (26-28 травня, м. Київ);
- XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (20-22 жовтня, м. Київ);
- XXXVIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра» (12-13 листопада, м. Київ).

Також експозицію інноваційного наукового доробку вчених академії розгорнуто під час роботи Національного освітнього форуму «Нова українська школа 2020/2021: синергія, інтеграція, менеджмент» (30 листопада, м. Київ).

Організація та проведення виставкових заходів. Для учасників і гостей виставок ученими НАПН України проведено 68 онлайн заходів з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Сучасні підходи до розв'язання актуальних проблем вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної практики на виставкових заходах презентували: Інститут

педагогіки НАПН України; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Інститут проблем виховання НАПН України; Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; Інститут вищої освіти НАПН України; Інститут цифровізації освіти НАПН України; Інститут професійної освіти НАПН України; Інститут обдарованої дитини НАПН України; ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

Значну зацікавленість освітян, вчених, учасників і гостей виставки «Сучасні заклади освіти» викликала науково-практична онлайн конференція «Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства», організована сектором науково-аналітичної обробки і поширення інформації апарату Президії академії. В роботі конференції взяли участь вчені НАН України і НАПН України, закладів вищої освіти та педагоги закладів загальної середньої освіти. З доповіддю «Національна ідея і єдність нації: феномен тотожності» на конференції виступив президент НАПН України акад. В.Г. Кремень.

Заходи підвідомчих установ академії було присвячено питанням упровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти, реалізації компетентнісного підходу в підручниках для закладів загальної середньої освіти, математичної освіти в гімназії, професійного самовизначення учнівської молоді, навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами, підвищення якості вищої освіти, діагностики творчої обдарованості, побудови кар'єри в сучасних умовах, професіоналізації педагогічного персоналу в сфері освіти дорослих, психологічного здоров'я персоналу організацій, соціально-психологічної технології забезпечення підтримки освітніх реформ, музейної педагогіки в Україні тощо.

Увагу учасників заходів, проведених установами НАПН України у ході роботи виставки «Інноватика в сучасній освіті», було зосереджено на проблемах шкільної базової математичної освіти; навчання дітей з особливими освітніми потребами, їх розвитку та підтримки; готовності старшокласників до відповідального батьківства; формування соціально успішної особистості в закладах освіти; STEM-орієнтованого підходу у професійній освіті; використання вчителями цифрових засобів ІКТ в умовах дистанційного навчання; інтернаціоналізації вищої освіти; професійної самореалізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих; методології та практики професійного розвитку менеджера освіти; супротиву змінам в умовах цифрової трансформації та ін.

Під час заходів підвідомчих установ академії, проведених за програмою виставки «Освіта та кар'єра», обговорено питання навчально-методичного забезпечення навчання дітей з особливими освітніми потребами, їх психолого-педагогічного супроводу, моделі сучасного закладу спеціальної освіти; інтернаціоналізації вищої освіти; профорієнтації молоді; практичної

підготовки сучасного педагога; психосоціальної підтримки під час дистанційного навчання; підготовки майбутніх менеджерів; індивідуального супроводу професійного розвитку педагогічних працівників; управління маркетинговими комунікаціями закладу освіти; формування інформаційної культури майбутніх керівників організацій; спеціальної психології тощо.

Вчені НАПН України також забезпечили проведення багатьох виставкових заходів, організованих Інститутом модернізації змісту освіти МОН України, місцевими органами управління освітою, закладами загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) і вищої освіти.

Участь у виставкових конкурсах. Підвідомчі установи НАПН України взяли активну участь у конкурсах, що проводились організаторами міжнародних виставок. Так, оргкомітетом XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» спільно з НАПН України проведено конкурс «Національне визнання наукових досягнень».

За підсумками конкурсу почесними нагородами виставки відзначено:

- у номінації *«Монографія»*:

- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за монографію «Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика» авторського колективу під науковим керівництвом докт. пед. наук, ст. наук. сп. М.П. Вовк, завідувача відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

- Інститут вищої освіти НАПН України за монографію «Механізми реалізації ефективного врядування в університетах України в умовах євроінтеграції» авторського колективу під науковим керівництвом докт. філос. наук, ст. наук. сп. В.І. Рябченка, завідувача відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України;

- у номінації *«Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів»*

- Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за комплект підручників з математики для осіб з особливими освітніми потребами авторського колективу під науковим керівництвом докт. психол. наук, проф. Л.І. Прохоренко, директора Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

- у номінації *«Науково-методична розробка для вчителів, викладачів»* – Інститут проблем виховання НАПН України за методичний комплект для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти «Модернізація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти» (методичний посібник, 4 методичні рекомендації) авторського колективу під науковим керівництвом канд. пед. наук, ст. наук. сп. В.В. Мачуського, завідувача лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України;

- у номінації *«Інноваційний проєкт, педагогічна технологія»* – Інститут педагогіки НАПН України за інноваційний проєкт «Дидактико-методичне забезпечення компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі» (концепція, 2 монографії, навчальні програми, 4 підручники, навчально-методичний посібник, методичні рекомендації) авторського

колективу під науковим керівництвом докт. пед. наук, ст. наук сп., доц. В.Г. Редька, завідувача відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України.

У звітному році розробки підвідомчих установ НАПН України відзначено 21 медаллю виставок. Зокрема, нагороджено:

- Інститут педагогіки НАПН України (медаллю XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

- Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра»);

- Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра»);

- Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра»);

- Інститут цифровізації освіти НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

- Інститут професійної освіти НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

- Інститут обдарованої дитини НАПН України (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра»);

- ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра»);

- Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медалями XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XIII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

- Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (медаллю XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»).

Оргкомітетом XXXVIII Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» удостоєно почесного звання «Лідер післядипломної освіти України».

ХІІ. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

ХІІ.1. ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО Й ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ВИСТУПИ В ДРУКОВАНИХ ТА АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗМІ

Напрями науково-інформаційної діяльності у звітному році було обумовлено кількома вагомими чинниками: 30-річчям Незалежності України, інноваційними напрямками діяльності академії, досягненнями вчених за фундаментальними і прикладними дослідженнями.

Науково-інформаційна діяльність академії здійснюється шляхом публікації наукових, науково-популярних, журналістських матеріалів в електронних ресурсах і традиційних виданнях. Провідну роль у цьому відіграють офіційний сайт НАПН України, електронне видання «Вісник Національної академії педагогічних наук України» (<https://visnyk.naps.gov.ua>), офіційна сторінка НАПН України (<https://www.facebook.com/ua.naps>) у мережі Facebook, сайти і сторінки наукових установ і їхніх підрозділів у соціальних мережах.

З метою ширшого представлення і розповсюдження журналістських повідомлень у розділі «Популяризація науки» офіційного сайту НАПН України у звітному році додано сторінки «Щодо природничих наук і математики», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета». Матеріали дублюються на сторінках соціальної мережі Facebook «Освітнянська і педагогічна періодика» (<https://www.facebook.com/PedpsychNAPN>) і «Педагогічна альфа-віта» (shorturl.at/knCO6) з посиланням на сайт академії.

Як і раніше, триває співпраця з усеукраїнськими газетами «Голос України» (А.Ф. Горлов), «Урядовий кур'єр» (С.І. Брага), «Україна молода» (М.І. Дорошенко), «День» (Л.О. Івшина) та ін., методичними газетами видавництва «Шкільний світ» (директор М.В. Мосієнко), журналах видавництва «Світич» – «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи», «Джміль» (директор Н.О. Андрусич), науково-популярному журналі НАН України «Світогляд» (гол. ред. акад. НАН України Я.С. Яцків), тижневиках «Освіта України» (гол. ред. М.В. Короденко), «Освіта» (гол. ред. О.С. Коноваленко), щомісячних газетах «Освіта і суспільство» (гол. ред. Л.І. Ткаченко) й ін. Відомче видання «Педагогічна газета» (гол. ред. Л.А. Рапіна) друкує матеріали про найбільш значущі події, пов'язані з діяльністю НАПН України, а також статті провідних учених академії.

Саме у 2021 р. започатковано плідну співпрацю з оновленою газетою НАН України «Світ» (гол. ред. Л.М. Остролуцька), де з'явилася рубрика «Корпункт НАПН України». Однією з показових публікацій є інтерв'ю із чл.-кор. М.М. Слюсаревським / Л.І. Ткаченко «Директор Інституту соціальної та політичної психології НАПН України Микола Слюсаревський: «Наша стратегія – лідерське бачення мети і шляхів її досягнення» (<https://bit.ly/3wGRT2y>).

Діяльність НАПН України, а також особисту участь науковців у теле- та радіопередачах було висвітлено на каналах Національної радіокомпанії України, Національного телебачення України, телеканалів «Україна», ТРК «Голос Києва», «1+1», «2+2», ТРК «Ера», «ICTV», «СТБ», «Інтер», «5 канал», НТН, «Громадське телебачення», «Глас», «112 Україна», «Україна», «Тоніс», ТРК «Київ», TVI, «Українське радіо», Радіо «Голос Києва», «Еспресо TV», «Радіо вісті», радіостанції «RTI – Вільні люди», УТР (UATV), «24»; Телеканал Тиса-1 (м. Ужгород), Телеканал «ZIK» («Західна інформаційна корпорація»), Інтернет-сайт «Еспресо-TV», Ізмаїльське телебачення – Izmail TV (м. Ізмаїл), ТРК «Відікон» (Сумське обласне ТБ), ТРК «МТВ-плюс» і TVM (м. Мелітополь), ІНТБ (м. Тернопіль), ОТБ «Галичина» (м. Івано-Франківськ) та ін.

Протягом року вийшло кілька презентаційних видань, на сторінках яких відображено діяльність вчених академії (підготовка матеріалів ст. наук. с. Л.І. Ткаченко). У книзі «Почесні імена України – еліта держави» (видавництво «ЛОГОС Україна») до 30-річчя Незалежності України висвітлено доробок акад. В.Г. Кременя (<https://bit.ly/3iCSN7F>), у книзі «Науковці України: 30 років досягнень, успіхів і визнання» (видавництво «Альфа-Віта Груп») вміщено матеріали про акад. В.Г. Кременя, О.М. Топузова, В.П. Андрущенка, А.М. Богуш, М.Б. Євтуха, П.Ю. Сауха, С.О. Сисоєву, чл. кор. А.М. Бойко, Є.П. Голобородько й ін., у книзі «Ректори України» подано матеріали про акад. В.П. Андрущенка, І.Ф. Прокопенка, член.-кор. І.Т. Богданова, Ю.Д. Бойчука, В.С. Пономаренка, І.М. Шоробуру, проф. М.О. Кириченка.

У каталозі щорічної освітянської виставки «Іноватика в сучасній освіті: XIII Міжнародна виставка (20-22 жовтня 2021 р.)» вміщено презентаційну статтю «Національна академія педагогічних наук України – бачити майбутнє освіти». С. 18-21 (авт. акад. Кремень В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М., Сисоєва С.О., Максименко С.Д., Ляшенко О.І., Ничкало Н.Г., Саух П.Ю. й ін.)

У газеті «Освіта і суспільство» продовжено публікації про діяльність вчених НАПН України (акад. О.В. Сухомлинську (<https://bit.ly/36y8D19>), М.С. Вашуленка (<https://bit.ly/3Nn6RAr>), О.Г. Ярошенко (<https://bit.ly/3IW8BNT>), чл.-кор. Л.Б. Лук'янову (<https://bit.ly/3JR8LaA>)); для привернення уваги до діяльності вчених НАПН України відкрито нову рубрику «Ювілей – час окреслення нових проєктів», де опубліковано бліц-інтерв'ю з акад. В.О. Радкевич (<https://bit.ly/36C2twO>), В.В. Засенком, Л.М. Карамушкою, чл.-кор. Н.П. Дічек, М.В. Гриньовою, Л.Б. Лук'яновою.

Триває співпраця з науково-популярним журналом НАН України «Світогляд», де опубліковано статті акад. В.Ю. Мельниченка (<https://bit.ly/3iBdqRU>), чл.-кор. Н.П. Дічек (<https://bit.ly/3NpUoMn>), В.М. Ткаченка (<https://bit.ly/3NnEWAl>).

Особливістю звітнього року було те, що привітання президента НАПН України до визначних дат і подій різних установ і громадських об'єднань виготовлялися не лише у паперовому, а й відео-форматі. Останніх було створено (с. наук. с. Л.І. Ткаченко) близько 30 й розіслано на вимогу для оприлюднення на сайтах і хостингах.

Тривають продовжувані проекти у газеті «Освіта і суспільство»: «Педагогічний календар» (ведучий рубрики д. пед. н. О.П. Міхно), «Сторінки історії» (постійний автор акад. В.Ю. Мельниченко), «Науковий (Філософський) дискурс» і «Аналітика» (автори акад. В.Г. Кремень, О.М. Топузов, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Саух, С.О. Сисоєва, чл. кор. В.В. Ільїн, В.М. Ткаченко, О.А. Удод, д. філос. н. М.С. Гальченко), «Популярна методика» (автори акад. М.С. Вашуленко, чл.-кор. Л.А. Найдьонова, к. псих. н. Н.В. Дишлова) й ін.

У звітному році працівниками **Інституту педагогіки НАПН України** надано інтерв'ю засобам масової інформації: Зола Кондур. Інтерв'ю щодо мовної освіти національних меншин інтернет-виданню WOMO (<https://bit.ly/3iNavHc>); інтерв'ю телеканалу Еспрессо (<https://bit.ly/3iCH60T>).

Опубліковано статті у друкованих засобах масової інформації: ст. наук. сп. Н.Б. Антонець. «Як жити, щоб був зміст у житті і духовний, і громадський...». До 165-річчя з дня народження Софії Русової (<https://bit.ly/3NtPFtk>). Освіта і суспільство. 2021, № 3 (36), бер. С. 8-9; Історія педагогіки на варті національних цінностей (<https://bit.ly/3iCoDBC>). Освіта і суспільство. 2021, № 10-11 (43-44), жов.-лис. С. 3; проф. М.І. Бойченко. Який він – «Феномен освіти»? Рецензія на монографію В.П. Андрущенка «Феномен освіти» у 5 томах (<https://bit.ly/3tKmbzw>). Голос України. 2021, № 186 (7686), 30 вер.; член-кор. Н.П. Дічек. До ювілейної дати Інституту педагогіки НАПН України. Педагогічна газета. 2021, № 6, лист.-груд. С. 7; В.Г. Редько, Т.К. Полонська. Компетентнісно орієнтоване навчання іншомовного спілкування – в практику роботи сучасних закладів загальної середньої освіти. Педагогічна газета. 2021, № 6 (286); Т.О. Яценко. Волошинські читання гуртують фахівців шкільної літературної освіти. Педагогічна газета. 2021, № 5 (285), С. 5; канд. пед. наук Б.Г. Чижевський. Міжнародний день освіти: стратегічні завдання для країни. Голос України, 2021, № 12 (7512), 23 січ.; те саме. Освіта. 2021, № 3-4 (5957-5958), 21-28 січ.; Така «невідома-відома». Голос України. 2021, № 85 (7585), 8 трав.; Якісна освіта і наука – основа високорозвиненого демократичного суспільства. Освіта. 2021, № 30-32 (5985-5987), 28 серп.-4 вер.; докт. пед. наук Т.М. Засекіна. Цілісність змісту базової освіти – запорука формування ключових компетентностей і наскрізних умінь учнів. Педагогічна газета. 2021, № 4 (284), лип.-сер.; Н.І. Богданець-Білоskalенко. Про конференцію до Дня вишиванки. Педагогічна газета. 2021, № 3 (283), чер.; Дитяча література у школі. Переможці літературної премії ім. П. Воронька. Педагогічна газета. 2021, № 2 (282), квіт.; Творчість сучасної письменниці Марійки Морозенко. Українська мова і література в школах України. 2021, жовт.; Н.І. Богданець-Білоskalенко, З. Кондур. Кодифікація ромської мови. Педагогічна газета. 2021, № 2 (282), квіт.

З метою надання методичної допомоги учителям опубліковано 106 статей у нефахових виданнях «Математика в рідній школі», «Біологія і хімія в рідній школі», «Початкова школа», «Дивослово», «Українська мова і література в школі» тощо.

Участь співробітників установи в радіо- та телепрограмах – понад 20: докт. пед. наук Т.М. Засекіна. Обговорюємо нову Типову освітню програму для

5-9 класів закладів загальної середньої освіти. «Батьківська кухня», Українське радіо, 07.03.2021; Обговорюємо початок нового навчального року, 05.09.2021; Обговорюємо STEM-освіту в Україні, 11.10.2021; Якій бути базовій освіті? Якими мають бути підручники? Телеканал «Київ»; Т.О. Ремех, О.І. Пометун. Хто відповідає за помилки у шкільних підручниках? (<https://bit.ly/385FBGA>) Радіо свобода; Політичні репресії як фактор руйнації сімейних цінностей (<https://bit.ly/3tH36hm>). «Батьківська кухня», Українське радіо; Трагічні сторінки історії України: як школярам подається матеріал про примусові виселення українців у 1944-1951 рр. (<https://bit.ly/3qGxy9v>). «Батьківська кухня», Українське радіо; Героїка і біль: як розповісти дітям про захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (<https://bit.ly/36VzTXm>). «Батьківська кухня», Українське радіо; Важкі портфелі та купа помилок: що не так зі шкільними підручниками, коли масово з'являться електронні (<https://bit.ly/3wF1Hda>). Програма «Тиждень»; Гідність та свобода: як пояснити дітям ці поняття (<https://bit.ly/3JlzXI9>). «Батьківська кухня», Українське радіо; Етнокультурний потенціал української вишиванки (<https://bit.ly/3Nqb1HS>). Радіопередача «Вечірній клуб актриси Лариси», 15.05.2021; Міжнародна онлайн-конференція «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки» та значення вишиванки у житті сучасної дитини (<https://bit.ly/3wH3nCV>). «UA: КАРПАТИ» Національної телерадіокомпанії України, 18.05.2021; інтерв'ю канадському телебаченню, м. Едмонтон про проведену конференцію до Дня вишиванки. 25.05.2021; участь у радіопрограмі «Батьківська кухня» (<https://bit.ly/3wGNs7y>) Українське радіо.

Упродовж 2021 р. розширено зв'язки та форми співпраці науковців **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** із засобами масової інформації. Протягом року опубліковано 14 статей у друкованих ЗМІ та 32 в інтернет-виданнях, зроблено 5 виступів на радіо, 9 відео-виступів в Інтернеті, видано 2 інформаційних бюлетені, 92 рази науковців було запрошено для участі у телепрограмах у якості експертів-психологів.

Статті у ЗМІ: Н. Гавриш, Т. Піроженко, С. Нерянова. Державний стандарт: аналізуємо зміни (<https://bit.ly/3Dg7MxR>). Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021, № 2. С. 3-5; акад. С.Д. Максименко, Л.М. Карамушка. Міжнародний круглий стіл «Розвиток в Україні та Польщі» (до 30-річчя незалежності України) (<https://bit.ly/37UkJ4U>). Вісник НАПН України. 2021, 3(2); С.Д. Максименко. Про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України у 2017-2021 роках: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 17 листопада 2021 р. (<https://bit.ly/37SHZQL>). Вісник НАПН України, 2021, 3 (2); О.М. Мойзріст. Що варто знати про сенсорну інтеграцію (<https://bit.ly/35fu6ex>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 3. С. 17-21; Типові сенсорні порушення у дитини: чому виникають та що порадити батькам (<https://bit.ly/3DhO84x>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 3. С. 21-24; Сім кроків, щоб упровадити візуальний розклад у роботу з дитиною, яка має РАС (<https://bit.ly/3JWspBG>). Практичний психолог. Дитячий

садок. 2021. № 6. С. 25-28; Види візуальних розкладів для дітей із РАС (<https://bit.ly/3tI6lVW>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 6. С. 28-31; Корегуємо порушення сенсорної інтеграції (<https://bit.ly/3NrLEW0>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 6. С. 31-34; Сенсорна інтеграційна терапія вдома: ідеї для батьків (<https://epsiholog.mcfr.ua/893173>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 6. С. 34-37; Т. Піроженко, О. Байер. Як формувати особистісну компетентність дитини (<https://bit.ly/3Lh1cKr>). Вихователь-методист дошкільного закладу, 2021. № 5. С. 4-8; Т. Піроженко, О. Корнеєва. Гра дитини. Впроваджуємо оновлений БКДО (<https://bit.ly/3Nt80q4>). Дошкільне виховання. 2021. № 5. С. 3-8; Не заважайте дітям грати – приєднуйтеся (<https://bit.ly/3wHZOwu>). Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 6. С. 4-5; Л.І. Соловійова. Довільна регуляція дій дошкільника: планую – роблю – досягаю (<https://bit.ly/3qEKNHw>). Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 8. С. 30-33; Л.А. Терещенко. Навчання на радість: як примирити батьківські вимоги та можливості дитини (<https://bit.ly/3IOAas1>). Практичний психолог. Дитячий садок. 2021. № 3. С. 4-7; Н.М. Бугайова. Психолог розповіла, чому так багато сексизму в сучасному світі, і як з ним боротися (<https://bit.ly/3wXpS71>). Сайт УНН; Експерт із суїцидів про причини самогубств дітей, таємні групи смерті та кібербулінг у підлітків (<https://bit.ly/3LaADXk>). Інтерв'ю YouTube-каналу «Клатч Онлайн»; М.Н. Бугаєва: «Массовые отравления школьников – это влияние соцсетей или хайп на тему «выпей столько-то таблеток и посмотри, что будет» (<https://bit.ly/3IKvKIW>). Інтерв'ю Інтернет-виданню «Голос UA»; Підлітки та соцмережі: діти компенсують вакуум у спілкуванні з батьками (<https://bit.ly/3DfnR72>). Інтернет-видання «Голос UA»; Н. Бугаєва: «Причиной массовых суицидов может быть социальная, экономическая и политическая нестабильность» (<https://bit.ly/3uwkN2C>). Інтерв'ю Інтернет-виданню «Голос UA»; Ю. Мятлик. Експерт назвала причини суїцидів во время пандемии коронавируса (<https://bit.ly/3wHBRoL>). Інтернет-видання «Голос UA»; Дитячі суїциди: як розпізнати, що у дитини проблеми (<https://bit.ly/3uutwSJ>). Інтерв'ю Інтернет-виданню GAZETA.UA.

Вчені інституту є постійними учасниками телевізійних програм в якості експертів.

За звітний період підготовлено 2 інформаційних бюлетені: ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. 2021. № 79. July. 27 p. (Інформаційний бюллетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці) (<https://bit.ly/36WejC4>). ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. 2021. № 79. July. 27 p. (Інформаційний бюллетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці) (<https://bit.ly/3tSg5x7>).

Інформаційний бюллетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці розповсюджуються серед фахівців з організаційної психології у провідних європейських університетах більше, ніж 30 країн світу.

Науковці **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** надали понад 25 інтерв'ю засобам масової інформації. Серед них виступи на радіо: Л. Лук'янова. Психологічна підтримка літніх людей в період карантину. Програма «Модуль знань». Українське радіо. 1.06.2021; Час змін (<https://bit.ly/3wH5MNW>). Радіо «Місто над Бугом»; Е.О. Помиткін. Стереотипи сприйняття літнього віку (<https://bit.ly/36yGsir>). Українське радіо. 31.05.2020; Ідеальна модель старості (<https://bit.ly/3iDzafJ>). Українське радіо. 22.06.2021.

Співробітники опублікували низку статей: О.Г. Коваленко. Психологічна підтримка літніх осіб та їхніх родин у період карантину. Педагогічна газета України. 2021. № 1 (281); Н. Ничкало, В. Гордієнко. Креативна і динамічна дія в умовах пандемії. Педагогічна газета України. 2021. № 2 (282), бер.-квіт. С. 6; Л.Б. Лук'янова, М.П. Вовк. Світовий досвід підготовки вчителів і навчання різних категорій дорослих. Педагогічна газета України. 2021. № 2 (282), бер.-квіт. С. 4; Н.О. Філіпчук, О.М. Ходацька. Майстер українського слова, лицар українського духу. Педагогічна газета України. 2021. № 2 (282), бер.-квіт. С. 8; О. Баніт. Освіта України – 30. Здобутки та перспективи. Педагогічна газета України. 2021. № 4 (284), лип.-серп. С. 4; М.П. Вовк. Сьогодення і перспективи музейної педагогіки. Педагогічна газета України. 2021. № 5 (285), вер.-жовт. С. 8; Яскравих обрїїв науково-педагогічної життєтворчості. Педагогічна газета України. 2021. № 6 (286), лист.-груд. С. 8; О. Коваленко. Проблеми пошуку ідеальної моделі життя літніх осіб. Педагогічна газета України. 2021. № 6 (286), лист.-груд. С. 8; М.П. Вовк. Музейна педагогіка в Україні: історія, теорія, практика. Слово Просвіти. 2021. № 10, 11-17 бер. С. 5; М. Вовк, Н. Філіпчук та ін. Подвижницька діяльність у сфері освіти дорослих. Слово Просвіти. 2021. № 22 (1126), 3-9 чер. С. 5; Н. Філіпчук, Т. Сосновська. Культурно-освітній проект «Шануймося»: історія – людина – патріотизм. Слово Просвіти. 2021. № 22 (1126), 3-9 чер. С. 5; Н.В. Павлик, І.В. Борисова. Стан психологічної готовності сучасних майбутніх педагогів до творчої педагогічної діяльності. Наука і суспільство. 2021. № 9-10. С. 32-37; Н.В. Павлик. Пізнай стан свого психологічного здоров'я. Наука і суспільство. 2021. № 11-12. С. 38-49; Л. Лук'янова. Розвиток освіти дорослих в Україні: здобутки й інноваційні задуми (<https://bit.ly/3JX5yWE>). Освіта і суспільство. 2021. № 1-2. С. 9; Н. Ничкало Профтехосвіта незалежної України: вектори розвитку (<https://bit.ly/36CFp0W>). Освіта і суспільство. 2021. № 7-8 (40-41). С. 11.

Працівники **Інституту проблем виховання НАПН України** надрукували 22 статті у засобах масової інформації, здійснили 5 виступів у радіо та телепрограмах, 11 відеозаписів на YouTube-каналі Інституту.

У методичних газетах вийшли статті: І.Д. Бех. Емоційна сфера особистості як простір дії прийомів психокорекції. Завуч. 2021. № 5-6 (671-672), трав.-черв. С. 8-19; Національна спорідненість у фокусі вищих устремлінь. Управління освітою. 2021. № 11-12 (443-444). С. 25-35; К.О. Журба. Збереження національно-культурної ідентичності в умовах української діаспори. Рідна школа. 2021. № 1-2. С. 46-48; Національна ідентичність як фактор безпеки. Управління освітою. 2021. № 1-2 (433-434). С. 90-92;

І.О. Луценко. Проєктуємо предметно-ігрове середовище групи. Дошкільне виховання. 2021. № 5. С. 9-13; Щасливе дошкільне дитинство: місія здійснення! Дошкільне виховання. 2021. № 10. С. 8-11; О.І. Остапенко, З.М. Діхтяренко, М.Д. Зубалій, В.М. Шевчук. Формування в учнівської та студентської молоді здорового способу життя в процесі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу (<https://bit.ly/3tIQ2rP>). Фізичне виховання в рідній школі. 2021. № 2 (131), С. 20-29; О.І. Остапенко, М.Д. Зубалій, Бінецький, Н.П. Касіч, М.В. Тимчик. Методичні рекомендації щодо вивчення предмета «Захист України» у 2021/2022 навчальному році (<https://bit.ly/3IQDHGE>). Фізичне виховання в рідній школі. 2021. № 1 (130), С. 25-32; О.В. Пашенко. Бюджет проекту. Методист. 2021. № 11-12. С. 83-96; І.Д. Бех, Т.Ф. Алєєксєєнко, К.О. Журба та ін. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. Рідна школа. 2021. № 1-2. С. 10-31; О.Д. Рейпольська. Економіст із дитинства, або формуємо соціально-фінансову грамотність дошкільника. Вихователь-методист. 2021. № 8. С. 8-13; Економічне виховання: навіщо, коли і як? Освітній напрям «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність». Дошкільне виховання. 2021. № 9. С. 13-16; Комп'ютерна грамотність для дошкільників. Вихователь-методист. 2021. № 9. С. 10-13; Профілактика шкільної дезадаптації шести річок. Вихователь методист дошкільного закладу. 2021. № 4. С. 36-39; Сучасні діти і цифрова компетентність. Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному середовищі. Комп'ютерна грамота». Дошкільне виховання. 2021. № 9. С. 10-13; Л.М. Сокол. Як бути вмотивованим: коучинг-сесія для педагогів. Профтехосвіта. 2021. № 11-12. С. 42-67; Н.В. Харченко. Командна взаємодія. Тренінгове заняття для педагогів із командування. Профтехосвіта. 2021. № 3-4 (147-148). С. 106-115; Ми – команда: 10 вправ для згуртування колективу. Трудове навчання. 2021. № 9-10 (165-166). С. 50-57; Як діяти педагогу у разі виявлення булінгу. Коучинг-сесія. Методист. 2021. № 3-4 (111-112). С. 98-119; Коучинг-сесії в методичній роботі. Інноваційні форми організації освіти дорослих. Методист. 2021. № 11-12. С. 72-82; Що означає мислити критично? Про критерії, способи й важливість критичного мислення. Дитячий садок. Управління. 2021. № 5 (110). С. 16-19; Н.О. Шпиг. Team bulding у вихованні. Командні ролі і етапи розвитку. Методист. 2021. № 3-4 (111-112). С. 62-67.

Участь співробітників установи в радіо- та телепрограмах: В. Рагозіна. Сучасні тенденції у мистецькій дошкільній і початковій освіті України. Телепередача «Урок для вчителя». Закарпатське міське телебачення, канал М-студіо. 03.03.2019; Н. Гавриш. Лайфхаки до новорічних свят для батьків і дітей, відповіді на запитання батьків. Програма «Батьківська кухня». Українське радіо. 25.09.2021; О.Д. Рейпольська. Гострі кути виховання дітей раннього і дошкільного віку, відповіді на запитання батьків. Програма «Батьківська кухня». Українське радіо. 26.12.2021; Н. Гавриш. Участь у телепрограмі «Освіта майбутнього» в межах міжнародного проєкту «Суспільство, що створює». 6.10.2021; О.Л. Пруцакова. Захист і збереження біосфери. «Відкритий урок». Телеканал «Київ». 22.04.2021.

Учені **Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** надали інтерв'ю та взяли участь у телепередачі: ст. наук. сп. Н.Б. Адамюк. Найважливіше – комунікація. Як працювати з глухою дитиною в інклюзивному класі (<https://bit.ly/3tIJKsp>). Сайт «НУШ»; канд. пед. наук Т.М. Костенко. Орієнтування в світі людей з порушеннями зору: адаптація та інтеграція в суспільство. Телеканал «Україна». Телепередача «Мисливці за дивами»; канд. пед. наук В.М. Ільяна. Проблеми дислексії в Україні (<https://bit.ly/3uAmSdR>). Незалежне видання «Заборона Медіа».

Наукові працівники **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** здійснили 172 виступи у ЗМІ, у т. ч. дали інтерв'ю, коментарів тощо: на телебаченні – 20, на радіо – 11, в інтернет-виданнях – 65, у друкованих ЗМІ – 13 у теле- і радіопрограмах – 63.

В освітянських виданнях у 2021 р. опубліковано 26 статей: 10 – у газеті «Психолог», 6 – «Соціальний педагог», 3 – у газеті «Освіта і суспільство», 2 – «Дитячий садок. Управління», по одній – у газетах «Директор школи», «Управління освітою», «Фізика», на освітньому порталі «Освіторія».

Тематика публікацій в освітянській пресі: проблеми здійснення освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19; традиційні психологічні проблеми вікової та педагогічної психології; комунікації дитини і дорослого; взаємодії дитини з медіапростором; психологічному супроводу освітян, зокрема у надзвичайних ситуаціях та ін.;

Протягом звітнього періоду науковці Інституту здійснили 20 виступів на 13 телеканалах, зробили 11 виступів на 5 радіоканалах, надруковано 13 статей у всеукраїнських газетах, здійснено 65 виступів у 40 інтернет-виданнях.

Важливими темами публікацій співробітників Інституту були внутрішньополітичні події, зовнішньополітичні тренди.

Інтерв'ю і коментарі співробітників охоплювали широке коло питань суспільно-політичного життя країни за такими напрямками: психологія війни та екстремальних ситуацій, стан суспільної свідомості та настрої громадян, психологія праці та ділових відносин.

Помітне місце у виступах і коментарях посіла проблематика виховання дітей, булінгу, причин суїцидальної поведінки, сімейних стосунків, збереження психічного здоров'я.

Значну кількість інтерв'ю і коментарів було присвячено актуальним проблемам медіатизації та пов'язаним з нею ризикам.

Кількома тематичними напрямками представлено у виступах психологічні проблеми дорослого віку, зокрема: як відчувати себе щасливим; як убезпечити себе у повсякденному житті і сімейних стосунках; прокрастинація; народження дитини і материнство; психологічні проблеми окремих категорій та груп населення.

Певною мірою була представлена і освітянська тематика. Кілька виступів мали соціально-культурну спрямованість.

За звітний період співробітники **Інституту вищої освіти НАПН України** надали 5 інтерв'ю засобам масової інформації: С. Калашнікова. Як впроваджувати соціально-емоційне навчання в школах. Аналітичний огляд

(<https://bit.ly/3Dfnkls>). Веб-ресурс Нова українська школа (НУШ), вер. 2021; Студентське врядування: права та можливості (<https://bit.ly/3JOiNcc>). Студвей. 2.08.2021; Ж.В. Таланова. Інтерв'ю в межах дискусії «Українські вузи. Чи є сенс їх реформувати?» (<https://bit.ly/3LhrufA>). Телеграм-канал «ПРОпозиціонери Клуб» 19.10.2021; О.В. Базелюк. Дискусійний клуб «Стан вищої освіти в Україні». «ПРОпозиціонери Клуб», канал ClubHouse та Телеграм-войсчат. 19.10.2021; Ю.М. Вітренко. Цикл передач «Наука ХХІ». Телеканал Верховної Ради України «Рада», грудень 2021.

Надруковано п'ять статей у засобах масової інформації: Луговий В., Регейло І. Звіт НАПН України для Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Педагогічна газета. 2021, трав.-черв. № 3. С. 3; Кремень В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М., Регейло І.Ю., Базелюк Н.В., Смола Л.М. Про виконання у 2021 р. Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2021-2023 рр. Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 17 листопада 2021 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(2); Луговий, В. І., Регейло, І. Ю. Про результати виконання у 2020 році прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(1); Луговий, В. І., Регейло, І. Ю. Про співпрацю Національної академії педагогічних наук України з комітетами Верховної Ради України у 2020 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 3(1); Калашнікова С. «Болонська конференція». Ювілейна. Освіта і суспільство. 2021. № 10-11, жовт. -лист. С. 5.

З метою поширення сучасних наукових підходів, висвітлення результатів наукових досліджень у звітному році науковцями **Інституту цифровізації освіти НАПН України** було надруковано 5 статей у засобах масової інформації: опубліковано три статті у «Педагогічній газеті України» (О.Ю. Буров, О.П. Пінчук, Н.В. Сороко), одну статтю у тижневику «Освіта» (О.В. Овчарук, І.В. Іванюк), одну статтю у газеті «Освіта і суспільство» (О.Є. Кравчина).

Інститут професійної освіти НАПН України опублікував наступне: О. Бородієнко. Досвід створення наглядних рад закладів професійної (професійно-технічної) освіти: огляд пілотного проєкту. Професійна освіта. 2021. № 3; Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації. Педагогічна газета України, 2021. № 5 (285), вер.-жов.; Л. Базиль. Тиждень професійної освіти й пріоритетні напрями модернізації. Педагогічна газета України. 2021. № 6, С. 4; В. Радкевич. Науковий супровід забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти. Професійна освіта. 2021. № 3, С. 12-13.

Працівниками **Інституту обдарованої дитини НАПН України** надано одне інтерв'ю засобам масової інформації: Т.І. Бурлаєнко. Про наукове та суспільне життя в Україні (<https://bit.ly/3tFIYNU>). Щотижневі аудії польською мовою по понеділках. Radio Motyw (Polska).

Про діяльність Інституту вийшло п'ять статей у періодичній пресі: Д. Соколов. У пошуку оптимальних підходів до діагностики та розвитку творчих здібностей (<https://bit.ly/3uzCe22>) [про майстер клас ст. наук сп. Наталії

Бельської в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Обдаровані діти – скарб нації». Освіта і суспільство. 2021. № 1-2 (34-35), січ.-лют. С. 4; Д. Дімітров. Семінар двох наукових академій (<https://bit.ly/37Znu4Z>) [про Всеукраїнський науково-практичний семінар «Шкільна математична освіта і обдарованість» в Рік математики в Україні, організований ІОД НАПН України спільно з Інститутом прикладної математики і механіки НАН України, 18.03.2021]. Освіта і суспільство. 2021. № 3 (36). С. 2; Л. Ткаченко. Єдність українського суспільства – проблема спільна (<https://bit.ly/3DiskWt>) [про Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства (в рамках XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та виставки освіти за кордоном «World Edu – 2021». До 30-річчя Незалежності України, 31.03-02.04.2021]. Освіта і суспільство. 2021. № 3 (30), бер. С. 3; І. Королькова. Експериментальний майданчик як осередок плекання обдарованої молоді [про науково-експериментальну діяльність ІОД на базі СЗШ № 1 ім. О.В. Суворова І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням англійської мови м. Ізмаїла Одеської обл.]. Освіта. 2021. № 16-17, 5-12 трав. С. 4; Щастя тобі, Перша школо! [про успіхи СЗШ № 1 м. Ізмаїла, що є експериментальним майданчиком ІОД, у плеканні обдарованих учнів]. Освіта і суспільство. 2021. № 6 (39), черв. С. 5.

У ДЗВО «Університет менеджменту освіти» науково-інформаційна діяльність здійснюється через оприлюднення на офіційному сайті, сайтах кафедр, та у групах соціальних мереж зокрема Facebook, усієї необхідної інформації для задоволення запитів.

Протягом звітного періоду наукові працівники **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** надали 4 інтерв'ю, взяли участь у 2 радіопрограмах, опублікували 7 статей у друкованих ЗМІ, опублікували 2 відеозвернення у соціальних мережах.

Інтерв'ю засобам масової інформації: Р.А. Мороз. Покращення доступу до системи охорони здоров'я і поліпшення якості медичної та соціальної допомоги у сфері психічного здоров'я (<https://bit.ly/3JN8V2t>). Агентство Укрінформ, 27.09.2021; Т.Б. Гніда. Емоційне вигорання працівників допомагальних професій та батьків. Освітній портал «Освіта Нова», 12.02.2021; Т.Д. Каменчук. «Школа для всіх»: проходите онлайн-курс про організацію інклюзивного середовища» (<https://bit.ly/3JOxY5s>), Інтернет платформа «НУШ». 29.06.2021; О.М. Перепада. Занурені у себе: 2 квітня – Всесвітній день інформування про аутизм (<https://bit.ly/35dXOk2>). Регіональна газета «Місто робітниче», 02.04.2021.

Участь працівників у радіопрограмах: Р.А. Мороз. Як запобігти депресивним настроям (<https://bit.ly/3upZTC8>). Програма «Радіодень-Миколаїв», Миколаївське телебачення, 28.01.2021; І.О. Корнієнко. Смертельні ігри? Провокація? Як вберегти дітей у соцмережах (<https://bit.ly/3iFKbNL>). Передача «Стінка на стінку».

Статті: Н. Сосновенко. Чи підходить кваліфікація «викладач дошкільної педагогіки та психології» для посади «Практичний психолог». Практичний психолог: дитячий садок. 2021. № 3. С. 40; Згода батьків на проведення

індивідуального діагностичного обстеження: потрібно чи ні. Практичний психолог: дитячий садок. 2021. № 11. С. 44-45; Всеукраїнський освітній експеримент «Мирна школа»: перші підсумки (<https://bit.ly/36Q82rw>). Освіта і суспільство. 2021. № 1-2. С. 2; Т. Гніда. Вигорання освітян – ознаки, профілактика, подолання (<https://bit.ly/3qEJ4IE>). Освіта нова. 24.05.2021; І. Корнієнко. Найголовніше – довірливі стосунки (<https://bit.ly/3iHZk1c>). День. 2021; Г.В. Якимчук. Вестибулярні пластинки в логопедичній практиці. Палітра педагога. 2021. № 3. С. 9-12; О.М. Перепада. Як витримати батькам дистанційну освіту і не втратити здоровий глузд (<https://bit.ly/3iHZrd8>). «Місто робітничче». 2021.

Кількість публікацій у ЗМІ за звітний період **Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського** склала 15: Л.Д. Березівська, Т.М. Деревянко. Гідна наслідування. До ювілею акад. О.В. Сухомлинської (<https://bit.ly/36NU35l>). Освіта і сусп-во. 2021. № 9, верес. С. 8; О.В. Воскобойнікова-Гузева. Розвиток електронних бібліотечних сервісів у відповідь на пандемію 2020 року. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 2; Т.Л. Гавриленко. Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень. Пед. газета України. 2021. № 3, трав.-черв. С. 7; О.Л. Гончаренко. Бібліографічні ресурси мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України на порталі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 3; Т.В. Добко. Внесок ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у розвиток ретроспективної національної бібліографії. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 4; Н.Є. Зоріна. Термінологічна грамотність як складник професійної культури працівників освітянських бібліотек. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 5; С.Г. Коваленко. Роль ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у розвитку цифрової освіти. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 6-7; С.М. Лобода. Педагогічна преса як складник сучасного інформаційноосвітнього простору. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 7; О.Є. Матвійчук. Роль шкільної бібліотеки у сучасному інформаційно-комунікативному освітньому просторі. Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2, січень. С. 8; Л.О. Пономаренко. Освітнянські бібліотеки – для педагогіки, психології, освіти. Пед. газета України. 2021. № 3. С. 7; А.І. Рубан. Актуальні питання бібліотечної справи: за матеріалами публ. зарубіж. період. вид. Шк. б-ка плюс. 2021. № 9-10, трав. С. 18–23; Л.В. Сухомлинська. Сухомлинівські читання: актуальність незаперечна (<https://bit.ly/3IKVldB>). Освіта і сусп-во. 2021. № 9, верес. С. 9; О.В. Сухомлинська. «Василь Сухомлинський. Актуальний. Модерновий. Справжній»: інтерв'ю з О.В. Сухомлинською (<https://bit.ly/3LiQO4N>) / провела Лариса Семенова. Вечір. газета. Кропивницький, 2021. № 38, 24 верес. С. 7; О.В. Сухомлинська. Ольга Сухомлинська: Мені здається, казки – найвище досягнення батька: інтерв'ю з О.В. Сухомлинською (<https://bit.ly/36QsyrI>) / провела Лариса Семенова. Кіровоград. правда. 2021. № 37, 23 верес. С. 7; І.І. Хемчян. Довідник «Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2020» як інструмент для формування українського сегменту галузевого інформаційного простору». Шк. б-ка плюс. 2021. № 1-2 (№ 421-422), січень. С. 9.

В цілому науково-інформаційна діяльність НАПН України є багатоплановою і суттєво представляє напрацювання вчених в інформаційному полі України і зарубіжжя.

ХІІ.2. СПІВПРАЦЯ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ

Інститут педагогіки НАПН України у звітному році співпрацював із багатьма громадськими організаціями, які є активними партнерами у здійсненні науково-дослідної, науково-методичної, дослідно-експериментальної та проектної роботи: Громадською радою при Міністерстві освіти і науки України, Громадською радою Державної служби якості освіти України (ДСЯОУ), Асоціацією керівників шкіл Європи (ESHA), Асоціацією з Міжнародних питань Чеської Республіки (АМО), Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ), регіональними осередками АКШУ, Асоціацією авторських шкіл, ГО «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики», ГО «Вчителі за демократію та партнерство», Українською асоціацією імені Василя Сухомлинського, ВГО «Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні», Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», Благодійним фондом «Інститут розвитку освіти», Міжнародним освітянським «Партнер-клубом», Міжнародною асоціацією позашкільної освіти, ГО «Центр освітніх реформ Наші діти», Асоціацією вчителів історії та суспільствознавчих дисциплін «Нова доба», Асоціація приватних закладів освіти, Громадським об'єднанням батьків та здобувачів освіти та ін.

Кризовий центр медико-психологічної допомоги **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** надає медико-психологічну допомогу населенню. Основна діяльність Кризового центру у звітному році полягала у проведенні профілактичної, консультативно-психологічної та медико-психологічної, реабілітаційної роботи з військовослужбовцями, демобілізованими та членами їх сімей через консультування та психотерапію (індивідуальна та групова форма роботи). Надано психологічну допомогу 270 ветеранам, з якими проведено 735 зустрічей в індивідуальному і 98 зустрічей у груповому форматах.

Томатіс-терапію (нейросенсорна стимуляція) розпочато в Центрі медико-психологічної реабілітації (клінічному відділенні) з липня 2015 року. За 2021 р. пройшли реабілітацію 51 ветеран та 12 волонтерів. Структуровані умови стаціонару відкривають можливість для створення когнітивної рамки, в якій розгортається поетапно сплановане лікування і відновлення пацієнта, що є комплексним підходом до медико-психологічної реабілітації.

У більшості військовослужбовців, демобілізованих, які перебували на лікуванні в Центрі медико-психологічної реабілітації, можна виділити одні й ті ж характерні порушення внутрішньої рівноваги. До найвиразніших та характерних її проявів відносяться: хронічна тривога, постійне очікування загрози, вразливість, сензитивність, вороже або насторожене ставлення до оточуючих, загострене почуття справедливості, агресивні та експлозивні реакції, почуття провини тощо.

Службою «Телефон довіри» було прийнято 1588 звернень.

Вчені **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** активно співпрацюють з громадськими об'єднаннями. Так, чл.-кор. Л.Б. Лук'янова взяла участь у публічній презентації звіту експертного дослідження «Аналіз державної політики України у сфері навчання і освіти дорослих» та законопроекту «Про освіту дорослих» (МОН України, м. Київ) 16.07.2021; фаховій дискусії Центру Разумкова «Процес формування законодавчої бази для створення в Україні системи громадянської освіти дорослих: сучасний стан і перспективи», 26.11.2021; проф. О.В. Аніщенко взяла участь у засіданні Громадської ради з питань освіти дорослих при Департаменті праці та соціального захисту населення Миколаївської міськради, 19.10.2021; проф. О.Г. Коваленко була учасником онлайн заходу «НАУКОВА SUPER NOVA 2» до Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку, Національного фонду досліджень, 10.11.2021; у комунікаційному заході Національного фонду досліджень за інформаційної підтримки Ради молодих учених при МОН України «Наукова SuperNova 3», 20.12.2021.

Працівники інституту як організатори, члени оргкомітетів або партнери беруть участь у заходах, організованих такими громадськими організаціями, як Німецька асоціація народних університетів – DVV International, ГС «Українська асоціація освіти дорослих», ІДЦ «Інтеграція та розвиток».

У звітному році здійснено проєкт «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину», затверджений Комісією конкурсу НФДУ «Наука для безпеки людини та суспільства».

Реалізовано спільний проєкт «Людина. Родина. Світ», організований ШООД імені Івана Зязюна, Інститутом проблем виховання НАПН України, Мелітопольським державним університетом імені Богдана Хмельницького.

Триває діяльність Психологічного консультативно-тренінгового центру. Удосконалено форми та методи роботи з психолого-педагогічними працівниками та різними соціально-віковими категоріями дорослого населення. Розроблено електронні варіанти авторських психологічних тестів (Е.О. Помиткін) «Духовний потенціал особистості», «Духовні потреби дитини», «Дослідження емоційних станів особистості».

Здійснюється співпраця з Територіальним центром соціального обслуговування Дніпровського району м. Києва та університетом третього віку «Протон».

Співробітники **Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** як співорганізатори, члени оргкомітетів або партнери беруть участь у заходах, організовуваних громадськими організаціями.

Тривала співпраця науковців відділу інклюзії і представництва ЮНІСЕФ в Україні, що відбувається згідно проєкту «The Use of ICF to Ensure Inclusiveness of Education» («Використання МКФ для забезпечення освіти для всіх») у контексті виконання угоди про співробітництво між Дитячим фондом ООН і Україною. З громадською організацією ВБО «Даун синдром» співробітники відділу взяли участь у міжнародній освітній конференції

«Навчання та працевлаштування людей з синдромом Дауна». Канд. пед. наук О. Чеботарьова виступила на прес-конференції з доповіддю «Сучасні вектори в освіті та працевлаштуванні людей з порушеннями інтелектуального розвитку». В обговореннях брали участь наукові співробітники Г. Блеч, І. Гладченко, С. Трикоз, О. Мякушко.

Відділ логопедії активно співпрацював з усеукраїнською освітньою платформою ГО «Всеосвіта», на якій викладено такі навчальні матеріали: В.М. Ільяна. Попередження та усунення дислексії у дітей з порушеннями мовлення; Л.І. Трофименко. Забезпечення корекційно-розвиткової складової в закладах з різними умовами навчання; Ю.В. Рібцун. Розвиток зорових функцій та операцій як засіб інтенсифікації мовлення дітей; З.С. Мартинюк. Сучасні підходи до методичного забезпечення корекції дизорфографії в учнів з тяжкими порушеннями мовлення; Г.В. Грибань. Використання елементів нейропсихологічної корекції в роботі з дітьми-логопатами та дітьми з особливими освітніми потребами.

Відділ навчання жестової мови підтримує тісні творчі зв'язки з ВГОІ «Українське товариство глухих», Спортивною федерацією глухих України та іншими громадськими організаціями. Завдячуючи такій активній співпраці, спільно організовано і проведено 12.10.2021 Міжнародний науково-практичний семінар «Перекладачі національних жестових мов та системи міжнародних жестів: професійна підготовка та діяльність»; на базі УТОГ створено робочу групу з розроблення сучасного курикулуму підготовки перекладачів української жестової мови, до якої залучено співробітників відділу навчання жестової мови. В рамках співпраці співробітники відділу беруть участь в організації та проведенні заходів означених організацій: до Дня жестових мов, до Дня глухих та до Дня осіб з інвалідністю. Водночас на прохання УТОГ співробітники відділу навчання систематично готують відеодоповіді для розміщення їх на сайті УТОГ щодо найактуальніших питань жестової мови, навчання глухих, глухознавства тощо (<https://bit.ly/3JEr6PD>).

Традиційною є активна співпраця відділу навчання жестової мови з ГО «Об'єднання нечуючих педагогів». В рамках цієї співпраці науковці відділу беруть участь у спільних заходах. Зокрема 26.10.2021 у вебінарі «Обмін досвідом з дистанційного навчання» представлено доповідь С.В. Кульбиди «Експериментальна робота зі спеціальними закладами для осіб з порушеннями слуху» (<https://bit.ly/3NsrFGC>).

Відділ освіти дітей з порушеннями зору співпрацює з громадськими організаціями. В.Р. Курінна брала участь разом з ВГО «Сучасний погляд» у програмі реабілітації молоді із порушеннями зору, що реалізується за підтримки Інваспорту України, 1-14.07.2021; Т.М. Костенко спільно з ВГО «Українські рубежі» брала участь у розробленні мобільного додатку для дітей з особливими освітніми потребами.

У рамках співпраці з ГО «Мистецький простір» та ГО «Асоціація дійових психологів України» реалізовано проект «Казковий світ, який створив я сам». Участь у проекті для молодших і середніх школярів із порушеннями зору взяла В.Р. Курінна.

Відділ психолого-педагогічного супроводу розпочав співпрацю з ГО «Благомай». Канд. психол. наук О.О. Бабяк взяла участь у реалізації освітнього проєкту «Центр уваги» для співробітників інтернатів, де проживають і навчаються діти з особливими потребами.

Науковці **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** є активними членами професійних громадських об'єднань, серед яких: Асоціація політичних психологів України, «Американська психологічна асоціація» (США), «Європейська федерація психологічних асоціацій» (Бельгія); Соціологічна асоціація України, Фонд «Освіта для демократії», Всеукраїнська асоціація викладачів суспільних дисциплін і громадянської освіти, Асоціація дитячих, сімейних і перинатальних психологів, медиків і педагогів «Психея»; Українська асоціація викладачів та дослідників європейської інтеграції; Українська асоціація медіапсихологів та медіапедагогів, ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», ВГО «Національна психологічна асоціація», Всеукраїнська спілка психологів, що практикують гештальт-підхід «Український гештальт інститут», ГО «Асоціація гештальт-тренерів України», ВГО «Українська спілка психотерапевтів», ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; Українська асоціація когнітивно-поведінкової терапії (УАКПТ), ГО «Інноваційний університет»; ГО «Центр Стратегічних Інновацій», ГО «Центр соціально-психологічної підтримки сімей «Моя родина», Асоціація ЕМДР в Україні (фахове об'єднання зі спеціальної травматерапії), ГО «Громадський рух «Жіноча Сила України», ВБО «Час життя плюс», БО «Допоможи життю», Товариства конфліктологів України, Роменська міська ГО «Центр стратегічного партнерства», ГО «Міжнародна Платформа Психічного Здоров'я», Світова Федерація Психічного Здоров'я, ВГО «Українська асоціація транзакційного аналізу» (УАТА), ГО «Українська спільнота транзакційного аналізу» (УСТА), Європейська асоціація транзакційного аналізу (ЄАТА), Європейська федерація психологічних асоціацій (ЄФПА).

Протягом звітної періоду також здійснювалася співпраця з багатьма іншими громадськими організаціями, спільно з якими реалізовано понад 15 проєктів, зокрема: «Школа соціально-психологічної допомоги» (ГО «Епоха свідомості», м. Чернігів); «Mothers» та FreeDom project (ГО «Халом»); підтримка дітей з особливими освітніми потребами (ГО «Ми рівні»); соціальна підтримка ЛГБТ осіб (ГО «Гей Альянс Україна»), «Підтримка інклюзії методами арттерапії: адаптація методів і навчання викладачів» (Німецько-українсько-білоруське товариство «Європа без кордонів»), програма «Стійкість до впливів та безпека журналістів: як працювати в еру інформаційного безладдя» (ГО Irex), «Лабораторія сучасного вчителя» (ГО Ц-Дрім), ГО «Здорове суспільство» та ін.

Основними напрямками громадської діяльності співробітників Інституту, як і в попередні роки, було надання психологічної допомоги, індивідуальних консультацій, виконання консультаційно-методичної роботи, ознайомлення відповідних фахівців-психологів, волонтерів з інноваційними підходами в

наданні психологічної допомоги, розроблення та проведення лекційних курсів, організація семінарів, круглих столів тощо.

Загалом змістом спільних проєктів було сприяння збереженню психологічного здоров'я та благополуччя громадян, поширення науково обґрунтованої, достовірної і корисної інформації, рекомендацій і методик з професійної допомоги та самопомоги під час пандемії COVID-19; проведення консультацій, майстер-класів, тренінгів, арттерапевтичних занять з надання психосоціальної підтримки вразливим категоріям населення: залежним особам, підліткам, що взаємодіють з дітьми з особливими потребами в інклюзивних навчальних закладах, батькам ЛГБТ-дітей, самотніми матерями; проведення тренінгів толерантності, протидії булінгу; консультативна робота із психологічно вразливими категоріями населення (представниками ЛГБТ-спільноти, самотніми матерями, особами з особливими потребами, ВПО); просвітницькі проєкти психологічного супроводу освітніх інновацій; просвітницькі ініціативи та проєкти у сфері психічного здоров'я в організаціях, освітніх закладах тощо.

Також фахівці Інституту надали безоплатні індивідуальні консультації за запитом.

Робота з громадськістю здійснювалася також через Центр, який діє в Інституті з 2014 р. Тематику його роботи з громадськістю у звітному році визначала актуальна проблема дитячих суїцидів. Діяльність Центру була спрямована на розроблення та впровадження у практику соціально-психологічних засобів поственції суїциду (буліциду) в заклади освіти. За цією проблематикою проведено спільно з управлінням освіти та інноваційного розвитку Печерської районної в місті Києві державної адміністрації проведено онлайн-зустрічі з заступниками директорів з виховної роботи та фахівцями психологічних служб закладів загальної середньої освіти Печерського району м. Києва; відбувся міждисциплінарний круглий стіл «Посилення взаємодії державних інституцій для превенції і поственції суїциду в закладі освіти» за участі освітнього омбудсмена, представників Міністерства охорони здоров'я України, представника Уповноваженого Верховної Ради України з дотримання прав дитини та сім'ї, представників Центру громадського здоров'я МОЗ України, Державної служби з питань надзвичайних ситуацій України, Департаменту патрульної поліції м. Києва, Київського міського центру соціальних служб, Департаменту освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (КМДА), Управління освіти Печерського району міста Києва, психологів та представників дирекцій закладів освіти міста Києва.

Вченими **Інституту цифровізації освіти НАПН України** у звітному році продовжено інформаційну підтримку груп, спільнот, блогів, сайтів для спілкування на професійну тематику, обміну досвідом, компетентного обговорення актуальних проблем в освіті: Cloud services in education, e-learning UA, Шкільний навчальний експеримент з сайтом симуляцій Phet, Proforientator.info – Обирай професію правильно!, опитування про ІКТ, Сайт для батьків та вчителів молодших класів та ін.

Упродовж звітного року науковими працівниками **Інституту професійної освіти НАПН України** проведено серію вебінарів з ознайомлення широких кіл освітянської громадськості з результатами наукових досліджень лабораторій Інституту. Усього на сайті інституту було розміщено 41 інформаційний матеріал про діяльність лабораторій та 59 новинних матеріалів. Окрім того результати діяльності інституту було також представлено у 42 відеоматеріалах на сайті (<https://bit.ly/3uApI2v>), та офіційному відеохостингу YouTube (<https://bit.ly/35g9keX>).

Триває співпраця **Інституту обдарованої дитини НАПН України** і Київської Малої академії наук учнівської молоді. Протягом року відбулося кілька проєктів Київської МАН учнівської молоді за участі наукових співробітників Інституту: ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко взяла участь у проєкті Київської МАН учнівської молоді «5хвилинка#КМАНауки», випуск № 28, 21.01.2021, наживо. Лекція «Учнівська науково-дослідницька робота: готовність учителя до співпраці з учнем» (<https://bit.ly/3IHMUkb>); ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко була членом конкурсної комісії II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів МАН секції «Педагогіка» відділення «Філософії і суспільствознавства». Проведення конкурсу 22-23.02.2021 онлайн на платформі ZOOM; ст. наук. сп. Л.І. Ткаченко взяла участь у заході «Реквієм пам'яті Героїв Небесної Сотні «Незламні», проведеного Київською МАН учнівської молоді. С. наук. с. Л.І. Ткаченко взяла участь у Підсумковій сесії Відділення філософії і суспільствознавства Київської Малої академії наук учнівської молоді (<https://bit.ly/36QIN8v>) від Інституту обдарованої дитини, 26.05.2021, онлайн.

З метою висвітлення діяльності і наукових досягнень **ДЗВО «Університет менеджменту освіти»**, проведення профорієнтаційної роботи підтримуються зв'язки і співпраця з органами виконавчої влади, міськими виданнями, ЗЗСО, ЗП(ПТ)О, коледжами, технікумами, ліцеями, закладами вищої освіти. Працівники університету беруть участь у роботі професійних асоціацій, проводять наукові консультування приватних підприємств за професійним напрямом діяльності.

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти підтримує зв'язки і співпрацює з органами виконавчої влади м. Біла Церква, Управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради; міськими виданнями газет «Вісник Білої Церкви», «Гриф», «Майдан Брок», «Громадська думка»; ЗОШ, ЗП(ПТ)О, коледжами, технікумом, ліцеями, ЗВО м. Білої Церкви та інших районів та областей України.

У рамках співпраці із ТОВ «Всеосвіта» доц. М.В. Ілляхова, доц. Я.Л. Швень взяли участь у Всеукраїнському семінарі-практикумі з елементами тренінгу «Емоційний ресурс і психологічне здоров'я педагога» (<https://bit.ly/3qETpym>), 13.07.2021.

Авторський проєкт «#онлайнвогник» з прямими ефірами в соціальних мережах Фейсбук та Інстаграм з життєво-професійних проблем здійснює доц. О.В. Просіна.

Кафедра менеджменту освіти та права активно співпрацювала з ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами». Відбулася Міжнародна літня наукова online-школа «Адаптивні процеси в освіті» (<https://bit.ly/3iKGKVS>), 07-09.07.2021.

Однією з ефективних форм взаємодії **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** з цільовою аудиторією є відеозвернення через соціальні мережі. За звітний рік було опубліковано у мережі Facebook: В.Г. Панок. «30-річчя створення психологічної служби системи освіти України» (<https://bit.ly/3wH9C9O>), 01.04.2021; Н.В. Сосновенко. Лекція для студентів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка «Нормативно-правове підґрунтя діяльності психологічної служби системи освіти» (<https://bit.ly/36vQwJb>), 02.12.2021.

На сторінках соціальних мереж постійно висвітлюється діяльність Центру, зокрема щодо перебігу експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 роки».

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О. Сухомлинського активно співпрацювала з громадськістю. Чл.-кор. Л.Д. Березівська брала участь у роботі експертної ради з педагогічних наук МОН України, державній атестації наукових установ як член експертної групи ЕГ-01 за напрямом соціогуманітарних наук, конкурсної комісії конкурсу кращих видань за результатами наукових досліджень НАПН України, Президії НАПН України та бюро Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень НАПН України, Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського, спеціалізованих вчених рад Інституту педагогіки НАПН України, Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукове керівництво експериментальною діяльністю ЗДО «Ялинка» імені В.О. Сухомлинського (м. Бровари) здійснювала акад. О.В. Сухомлинська; до її сфери діяльності відноситься також наукове консультування педагогічного колективу ЗЗСО І–ІІІ ступенів імені В.О. Сухомлинського (м. Бровари), діяльності Педагогічно-меморіального музею В. Сухомлинського (с. Павлиш); керівництво Всеукраїнською асоціацією Василя Сухомлинського, секцією Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень НАПН України, брала участь в онлайн-засіданнях бюро Відділення загальної педагогіки та історії педагогіки, Міжвідомчої ради з координації досліджень НАПН України, спеціалізованої вченої ради Інституту педагогіки НАПН України.

Співробітник Т.Л. Гавриленко є членом Галузевої експертної ради 01 Освіта Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (рішення НАЗЯВО від 30.09.2020 р., протокол № 17). Л.М. Ростока є членом Президії Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами». Л.О. Пономаренко реалізує онлайн-проект «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти» у соціальній мережі Facebook (щомісяця підготовка візуалізованої інформації).

Науковий співробітник Л.В. Сухомлинська брала участь у спільному онлайн-проекті ДНПБ, Педагогічного музею України, Педагогічно-меморіального музею В.О. Сухомлинського «Афоризми Сухомлинського».

Голова Ради молодих вчених бібліотеки ст. наук. сп. С.В. Тарнавська здійснювала координування та спрямування її діяльності. Долучалася до роботи Ради молодих вчених НАПН України як секретар зазначеної організації (брала участь в обговоренні робочих питань, розробленні та схваленні документації, долучалася до науково-практичних заходів, організованих РМВ НАПН України тощо).

У звітному році оновлено програму освітньо-інформаційного лекторію «Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти й науки» та запроваджено його проведення в онлайн-форматі з огляду на карантинні обмеження. Лекцію «Електронні інформаційні ресурси ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського у розвитку педагогіки, психології та освіти» (Л.О. Пономаренко) проведено для: слухачів VI Міжнародної Грінченківської наукової школи для докторантів, аспірантів і молодих науковців у галузі знань «освіта/педагогіка», організованої кафедрою теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка (13.05.2021, до Дня науки в Україні) (<https://bit.ly/3DfFL9H>); здобувачів PhD першого року навчання (спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки») лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання Інституту проблем виховання НАПН України (31.05.2021) (<https://bit.ly/3uw1SVp>).

Шість наукових працівників ДНПБ пройшли стажування та підвищили кваліфікацію на кафедрі комп'ютерних мультимедійних технологій факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету (14 грудня 2020 р. – 29 січня 2021 р.).

Співробітники бібліотеки є членами Української бібліотечної асоціації, Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського, Українського біографічного товариства.

На базі ДНПБ проходили практику студенти Національного авіаційного університету, Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. Фахівцями бібліотеки забезпечувався науково-методичний супровід та оцінювання якості набутих знань і практичних навичок студентів під час виробничої практики.

Зв'язки НАПН України з громадськістю протягом останніх років були системними, спрямованими на спільну діяльність з громадськими об'єднаннями відповідно до профілю наукової роботи, з освітніми установами й батьківським загалом, включали експертну діяльність, професійну допомогу, презентацію можливостей педагогічної і психологічної наук на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Інновацією останніх років стало проведення міжгалузевих конференцій в рамках Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» у 2020 і 2021 роках з метою обговорення суспільно-важливої гуманітарної проблематики. У 2020 році відбулася науково-практична конференція «Національна ідентичність як проблема науки й освіти». У 2021 р. проведено Всеукраїнську міжгалузеву

науково-практичну онлайн-конференцію «Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства». Це стало можливим завдяки залученню автури газети «Освіта і суспільство» в якості провідних доповідачів конференцій – Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Інституту історії НАН України, Інституту всесвітньої історії НАН України, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, інших провідних ЗВО України. Конференції мали надзвичайно широке коло зареєстрованих учасників і широкий громадський резонанс.

Значне розширення зв'язків з громадськістю протягом 2017-2021 років зумовлено кількома важливими чинниками. По-перше, змінилося ставлення до діяльності НАПН України з боку владних і керівних структур, що однозначно вплинуло на настрої і ступінь довіри з боку населення. До того ж кураторство з боку владних структур щодо інноваційних напрямів діяльності вчених допомогло привернути увагу до здійснюваної роботи. По-друге, події у суспільстві, пов'язані із пандемією COVID-19, актуалізували діяльність вчених НАПН України в галузях психології, соціальної та політичної психології, соціальної роботи і практичної психології. Безперечний професіоналізм науковців став надзвичайно затребуваним в індивідуальній, груповій, профілактичній й інших формах послуг, надаваних через Інтернет безкоштовно (через спеціальні тематичні групи, відеоблоги, тематичні заходи, що їх відеозаписи розміщено на відеохостингах). По-третє, залишається актуальною допомога верствам населення, що є постраждалими внаслідок воєнних дій на Сході нашої країни: це психологічна реабілітація учасників бойових дій, психологічна допомога переселеним сім'ям, підтримка населення, біля та за лінією розмежування зони ООС й ін. По-четверте, надзвичайно затребуваними стали результати діяльності вчених НАПН України, пов'язані із проблематикою дистанційного навчання, що була актуалізованою в силу ряду причин.

Таким чином, здійснювана вченими і науковцями НАПН України громадська діяльність є не лише надзвичайно потужною, поширюється практично на все населення України, а фактично є незамінною.

ХІІ.3. Цифровізація наукової діяльності НАПН України

Останні роки одним із пріоритетних напрямів роботи НАПН України була цифровізація власної наукової діяльності та сприяння цифровізації української освіти в усіх її аспектах. Збільшилася частка використання електронного документообігу, створюються електронні підручники та освітні онлайн ресурси, викладачам, студентам, учням і батькам надається доступ до оцифрованих методичних матеріалів. Ці заходи визначено пріоритетними постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України» від 12 червня 2020 р. № 471.

В умовах карантинних обмежень одним з основних напрямів цифровізації наукової діяльності НАПН України та її підвідомчих установ продовж 2021 р.

забезпечення ефективної дистанційної роботи наукових та інших працівників академії. Активно використовувались цифрові технології колективної комунікації (Zoom, Skype, Meet, YouTube та інші) для проведення і подальшого перегляду заходів: онлайн занять, веб-конференцій, вебінарів, онлайн засідань тощо. Для цього підвідомчими установами придбано відео-, аудіо-, комп'ютерно-інформаційне обладнання.

Результати діяльності академії та її підвідомчих установ регулярно висвітлювались на веб-порталі НАПН України (*naps.gov.ua*) та офіційній сторінці у Facebook, динаміка відвідуваності яких суттєво пришвидшилась з початком пандемії.

Тривало вдосконалення та наповнення сайтів підвідомчих установ академії і їх структурних підрозділів, а також сторінок у соціальних мережах (Facebook, Google+, LinkedIn), що дало змогу збільшити кількість відвідувачів електронних ресурсів НАПН України.

Частково оновлено парк комп'ютерної техніки ряду інститутів. Хоча робота з удосконалення інформаційної інфраструктури наукових досліджень все ще гальмується застарілою комп'ютерною технікою, яка потребує оновлення.

Покращились індекси цитування наукових колективів НАПН України за даними рейтингу системи «Бібліометрика української науки», призначеної для експертного оцінювання результатів діяльності вчених і дослідницьких колективів. Інституції академії мають такі показники.

Таблиця XII.1

Індекс цитування наукових колективів НАПН України за даними рейтингу системи «Бібліометрика української науки»

№ з/п	Дослідницький колектив	<i>h-індекс</i>				
		2021	2020	2019	2018	2017
1.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	111	110	71	62	–
2.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	66	63	58	–	–
3.	Інститут педагогіки	65	60	55	49	35
4.	Інститут вищої освіти	65	63	57	51	46
5.	Інститут проблем виховання	63	58	51	48	40
6.	Інститут цифровізації освіти	59	54	47	43	38
7.	Інститут соціальної та політичної психології	59	56	47	41	33
8.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	51	47	42	36	6
9.	Інститут професійної освіти	40	37	33	30	26
10.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи України	21	20	19	17	17
11.	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	11	11	11	10	10

У межах виконання заходів з інформатизації академії **Інститутом цифровізації освіти НАПН України** здійснювалась технічна підтримка та адміністрування Електронної бібліотеки НАПН України (*lib.iitta.gov.ua*) (рис. XII.2.1.). Закінчено роботи з міграції сайтів інституту, Електронної бібліотеки НАПН України, електронного фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання» на сучасний потужний сервер.

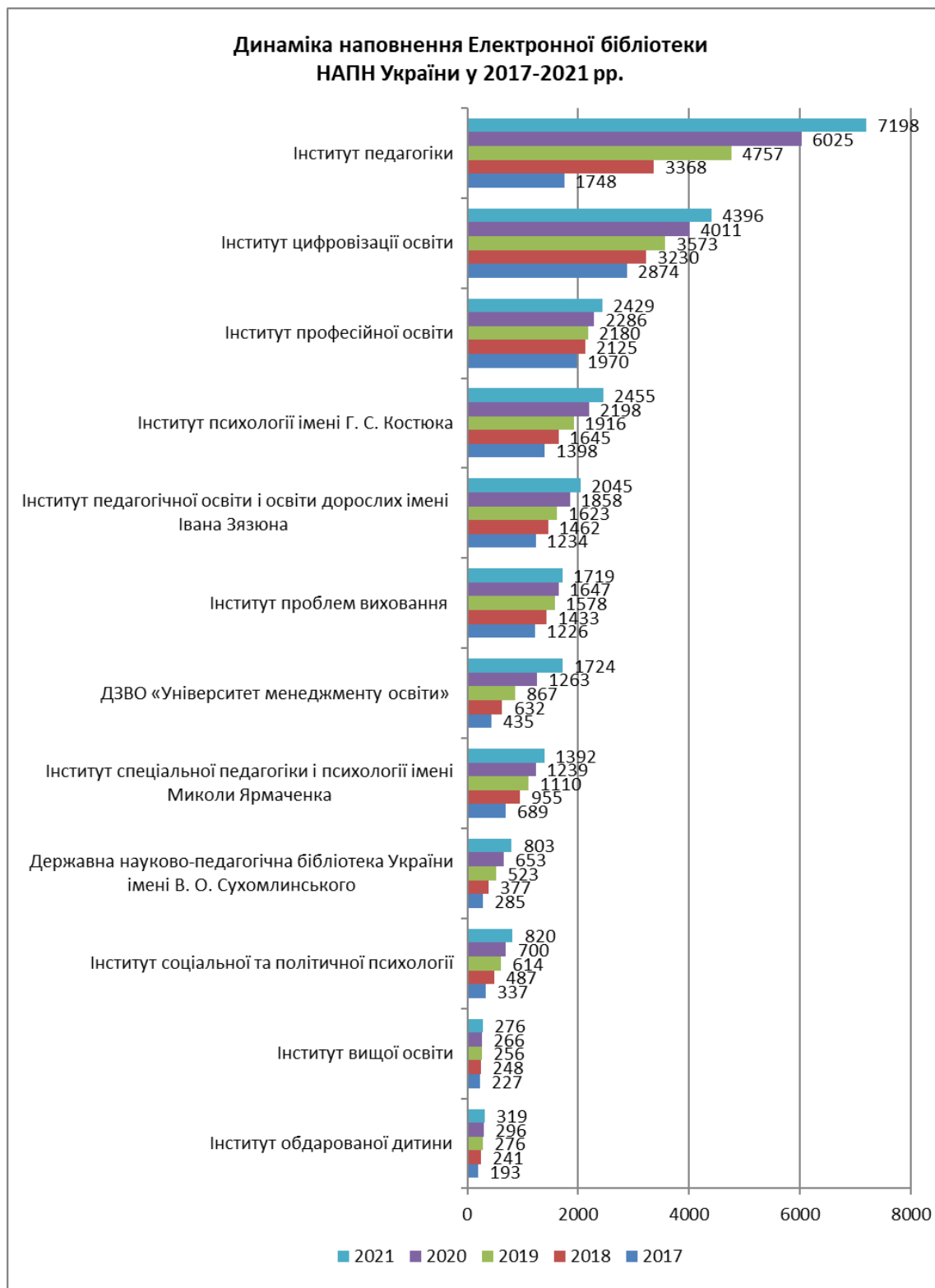

Рис. XII.3.1. Динаміка наповнення Електронної бібліотеки НАПН України

У звітному році **Інститут педагогіки НАПН України** представив оновлений сайт (*undip.org.ua*), розроблений на сучасній платформі WordPress, що дає змогу ширше застосовувати візуальне подання інформації як найбільш доступне для сприйняття, краще взаємодіяти сучасним пошуковим системам з поданою на сайті інформацією. Новостворений сайт має більш зручну структуру, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс та систему навігації, дає змогу розміщувати різноманітний медіаконтент (фото-, відео-, аудіоінформацію), що є необхідним у сучасних умовах (розміщення відеозаписів конференцій, трансляція прямих ефірів, розміщення презентацій та створення виставок друкованої продукції інституту). Зокрема, у звітному році спільно з Педагогічним музеєм України проведено виставку до 95-річчя заснування інституту, оприлюднено на новому сайті та на Facebook-сторінці інституту.

З метою інформування громадськості про діяльність інституту та забезпечення доступу до електронних ресурсів наукової продукції у 2021 р. проводилась робота щодо систематичного наповнення сайту актуальною інформацією. У розділі «Електронна бібліотека» розміщено монографії, посібники, підручники, збірники наукових праць і матеріалів конференцій, іншу наукову продукцію, створену співробітниками інституту у звітному році.

Функціонують також сайти наукових відділів: відділу початкової освіти (*abc-lab.ucoz.ua*), суспільствознавчої освіти (*histlab.edukit.kiev.ua*) та інші.

Інформацію про діяльність **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** представлено на 47 інститутських основних і додаткових інтернет-ресурсах, що створені та підтримуються спеціальною групою адміністрування (представники дирекції та наукових підрозділів інституту). До основних інтернет-ресурсів відноситься 4 – сайт Інституту (*psychology-naes-ua.institute*) та 3 сторінки на Facebook (інституту, Ради молодих вчених, Кризового медико-психологічного центру). Окрім основних інтернет-ресурсів, інформація про діяльність інституту представлена на 32 додаткових інтернет-ресурсах (4 інтернет-ресурсах дирекції Інституту та 28 інтернет-ресурсах окремих лабораторій – сторінках у соцмережах, веб-сайтах, інтернет-спільнотах, дистанційних навчальних курсах, тренінгах тощо).

В **Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** діють веб-сторінки інституту (*ipood.com.ua*), наукових фахових періодичних видань, засновником та співзасновником якого є інститут: «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (*adult-education-journal.com.ua*), «Порівняльна професійна педагогіка» (*ipood.com.ua/comparative-professional-pedagogy/*), «Імідж сучасного педагога» (*isp.roipro.pl.ua*), «Естетика і етика педагогічної дії» (*aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua*), Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» (*unesco-journal.com.ua*). Наукові здобутки інституту та кожного співробітника доступні у діючих репозитаріях Електронної бібліотеки НАПН України та електронної бібліотеки інституту (*ipood.com.ua/e-library/*).

Також комунікація між керівництвом, працівниками та здобувачами ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти відбувається через платформу Zoom.

Діяльність **Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** висвітлюється на офіційному сайті (ispukr.org.ua) та Facebook сторінці (facebook.com/ispukr). Також функціонує сторінка фахового видання «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови» (spp.org.ua) та сторінка фахового видання «Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови» (ojs.csnukr.in.ua).

У 2021 р. створено та запущено нову версію сайту **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** (ispp.org.ua). На сайті міститься інформація про наукову діяльність установи, її структурні підрозділи, роботу докторантури, аспірантури, спеціалізованої вченої ради Д 26.457.01, ради молодих учених. Подаються електронні версії дисертаційних досліджень, авторефератів дисертацій, відгуків офіційних опонентів на дисертаційні дослідження, що виносяться на розгляд спецради. Представлено електронні версії наукових видань інституту, результати масових опитувань, які здійснюють учені інституту. Під час організації та проведення масових заходів інтернет-сайт є основним джерелом оперативної інформації про них.

Створено поштовий домен інституту, функціонує поштовий сервер. Забезпечено передумови для функціонування внутрішнього репозитарію для електронного документообігу. Ведеться база ЄДЕБО. Використовується комп'ютерна антиплагіатна система StrikePlagiarism.

На сайті **Інституті вищої освіти НАПН України** (ihed.org.ua), збільшено кількість і підвищено якість контенту, вдосконалено інформаційний блок профілів науковців доданням інформації про їх діяльність, наукові здобутки, контактної інформації; функціонує комплекс ліцензійного програмного забезпечення «Мосо», яке надає широкі можливості для оцінювання розвитку персоналу (edu-leader.org.ua), веб-сайт журналу «Філософія освіти» (philosopheducation.com) та журналу «Університети і лідерство» (<https://ul-journal.org/index.php/journal/index>).

У 2021 р. організовано та проведено в змішаному форматі сесії для аспірантів, засідання вченої ради інституту, спеціалізованої вченої ради, декілька десятків відео-конференцій, вебінарів, тренінгів. Працівникам інституту забезпечено доступ до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) (inforesurs.gov.ua), можливість безкоштовного, необмеженого користування комплексом програмних продуктів «Microsoft Office 365», який надає розширені можливості міжособистісної та корпоративної інтернет-комунікації. Здійснювалася інформаційна підтримка керування профілями вчених інституту у системі «Google Scholar» (Google Академія), що забезпечує доступ до значної бази наукових публікацій та дає змогу визначити рейтинг цитування як окремого науковця, так і всієї організації у цілому. Вченим інституту забезпечувалася можливість вільного доступу до міжнародних баз даних Scopus, Web of Science, EBSCO. Проводилася інформаційно-технічна підтримка заходів з реалізації міжнародних проєктів: «Вдосконалення викладання у вищій освіті»; «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU); «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання»

(UTTERLY); Проєкту з міжнародної академічної мобільності. Здійснювалася технічна підтримка проведення X Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Оцінювання якості: підходи та інструменти».

З метою висвітлення результатів теоретичних наукових досліджень та їх упровадження в освітню практику **Інститутом професійної освіти НАПН України** створено безкоштовні електронні інформаційні системи відкритого доступу: науковий фаховий журнал категорії «Б», «Професійна педагогіка» / «Professional Pedagogics» (jrnls.ivet.edu.ua), науковий репозитарій продукції вчених інституту (ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr), відкрито базу авторефератів, дисертаційних досліджень (ivet.edu.ua/repozytarii/baza-avtoreferativ). Також висвітлення результатів діяльності лабораторій здійснюється на сайті Інституту (ivet.edu.ua), у соціальній мережі Facebook та в Електронній бібліотеці НАПН України.

Для забезпечення дистанційного режиму роботи наукових працівників інституту розроблено й упроваджено форму електронного обліку робочого часу. Для цього на сайті інституту створено онлайн-кімнати для спілкування керівників структурних підрозділів та працівників. Вченим інституту надано можливість роботи з матеріалами наукових досліджень у хмарному форматі за допомогою Microsoft Office 365. Усі проміжні та заключні звіти за науковими дослідженнями перенесено до хмарного сховища.

У 2021 р. інститут продовжив системну співпрацю з Державною науково-технічною бібліотекою, усі робочі місця мають підключення до міжнародних наукометричних баз Scopus та WOS.

Сайт інституту в інтеграції з хмарними сервісами Microsoft Office активно використовувався для проведення експериментальної роботи. Зокрема, організовано онлайн-анкетування і тестування учасників експериментів всеукраїнського рівня та рівня підвідомчої установи. Це дало змогу забезпечити доступ респондентів до анкет, опитувань, реєстраційних форм тощо, а також допомогло здійснити статистичне та аналітичне оброблення отриманих результатів.

У звітному році продовжувалась робота з розвитку Системи дистанційного навчання інституту (e-learning.org.ua), яка базується на LMS Moodle. Станом на грудень 2021 р. у системі дистанційного навчання інституту зареєстровано майже 3,4 тис. осіб з усіх областей України. У зв'язку з карантинном система дистанційного навчання використовувалася також для забезпечення ефективності освітньої складової діяльності: проведення занять і консультацій з магістрами та аспірантами; організації представлення, обговорення результатів наукових проєктів; забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти; здійснення автоматизованого запису на вибіркові дисципліни тощо.

Результати діяльності **Інституту обдарованої дитини НАПН України** у 2021 р. висвітлювалися на його сайті (iod.gov.ua), сторінках у соціальних мережах Facebook та Instagram.

Продовжено супроводження Всеукраїнського освітнього Інтернет-порталу «Острів знань». Особливу увагу приділено наповненню розділу «Навчання» методичними розробками уроків, електронними матеріалами, авторськими програмами, методичними рекомендаціями, які отримані в результаті проведення Інститутом конкурсів «Творчий вчитель – обдарований учень» та «Школа – джерело талантів». Щоденне відвідування порталу становить 3,4 тис. осіб у день, середня кількість переглядів матеріалів – від 3 тис. до 10 тис.

Електронна бібліотека інституту постійно поповнюється матеріалами з філософських, психологічних, педагогічних проблем обдарованості і становить загалом 1,5 тис. посилань і 182 анотації.

Тезаурус бібліотеки містить 538 уживаних психолого-педагогічних термінів, понять, зокрема щодо обдарованості. Кількість зареєстрованих користувачів – 1,7 тис., завантажень повнотекстових матеріалів у 2021 р. – 5,7 тис. (матеріалів з рубрики «Результати науково-дослідних робіт Інституту обдарованої дитини НАПН України» – 36 %; матеріали рубрики «Методичне забезпечення роботи з обдарованими дітьми» – 15 %; щомісячного науково-методичного журналу «Освіта та розвиток обдарованої особистості» – 19 %; збірника наукових праць «Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика» – 10 %; матеріалів рубрики «Діагностика обдарованості» – 8 %; рубрики «Психологічні аспекти обдарованості» – 7 %; інших файлів – 8 %).

Протягом 2021 р. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» проводив активну роботу з інформатизації усіх сфер діяльності. Інформатизація наукової й освітньої діяльності здійснюється з метою підвищення ефективності наукових досліджень, створення потужної системи зберігання наукової інформації й використання її на всіх етапах наукової діяльності, забезпечення організації освітнього процесу. Співпрацюючи з Microsoft та Google, університет отримав доступ до корпоративного використання сервісів Office 365 та Google Workspace for Education Fundamentals, що дає можливість слухачам, студентам, науково-педагогічним працівникам та іншим співробітникам працювати з електронною поштою, створювати веб-сайти, редагувати та зберігати документи в режимі онлайн, запроваджувати електронний документообіг, обмінюватися миттєвими повідомленнями та проводити веб-конференції, а також спрощувати комунікацію між слухачами, студентами, науково-педагогічними працівниками та структурними підрозділами університету.

В університеті створюються умови для широкої комп'ютеризації, входження до світової інформаційної мережі баз даних і знань, формування у майбутньому єдиного інформаційно-інтелектуального поля. Активно працює Центр електронних освітніх ресурсів та наукометрії, який забезпечує інформаційну діяльність університету.

Усі працівники університету, маючи власні корпоративні електронні поштові адреси, обмінюються інформацією у єдиному інформаційному просторі, обговорюють актуальні питання, пов'язані з науковою проблематикою не тільки через локальну мережу, а й через сервіси Інтернету (e-mail, Skype, віртуальні сховища інформації на основі «хмарних технологій»

на базі Office 365, корпоративні сервіси Google Workspace for Education Fundamentals тощо).

Упродовж першого півріччя звітного року здійснювалася підтримка роботи у програмному комплексі «Єдина державна електронна база з питань освіти» та його постійне наповнення для забезпечення вступної кампанії, роботи приймальної комісії, подання статистичної звітності тощо.

В освітньому процесі широко використовується мультимедійний супровід занять. Упроваджено відкрите програмне забезпечення BigBlueButton для проведення веб-конференцій, онлайн занять, створено та налагоджено роботу платформи дистанційного навчання в системі e-Front, розпочато роботу з сервісами Google Workspace for Education Fundamentals.

В університеті впроваджено інтернет-трансляції наукових, науково-методичних семінарів, конференцій. З метою поширення інформації про університет серед абітурієнтів та висвітлення його наукової й освітньої діяльності встановлено дві аудіовізуальні панелі.

Зареєстровано поштовий домен університету, функціонує поштовий сервер. Це надає можливість кожному науковому й адміністративному підрозділу мати персональні електронні адреси та доступ до корпоративних сервісів Google Workspace for Education Fundamentals.

Університет представлено в глобальній мережі Інтернет сайтом (*umo.edu.ua*), що функціонує в робочому режимі. Здійснюється його систематичне оновлення та наповнення.

Серед цифрових технологій, які використовуються на курсах підвищення кваліфікації, найпоширенішими є:

- цифрові технології колективної комунікації. Технології відеозустрічей *myownmeeting.net*, *myownconference.com.ua*, *zoom.us*, *Skype*, *jitsi.org*, *youtube.com*, для проведення онлайн-заходів у відео- та аудіо- форматах: онлайн-занять, веб-конференцій, засідань кафедр тощо;

- хмарні технології Google для роботи з документами, розроблення календарів для візуалізації строків та етапів реалізації проєктів, аналітики й зворотного зв'язку щодо якості надання освітніх послуг;

- соціальні мережі *Facebook*, *Instagram* для обміну персональними профілями, а також повідомлення наукових, законодавчих, нормативно-правових і громадських новин у сфері освіти;

- *Youtube* як для проведення наукових та освітніх заходів онлайн, так і для збереження можливості подальшого перегляду;

- технології кіберзахисту забезпечення інформаційної безпеки університету та персональних комп'ютерів його працівників;

- цифрові технології аналізу академічної доброчесності – програми для виявлення плагіату (*copyscape.com*, *unichack.com*, *plag.lv* тощо);

- технології візуалізації освітнього контенту – мультимедійні презентації, інфографіка, відеоінфографіка, інтелект-карти, таймлайни, QR-коди, хмари слів, скрайбінг, гейміфікація, 3d моделювання, доповнена (AR) та віртуальна (VR) реальності, відео;

– системи електронного тестування та аналітики в освітньому процесі – використання електронних тестів, розроблених на платформі profosvita.org, впровадження Plickers як хмарної технології фронтального опитування, електронних тестів Google Форми, Майстер-Тест, Quizlet, Online Test Pad, Тесторіум;

– створення профілів науково-педагогічних працівників у наукових та наукометричних базах даних ORCID, Web of Science, Google Scholar, Електронній бібліотеці НАПН України.

Офіційний вебпортал **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** (dnrb.gov.ua) інформує про всі напрями діяльності установи, представляє її ресурси, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної й аналітичної інформації, що зумовило підвищення оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек. Так, у 2021 р., за даними Google Analytics, кількість віддалених користувачів вебпорталу становить 81,4 тис. осіб з України та зарубіжних країн, з них – 64,1 тис. нових, сеансів – 99,5 тис., переглядів сторінок – 216,2 тис. Завантажено 13,7 тис. файлів.

Продовжується формування електронного каталогу бібліотеки, обсяг якого впродовж звітного періоду поповнився на 11,4 тис. бібліографічних записів. Загальний обсяг каталогу – 445,0 тис. бібліографічних записів. Створення електронного каталогу здійснюється на інноваційних засадах кооперації та координації, зокрема продовжується діяльність щодо обміну аналітичними бібліографічними записами періодичних видань з питань педагогіки, психології та освіти, бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства з освітянськими книгозбірнями МОН України й НАПН України.

Формується Науково-педагогічна електронна бібліотека ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (НПЕБ) на платформі САБ ІРБІС64+, що сприяло оптимізації пошуку релевантної інформації завдяки індексуванню повного тексту документа. На 1 грудня 2021 р. електронна бібліотека вміщує 3,3 тис. документів, у 2021 р. додано 881 прим., загальна кількість переглянутих документів – 6,0 тис., сторінок – 8,2 тис. Кількість завантажень у 2021 р. становила 21,9 тис. (загалом – 139,5 тис.).

Здійснювалося формування електронних ресурсів бібліотеки: віртуальних інформаційно-бібліографічних ресурсів «Видатні педагоги України та світу», «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу» тощо.

Підготовлено й впроваджено на вебпорталі бібліотеки бібліографічні, реферативні й аналітичні матеріали з метою інформаційної підтримки психолого-педагогічних досліджень.

Отримано доступ до баз даних Web of Science, Scopus та Springer. Задля задоволення інформаційних потреб користувачів, зокрема вчених НАПН України, за сприяння ТОВ «Інформатіо» надається віддалений доступ до міжнародних ресурсів фірми EBSCO. Є також доступ до Німецької служби новин медіакомпанії Deutsche Welle. З 1 вересня до 31 грудня 2021 р. надавався

безкоштовний доступ до повнотекстових електронних ресурсів видавництва Bentham Science.

Оновлено офіційний сайт **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** (*psyua.com.ua*). Крім офіційного сайту, висвітлення діяльності здійснюється за допомогою двох сторінок у соціальній мережі Facebook: «Психологічна служба системи освіти» (*facebook.com/groups/psyua*) – 8,8 тис. учасників, 149 публікацій за звітний період; «Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи» (*facebook.com/UNMCPPSR*) – 4,2 тис. учасників, 48 публікацій за звітний період.

ХІІІ. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» Національній академії педагогічних наук (далі – НАПН) України затверджено видатки загального фонду Державного бюджету на 2021 р. у сумі 270176,5 тис. грн, які профінансовано в повному обсязі.

Фінансування діяльності НАПН України у 2021 р. збільшилось порівняно з 2020 р. на 54895,3 тис. грн, або на 25,5 %, що пов'язано із підвищенням посадових окладів, мінімальної заробітної плати.

Касові видатки загального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2021 р. становили 270130,7 тис. грн. Кошти у сумі 45,8 тис. грн вилучено до бюджету. У загальному обсязі видатків НАПН України за загальним фондом видатки на оплату праці з нарахуванням, стипендію та виплату довічної плати за звання дійсним членам (академікам) і членам кореспондентам склали 253914,2 тис. грн, або 94,0 %, комунальні видатки – 5064,7 тис. грн, або 1,9 %, інші видатки – 11151,8 тис. грн, або 4,1 %. Структуру видатків Державного бюджету за 2021 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України наведено у таблиці 33 (Додатки).

У 2021 р. за бюджетною програмою 6551020 «Наукова і організаційна діяльність Президії НАПН України» касові видатки загального фонду становили 25870,0 тис. грн. За рахунок коштів цієї бюджетної програми здійснювалася виплата довічної плати за звання дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам (6683,7 тис. грн), утримувався апарат Президії НАПН України.

За бюджетною програмою 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології» у 2021 р. профінансовано видатки у сумі 208378,2 тис. грн, проведено касові видатки у повному обсязі, із них:

- на проведення фундаментальних наукових досліджень – 81052,6 тис. грн;

- на проведення прикладних наукових досліджень – 112071,0 тис. грн, у т. ч. прикладні наукові дослідження з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду (7 проєктів) – 2907,0 тис. грн та для підтримки молодих вчених НАПН України (3 проєкти) – 349,1 тис. грн;

- на підготовку наукових кадрів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 708 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2021 році» – 7007,0 тис. грн;

- на збереження наукового об'єкту, що становить національне надбання – «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19-20 століття (1850-1917 рр.)» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 50,0 тис. грн;

- забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 8197,6 тис. грн, із них на забезпечення

діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 6039,7 тис. грн; випуск електронних та друкованих видань (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції) – 1811,4 тис. грн; підтримка електронної бібліотеки НАПН України та електронного наукового періодичного видання «Інформаційні технології і засоби навчання», віднесеного до категорії «А» Переліку фахових видань України відповідно до наказу МОН України від 18 грудня 2018 р. № 1412, – 346,5 тис. грн.

За бюджетною програмою 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» видатки загального фонду становили 35882,5 тис. грн, із них: на підвищення кваліфікації – 35353,1 тис. грн; на підготовку науково-педагогічних кадрів – 529,4 тис. грн.

Кількість штатних посад працівників установ НАПН України станом на 1 лютого 2021 р. збільшено на 5,5 шт. одиниць, відповідно до п. 10 «Заходів щодо ефективного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 710 (бюджетна програма 6551030).

Середньорічна кількість штатних посад працівників установ НАПН України за рахунок коштів загального фонду бюджету у звітному році становила 1382,75 одиниці. Середньомісячна заробітна плата працівників НАПН України за загальним фондом у 2021 р. склала 11901 грн. Зростання середньомісячної заробітної плати у 2021 р. становило 27,0 % до 2020 р., що пов'язано з підвищенням посадових окладів на 27,9 %, мінімальної заробітної плати на 25,5 % та частковою виплатою працівникам матеріальної допомоги на оздоровлення.

Протягом звітного року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 308007,6 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 87,7 %.

Понад асигнування, що були виділені із загального фонду Державного бюджету, підвідомчі установи НАПН України отримали в 2021 р. за спеціальним фондом бюджету 37831,1 тис. грн. У порівнянні з 2020 р. надходження за спеціальним фондом зросли на 9734,5 тис. грн, або на 34,6 %.

Спеціальний фонд бюджету НАПН України у 2021 р. формувався за рахунок наступних джерел фінансування, наведених у таблиці 34 (Додатки):

– плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю та згідно із законодавством (підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, фахівців, підвищення кваліфікації, проведення конференцій та ін.). За цим видом надходжень до підвідомчих установ надійшло 23097,4 тис. грн (61,1 %) загального обсягу надходжень спеціального фонду бюджету;

– надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності – 4046,6 тис. грн (10,7 %);

– плати за оренду майна бюджетних установ – 1904,2 тис. грн (5,0 %);

– надходження від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна) – 6,0 тис. грн (від здачі макулатури та металобрухту, оприбуткованого при списанні комп'ютерної техніки);

– інші джерела власних надходжень бюджетних установ – 8776,9 тис. грн (23,2 %), із них благодійні внески, гранти та дарунки – 8664,9 тис. грн (кошти на реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням – 822,5 тис. грн; на виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки Національним фондом досліджень України – 8504,5 тис. грн, безоплатно отримані, як дарунки бібліотечні фонди – 393,9 тис. грн; благодійні внески у грошовій формі – 13,6 тис. грн, нарахована курсова різниця на кошти на валютних рахунках – (– 1069,6); кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів (стипендія Кабінету Міністрів України молодим вченим) – 112,0 тис. грн.

Із коштів на реалізацію грантових угод у 2021 р. підвідомчі установи НАПН України отримали:

Інститут психології імені Г.С. Костюка – 680,5 тис. грн (проект програми «Сприяння соціальній інтеграції громадян, постраждалих від конфлікту на Сході України» (м. Клайпеда, Республіка Литва, грантова угода № P2019-VB-UR-18);

Інститут професійної освіти – 142,0 тис. грн (проект «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE) № 609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-SBHE-SP, грантова угода № 2019-1946/001-001 від 15 січня 2020 р.).

Грантова підтримка на виконання наукових досліджень за грантовими угодами, укладеними з Національним фондом досліджень України за результатами конкурсів «Підтримка досліджень провідних та молодих учених», «Наука для безпеки людини та суспільства у 2021 р., становила 8504,5 тис. грн:

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна – 6057,0 тис. грн (проект «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину»);

Інститут цифровізації освіти – 1630,2 тис. грн (проект «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів»);

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи – 817,3 тис. грн (проект «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти»).

Касові видатки спеціального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2021 р. становили 39223,8 тис. грн. У загальному обсязі касових видатків за спеціальним фондом видатки на виплату заробітної плати і нарахування на неї склали – 21317,7 тис. грн або 54,3 %; на господарські видатки з утримання установ – 4017,8 тис. грн (10,2 %); видатки на службові відрядження – 16,7 тис. грн (0,1 %); видатки на оплату комунальних послуг –

2252,0 тис. грн (5,7 %); капітальні видатки на придбання обладнання – 191,2 тис. грн (0,5 %); видатки на реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням – 2377,9 тис. грн (6,1 %); видатки на наукові дослідження за грантовими угодами, укладеними з Національним фондом досліджень України – 8504,5 тис. грн (21,7 %); за рахунок благодійних внесків у грошовій формі – 40,1 тис. грн або 0,1 % (на господарські видатки з утримання установи та оплати послуг); за рахунок натуральної форми – 393,9 тис. грн (1,0 %) отримані бібліотечні фонди; виплата стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених – 112,0 тис. грн (0,3 %).

Джерела формування надходжень і використання спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2021 р. подано в таблиці 34 (Додатки).

У 2021 р. підвідомчими установами НАПН України придбано 176 од. обладнання на суму 2482,5 тис. грн, у т. ч. за рахунок коштів загального фонду бюджету – 118 од. обладнання на суму 1449,3 тис. грн (персональні комп'ютери та ноутбуки – 46 од.; системні блоки – 8 од.; моноблок – 1 од.; монітори – 11 од.; багатофункціональні пристрої та принтери – 14 од.; телевізори – 3 од.; кондиціонери – 18 од.; інтерактивні дошки – 4 од.; проектори – 5 од.; фліпчарт та проекційний екран – 2 од.; стелажі – 6 од.); за спеціальним фондом бюджету отримано 1767 од. обладнання на суму 1142,0 тис. грн, у т. ч. за рахунок власних надходжень придбано 57 од. обладнання на суму 745,7 тис. грн (персональні комп'ютери та ноутбуки – 26 од.; системні блоки – 5 од.; моноблоки – 3 од.; кондиціонери – 3 од.; принтер, сканер та багатофункціональний пристрій – 5 од.; монітори – 11 од.; телевізори – 2 од.; теплолічильник – 1 од.; інтерактивна дошка – 1 од.); безоплатно отримано як дарунки ліфт – 1 од. на суму 287,5 тис. грн. Також безоплатно отримано як дарунки бібліотечні фонди – 1709 од. на суму 108,8 тис. грн.

Протягом 2021 р. на проведення поточних ремонтів об'єктів майнового комплексу НАПН України виділено за загальним фондом бюджету кошти обсягом 2406,7 тис. грн, за спеціальним фондом бюджету витрати становили 594,2 тис. грн. Здійснено ремонтні роботи покрівлі будівлі за адресою вул. Андріївська, 15 Інституту соціальної та політичної психології (119,8 тис. грн), заміна вікон (26 шт.) у 2-х поверховому приміщенні Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. Проведено поточний ремонт кабінетів – 355,3 кв. м, коридорів – 49,0 кв. м, санвузлів – 51,5 кв. м на суму 2162,2 тис. грн (Апарат Президії, Інститут педагогіки, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут педагогічної освіти і освіти доросли імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут цифровізації освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи); влаштування металоконструкції пандуса центрального входу 5-ти поверхової будівлі (20,8 кв. м) та ремонт центрального входу будівлі (22,5 кв. м) Інституту цифровізації освіти.

XIV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

XIV.1. ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ, ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Монографії

1. Березівська Л. Д., Лобановська І. Г., Пономаренко Л. О., Тарнавська С. В., Хемчян І. І. Інформаційно-бібліотечне забезпечення освіти. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні* : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя ; редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) та ін. ; НАПН України. Київ, 2021. Розд. 17. С. 150-156. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
2. Бех І. Д. Особистість у саяві духовності : монографія. Київ-Чернівці : Букрек, 2021. 244 с.
3. Будає В. Д. Вплив педагогічних ідей В. Сухомлинського на практико-орієнтований підхід до професійної підготовки студентів магістратури педагогічних спеціальностей у закладі вищої освіти. *Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в розробці змісту передшкільної освіти* : монографія / Будає В. Д., Степанова Т. М., Соколовська О. С. та ін. ; за заг. ред. В. Д. Будає, Т. М. Степанової. Київ : Слово, 2021. С. 329-346.
4. Будає В. Д., Степанова Т. М. Використання педагогічної спадщини Василя Сухомлинського в змісті підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Освіта ХХІ століття: теорія і практика в контексті гуманізму Василя Сухомлинського* : монографія / за заг. ред. В. Д. Будає. Миколаїв : Іліон, 2021. С. 7-28.
5. Будає В. Д. Проблема професійної успішності в підготовці майбутніх фахівців. *Становлення професійно успішної особистості в умовах освітнього середовища університету* : монографія / за заг. ред. В. Д. Будає. Миколаїв : Іліон, 2021. С. 9-41.
6. Курило В. С., Климов А. О., Савченко С. В. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії (1921-2021 рр.) : монографія / гол. ред. Є. О. Соломін ; Держ закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Старобільськ : Фактор-друку, 2021. 199 с. URL: <https://bit.ly/3idToN0>.
7. Курило В. С., Савченко С. В. Організація соціально-педагогічного спротиву зовнішній інформаційній агресії : монографія / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Київ : Талком, 2021. 218 с. URL: <https://bit.ly/3KODIMw>.
8. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя ; редкол. : В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) та ін. ; НАПН України. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>; URL: <https://bit.ly/3MWwTdJ>.

9. Сидоренко О. Л. Місце і роль зовнішнього незалежного оцінювання в становленні національної системи моніторингу якості освіти в Україні : монографія / Нар. укр. акад. Харків, 2021. 332 с. URL: <https://bit.ly/3JjNpC5>.

10. Слободянюк П., Івахова К. Вокально-хорова творчість композиторів Хмельниччини: (соціально-психологічний аспект) : монографія / Хмельниц. гуманітар.-пед. акад., Хмельниц. обл. орг. Нац. Спільки краєзнавців України. Хмельницький : ПП «Меркьюрі-Поділля», 2019. 372 с.

11. Сухомлинська О. В. Українсько-польські педагогічні впливи в історичному вимірі: випадок В. Сухомлинського (новий коментар до вже розглядуваної теми). *Ponad Podziałami. Wspólne perspektywy i dążenia w polsko-ukraińskiej współpracy naukowej* / red. naukowa: Leszek Pawelski, Marek Rembierz. Szczecinek-Dąbrowa Górnicza : Wyd. Akademia WSB, 2021. In: Beyond division. Shared perspectives and aspirations in Polish – Ukrainian scientific cooperation. S. 83-99.

12. Dichek N. Origins of inclusive education of students in Ukraine. *Social and educational services for children with disabilities: history, theory and practice* : joint monograph / scientific ed. O. O. Kravchenko. Uman, Poznań : Wyd. UniKS Press, Druk : Drukarnia CCS, Druk Cyfrowy Sp. z o.o. Częstochowa, (Poland), 2021. P. 11-36.

13. Digital transformation of the learning environment at university. *Innovative Educational Technologies, Tools and Methods for E-learning* : monograph / H. Henseruk, B. Buyak, V. Kravets et. al. ; scientific ed. E. Smyrнова-Trybulska ; University of Silesia in Katowice Faculty of Arts and Sciences of Education in Cieszyn. Katowice-Cieszyn, 2020. P. 325-335. (E-learning Vol. 12. Theoretical and Practical Aspects of Distance Learning).

14. Pobirczenko N. Dwie koncepcje – dwa spojrzenia na dzieciństwo: Janusz Korczak i Wasyl Suchomliński. *Ponad Podziałami. Wspólne perspektywy i dążenia w polsko-ukraińskiej współpracy naukowej* / red. Naukowa : Leszek Pawelski, Marek Rembierz. Szczecinek-Dąbrowa Górnicza : Wyd. Akademia WSB, 2021. In : Beyond division. Shared perspectives and aspirations in Polish – Ukrainian scientific cooperation. S. 100-119.

15. Pobirczenko N., Poglądy Janusza Korczaka na temat praw dziecka w ocenie zagranicznej. *W trosce o rozwój i bezpieczeństwo dziecka - aspekty społeczno-prawne* : eBook / pod red.: A. Pawlak, B. Skwarek, J. Stadniczeńko ; Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej. Warszawa : Wyd. Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej, 2020. S. 51-63.

16. Tsekhmister Ya. Gender features of professional self-realization. Hamilton : Accent Graphics Communications & Publishing. 2021. ISBN 978-1-77192-443-6/.

17. Tsekhmister Ya. Morals and philosophy of medicine and education. Chapter in monograph : *World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice* / Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited. Glasgow, Scotland, 2021. Vol. 3.

18. Tsekhmister Ya. Pharmaco Economics Analysis of COVID-19 Vaccines in Ukraine. Chapter in monograph : *World Tendencies in Medical Education, Internship*

and Clinical Practice / Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited. Glasgow, Scotland, 2021. Vol. 2.

19. Tsekhmister Ya. Social Management in Healthcare Sector. Hamilton: Accent Graphics Communications & Publishing. 2021. ISBN 978-1-77192-438-2.

20. Tsekhmister Ya. The reality technology in STEAM\STEM education. Chapter in monograph : *World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice* / Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited. Glasgow, Scotland, 2021. Vol. 3.

Колективні монографії

1. Бутенко В. Г. Роль правових цінностей у формуванні громадянськості студентської молоді. *Участь молоді у розвитку громадянського суспільства в Україні* : кол. монографія / авт. кол. : Палагнюк Ю. В., Бутенко В. Г. та ін. ; під заг. ред. Ю. В. Палагнюк, О. Л. Файчук ; МОН України, Черномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв: Іліон, 2021. С. 289-300.

2. Бутенко В. Г. Формування естетичної свідомості та діяльності особистості засобами дизайн-середовища. *Полтавська школа етнодизайну* : кол. монографія / авт. кол.: Степаненко М. І., Бутенко В. Г. та ін. ; за заг. ред. Титаренко В. П. Полтава: Астроя, 2020. С. 25-37.

3. Ільїн В. В. Ціннісний вимір життя людини. *Стратегії формування творчої особистості: методи, прийоми, форми* / авт. кол. : В. Г. Кремень, О. А. Федорчук та ін. ; Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2020. С. 31-59.

4. Побірченко Н. С. Сучасна методологія досліджень з проблем педагогічної історіографії та джерелознавства. *Проблеми соціального виховання: історія, теорія, практика* : кол. монографія. Київ, 2021. С. 115-146.

5. Рейпольська О. Д., Сисоєва С. О. Preparing educators of preschool education institutions to design an education environment for child development : кол. монографія / за наук. ред. проф. Цветкової Ганни. Aerzen : Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt) InterGING Verlag, 2021. С. 67-77. DOI: <https://doi.org/10.192219/978-3-946407-10-2>.

6. Boyko A. M. Tutoring as a means of individualization of the educational space. *Lifelong learning: trends, challenges, prospects* : the collective monograph / Eds. N. Demyanenko, V. Benera / International Science Group. Boston (USA) : Primedia eLaunch, 2021. S. III : Andragogical technologies in organizing educational environment. P. 96-110. DOI: <https://doi.org/10.37835/2410-2075-2021-1-01-5>.

Посібники, підручники, словники, довідкові видання

1. Академік Ольга Василівна Сухомлинська : біобібліогр. покажч. / упоряд.: Березівська Л. Д., Страйгородська Л. І., Деревянко Т. М., Павленко Т. С. ; наук. ред. і авт. вступ. ст. «Ольга Василівна Сухомлинська: біографічний нарис», с. 10-28, Березівська Л. Д. ; бібліогр. ред. Страйгородська Л. І. ; літ. ред. Деревянко Т. М. ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 211 с. (Серія «Академіки НАПН України» ; вип. 32). URL: <https://bit.ly/3tlGFhQ>.

2. Балух В. О., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Київська культурна традиція в контексті середньовічної європейської цивілізації / НАПН України. Чернівці : Друк Арт, 2021. 688 с.

3. Биков В. Ю., Лещенко М. П., Овчарук О. В. Шкільна освіта для демократичного громадянства: український та європейський досвід : наук.-аналіт. матеріали / за заг. ред. В. Г. Кременя ; [за участю О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк (пер. з англ. додатків)] ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2021. 75 с.

4. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 1 клас. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2021. Ч. 7. 56 с.

5. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 2 клас. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2021. Ч. 8. 32 с.

6. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 4 клас. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2021. Ч. 9. 40 с.

7. Грінченко Б. Зібрання творів / упоряд.: В. О. Огнев'юк, В. В. Яременко; кер. проєкту, голова ред. ради В. О. Огнев'юк ; вступ. слово В. О. Огнев'юка ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2021. Кн. 1 : Літературознавча спадщина. 344 с. ISBN 978-617-658-106-2 (Кн.1).

8. Дічек Н. П. Сікорський Іван Олексійович. *Українська спеціальна педагогіка в персоналіях* : навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова / НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Запоріжжя : Вид-во Хортиц. нац. акад., 2021. С. 5-32. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724993/>.

9. Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 р. / за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. Київ, 2021. 473 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2020>; URL: <https://bit.ly/3Nd3ITZ>.

10. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

11. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / авт.-уклад.: В. Г. Кремень, В. М. Шахрай та ін. ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки і філософії освіти, Ін-т проблем виховання. Київ, 2021. 52 с.

12. Кремень В. Г. Шановні учасники, відвідувачі, організатори виставки! *XII Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти – 2021»* : офіц. каталог. Київ : Виставковий світ, 2021. С. 4.

13. Кремень В. Г. Шановні добродії! *XIII Міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті»* : офіц. каталог. Київ : Виставковий світ, 2021. С. 3.

14. Національна академія педагогічних наук України – бачити майбутнє освіти. *Інноватика в сучасній освіті : XIII Міжнародна виставка* : офіц. каталог / В. Г. Кремень, В. І. Довбищенко та ін. Київ : Виставковий світ, 2021. С. 18-21.

15. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України; Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54 с. URL: <https://bit.ly/3u86YXP>.

16. Огнев'юк В. Робоча програма навчальної дисципліни «Нейрофілософія» для бакалаврів освітніх програм 052.00.01 Політологія, 033.00.01 Філософія / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2021.

17. Огнев'юк В. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія освіти» для магістрів освітніх програм 035.01.01 Українська мова і література, 035.04.01 Мова і література (англійська), 035.05.02 Мова і література (італійська), 035.05.01 Мова і література (іспанська), 035.05.03 Мова і література (французька), 035.04.03 Переклад / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2021.

18. Психологія особистості / кол. авт. : С. О. Деніжна, Є. М. Суліма та ін. ; за заг. ред. Є. М. Суліми ; Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021. 337 с.

19. Сидоренко О. Л. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, які залучаються до проведення зовнішнього незалежного оцінювання для роботи у пункті перевірки.

20. Сидоренко О. Л. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, які залучаються до проведення зовнішнього незалежного оцінювання для роботи у пункті проведення ЗНО.

21. Сидоренко О. Л. Участь у проведенні зовнішнього незалежного оцінювання як складова підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

22. Суліма Є. М. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Психологія іміджу» для підготовки здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня / Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021.

23. Суліма Є. М. Методичні рекомендації для проведення семінарських занять з навчальної дисципліни «Психологія іміджу» бакалавр. рівня / Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021.

24. Суліма Є. М. Методичні рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Психологія іміджу» : бакалавр. рівня / Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021.

25. Суліма Є. М. Педагогіка : практикум / кол. авт. : Є. М. Суліма, І. О. Петухова, С. О. Деніжна ; Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021. 529 с.

26. Суліма Є. М. Педагогіка : хрестоматія / уклад. : Є. М. Суліма, І. О. Петухова, С. О. Деніжна ; Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021. 421 с.

27. Навчальні та виробничі практики магістрантів : метод. рек. для студентів спец. 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / Терещук Г. В. та ін. ; Тернопіл. Нац. пед. ун-т. Тернопіль, 2021. 52 с.

28. Шоробура І. М. Державно-громадське управління у вищій освіті України : навч. посіб. Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2021. 90 с.

Авторські свідоцтва

1. Свідоцтво № 107658 Україна про реєстрацію авторського права на твір «Освітньо-професійна програма» «Глобальні політичні процеси та міжнародні відносини» / Верховцева І. Г., Громакова Н. Ю., Суліма Є. М. ; Зареєстровано

31 серп. 2021 р. в Державному реєстрі свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, Бюл. № 66.

Scopus ma Web of Science

1. Application of the case study method in medical education / O. Y. Korniiichuk, Ya. V. Tsekhmister et. al. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research* 2021. Vol. 20, No 7. P. 175-191. DOI: <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.7.10>.

2. Balukh V., Shkribliak M. Christianocentrism as an axiological platform for education in the context of the postmodern philosophical paradigm of youth policy. *Net journal of Social Siences*. 2021. Vol. 9, Iss. 2. P. 17-26. URL: <http://www.netjournals.org/pdf/NJSS/2021/2/20-032.pdf>; DOI: 10.30918/NJSS (*Web of Science Core Collection, Emerging Sources Citation Index*).

3. Boyko A., Ivanova L., Dubrovina I. Training of a Future Facilitator for Designing Animation Recreation Space. *The Youth Voice Journal*. 2022. Vol. 1. URL: <https://www.rj4allpublications.com/yvj/> (*Scopus*).

4. Buyak B., Kuzyshyn A. Change of the Electoral Sympathies of the Voters in the Western Ukrainian Region According to the Parliamentary Elections Results in 2019. *Annales - Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, Sectio B*. 2021. No 76. P. 145-162. DOI: <https://doi.org/10.17951/b.2021.76.1.145-162>

5. Dichek N. Nation-building public policy and general secondary education: Ukrainian experience. *Cross-cultural studies*. 2021. № 3. P. 39-54. URL: <https://bit.ly/36coZMB> (*Опубліковано у KHP*).

6. Dichek N. Origins of inclusive education of students in Ukraine. *SHS Web of Conferences* : Proceedings of the Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). Kryvyi Rih, Ukraine, May 12-14, 2021 / Eds. V. Hamaniuk, S. Semerikov, Y. Shramko. Kryvyi Rih, 2021. Vol. 104. Art. 01002. P. 1-12. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110401002>.

7. Enhancing digital and professional competences via implementation of virtual laboratories for future physical therapists and rehabilitologist. *CTE 2021* : Proceedings of the 9th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2021), Kryvyi Rih, 17 December, 2021 / Falfushynska H., Tereshchuk G. ; eds. A. E. Kiv, S. O. Semerikov, M. P. Shyshkina. Kryvyi Rih : Ceur-WS.org, 2021. P. 355-364.

8. Evaluation of Virtual Reality Technology and Online Teaching System for Medical Students in Ukraine During COVID-19 Pandemic / Ya. Tsekhmister, Gh. Dipanjana et. al. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2021. Vol. 16, No 23. P. 127-139. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i23.26099>.

9. Formation of prospective music art teachers' readiness for inclusive educational activity / N. Ovcharenko, S. Sysoieva et. al. *Amazonia Investig*. 2021. Vol. 10, Iss. 45. P. 175-184. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.45.09.18>.

10. Formation of speech activity of children of senior preschool age in the learning process English language / O. Reipolska, S. Sysoieva et. al. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. No 11 (2, Special XXIV). P. 181-186. URL: <https://bit.ly/3ilAaVT>.

11. Implementation of the Cross-Cultural Approach in the Modern School / N. P. Dichuk et. al. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2021. Vol. 20, No 4. P. 210-244. ISSN 1694-2116 DOI: <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.4.12> (Scopus).
12. Indicators of the Spectrum of Lipids of the Water-Lipid Mantle of the Skin Before and after Pathogenetically Sound Therapy of Patients with Psoriasis / R. Stepanenko, Ya. Tsekhmister et. al. *Journal of Pharmaceutical Research International*. 2021. No 33 (44B). P. 279-284. DOI: <https://doi.org/10.9734/jpri/2021/v33i44B32677>.
13. Knowledge Management System in Pharmaceutical Healthcare Sector: A Conceptual Research / Ya. Tsekhmister et. al. *Journal of Pharmaceutical Research International*. 2021. No 33 (44B). P. 290-297. DOI: <https://doi.org/10.9734/jpri/2021/v33i44B32679>.
14. Koliada N., Kravchenko O., Berezhivska L., Sysoiev O., Herasymenko O., Shevchuk O. Youth Policy: From Educational Subject to Scientific and Practical Developments. *Human Interaction, Emerging Technologies and Future Systems V*: Proc. of the 5th Intern. Virtual Conf. on Human Interaction and Emerging Technologies, IHIET 2021, Aug. 27-29, 2021 and the 6th IHIET: Future Systems (IHIET-FS 2021), Oct. 28-30, 2021, France / eds.: Tareq Ahram, Redna Taiar. Cham, 2021. P. 1235-1241. (Lecture Notes in Networks and Systems; vol. 319). DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-85540-6_158. (Індексується базою даних Scopus: <https://bit.ly/3CW5C6r>)
15. Kremen V. H., Ilin V. V. Psycholinguistic peculiarities of the discourse of visual epistemology: from logos to visio. *Psycholinguistics*. 2021. T. 28, No 1. P. 168-186. URL: <https://bit.ly/3CU04cF> (Scopus).
16. Kremen V. H., Ilin V. V. Transformation of the Human Image in the Paradigm of knowledge Evolution. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2021. No 19. P. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i19.235953>. URL: <http://ampr.diit.edu.ua/issue/view/13750> (Scopus).
17. Kultaieva M., Radionova N., Panchenko L. Cosmological and Cultural-Anthropological Turns in the Christian Philosophical Theology: Educational Implications in the Post-secular. *Philosophy and cosmology - Filosofiya i kosmologiya*. 2021. No 26. P. 90-99. DOI: <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/26/7>.
18. Malykhin O., Aristova N., Dichuk N., Dyka N. Formation of top job skills of tomorrow among computer engineering and information technologies undergraduate students in the process of learning English. *Environment. Technologies. Resources*: Proceedings of the 13th International Scientific and Practical Conference, Rezekne, June 17-18, 2021 / Rezekne Academy of Technologies. Rezekne, Latvia, 2021. Vol. 2. P. 249-254. (опубліковано, проходить індексацію) DOI: <https://doi.org/10.17770/etr2021vol2.6642>.
19. Monitoring the quality of e-learning implementation in educational institutions / Habrusiev V., Tereshchuk H. et. al. *SHS Web of Conferences*: Proceedings of 9th International Conference on Monitoring, Modeling and Management of Emergent Economy (M3E2 2021). France: EDP Sciences, 2021.

Vol. 107. Art. 10003. P. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110710003>; URL: <https://bit.ly/36sHBb0>.

20. Motivational mechanisms of emotional intelligence development in practicing psychologists / N. Dobrovolska, Ya. Tsekhmister et. al. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research, Social Sciences*. 2021. No 11 (2, Special 21). P. 54-59. DOI: <https://bit.ly/3qig3Mu>.

21. Motor Activity and Physical Abilities of Students in the Conditions of Restrictions of COVID-19 / O. Mozolev, I. Shorobura et. al. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2021. Vol. 9, No 3. P. 428-435. DOI: <https://doi.org/10.13189/saj.2021.090306>.

22. Ogneviuk V., Tkachuk A., Aleksandrova O., Khyripko S. Axiological Paradigm of Understanding the Education Phenomenon as a Polyvector Discursive Construct: Harmony of Peace vs. Conflict of Military Interpretations. *Beytulhikme - an international journal of philosophy*. 2021. No 11(3). P. 1289-1314. DOI: <https://doi.org/10.18491/beytulhikme.1768>.

23. Pedagogical and Psychological Settings for Training of Student Lawyers in Framed Professional Communication / O. V. Dyshkant, N. P Dichek et. al. *Journal of Educational and Social Research*. 2021. Vol. 11, No 5. P. 77-87. DOI: <https://doi.org/10.36941/jesr-2021-0107>; URL: <https://bit.ly/3iqAsuy> (*Scopus, Велика Британія*).

24. Pedagogic technology of formation of readiness for self-development in students from the occupied territories and delimitation line in the east of Ukraine in conditions of temporarily displaced higher education institutions / V. Kurylo, Ya. Yurkiv et. al. *Journal of Educational Sciences and Psychology*. 2021. Vol. XI, No 2. P. 39-53. URL: <https://bit.ly/3D0ZA4J>.

25. Problems and prospects of personality formation and development in the context of social well-being / Ya. Tsekhmister, T. Chausova et. al. *Laplace em Revist*. 2021. No 7(3B). P. 470-480. DOI: <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173B1574>.

26. Tereshchuk G., Lola V. The education system of Ukraine in the context of changes of the labor market. *Nauki o pracy*. 2021. No 2. P. 187-192.

27. The problem of preserving and strengthening the occupational health of the teacher: a historical aspect. *SHS Web of Conferences* : Proceedings of the Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). Kryvyi Rih, Ukraine, May 12-14, 2021 / G. Tereshchuk, H. Radchuk et. al. ; eds. V. Hamaniuk, S. Semerikov, Y. Shramko. Kryvyi Rih, 2021. Vol. 104. Art. 01003. P. 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110401003>.

28. The Comparative Study of Atopic Dermatitis and Chronic Hand Eczema Clinical Course in Adults after Acute Relapse Treatment / O. Aleksandrak, Ya. Tsekhmister et. al. *Journal of Pharmaceutical Research International*. 2021. No 33(41B). P. 373-379. DOI: <https://doi.org/10.9734/jpri/2021/v33i41B32376>.

29. The effectiveness of augmented reality technology in STEAM education / Ya. V. Tsekhmister, V. I. Vita et. al. *Apuntes Universitarios*. 2021. Vol. 12, No 1. P. 250-267. DOI: <https://doi.org/10.17162/au.v11i5.932>.

30. The Technological Aspect of the SMART-TNPU Ecosystem. *ICTERI 2021*: Proceedings of the 17th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Vol. I.: Main Conference, PhD Symposium, and Posters, Kherson, Ukraine, September 28 – October 2, 2021 / H. Henseruk, B. Buyak et. al.; eds. D. Ermolayev, G. Bogomolov et. al. Kherson, Ukraine, 2021. Vol. 3013. P. 401-410. URL: <http://icteri.org/icteri-2021/proceedings/volume-1/>.

31. Tsekhmister Ya., Konovalova T., Sysoiev O., Tsekhmister B. Morals and philosophy of medicine and education. *Vidyabharati International Interdisciplinary Research Journal*. 2021. Vol. 12, No 2. P. 48-57. URL: <https://viirj.org/vol12issue2/8.pdf>.

32. Tsekhmister Ya., Konovalova T., Tsekhmister B. Social Management in Pharmaceutical Healthcare Sector. *Journal of Pharmaceutical Research International*. 2021. No 33(39B). P. 203-211. DOI: <https://doi.org/10.9734/jpri/2021/v33i39B32196>.

33. Tsekhmister Ya. V., Shestopal I., Papusha T. Gender features of professional self-realization of a woman's personality. *Laplace em Revista*. 2021. No 7(3A). P. 452-462. DOI: <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1437>.

34. Tsekhmister Ya., Stepanenko V., Konovalova T., Tsekhmister B. Pharmacoeconomics Analysis of COVID-19 Vaccine in Ukraine. *Journal of Pharmaceutical Research International*. 2021. No 33(32A). P. 140-147. DOI: <https://doi.org/10.9734/jpri/2021/v33i32A31727>.

Статті у виданнях, що індексуються наукометричними базами

1. Березівська Л. Д. Реформування змісту загальної середньої освіти в незалежній Україні в напрямі національної самоідентифікації (1991-2002 роки): історико-джерелознавчий аспект. *Інновац. педагогіка*. 2021. Вип. 33, т. 2. С. 9-15. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/33-2.1>. (Індексується наукометричною базою даних *Index Copernicus International*).

2. Будак В. Д., Заскалета С. Г. Організація змішаного навчання в умовах викладання педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2021. Вип. 77. Т. 1. С. 125-129. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/index.php/archiv?id=147> (категорія Б).

3. Капелюшний В. П. Ґрунтовне видання з історії книги та книжкової справи. *Часопис української історії*. 2021. Вип. 43. С. 100-104. (Видання індексується *Index Copernicus International* і *Google Scholar*) (Категорія Б).

4. Капелюшний В. П. Історіографія соціально-економічних та соціокультурних процесів в містах Наддніпрянської України в 1785-1917 рр.: рец. на монографію Олександра Бондаренка «Міста Наддніпрянської України за імперської доби (1785-1917 рр.): історіографічний дискурс. Кропивницький: «Видавець Лисенко В. Ф.», 2021. 364 с. *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2021. Вип. 65. С. 130-134. (Видання індексується *Index Copernicus International* і *Google Scholar*) (Категорія Б).

5. Капелюшний В. П. Нове дослідження про реформування освітньої галузі в Україні. *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2021. Вип. 64. С. 102-104. (Видання індексується *Index Copernicus International* і *Google Scholar*) (Категорія Б).
6. Капелюшний В. П. Новітня історіографія українського національно-культурного відродження. *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2021. Вип. 63. С. 151-153. (Видання індексується *Index Copernicus International* і *Google Scholar*) (Категорія Б).
7. Огнев'юк В., Сисоєва С. Тадеуш Левовицький у науковому педагогічному просторі України. *Освітологія*. 2021. № 10. С. 1-14. DOI: 10.28925/2226-3012.2021.101. URL: <https://bit.ly/3wxVwYr> (індексуються в *ICI Journals Master List 2020 Index Copernicus*).
8. Berezivska L. D. Reforming the content of general secondary education in independent Ukraine (1991-2017): historiography and sources of the study. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2021. Vol. 9, Iss. 245. P. 13-16. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-245IX96-02>. (Індексується базами даних: *Index Copernicus*, *Global Impact Factor*, *INNO Space Scientific Journal Impact Factor*, *ISI (International Scientific Indexing) Impact Factor*, *Google Scholar*, *Directory of Research Journal Indexing*, *Ulrichs WEB Global Serials Directory*, *Union of International Associations Yearbook*, *Scribd*, *Academia.edu*).
9. Budak V., Loshchenova I., Oleksyuk O. National education as a component of multicultural paradigm in the context of Worldview confrontations in Ukrainian society. *Intellectual Archive*. 2021. Vol. 10, No 4. P. 95-101. URL: http://intellectualarchive.com/Journal_Files/IAJ_2021_10.pdf (ОЄСР).
10. Budak V., Loshchenova I., Oleksyuk O. National idea as a consolidating principle of university education. *ScienceRice: Pedagogical Education*. 2021. No 6. P. 47-53. URL: <http://journal.eu-jr.eu/sciencerise/issue/archive> (ОЄСР).
11. Budak V., Zaskaleta S., Oleksyuk O. Implementation of blended education at the faculty of philology. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2021. No 4. P. 48-52. URL: http://journals.uran.ua/sr_edu/issue/view/14371 (категорія Б).
12. Ogneviuk V., Sysoieva S., Protsenko O., Melnychenko O. Educological Principles of Training Experts for the Education System of Ukraine: Achievements and Prospects. *Horizons of Education*. 2021. Vol. 20, No 55. P. 109-120. DOI: 10.35765/hw.2119. URL: <https://bit.ly/3qy0qRq>
13. Shorobura I. M. Basic Preparation of a Tourist for Sports and Fitness Hike. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2021. Vol. 9, No 12. P. 99-106. URL: <https://www.ijaep.com>, orcid.org/0000-0003-3728-7968
14. Shorobura I. M. Historical aspects of public administration in education of Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport*. 2021. Vol. 11, No 1. P. 131-139. DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/JEHS.2021.11.1.013>. URL: <https://bit.ly/3qyv8tL>
15. Shorobura I. M. State-public administration of education as the main direction of democratization. *Journal of Education, Health and Sport*. 2020. Vol. 10, No 3. P. 230-237. DOI: <https://bit.ly/3wGcTGF>. URL: <https://bit.ly/3iQBIAa>

Статті у міжнародних виданнях

1. Кравець В. П., Кравець С. В. Проблеми співпраці сім'ї та школи у сексуальній соціалізації учнівської молоді. *International scientific journal Grail of science*. 2021. August (No 7): with the proceedings of the: II Correspondence International Scientific and Practical Conference «Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities», held on August 27th, 2021 by NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine), LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria). С. 244-257.
2. Кузнецов Ю. Історія психоаналізу в Австралії. *Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем*: зб. наук. пр. / за заг. ред. О. В. Зернецької / Держ. установа «Ін-т всесвіт. історії НАН України. Київ, 2021. С. 115-125.
3. Култаєва М. Д. Освіта як диво і розчаклована реальність. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ столітті*: міжнар. період. зб. наук. пр. / за заг. ред.: В. П. Бабича, Л. С. Рибалко, Л. А. Штефан / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. Вип. 3. С. 20-24. URL: <https://www.kaf-pedagogy-hnpu.com/naukovi-konferenciyi>
4. Kuznetsov Yu. Study of artistic psychoanalysis in senior classes secondary school. *Modern science*. 2021. No 4. P. 101-112.

Статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України

1. Бех І. Д. Групові міжособистісні ситуації у виховному процесі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Н.-д. ін-т духов. розвитку людини, каф. «ЮНЕСКО» «Духов.-культ. цінності виховання та освіти». Сєверодонецьк, 2021. Вип. 2 (101), ч. 1. С. 33-45.
2. Дічек Н. П. Політика Міністерства освіти і науки України у шкільній галузі (2007-2010 рр.): здобутки і проблеми. *Укр. пед. журн.* 2021. № 4. С. 149-157.
3. Кравець В. П. Проблеми сексуальної соціалізації учнівської молоді України в світлі «Стандартів сексуальної освіти в Європі». *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка* / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2021. № 2. С. 88-97.
4. Курило В. С., Караман О. Л. Конфліктність соціального середовища як предмет дослідження. *Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки* / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Старобільськ, 2021. № 2, ч. 1. С. 5-14. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2\(340\)-1-15-26](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2(340)-1-15-26)
5. Огнев'юк В., Проценко О., Мельниченко О. Міждисциплінарний підхід у професійній підготовці здобувачів вищої освіти в умовах магістратури (на прикладі навчальної дисципліни «Освітологія»). *Освітологічний дискурс*. 2021. № 2 (33). С. 1-15. DOI: 10.28925/2312-5829.2021.2.1 URL: <https://bit.ly/37ZhxoO>
6. Побірченко Н., Гаєвська Л., Шульга Н. Роль державної освітньої політики у розвитку людського капіталу: міжнародний погляд. *Вісн. післядиплом. освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*: зб. наук. пр.

/ НАПН України, Держ. закл. вищ. освіти «Ун-т менеджменту освіти». Київ, 2021. № 16(45). С. 194-223. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16\(45\)-194-223](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-16(45)-194-223)

7. Суліма Є. Трансформаційні процеси у світі та їх вплив на формування нового світового порядку. *Міжнар. відносини, суспільні комунікації та регіон. студії* / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2021. № 1(9). С. 33-45.

8. Сухомлинська О. В. Голоси історії: Василь Сухомлинський в оцінці Метью Ліпмана. *Пед. інновації: ідеї, реалії і перспективи. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2021. № 1(26). С. 41-46. DOI: <https://bit.ly/3DbfVUC>; URL: <https://bit.ly/3ICujWS>

9. Сухомлинська О. В. Праці сучасних українських науковців у вимірі сухомлиністики. *Нова пед. думка*. 2021. № 2 (106). С. 3-11. URL: <https://bit.ly/3DaChFJ>; DOI: 10.37026/2520-6427-2021-106-2-3-11

10. Терещук Г. В., Лупак Н. М. Саморозвиток здобувача освіти в контексті синергетичного підходу та постнеокласичної освітньої парадигми. *Наук. зап. Тернопіл. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка* / Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2021. № 2. С. 6-16.

11. Терещук Г. В., Янкович О. Освітня діяльність та дидактичні погляди Вінценти Оконя у контексті розвитку сучасної освіти. *Педагогічний альманах* : зб. наук. пр. / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. ; Херсон. акад. неперерв. освіти. Херсон, 2021. Вип. 50. С. 35-39.

12. Шоробура І. М. Особливості впровадження державно-громадського управління в закладах вищої освіти України. *Історико-педагогічний альманах* / НАПН України, Уман. держ. ун-т ім. Павла Тичини, Всеукр. асоц. істориків педагогіки. Умань, 2021. Вип. 47. С. 165-172.

13. Шоробура І. М. Особливості впровадження державно-громадського управління органами влади у сфері освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2021. № 75, т. 3. С. 27-33.

14. Шоробура І. М. Професійна підготовка фахівців за дуальною формою здобуття освіти. *Інновац. педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 49-52.

15. Шоробура І. М., Долинська О. О. Теоретико-методичні основи менеджменту екскурсійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2021. № 78. С. 98-102.

16. Шоробура І. М. Управління туристичною діяльністю в Україні: теоретичний аспект. *Історико-педагогічний альманах* / НАПН України, Уман. держ. ун-т ім. Павла Тичини, Всеукр. асоц. істориків педагогіки. Умань, 2021. Вип. 48. С. 202-207.

17. Suchomlińska O. Wasył Suchomliński jako reprezentant ukraińsko-polskich więzi pedagogicznych. *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*. 2021. No 39(2). S. 77-87. DOI: 10.5604/01.3001.0014.9224 ISSN 1896-8333, e-ISSN 2449-9013

18. Sulima E. M., Dienizhna S. O. Priority directions of management activity of higher education institutions heads in the conditions of its modernization. *Bіsn.*

Статті у наукових виданнях

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 204.

2. Березівська Л. Д. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 205.

3. Березівська Л. Д. Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі: досвід і перспективи : наук. доп. на засід. Президії НАПН України 7 квіт. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-5>.

4. Березівська Л. Д. Іван Якович Франко. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1066.

5. Березівська Л. Д. Колегія Павла Галагана. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 460.

6. Березівська Л. Д. Міжнародна віртуальна конференція «Освіта та громадянське суспільство: очікування, рекомендації, примирення»: науково-дослідницьке співробітництво. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-4-1>

7. Березівська Л. Д. Реформа освіти. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 874.

8. Березівська Л. Д. Ушинський Костянтин Дмитрович. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1050.

9. Березівська Л. Д. Чепіга (Зеленкевич) Яків Феофанович. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1104.

10. Бех І. Д. Альтруїзм. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 34-35.

11. Бех І. Д. Асоціальна поведінка. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 51-52.

12. Бех І. Д. Виховання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 114-115.
13. Бех І. Д. Виховна технологія. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 117-118.
14. Бех І. Д. Відповідальність. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 125-126.
15. Бех І. Д. Віра. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 133-134.
16. Бех І. Д. Громадянська відповідальність. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 174.
17. Бех І. Д. Дитина раннього віку в особистісних потенціях : наук. доп. заг. зборам НАПН України 19 листоп. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. С. 1-4. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/5>
18. Бех І. Д. Дитиноцентризм. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 228-229.
19. Бех І. Д. Духовний розвиток особистості. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 274-275.
20. Бех І. Д. Духовно-моральна безпечність-напруженість у психологічній безпеці особистості : наук. доп. на методол. семінарі НАПН України «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів» 8 квіт. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. URL: <https://bit.ly/3JHAZUP>. ISSN Online 2707-305X
21. Бех І. Д. Закономірності виховання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 352-353.
22. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 691-692.
23. Бех І. Д. Принципи виховання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 795-796.
24. Бех І. Д. Релігійне виховання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 870-871.
25. Бех І. Д. Сучасна освіта на шляху досконалості. *Рідна шк.* 2021. № 1-2. С. 32-37.

26. Бех І. Д. Церква і школа. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1093-1094.

27. Капелюшний В. П. Атрибути етнічні. *Велика українська енциклопедія*. Київ : Держ. наук. установа «Енциклопедичне видавництво», 2020. Т. 3. С. 547.

28. Капелюшний В. П. Нас познайомила фанатична любов до історії, а здружила – безмежна любов до української пісні. *Життя для справ, для подвигу, для людей: слово про професора Бориса Васильовича Года* / упоряд.: Р. Басенко, Н. Год ; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2021. С. 71-75.

29. Капелюшний В. П. Неліпа Дмитро Васильович. *Енциклопедія Сучасної України* : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2021. Т. 23. С. 119.

30. Капелюшний В. П. Нестеренко Василь Павлович. *Енциклопедія Сучасної України* : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2021. Т. 23. С. 208.

31. Капелюшний В. П. Ніколаєць Катерина Миколаївна. *Енциклопедія Сучасної України* : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2021. Т. 23. С. 434.

32. Капелюшний В. П. Ніколаєць Юрій Олексійович. *Енциклопедія Сучасної України* : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2021. Т. 23. С. 434-435.

33. Капелюшний В. П. Носік Володимир Васильович. *Енциклопедія Сучасної України* : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба та ін. ; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. Київ, 2021. Т. 23. С. 797.

34. Капелюшний В. П. Територія, етнічні межі та державні кордони України: історичний екскурс. *Хронотопи історії. Студії на пошану пам'яті П. В. Киридон* : зб. наук. пр. Київ : Ніка-Центр, 2021. С. 175-184.

35. Кремень В. Г. Законодавче забезпечення і шляхи реформування Національної академії наук та національних галузевих академій наук : співдоп. на засіданні Нац. ради України з питань розвитку науки і технологій 12 січ. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-3. URL: <https://bit.ly/3NjX4uV>

36. Кремень В. Г. Звіт Національної академії педагогічних наук України про стан використання коштів на наукову і науково-технічну діяльність та отримані результати за 2020 р. : наук. доп. на засіданні робочої групи Нац. ради України з питань розвитку науки і технологій 16 черв. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-8. URL: <https://bit.ly/3Lg17GR>

37. Кремень В. Г. Енциклопедія освіти – нове видання. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 3-4.

38. Кремень В. Г. Колективу редакції, редакційній колегії, авторам і читачам міжнародного наукового журналу «Університети і лідерство». *Університети і лідерство*. 2021. № 1 (11). С. 3-4. URL: <https://bit.ly/3tCLhQt>
39. Кремень В. Г. Міжнародні зв'язки як важливий напрям діяльності Національної академії педагогічних наук України. *Україна дипломатична*. 2021. Вип. 22. С. 853-866. URL: <https://bit.ly/3tDryQG>
40. Кремень В. Г. Партнерський форум «Освіта України 2021: стратегічні цілі та пріоритетні напрями»: доп. президента НАПН України 9 лют. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-5. URL: <https://bit.ly/3qD4fER>
41. Кремень В. Г. Педагогічна специфіка освіти дорослих: доп. на Всеукр. Форумі «Україна 30. Освіта і наука» 1 черв. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-3. URL: <https://bit.ly/3NfDrnX>
42. Кремень В. Г. Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 році та завдання на 2021 рік: наук. доп. на заг. зборах НАПН України 9 квіт. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-16. URL: <https://bit.ly/3DcE0Kz>
43. Кремень В. Г. Про програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-4. URL: <https://bit.ly/3IDPdVB>
44. Кремень В. Г. Про стан виконання НАПН України рекомендацій слухань у комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на тему: «Реформування спеціальних закладів освіти України та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи їх вирішень»: виступ на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 3 лют. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 1. С. 1-7. URL: <https://bit.ly/3qwo8NV>
45. Кремень В. Г. Україна як цивілізаційний суб'єкт: нова методологія розвитку людини та суспільства: рец. на монографію С. І. Пирожкова, Н. В. Хамітова «Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини». *Вісн. НАПН України*. 2021. № 2. С. 44-48. URL: <https://bit.ly/3JLzvcj>
46. Кремень В. Г. Українська школа як відкрита соціальна система: доп. на Всеукр. серпневому форумі «Освіта України 30 без бар'єрів: вектори якості та успіху 19 серп. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. С. 1-4. URL: <https://bit.ly/3iFZK7W>
47. Кремень В. Г. Форум всеукраїнського тижня дошкілля «Дошкільна освіта України 30»: вітальна промова президента НАПН України 20 верес. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. С. 1-3. URL: <https://bit.ly/36mGAlm>
48. Кремень В. Г. Ювілейна сесія загальних зборів Національної академії наук України за участю національних галузевих академій наук України, присвячена 30-й річниці незалежності України: доп. президента НАПН України 20 серп. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. С. 1-5. URL: <https://bit.ly/36rHKfe>

49. Кремень В. Г. VI Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей» : виступ президента НАПН України 7 жовт. 2021 р. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. С. 1-3. URL: <https://bit.ly/3tEbbUd>
50. Кремень В. Г., Гриневич Л. М., Луговий В. І., Таланова Ж. В. Формування цифрової компетентності в школі: кадрові виклики і відповіді для України. *Укр. пед. журн.* № 4. 2021. С. 3-12.
51. Култаєва М. Гегель, Гьольдерлін і ми, українці, або чи варто прислуховуватись до порад німецького ідеалізму? *Філософська думка*. 2021. № 2. С. 99-113. URL: <https://bit.ly/3LcmicX>
52. Култаєва М. Д. Homo digitalis, дигітальна культура і дигітальна освіта: філософсько-антропологічні і філософсько-освітні розвідки. *Філософія освіти*. 2020. № 26(1). С. 8-36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-1>
53. Курило В. С., Караман О. Л. Сутність і механізми інформаційно-психологічних війн. *Плекаємо особистість*: наук. метод. альманах / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. Вип. 4. С. 3-8. URL: <https://bit.ly/3IywJpu>
54. Мельниченко В. Ю. «Козакові Грицеві Честаховському. Кобзар Тарас». *Світогляд*. 2021. № 2. С. 40-50.
55. Побірченко Н. С. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 499, 167, 544, 527, 804.
56. Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О., Проценко О. Б., Мельниченко О. В. Освітологічні засади підготовки експертів для системи освіти України: досягнення та перспективи. *Horizons of Education*. 2021. № 20 (55). С. 109-120. DOI: 10.35765/hw.2119; URL: <https://bit.ly/36utC4T>
57. Рафальський О. О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісн. НАН України*. 2021. № 2. С. 3-11.
58. Сисоєва С. О. Міждисциплінарне дослідження. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 729.
59. Сисоєва С. О., Титаренко І. О. Педагогічна творчість. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 158-159.
60. Сисоєва С. О., Рейпольська О. Д. Всеукраїнський тиждень довкілля в Україні. *Вісн. НАПН України*. 2021. Т. 3, № 2. URL: <https://bit.ly/3IDdlYf>
61. Сухомлинська О. В. Сухомлинський Василь Олександрович. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень ; редкол.: О. І. Ляшенко, О. В. Сухомлинська та ін. ; НАПН України. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ : Юрінком Інтер, 2021.
62. Хайруліна В. М. Духовність – наскрізна домінанта освітнього простору сучасної школи. *Рідна шк.* 2021. № 1-2. С. 43-45.

63. Хайруліна В. М. Сковорода і Конфуцій геніальні філософи – моралісти: діалог культур Україна-Китай. *Наук. вісн. Карпат. ун-ту ім. Августина Волошина* : зб. наук. пр. / Карпат. ун-т ім. Августина Волошина. Ужгород, 2021. Вип. 3. С. 85-89. ISSN 2707-3017

64. Хайруліна В. М. Шлях до духовного преображення людини. *Наук. вісн. Карпат. ун-ту ім. Августина Волошина* : зб. наук. пр. / Карпат. ун-т ім. Августина Волошина. Ужгород.

65. Шоробура І. М. Краєзнавець Хмельниччини : наук.-краєзнав. зб. / гол. ред. Л. В. Баженов ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. Вип. 13. С. 181-183.

66. Sysoieva S. Digitalization of education: pedagogical priorities. *Education: Modern Discourses*. 2021. № 4. P. 14-22. URL: <https://bit.ly/3NikDnY>

67. Sysoieva S., Lokshyna O., Protsenko O., Tryhub I. Active Forms of Conducting European Studies: experience, analysis, conclusions. *Horyzonty Wychowania*. 2021. Vol. 20, No 55. S. 133-145. DOI: 10.35765/hw.2184

Тези і матеріали науково-практичних конференцій

1. Березівська Л. Д. Міждисциплінарність історії освіти чи відстоювання дослідницького поля: контрверзи європейських пошуків. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. / редкол.: С. О. Сисоєва, О. М. Топузов, Н. П. Дічек та ін. ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, Ін-т педагогіки НАПН України та ін. Київ, 2021. С. 15-17. URL: <https://bit.ly/3IDUexр> (дата звернення: 11.10.2021).

2. Березівська Л. Д. Понятійно-термінологічний апарат історії освіти як складника педагогічної науки крізь призму європейських вимірів: нові фронтири. *Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, м. Київ, 19 трав. 2021 р. / редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В., Хопта С. М. (літ. ред.), Демида Є. Ф. (бібліогр. ред.) ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. Вінниця, 2021. С. 10-12. URL: <https://bit.ly/36LFDmq> (дата звернення: 11.10.2021).

3. Березівська Л. Д. Реформування загальної середньої освіти в незалежній Україні: національне законотворення (1991-2017). *Імплементція європейських стандартів в українські освітні дослідження* : зб. матеріалів V Міжнар. наук. конф. Української асоц. дослідників освіти, 24 черв. 2021 р. / за ред. С. Щудло, О. Заболотної, Л. Загоруйко. Дрогобич, 2021. С. 23-26. URL: <https://bit.ly/3Nk3nyB> (дата звернення: 11.10.2021).

4. Березівська Л. Д. О. Я. Савченко про діяльність Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі. *Трансформація освіти в контексті процесів глобалізації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 12 берез. 2021 р. Дніпро, 2021. С. 7-8. URL: <https://bit.ly/3iyKJVJ> (дата звернення: 11.10.2021).

5. Бех І. Д. Ранній вік: наукові засади виховання. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2020 р. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. Вип. 9. С. 10-16.

6. Бойко А. М. Педагогічна україністика: контрверсійні регіональні підходи залежно від особистості і часу творчості педагога. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. / редкол.: С. О. Сисоєва, О. М. Топузов, Н. П. Дічек та ін.; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, Ін-т педагогіки НАПН України та ін. Київ, 2021.

7. Бойко А. М. Ідеї антипедагогіки, їх нереальність і неслухняність у сучасних освітньо-виховних парадигмах. *Освіта впродовж життя: педагогіка, андрагогіка, герогогіка*: VI Морозівські читання, м. Київ, 19-20 листоп. 2020 р. / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2020.

8. Бойко А. М. Інтеграція педагогічної спадщини Г.Г. Ващенко у світовий науковий і освітянський простір. *Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства*: Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., м. Київ, 31 берез. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021. С. 111-120.

9. Бойко А. М. Партнерська педагогіка у вищій школі. *Інновації у вищій школі: тенденції та перспективи розвитку*: V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кременець, 27-28 трав. 2021 р. / Кременец. обл. гуманітар.-пед. акад. ім. Тараса Шевченка. Кременець, 2021. С. 11-14.

10. Будає В. Д. Використання ідей Василя Сухомлинського в роботі зі студентами закладів вищої освіти. *В. О. Сухомлинський і освіта ХХІ століття: соціальні, педагогічні та психологічні виміри*: зб. тез за матеріалами Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Миколаїв, 23 верес. 2021 р. / за ред. В. Д. Будає, Т. М. Степанової; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв, 2021. С. 8-11.

11. Будає В. Д. Інноваційні методи у підготовці майбутніх учителів початкової школи до впровадження завдань військово-патріотичного виховання. *Інноваційно-технологічна підготовка майбутніх учителів початкової школи у закладі вищої освіти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки, м. Миколаїв, 2 груд. 2021 р.

12. Бутенко В. Г. Інтегративний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Професійна підготовка поліцейських в Україні: методологія, теорія, практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон, 2021. С. 49-53.

13. Бутенко В. Г. Конфліктологічна підготовка курсантів як одна із невід'ємних складових формування кваліфікованого працівника поліції. *Професійна підготовка поліцейських в Україні: методологія, теорія, практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон, 2021. С. 45-49.

14. Бутенко В. Г. Психолого-педагогічне забезпечення професійної підготовки працівників підрозділів кримінальної поліції. *Правові та*

організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 29 жовт. 2021 р. Серія: «Теорія і практика ОРД» / М-во внутр. справ України, Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса, ОДУВС, 2021. С. 144-147.

15. Бутенко В. Г. Роль закладів вищої освіти у підготовці правоохоронців до профілактичної роботи з неповнолітніми. *Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 16-17 листоп. 2021 р. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2021.

16. Бутенко В. Г. Формування естетичних цінностей особистості: інтеграційний підхід. *Ціннісний вимір політичної діяльності* : матеріали VII (XI) Всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 25 черв. 2021 р. : зб. наук. пр. / редкол.: Ю. М. Бардачов (голова), Ф. Г. Семенченко, О. М. Момоток та ін. ; МОН України, Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2021. С. 12-14.

17. Дічек Н. П. Педагогічна імагологія: спроба апології. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. / редкол.: С. О. Сисоєва, О. М. Топузов, Н. П. Дічек та ін. ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, Ін-т педагогіки НАПН України та ін. Київ, 2021. С. 78-82. URL: <https://bit.ly/3qAqFGI>

18. Зернецька О. В. *Розвиток гнучких умінь у процесі освітньої діяльності: теорія і практика* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Глухів, 25 лют. 2021 р. / Ін-т педагогіки НАПН України, Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка та ін. Глухів, 2021.

19. Зернецька О. В. Участь українців у розбудові державної служби психоаналітичної допомоги Австралії. *Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем* : конференція, м. Київ, 4 листоп. 2021 р. Київ, 2021.

20. Зернецька О. В., Кузнецов Ю. Б. Сучасне вивчення історії Австралії в Україні. *Modern aspects of science and practice* : XI International Science and Practice Conference, Melbourne, Australia 30 November – 3 December 2021 / International Science Group. Melbourne, 2021. P. 155-163.

21. Ільїн В. В. Дискурс знання в концепції пост-правди. *Наукова освіта: традиція і сучасність* : Міжнар. наук.-практ. онлайн- конф., м. Київ, 28 жовт. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021.

22. Ільїн В. В. Методологічні принципи дослідження історичної пам'яті: вчора і нині. *Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конф., м. Київ, 31 берез. – 2 квіт. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021. С. 41-46.

23. Ільїн В. В. Методологія «Anything goes» та її можливості в дослідженні історичної пам'яті. *Теоретико-методологічні засади дослідження історичного дискурсу пам'яті про Другу світову війну* : Міжнар. наук. конф., м. Київ, 29 черв. 2021 р. / Ін-т Всесвітньої історії НАН України. Київ, 2021.

24. Ільїн В. В. «Філософія для дітей»: чи поверне вона людину до себе? *Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., м. Київ, 25 трав. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021. С. 90-93.

25. Кравець В. П. Демографічні аспекти дошлюбної підготовки учнівської молоді. *Science, innovations and education: problems and prospects* : Proceedings of the 1st International scientific and practical conference / CPN Publishing Group. Tokyo, Japan, 2021. P. 277-286. URL: <https://bit.ly/3qBHAJ6>

26. Кравець В. П. Зміст та структура формування сексуальної компетентності учнівської молоді. *Scientific Collection «InterConf»* : with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research», August 19-20, 2021 at Orléans, France; Epi, 2021. № 71. P. 91-109.

27. Кравець В. П. Методичні аспекти фамілістичної підготовки школярів. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects* : Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference / MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2021. P. 194-200. URL: <https://bit.ly/35a2iYX>

28. Кравець В. П. Методичні інновації в підготовці учнівської молоді до сімейного життя в зарубіжній педагогіці. *Scientific Collection «InterConf»* : with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «International Forum: Problems and Scientific Solutions», September 6-8, 2021, Melbourne, Australia ; CSIRO Publishing House. 2021. № 73. P. 101-111.

29. Кравець В. П. Проблема створення недискримінаційного безпечного освітнього середовища в Новій українській школі. *Science and education: problems, prospects and innovations* : the 7 th International scientific and practical conference, Kyoto, April 1-3, 2021 / CPN Publishing Group. Kyoto, Japan. 2021. P. 608-613.

30. Кравець В. П. Проблеми формування у старшокласників загальноосвітньої школи потреби в сім'ї. *Results of modern scientific research and development* : Proceedings of the 6th International scientific and practical conference / Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2021. P. 231-238. URL: <https://bit.ly/3iz38Sn>

31. Кравець В. П. Проблеми ціннісних орієнтацій в рамках фамілістичної перспективи учнівської молоді. *European scientific discussions* : Proceedings of the 10th International scientific and practical conference / Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2021. P. 134-140. URL: <https://bit.ly/3uMER0T>

32. Кравець В. П. Традиційні та «сучасні» сімейні цінності: порівняльний аналіз. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід* : зб. тез III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 13-14 трав. 2021 р. / ред. кол.: Морська Н. Л., Поперечна Г. А., Литвин Л. М. ; Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль : Вектор, 2021. С. 31-32.

33. Кравець В. П. Формування соціально-психологічної зрілості особистості майбутнього сім'янина. *International scientific innovations in human life* : Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference /

Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2021. P. 21-27.
URL: <https://bit.ly/36IOZB0>

34. Кравець В. П., Кравець С. В. Глобалізація як передумова актуалізації фамілістичної підготовки молоді в незалежній Україні. *Scientific Collection «InterConf»: Global Approach to Scientific Research* : with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference, Salvador, Brazil, August 16-18, 2021. Salvador : Ramallete, 2021. № 70. P. 38-46.

35. Кравець В. П., Кравець С. В. Формування господарсько-фінансової культури як запорука успішної фамілістичної підготовки школярів. *The driving force of science and trends in its development* : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference. Coventry, United Kingdom : European Scientific Platform, 2021. August 20. Vol. 2. P. 66-71.

36. Кремень В. Г. Національна ідея і єдність нації: феномен тотожності. *Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн конф., м. Київ, 31 берез. – 2 квіт. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021. С. 7-11.

37. Кремень В. Г. Образ людини та інфосвіту в контексті проєктивної лінгвістики. *Психолінгвістика в сучасному світі – 2021* : матеріали XVI міжнар. наук.-практ. конф., м. Переяслав, 16-17 груд. 2021 р. / Переяслав. ун-т Григорія Сковороди, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація психолінгвістів». Переяслав, 2021. С. 25-29.

38. Кремень В. Г. Фахова передвища і професійна освіта в контексті загальноцивілізаційних змін. *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 14 квіт. 2021 р. / Наук.-метод. центр ВФПО. Київ, 2021. С. 4-10.
URL: <https://bit.ly/3LdBGWh>

39. Култаєва М. Д. Орієнтаційна функція філософії і тенденції розвитку сучасної педагогіки. *«Освіта і доля нації». Освіта у викликах сьогодення: світові та українські контексти* : матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 черв. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. С. 3-4. URL: <https://bit.ly/3qzKDkQ>

40. Култаєва М. Д. Плюралізація культур знання: до епістемної специфіки педагогічних теорій. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. / редкол.: С. О. Сисоєва, О. М. Топузов, Н. П. Дічек та ін. ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, Ін-т педагогіки НАПН України та ін. Київ, 2021. С. 36-39.
URL: <https://bit.ly/3NoBN3q>

41. Курило В. С. Конфліктність соціального середовища в контексті збройного насилля. *Збройне насилля: сучасні процеси світової глобалізації та їхній вплив на Україну* : зб. тез наук. доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Старобільськ, 8 квіт. 2021 р. / МОН України, ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. С. 51-54.

42. Курило В. С. Концепція критичного мислення: міждисциплінарний вимір. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. / редкол.: С. О. Сисоєва, О. М. Топузов, Н. П. Дічек та ін. ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, Ін-т педагогіки НАПН України та ін. Київ, 2021. С. 211-214. URL: <https://bit.ly/3Nlocts>

43. Курило В. С. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка: випробування 2014 р. *Луганищина: краєзнавчі розвідки* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Старобільськ, 22 квіт. 2021 р. / МОН України, ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Старобільськ, 2021. С. 19-23. URL: <https://bit.ly/381KWuG>

44. Курило В. С., Караман О. Л., Савченко С. В. Досвід роботи з військовослужбовцями-учасниками бойових дій у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка. *Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення* : зб. тез доп. I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2021 р. / за ред.: Трубавіної І. М., Міршука О. Є., Чупрінової Н. Ю. ; Нац. акад. Нац. гвардії України. Харків, 2021. С. 221-223. URL: <https://bit.ly/3tDmMmk>

45. Мельниченко В. Ю. Михайло Грушевський: «Шевченко не розділяє, а єднає». *Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конф., м. Київ, 31 берез. – 2 квіт. 2021 р. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2021. С. 34-41.

46. Побірченко Н. С. Методика використання педагогічного краєзнавства для розвитку художньо-образного мислення майбутніх учителів (на прикладі ідей Василя Сухомлинського). *«Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства»* : зб. матеріалів XI Міжнар. і XXVIII Всеукр. пед. онлайн-читань, м. Ужгород, 24 верес. 2021 р. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Закарпат. ін.-т післядиплом. пед. освіти та ін. Ужгород, 2021.

47. Побірченко Н. С. Регіональні дослідження в контексті інтеграції освіти і науки. *Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 22 квіт. 2021 р. / редкол.: Коляда Н. М. та ін. ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2021. С. 29-33.

48. Побірченко Н. С. Термін «етнографія дитинства» у вітчизняних наукових рефлексіях. *Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, м. Київ, 19 трав. 2021 р. / редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В., Хопта С. М. (літ. ред.), Демида Є. Ф. (бібліогр. ред.) ; НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. Вінниця, 2021. С. 22-24.

49. Сисоєва С. О. Педагогічне мислення у ситуаціях невизначеного майбутнього [доповідь на пленарному засіданні]. *Освіта і доля нації. Освіта у викликах сьогодення: світові та українські контексти*: матеріали ХХІІ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 черв. 2021 р. / МОН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, Польське т-во педагогіки філософічної ім. Б. Ф. Треновського (TRF), НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2021.

50. Сисоєва С. О. Порівняльні педагогічні дослідження в контексті цивілізаційного розвитку суспільства: акценти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27-28 трав. 2021 р. / за заг. ред. О. І. Локшиної; Ін-т педагогіки НАПН України. Тернопіль, 2021. С. 34-38. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-34-38>

51. Сухомлинська О. В. До питання про аналіз перебігу реформування загальної середньої освіти в Україні (1991-2021). *Тенденції забезпечення якості освіти*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 22 січ. 2021 р. / Міжнар. гуманітар. дослідн. центр. Дніпро, 2021. С. 24-26.

52. Сухомлинська О. В. До питання про становлення української педагогічної термінології: історіографічний аспект. *Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи*: зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, м. Київ, 19 трав. 2021 р. / редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В., Хопта С. М. (літ. ред.), Демида Є. Ф. (бібліогр. ред.); НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. Вінниця, 2021. С. 8-10. URL: <https://bit.ly/3uOm999>

53. Сухомлинська О. В. Тематична спрямованість Міжнародних і всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю». *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ, 21 груд. 2021 р. / редкол.: Л. Д. Березівська (голов. ред.), Д. О. Закатнов, С. В. Тарнавська (відп. за вип.) та ін.; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця, 2021. С. 29-30. URL: <https://bit.ly/3iEBovy>

54. Хайруліна В. М. Актуальні проблеми в сучасній освіті – вчити мислити через почуття! *Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 14 трав. 2021 р. / ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти», НАПН України, КЗВО «Одес. акад. неперерв. освіти Одес. обл. ради». Одеса, 2021.

55. Хайруліна В. М. Все на місця поставить час. *До 30 – річчя Всеукраїнської асоціації Сухомлинського, пам'яті О. Я. Савченко*: матеріали онлайн-круглого столу, м. Київ, 24 берез. 2021 р. / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2021.

56. Хайруліна В. М. Емоційне пробудження розуму. *«Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства»* : зб. тез XI Міжнар. і XXVIII Всеукр. пед. онлайн-читань, м. Ужгород, 24 верес. 2021 р. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Закарпат. ін.-т післядиплом. пед. освіти та ін. Ужгород, 2021. С. 186-189. URL: <https://bit.ly/3JUwMNC>

57. Хайруліна В. М. «Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства» : зб. матеріалів XI Міжнар. і XXVIII Всеукр. пед. онлайн-читань, м. Ужгород, 24 верес. 2021 р. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Закарпат. ін.-т післядиплом. пед. освіти та ін. Ужгород, 2021.

58. Хайруліна В. М. Диференціація роботи учнів початкової школи з навчальними текстами: від читання до текстотворення : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., м. Київ, 20-21 квіт. 2021 р. / за наук. ред.: О. В. Малихіна, Л. М. Шевчук. Київ-Харків, 119 с. (Участь у конференції).

59. Хайруліна В. М. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27-28 трав. 2021 р. / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Тернопіль, 2021. 322 с. (Участь у конференції).

60. Хайруліна В. М. Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 6 квіт. 2021 р. / Ін-т педагогіки НАПН України, Київ, 2021.

61. Хайруліна В. М. Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 20-21 трав. 2021 р. Київ, 2021. 86 с. (Участь у конференції).

62. Хайруліна В. М. Освіта, базована на цінностях : Всеукр. форум (II Всеукр. з'їзд педагогів предметів духовно-морального виховання), м. Остріг, 5 трав. 2021 р. Остріг, 2021.

63. Хайруліна В. М. Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна пратика, набутий досвід : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Рівне, 27-28 січ. 2021 р. / Ін-т проблем виховання, Рівнен. обл. ін.-т після диплом. пед. освіти. Рівне, 2021. (Участь у конференції).

64. Хайруліна В. М. Український цивілізаційний простір: витоки, розвиток, проблеми : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 26-27 листоп. 2021 р. Ужгород, 2021. (Участь у конференції).

65. Хайруліна В. М. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку : Виховання особистості у вимірі нових освітніх реалій : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 14 трав. 2021 р. / Одес. акад. неперерв. освіти Одес. обл. ради. Одеса, 2021. (Участь у конференції).

66. Хайруліна В. М. Цінності : Всеукр. наук. просвітницька онлайн платформа, 3 жовт. 2021 р. (Участь у заході).

67. Хайруліна В. М. Християнська етика – основа успішної розбудови Незалежної України: досвід і перспективи викладання : (до 30-річчя Незалежності України та 30-річчя викладання Християнської етики в Україні, м. Остріг, серп. 2021 р. Остріг, 2021. (Участь у заході).

68. Хайруліна В. М. Україна в умовах сучасних цивілізаційних змін: досягнення, виклики, загрози : Ноосферний геній Григорій Сковорода поза часом і простором : Міжнар. зустріч за «круглим столом» : XV Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф., м. Ужгород, 26-27 листоп. 2021 р. / Карпат. ун-т ім. А. Волошина. Ужгород, 2021. (Участь у конференції).

69. Шоробура І. М. Туризм як засіб оздоровлення та фізичного вдосконалення студентської молоді. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 26 лют. 2021 р. / Хмельниц. гуманітар.-пед. акад. Хмельницький, 2021. С. 182-185.

70. Шоробура І. М., Комар В. Забезпечення якісної початкової освіти у Фінляндії в умовах пандемії. *Маловідомі сторінки історії розвитку сучасного закладу вищої освіти* : матеріали всеукр. міжнар. круглого столу з міжнар. участю / Харків. гуманітар.-пед. акад. Хмельницький, 2021. С. 27-35.

71. Шоробура І. М., Комар В. Організація НУШ в умовах карантину: виклики сучасності. *Проблеми початкової освіти: науковий пошук студентів* : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. студ. конф., м. Хмельницький, 25 берез. 2021 р. / Хмельниц. гуманітар.-пед. акад. Хмельницький, 2021. С. 137-143.

72. Шоробура І. М., Рашина І. О. Сім'я як соціальний інститут виховання дитини молодшого шкільного віку. *Добробут здобувачів освіти та учителів у сучасних умовах освітнього простору та соціуму* : (до 100-річчя Хмельниц. гуманітар.-пед. акад.) : матеріали міжвузів. (заочної) наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 26 лют. 2021 р. / Хмельниц. гуманітар.-пед. акад. Хмельницький, 2021. С. 190-194.

73. Berezivska L. D. Chrestomathie as a Means of Actualizing the Works of Outstanding Ukrainian and Foreign Educators. *World science: problems, prospects and innovations* : abstrs. of 5th Intern. sci. and practical conf., 27-29 Jan. 2021, Toronto, Canada / ed. Komarytsky M. L. Toronto, 2021. P. 54-58. URL: <https://bit.ly/3qDRoSJ> (Accessed 11 Oct. 2021).

74. Berezivska L. D. History of Pedagogy as a Science and Educational Discipline: Ukrainian and European dimensions. *ECER 2021. Network: 17. Histories of Education. Session: 17 SES 14 A, Entering the New Communities of Historians of Education after 1945: Former Eastern (Part II)* : Proc. of the Intern. Symposium (online), Sept. 9, 2021, Geneva / Europ. Educational Research Assoc. Berlin, 2021. URL: <https://bit.ly/3IAweeA>. (Accessed 11 Oct. 2021).

75. Berezivska L. D., Durdas A. P. The Influence Of Public And Pedagogical Movement On The Development Of The Ukrainian School (In The Late XIX Century – 1917). *ISCHE 42 – Looking from Above and Below: Rethinking the Social in the History of Education* : online conf., June 14-25, 2021 : book of abstrs. / Intern. Standing Conf. for the History of Education, Örebro University ; eds.: Franziska

Primus, Johannes Westberg. Berlin ; Örebro, 2021. P. 82-84. URL: <https://bit.ly/3tIzGjb>. (Accessed 11 Oct. 2021).

76. Communication in Developing Digital Competence of Future Professionals. *ICNTLLSC 2021 : Proceedings of the International Conference on New Trends in Languages, Literature and Social Communications (ICNTLLSC 2021)* / H. Henseruk, B. Buyak et. al. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2021. Vol. 557. P. 158-165. DOI: <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210407.107>. URL: <https://bit.ly/37SyGAk>.

77. Kravets V. Development of Future Managers` Resilience as a Condition for Efficiency and Reliability of Management Activities. *SHS Web of Conferences : Proceedings of the IV International Scientific Congress «Society of Ambient Intelligence – 2021» (ISCsAI 2021)*. Section : Business Communication and Linguistics. France : EDP Sciences, 2021. Vol. 100. P. 1-7. DOI: 10.1051/shsconf/202110002003

78. Sysoieva S. Critical thinking Development for Higher Education Sustainable Interaction with the Labour Market. *Critical thinking in higher education and labour market : International virtual scientific conference, Lithuania on 9-10 December, 2021 / Mykolas Romeris University in Vilnius. Lithuania, 2021.*

Електронні ресурси

1. Березівська Л. Д. Ушинський, Костянтин Дмитрович. *Велика українська енциклопедія* : електрон. версія. URL: <https://bit.ly/3qDSyxz> (дата звернення: 11.10.2021).

2. Кремень В. Г. Модернізація освіти України в контексті цивілізаційних змін : [онлайн-лекція для слухачів Центр. ін-ту післядиплом. освіти ДВНЗ УМО НАПН України], м. Київ, 9 листоп. 2021 р. / Ін-т післядиплом. освіти ДВНЗ УМО НАПН України. Київ, 2021. URL: <https://bit.ly/3tGmVW5>

3. Кремень В. Г. Формула мира и согласия первого президента Республики Казахстан – Елбасы Н. А. Назарбаева. *Vesti.ua* [електронне видання]. 18 серпня 2021 р. URL: <https://bit.ly/3iDpsdt>

4. Науковий інтерес – духовність виховання, інноватика в освітньому просторі. *Василина* : персональний сайт. URL: <http://vasylyna.kiev.ua/>

5. Сухомлинська О. В. Прочитання Олександром Савченко праць Василя Сухомлинського. *Олександра Яківна Савченко. Уроки співпраці і спілкування : зб. матеріалів I Всеукр. пед. читань пам'яті О. Я Савченко (4 листоп. 2021 року)* : електронне видання / уклад.: О. В. Онопрієнко ; Ін-т педагогіки НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Пед ін-т Київ. ун-ту ім. Б. Грінченка та ін. Київ, 2021. URL: <https://bit.ly/3DeMi4L>

Інше (публікації в газетах, інтерв'ю, вітальні слова, вітання тощо)

1. Бех І. Д. Групові міжособистісні ситуації у виховному процесі (11 поведінкових сюжетів). *Методист*. 2021. № 7-8. С. 4-14.

2. Бех І. Д. Емоційна сфера особистості як простір дії прийомів психокорекції. *Завуч*. 2021. Трав.-черв. (№ 5-6). С. 8-19.

3. Бех І. Д. Особистість у тяжінні до духовного призначення. *Методист*. 2021. № 3-4. С. 50-61.
4. Бех І. Д. Національна спорідненість у фокусі вищих устремлінь. *Упр. освітою*. 2021. № 11-12. С. 25-35.
5. Бех І. Д. Особистість, що зростає, в інноваційних можливостях виховних прийомів. *Методист*. 2021. № 3-4. С. 40-49.
6. Бех І. Д. Ранній вік дитини у виховних можливостях. *Методист*. 2021. № 11-12. С. 18-31.
7. Бойко А. М. У ланцюгу неперервності від теорії до практики впровадження. *Освіта і сусп-во*. 2020. Лип.-серп. (№ 7-8). С. 4-5.
8. Ільїн В. В. Книга, гідна високого покликання інтелектуала. *Освіта і сусп-во*. 2021. Берез. (№ 3). С. 5.
9. Ільїн В. В., Саух П. Ю. Чи потрібні мудрість і знання? *Освіта і сусп-во*. 2021. Черв. (№ 6). С. 6-7.
10. Кремень В. Вимога часу – освіта дорослих. *Освіта і сусп-во*. 2021. № 19-21. С. 3.
11. Кремень В. «Зростає увага до дошкілля. Це рух суспільства у правильному напрямі» [з виступу на Форумі Всеукраїнського тижня дошкілля]. *Освіта і сусп-во*. 2021. Верес. (№ 9). С. 3.
12. Кремень В. Г. Освітнянський форпост незалежності України. *Наука і сусп-во*. 2021. № 7-8. С. 7-13.
13. Кремень В. Формування освітньої політики у сфері освіти дорослих [з виступу на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Освіта і наука», 31 травня – 2 червня 2021 року]. *Освіта і сусп-во*. 2021. Черв. (№ 6). С. 3.
14. Мельниченко В. Ю. Агатагел Кримський: «Батьку Тарасе! Ти чуй присягання: ми українській діти». *Освіта і сусп-во*. 2021. № 12.
15. Мельниченко В. Ю. Богдан Козак: «Коли у митця є талант, вік не має жодного значення...» (Три спогадання, навіяні книгою Богдана Козака та книгою про нього). *Слово Просвіти*. 2021. 14-20 січ. (№ 2). С. 11.
16. Мельниченко В. Ю. Богдан Ступка: «Не вийде бути нечесним на мить. Треба вибирати між добром і злом». *Слово Просвіти*. 2021. 19-31 серп. (№ 33-34). С. 14.
17. Мельниченко В. Ю. Богдан Ступка: «Не можна торгувати душею. Не можна її продавати і зраджувати». *Освіта і сусп-во*. 2021. Верес. (№ 9).
18. Мельниченко В. Ю. Володимир Короленко: «Сердечне привітання всім, хто шанує пам'ять великого українського поета». *Сусп.-політ. процеси*. 2021. Вип. 2 (18). С. 287-311.
19. Мельниченко В. Ю. Володимир Короленко: «Твори Шевченка – це була любов і захоплення». *Слово Просвіти*. 2021. 3-9 листоп. (№ 44).
20. Мельниченко В. Ю. Григорій Косинка: «Я стремлюсь наслідувати Шевченка в своєму слові» (Чотири історичні мініатюри з шанобливим передсловом). *Освіта і сусп-во*. 2021. Лип.-серп. (№ 7-8). С. 8-9.
21. Мельниченко В. Ю. Григорій Честахівський: «Дуже добре зробив я, що поїхав з батьком Тарасом...». *Слово Просвіти*. 2021. 13-19 трав. (№ 19). С. 12-13.

22. Мельниченко В. Ю. Григорій Честахівський: «Як везли Кобзаря, то люду приставало все більше, все більше й більше». *Слово Просвіти*. 2021. 29 квіт.–12 трав. (№ 17-18). С. 12-13.
23. Мельниченко В. Ю. Микола Лєсков: «Значення Шевченка відоме кожному, хто любив рідне слов'янське слово...». *Освіта і сусп-во*. 2021. Квіт. – трав. (№ 4-5).
24. Мельниченко В. Ю. Микола Некрасов: «Шевченко був поетом глибоко й винятково національним». *Слово Просвіти*. 2021. Грудень
25. Мельниченко В. Ю. Микола Шугуров: «Ми знали напам'ять вірші Шевченка...». *Слово Просвіти*. 2021. 4-10 лют. (№ 5). С. 12-13.
26. Мельниченко В. Ю. Патріотичний подвиг Юрія Барабаша. *Слово Просвіти*. 2021. 5-11 серп. (№ 31). С. 11.
27. Мельниченко В. Ю. Портрет Тараса Шевченка – видатний твір Івана Крамського: до 150-річчя з часу написання. *Освіта і сусп-во*. 2021. Берез. (№ 3).
28. Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко залишив про них згадку: 14 нових прізвиськ до «Шевченківської енциклопедії». *Слово Просвіти*. 2021. 4-10 берез. (№ 9). С. 10-11.
29. Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко: «Історія мого життя становить частину історії моєї батьківщини». *Слово Просвіти*. 2021. 23-29 верес. (№ 38). С. 12-13.
30. Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко: «От Бог дає і свято своє велике на радість добрим людям». *Слово Просвіти*. 2021. 7-13 січ. (№ 1). С. 8-9.
31. Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко: «Уже, либонь, після Покрови...». *Слово Просвіти*. 2021. 14-20 жовт. (№ 41). С. 12-13.
32. Мельниченко В. Ю. Тарас Шевченко і Михайло Грушевський: «Спасенна наука нашому народові». *Укр. літ. газ.* 2021. 2 верес.
33. Мельниченко В. Ю. Шевченкові знайомі, не згадані ним: 12 нових прізвиськ до «Шевченківської енциклопедії». *Слово Просвіти*. 2021. 17-23 черв. (№ 24). С. 12-13.
34. Мельниченко В. Ю. Щоденник Тараса Шевченка у призабутих оцінках із минулих століть. *Слово Просвіти*. 2021. 15-21 лип. (№ 28). С. 12-13.
35. Мельниченко В. Ю. Як артист Щоголев полемізував із поетом Шевченком про актрису Піунову. *Слово Просвіти*. 2021. 18-24 берез. (№ 11). С. 10-11.
36. Мельниченко В. Ю. Як Михайло Щепкін пропагував поезію Тараса Шевченка в Москві. *Укр. літ. газ.* 2021. 21 трав.
37. Сисоєва С. Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети. *Освіта і сусп-во*. 2021. Жовт.–листоп. (№ 10-11). С. 8-9.

XIV.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Монографії

1. Гнатенко П. І. Соціальне прогнозування: від Платона до Фукуями : монографія. Київ : Наук. думка, 2021. 170 с.

2. Губеладзе І. Г. Соціальна психологія власності : монографія. Київ : Талком, 2021. 406 с.
3. Довгань Н. О. Психологія соціокультурної взаємодії поколінь : монографія. Київ : Талком, 2020. 539 с. URL: <https://bit.ly/3w5oP4j>. (вийшла у 2021 р., у звіті за 2020 р. не вказувалася)
4. Еколого-психологічні детермінанти суб'єктивного благополуччя особистості : монографія / за ред. Ю. М. Швалба ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 234 с. URL: <https://bit.ly/36ejHjq>.
5. Жовтянська В. В. Психологія репрезентацій дійсності : монографія. Київ : Талком, 2020. 376 с. URL: <https://bit.ly/3KJSyUi> (вийшла у 2021 р., у звіті за 2020 р. не вказувалася).
6. Каніболоцька М. С. Ставлення молоді до здоров'я : соціально-психологічні аспекти. Запоріжжя : Просвіта, 2021. 158 с.
7. Климчук В. О. Психологія посттравматичного зростання : монографія / В. О. Климчук ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. –2-ге вид., переробл. і допов. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 158 с. URL: <https://bit.ly/3i644gQ>.
8. Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика : монографія [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, О. В. Яремчук, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка] / за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 112 с. URL: <https://bit.ly/35QjByP>
9. Психологічні механізми становлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі : монографія / за ред. М. Л. Смульсон ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 180 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728329>.
10. Психофізіологічні закономірності життестійкості фахівців соціономічних професій : монографія / за ред. О. М. Кокуна; НАПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 236 с. URL: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Kokun.pdf>.
11. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості : монографія / за ред. Л. М. Карамушки ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 278 с. URL: <https://bit.ly/3vZoYX0>.
12. Самодетермінація психологічного благополуччя особистості : монографія / за ред. Л. З. Сердюк ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 236 с. URL: <https://bit.ly/3q2qhkf>.
13. Соціально-психологічні закономірності економічного самовизначення молоді в умовах суспільних змін : монографія / за ред. Н. М. Дембицької, О. В. Лавренко ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 212 с. URL: <https://bit.ly/3tQdSAS>.

14. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія / В.О. Татенко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 142 с. URL: <https://bit.ly/3t8V80j>

15. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія / за ред. В. О. Моляко ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, – 2021. 194 с. URL: <https://bit.ly/3w3qC9U>.

16. Яремчук О. В. Історична психологія: націєтворчий потенціал : монографія. 2-ге вид, перероб., допов. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2021. 152 с.

Практичні посібники

1. Вознесенська О. Л. Медіа-арттерапія як засіб профілактики та подолання наслідків психотравми : практ. посіб. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2021. URL: <https://ispp.org.ua/> – 5,0 авт. арк.

2. Групові ресурси подолання наслідків негативних соціальних явищ : практ. посіб. / за наук. ред. Л. Г. Чорної ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. – 114 с. URL: <https://bit.ly/3q1MIWs>.

3. Нова українська школа: соціально-психологічні технології підтримки : практ. посіб. / за ред. Г. М. Бевз, С. Л. Кравчук ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. – 162 с. URL :<https://bit.ly/37n7MA1>.

4. Психологічний супровід формування демократичних засад та профілактики і розв'язання конфліктів у закладі освіти / за заг. ред. В. Г. Панка ; авт. кол.: В. М. Горленко, І. В. Марухина, В. Г. Панок, В. В. Предко, В. В. Рибалка, Д. Д. Романовська, Н. В. Сосновенко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи. Київ : Ніка-Центр, 2021. 168 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729197>.

5. Титаренко Т. М. Випробування кризою. Одиссея подолання : посібник. 3-тє вид., допов. Київ : Каравела, 2021. 248 с.

6. Цілющі сили природи: еко-арттерапія : наук.-практ. нариси / ред.: Вознесенська О. Л., Подкоритова Л. О. ; Арт-терапевтична асоціація. Київ : Назаренко Т. В., 2021. 188 с. URL: <https://bit.ly/3vZqE2K>.

7. Череповська Н., Умеренкова Н. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни : практ. посіб. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. 2-ге вид., випр. та допов. Київ, 2021. – 220 с. URL: <https://bit.ly/3q3Uu2e>.

Посібники

1. Подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19: генетичний підхід : практ. посіб. / за наук. ред. С. Д. Максименка ; НАПН

України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ : Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. 106 с. URL: <https://bit.ly/3q3Ve7w>.

2. Система ранньої діагностики відхилень в розвитку особистості : метод. посіб. / за ред. Н. Ю. Максимової ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 220 с. URL: <https://bit.ly/37uRIwz>.

Методичні посібники

1. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) : метод. посіб. / за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук ; авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729191>.

Методичні рекомендації

1. Організація корекційно-розвиткової роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру : метод. рек. / за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко ; авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменщук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи. Київ : Ніка-Центр, 2021. 94 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729130>.

2. Предко В. В. Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності : метод. рек. Київ : Ніка-Центр, 2021. 104 с. URL: <https://bit.ly/37tEOiq>.

3. Сердюк Л. З., Чайка Г. В., Чиханцова О. А. Психологічні технології сприяння психологічному благополуччю особистості : метод. рек. / за ред. Л. З. Сердюк ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 68 с. URL: <https://bit.ly/3q6Dp7N>.

4. Сприяння підвищенню життєстійкості фахівців соціономічних професій : метод. рек. / за ред. О. М. Кокуна ; О. М. Кокун, О. М. Корніяка, Н. М. Панасенко та ін. ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ ; Львів : Вікторія Кундельська, 2021. 84 с. URL: <https://bit.ly/3KGB0XY>.

Навчальні посібники

1. Кальницька Ю. С. Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX століття : навчальний посібник (хрестоматія) / Юлія Кальницька ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 264 с. URL: <https://bit.ly/35R3O2K>.

Навчальні програми

1. Лазоренко Б. П. Як здійснювати соціально-психологічний супровід ветеранів, волонтерів та ВПО в умовах переходу від війни до миру : навч.

програма спецкурсу / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2021. 29 с. URL: <https://bit.ly/3w9qtBU>.

2. Найдьорова Л. А., Дятел Н. Л. Програма з позашкільної освіти : дослідницько-експериментальний напрям «Медіапсихологія» / Київська мала академія наук учнівської молоді та ін. Київ, 2021. 18 с. URL: <https://bit.ly/36jgE9x>.

3. Найдьорова Л. А., Чаплінська Ю. С., Дятел Н. Л. Програма з позашкільної освіти : дослідницько-експериментальний напрям «Кіберпсихологія» / Київська мала академія наук учнівської молоді та ін. Київ, 2021. 22 с. URL: <https://bit.ly/37ivvSa>.

Довідкова продукція

1. Громадсько-політична ситуація в Україні (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 1–12 серпня 2021 р.) : довід. бюл. / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. П. Черниш; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. психологів України. Київ, 2021. 60 с. URL: <https://bit.ly/37j3Cte>.

2. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Ч. 1. Медіа і твоє майбутнє : довідковий бюлетень. Січень '2021 / Л. А. Найдьорова, Н. І. Череповська, Ю. С. Чаплінська, О. О. Малецька, І. М. Найдьоров ; Укладач Найдьоров І. М. ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 62 с. URL: <https://bit.ly/37j3M3O>.

3. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Ч. 2. COVID-19, інфодемія, здоров'я і психологічне благополуччя підлітків : довідковий бюлетень / Л. А. Найдьорова, Н. І. Череповська, Н. Ф. Умеренкова, Н. Л. Дятел, О. Л. Вознесенська, К. Ю. Кузін, К. Ю. Гутник ; Упоряд. І. М. Найдьоров, Т. В. Данилова; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 164 с. URL: <https://bit.ly/3KH8y9H>.

4. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Ч. 3. Медіапрактики підлітків України в умовах карантинних обмежень : довідковий бюлетень / Л. А. Найдьорова, Н. І. Череповська, Н. Ф. Умеренкова, Н. Л. Дятел, О. Л. Вознесенська, К. Ю. Кузін, К. Ю. Гутник ; упоряд. І. М. Найдьоров, Т. В. Данилова ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 104 с. URL: <https://bit.ly/3KGRYaa>.

5. Проблеми освітньої галузі у дзеркалі громадської думки (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 17-28 вересня 2021 р.) : довід. бюл. / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. П. Черниш, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. Психологів України. Київ, 2021. 44 с. URL: <https://bit.ly/3i4oiXY>.

6. Україна в контексті зовнішніх і внутрішніх викликів сьогодення: стан суспільної свідомості (за даними всеукр. репрезентативного опитування, проведеного 18-28 лют. 2021 р.) : довід. бюл. / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. П. Черниш ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. психологів України. Київ, 2021. 56 с. URL: <https://bit.ly/36gST2a>.

7. Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/1 / Лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 3 с. URL: <https://bit.ly/3CFXtD2>.

8. Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/2 / Лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 3 с. URL: <https://bit.ly/3CKpwBw>.

9. Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/3 / Лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти Ін-ту соц. та політ. психології НАПН України. Київ, 2021. 4 с. URL: <https://bit.ly/3IaPEGz>.

XIV.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

Монографії

1. Адаптивна система для індивідуалізації та персоналізації професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах змішаного навчання : монографія / В. В. Осадчий, К. П. Осадча, О. М. Спірін, В. С. Круглик, І. В. Крашенінік, А. А. Сендер, І. М. Наумук, С. Л. Конюхов, А. В. Чорна, Ю. О. Сіциліцин, І. М. Сердюк. Мелітополь : Однорог, 2021. 300 с.

2. Верлань А.Ф., Ляшенко О.І. Інформаційні системи з адаптивним управлінням процесами сприймання знань : монографія. Київ : Пед. думка, 2021. 230 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-587-5-2021-230>.

3. Довгий С. О. Сучасні інформаційні технології управління екологічною безпекою, природокористуванням, заходами в надзвичайних ситуаціях: виклики 2021 року : колективна монографія за матеріалами XX Міжнар. наук.-практ. конф. / під ред. С. О. Довгого. Київ : Юстон, 2021. 223 с.

4. Модернізація освіти в цифровому вимірі : монографія / за наук. ред. Н. Морзе, О. Буйницької. Київ : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2021. 300 с.

5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>.

6. Овчарук О. В. Теорія і практика освіти для демократичного громадянства в країнах-членах Ради Європи : монографія. Київ : Фенікс, 2021. 400 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727361/>

7. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія / О. М. Топузов. Київ : Ін-т педагогіки ; Пед. думка, 2021. 160 с.

8. Педагогічне проєктування в сучасній освіті: дидактичний і виховний аспект : колективна монографія / за заг. ред. Пушкарьової Т. О. Київ : Росток А.В.Т., 2021. 124 с.

9. Система педагогічного проєктування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів : монографія / О. П. Буйницька. Київ : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2021. 568 с.

10. Технології профільного навчання [Електронне видання] : монографія / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, С. В. Косянчук, В. І. Кизенко, О. В. Барановська, Л. В. Шелестова, О. П. Кравчук] ; за наук. ред. докт. пед. наук, проф. Г. О. Васьківської. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 304 с.

11. Удод О., Ясь О. Культурний простір української історіографії у світлі радянізації та соціокультурних трансформацій ХХ – початку ХХІ ст. / за ред. В. Смолія ; упоряд. наук. апарату : С. Блащук, Ю. Грищенко. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2021. 400 с.
URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015799>

Збірники наукових праць

1. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ : Пед. думка, 2021. 236 с.

2. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць. Вип. 1. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 134 с.

3. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць. Вип. 2. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 42 с.

4. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вип. 59. Вінниця : Друк плюс, 2021. 143 с.
DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-59-1-143>.

5. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вип. 60. Вінниця : Друк плюс, 2021. 465 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729027/>.

6. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вип. 61. Вінниця : Друк плюс, 2021. 140 с.
DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-61-1-140>.

7. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вип. 62. Вінниця : Друк плюс, 2021. 330 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729324/>.

Матеріали конференцій, семінарів

1. Адаптивні технології управління навчанням : зб. матеріалів сьомої міжнар. конф. Одеса-Київ, 28-30 верес. 2021 р. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 114 с. URL: <https://bit.ly/3tbAE7m>.

2. Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю Льотної акад. Нац. авіац. ун-ту, Кропивницький, 12-13 трав. 2021 р. / за заг. ред. Н. О. Гончарової, О. С. Кузьменко. Кропивницький : Льотна акад. НАУ, 2021. 256 с. URL: <https://bit.ly/3q4taRj>.

3. Актуальні питання сучасної інформатики : матеріали доп. VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці», м. Житомир, 18-19 лист. 2021 р. : зб. наук. праць. Житомир :

Житомирський держ. ун-т імені Івана Франка, 2021. 162 с. URL: <https://bit.ly/3w9M0ue>.

4. Ветров І. В., Овчарук О. В., Іванюк І. В., Басараба Н. А. Результати регіонального моніторингу стану впровадження та рівня матеріально-технічного забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій у закладах загальної середньої освіти, використання цифрових засобів та ІКТ педагогічними працівниками в умовах карантину 2021 року : зб. матеріалів. Рівне : РОІППО, 2021. 86 с.

5. Диференціація роботи учнів початкової школи з навчальними текстами: від читання до текстотворення [Електронне видання] : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. онлайн-конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2021 року / за наук. ред. докт.. пед. наук, проф. О. В. Малихіна, канд. пед. наук, старш. наук. співр. Л. М. Шевчук. Київ ; Харків : АССА. 119 с. URL: <https://bit.ly/3i482GH>.

6. Допрофільна підготовка учнів у сучасній гімназії: стан, проблеми, перспективи : зб. тез Всеукр. наук.-практ. семінару. Київ : Пед. думка, 2021. 74 с. URL: <https://bit.ly/3KG84k5>.

7. Збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь – 2021» (Київ, 30 листопада 2021 р.). Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 276 с.

8. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн опитування готовності і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину 2021 року : аналітичний звіт. Київ : ІТЗН НАПН України. 2021. 55 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724564/>.

9. Інноваційні практики наукової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8-11 грудня 2021 р.). Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2021. 570 с.

10. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. ІІІ Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 15-16 черв. 2021 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ : Нац. центр «Мала академія наук України», 2021. 414 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728590/>.

11. Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. праць. Вип. 12. Мелітополь : Однорог Т. В., 2021. 204 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727336/>.

12. Інформаційно-комп'ютерні технології – 2021 (ІКТ–2021) : матеріали ХІІ Міжнар. наук.-техн. конф., м. Житомир, 1-3 квіт. 2021 р. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 205 с. URL: <https://bit.ly/3tOvBZi>.

13. ІХ Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конференції з нагоди 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України / за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Педагогічна думка, 2021. 238 с. URL: <https://bit.ly/37nv2hz>.

14. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти: симбіоз педагогічної науки і шкільної практики : зб. матеріалів науково-методичного інтернет-семінару Київ, 23 вересня 2021 р. [наукове електронне видання] / редкол.: Редько В. Г., Полонська Т. К., Савченко М. П. Київ : Пед. думка, 2021. 90 с.

15. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи [Електронне видання]: зб. тез III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 берез. 2021 р. Київ: Пед. думка, 2021. 268 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725241/>.

16. Методи навчання української мови: сучасний контекст: зб. матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). Київ: Пед. думка, 2021. 90 с. URL: <https://bit.ly/3w45ksQ>.

17. Музейна педагогіка в науковій освіті: зб. тез доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 25 листопада 2021 р. Ч. 1 / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ: Нац. центр «Мала академія наук України», 2021. 304 с. DOI: <https://bit.ly/36hloMS>.

18. Музейна педагогіка в науковій освіті: збірник тез доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 25 листопада 2021 р. Ч. 2 / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ: Нац. центр «Мала академія наук України», 2021. 332 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-617-7945-31-3-2-328>.

19. Музейна педагогіка в умовах пандемії COVID-19: збірник матеріалів доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу, м. Київ, 27 травня 2021 р. / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ: Нац. центр «Мала академія наук України», 2021. 276 с. URL: <https://bit.ly/3w6cAV9>.

20. Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності: матеріали доп. наук.-практ. конф., м. Київ, 02 листоп. 2021 р. Київ: НАУ, 2021. 162 с. URL: <https://bit.ly/3q6aUat>.

21. Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу [Електронне видання]: зб. тез Всеукр. наук. конф., Київ, 21 квіт. 2021 р. / за наук. ред. докт. пед. наук Н. І. Богданець-Білокаленко. Київ: Педагогічна думка, 2021. 100 с. URL: <https://bit.ly/3CEQPNi>.

22. Наукова освіта: традиція і сучасність: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 28 жовтня 2021 р.). Київ: Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 238 с.

23. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 18-22 серпня 2021 р.). Київ: Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 574 с.

24. Олександра Яківна Савченко. Уроки співпраці і спілкування [Електронне видання]: зб. матеріалів I Всеукр. пед. читань пам'яті О. Я. Савченко, Київ, 4 листоп. 2021 р. / уклад. О. В. Онопрієнко. Київ, 2021. 96 с.

25. Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички [Електронне наукове видання]: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. 20-21 трав. 2021 р. Київ: Пед. думка, 2021. 86 с. URL: <https://bit.ly/3KFAkn5>.

26. Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички [Електронне наукове видання] : зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. 20-21 травня 2021 р.. Київ : Пед. думка, 2021. 270 с. URL: <https://bit.ly/3qqtl7>.

27. Проєктування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 3 черв. 2021 р.). Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 192 с.

28. Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти : матеріали методол. семінару (Київ, 18-20 листоп. 2021 р.). Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 620 с.

29. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 21-22 верес. 2021 р. / за наук. ред. докт. пед. наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова, докт. пед. наук, професора О. Малихіна. Київ : Вид-во Людмила, 2021. 247 с. URL: <https://bit.ly/3i7XQgo>.

30. Сучасні інформаційні технології в освіті і науці : зб. матеріалів 12 Всеукр. студент. наук. інтернет-конф., 22-23 квіт. 2021 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України [та ін.] ; [редкол.: Медведєва М. О. (голов. ред.), Ткачук Г. В., Жмуд О. В., [та ін.]. Умань : Візаві, 2021. 248 с.

31. Сучасні інформаційні технології в освіті і науці : зб. матеріалів 3 Всеукр. наук. інтернет-конф., 26-27 берез. 2021 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т інформ. технологій і засобів навч. НАПН України [та ін.] ; [редкол.: Медведєва М. О. (голов. ред.), Ткачук Г. В., Жмуд О. В., [та ін.]. Умань : Візаві, 2021. 194 с.

32. Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : зб. тез за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 8 квіт. Тернопіль, 2021. 164 с. URL: <https://bit.ly/3t9Q5wx>.

33. Сучасні цифрові технології та інструменти підтримки освітнього процесу: світові тенденції та українські перспективи : зб. матеріалів / Гриценчук О. О., Іванюк І. В., Карташова Л. А., Кравчина О. Є., Лещенко М. П., Малицька І. Д., Овчарук О. В. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 67 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727669/>.

34. Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конф., Київ, 31 берез. – 2 квіт. 2021 р. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 358 с.

35. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19) : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару, Київ, 2 берез. 2021 р. / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України ; за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ, 2021. 117 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724632/>.

36. Шкільна освіта для демократичного громадянства: український та європейський досвід : наук.-аналіт. матеріали / Нац. акад. пед. наук України,

Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України ; В. Ю. Биков, М. П. Лещенко, О. В. Овчарук ; [за участю О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк (пер. з англ. додатків)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 75 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728643/>.

Практичні посібники

1. Економічно-правові умови державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорних закладів освіти [Електронне видання] : практ. посіб. / О. М. Онаць, Л. М. Калініна, М. М. Малюга, В. В. Мелешко, О. М. Топузов, Л. М. Попович, Б. Г. Чижевський ; за ред. О. М. Онаць. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 97 с.

2. Збірник інноваційних практик наукової освіти учнів Малої академії наук України : практ. посіб. / О. А. Ковальова, М. М. Міленіна, Г. В. Кузьменко, С. М. Бабійчук, О. В. Дубініна, Т. І. Бурлаєнко, О. І. Казакова ; за заг. ред. О. А. Ковальнової. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 122 с.

3. Методи, засоби і процедури державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Електронне видання] : практ. посіб. / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Ю. О. Жук, Л. С. Ващенко, С. Г. Головка, А. В. Гривко, С. О. Науменко ; за заг. ред. Ю. О. Жука. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 177 с.

4. Формування наукової картини світу учнів ліцею в умовах інтеграції змісту освітніх галузей [Електронне видання] : практ. посіб. / Ільченко В. Р., Гуз К. Ж., Засєкіна Т. М., Ільченко О. Г., Гринюк О. С., Антонюк М. А., Олійник І. М., Білик Н. І., Ляшенко А. Х., Педенко В. П. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 324 с.

5. Чернухін Є. К. Методика компетентнісно орієнтованого навчання новогрецької мови і літератури: робота з культурологічними текстами в 10-11 класах [Електронне видання] : практ. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 161 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729149/>.

Методичні посібники

1. Васильєва Д. В., Вашуленко О. П., Волошена В. В. Методика компетентнісно орієнтованого навчання математики в ліцеї на рівні стандарту [Електронне видання] : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 175 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729066/>.

2. Дидактичні засади креативного розвитку інтелектуально обдарованих учнів ліцеїв : метод. посіб. / І. С. Волощук, В. О. Киричук, В. М. Мадзігон, В. В. Мелешко, Я. М. Рудик, О. С. Шуленок, Л. А. Яременко. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 282 с.

3. Кондур З. А. Методика компетентнісно орієнтованого навчання ромської мови в школі [Електронне видання] : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 53 с.

4. Контроль освітніх результатів учнів ліцею в умовах інтегрованого навчання [Електронне видання] : метод. посіб. / Ільченко В. Р., Гуз К. Ж.,

Засєкіна Т. М., Ільченко О. Г., Гринюк О. С., Антонюк М. А., Олійник І. М., Білик Н. І., Ляшенко А. Х., Педенко В. П. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 150 с.

5. Кришмарел В. Ю., Малієнко Ю. Б., Мацейків Т. І., Ремех Т. О. Актуальні питання компетентісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї [Електронне видання] : метод. посіб. Київ : Конві Прінт, 2021. 334 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729052/>.

6. Курси за вибором з економіки та економічної географії [Електронне видання] : метод. посіб. для вчителя / Назаренко Т. Г., Топузов О. М., Яценко В. С., Ковчин Н. А., Нехомяж О. С., Пузіков Д. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 152 с.

7. Мезенцева О. І. Вчителю Вальдорфської школи : метод. посіб. до Освітньої програми початкової освіти за вальдорфською педагогікою. Київ : НАІРІ, 2021. 142 с.

8. Методика компетентісно орієнтованого навчання фізики учнів гімназії [Електронне видання] : метод. посіб. / Головка М. В., Засєкін Д. О., Крячко І. П., Мацюк В. М., Мельник Ю. С., Непорожня Л. В., Сіпій В. В. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 297 с.

9. Пометун О., Гупан Н. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії [Електронне видання] : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 250 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729252/>.

10. Психологічні та соціальні чинники адаптації обдарованої особистості в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів загальної середньої освіти : метод. посіб. / К. А. Андросович, Г. В. Ільїна, Л. І. Ткаченко, І. О. Якимова. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 138 с.

11. Реалізація технологій профільного навчання в закладах загальної середньої освіти [Електронне видання] : метод. посіб. / О. В. Малихін, Н. О. Арістова, Л. В. Шелестова, О. В. Барановська, В. І. Кизенко, О. П. Кравчук, С. Е. Трубачева, О. В. Чорноус. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 197 с.

12. Ремех Т., Пометун О. Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти [Електронне видання] : метод. посіб. Київ : Конві Прінт, 2021. 222 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729055/>.

13. Теоретико-методичні засади діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею : метод. посіб. / Н. А. Бельська, Ю. М. Ковальчук, М. Ю. Мельник, М. М. Новоградська, М. А. Садова. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 144 с.

14. Туташинський В. І., Мачача Т. С., Тарара А. М., Вдовченко В. В. Методика компетентісно орієнтованого навчання технологій. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. URL: <http://undip.org.ua/upload/files.pdf>.

Методичні рекомендації

1. Використання модельних навчальних програм в освітньому процесі гімназії [Електронне видання] : метод. рек. / Голуб Н. Б., Васильєва Д. В.,

Засєкіна Т. М., Науменко С. О., Туташинський В. І., Яценко Т. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 48 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729266/>.

2. Дидактико-методичні засади організації навчального процесу в закладах освіти для інтелектуально обдарованих учнів : метод. рек. / І. С. Волощук, В. О. Киричук, В. М. Мадзігон, В. В. Мелешко, Я. М. Рудик, О. С. Шуленок, Л. А. Яременко. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 70 с.

3. Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. Використання позитивного досвіду організації освітнього процесу в країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів у системі національної освіти України [Електронне видання] : метод. рек. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 115 с.

4. Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії [Електронне видання] : метод. рек. / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Ю. О. Жук, Л. С. Ващенко, С. Г. Головка, А. В. Гривко, С. О. Науменко ; за заг. ред. Ю. О. Жука. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 83 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729076/>.

5. Організація компетентісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї [Електронне видання] : метод. рек. / Яценко Т. О., Дячок С. О., Головченко Н. І. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 69 с.

6. Організація освітнього процесу в початковій школі. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 4 клас : метод. рек. Київ, 2021. 148 с.

7. Розроблення та реалізація освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування : метод. рек. / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпухіна, Л. В. Горбань. Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. 68 с.

Навчальні програми (модельні, освітні, підвищення кваліфікації)

1. Бакуліна Н. В., Щербак О. Д. Мова іврит. 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти : програми Нової української школи. URL: <https://bit.ly/3IckHSC>.

2. Богданець-Білокаленко Н. І., Снегірьова В. В., Фідкевич О. Л. Зарубіжна література. 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти. URL: <https://bit.ly/3wcz5aX>.

3. Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс) : модельна навч. програма для закладів загальної середньої освіти / авт. кол.: Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В. Київ, 2021. 41 с. URL: <https://bit.ly/3q9SOnR>.

4. Друга іноземна мова. 5-9 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / авт. кол.: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун Є. Л. Київ, 2021. 31 с.

5. Етика. 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Пометун О. І., Ремех Т. О., Кришмарел В. Ю. Київ : 2021. 19 с. URL: <https://bit.ly/3L3fLBp>.

6. Іноземна мова. 5-9 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / авт. кол.: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіо Т. М. Київ, 2021. 42 с. URL: <https://bit.ly/3ibp3Pi>.

7. Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / авт. кол. : Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Панченков А. О. [та ін.]. Київ : МОН України, 2021. 100 с. URL: <https://bit.ly/3tdrVRX>.

8. Інформатика. 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / авт. кол.: Завадський І. О., Коршунова О. В., Лапінський В. В. Київ, 2021. 19 с.

9. Комплект програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти / кер.: Засєкіна Т. М., Попова Л. О., Топузов О. М. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 43 с. URL: <https://bit.ly/3q9DbNo>.

10. Літератури. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи [Електронне видання] : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Яценко Т. О., Тригуб І. А. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 62 с. URL: <https://bit.ly/364E5Ui>.

11. Математика. 5-6 класи [Електронне видання] : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Бурда М. І., Васильєва Д. В. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 34 с. URL: <https://bit.ly/3idicot>.

12. Математика. 5-6 класи : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Скворцова С. О., Тарасенкова Н. А. Київ, 2021. 55 с. URL: <https://bit.ly/3I7IfrL>.

13. Мезенцева О. І., Косенко Д. Ю. Освітня програма початкової освіти за вальдорфською педагогікою. Київ : НАІРІ, 2021. 53 с.

14. Методика навчання зарубіжної літератури у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти : програма підвищ. кваліфікації / Снегірьова В. В. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 4 с. URL: <https://bit.ly/3q8i7H0>.

15. Методика навчання інформатики у 5 класах закладів загальної середньої освіти : програма підвищ. кваліфікації / Завадський І. О., Коршунова О. В., Лапінський В. В. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 5 с. URL: <https://bit.ly/3ickcgO>.

16. Методика навчання математики у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти : програма підвищ. кваліфікації / Васильєва Д. В. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 5 с. URL: <https://bit.ly/37mOCKS>.

17. Методика навчання природознавчих курсів у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти : програма підвищ. кваліфікації / Засєкіна Т. М. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 6 с. URL: <https://bit.ly/3waZJkI>.

18. Методика навчання української мови та літератури у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти : програма підвищ. кваліфікації / Горошкіна О. М. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 8 с. URL: <https://bit.ly/3CKHO5u>

19. Пізнаємо природу. 5-6 класи : модельна навч. програма інтегрованого курсу / Коршевнік Т. В. Київ, 2021. 36 с. URL: <https://bit.ly/3JhXFed>.

20. Природничі науки (вступ) : Інтегрований курс природничих предметів : 5-6 класи [Електронне видання] : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Засєкіна Т. М., Білик Ж. І., Лашевська Г. А., Яценко В. С. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 31 с. URL: <https://bit.ly/3MRISua>; <https://bit.ly/36nETDx>.

21. Реалізація компетентісно орієнтованого навчання [Електронне видання] : навч. програма / Чудакова В. П. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 23 с. URL: <https://bit.ly/3IdJPrW>.

22. Технології. 5-6 класи [Електронне видання] : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / Туташинський В. І. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 23 с. URL: <https://bit.ly/3wbghsw>.

23. Технології. 5-6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / Кільдеров Д. Е., Мачача Т. С., Юрженко В. В., Луп'як Д. М. Київ, 2021. 28 с. URL: <https://bit.ly/3ie1Vzs>.

24. Топузов О. М., Заболотна О. А., Локшина О. І., Калініна Л. М., Васильєва Д. В. Європейська якість навчання для кращої успішності учнів : програма підвищ. кваліфікації за спеціальністю 01414 – Середня освіта. Природничі науки (обсяг програми 90 годин. 3 кредитів ЄКТС). Київ, 2021. URL: <https://bit.ly/3w5z6NY>.

25. Топузов О. М., Заболотна О. А., Локшина О. І., Калініна Л. М., Васильєва Д. В. Європейська якість навчання для кращої успішності учнів : програма підвищ. кваліфікації за спеціальністю 014 – Середня освіта. Математика (обсяг програми 90 годин. 3 кредитів ЄКТС). Київ, 2021. URL: <https://bit.ly/3idul7q>; <https://bit.ly/3CMqUU6>.

26. Топузов О. М., Заболотна О. А., Локшина О. І., Калініна Л. М., Європейська якість навчання для кращої успішності учнів : програма підвищ. кваліфікації за спеціальністю 01414 – Середня освіта. Українська мова і література (обсяг програми 90 годин. 3 кредитів ЄКТС). Київ, 2021. URL: <https://bit.ly/3qajmVX>.

27. Українська література. 5-6 класи [Електронне видання] : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Яценко Т. О. [та ін.]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 63 с. URL: <https://bit.ly/3q9TBFq>.

28. Українська мова. 5–6 класи [Електронне видання] : модельна навч. програма для закл. заг. серед. освіти / Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 48 с. URL: <https://bit.ly/3tgh4H5>.

Підручники

1. Бакуліна Н. В., Яковлева О. М. Іврит : підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти. Чернівці : Букрек, 2021. 128 с : іл.

2. Бевз В. Г., Васильєва Д. В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Київ : Освіта, 2021. 144 с.

3. Бібік Н. М., Бондарчук Г. П. Я досліджую світ : підруч. для 4 кл. загал. серед. освіти : у 2 ч. Харків : Ранок, 2021. 128 с. : іл.

4. Богданець-Білокаленко Н. І. Українська мова та читання : підруч. для 4 кл. з навчанням пол. мовою закл. заг. серед. освіти. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 112 с.
5. Богданець-Білокаленко Н., Шумейко Ю. Українська мова та читання : підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Читання. Київ : Грамота, 2021. 160 с. : іл.
6. Богуш А. М. Маліновська Н. В. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку : підруч. для пед. коледжів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Київ : Слово, 2021. 336 с.
7. Власов В., Панарін О., Топольницька Ю. Історія України : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Літера ЛТД, 2021. 256 с.
8. Засекіна Т. М., Засекін Д. О. Фізика : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти. 2-ге вид., перероблене. Київ : Оріон, 2021. 256 с. : іл.
9. Історія України : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти / Дудар О. В., Гук О. І.; за ред. О. І. Пометун. 2-ге вид., перероблене. Київ : Освіта, 2021. 224 с.
10. Коршунова О. В., Завадський І. О., Стасюк З. Р. Інформатика. 8 кл. Київ : Освіта, 2021. 256 с.
11. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 4 кл. з навч. молд. мов. закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.). Львів : Світ, 2021. 144 с. (128 с.).
12. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 4 кл. з навч. польск. мов. закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.). Пер. Е.В. Іваницька. Львів: Світ, 2021. 144 с. (128 с.).
13. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 4 кл. з навч. рум. мов. закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.). Пер. І. М. Грінчешин. Львів : Світ, 2021. 144 с.(128 с.).
14. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 4 кл. з навч. угор. мов. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.). Пер. Д. Ф. Поллої. Львів : Світ, 2021. 144 с. (128 с.).
15. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. осв. у 2-х частинах. / Н. П. Листопад. Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 144 с. (128 с.).
16. Листопад Н. П. Математика : підруч. для осіб з особливими освіт. потребами (Н 54.1 – Н 54.2). 4 клас (у 3-х ч.). Київ : Оріон, 2021. 96 с. (96 с., 80 с.)
17. Листопад Н. П. Математика : учеб. для 4 кл. с обучением на рус. яз. заведений общ. сред. образования (в 2-х ч.). [пер. с укр.]. Киев : Оріон, 2021. 144 с. (128 с.).
18. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформатика – 4 : підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти / Н. В. Морзе, О. В. Барна. Київ : Оріон, 2021. 83 с.
19. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформатика – 8 : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти / Н. В. Морзе, О. В. Барна. Київ : Оріон, 2021. 205 с.
20. Петрук О. Українська мова та читання : підруч. для 4 кл. з навчанням рум. мовою закл. заг. серед. освіти : у 2 ч., з аудіосупроводом. Львів : Світ, 2021. Ч. 1. 52 с. ; Ч. 2. 112 с. : іл.
21. Савченко О. Я., Красуцька І. В. Українська мова та читання : підруч. для 4 кл. ЗЗСО : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Оріон, 2021. 160 с. : іл.

22. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.). Харків : Ранок, 2021. 136 с.

23. Українська мова та читання : підруч. для осіб з особливими освіт. потребами : 4 кл. : у 4 ч. / Савченко О. Я., Красуцька І. В., Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Київ : Оріон, 2021. Ч. 1. 80 с. ; Ч. 2. 80 с. ; Ч. 3. 80 с.; Ч. 4. 80 с. : іл.

24. Українська мова та читання : підруч. для 4 кл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1 / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. Київ : Освіта, 2021. 168 с. : іл.

25. Ярошенко О. Г. Хімія : підруч. для 8 кл. закл. заг. серед. освіти / О. Г. Ярошенко. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Оріон, 2021. 240 с.

Навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні, наочні, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)

1. Бакуліна Н. В. Методика роботи з культурологічними текстами на уроках мови іврит у ліцеї [Електронне видання] : навч.-метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 188 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729057/>.

2. Барадія Н. Г., Ковчин Н. А., Криловець М. Г., Логінова А. О., Покась Л. А., Яценко В. С. Методика компетентісно орієнтованого навчання курсів економічного спрямування в гімназії та ліцеї [Електронне видання] : навч.-метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 156 с.

3. Бевз В. Г., Васильєва Д. В. Математика. 4 кл. : робочий зошит : 2 ч. Ч. 1. Київ : Освіта, 2021. 64 с.

4. Бевз В. Г., Васильєва Д. В. Математика. 4 кл. : робочий зошит : 2 ч. Ч. 2. Київ : Освіта, 2021. 64 с.

5. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Васильєва Д. В., Владімірова Н. Г. Математика, 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи. Ч. 1. Київ : Освіта, 2021. 65 с. URL: <https://bit.ly/3CRdtC8>.

6. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Васильєва Д. В., Владімірова Н. Г. Математика, 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи. Ч. 3. Київ : Освіта, 2021. 60 с.

7. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Васильєва Д. В., Владімірова Н. Г. Математика, 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи. Ч. 2. Київ : Освіта, 2021. 79 с. URL: <https://bit.ly/360Mbxw>.

8. Бібік Н. М., Павлова Т. С. Я досліджую світ. 4 кл. : атлас до підруч. Надії Бібік, Галини Бондарчук. Харків : Ранок, 2021. 48 с.

9. Бібік Н. М., Павлова Т. С. Я досліджую світ. 4 клас : робочий зошит до підруч. Надії Бібік, Галини Бондарчук : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2021. 96 с.

10. Бібік Н. М., Павлова Т. С. Я досліджую світ. 4 клас : робочий зошит до підруч. Надії Бібік, Галини Бондарчук : у 2 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2021. 96 с.

11. Бібік Н. М., Павлова Т. С. Я досліджую світ. 4 клас : щоденник спостережень : до підруч. Надії Бібік, Галини Бондарчук. Харків : Ранок, 2021. 64 с.

12. Васильєва Д. В., Василюк Н. І. Збірник задач з математики. 5-9 класи. Київ : Освіта, 2021. 128 с.

13. Вдовченко В. В. Художнє проектування [Електронне видання] : навч. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 141 с.
14. Гайова Л. А., Пархоменко Н. Є. Розвиток мовлення. 3 кл. : робочий зошит. Харків : ПЕТ, 2021. 48 с.
15. Гайова Л. А., Пархоменко Н. Є. Розвиток мовлення. 4 кл. : робочий зошит. Харків : ПЕТ, 2021. 48 с.
16. Дзябенко О., Морзе Н., Бойко М., Варченко-Троценко Л., Вембер В., Василенко С., Воротнікова І., Смирнова-Трибульська Є. Інноваційні педагогічні методи в цифрову епоху : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2021. 320 с.
17. Завдання для перевірки предметної компетентності учнів з фізики (7-9 кл.) [Електронне видання] : навч. посіб. / Головка М. В., Засєкін Д. О., Мацюк В. М., Мельник Ю. С., Непорожня Л. В., Сіпій В. В. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 257 с.
18. Мартинова Р. Ю., Самоненко Н. В. Professional English for Navigators: ship's correspondence : навч. посіб. Одеса : Освіта України, 2021. 210 с.
19. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зб. задач. 7 кл. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 208 с.
20. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зб. задач. 8 кл. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 92 с.
21. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зб. задач. 9 кл. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 304 с.
22. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Рівень стандарту : зошит для лабораторних робіт : 7 кл. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 40 с.
23. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Рівень стандарту : зошит для лабораторних робіт : 8 кл. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 40 с.
24. Мачача Т. С. Проектування виробів в етностилі [Електронне видання] : навч. посіб. для 10-11 класів проф. ліцею. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 246 с.
25. Мороз П. В., Мороз І. В., Власов В. С. Історія України в джерелах : практикум. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с.
26. Мороз П. В., Мороз І. В., Власов В. С. Історія України в джерелах [Електронне видання] : практикум. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729083/>.
27. Онопрієнко О. В. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Харків, 2021. 208 с.
28. Пометун О., Серова Г., Гончарова О. Зміни клімату і сталий розвиток : навч.-метод. комплект для учнів 1-4 кл. закл. заг. серед. освіти. 2021. (Матеріали підготовлені в рамках проєкту «Кліматична та екологічна освіта для учнів початкових класів» спільно з ВГО «Жива планета»). URL: <http://e-comon.org.ua/tsil-13>.
29. Пометун О., Серова Г., Бузан Г. Зміни клімату і наслідки кліматичних змін : навчально-методичний комплект для учнів 7-9 класів закладів загальної середньої освіти. 2021. (Матеріали підготовлені в рамках проєкту Глобального

договору ООН в Україні Young SDG Innovators спільно з ВГО «ЖИВА ПЛАНЕТА»). URL: <http://e-comon.org.ua/tsil-13>.

30. Робочий зошит з української мови. 4 кл. : у 2 ч. Ч. 1 / Вашуленко М. С., Дубовик С. Г. Київ : Освіта, 2021. 64 с.

31. Робочий зошит з української мови. 4 кл. : у 2 ч. / Вашуленко М. С., Дубовик С. Г. Київ : Освіта, 2021. Ч. 2. 64 с.

32. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : навч. зошит у 4 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2021. 88 с.

33. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : навч. зошит у 4 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2021. 88 с.

34. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : навч. зошит у 4 ч. Ч. 3. Харків : Ранок, 2021. 88 с.

35. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : навч. зошит у 4 ч. Ч. 4. Харків : Ранок, 2021. 88 с.

36. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : робочий зошит до підруч. С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2021. 64 с.

37. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика. 4 кл. : робочий зошит до підруч. С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко : у 2 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2021. 64 с.

38. Стан і тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : навч.-метод. посіб. / О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик ; [наук. ред. О. І. Локшина]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 150 с.

39. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Експрес-контроль з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. для учнів : у 9 ч. Ч. 1 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Опіон, 2021. 14 с. URL: <https://bit.ly/3wbGOpO>.

40. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Експрес-контроль з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посібник для учнів : у 9 ч. Ч. 2 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Опіон, 2021. 18 с. URL: <https://bit.ly/3qA8v8j>.

41. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Експрес-контроль з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посібник для учнів : у 9 ч. Ч. 3 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Опіон, 2021. 15 с. URL: <https://bit.ly/3wffIxW>.

42. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Експрес-контроль з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посібник для учнів : у 9 ч. Ч. 4 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Опіон, 2021. 14 с. URL: <https://bit.ly/3tiswlm>.

43. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Математика. 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : навч. посіб. : у 9 ч. Ч. 1 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Опіон, 2021. 68 с. URL : <https://bit.ly/3Ijqqs>.

44. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Математика. 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : навч. посіб. : у 9 ч. Ч. 2 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 83 с. URL: <https://bit.ly/363NUIz>.

45. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Математика. 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : навч. посіб. : у 9 ч. Ч. 3 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 46 с. URL: <https://bit.ly/3N9paZY>.

46. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Математика. 5 кл. : навч. матеріали для пілотних класів Нової української школи : навч. посіб. : у 9 ч. Ч. 4 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 68 с. URL: <https://bit.ly/3wfo3Ss>.

47. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. На допомогу вчителю математики пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 1 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 30 с. URL: <https://bit.ly/3tYiFQE>.

48. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. На допомогу вчителю математики пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 2 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 30 с. URL: <https://bit.ly/3CR9Jkr>.

49. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. На допомогу вчителю математики пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 3 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 30 с. URL: <https://bit.ly/3NasO5V>.

50. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. На допомогу вчителю математики пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 4 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 30 с. URL: <https://bit.ly/3JmmLZo>.

51. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Самостійні та контрольні роботи з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 1 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 9 с. URL: <https://bit.ly/3wfPL1f>.

52. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Самостійні та контрольні роботи з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 2 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 9 с. URL: <https://bit.ly/3IcR2so>.

53. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Самостійні та контрольні роботи з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 3 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 10 с. URL: <https://bit.ly/3qenynM>.

54. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О., Рудніцька Ю. В. Самостійні та контрольні роботи з математики для пілотних 5 класів Нової української школи : навч.-метод. посіб. : у 9 ч. Ч. 4 / за ред. Н. А. Тарасенкової. Київ : Оріон, 2021. 9 с. URL: <https://bit.ly/3tgp4Yv>.

55. Топузов О. М., Надтока В. О., Часнікова О. В., Гончарова Н. О. Практикум з економіки, фінансової грамотності та основ підприємництва [Електронне видання] : навч. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 370 с.

56. Туташинський В. І. Технології сучасного виробництва : навч. посіб. Київ : Пед. думка, 2021. 220 с.

57. Туташинський В. І. Технології сучасного виробництва [Електронне видання] : навч. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 155 с.

58. У світі рідного слова : зошит із розвитку мовлення. 4 кл. : навч. посіб. / Вашуленко М. С., Дубовик С. Г. Київ : Освіта, 2021. 48 с.

59. Ярошенко О. Г. Збірник вправ і задач з хімії : навч. посіб. / О. Г. Ярошенко. Київ : Оріон, 2021. 272 с.

Бібліографічні показники

1. Бібліографічний показник наукових праць відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України (2018–2020 рр.) [Електронне видання] : довідник / за ред. Жука Ю. О. ; [упоряд.: Науменко С. О.]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 94 с.

2. Бібліографічний показник наукових праць відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України за НДР (2018-2020) : довідник / за ред. Фідкевич О. Л.; [упоряд.: Бакуліна Н. В.]. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021. 26 с.

3. Бібліографічний показник науково-методичних праць відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України (2018-2020 рр.). Київ : Пед. думка, 2021. 43 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728514/>.

4. Наукові праці відділу технологічної освіти (2017-2021 роки). До 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України : наук.-допом. бібліогр. показч. / наук. ред. В. І. Туташинський ; упоряд. Кірютченкова І. В. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2021, 25 с.

5. Новосьолова В. І. Науково-педагогічний шлях Галини Шелехової : бібліогр. показчик / упоряд. В. І. Новосьолова. Київ : Пед. думка, 2021. 37 с.

6. Чижевський Б. Г. Збірка вибраних праць (2014-2020 роки). Київ : 2021. 689 с.

Інформаційно-аналітичні матеріали

1. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи : аналіт.-метод. матеріали / кол. авторів ; за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка. Київ : Пед. думка, 2021. 192 с. URL: <https://bit.ly/3u9kOZQ>.

2. Освіта Миколаєва – простір успіху : інформ.-аналіт. огляд за підсумками 2020/2021 навч. року / за заг. ред. Г. В. Личко ; редкол.: Л. М. Калініна [та ін.]. Миколаїв : ЦПРПП, 2021. 167 с.

3. Стан та шляхи підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти в Україні : аналіт. матеріали / за заг. ред. О. М. Топузова ; уклад. М. В. Головка. Київ, 2021. 116 с.

Довідкові видання (словники, довідники, енциклопедії)

1. Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих впливів [Електронне видання] : довідкове видання. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 107 с.

Інформаційні бюлетені

1. Гриценчук О. О. Дистанційне тестування: досвід Центрального інституту з розробки тестів Нідерландів Cito. *Інформаційний бюлетень*. 2021. № 1. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724783/>

2. Іванюк І. В. Використання цифрових інструментів і цифрового середовища для дистанційного навчання та громадянської парламентської просвіти. *Інформаційний бюлетень*. Київ, 2021. № 5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726447/>.

3. Іванюк І. В. Створення безпечного навчального середовища у закладах загальної середньої освіти через програму «Безпечний простір». *Інформаційний бюлетень*. Київ, 2021. № 6. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/726929>.

4. Кравчина О. Є. Цифрові бібліотеки на допомогу вчителю *Інформаційний бюлетень* 2021. № 4.

5. Малицька І. Д. Освітні проекти за підтримки Європейського Союзу під час пандемії COVID-19. *Інформаційний бюлетень* 2021. № 3. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/725221/>.

6. Овчарук О. В. Деякі аспекти перегляду Рамки цифрової компетентності DigComp 2.2 та впровадження Плану дій з цифрової освіти 2021-2027 у країнах ЄС. *Інформаційний бюлетень*. 2021. № 2. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724509/>.

XIV.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Монографії

1. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Хамська Н. Б. Трансформація педагогічної освіти в ХХІ столітті. *Theoretical foundations of the functioning of education. Ways to improve the effectiveness of educational activities* : collective monograph. Boston : Primedia eLaunch, 2021. Р. 209-255. DOI: 10.46299/ISG.2021.MONO.PED. URL: <https://isg-konf.com/>

2. Dmitrichenko M. Héritage of Europeam science Scientitea world-Net AV. Karlsruhe, Germany, 2021. 171 pp.

3. Дмитриченко М. Ф. Охорона праці на підприємствах транспорту. Київ, 2021. 568 с.

3. Курок В. П., Хоруженко Т. А. Практична підготовка майбутніх учителів у глухівському учительському інституті в кінці ХІХ – на початку ХХ сторіччя. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. / за ред. Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницького ; Ужгород ; Херсон : Посвіт, 2021. Т. 5. С. 122-129.

4. Лук'янова Л., Ничкало Н., Сорочан Т., Аніщенко О. Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні* : монографія / Нац. акад. пед. наук

України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. С. 87-98.

5. Лук'янова Л. Концепція діяльності університетів третього віку в Україні / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 50 с.

6. Лук'янова Л. Концепція підготовки педагогічного персоналу для освіти дорослих / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 40 с.

7. Лук'янова Л., Андреев М., Бахрушин В., Панич О. Державна політика у сфері освіти дорослих в Україні 2021 : звіт за результатами дослідження / за заг. ред. О. Панич. Київ, 2021. 75 с.

8. Лук'янова Л., Ничкало Н., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України ; за ред. В. Кременя. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 54 с.

9. Лук'янова Л. Аналіз зарубіжних систем підготовки педагогічного персоналу для освіти дорослих : монографія. Вінниця : Акімова, 2021. 78 с.

10. Элита и лидерство. В системе управления общественным развитием : монограф / Романовский А., Радуга С. М., Сокол С., Илиаш Н., Пономарев А., Фратила С. О., Гура Т., Грень Л., Илиаш И. Т., Резник С., Шаполова В. Petroshany, 2021. 112 с.

11. Радкевич В. О., Єршова Л. М., Ничкало Н. Г. Сучасна фахова передвища і вища освіта – ключова умова конкурентоспроможності України. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку в Україні* : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. С. 82-86. (До 30-річчя незалежності України).

12. Радкевич В. О., Єршова Л. М., Ничкало Н. Г. Професійна (професійно-технічна) освіта для протреб особистості, економіки, суспільства. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку в Україні* : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. С. 76-81. (До 30-річчя незалежності України).

Показчики

1. Бойчук Ю. Д. Думки вголос. *Лянной Юрій Олегович* : бібліогр. показчик / Сум. держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка, Наук. б-ка ; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. С. 47-48.

Практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації

1. Бородієнко О. Технологія стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти як проектно орієнтованої організації. *Проектний менеджмент у закладах професійної (професійно-технічної) освіти* : практ. посіб. / О. В. Бородієнко, З. В. Рябова,

О. П. Радкевич ; за заг. ред. О. В. Бородієнко. Київ : ІПТО НАПН України, 2021. 87 с.

2. Бородієнко О., Барановський М. Методика створення стратегічного та інвестиційного плану розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Київ : ПРООН, 2021. 102 с.

3. Бородієнко О. Методичні рекомендації щодо створення й організації ефективної діяльності наглядових рад закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ: ПРООН, 2021. 200 с.

4. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Сонячна дитина : зошит на друк. основі для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів за спец. 016 «Спеціальна освіта». Харків : В СПРАВІ, 2021. 56 с.

5. Наскрізна програма навчальних практик студентів факультету технологічної і професійної освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) : навч.-метод. посіб. / уклад.: В. П. Курок, О. М. Литвин, Т. А. Хоруженко [та ін.] ; за ред. В. П. Курок. Суми : Цьома С. П., 2021. 170 с.

6. Курок В., Ткаченко Н., Зайцева О. Педагогічна практика у ЗВО : навч.-метод. посіб. для здобувачів освіти третього (освітньонаукового) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Глухів, 2021. 62 с.

7. Boychuk Yu. D., Kazachiner O. S. Actual problems of special and inclusive education : tests, quizzes and questions (for teacher and special educators). Харків : В СПРАВІ, 2021. 96 с.

Навчальні програми, підручники, навчальні посібники

1. Бойчук Ю., Коваленко В., Козачек Н. Робочий зошит для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Основи спеціальної педагогіки та психології». Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. 44 с.

2. Гуржій А. М., Нельга А. Т., Ітягін О. С., Співак В. М. Основи автоматики та робототехніки : навч. посіб. для здобувачів проф. (проф.-техн.) освіти. Дніпро : Свідлер А. Л., 2021. 243 с.

3. Гуржій А. М., Нельга А. Т., Дмитриков В. П., Ітягін О. С. Основи автоматики з елементами робототехніки : навч. посіб. для здобувачів передвищої і вищої техн. освіти. Полтава : Свідлер А. Л., 2021. 251 с.

4. Гуржій А. М., Співак В. М., Нельга А. Т., Ітягін О. С. Наноелектроніка : навч. посіб. для здобувачів передвищої і вищої технічної освіти. Київ : Освіта України, 2021. 293 с.

5. Збірник навчальних програм кафедри технологічної і професійної освіти для студентів спеціальностей 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) та 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / В. П. Курок, С. В. Білевич, Т. А. Хоруженко [та ін.] ; за ред. В. П. Курок. Глухів, 2021. 176 с.

6. Лук'янова Л., Коваленко О., Помиткін Е., Московець Л. Психологія людей літнього віку : навч. посіб. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Геопринт, 2021. 288 с.

7. Романовський О. Г., Грень Л. М., Карлюк С. В. Психологія управління : метод. вказівки. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 56 с.

8. Romanovsky O. G., Gren L. M., Karlyuk S. V., Khmyuov I. M. Psychology of management : science-methodological aid. Kharkiv : NTU «KhPI», 2021. 136 p.

9. Romanovsky O. G., Gren' L. M., Karlyuk S. V. Psychology of management : methodical instructions for students in economy specialties of all forms of training. Kharkiv : NTU «KhPI», 2021. 56 p.

Статті у збірниках, які входять до Scopus та Web of Science

1. Бородієнко О., Павліченко В., Павліченко О., Малихіна Я. Методологія створення стратегічного та інвестиційного планів розвитку закладів освіти=Methodology of creating strategic and investment plans for the development of educational institutions. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики=Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2021. 4 (39). С. 387-395. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i39.241401>

2. Borodiyenko O., Milto L., Kamenska I., Bokshyts O., Malykhina V. Improving the efficiency of development of regional labor markets by solving the problem of professional training. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. 3(38). P. 499-508. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237482>

3. Borodiyenko O., Nychkalo N., Malykhina Ya., Kuz O., Korotkov D. Public-private partnership in education as a prerequisite for the growth of regional labor markets: analysis of foreign experience. *Financial and Credit Activity: Problems Of Theory And Practice*. 2021. 36. P. 408-420. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.228031>

4. Boychuk Y. D., Kazachiner O. S. Developing Teachers' Inclusive Competence by Means of ICT In Postgraduate Education. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (1). P. 373-397. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/377>

5. Boichuk Y., Shcherbak I., Drozhyk L., Nizhevskaya T., Prokopenko I. Increasing Students' Motivation for the Health-Preserving Activities. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (1). P. 247-261. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/371>

6. Boychuk Yu., Kozin S., Kozina Zh., Korobeinik V., Cieřlicka M., Muszkieta R., Ryepko O., Evtifieva I., Bejtka M. Neuro-muscular training for injury prevention of students-rock climbers studying in the specialty «Physical Education and Sports»: a randomized. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol 21 (Suppl. issue 2), Art 159 Apr. P. 1251-1259.

7. Boychuk Y., Kazachiner O., Khliebniukova T. Managing teacher's inclusive culture development. *Amazonia Investiga*. 2021. 10 (44). P. 207-219pp. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.44.08.20>

8. Bykov V. Yu., Pinchuk O. P., Luparenko L. A. Representation of scientific content of encyclopedic topics in scientometric and abstract databases. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. 85 (5). P. 360-383. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4750>

9. Bykov V. Yu., Spirin O. M., Ivanova S. M., Vakaliuk T. A., Mintii I. S., Kilchenko A. V. Scientometric indicators for evaluating the effectiveness of pedagogical research of scientific institutions and educational institutions. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. 86 (6). P. 289-312. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4656>
10. Gurzhii A. M., Strutinsky V. B., Yurchyshyn O. Y. Mathematical modeling of dynamic loads on the ground robotic complex of special purpose. *IOP Conference Series. International Scientific Conference Energy Efficiency in Transport (EET 2020)*: materials Science and Engineering. 2021. 1021 (1). DOI: <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1021/1/012049>; URL: <https://bit.ly/36wREmV> (in English)
11. Gryshchenko I. M., Jin L., Derkach T. M., Tang S. Experience in teaching analytical chemistry in a joint English-language educational project of Chinese and Ukrainian universities. *Journal of Physics: Conference Series : 13th International Conference on Mathematics, Science and Technology Education, ICon-MaSTEd* / A. E. Kiv, V. N. Soloviev, S. O. Semerikov, A. M. Striuk, V. V. Osadchyi, T. A. Vakaliuk, P. P. Nechypurenko, O. V. Bondarenko, I. S. Mintii, S. L. Malchenko (Eds.). 2021. Vol. 1946 (118). DOI: <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1946/1/012008>.
12. The Establishment and Development of Professional Training for Preschool Teachers in Western European Countries / Melnyk N., Maksymchuk B., Gurevych R., Kalenskyi A., Dovbnya S., Groshovenko O., Filonenko L. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (1). 2021. P. 98-112. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/369> (in English)
13. Formation of professional competence of future teachers of vocational education in the conditions of dual education by means of computer-oriented technologies / Nychkalo N. H., Gurevych R. S., Kademija M. Yu., Kobysia A. P., Kobysia V. M., Gordiyshuk H. B. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. 85 (5). P. 189-207. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4446> (in Ukrainian).
14. Making Use of Competitive Advantages of a University Education Innovation Cluster in the Educational Services Market / Gryshchenko I., Ganushchak-Efimenko L., Shcherbak V., Nifatova O., Zos-Kior M., Hnatenko I., Martynova L., Martynov A. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. 10 (2). P. 33. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n2p336>; URL: <https://bit.ly/3ush8CY> (in English)
15. Nikolaenko S., Bulgakova O., Vasilieva V., Dukulis I., Zbaravska L. Study in possibilities of professional orientation in training of specialists in agrarian and technical Universities. *Engineering for rural development*. Jelgava, 2021. P. 212-219. DOI: <https://bit.ly/3iDONnz>.
16. Nikolaenko S., Bondar M., Bulgakova O., Shymko L., Dukulis I. Study of effectiveness of educational communication in the process of distance learning of agricultural engineers. *Engineering for rural development*. Jelgava, 2021. P. 1512-1518. DOI: <https://doi.org/10.22616/ERDev.2021.20.TF325>

17. Nikolaenko S., Bondar M., Vasilieva V., Vartukapteinis K. Studying requirements for substantial list of professional knowledge for students of agricultural engineering specialities. *Engineering for rural development*. Jelgava, 2021. P. 1519-1525. DOI: <https://doi.org/10.22616/ERDev.2021.20.TF326>
18. A Novel Equipment for Making Nanocomposites for Investigating the Antimicrobial Properties of Nanotextiles / Skyba M., Berezenko S., Berezenko N., Yakymchuk D., Artemenko T., Prybeha D., Synyuk O., Kalinsky E. *International Journal of Clothing Science and Technology*. 2021. Vol. 33 (1). P. 25-34. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJCST-07-2019-0107>; URL: <https://bit.ly/3ushnxS>
19. Nychkalo N., Lukianova L., Khomych L. Interdisciplinary interaction in teacher training as pedagogical reality. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*. 2021. 19. P. 94-108. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2021.19.094>; URL: <https://bit.ly/36ugfle> (in Ukrainian)
20. Professional Masters of Technological Education in Pedagogical Higher Education Institute / Yashchuk S., Gurevych R., Gusak L., Pronikova I., Abramova O., Manoilenko N. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 2021. 13 (2). P. 39-56. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/409>; URL: <https://bit.ly/3LfFXZs> (in English)
21. Radkevych V. Model of formation of professional activity safety culture of future occupational safety and health engineers. *International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2021)*, 2021. Vol. 255. P. 7. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501041>; URL: <https://bit.ly/36wV55R>
22. Radkevych V. Modern technologies in the development of professional competence in teachers from professional (vocational) education schools. *Journal of Physics: Conference Series, XII International Conference on Mathematics, Science and Technology Education (ICon-MaSTEd 2020)*, (15-17 October 2020, Kryvyi Rih, Ukraine) (Published online: 19 March 2021) / Kravets S., Herliand T., Radkevych O., Kozak A. 2021. Vol. 1840 (012041). DOI: <https://bit.ly/3JLbHoP>; URL: <https://bit.ly/3DgKKas>
23. Radkevych V., Humennyi O. An Environmental Approach to Developing and Applying Smart Complexes of Academic Disciplines in Professional Training of Future Specialists. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (2). P. 516-539. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/434>
24. Romanovsky O. G. The Effectiveness of Artificial Intelligence in the Fight for Mental Health. *CEUR Workshop Proceedings*. 5th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems / N. Sharonova, V. Lytvyn, O. Cherednichenko, Y. Kupriianov, O. Kanishcheva, T. Hamon, N. Grabar, V. Vysotska, A. Kowalska-Styczen, I. Jonek-Kowalska (Eds.). 2021. Vol. 2870. P. 1215-1224. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2870/paper89.pdf>
25. Romanovsky O. G. Dependence of the higher education quality on sources of its financing and specialization of the institute of higher education: analysis of employers' opinions and directions to improve public polic. *Financial and Credit*

Activity: Problems of Theory and Practice. 2021. 2 (37), 521-538.
DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230681>; URL: <https://bit.ly/3tQnWLD>

26. Using Augmented Reality Technology in Higher Education Institutions / Gurevych R., Silveistr A., Mokliuk M., Shaposhnikova I., Gordiichuk G., Saiapina S. *Postmodern Openings*. 2021. 12 (2). P. 109-132.
DOI: <https://doi.org/10.18622/po/12.2/299>; URL: <https://bit.ly/36RkIhu>.

27. Using a sharing-platform to prevent a new outbreak of COVID-19 pandemic in rural areas / Gryshchenko I., Shcherbak V., Ganushchak-Yefimenko L., Nifatova O., Tkachuk V., Kostiuk T., Hotra V. *Global Journal of Environmental Science and Management*. 2021. 7 (2). P. 155-170.
DOI: <https://doi.org/10.22034/gjesm.2021.02.01>

Статті у фахових збірниках наукових праць, що включено до міжнародних наукометричних баз даних

1. Биков В. Ю., Спірін О. М., Іванова С. М., Вакалюк Т. А., Мінтій І. С., Кільченко А. В. Наукометричні показники оцінювання результативності педагогічних досліджень наукових установ та закладів освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 6 (86). С. 91-97

2. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С., Галій А. І. Використання ігрових електронних освітніх ресурсів для формування навичок здоров'язбереження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74. Т. 1.
DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-1.9>;
URL: www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua.

3. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Методики комплексної оцінки розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Věda a perspektivy: Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín*. 2021. № 3 (3). С. 91-102

4. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Ляльки – «моральні путівники» як засіб формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2021. № 3. С. 15-21.

5. Гуревич Р. С., Лазаренко Н. І., Кізім С. С. Трансформаційні процеси в освіті: методологія, теорія, досвід, проблеми (Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. м. Вінниця»). *Вісник НАПН України*. 2021. 3 (1). С. 1-13.
DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-2>.

6. Гуржій А. М., Бахмат Н. В., Зайчук В. О., Карташова Л. А., Розман І. І., Сорочан Т. М. Організаційні засади формування цифрової інфраструктури освіти і педагогічної науки в Україні (кінець 80-х років ХХ століття – початок ХХІ століття). *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Вип. 83 (3), С. 26-48.

7. Ничкало Н. Г., Лазаренко Н. І., Гуревич Р. С. Інформатизація та цифровізація суспільства в ХХІ столітті: нові виклики для закладів вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в*

підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. Вінниця : Друк плюс, 2021. Вип. 60. С. 17-30.

8. Олійник В. Концептуальні підходи щодо розвитку Університету менеджменту освіти в умовах освітніх змін. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України ; Нац. акад. пед. наук України ; ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти» ; голов. ред. В. Олійник ; редкол. : О. Галус, О. Глазунова, О. Дубініна [та ін.]. Київ, 2021. Вип. 15 (44). С. 220-238.

9. Олійник В., Грабовський П. Структурно-функціональна модель організації дистанційного підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі післядипломної педагогічної освіти в умовах пандемії. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України ; Нац. акад. пед. наук України ; ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти» ; голов. ред. В. Олійник ; редкол. : О. Галус, О. Глазунова, О. Дубініна [та ін.]. Київ, 2021. Вип. 17 (46). С. 95-122.

10. Педагогічний проект технології полікультурної компетентності студентів у вищих навчальних закладах / Козяр М., Кравець Р., Вихрущ В., Романишина О., Рідкодубська Г., Маріюнда І., Сивохоп Е. *Pedagogical Design of the Technology of Students' Multicultural Competence at Higher Education Institutions*. 2021. № 2. С. 264-293.

11. Borodiyenko O., Radkevych V., Kruchek V., Radkevych O. Content and structure of web-platform «Partner Space «015». *Professional Pedagogics*. 2021. 2 (19). DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.19>

12. Dmytrychenko N., Kharchenko A. Development of method for road network management program optimization. *Technology Audit and Production Reserves*. 2021. 4 (60). P. 56-60.

13. Radkevych V. A scientific platform for assuring quality of professional (vocational) education. *Professional Pedagogics* / The Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine. Kyiv, 2021. Issue 1 (22). P. 104-113

14. Radkevych V. Modernization of professional (vocational) education in accordance with the needs of society and the requirements of the labour market. *Professional Pedagogics*. 2021. 2 (23). P. 4-18.

15. Radkevych V., Borodiyenko O., Kruchek V., Radkevych O. Content and structure of web-platform «partner space «015». *Professional Pedagogics* / The Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine ; [EB: V. O. Radkevych (EIC) et al.]. Kyiv, 2021. Issue 1 (22). p. 213-224.

Статті, що входять до переліку фахових видань України

1. Биков В. Ю., Литвинова С. Г., Тукало С. М. Концептуальні підходи до проектування цифрового портфоліо наукових і науково-педагогічних працівників. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. № 60. С. 9-16.

2. Бойчук Ю. Д., Боярська-Хоменко А. В. Умови самоактуалізації здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ столітті* : міжнар.

періодичний зб. наук. праць / за ред. проф. В. П. Бабича, Л. С. Рибалко, Л. А. Штефан. Харків : ВННОТ, 2021. Вип. 3. С. 16-19

3. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Управління закладом освіти з інклюзивною формою навчання. *«Формування та впровадження інноваційних педагогічних технологій»*, (м. Чернігів, 3-4 верес. 2021 р.). Херсон : Гельветика, 2021. С. 57-62.

4. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Управління процесом соціалізації дітей з ООП у закладі освіти. *«Формування та впровадження інноваційних педагогічних технологій»*, (м. Чернігів, 3-4 верес. 2021 р.). Херсон : Гельветика, 2021. С. 45-49.

5. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С., Галій А. І. Підготовка майбутніх фахівців до здійснення психологічного супроводу дітей з інтелектуальними, сенсорними та руховими порушеннями. *«Інноваційні досягнення сучасних наукових досліджень»* (м. Полтава, 27-28 серп. 2021 р.). Херсон : Гельветика, 2021. С. 59-64

6. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Техніка «Шлях героя» в казкотерапії. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 31, т. 2. С. 97-100.

7. Бойчук Ю., Опанасенко Я. Технологічні та педагогічні вимоги до функціонування системи змішаного навчання у сфері вищої освіти України. *Новий Колегіум*. 2021. № 1. С. 71-76.

8. Гуревич Р. С., Пархоменко В. А., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Цифровізація вищої освіти в умовах пандемії: проблеми та перспективи розвитку. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 65. С. 29-35.

9. Гуревич Р. С., Лазаренко Н. І. Вплив цифровізації суспільства на розвиток сучасної освіти. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 65. С. 9-13.

10. Гуревич Р. С., Пархоменко В. А., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Мережні технології в онлайн навчанні у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2021. Вип. 59. С. 22-34.

11. Гуревич Р. С., Ільніцька Т. С. Підготовка здобувачів освіти до професійної діяльності в інформаційно-освітньому середовищі медичних коледжів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2021. Вип. 61. С. 91-99.

12. Гуревич Р. С., Ничкало Н. Г., Лазаренко Н. І. Інформатизація та цифровізація суспільства в ХХІ столітті: нові виклики для закладів освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2021. Вип. 60. С. 17-29.

13. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Інтеграційні тенденції в підготовці вчителів технологій. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2021. № 3(151). С. 12-18.

14. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Хамська Н. Б. Розвиток сучасної педагогічної освіти: деякі проблеми і шляхи їх подолання. *Наук. зап. Вінниць. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 66. С. 45-51.

15. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Хамська Н. Б. Підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності в освітньо-комунікаційному середовищі школи в умовах педагогічної практики. *Наук. зап. Вінниць. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 67. С. 9-15.

16. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Ільніцька Т. С., Опушко Н. Р., Плахотнюк Г. М. Роль цифрових технологій навчання в епоху цивілізаційних змін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2021. Вип. 62. С. 15-27.

17. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Ібрагімова Л., Габрійчук Л., Костенко Н. І. Від інформатизації до діджиталізації освіти: досвід, теорія, проблеми, виклики. *Педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація*. Гамельн (Німеччина), 2021. С. 206-242.

18. Гуревич Р. С., Самохвал О. О., Кадемія М. Ю. Моделювання структурних компонентів професійної компетентності фахівців сфери туризму *Особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців: діалог зі стейкхолдерами*: кол. монографія / упоряд.: Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця, Друк, 2021. С. 43-72.

19. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Зайчук В. О. Дистанційне навчання: проблема застосування традиційних педагогічних підходів. *Збірник наукових праць XV Міжнародної наукової конференції «Наука та освіта»*, 4, 11.01.2021, Хайдусобосло (Угорщина), 2021. С. 50-57.

20. Гуржій А. М., Радкевич В. О., Пригодій А. М. Забезпечення якості підготовки кваліфікованих робітників з використанням SMART-комплексів навчальних дисциплін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Вінниця: Друк плюс, 2021. Вип. 60. С. 30-39.

21. Гуржій А. М., Радкевич В. О., Пригодій А. М. Створення SMART-комплексів навчальних дисциплін для підготовки кваліфікованих робітників. *Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи»*, 4, 5.11.2021. Львів. 2021. С. 103-107

22. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Сорочан Т. М. Цифрове навчальне середовище нового покоління: екосистема для суб'єктів освітнього процесу. *Збірник праць XXI Міжнародної наукової конференції. 1-8 листопада 2021 р., м. Нетанія (Ізраїль)*. Хмельницький: ХНУ, 2021. С. 62-67.

23. Дмитриченко М. Ф., Савчук А. М., Глухонець О. М. Особливості формування товщини масивного шару в локальному контакті. *Вісник НТУ*. 2021. № 2 (48). С. 135-142.

24. Дмитриченко М. Ф., Токін О. П., Харченко А. М. Перспективи розвитку системи професійних кваліфікацій у вищій освіті. *Вісник НТУ*. 2021. № 1 С. 101-120.

25. Козяр М. М., Литвин А. В., Руденко Л. А. Інтегрування інформаційно-комунікаційних та освітніх технологій у вищій школі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Вінниця : Друк плюс, 2021. Вип. 60. С. 263-271.

26. Козяр М. М. Теоретичні засади інтегративного підручника з екстремальної професійної педагогіки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : Гельветика, 2021. № 77, т. 1. С. 146-150.

27. Козяр М. М., Стечків О. О. Козловський Ю. М. Формування інформаційної компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників в умовах пандемії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : Гельветика, 2021. № 78, т. 1. С. 192-197.

28. Козяр М. М., Бойко І. З. Островська Н. Д. Підготовка майбутніх фахівців різного профілю до розв'язання конфліктних ситуацій. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Т. 1, вип. 35. С. 101-104.

29. Козяр М. М., Островська Н. Д. Проєктні технології у підготовці фахівців різного профілю. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 жовтня 2021 р., Мукачєво / редкол.: Т. Д. Щербан (голов. ред.) [та ін.]. Мукачєво : Вид-во МДУ, 2021. С. 167-168.

30. Курок В. П., Хоруженко Т. А. Ретроспектива організації педагогічної практики майбутніх учителів у Глухівському учительському інституті: методичний аспект. *Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту імені Олександра Довженка*. Глухів, 2021. Вип. 1 (45). С. 124-131.

31. Курок В., Грітченко А. Формування готовності майбутнього педагога до самопроєктування інформаційної компетентності в освітньому середовищі ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2021. № 2(24). С. 104-112.

32. Кушерець В. І., Ющенко Ю. Концепт освіти в філософії новітній історії України в умовах розбудови незалежної держави (1991-2021 рр.). *Донбаський держ. пед. ун-т. Серія: соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства*, Слов'янськ : ДДПУ, 2021. Вип. 1 (13). С. 110-125.

33. Лук'янова Л. Аналіз наукового дискурсу щодо інституалізації неформальної освіти та механізмів валідації і оцінювання результатів навчання, здобутих поза межами формальної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця : Друк плюс. 2021. Вип. 60. С. 399-410.

34. Лук'янова Л. Психолого-фізіологічні особливості осіб літнього віку та їх урахування у процесі навчання. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*: зб. наук. пр. / [редкол. Л. Б. Лук'янова (голова); Ін-т пед. освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2021. Вип. 1(19). С. 9-18.

35. Lukianova L. Dernova M. Historical periods and current state of adult education and learning in Ukraine. *UNESCO Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI Century»* / [Chief ed. H. Sotska]. Kyiv : Publishing House LLC «Talkom». 2021. Issue 3. P. 13-22.

36. Лук'янова Л. Б., Ничкало Н. Г., Хомич Л. О. Підготовка вчителя: домінанта розвитку сучасної національної освіти. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2021. Вип. 24. С. 9-30

37. Падалка О. С. Цифрові компетентності здобувачів освіти у формуванні дидактичного менеджменту. *Збірник наукових праць XI Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальна політика: концепції, технології, перспективи»*, м. Київ, 20 квітня 2021 р. Київ, 2021. С. 17-19

38. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Гура Т. В. Оперативність прийняття управлінських рішень в системі особистісних якостей лідера. *Теорія і практика упр. соціальними системами*. 2021. № 1. С. 70-79.

39. Романовський О. Г., Пономарьов О. С. Чи кожен може бути лідером? *Теорія і практика упр. соціальними системами*. 2021. № 3. С. 3-14.

Статті у міжнародних виданнях

1. Гуревич Р. С., Ільніцька Т. С. Підготовка молодших медичних фахівців в освітньо-інформаційному середовищі коледжу. *Science, innovations and education: problems and prospects*. Токіо (Японія), 2021. С. 262-271.

2. Ничкало Н. Учителі в серцях Учнів живуть вічно. *Na drodze do tworczości i mistrzostwa*. Warszawa : Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. 2021. S. 207-214.

3. Lukianova L. Rozwoju edukacji ustawicznej na Ukrainie na tle tendencji europejskich i światowych. *Edukacja wobec wyzwan zmieniającego się świata. Diagnozy i projekcje rozwiązan*. Kielce : Kieleckie Towarzystwo Naukowe, 2021. S. 95-111.

4. Lukianova L. Adult education: socio-economic factors of development in information-technology society. *Adult education in the perspective of change: innovations, technologies, forecasts* : monografia naukowa zrealizowana w ramach współpracy transgranicznej (Polska, Ukraina). Warszawa : Wydawca PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych. 2021. P. 8-15.

5. Prof. zw. dr hab. Nellia Nyczkało, Full Member (Academician) of the National Academy of Education Sciences (NAES) of Ukraine, Academician-Secretary of the Departament of Professional and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine. Biblioteka Instytutu Spraw Społecznych. *Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie*. Krakowie, 2021.

6. Nyczkało N. Nauczyciel w państwowej polityce edukacyjnej Ukrainy wobec wyzwań teraźniejszości i przyszłości. *Edukacja wobec wyzwań zmieniającego się świata Diagnozy i projekcje rozwiązań*. Kielce, 2021. P. 112-116
7. Nikolaenko S., Bulgakova O., Vasilieva V., Dukulis I., Zbaravska L. Study in possibilities of professional orientation in training of specialists in agrarian and technical Universities. *Engineering for rural development*. Jegava, 2021. P. 212-219.
8. Nikolaenko S., Bondar M., Bulgakova O., Shymko L., Dukulis I. Study of effectiveness of educational communication in the process of distance learning of agricultural engineers. *Engineering for rural development*. Jegava, 2021. P. 1512-1518.
9. Nikolaenko S., Bondar M., Vasilieva V., Vartukapteinis K. Studying requirements for substantial list of professional knowledge for students of agricultural engineering specialties. *Engineering for rural development*. Jegava, 2021. P. 1519-1525.
10. Radkevych V. Model of formation of professional activity safety culture of future occupational safety and health engineers. *E3S Web of Conferences* / Elviza Abiltarova. 2021. Vol. 255, 01041.
11. Kravets S., Herliand T., Radkevych V., Kozak A. Modern technologies in the development of professional competence in teachers from professional (vocational) education schools. *Journal of Physics: Conference Series, XII International Conference on Mathematics, Science and Technology Education (ICon-MaSTEd 2020)*, (15-17 October 2020, Kryvyi Rih, Ukraine). Kryvyi Rih, 2021. Vol. 1840. 012041.
12. Humennyi O., Radkevych V. An Environmental Approach to Developing and Applying Smart Complexes of Academic Disciplines in Professional Training of Future Specialists. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (2). P. 516-539

Статті в інших наукових виданнях

1. Биков В. Ю. Формування компетентностей учасників освітнього процесу на основі хмаро орієнтованих інформаційно-освітніх систем. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3, т. 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-3>
2. Биков В. Ю., Лещенко М. П., Овчарук О. В. Шкільна освіта для демократичного громадянства: український та європейський досвід : наук.-аналіт. матеріали / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 75 с.
3. Бойчук Ю. Франтішек Шльосек – знаний польський учений, педагог, громадський діяч і великий друг України. *Франтішек Шльосек. Почесний доктор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди* / за ред. акад. НАПН України Н. Г. Ничкало, чл.-кор. НАПН України Ю. Д. Бойчука. Харків : Інтелект України, 2021. С. 12-17.
4. Бойчук Ю. Івану Федоровичу Прокопенку – 85! *Новий Колегіум*. 2021. № 1. С. 3-10.

5. Гуревич Р. С. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. *Вінницька область*. Вінниця : Твори, 2021. С. 215-224.

6. Гуревич Р. С., Лазаренко Н. І. Формування в майбутніх педагогів професійного навчання компетенцій дослідницької діяльності. *Професійна освіта*. 2021. № 3. С. 13-17.

7. Гуржій А. М., Радкевич В. О., Пригодій М. А. Забезпечення якості підготовки кваліфікованих робітників з використанням smart-комплексів навчальних дисциплін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця : Друк плюс, 2021. Вип. 60. С. 30-39.

8. Кушерець В. І. Щаблі піднесення людства. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні ідеї у творчості В.І. Шинкарука; історія та виклики сучасності. XVI Шинкаруківські читання, 22 квітня 2021 року* / Товариство «Знання» України. Київ : Знання України, 2021, С. 20-33.

9. Кушерець В. І. Його місія – Космос. *Голос України*. 2021. 27 січня.

10. Кушерець В. І. Через терни – до правди. *Слово Просвіти*. 2021. 27 (1131). С. 11.

11. Кушерець В. І. Космічна природа людини: творчий додаток М. Д. Руденко. *Трибуна*. 2021. 1/2. С. 3-8.

12. Кушерець В. І. Людина як суб'єкт історії. *Трибуна*. 2021. № 1. С. 8-10.

13. Ніколаєнко С. М., Ніколаєнко М. С. Аграрна освіта в контексті реформування вищої школи України: сучасні виклики та тенденції в аграрному секторі. *Вісник НАПН України*. 2021. 3 (2). С. 1-12. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-3>

14. Ничкало Н. Три десятиліття профтехосвіти в Незалежній Україні: уроки до сьогодення і майбутнього. *Професійна освіта*. 2021. № 3 (92). С. 2-4

15. Ничкало Н. Науково-методичній службі – державну підтримку. *Професійна освіта*. 2021. № 4 (93). С. 2-4

16. Радкевич В. Науковий супровід забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійна освіта*. 2021. № 3. С. 12-13.

17. Радкевич В. О., Бородієнко О. В., Радкевич О. П., Рябова З. В. Розвиток проєктного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці. *Професійна (професійно-технічна) та фахова передвища освіта* : інформ.-аналіт. матеріали / за наук. ред. В. О. Радкевич, Л. М. Єршової. Житомир : Полісся, 2021. С. 20-40.

18. Радкевич В. О. Дослідницька діяльність. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко,

М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 264-265.

19. Радкевич В. О., Кулалаєва Н. В. Дуальна форма здобуття освіти. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 271-272.

20. Радкевич В. О. Заклад професійної (професійно-технічної) освіти. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 343-344.

21. Радкевич В. О. Заклад фахової передвищої освіти. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 344-345.

22. Радкевич В. О. Закон України «Про фахову передвищу освіти». *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 350-351.

23. Радкевич В. О., Кравець С. Г. Зміст професійної (професійно-технічної) освіти. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 370.

24. Радкевич В. О. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ;

заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 407.

25. Радкевич В. О., Кравець С. Г. Класифікаційний рівень. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 439.

26. Радкевич В. О., Кравець С. Г. Ключові компетентності. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 453-454.

27. Радкевич В. О., Ничкало Н. Г. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 482-483.

28. Радкевич В. О. Моделі професійної освіти. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 583.

29. Радкевич В. О., Чепуренко Я. О. Освітній консалтинг. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова,

М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 676-677.

30. Радкевич В. О., Кравець С. Г. Професійна кваліфікація. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 810-811.

31. Радкевич В. О. Професійна компетентність. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 811.

32. Радкевич В. О., Бородієнко О. В. Професійне навчання на виробництві. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 821-822.

33. Радкевич В. О., Кравець С. Г. Професійний стандарт. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 825-826.

34. Радкевич В. О. Фахова передвища освіта. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України ; [голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1054-1055.

Матеріали конференцій (тези)

1. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Проблема формування й актуалізації поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології у цифрову епоху. *Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України ІТЗН НАПН України*, м. Київ, 11 лют. 2021 р. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. С. 8-11.

2. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Використання казок Китаю у практиці казкотерапії. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Trends in the scientific development»*, 28 верес. – 1 жовт. 2021 р., Ванкувер (Канада), 2021. Р. 230-233.

3. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Специфіка написання корекційної казки. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Science, theory and practice»*, 12-15 жовт. 2021 р., Токіо (Японія), 2021. Р. 285-289.

4. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Формування життєвих цінностей молодших підлітків за допомогою творів Е. Кундишевої. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Trends in science and practice of today»*, 19-22 жовт. 2021 р., Анкара (Туреччина), 2021. Р. 267-271.

5. Бойчук Ю., Казачінер О., Галій А. Особливості формування емоційно-вольової сфери у дітей із затримкою психічного розвитку. *Спеціальна освіта: проблеми та перспективи* : матеріали XIV-ї Міжнар. наук.-практ. конф. 15-16 квіт. 2021 р. / за ред. О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. С. 24-28.

6. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Підготовка майбутніх фахівців до навчання та виховання дітей зі складними порушеннями розвитку. *Тези доп. IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців»* (22 квіт. 2021 р., м. Хмельницький) / [редкол.: Є. М. Потапчук, В. К. Гаврильчук, Л. О. Подкоритова]. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 30-35.

7. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Зошит на друкованій основі «Сонячна дитина» як засіб підготовки майбутніх фахівців до корекційної роботи з дітьми з синдромом Дауна. *I Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична онлайн-конференція «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат»* (8 квіт. 2021 р., м. Тернопіль). Тернопіль : ТНПУ, 2021. С. 2-24.

8. Бойчук Ю. Д., Зуб О. В., Таймасов Ю. С. Культура здоров'я як невід'ємний складник професійної культури майбутнього офіцера. *I Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення»* : зб. тез доповідей, 20.05.2021 / під ред. Трубавіної І. М., Міршука О. Є., Чупрінової Н. Ю. Харків : НА НГУ, 2021. С. 204-206.

9. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Використання англійських народних та авторських казок у практиці казкотерапії. *The XXII International Science Conference «Interaction of society and science: prospects and problems»*, April 20-23, 2021, London, England. 2021. Р. 364-367. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.I.XXII>

10. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Діагностика методом казкотерапії. *Матеріали наук.-практ. конф. «Теоретичні та практичні аспекти формування сучасних педагогічних технологій»*, (м. Київ, 12-13 лют. 2021 р.). Херсон : Молодий вчений, 2021. С. 25-28.

11. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Огляд ефективних методик навчання дітей з особливими освітніми потребами. *The V International Science Conference «Theoretical and scientific bases of development of scientific thought»*, February 16-19, 2021. Rome, Italy. 2021. P. 370-374. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.I.V>

12. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Формування навчальної діяльності у дітей із синдромом Дауна. *The IV International Science Conference «Prospects and achievements in applied and basic sciences»*, February 9-12, 2021. Budapest, Hungary. 2021. P. 379-381. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.I.IV>

13. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Артикуляційна та дихальна гімнастики як складова роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *The II International Science Conference on Science and practical Technologies*, January 26-29, 2021, Luxembourg, Luxembourg, 2021. P. 364-366. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.I.II>

14. Бородієнко О. Підходи до розроблення стратегії розвитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25-26 листоп. 2021 р.) / редкол.: Н. Г. Ничкало, М. Є. Скиба, В. О. Радкевич [та ін.]. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 119-121.

15. Гуревич Р. С. Шляхи підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : тези доповідей XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25-26 листопада 2021 р.). Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 82-85.

16. Гуревич Р., Григорчук Т. Методичні особливості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до формування логічного мислення. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25-26 листоп. 2021 р.). Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 23-25.

17. Гуревич Р. С., Ільніцька Т. С. Цифровізація навчання – перспективний напрям формування особистості майбутніх учителів. *V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя»*, 29-30 листоп. 2021 р. Вінниця, 2021. С. 36-41.

18. Дмитриченко М. Ф., Куш О. І. Питання самоорганізації трибосистем в умовах граничного режиму навантаження. *LXXVII наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету*. Київ : НТУ, 2021, С. 7-8

19. Дмитриченко М. Ф., Міланенко О. А., Целік М. С., Макаренко З. Р. Формування товщини мастильного шару в стаціонарних умовах. *LXXVII наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів,*

студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету. Київ : НТУ, 2021. С. 6-7.

20. Дмитриченко М. Ф., Савчук А. М., Костриця А. С., Шевчук С. С., Семенченко Д. С. Ефективність мащення при зміні контактної напруги. *LXXVII наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету*. Київ : НТУ, 2021. С. 5-6.

21. Курок В. П. Максимович О. М. Якісна підготовка майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю як вимога часу. *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Старобільськ, 14-15 квіт. 2021 року. Старобільськ, 2021. С. 62-63.

22. Курок В. П., Гребеник А. О. Фактори впливу на формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів залізничного транспорту. *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Старобільськ, 14-15 квітня 2021 року. Старобільськ, 2021. С. 18-19.

23. Курок В. П., Тропак Б. С. Зміст поняття «цифрова грамотність» у контексті підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Вища педагогічна освіта в Україні: історичний вимір та виклики сьогодення* : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Глухів, 18 берез. 2021 року. Глухів, 2021. С. 98-102.

24. Курок В. П., Сергієнко І. В., Аналіз понятійного апарату дослідження проєктно-технологічної діяльності учнів. *Сучасні технології підготовки 9 майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 29 жовт. 2021 р. Вінниця. 2021. С. 102-106.

25. Курок В. П., Поліщук Д. В. Аналіз ключових понять розвитку творчого потенціалу в старшокласників у літературних джерелах. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 29 жовт. 2021 р. Вінниця. 2021. С. 63-65.

26. Курок В. П., Поліщук Д. В. Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу старшокласників у процесі проєктно-технологічної діяльності. *Актуальні проблеми розвитку творчої особистості майбутнього педагога в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Глухів, 27-29 жовт. 2021 р. Глухів, 2021. С. 78-81.

27. Курок В. П. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до реалізації завдань технологічної галузі НУШ. *Технологічна освіта в контексті концептуальних засад Нової української школи* : матеріали регіон. наук.-метод. семінару, м. Глухів, 26 листоп. 2021 р. Глухів, 2021. С. 56-57.

28. Лук'янова Л. Професійний статус педагога: сучасні реалії, перспективи вирішення. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VII наук.-практ. конф. 25–26 трав. 2021 року / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. С. 35-38.

29. Лук'янова Л. Професіоналізація освіти дорослих: сучасний стан і перспективи розвитку. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій* : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф., Чернівці, 26-27 трав. 2021 р. / за наук. ред. С. З. Романюк. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 23-28.

30. Лук'янова Л. Навчальна активність осіб літнього віку як чинник ідентифікованої регуляції та психологічної підтримки. *Психологічна підтримка літніх осіб в період карантину* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (29 листоп. 2021 р.) / ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. С. 17-27.

31. Лук'янова Л. Б. Професійно-андрагогічна компетентність педагогічного персоналу для роботи з дорослими. *Психолого-педагогічне забезпечення підготовки педагогічного персоналу в умовах трансформаційних змін* : матеріали доп. Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2020 рік (23-29 берез. 2020 р.) / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. Київ : ДКС-Центр, 2021. С. 11-13

32. Ничкало Н. Українська професійна освіта на новому етапі : здобутки, суперечності, перспективи. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25–26 листоп. 2021 р.) / редкол.: Н. Г. Ничкало, М. Є. Скиба, В. О. Радкевич [та ін.]. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 33-38.

33. Падалка О. С. Інноваційна модель розвитку вітчизняної освіти: від дезінтеграції до інтеграції у світовий освітній простір. *Матеріали звітної-наукової конференції викладачів НПУ імені М. П. Драгоманова за 2020 рік «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету»*, м. Київ, травень 2021 р. Київ, 2021. С. 14-16

34. Падалка О. С. Трансформаційні зміни у світовій системі вищої освіти: феномен підприємницького університету. *Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти* : зб. III Міжнар. наук.-практ. конф., 30 листоп. 2021. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. С. 115-130

35. Радкевич В. О. Наукова платформа професійної освіти: сталий розвиток. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : зб. матеріалів XV звітної Всеукр. наук.-практ. конф. / за наук. ред. В. О. Радкевич, Київ : ІПТО НАПН України, 2021. С. 13-17.

36. Радкевич В. О. Ключові компетентності у професійному становленні особистості фахівця. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 25-26 листоп. 2021) / Хмельницький нац. ун-т. Хмельницький, 2021. С. 41-43.

37. Романовський О. Г. Об'єктивне зростання ролі керівника-лідера. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VII наук.-практ. конф. 25-26 трав. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 79-83.

38. Романовський О. Г., Горбач І. О. Емоційно-вольовий компонент як складник лідерського потенціалу майбутніх фахівців державної кримінально-виконавчої служби України. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VII наук.-практ. конф. 25-26 трав. 2021 року / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 160-163

39. Романовський О. Г., Катасонова А. В. Особливості лідерських якостей студентів: гендерний аспект. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика* : матеріали наук.-практ. конф., 12 жовт. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 7-9.

40. Романовський О. Г., Жушма Т. В. Кейс-метод у формуванні лідерських якостей майбутніх педагогів вищої школи. *Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 жовт. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 56-57.

41. Романовський О. Г., Балабай А. А., Формування лідерської компетенції у майбутніх психологів. *Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. 28-29 жовт. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 132-135

42. Скиба М., Синюк О. Наукова співпраця закладів вищої освіти і промисловості: проблеми та перспективи. *Збірник тез XI Міжнародної науково-практичної конференції «Професійне становлення особистості: проблеми та перспективи»* (25-26 листоп. 2021 р.), м. Хмельницький, 2021. С. 69-70.

43. Romanovskiy O. G., Ponomarenko P. The future officer personal qualities in the managerial competence structure. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика* : матеріали наук.-практ. конф., 12 жовт. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 5-7

44. Romanovsky O. G., Zakalenko A. O. Personal image of a modern leader and his psychological features as the basis of effective management. *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика* : матеріали науково-практичної конференції 12 жовтня 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 19-21.

45. Romanovskyi O., Ponomarenko P. Management competence formation of future officers in the context of military leadership study. *Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 жовт. 2021 р. / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХП», 2021. С. 36-37.

46. Skyba M. E., Polishchuk O. S., Polishchuk A. O., Lisevich S. P. Perspectives creation equipment for manufacturing of monofilament for 3d printing. *Збірник тез XX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Ресурсоенергозберігаючі технології та обладнання»* (28-29 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 119-122.

Патенти

1. Дмитриченко М. Ф., Гутаревич Ю. Ф., Трифонов Д. М., Сирота О. В., Овчиніков Д. В. Патент на корисну модель № 148466. Система підтримки оптимальної температури повітря у випускному двигуна внутрішнього згорання при використанні спиртових та спиртовмісних палив. Зареєстровано 11.08.2021.

XIV.5. ВІДДІЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Монографії, препринти

1. Алейнікова О. В. Особливості стратегії інноваційного управління освітньою системою. *Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття* : колект. монографія / за ред. М. О. Кириченко. Київ, 2021. С. 8-16.

2. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів / Ю. Скиба та ін. ; за ред. Ю. Скиби. Ч. 2. Київ, 2021. 122 с. (Препринт ІВО НАПН України).

3. Бондарчук О. І. Психологічна безпека цифрового освітнього середовища та особливості її забезпечення в умовах COVID-19. *Психологічна безпека особистості* : міжнар. колект. монографія / за ред. І. В. Волженцевої. Брест ; Переяслав. 2021. С. 53-68.

4. Гриньова М. Модель підготовки майбутнього вчителя для педагогічної діяльності в Новій українській школі. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи* : колект. монографія / за ред. М. В. Гриньової. Полтава, 2021. С. 6-15.

5. Гриньова М., Величко Р. Технологія озеленення подвір'я закладу освіти як основа екологічного виховання учнівської молоді в новій українській школі. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи* : колект. монографія / за ред. М. В. Гриньової. Полтава, 2021. С. 75-92.

6. Гриценко Н. Л., Чалий О. В., Стучинська Н. В. Методичні засади використання фізико-технічних відкриттів в курсі медичної та біологічної фізики майбутніх лікарів. *Theoretical foundations of the functionings of Education. Ways to improve the effectiveness of educational activities* : колективна монографія. Boston, 2021. Р. 674.

7. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

8. Євтух М. Б. Тенденції реформування підготовки майбутніх учителів в Україні у добу незалежності. *Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності (1991-2017)* : колект. монографія / за заг. ред. Н. П. Дічек. Київ, 2021. С. 452-543.

9. Загальне і особливе в інтеграції освітньої і дослідницької діяльності університетів в умовах відкритої науки: теоретичне обґрунтування й передбачення тенденцій і механізм / Луговий В. та ін. *Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»* / за ред.: В. Лугового, О. Петроє. Київ, 2021. С. 6-13, 15-35. (Препринт. Ін-т вищої освіти НАПН України).

10. Конкурентні моделі управління якістю вищої освіти у XXI столітті : монографія / Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред.: Д. Г. Лук'яненка, Л. Л. Антонюк. 2-ге вид. Київ : КНЕУ, 2021. 472 с.

11. Кононенко В. І. Прагматика художнього тексту: пошуки новостилі: монографія. Київ ; Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту, 2021. 385 с.

12. Моделі системного аналізу в управлінні економічними процесами : монографія / ред.: В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова. Братислава ; Харків : ВШЕМ – ХНЭУ ім. С. Кузнеця, 2021. 476 с.

13. Мокін Б. І., Мокін В. Б., Мокін О. Б., Чернова І. О. Еквівалентування динамічних об'єктів : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2021. 144 с.

14. Мухіна Л. Я. Визначення типу образи як ресурс формування готовності до прощення у жінок гуманітарних професій. *Moderní aspekty vědy*. 2021. Т. 10. С. 365-376.

15. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30-річчя незалежності України) / О. В. Аніщенко та ін. ; за ред. В. Г. Кременя. Київ : Нац. акад. пед. наук України, КОНВІ ПРІНТ. 2021. DOI: <https://doi.org/10.37472/naes-2021-ua> (дата звернення: 04.02.2022).

16. Потенціал сталого використання ресурсів територіальних систем ; за ред. Л. А. Горошкової, Є. В. Хлобистова. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 204 с.

17. Саух П. Ю. Філософсько-освітній дискурс модернізації навчально-виховного процесу. *Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні в добу незалежності (1991-2017)* / за заг. ред. Н. П. Дічек. Київ, 2021. С. 4-73.

18. Сухенко Я. В. Психологія проектування індивідуальної освітньої траєкторії педагогічним працівником : монографія. Київ. 2021. 357 с.

19. Таланчук П. М. Державотворчий потенціал української нації: монографія. 2-ге вид. доп. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 434 с.

20. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття : колект. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка. Київ : ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2021. 220 с.

21. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» / В. Луговий та ін. ; за ред. В. Лугового. Київ, 2021. 206 с. (Препринт. Ін-т вищ. освіти НАПН України).

22. Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції / О. Базелюк та

ін. ; за ред. Ж. Таланової. Київ, 192 с. (Препринт Ін-т вищої освіти НАПН України).

23. Теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів / І. Власова та ін. Київ, 2021. 161 с. (Препринт. Ін-т вищ. освіти НАПН України).

24. Biomass as Raw Material for the Production of Biofuels and Chemicals / M. V. Zagirnyak et al. *The Use of Cyanobacteria–Water Pollutants in Various Multiproduction* : monograph / ed. by W. Wojcik. 2022. P. 61-70. DOI: <https://doi.org/10.1201/9781003177593-7>.

25. Conceptual and model support for the development of an innovative-active university : monograph / ed. by V. Ponomarenko, O. Rayevnyeva, V. Yermachenko. Boston : Primedia eLaunch. 377 p.

26. Improvement of modern advanced training models for CTE teachers in the context of sustainable development = Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку: колективна монографія / В. Сидоренко та ін. ; за наук. ред. В. В. Сидоренко. Poland: Bilostok. 2021. 160 с.

27. Ponomarenko V. Some problems of the system in Ukraine: analytics : monograph. Kharkiv : PC technology center, 2021. P. 117-155.

28. Synergy of building cybersecurity systems : monograph / S. Yevseiev et al. Kharkiv : PC technology center, 2021. 188 p.

29. Шевченко Г. П., Антоненко Т. Л., Безугла М. В. Духовне пробудження та духовна безпека особистості: монографія. Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2021. 197 с.

Навчальні посібники

1. Гриньова М. В., Губарь О. Г. Формування мовленнєвої компетентності молодших підлітків в інклюзивному навчальному середовищі основної школи (перехідному етапі НУШ) : навч.-метод. посіб. ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2021. 280 с.

2. Гриньова М. В., Оніпко В. В. Розвиток екологічної культури здобувачів освіти засобами вивчення флористичної спадщини І. П. Котляревського у вимірі «Нової української школи». Полтава : Астроя, 2021. 161 с.

3. Євтух М. Б. Музично-педагогічна діяльність видатних українських виконавців: історичні нариси. 2-ге вид. Суми : Мрія-1, 2021. 94 с.

4. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій : навч. посібник / Є. В. Івашев, О. В. Сахно, В. В. Грядуща, А. В. Денисова, А. М. Лукіяничук, С. І. Удовик. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2021. 258 с.

5. Сидоренко В.В. Внутрішня система забезпечення якості освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти: інструменти, процедури, заходи : навч.-метод. посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2021. 86 с.

6. Управління державним сектором економіки : навч. посібник / Є. Г. Карташов, І. О. Драган, Н. В. Дацій, О. В. Чумак, А. В. Антонов, І. І. Туболець, В. В. Іванюта, О. В. Алейнікова ; за заг. ред. Є. Г. Карташова. Київ : Освіта України, 2021. 330 с.

Методичні посібники

1. Балабанов К. В., Пашина Н. П., Гільченко О. Л. Методичні рекомендації до проходження асистентської практики студентів третього освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії» спеціальності 052 «Політологія» / за заг. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь, 2021. С. 39.

2. Слюсаренко А. Г. Новітня історія України : навч.-метод. комплекс. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2021. 75 с.

3. Гриньова М. В., Пивовар Н. М. Програма факультативу «Юний педагог». Полтава : Астрія, 2021. 42 с.

4. Гриньова М. В., Люлька Г. Формування толерантного ставлення до дітей молодшого шкільного віку: метод. посіб. / за заг. ред. М. Гриньової. Полтава : Астрія, 2021. 82 с.

Збірники наукових праць, матеріали конференцій

1. Balabanov K., Karaman K. Historical Memory in Eurosceptic Discourse. *International Journal of Social and Educational Sciences*. 2021. Vol. 3, № 5. P. 393-410.

2. Гриньова М. В. Фахове середовище кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка* : зб. тез доп. І Міжнар. наук.- практ. інтернет-конф., м. Полтава, 22-23 лют. 2021 р. Полтава. С. 173-178.

3. Гриньова М. В., Дзябенко А. В. До питання про професійну компетентність майбутнього вчителя біології професійної школи. *Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи* : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 11-12 берез. 2021 р. 2021. С. 50-52.

4. Гриньова М. В., Масовець Д. Б. Розробка проекту «Створення хабу «Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами». *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава / за ред. проф. С. В. Пилипенка. 2021. С. 3-6.

5. Гриньова М., Бардінова А. Достойні постаті нашого літературного пантеону як взірці патріотичного виховання підростаючих поколінь. *Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті національно-патріотичного виховання молоді* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців (учнів, студентів, магістрантів, аспірантів), м. Полтава, 6 квітня 2021 р. Полтава : Астрія, 2021. С. 6-11.

6. Євтух М. Б. Генезис університетської освіти в XI–XVI ст. в країнах Західної Європи. *Сучасні проблеми підготовки та професійного удосконалення працівників сфери освіти* : тези VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернігів, 23 квіт. 2021 р. Чернігів, 2021. С. 40-42.

7. Євтух М. Б. Духовно-моральне виховання – органічна складова підготовки вчителя. *Actual trends of modern scientific research : proceedings of the 7th international scientific and practical conf., Munich, 14-16 February 2021.* Munich. P. 301-306.

8. Євтух М. Б. Формування світогляду майбутнього вчителя у процесі вивчення курсу «історія педагогіки». *Actual trends of modern scientific research : proceedings of the 8th international scientific and practical conf., Munich, 14–16 February 2021.* Munich. P. 368-371.

9. Development of the health-preserving competence of a physical education teacher on the basis of N. Bernstein's theory of movements construction using virtual reality technologies / M. B. Yevtuch et al. *Proceedings of the 4th International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2021)*, Kryvyi Rih, 11 May 2021. 2021. V. 2898: 1233-1248. P. 294-314.

10. Zagirnyak M., Gladyr A., Nozhenko V. Creating an Enabling Environment for the Sponsored Research in the Case of Institute of Electrical Engineering and Information Technology. *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, Kremenichuk. 2021. P. 1-6.

11. Zagirnyak M., Mamchur D., Gladyr A. dComFra DC-office as a Tool for Digital Skills Development for the Electrical Engineering Students. *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, Kremenichuk. 2021. P. 1-5.

12. Zagirnyak M., Prus V., Somka O., Nikitina A. Accounting for changes in the state of bearings during the operation of electric machines. *Zastosowania Elektromagnetyzmu w Nowoczesnych Technikach i Technologiach : materialy XXX Sympozjum Srodowiskowe PTZE*. Jastarni, Poland, 2021. P. 326-327.

13. Zagirnyak M., Kalinov A., Melnykov V. Fault-tolerant DTC IM system under stator windings faults. *Zastosowania Elektromagnetyzmu w Nowoczesnych Technikach i Technologiach : materialy XXX Sympozjum Srodowiskowe PTZE*. Jastarni, Poland, 2021. P. 319-320.

14. Zagirnyak M., Kalinov A., Melnykov V. Fault-tolerant DTC IM system under stator windings faults. *Zastosowania Elektromagnetyzmu w Nowoczesnych Technikach i Technologiach : materialy XXX Sympozjum Srodowiskowe PTZE*. Jastarni, Poland, 2021. P. 319-320.

15. Zagirnyak M., Korenkova T., Kovalchuk V. The regulation of the parameters of an electrohydraulic complex with increased controllability in unsteady modes. *Zastosowania Elektromagnetyzmu w Nowoczesnych Technikach i Technologiach : materialy XXX Sympozjum Srodowiskowe PTZE*. Jastarni, Poland, 2021. P. 321-322.

16. Zagirnyak M., Mamchur D., Husach S. Induction motor condition monitoring using Python-based system. *Zastosowania Elektromagnetyzmu w Nowoczesnych Technikach i Technologiach : materialy XXX Sympozjum Srodowiskowe PTZE*. Jastarni, Poland, 2021. P. 323-325.

17. *Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики» зб. тез доп. XX міжнар. науково-практ. конф. Ч. 1 / за заг. ред. П. М. Таланчука. Київ, 2021. 600 с.*

18. *Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики* : зб. тез доп. XX міжнар. науково-практ. конф. Ч. 2 / за заг. ред. П. М. Таланчука. Київ, 2021. 600 с.

19. Кузьмінський А. І. Особливості функціонування закладів дошкільної освіти в умовах пандемії. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: «Педагогічні науки* : наук. вид., зб. наук. пр. Глухів, 2021. № 3 (47). С. 201-206.

20. Кузьмінський А., Гребя І., Дзямко В. Інформаційні системи в освіті. *Світові виклики сучасній освіті* : матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф. / голов. ред. І. І. Осадченко. Умань, 2021. № 1, ч. 1. С. 23-26.

21. *Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір* : зб. матеріалів VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 20 листоп. 2021 р. 2021. 120 с.

22. Паламарчук Є. А., Бісікало О. В., Кветний Р. Н. Особливості організації дистанційного навчання та керування навчальним процесом в умовах пандемії коронавірусу з застосуванням системи JETIQ. *Матеріали науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2021)* : зб. доп., 10-12 берез. 2021 р. С. 1136-1140.

23. Пархоменко В., Пархоменко А. Роль системы «Связь категорий «Информация» и «Знание» с энергетически-материальной основой современного развития. *Материалы научной конференции «Наука, техника и развитие инновационных технологий», посвященной 30-летию юбилею независимости Туркменистана*, г. Ашгабад, 12-13 июня 2021 г. С. 37-38.

24. Пархоменко В., Пархоменко Г. Цифровая экономика как составляющая системно-творческого современного развития. *Материалы научной конференции «II International Conference on Modern Trends of Digital Economy»*, г. Баку, 7 мая 2021 г. С. 6-11.

25. Пономаренко В. С. Кластеризація абітурієнтського середовища як результат дії механізмів самоорганізації учасників освітнього процесу. *Абітурієнтське середовище періоду локалізації: шляхи формування та тенденції розвитку* : матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 лют. 2021 р. Харків : М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти НАПН України, Харків. гуманітар. ун-т «Нар. укр. акад.», 2021. С. 5-14.

26. Пономаренко В. С. Організаційно-економічні аспекти підтримки обдарованої молоді. *Філософські, історіософські та педагогічні аспекти єдності українського суспільства* : матеріали Всеукр. міжгалуз. науково-практ. онлайн-конф., м. Київ, 31 берез. - 2 квіт. 2021 р. 2021. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 16-21.

27. Саух П. Ю. Від чого залежить дієвість антикорупційної політики. Роздуми небайдужого. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 9-10 груд. 2021 р. С. 32-38.

28. Саух П. Ю. Духовність в колесі духовного балансу. *Проблеми духовного пробудження особистості: культура та духовні цінності* : XII

міжнародна науково-практична конференція. Сєверодонецьк – Київ, 26 трав. 2021 р. С. 41-45.

29. Саух П. Ю. Історична пам'ять: парадокси на шляху консолідації українського суспільства. *The World of Science and Innovation : proceedings of XI Internationale Scientific and Practical Conference*. London, 2–4 June, 2021. С. 819-824.

30. Саух П. Ю. Освіта протягом життя в контексті тектонічних зрушень в бізнес-середовищі та нових моделей економічної діяльності. *Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти : VIII Міжнародна науково-практична Інтернет конференція*, м. Біла Церква, 16 груд. 2021 р. С. 26-29.

31. Саух П. Ю. Педагогічна місія філософії в осмисленні освітнього процесу: постковідний період. «*Нова стратегія підготовки педагогів: суспільні запити та нові виклики*» : III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 27 жовт. 2021 р. С. 15-18.

32. Саух П. Ю. Україна – трансформація духу і випробовування національним буттям. *Україна IRREDENTA. Від формального визнання до здобуття реальної свободи* : форум, м. Київ, 8 груд. 2021 р. С. 9-12.

33. Саух П. Ю. Розвиток критичного мислення як один із провідних трендів сучасного освітнього процесу. *Історія та філософія в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання*. [Електрон. наук. вид.] : зб. тез Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 8 черв. 2021 р. Київ, 2021. С. 233-236.

34. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / А. І. Кузьмінський та ін. : зб. наук. пр. Вінниця, 2021. № 60.

35. Таланова Ж., Луговий В. Інтернаціоналізація як інструмент розбудови системи забезпечення якості вищої освіти. *Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України : (до 10-ї річниці затв. «Програми заходів із забезпечення якості освіти в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»)* : електрон. наук. зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 жовт. 2021 р. Київ, 2021. С. 88-86.

36. Chalyu K. A., Bulavin L. A., Chalyi A. V. Neutron and light scattering in mesoscale liquids and plasmatic membranes solutions. *Abstracts and Full Text Congress Book : 1st International Symposium on Recent Advances in Fundamental and Applied Sciences (ISFAS-2021)*. Erzurum, Turkey, 2021. P. 402-404.

37. Cloud models of blockchain technologies in enterprise management / A. Mazarakı et al. *11-th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*. 2021. P. 230-233.

38. Ecological and axiological reflection of the concept of sustainable development as a basis for the health-preserving competence of a physical education teacher / M. B. Yevtuch et al. *Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML)*, 4 May 2021. Vol. 104. 2021. P. 1-13.

39. Kryshchopa A. A., Chalyi A. V., Chalyu K. A. Interdisciplinary dialoguq between physics and medicine. *Abstracts and Full Text Congress Book : 1st*

International Symposium on Recent Advances in Fundamental and Applied Sciences (ISFAS-2021). Erzurun, Turkey, 2021. P. 379-382.

40. Mazaraki A., Prisyaznyuk A., Bai S., Drozdova Y. Determinants of regions smart specialization in eco-clustering. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. Vol. 915. P. 8.

41. The Challenge of Developing Quality Profile of the Electrical and Energy Engineering Higher Education in Ukraine in the Context of World Experience. Proceedings of the 20th / M. Zagirnyak et al. *International Conference on Modern Electrical and Energy System (MEES)*, 21-24 September 2021. Kremenchuk Mykhailo Ostrogradskyi National University, Ukraine, 2021. P. 194-197.

42. The Migration Crisis and the Problems of «Soft Security» in Germany: Political and Legal Solutions / K. Tryma et al. *Handbook of Research on Ethnic, Racial, and Religious Conflicts and Their Impact on State and Social Security*. 2021. P. 52-69.

43. The Challenge of Developing Quality Profile of the Electrical and Energy Engineering Higher Education in Ukraine in the Context of World Experience / Zagirnyak M. et al. *IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, Kremenchuk. 2021. P. 1-4.

44. Vasilev A. N., Chalyy A. V., Zaitseva E. V. To the theory of synaptic transmission. *The porosytosis hypothesis. Abstracts and Full Text Congress Book : 1st International Symposium on Recent Advances in Fundamental and Applied Sciences (ISFAS-2021)*. Erzurun, Turkey, 2021. P. 412-415.

45. Chalyy A. V. Size effects in Bulk fluids and confined supercooled water. Abstracts and Full Text Congress Book. *1st International Congress on Natural Sciences (ICNAS-2021)*, Erzurun. 2021. P. 232-235.

46. Chalyy A. V., Bulavin L. A., Chalyy K. A. Critical properties of liquids under confinement. Abstracts and Full Text Congress Book. *1st International Congress on Natural Sciences (ICNAS-2021)*, Erzurun. 2021. P. 416-420.

47. Competence and Resource-Oriented Approaches to the Development of Digital Educational Resources / I. Soloshych et al. *IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*. 2021. P. 5.

Статті

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Л. Гриневич та ін. ; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ : «Вид. група «Шкіл. світ», 2021. 312 с.

2. Войцеховська О. О., Мокін Б. І., Мокін О. Б. Адаптація методики чіткого оцінювання якості знань в галузі інформаційних технологій, отриманих в онлайн-режимі, на нечітких моделях їх засвоєння. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2021. № 1. С. 57-69.

3. Воробйова О. П., Луговий В. І., Таланова Ж. В. Забезпечення якості електронного навчання в північноамериканському просторі вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 84 (4). С. 285-301.

4. Гриньова М. В., Марталішвілі Л. А. Ефективність надання державної підтримки реформи «Нова українська школа» закладам освіти Полтавщини. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (196). С. 5-13.
5. Гриньова М., Солошич І., Михайленко Н. Формування науково-дослідницької компетентності при вивченні навчальної дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності». *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. № 7. С. 75-80.
6. Actualization of metacognitive abilities and archetypal measurement of consciousness in the context of improving the health-preserving competence of a physical education teacher / M. Yevtuch et al. *Journal of Physical Education and Sport* ® (*JPES*). 2021. Vol. 21, №. 5. P. 3084-3093.
7. Actualization of metacognitive abilities and archetypal measurement of consciousness in the context of improving the health-preserving competence of a physical education teacher / M. Yevtuch et al. *Journal of Physical Education and Sport* (*JPES*). 2021. Vol. 21, № 5. P. 2934-2949.
8. Zakusylo O. K., Matsak I. K. Estimation of the Rate of Convergence in the Limit Theorem for Extreme Values of Regenerative Processes. *Ukrainian Mathematical Journal*. 2021. №. 72. P. 1230-1250.
9. Калашнікова С., Литовченко О., Оржель О. Оцінювання спроможностей для розвитку людських ресурсів із соціально-емоційного навчання. *Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» : аналіт. огляд / за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової*. Київ, 2021. С. 241-260.
10. Кремень В. Г., Гриневич Л. М., Луговий В. І., Таланова Ж. В. Формування цифрової компетентності у школі: кадрові виклики і відповіді для України. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 6-28.
11. Ecological safety of the regions population in the aspect of the logistic-activity approach to its formation and legal regulation / N. Kuzmynchuk et al. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. Vol. 915. 012027.
12. Hall Study of Conduct Cyannels Formed in Germanium by Beams of High-Energy Light ions / Lysochenko et al. *УФЖ*. 2021. № 62.
13. Kivalov S. Ukrainian Maritime Policy: Stranded in A Transit. *Lex Portus*. 2021. Vol. 7, № 6. P. 7-36.
14. Кузьмінський А. І. Гуманітарно-екзистенційний дискурс розвитку вітчизняної префігуративної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: «Педагогічні науки» : наук. вид., зб. наук. пр.* 2021. № 1 (45). С. 162-170.
15. Кузьмінський А. І. Теоретичні підходи до визначення сутності і значення управлінського лідерства керівника. *Наукові записки. Серія: «Педагогічні науки»*. Кропивницький, 2021. № 196 (2021). С. 37-43.
16. Кузьмінський А. І., Зорочкіна Т. С. Феномен лідерського таланту. *Наукові записки. Серія: «Педагогічні науки»*. 2021. № 197(2021). С. 29-33.
17. Кузьмінський А., Чичук А., Кучай О. Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти до реалізації здоров'я збережувальних технологій засобами

фізичної культури у процесі навчання у закладі вищої освіти. *Наукові записки. Серія: «Педагогічні науки»*: зб. наук. пр. Кропивницький, 2021. № 199. С. 36-42.

18. Луговий В. І. Вирішувати нові завдання оновленим складом. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(2). DOI: 10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-1.

19. Луговий В. І. Збалансовано представляти всю наукову спільноту. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(1). DOI: 10.37472/2707-305X-2021-3-1-16-4

20. Луговий В. І. Інституалізація та інклюзія – два крила освіти дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. № 3(2). DOI: 10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-3

21. Луговий В. І., Саух П. Ю., Таланова Ж. В. Наукове забезпечення проєкту «Президентський університет». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(1). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-2>

22. Луговий В. І., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В. Вимірювання якості діяльності університетів через участь у світових (Shanghai, Times, QS) та національному рейтингах. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3(2). DOI: 10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-5

23. Луговий В., Слюсаренко О., Таланова Ж. Дві стратегії розвитку вищої освіти: якої бракує Україні? *Університети і лідерство*. 2021. № 2 (12).

24. Луговий В., Слюсаренко О., Таланова Ж. Розвиток університетського дослідницького потенціалу як основи конкурентоспроможної якості вищої освіти в США: досвід для України. *Університети і лідерство*. 2021. № 1 (11). С. 86-115.

25. Mazaraki A., Kalyuzhna N., Sarkisian V. Multiplicative Effects of Hybrid Threats. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7, № 4. P. 136-144.

26. Method and Gas Discharge Visualisation Tool for Analysing liquid-phase biological objects / Y. A. Kulyk et al. *Informatyka, Automatyka, Pomiar W Gospodarce I Ochronie Środowiska*. 2021. № 11 (3). P. 22-29.

27. Малахов В. П. Пропозиції щодо створення чотирьох Університетських Центрів на основі вищих навчальних закладів Південного регіону країни. *Вокруг света за 23 года*. Т. 2. Одесса. С. 128-129.

28. Мокін Б. І., Мокін О. Б., Войцеховська О. О. Про один із підходів до системного планування розвитку університету на основі нечіткого варіанту. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2021. № 5. С. 22-32.

29. Rayevnyeva O., Yermachenko V., Aksonova I., Brovko O. Digitalization as a development factor of innovative-active university. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19, № 4. P. 213-231.

30. Саух П. Ю. Вища освіта: портрет без фантазій і прикрас. *Вища освіта України*. 2021. № 1.

31. Chalyi A. Grid cells in the brain: The first principle for hexagon emergence. *Online Journal of Neurology and Brain Disorders (USA)*. 2021. Vol. 5, № 3. P. 475-479.

32. Communication policy of cinema industry enterprises in the context of COVID-19 (on the example of cinema chains) / S. Melnychenko et al. *Innovative marketing*. 2021. Vol. 17, № 2. P. 112–124.
33. Composition of personality education of future teachers during the creation of health environment at higher education institution / O. Momot et al. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21. P. 2803-2812.
34. Saukh P. Development of Critical thinking as a Leading Trend in the Modern Educational Process. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2021. № 2.
35. Strategic brand management in the market / A. Mazaraki et al. *Estudios De Economia Aplicada*. 2021. Vol. 39-5. P. 11.
36. The model of professional development of natural science teachers of rural schools in the conditions of distance educational process / O. M. Topuzov et al. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. Vol. 85. №. 5. P. 344-359.
37. The System of Future Teachers' Professional Development. Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala / V. Pliushch et al. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (3). P. 51-72.
38. Toward reference architecture of control system socio-epidemic processes of emergent infections / V. Bakirov et al. *International Conference on Informatics and DataDriven Medicine*, Valencia. 2021.
39. Шевченко Г. П. Проблема духовного пробудження особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 2(101), ч 1. С. 284-297.
40. Shevchenko H., Bezuhla M., Antonenko T., Safonova I. Spiritual Awakening of the Personality as key to Spiritual Security in the Context of Postmodernism. *Postmodern Openings*. 2021. № 12(1). P. 185-200.

Патенти, свідоцтва

1. Іскробезпечний пристрій : пат. 123796. Опубл. 03.06.2021, Бюл. № 22.
2. Пристрій дистанційного керування гірничими машинами : пат. 123600. Опубл. 29.04.2021, Бюл. № 17.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях)

- Таблиця 1. Індикатори розвитку НАПН України в 2021 р.
- Таблиця 2. Представлення вчених підвідомчих установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2021 р.
- Таблиця 3. Електронна бібліотека НАПН України
- Таблиця 4. Експериментальна діяльність за рівнями
- Таблиця 5. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2021 р.
- Таблиця 6. Продукція, підготовлена / опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина I)
- Таблиця 7. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина II: статті)
- Таблиця 8. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина III: тези)
- Таблиця 9. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 10. Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 11. Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 12. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 13. Продукція, підготовлена за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 14. Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 15. Наукові періодичні видання НАПН України у 2021 р.
- Таблиця 16. Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України
- Таблиця 17. Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук у 2021 р.
- Таблиця 18. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2021 р. (випуск аспірантів)
- Таблиця 19. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2021 р. (прийом аспірантів)
- Таблиця 20. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2021 р.
- Таблиця 21. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2021 р.
- Таблиця 22. Робота постійно діючих спеціалізованих вчених рад у 2021 р., створених з метою присудження ступеня доктора / кандидата наук
- Таблиця 23. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2021 р. за галузями знань/спеціальностями та науковими галузями знань/спеціальностями
- Таблиця 24. Робота спеціалізованих учених рад у 2021 р. за галузями знань/спеціальностями та науковими галузями знань/спеціальностями
- Таблиця 25. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2021 р. за галузями знань/спеціальностями та науковими галузями знань/спеціальностями
- Таблиця 26. Кількість дисертаційних тем, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2021 р.

- Таблиця 27. Кількісний і якісний склад наукових працівників підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 28. Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 29. Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями
- Таблиця 30. Організація та проведення науково-практичних масових заходів
- Таблиця 31. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного ресурсу
- Таблиця 32. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу
- Таблиця 33. Структура видатків Державного бюджету за 2021 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 34. Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2021 р.

Індикатори розвитку НАПН України в 2021 р.

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені П.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Яремченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	Усього
1. Якість досліджень і розробок та результативність їх упровадження															
1.1	Індекс цитувань (h-індекс) установи	65	111	66	63	–	40	65	58	52	16	49	21	10	51
1.2	Середній індекс цитувань (h-індекс) учених	6	7	8	2	5	6	8	10	6	8	6	5	4	6
1.3	Кількість видань НАПН України, які входять до наукометричних баз даних	5	8	5	13	–	3	2	2	2	3	3	–	1	47
1.4	Кількість інноваційних освітніх, педагогічних і психологічних технологій, розроблених ученими НАПН України	5	15	3	13	10	17	–	2	11	1	3	14	–	94
1.5	Кількість організацій України, у яких відбулося фактичне впровадження результатів досліджень і розробок, що привело до конкретної інновації	165	176	10	342	611	252	8	100	96	13	68	10	30	1881

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	Усього
2. Вплив на державну освітню і наукову політику та громадську думку щодо вирішення актуальних проблем гуманітарної сфери суспільного життя															
2.1	Кількість нормативно-правових актів, прийнятих за ініціативи/участі експертів НАПН України	33	–	2	2	4	55	29	–	41	3	–	14	–	183
2.2	Кількість програм, репортажів, виступів у ЗМІ про діяльність НАПН України	20	152	13	5	3	172	5	–	–	12	–	8	–	390
2.3	Кількість публікацій про діяльність НАПН України у друкованих ЗМІ та мережі Інтернет	104	1554	28	22	4	104	6	4	142	56	3	10	15	2052
2.4	Відсоток недержавного фінансування	–	–	–	–	7,5	3,4	4,4	–	–	–	–	–	–	1,1
3. Дослідницький потенціал науковців															
3.1	Середній вік персоналу	52,0	51,0	51,0	51,0	41,2	49,0	52,5	48,0	52,0	48,0	52,0	49,0	51,0	49,8
3.2	Відсоток штатних наукових працівників за основним місцем роботи, (%)	70,0	76,1	90,2	73,0	100	97,0	74,1	62,0	79,5	50,0	80,5	56,5	54,4	74,1

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
3.3	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком до 45 років, (%)	–	12,5	40,0	11,0	–	–	2,9	–	14,3	–	10,0	–	–	7,0
3.4	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком 45-60 років, (%)	31,5	50,0	60,0	–	5,8	12,5	11,4	33,0	28,6	–	24,5	–	–	19,8
3.5	Відсоток за основним місцем роботи докторів і кандидатів наук від кількості штатного за основним місцем роботи наукового персоналу, (%)	54,8	53,4	89,2	76,0	100	76,0	92,6	60,0	82,9	49,0	62,5	46,15	40,0	67,9
3.6	Відсоток здобувачів ступеня доктора філософії і доктора	11,3	3,3	2,4	48,0	2,9	2,8/12,6	–	11,0	14,3	13,0	3,1	–	–	8,6

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
3.7	наук від загальної чисельності наукових працівників за основним місцем роботи, (%)	Середнє значення конкурсу на вступ в аспірантуру/докторантуру за державним замовленням	–1,0	2,3/1,0	3,5/2,0	7,0/1,0	2,3/1,0	–/–	1,3/1,0	2,3/2,0	–	4,0/2,0	–	–	2,9/1,3
3.8	Кількість захищених у звітному році аспірантів/докторантів установи, у тому числі з урахуванням випуску минулих років	1/1	10/1	4/4	9/2	4/7	2/–	3/1	2/1	16/4	–	9/–	–	–	60/21
3.9.1.	Кількість спеціалізованих учених рад і спеціальностей, за якими захищаються дисертації	2/5	2/6	2/3	1/2	2/2	1/3	1/2	1/1	1/1	–	1/2	–	–	14/27
3.9.2.	Кількість разових спеціалізованих учених рад і спеціальностей, за якими захищалися дисертації у	–	7/1	3/1	5/2	–	–	2/1	–	11/1	–	9/3	–	–	37/5

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОВО
3.10	Кількість спеціалізованих вчених радах	9	6	9	3	10	5	6	5	5	3	11	2	2	76
4. Конкурентоспроможність, імідж у суспільстві та освітньо-науковому просторі															
4.1	Кількість публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій)	211	150	47	62	24	35	31	46	34	9	51	15	29	744
4.2	Відсоток публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій) із загальної кількості публікацій працівників НАПН України, (%)	16	19	10	13	27	10	20	42	15	7	8	19	11	17
4.3	Кількість публікацій англійською та іншими іноземними мовами	147	80	54	56	24	39	51	53	44	9	51	8	22	638
4.4	Відсоток публікацій англійською та іншими іноземними мовами із	11	10	12	11	27	11	34	48	20	7	8	10	9	17

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.5	Кількість публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних	183	138	74	126	12	96	58	97	61	54	42	14	50	1005
4.6	Відсоток публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних із загальної кількості публікацій працівників НАПН України, (%)	14	18	16	26	6	24	38	41	28	44	7	18	20	23
4.7	Кількість видань НАПН України, заснованих та/або виданих спільно з зарубіжними партнерами	–	3	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	5
4.8	Кількість структурованих докторських програм з подвійними дипломами (спільно із зарубіжними партнерами)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	–	–	9

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.9	Кількість міжнародних освітніх та наукових проєктів	1	4	3	–	–	12	4	–	1	–	4	2	–	31
4.10	Кількість учених – членів іноземних академій, міжнародних наукових товариств	8	14	1	–	–	8	5	1	1	1	9	–	2	50
4.11	Кількість учених, які беруть участь у міжнародній експертній діяльності	4	5	1	–	–	3	5	2	5	1	3	–	1	30
4.12	Кількість учених, які виїжджали за кордон з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи, проведення наукових досліджень	–	4	8	–	–	6	2	–	5	1	44	–	–	70
4.13	Кількість зарубіжних видань, у яких учені беруть участь як члени редколегій, рецензенти	9	9	4	1	–	11	24	3	–	2	3	–	4	70

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.14	Кількість наукових заходів, організованих спільно із зарубіжними партнерами	11	25	10	1	1	1	13	1	4	1	16	3	–	91
4.15	Кількість членів НАН України та національних галузевих академій наук серед працівників НАПН України за основним місцем роботи	–	7	–	1	–	5	–	–	3	–	1	1	2	20
4.16	Кількість лауреатів Державних премій в галузі науки і техніки, освіти та ін. серед працівників НАПН України	–	–	–	–	–	7	–	1	–	–	–	–	–	8
4.17	Кількість отриманих державних стипендій видатним діячам науки	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.18	Кількість отриманих іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені І.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Звзюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.19	Кількість отриманих стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених	1	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	3
4.20	Кількість отриманих державних іменних стипендій найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1
4.21	Кількість отриманих премій Президента України для молодих вчених	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.22	Кількість отриманих премій Верховної Ради України молодим ученим	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.23	Кількість отриманих Державних премій України в галузі науки і техніки	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут цифровізації освіти	Інститут професійної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.24	Кількість отриманих Державних премій України в галузі освіти	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Упровадження результатів наукових досліджень та експериментальних розробок															
5.1	Кількість опублікованої офіційної, наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції	157	41	17/1	7	5	343	4	10	281	12	621	8	12	1518
5.2	Кількість продукції НАПН України з грифом МОН	69	2	—	5	—	—	—	—	3	—	—	—	—	79
5.3	Кількість завантажень наукових праць, що розміщені в електронній бібліотеці НАПН України та на сайтах підвідомчих установ	332060	138801	199755	96696	193727	50792	8277	141660	307428	29449	86277	75711	37932	1698565
5.4	Кількість експериментальних закладів, установ, організацій	497	14	29	335	—	234	—	100	68	13	16	31	—	1337

Представлення вчених підвідомчих установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2021 р.

Назва наукової установи, закладу НАПН України	ORCID iD		Профілі в Google Scholar		Індекс Гірша (згідно з наявними у Google Scholar бібліометричними портретами)			Представлення у системі «Бібліометрика української науки», осіб
	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість осіб, індекс Гірша яких ≤ 10	кількість осіб, індекс Гірша яких у межах 11-19	кількість осіб, індекс Гірша яких ≥ 20	
Інститут педагогіки	135	82,8	140	85,9	111	26	3	130
Інститут психології імені Г.С. Костюка	144	100,0	144	100,0	124	14	6	144
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна	38	92,7	40	97,6	32	7	1	18
Інститут проблем виховання	63	100,0	63	100,0	56	5	2	63
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	32	100,0	32	100,0	30	2	–	32
Інститут соціальної та політичної психології	63	86,3	61	83,6	54	5	2	60
Інститут вищої освіти	33	94,3	34	97,1	24	8	2	29
Інститут цифровізації освіти	36	63,2	57	100,0	29	21	7	57
Інститут професійної освіти	44	100,0	44	100,0	37	5	2	44
Інститут обдарованої дитини	51	81,0	51	81,0	47	4	–	36
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	126	87,5	127	88,2	107	13	7	89
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	22	95,7	21	91,3	18	3	–	21
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	44	95,7	44	95,7	41	2	1	39
Усього	831	–	858	–	710	115	33	762

Електронна бібліотека НАПН України

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	Кількість ресурсів		Кількість завантажень	
	усього	у т.ч. додано у звітному році	усього	у т.ч. у звітному році
Інститут педагогіки	7136	1183	1603374	332060
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2195	236	859888	138801
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1492	182	577668	121749
Інститут проблем виховання	1673	52	628874	96696
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	232	66	77960	23265
Інститут соціальної та політичної психології	835	128	213793	50792
Інститут вищої освіти	235	11	49209	7296
Інститут цифровізації освіти	1704	232	246 456	66 413
Інститут професійної освіти	2436	52	845703	149274
Інститут обдарованої дитини	309	11	123373	29449
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1478	481	277165	86277
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	187	20	338 841	75 711
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	781	144	142005	24273
Усього	20693	2798	5984309	1202056

Таблиця 4

Експериментальна діяльність за рівнями

	Усього	Складники та рівні освіти										Кількість експериментів за рівнями			Кількість експериментальних закладів освіти, установ, серед них			Охоплено напрямів		
		Допікільна освіта	Початкова освіта	Базова середня освіта	Профільна середня освіта	Позашкільна освіта	Спеціалізована освіта	Професійна (професійно-технічна) освіта	Фахова передвища освіта	Вища освіта	Освіта дорослих, зокрема післядипломна освіта	серед них		Усього	МОН України	Обласними, київським органами управління освітою	За угодами			
												серед них								
												серед них	затверджено							
Наукова установа НАПН України	Усього	7	1	2	3	4	1	1	1	1	1	1	7		490	337		153	1	
	Інститут педагогіки																			
	Інститут психології імені Г.С. Костюка	2	1	2	1					1			1		14	9		5	1	
	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5								3	4				29			29	3	
	Інститут проблем виховання	14	2		8					1	1	4	10		209	65		144	3	
	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	8	3	3	1	1	1	1	1	1			2	1	47			47	1	
	Інститут соціальної та політичної психології	3	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1	234	155		79	2	
	Інститут цифровізації освіти	2		1						2		1		1	100	94		6	1	
	Інститут професійної освіти	13							13				6	5	2	68	21	2	45	2
	Інститут обдарованої дитини	3			1		1	2							3	13		13	1	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	4	2	3	1							3	2	2		31	17		14	3	
Усього	61	10	12	16	6	4	4	15	1	10	10	22	20	14	1235	698	2	535	14	
Частка від загальної кількості, %	100	16,4	19,7	26,2	9,8	6,6	6,6	24,6	1,6	16,4	16,4	36,1	32,8	23,0	100	56,5	0,2	43,3		

Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2021 р.
(за видами продукції)

№ з/п	Установа виконавець наукового дослідження	Завершено наукових досліджень (одиниць)	Результати наукових досліджень										Впровадження наукових результатів								Розпочато наукових досліджень за результатами завершених робіт	
			Офіційна продукція	Наукова продукція	Виробничо-практична продукція		Навчальна продукція		Довідкова продукція	Усього	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	Державні стандарти освіти, навчальні плани	Аналітичні матеріали, матеріали до державних доповідей		Експертні висновки		Рекомендації міжнародних, всеукраїнських конференцій		
					підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено								підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено		упроваджено
1.	Інститут педагогіки	7		1	0	12	2	18	10	1	0	32	12	2	2	3	3	33	33	23	23	5
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	9		7	7	4	4					11	11	1	1	13	13	12	12	35	35	8
3.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	2		3	2	4	3	5	0			12	5	1	1	2	2	8	8	17	17	1

№ з/п	Установа виконавець наукового дослідження	Завершено наукових досліджень (одиниць)	Результати наукових досліджень										Впровадження наукових результатів								Розпочато наукових досліджень за результатами завершених робіт	
			Офіційна продукція		Наукова продукція		Виробничо-практична продукція		Навчальна продукція		Довідкова продукція		Усього	Державні стандарти освіти, навчальні плани		Аналітичні матеріали, матеріали до державних доповідей		Експертні висновки		Рекомендації міжнародних, всеукраїнських конференцій		
			підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено		підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено		упроваджено
4.	Інститут проблем виховання	4		1	1	4	4	2	2			7	7	2	2	21	21	35	35	48	48	2
5.	Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка	1						1	1			1	1					1	1	1	1	0
6.	Інститут соціальної та політичної психології	6		6	3	12	2	3	1	3	3	9	1	1	6	6	59	59				3
7.	Інститут цифровізації освіти	1				1	1					1	1							2	2	
8.	Інститут професійної освіти	4		1	1	8	8	4	4	1	1	15	5	5	2	2	41	41	3	3		1

№ з/п	Установа виконавець наукового дослідження	Завершено наукових досліджень (одиниць)	Результати наукових досліджень												Впровадження наукових результатів								Розпочато наукових досліджень за результатами завершених робіт			
			Офіційна продукція	Наукова продукція		Виробничо-практична продукція		Навчальна продукція		Довідкова продукція		Усього		Державні стандарти освіти, навчальні плани	Аналітичні матеріали, матеріали до державних доповідей		Експертні висновки		Рекомендації міжнародних, всеукраїнських конференцій							
			підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено	підготовлено	впроваджено						
9.	Інститут обдарованої дитини	4					10	10	3	3					13	13			2	2	40	40	7	7	4	
10.	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	2			4	4					1	1			5	5			2	2	5	5				1
11.	Білоцерківський інститут неперервної педагогічної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти	1		1					5	5					6	6							3	3		
Усього		41		20	15	59	38	41	26	7	6	127	85	12	12	51	51	234	234	139	139			139	139	25

Таблиця 6

Продукція, підготовлена / опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина I)

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього								
	у тому числі				у тому числі				у тому числі					у тому числі						у тому числі													
	Усього	стандартні	інструкції	нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провідні посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			
Інститут педагогіки																																	
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	13	4	2	7	-	-	24	16	2	6	-	-	2	-	-	1	-	1	-	41		
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	14	12	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	18		
Інститут психології імені Г.С. Костюка																																	
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	37	7	-	-	30	-	4	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	37	7	-	-	30	-	4	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна																																	
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	1	4	-	-	3	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	11	
З них друковані	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	1	4	-	-	3	2	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	11	

	Офіційна продукція				Наукова продукція						Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція						Довідкова продукція						Усього				
	Усього				у тому числі			Інше ²			Усього				у тому числі				Інше ³			у тому числі						Інше ⁴			
					стандартні	інструкційні	нормативні, нормативно-інструктивні видання								Інше ¹	Усього	видані за кордоном	препринти				збірники наукових праць	Інше ⁵	каталоги	довідники	мовні, лінгвістичні словники				енциклопедії (енциклопедичні словники)	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
та електронні видання																															
Інститут проблем виховання																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-	2	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-	2	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	4	-	-	3	-	1	13	2	-	11	-	-	1	-	1	-	-	-	20	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	6	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	10	
Інститут соціальної та політичної психології																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	36	6	-	-	18	12	19	6	-	6	-	7	9	6	-	1	-	-	2	9	-	-	-	-	9	73
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	38	9	-	-	17	12	12	6	-	1	-	5	6	3	-	1	-	-	2	37	-	-	-	-	37	93

	Офіційна продукція					Наукова продукція							Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція							Довідкова продукція							Усього
	у тому числі					у тому числі				у тому числі			у тому числі					у тому числі														
	Усього	стандартні	інструкційні	нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	Усього	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провізійні засоби навчального електронні засоби, атласи, навчальні карти, призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
Інститут вищої освіти																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	2	2	-	-	4	-	2	1	1	1	-	3	1	1	1	-	-	12	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	2	2	-	-	4	-	2	1	1	1	-	3	1	1	1	-	-	12	
Інститут цифровізації освіти																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	6	7	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	6	7	
Інститут професійної освіти																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	2	2	-	-	4	-	2	1	1	1	-	3	1	1	1	-	-	12	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	2	2	-	-	4	-	2	1	1	1	-	3	1	1	1	-	-	12	

	Офіційна продукція					Наукова продукція					Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція							Довідкова продукція						Усього		
	у тому числі					у тому числі					у тому числі					у тому числі							у тому числі								
	Усього	стандартні інструкції	нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і прові	електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги		Інше ⁵	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Інститут обдарованої дитини																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	14	-	-	-	10	4	5	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	14	-	-	-	10	4	5	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
ДНІБ України імені В.О. Сухомлинського																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	4	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	1	-	6	12	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	4	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	1	-	6	12	

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниць)														
	у тому числі за видами видань:												у тому числі за мовами:		
	наукові періодичні видання												матеріали конференцій		
	вітчизинні, у т.ч. з зарубіжними партнерами												(інших науково-		
	усього	з них:			усього	з них:			усього	з них		українська	англійська	польська	інші
внесені до Переліку наукових фахових видань України		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection		індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection								
Інститут педагогіки	183	124	121	3	113	45	30	15	14	14	122	58	–	–	3
Інститут психології імені Г.С.Костюка	519	124	63	3	95	44	27	14	296	–	459	49	–	–	11
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	89	45	40	4	31	16	10	2	19	1	68	19	1	1	1
Інститут проблем виховання	297	87	79	–	8	41	17	22	162	–	245	50	1	1	1
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	114	55	40	–	15	13	11	8	40	–	105	9	–	–	–
Інститут соціальної та політичної психології	146	91	83	5	75	19	15	2	36	1	122	24	–	–	–
Інститут вищої освіти	97	46	34	2	25	26	14	12	25	10	54	43	–	–	–
Інститут цифровізації освіти	104	58	51	12	39	46	46	–	–	–	51	53	–	–	–
Інститут професійної освіти	83	45	2	8	35	17	12	5	21	21	75	8	–	–	–
Інститут обдарованої дитини	88	47	45	4	43	10	6	2	30	1	74	13	–	–	1
ДЗВО "Університет менеджменту освіти" (Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти)	11	3	3	–	–	5	5	–	3	–	6	5	–	–	–
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	33	33	11	–	11	–	4	–	–	–	29	4	–	–	–

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниці)													
	у тому числі за видами видань:											у тому числі за мовами:		
	наукові періодичні видання						матеріали конференцій (інших науково-							
	вітчизинні, у т.ч. з зарубіжними партнерами						зарубіжні							
	з них:		з них:		з них:		з них:		з них:					
усього	усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	з них			
		39	35	–	38	12	7	5	129	–	167	13		
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	180	797	567	41	528	294	204	85	735	47	1577	348	2	17
усього	1944	797	567	41	528	294	204	85	735	47	1577	348	2	17

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2021 р. (частина III: тези)

Найменування підвідомчої установи	Кількість тез доповідей (одиниці)									
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:				у тому числі за мовами:				
		всеукраїнські, усього	міжнародні		інші, усього	українська	англійська	польська	інші	
			у т.ч. за місцем проведення: в Україні	за кордоном						
Інститут педагогіки	939	355	584	427	157	–	836	88	–	15
Інститут психології імені Г.С.Костюка	263	120	116	87	32	27	243	9	–	11
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	158	55	88	76	12	15	148	8	–	2
Інститут проблем виховання	157	49	61	47	17	47	145	11	–	1
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	49	14	35	31	4	–	49	–	–	–
Інститут соціальної та політичної психології	115	20	58	44	14	37	100	12	–	3
Інститут вищої освіти	56	11	45	25	20	–	42	13	–	1
Інститут цифровізації освіти	125	39	43	43	–	43	122	3	–	–
Інститут професійної освіти	116	82	34	27	7	–	110	6	–	–
Інститут обдарованої дитини	38	25	13	11	2	–	38	–	–	–
ДЗВО "Університет менеджменту освіти" (Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти)	3	–	3	3	–	–	3	–	–	–
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	51	4	40	24	17	7	47	2	–	2
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	15	2	13	2	11	–	6	9	–	–
Усього	2085	776	1133	847	293	176	1889	161	–	35

Таблиця 9

Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина І)

	Офіційна продукція					Наукова продукція					Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього				
	Усього					Усього					Усього					Усього						Усього									
	стандарту	інструкції	нормативно-інструктивні видання	Інше ¹		монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	практичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні тірові посібники, атласи; навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Інститут педагогіки																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут психології імені Г.С. Костюка																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	7	7	–	–	–	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	7	7	–	–	–	–	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	3	–	–	3	–	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	5	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	3	–	–	3	–	–	0	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	4	

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього				
	Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього		у тому числі		Усього							
																							Усього		у тому числі		Усього	
	стандартні	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	видачі за кордоном	монографії	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	практичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і проєкти, посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники						
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Інститут соціальної і політичної психології																												
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	4	4	–	–	–	1	1	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	3	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3
Інститут професійної освіти																												
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	1	1	–	–	–	2	1	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	1	1	–	–	–	2	1	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4
Усього:	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	15	15	–	–	–	8	1	1	6	–	–	4	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	27
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	13	13	–	–	–	7	–	1	6	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	22

Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниць)												
	у тому числі за видами видань:						у тому числі за мовами:						
	наукові періодичні видання						матеріали конференцій						
	з зарубіжними партнерами						(інших науково-						
	з них:						з них:						
усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	українська	англійська	інші
Інститут педагогіки	67	63	1	20	27	7	6	6	59	39	–	2	
Інститут психології імені Г.С.Костюка	282	172	3	113	48	14	323	–	582	71	–	18	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5	5	–	5	6	1	2	–	6	7	–	–	
Інститут проблем виховання	18	18	–	–	15	12	27	–	50	7	–	3	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут соціальної та політичної психології	36	31	1	19	7	3	9	1	43	9	–	–	
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут професійної освіти	35	8	17	4	6	–	–	–	18	17	–	–	
Інститут обдарованої дитини	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Усього	931	297	22	161	109	37	367	7	758	150	–	23	

Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. фундаментальними дослідженнями (частина III: тези)

Найменування підвідомчої установи	Кількість тез доповідей (однини)									
	у тому числі за видами науково-практичних заходів:				у тому числі за мовами:					
	усього	всеукраїнські, усього	міжнародні			інші, усього	українська	англійська	польська	інші
			усього	у т.ч. за місцем проведення:	за кордоном					
Інститут педагогіки	227	78	149	78	71	–	212	14	–	1
Інститут психології імені Г.С.Костюка	374	126	192	162	30	56	344	21	–	9
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	10	5	5	4	1	–	10	–	–	–
Інститут проблем виховання	45	28	17	12	5	–	45	–	–	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут соціальної та політичної психології	75	22	32	27	5	21	70	4	–	1
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут професійної освіти	23	19	4	4	–	–	23	–	–	–
Інститут обдарованої дитини	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього	754	278	399	287	112	77	704	39	–	11

Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина І)

	Офіційна продукція					Наукова продукція					Виробничо-прак- тична продукція					Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього				
	у тому числі				Інше ¹ видання	у тому числі				Інше ²	у тому числі				Інше ³	у тому числі						Інше ⁴ засоби навчання (навчально-наочні про- вільники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁵ каталоги								
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні		Усього	моногра- фії	видані за кордоном	препринти		збірники наукових праць	Усього	практичні посібники	методичні посібники		методичні рекомендації	практичні поради	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)			словники	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники		довідники			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Інститут педагогіки																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	12	4	2	6	–	–	18	10	2	6	–	–	1	–	–	1	–	–	31	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	0	0	2	–	–	10	10	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	12	
Інститут психології імені Г.С. Костюка																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	2	-	–	–	–	2	1	–	–	1	–	–	4	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	7	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	1	-	–	–	–	1	0	–	–	0	–	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	

	Офіційна продукція						Наукова продукція						Виробничо-практична продукція						Навчальна продукція						Довідкова продукція						Усього
	Усього			у тому числі			Усього			у тому числі			Усього			у тому числі			Усього			у тому числі			Усього						
	стандарти	інструкції	інструменти	інструкції	інструменти	інструменти	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні і провідні посібники; атласи, навчальні карти; електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	довідники	каталоги	Інше ⁵		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Інститут проблем виховання																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	2	2	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	5	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	2	2	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	5	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	
Інститут соціальної та політичної психології																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	2	2	–	–	–	–	11	4	–	6	–	1	2	2	–	–	–	–	–	3	–	–	–	3	18	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	0	0	–	–	–	–	2	1	–	1	–	–	1	1	–	–	–	–	3	–	–	–	–	3	6	
Інститут цифровізації освіти																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	

	Офіційна продукція					Наукова продукція					Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього				
	у тому числі					у тому числі					у тому числі					у тому числі						у тому числі									
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні, проєкційні, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники		довідники	каталоги	Інше ⁵	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	
Інститут професійної освіти																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6	3	1	1	–	1	3	–	3	–	–	–	2	2	–	–	–	–	–	11
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6	3	1	1	–	1	3	–	3	–	–	–	2	2	–	–	–	–	–	11
Інститут обдарованої дитини																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	10	–	3	7	–	–	3	1	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	13
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	10	–	3	7	–	–	3	1	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	13
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	2	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–	5
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	2	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–	5

	Офіційна продукція					Наукова продукція							Виробничо-практична продукція					Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього		
	у тому числі					у тому числі							у тому числі					у тому числі						у тому числі							
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні проєкти посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5	2	–	–	–	3	–	–	–	–	–	–	6	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5	2	–	–	–	3	–	–	–	–	–	–	6	
Усього																															
Підготовлено продукцію	–	–	–	–	–	5	3	–	–	–	2	51	14	10	25	–	2	37	19	5	10	–	3	7	2	–	2	–	3	100	
З них друковані та електронні видання	–	–	–	–	–	2	1	–	–	–	1	31	7	8	15	–	1	24	14	3	4	–	3	6	2	–	1	–	3	63	
² концепція, положення, ³ електронні ресурси, ⁴ програмно-методичні комплекси, ⁵ довідкові бюлетені																															

Продукція, підготовлена за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниць)												
	у тому числі за видами видань:										у тому числі за мовами:		
	наукові періодичні видання										матеріали конференцій		
	вітчизинні, у т.ч. з зарубіжними партнерами					зарубіжні					українська	англійська	інші
	з них:					з них:							
усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	75	18	2		
Інститут педагогіки	78	78	–	48	14	13	1	3	3	75	18	–	2
Інститут психології імені Г.С.Костюка	113	40	30	10	15	13	2	58	–	81	17	–	15
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	6	6	–	–	–	–	–	–	–	6	–	–	–
Інститут проблем виховання	143	50	42	24	19	11	8	74	–	123	14	2	4
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	2	2	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–
Інститут соціальної та політичної психології	160	112	102	90	16	11	3	32	3	132	26	–	2
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут цифровізації освіти	2	2	2	1	–	–	–	–	–	1	1	–	–
Інститут професійної освіти	85	68	26	34	14	10	4	3	3	44	41	–	–
Інститут обдарованої дитини	225	98	93	74	18	4	1	109	3	181	33	–	11
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	32	28	–	3	4	2	2	–	–	27	3	–	2
ДЗВО "Університет менеджменту освіти" (Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти)	11	3	3	–	5	5	–	3	–	6	5	–	–

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниць)														
	усього	у тому числі за видами видань:													
		наукові періодичні видання								матеріали конференцій (інших науково-		у тому числі за мовами:			
		вітчизинні, у т.ч. з зарубіжними партнерами				зарубіжні									
		з них:				з них:									
усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних	усього	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	українська	англійська	польська			інші	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього	874	487	382	15	284	105	69	21	282	12	678	158	2	36	36

Продукція, опублікована за завершеними у 2021 р. прикладними дослідженнями (частина III: тези)

Найменування підвідомчої установи	Кількість тез доповідей (однини)									
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:					у тому числі за мовами:			
		всеукраїнські, усього	міжнародні			інші, усього	українська	англійська	польська	інші
			усього	у т.ч. за місцем проведення:	за кордоном					
Інститут педагогіки	516	224	292	229	63	–	494	9	–	13
Інститут психології імені Г.С.Костюка	28	5	9	6	3	14	25	1	–	2
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	4	1	3	3	–	–	4	–	–	–
Інститут проблем виховання	85	50	25	18	6	10	76	3	2	4
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут соціальної та політичної психології	126	46	58	45	13	22	120	5	–	1
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інститут цифровізації освіти	5	5	–	–	–	–	5	–	–	–
Інститут професійної освіти	63	45	18	17	1	–	63	–	–	–
Інститут обдарованої дитини	83	21	55	51	4	7	78	4	–	1
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	40	5	27	15	12	8	37	1	–	2
ДЗВО "Університет менеджменту освіти" (Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти)	3	–	3	3	–	–	3	–	–	–
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього	953	402	490	387	102	61	905	23	2	23

Наукові періодичні видання НАПН України у 2021 р.

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Національна академія педагогічних наук України	2	<ul style="list-style-type: none"> • Education: Modern Discourses / Освіта: сучасні дискурси (ISSN-L 2617-3107) 	–	<ul style="list-style-type: none"> • Вісник Національної академії педагогічних наук України (ISSN-L 2707-305X)
Інститут педагогіки	7	<ul style="list-style-type: none"> • Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317) • Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN-L 2307-9851) • Українська мова і література в школі • Studies in Comparative Education / Порівняльно-педагогічні студії (ISSN-L 2306-5532) 	<ul style="list-style-type: none"> • Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309) • Педагогічний дискурс (ISSN-L 2309-9127) • Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763) 	–
Інститут психології імені Г.С. Костюка	9	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190) • Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023) • Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078) • Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) • Директор школи, ліцею, гімназії (ISSN-L 2309-7744) 	<ul style="list-style-type: none"> • Актуальні проблеми психології (ISSN-L 2072-4772) • Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246) • Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2310-4368) 	<ul style="list-style-type: none"> • Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5	<ul style="list-style-type: none"> • Comparative Professional Pedagogy / Порівняльна професійна педагогіка (ISSN-L 2308-4081) 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386) • Естетика і етика педагогічної дії 	<ul style="list-style-type: none"> • Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
		<ul style="list-style-type: none"> Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (ISSN-L 2708-2156) 	(ISSN-L 2226-4051)	
Інститут проблем виховання	2	<ul style="list-style-type: none"> Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778) 	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	2	<ul style="list-style-type: none"> Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN-L 2312-2781) 	<ul style="list-style-type: none"> Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (ISSN-L 2313-4011) 	–
Інститут соціальної та політичної психології	4	<ul style="list-style-type: none"> Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376) 	<ul style="list-style-type: none"> Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287) Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449) Психологічні науки: проблеми і здобутки (ISSN-L 2522-4093) 	–
Інститут вищої освіти	2	<ul style="list-style-type: none"> Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606) 	–	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (ISSN-L 2520-6702)
Інститут цифровізації освіти	4	<ul style="list-style-type: none"> Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN-L 2307-9851) Лідер. Еліта. Суспільство (ISSN-L 2616-3241) 	<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології в освіті (ISSN-L 1998-6939) 	<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Інститут професійної освіти	3	<ul style="list-style-type: none"> Професійна освіта 	<ul style="list-style-type: none"> Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент (ISSN-L 2410-4434) 	<ul style="list-style-type: none"> Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Інститут обдарованої дитини	3	<ul style="list-style-type: none"> Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139) 	–
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	4	–	<ul style="list-style-type: none"> Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650) Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931) 	<ul style="list-style-type: none"> Науковий вісник УМО (ISSN-L 2522-1299) Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	1	–	–	<ul style="list-style-type: none"> Науково-педагогічні студії (ISSN-L 2663-5739)
Усього	44	18	18	8

Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
Категорія «А»				
1.	Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»	педагогічні (13.00.02-13.00.10) спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 126	від 18.12.2018 р. № 1412
Категорія «Б»				
2.	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (ISSN-L 2708-2156)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 27.09.2021 р. № 1017
3.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	психологічні спеціальності – 053 економічні спеціальності – 051	від 17.03.2020 р. № 409 від 15.04.2021 р. № 420
4.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 28.12.2019 р. № 1643
5.	Естетика і етика педагогічної дії (ISSN-L 2226-4051)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
6.	Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)	Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський обласний інститут післядипломної освіти ім. М.В. Остроградського	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
7.	Інформаційні технології в освіті (ISSN-L 1998-6939)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409
8.	Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885)	Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 02.07.2020 р. № 886
9.	Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (ISSN-L 2520-6702)	Інститут вищої освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409
10.	Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	філософські спеціальності – 033	від 02.07.2020 р. № 886
11.	Науково-педагогічні студії (ISSN-L 2663-5739)	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
12.	Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці	педагогічні спеціальності – 011	від 29.06.2021 р. № 735
13.	Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
14.	Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 02.07.2020 р. № 886
		Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
15.	Освіта: сучасні дискурси / Education: Modern Discourses (ISSN-L 2617-3107)	Національна академія педагогічних наук України	педагогічні спеціальності – 011	від 27.09.2021 р. № 1017
16.	Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763)	Інститут педагогіки НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
17.	Педагогічний дискурс (ISSN-L 2309-9127)	Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
18.	Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139)	Інститут обдарованої дитини НАПН України	філософські спеціальності – 033	від 26.11.2020 р. № 1471
			педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
19.	Порівняльна професійна педагогіка / Comparative Professional Pedagogy (ISSN-L 2308-4081)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Хмельницький національний університет	педагогічні спеціальності – 011, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
20.	Порівняльно-педагогічні студії / Studies in Comparative Education (ISSN-L 2306-5532)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 07.05.2019 р. № 612
21.	Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Громадська організація «Асоціація політичних психологів України»	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
22.	Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 231	від 17.03.2020 р. № 409
23.	Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	психологічні спеціальності – 053	від 28.12.2019 р. № 1643

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
24.	Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2310-4368)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Запорізький національний університет	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
25.	Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 17.03.2020 р. № 409
26.	Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Асоціація з підтримки науки та інновацій (Association pour la Promotion des Sciences et des Innovations)	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
27.	Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
28.	Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
29.	Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778)	Інститут проблем виховання НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 231	від 02.07.2020 р. № 886
30.	Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
31.	Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
32.	Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606)	Інститут вищої освіти НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	філософські спеціальності – 033	від 17.03.2020 р. № 409

Підготовка здобувачів наукового ступеня доктора наук у 2021 р.

Назва установи	Наукові консультанти			Чисельність докторантів (на початок року)		Випуск								Відраховано		Прийом			Чисельність докторантів (на кінець року)			Чисельність здобувачів
						за державним замовленням				на умовах контракту												
	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)	усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)												
	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)	усього	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)												
Інститут педагогіки	4	2	1	3	1	1	-	100	-	-	-	-	2	1	3	3	2	5	-			
Інститут психології імені Г.С. Костюка	3	2	1	3	1	1	-	100	-	-	-	-	1	-	1	2	1	3	-			
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1	1	-	1	1	-	-	0	1	-	0	-	1	-	1	1	-	1	-			
Інститут проблем виховання	2	1	1	2	1	-	1	100	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-			
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	2	1	1	2	1	1	-	100	-	-	-	-	1	-	1	1	1	2	-			
Інститут соціальної та політичної психології	2	2	-	2	1	-	-	0	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	-			
Інститут вищої освіти	1	1	-	1	1	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Інститут цифровізації освіти	2	1	-	1	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-			
Інститут професійної освіти	1	1	-	1	1	-	1	100	-	-	-	-	1	1	1	2	1	2	-			
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1	1	-	1	1	-	-	0	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-			
Усього	19	13	4	17	10	3	2	50	1	-	-	0	2	1	2	12	12	6	18			

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2021 р. (випуск аспірантів)

Назва установи	Загальна чисельність аспірантів (на початок року)						Випуск аспірантів												Відрахо- вано	
	за державним замовленням						за державним замовленням						на умовах контракту							
							ефективність роботи (%)						ефективність роботи (%)							
	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від контракту	Разом		усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Разом	ефективність роботи (%)			
Інститут педагогіки	8	8	-	11	-	11	19	4	1	-	-	-	4	25	-	6	0	2	-	
	2	2	-	39	13	26	41	-	-	-	-	-	-	2	-	4	3	2	-	
	3	3	-	15	-	15	18	1	-	-	-	-	1	0	-	1	-	2	-	
	5	5	-	14	1	13	19	3	3	-	-	-	3	100	1	2	2	1	-	
	4	4	-	17	-	17	21	1	-	1	-	-	1	100	-	4	-	1	-	
Інститут соціальної та політичної психології	6	6	-	18	1	17	24	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	2	-	
Інститут вищої освіти	3	3	-	7	-	7	10	1	-	-	-	-	1	0	-	2	2	1	1	
Інститут цифровізації освіти	4	4	-	9	-	9	13	1	-	-	-	-	1	0	-	3	-	-	-	
Інститут професійної освіти	7	7	-	30	3	27	37	4	4	-	-	-	4	100	-	5	5	2	1	
Інститут обдарованої дитини	4	4	-	2	1	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	4	4	-	80	2	78	84	1	-	1	-	1	100	-	-	27	6	8	-	
Усього	50	50	-	242	21	221	292	16	8	2	-	1	16	69	3	1	59	21	2	

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2021 р. (прийом аспірантів)

Назва установи	Наукові керівники		Прийом						Загальна чисельність аспірантів (на кінець року)						Загальна чисельність здобувачів	
			за державним замовленням			на умовах контракту			за державним замовленням			на умовах контракту				
	Докт.наук, проф./с.н.с., доц.	Канд.наук, с.наук.с./доц.	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва		Разом
Назва установи	11	3	-	-	-	2	-	2	5	5	-	10	-	10	15	-
	12	8	-	-	-	10	1	9	2	2	-	40	11	29	42	1
	13	-	3	3	-	4	-	4	5	5	-	16	-	16	21	-
	8	5	2	2	-	5	-	5	4	4	-	15	-	15	19	-
	10	16	2	2	-	12	-	12	5	5	-	26	-	26	31	-
Інститут соціальної та політичної психології	6	10	3	3	-	4	1	3	9	9	-	15	2	13	24	-
Інститут вищої освіти	5	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	5	-	5	7	-
Інститут цифровізації освіти	4	4	3	3	-	1	-	1	6	6	-	4	-	4	10	-
Інститут професійної освіти	9	2	3	3	-	4	-	4	6	6	-	21	3	18	27	-
Інституту обдарованої дитини	1	1	-	-	-	2	1	1	4	4	-	4	2	2	8	8
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	23	21	1	1	-	39	1	38	4	4	-	84	3	81	88	1
Усього	102	71	17	17	-	83	4	79	52	52	-	240	21	219	292	10

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2021 р.

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб					
		на початок року		випущено		зараховано	
		усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання
Усього, осіб		886	294	361	64	394	930
у т.ч. за рівнями вищої освіти:							
Перший (бакалаврський) рівень – усього, осіб		400	274	104	53	61	243
у т.ч. за галузями знань і спеціальностями (напрямами підготовки):							
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>							
Соціальні та поведінкові науки	05	207	118	58	22	32	26
Економіка	051	18	16	1	–	9	6
Психологія	053	189	102	57	22	23	20
Управління та адміністрування	07	193	156	46	31	29	25
Менеджмент	073	130	103	46	31	23	19
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	63	53	–	–	6	6
Другий (магістерський) рівень – усього, осіб		486	20	257	11	333	18
у т.ч. за галузями знань і спеціальностями:							
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>							
Освіта/Педагогіка (Освіта)	01	156	–	59	–	84	–
Освітні, педагогічні науки (Науки про освіту)	011	118	–	59	–	61	–
Спеціальна освіта	016	38	–	–	–	23	–
Соціальні та поведінкові науки	05	161	–	94	–	119	–
Економіка	051	3	–	0	–	3	–
Психологія	053	158	–	94	–	116	–
Управління та адміністрування	07	145	20	85	11	98	18
Менеджмент	073	138	20	81	11	98	18
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	7	–	4	–	–	–
Публічне управління та адміністрування (Управління та адміністрування)	28(07)	24	–	19	–	32	35
Публічне управління та адміністрування	281(074)	24	–	19	–	32	35

Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2021 р.

Напрям, форма навчання	Чисельність слухачів, осіб			
	зараховано		випущено	
	усього	зокрема за кошти державного бюджету	усього	зокрема за кошти державного бюджету
Усього, осіб	8156	5000	8137	4981
у т.ч. за напрямками:				
Підвищення кваліфікації працівників методичних служб	87	87	87	87
Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб	50	42	50	42
Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	3020	2871	3005	2856
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	4245	2000	4241	1996
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організації галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	102	—	102	—
01 Освіта/Педагогіка, 14 Початкова освіта	100	—	100	—
01 Освіта/Педагогіка, 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	100	—	100	—
01 Освіта/Педагогіка, 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	100	—	100	—
01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки	15	—	15	—
01 Освіта/Педагогіка, 016 Спеціальна освіта	200	—	200	—
05 Соціальні та поведінкові науки, 053 Психологія	137	—	137	—
Усього, осіб	8156	5000	8137	4981
у т.ч. за формами навчання:				
очна	240	62	240	62
очно-дистанційна	4161	4056	4143	4038
дистанційно-очна	158	158	158	158
дистанційна	2864	—	2864	—
заочна	733	724	732	723

**Робота постійно діючих спеціалізованих вчених рад у 2021 р.,
створених з метою присудження ступеня доктора / кандидата наук**

№ з/п	Назва установи, де функціонує спеціалізована вчена рада	Кількість проведених засідань	Захищено дисертацій		
			усього	докторських	кандидатських
1.	Інститут педагогіки	17	11	4	7
	Д 26.452.01	12	8	4	4
	Д 26.452.05	5	3	0	3
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	30	46	13	33
	Д 26.453.01	14	21	8	13
	Д 26.453.02	16	25	5	20
3.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	15	25	8	17
	Д 26.451.01	9	15	8	7
	К 26.451.02	6	10	–	10
4.	Інститут проблем виховання	7	11	2	9
	Д 26.454.01	7	11	2	9
5.	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	18	11	7	4
	Д 26.450.01	11	7	4	3
	Д 26.450.02	7	4	3	1
6.	Інститут соціальної та політичної психології	6	9	3	6
	Д 26.457.01	6	9	3	6

№ з/п	Назва установи, де функціонує спеціалізована вчена рада	Кількість проведених засідань	Захищено дисертацій		
			усього	у тому числі	
				докторських	кандидатських
7.	Інститут вищої освіти Д 26.456.02	5	2	–	2
		5	2	–	2
8.	Інститут інформатизації освіти Д 26.459.01	12	4	2	2
		12	4	2	2
9.	Інститут професійної освіти Д 26.458.01	12	18	7	11
		12	18	7	11
10.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Д 26.455.03	7	7	1	6
		7	7	1	6
Усього		129	144	47	97

**Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2021 р.
за галузями знань/спеціальностями та науковими галузями/спеціальностями**

№ з/п	Шифр і назва наукової спеціальності	Захищено дисертацій на здобуття ступеня:			Усього
		доктора наук	кандидата наук	доктора філософії	
	01 Освіта/Педагогіка	-	-	22	22
1.	011 – освітні, педагогічні науки	-	-	11	11
2.	015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	-	-	11	11
	05 Соціальні та поведінкові науки	-	-	10	10
3.	053 – психологія	-	-	10	10
	023 Соціальна робота	-	-	2	2
4.	023 – соціальна робота	-	-	2	2
	28 Публічне управління та адміністрування	-	-	3	3
5.	281 – публічне управління та адміністрування	-	-	3	3
	Педагогічні науки	28	47	-	75
6.	13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	5	4	-	9
7.	13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)	-	1	-	1
8.	13.00.02 – теорія та методика навчання (хімії)	-	2	-	2
9.	13.00.03 – корекційна педагогіка	4	3	-	7

№ з/п	Шифр і назва наукової спеціальності	Захищено дисертацій на здобуття ступеня:			Усього
		доктора наук	кандидата наук	доктора філософії	
10.	13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	12	18	-	30
11.	13.00.05 – соціальна педагогіка	1	-	-	1
12.	13.00.06 – теорія і методика управління освітою	1	6	-	7
13.	13.00.07 – теорія і методика виховання	-	8	-	8
14.	13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)	1	1	-	2
15.	13.00.09 – теорія навчання	2	2	-	4
16.	13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	2	2	-	4
Психологічні науки		19	50	-	69
17.	19.00.01 – загальна психологія, історія психології	9	8	-	17
18.	19.00.04 – медична психологія	1	9	-	10
19.	19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	2	11	-	13
20.	19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	2	20	-	22
21.	19.00.08 – спеціальна психологія	3	1	-	4
22.	19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	2	1	-	3
Усього		47	97	37	181

**Робота спеціалізованих учених рад у 2021 р. за галузями знань/спеціальностями,
науковими галузями/спеціальностями**

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Кількість перекладів дисертацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
на здобуття ступеня:								
Доктора наук								
Педагогічні науки	28	-	-	-	-	28	28	1
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	5	-	-	-	-	5	5	-
13.00.03 – корекційна педагогіка	4	-	-	-	-	4	4	-
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	12	-	-	-	-	12	12	-
13.00.05 – соціальна педагогіка	1	-	-	-	-	1	1	-
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	1	-	-	-	-	1	1	-
13.00.07 – теорія і методика виховання	-	-	-	-	-	-	-	1
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	1	-	-	-	-	1	1	-
13.00.09 – теорія навчання	2	-	-	-	-	2	2	-

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Кількість переатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
на здобуття ступеня:								
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	2	-	-	-	-	2	2	-
Психологічні науки	19	-	-	-	-	19	19	-
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	9	-	-	-	-	9	9	-
19.00.04 – медична психологія	1	-	-	-	-	1	1	-
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	2	-	-	-	-	2	2	-
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	2	-	-	-	-	2	2	-
19.00.08 – спеціальна психологія	3	-	-	-	-	3	3	-
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	2	-	-	-	-	2	2	-
Усього	47	-	-	-	-	47	47	-
Доктора філософії								
01 Освіта/Педагогіка	22	-	-	-	-	22	-	3
011 – освітні, педагогічні науки	11	-	-	-	-	11	-	2
015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	11	-	-	-	-	11	-	1

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Кількість перееатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з рішенням	з негативним рішенням	усього	з рішенням	з негативним рішенням			
на здобуття ступеня:								
05 Соціальні та поведінкові науки	10	-	-	-	-	10	-	-
053 – психологія	10					10		
23 Соціальна робота	2	-	-	-	-	2	-	-
231 – соціальна робота	2	-	-	-	-	2	-	-
28 Публічне управління та адміністрування	3	-	-	-	-	3	-	-
281 – публічне управління та адміністрування	3	-	-	-	-	3	-	-
Усього	37	-	-	-	-	37	-	3
Кандидата наук								
Педагогічні науки	47	-	-	-	-	47	47	6
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	4	-	-	-	-	4	4	-
13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)	1	-	-	-	-	1	1	-
13.00.02 – теорія та методика навчання (хімії)	2	-	-	-	-	2	2	-
13.00.03 – корекційна педагогіка	3	-	-	-	-	3	3	-
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	18	-	-	-	-	18	18	3
13.00.05 – соціальна педагогіка	-	-	-	-	-	-	-	1

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Кількість перееатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
на здобуття ступеня:								
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	6	-	-	-	-	6	6	-
13.00.07 – теорія і методика виховання	8	-	-	-	-	8	8	-
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	1	-	-	-	-	1	1	2
13.00.09 – теорія навчання	2	-	-	-	-	2	2	-
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	2	-	-	-	-	2	2	-
Психологічні науки	50	-	1	1	-	50	50	-
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	8	-	-	-	-	8	8	-
19.00.04 – медична психологія	9	-	-	-	-	9	9	-
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	11	-	-	-	-	11	11	-
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	20	-	1	1	-	20	20	-
19.00.08 – спеціальна психологія	1	-	-	-	-	1	1	-
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	1	-	-	-	-	1	1	-
Усього	97	-	1	1	-	97	97	6

**Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2021 р.
за галузями/спеціальностями, науковими галузями/спеціальностями**

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітнього року)		праців- никами Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійної (професійно- технічної) освіти	працівниками інших установ		
Доктора наук									
Педагогічні науки	1	–	10	3	10	2	2	28	
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	1	–	–	3	–	–	1	5	
13.00.03 – корекційна педагогіка	–	–	3	–	1	–	–	4	
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	–	–	2	–	8	1	1	12	
13.00.05 – соціальна педагогіка	–	–	1	–	–	–	–	1	
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	–	–	-	–	–	1	–	1	
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	–	–	1	–	–	–	–	1	
13.00.09 – теорія навчання	–	–	2	–	–	–	–	2	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ		
за державним замовленням	на умовах контракту								
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	–	–	1	–	1	–	–	2	
Психологічні науки	2	–	5	–	11	–	1	19	
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	1	–	2	–	5	–	1	9	
19.00.04 – медична психологія	–	–	–	–	1	–	–	1	
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	–	–	2	–	–	–	–	2	
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	–	–	–	–	2	–	–	2	
19.00.08 – спеціальна психологія	1	–	–	–	2	–	–	3	
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	–	–	1	–	1	–	–	2	
Усього	3	–	15	3	21	2	3	47	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ		
	за державним замовленням	на умовах контракту							
Доктора філософії									
01 Освіта/Педагогіка	7	10	4	–	1	–	–	22	
011 – освітні, педагогічні науки	3	5	2	–	1	–	–	11	
015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	4	5	2	–	–	–	–	11	
05 Соціальні та поведінкові науки	1	5	–	–	4	–	–	10	
053 - психологія	1	5	–	–	4	–	–	10	
23 Соціальна робота	–	2	–	–	–	–	–	2	
231 – соціальна робота	–	2	–	–	–	–	–	2	
28 Публічне управління та адміністрування	–	1	–	–	–	1	1	3	
281 – публічне управління та адміністрування	–	1	–	–	–	1	1	3	
Усього	8	18	4	–	5	1	1	37	
Кандидата наук									
Педагогічні науки	–	–	5	3	19	6	14	47	
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	–	–	1	–	2	–	1	4	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти	працівниками інших установ		
	за державним замовленням	на умовах контракту							
13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)	–	–	–	–	–	–	1	1	1
13.00.02 – теорія та методика навчання (хімії)	–	–	–	–	2	–	–	–	2
13.00.03 – корекційна педагогіка	–	–	1	–	1	–	–	1	3
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	–	–	–	–	10	6	2	–	18
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	–	–	–	–	1	–	5	–	6
13.00.07 – теорія і методика виховання	–	–	1	2	2	–	3	–	8
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	–	–	–	1	–	–	–	–	1
13.00.09 – теорія навчання	–	–	1	–	–	–	1	–	2
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	–	–	1	–	1	–	–	–	2

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти	працівниками інших установ		
за державним замовленням	на умовах контракту								
Психологічні науки	–	–	7	1	14	1	27	50	
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	–	–	–	–	2	1	5	8	
19.00.04 – медична психологія	–	–	2	–	1	–	6	9	
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	–	–	3	–	3	–	5	11	
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	–	–	2	1	7	–	10	20	
19.00.08 – спеціальна психологія	–	–	–	–	1	–	–	1	
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	–	–	–	–	–	–	1	1	
Усього	–	–	12	4	33	7	41	97	

Кількість дисертаційних тем, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2021 р.

Спеціалізації	У галузях знань «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота»				Спеціалізації	У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)			
	на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня кандидата наук/доктора філософії			на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня кандидата наук/доктора філософії	
	усього	%	усього	%		усього	%	усього	%
загальна педагогіка та історія педагогіки	4	8,9	18	8,7	загальна психологія, історія психології	–	–	3	6,3
теорія та методика навчання (з галузей знань)	1	2,2	18	8,7	психологія	–	–	–	–
корекційна педагогіка	3	6,6	3	1,5	психологія праці, інженерна психологія	–	–	–	–
теорія і методика професійної освіти	26	57,9	130	63,1	медична психологія	1	12,5	4	8,3
соціальна педагогіка	4	8,9	8	3,9	соціальна психологія, психологія соціальної роботи	3	37,5	12	25,0
теорія і методика управління освітою	–	–	11	5,3	юридична психологія	1	12,5	–	–
теорія і методика виховання	4	8,9	9	4,4	педагогічна та вікова психологія	3	37,5	24	50,0
дошкільна педагогіка	–	–	3	1,5	спеціальна психологія	–	–	–	–
теорія навчання	3	6,6	5	2,4	психологія діяльності в особливих умовах	–	–	3	6,3
інформаційно-комунікаційні технології в освіті	–	–	1	0,5	організаційна психологія, економічна психологія	–	–	2	4,1
Усього	45	100	206	100	політична психологія	–	–	–	–
					Усього	8	100	48	100

Усього розглянуто тем у 2021 р.: 305, з-поміж яких у галузях знань «01 Освіта / педагогіка» та «23 Соціальна робота» – 249, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія) – 56.

Кількісний і якісний склад наукових працівників підвідомчих установ НАПН України

№ з/п	Назва установи	Усього наукових працівників в	із них								сумісники	за віковими категоріями				
			докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня			докторантів		до 35 років	35-50 років	50-60 років	60-70 років	понад 70 років
			у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього								
1	Інститут педагогіки	167	46	32	74	54	43	27	4	50	16	56	50	27	18	
2	Інститут психології ім. Г.С. Костюка	162	41	21	75	64	43	37	3	37	5	59	47	33	18	
3	Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка	48	12	12	26	24	9	8	1	3	7	20	16	3	2	
4	Інститут проблем виховання	65	19	13	31	22	13	11	2	17	8	25	13	14	5	
5	Інститут соціальної та політичної психології	73	16	15	38	38	18	17	1	2	13	29	15	10	6	
6	Інститут пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязона	42	21	18	15	14	4	4	2	4	7	14	12	5	4	
7	Інститут вищої освіти	35	18	14	15	11	2	2		8	1	16	8	5	5	
8	Інститут інформат. технологій і засобів навчання	57	12	5	22	13	22	16	1	22	11	21	14	8	3	
9	Інститут професійно-технічної освіти	45	15	12	21	17	8	6	1	9	5	20	8	8	4	
10	Інститут обдарованої дитини	63	13	3	24	14	26	14		32	9	27	11	13	3	
11	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	45	7	2	14	8	24	15		20	1	20	14	8	2	
12	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	23	2	1	11	5	10	7		10	2	10	4	4	3	
	Усього	825	222	148	366	284	222	164	15	214	85	317	212	138	73	

Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підвідомчих установ НАПН України

№ з/п	Назва установи	Усього науково-педагогічних і педагогічних працівників	з них						Усього сумісників	За віковими категоріями					
			докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня			докторантів	до 35 років	35-50 років	50-60 років	понад 70 років	
			усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи							
1	ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	116	37	22	65	56	14	14	0	24	6	40	35	27	8
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	26	6	4	12	11	8	7	0	4	2	11	9	3	1
Усього		142	43	26	77	67	22	21	0	28	8	51	44	30	9
Педагогічні працівники															
1	ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	41	0	0	4	3	37	37	0	1	9	13	10	6	6
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	7	0	0	0	0	7	7	0	0	2	5	0	0	0
Усього		48	0	0	4	3	44	44	0	1	11	18	10	6	6

Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями

№ з/п	Назва відділення	Усього членів НАПН України	у тому числі		крім того			з них працюють у НАПН України за основним місцем роботи:		
			дійсних членів	членів-кореспондентів	іноземних членів	почесних академіків	дійсних членів	членів-кореспондентів	почесних академіків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	30	12	18	5	2	4	3	–	
2	Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	32	15	17	6	7	7	8	–	
3	Відділення загальної середньої освіти	33	15	18	3	4	8	5	–	
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	28	12	16	10	7	5	2	–	
5	Відділення вищої освіти	33	17	16	12	11	2	1	–	
Усього		156	71	85	36	31	26	19	–	

Організація та проведення науково-практичних масових заходів

Назви установ	Види масових заходів														Усього		у тому числі міжнародні
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки				
	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього			
Масові заходи, включені до плану НАПН України																	
Інститут педагогіки	–	–	–	–	9	3	1	1	–	–	2	–	–	2	–	14	4
Інститут психології імені Г.С. Костюка	–	–	–	–	13	9	2	–	–	–	2	1	–	–	–	17	10
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	1	1	14	10	3	1	3	1	–	–	–	–	–	21	13
Інститут проблем виховання	–	–	–	–	8	1	7	1	1	1	2	–	4	4	–	22	7
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Микола Ярмаченка	–	–	–	–	–	–	12	1	–	–	2	–	–	–	–	14	1
Інститут соціальної та політичної психології	–	–	–	–	9	6	8	1	–	–	1	–	–	–	–	18	7
Інститут вищої освіти	–	–	1	1	1	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	3	2

Назви установ	Види масових заходів																Усього	у тому числі міжнародні
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки		інші види заходів			
Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні			
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	–	11	9	6	2	–	–	–	–	–	–	–	–	17	
Інститут професійної освіти	–	–	–	–	4	1	12	–	–	–	3	–	2	3	–	–	24	
Інститут обдарованої дитини	–	–	–	–	5	2	6	1	–	–	1	–	–	–	3	1	15	
ДЗВО «УМО»	–	–	–	–	11	4	2	1	–	–	–	–	–	–	–	–	13	
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	3	–	1	1	3	–	–	3	–	–	10	
Усього	–	–	2	2	86	46	63	9	5	3	16	1	6	6	12	1	190	
Масові заходи, включені до плану Інституту (Центру) НАПН України																		
Інститут педагогіки	–	–	–	–	14	5	6	1	1	–	9	–	–	–	3	–	33	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	–	–	3	1	37	29	30	3	–	–	9	1	–	–	1	–	80	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	–	–	4	–	13	–	–	–	3	–	–	–	12	2	32	
Інститут проблем виховання	–	–	1	–	14	1	7	–	1	1	2	–	–	–	–	–	25	

Назви установ	Види масових заходів														Усього	у тому числі міжнародні		
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки				інші види заходів	
	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні			усього	у тому числі міжнародні
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Микола Ярмаченка	3	2	3	1	5	–	10	1	–	1	1	4	4	1	–	27	9	
Інститут соціальної та політичної психології	–	–	–	–	1	–	2	1	–	2	–	–	–	4	–	9	1	
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	11	11	11	
Інститут цифровізації освіти	–	–	–	–	14	9	2	2	–	–	1	–	–	1	–	18	9	
Інститут професійної освіти	–	–	–	–	2	–	3	–	–	–	–	–	–	2	–	7	–	
Інститут обдарованої дитини	–	–	–	–	1	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	3	–	
ДЗВО «УМО»	–	–	–	–	4	2	14	1	1	1	–	–	–	1	–	21	3	
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	3	2	1	–	–	–	1	–	–	4	1	9	3	
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	–	–	–	–	1	–	2	–	1	–	–	–	–	2	–	6	–	
Усього	3	2	7	2	100	48	91	7	4	1	30	2	4	42	14	281	80	

**Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного
ресурсу**

№№ з/п	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2021 р.
1.	Бібліотечний фонд, прим., із них:	581625
	• неперіодичні документи	435138
	• періодичні документи	146487
2.	Надходження документів у фонд, прим., із них:	2861
	• неперіодичні документи	2000
	• періодичні документи	861
3.	Вибуття з фонду, прим.	1668
4.	Обмінний фонд, прим.	3216
	• надходження	4509
	• вибуття	5184
5.	Науково-педагогічна електронна бібліотека, док.	3261
	– надходження до НПЕБ	881
	– вибуття з НПЕБ	–
6.	Електронний каталог ДНПБ, запис	449950
7.	Поповнення електронного каталогу ДНПБ, запис, із них:	11360
	База даних «Книги»	2067
	База даних «Періодика»	5688
	База даних «Рідкісні книги»	776
	База даних «Сухомлиністика»	1200
	База даних «Галузева реферативна база»	719
	База даних «Бібліотечна справа»	910
8.	Ведення традиційних каталогів і картотек, картка, з них:	4909
	відділ формування інформаційних ресурсів	3777
	Кабінет бібліотекознавства	1132
9.	Робота з науковим об'єктом «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19–20 століття (1850–1917 рр.)», що становить національне надбання	
	• оцифрування (електронні копії), арк.	10000
	• виготовлення документів страхового фонду документації (мікрофільмування), арк.	1300
	• реставраційно-відновлювальні роботи, прим.	–
	• інвентарна перевірка, прим.	28081

**Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів
до інформаційного ресурсу**

№№ з/п	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2021 р.
1.	Загальна кількість користувачів, користувач, з них	86432
	– віддалених користувачів (за IP-адресами)	81410
	– користувачів, зареєстрованих у базі даних «Читач»	5022
2.	Чисельність користувачів за категоріями:	5022
	• наукові та науково-педагогічні працівники	761
	• педагогічні працівники	1711
	• здобувачі освіти, з них:	1487
	– <i>аспіранти</i>	380
	– <i>студенти</i>	988
	– <i>учні</i>	119
	• працівники бібліотек	311
	• інші	752
3.	Кількість відвідувань, з них	124815
	– дистанційних	112315
	– фізичних	12500
4.	Документовидача загальна, документ, зокрема:	307189
	– у читальних залах, на абонементі та через МБА, з них:	107668
	• у загальних читальних залах	106603
	• у Кабінеті бібліотекознавства	1028
	• у читальному залі Фонду В. О. Сухомлинського	37
5.	Перегляд документів у Науково-педагогічній електронній бібліотеці	7827
6.	Звернень до ресурсів, представлених на порталі	216173
7.	Завантаження електронних документів з порталу	13659
8.	Звернення до баз даних електронного каталогу, зверн.	32630
9.	Довідково-бібліографічне обслуговування, довідка, з них:	132
	• у загальних читальних залах	51
	• у Кабінеті бібліотекознавства	77
	• у читальному залі Фонду В. О. Сухомлинського	4
10.	Тематичні бібліографічні списки, список	11
11.	Експозиційно-виставкова діяльність, книжкові виставки:	35
	• тематичні	18
	• персональні, з них:	17
	– «Ювіляри НАПН України»	9

Структура видатків Державного бюджету за 2021 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України

Найменування установи		Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки			Видучено до бюджету																		
		Затверджено кошторисом на 2021 р.	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом на 2021 р.	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом на 2021 р.	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом на 2021 р.	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом на 2021 р.	Касові видатки																				
КПКВ 6551020 «Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії педагогічних наук України»																																							
НАПН України																					23489,2	23473,3	15,9	99,9	860,8	831,5	29,3	96,6	1565,8	1565,2	0,6	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25915,8	25870,0	45,8
6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології»																																							
Напрямок: «Фундаментальні наукові дослідження»																																							
Інститут педагогіки		8062,6	8062,6	0,0	100,0	167,0	167,0	0,0	100,0	329,0	329,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8558,6	8558,6	0,0																		
Інститут психології імені Г.С.Костюка		22113,3	22113,3	0,0	100	155,0	155,0	0,0	100,0	165,2	165,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22433,5	22433,5	0,0																		
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка		6585,6	6585,6	0,0	100,0	77,6	77,6	0,0	100,0	203,2	203,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6866,4	6866,4	0,0																		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюва		6704,0	6704,0	0,0	100	122,3	122,3	0,0	100,0	246,5	246,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7072,8	7072,8	0,0																		
Інститут проблем виховання		6323,5	6323,5	0,0	100,0	165,5	165,5	0,0	100,0	146,4	146,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6635,4	6635,4	0,0																		
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання		4803,9	4803,9	0,0	100,0	192,5	192,5	0,0	100,0	159,4	159,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5155,8	5155,8	0,0																		
Інститут соціальної та політичної психології		8000,3	8000,3	0,0	100,00	134,2	134,2	0,0	100,0	323,8	323,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8458,3	8458,3	0,0																		
Інститут вищої освіти		11362,9	11362,9	0,0	100,0	164,0	164,0	0,0	100,0	462,7	462,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11989,6	11989,6	0,0																		
Інститут обдарованої дитини		1324,0	1324,0	0,0	100,0	48,0	48,0	0,0	100,0	52,5	52,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1424,5	1424,5	0,0																		
Інститут професійно-технічної освіти		2345,0	2345,0	0,0	100,0	42,7	42,7	0,0	100,0	70,0	70,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2457,7	2457,7	0,0																		
Разом за напрямом		77625,1	77625,1	0,0		1268,8	1268,8	0,0		2158,7	2158,7	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	81052,6	81052,6	0,0																		

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунікаційні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		Виділено до бюджету
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відходження (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відходження (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відходження (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відходження (+,-)	% використання коштів			
Напрямок: «Підготовка наукових кадрів»																			
Інститут педагогіки	972,8	972,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,4	48,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1021,2	0,0	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	442,2	442,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,4	94,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	536,6	0,0	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	607,6	607,6	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,4	28,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	636,0	0,0	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	571,0	571,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	110,1	110,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	681,1	0,0	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	614,2	614,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,1	66,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	680,3	0,0	
Інститут соціальної та політичної психології	810,6	810,6	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	129,3	129,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	939,9	0,0	
Інститут проблем виховання	529,6	529,6	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	109,6	109,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	639,2	0,0	
Інститут вищої освіти	370,8	370,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	44,4	44,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	415,2	0,0	
Інститут професійно-технічної освіти	853,7	853,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,3	64,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	918,0	0,0	
Інститут обдарованої дитини	482,2	482,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57,3	57,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	539,5	0,0	
Разом за напрямом	6254,7	6254,7	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	752,3	752,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		7007,0	0,0	
Напрямок: «Прикладні наукові дослідження»																			
Інститут педагогіки	30127,1	30127,1	0,0	100,0	491,6	491,6	0,0	100,0	1373,7	1373,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0		31992,4	0,0	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	7257,4	7257,4	0,0	100,0	72,0	72,0	0,0	100,0	67,7	67,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0		7397,1	0,0	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	5538,8	5538,8	0,0	100,00	54,3	54,3	0,0	100,0	226,3	226,3	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0		5819,4	0,0	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	4964,5	4964,5	0,0	100,0	84,7	84,7	0,0	100,0	363,0	363,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0		5412,2	0,0	
Інститут проблем виховання	8769,8	8769,8	0,0	100,0	160,8	160,8	0,0	100,0	308,8	308,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0		9239,4	0,0	

Найменування установи	Соціальні видатки				Комуніальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		Випуско до бюджету
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+/-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+/-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+/-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+/-)	% використання коштів			
Інститут соціальної та політичної психології	9371,5	9371,5	0,0	100	70,6	70,6	0,0	100,0	268,7	268,7	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	9710,8	9710,8	0,0
Інститут вищої освіти	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	3860,1	3860,1	0,0	100,00	34,0	34,0	0,0	100,0	82,6	82,6	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	3976,7	3976,7	0,0
Інститут обдарованої дитини	10689,4	10689,4	0,0	100	238,7	238,7	0,0	100,0	332,4	332,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	11260,5	11260,5	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	10039,7	10039,7	0,0	100	98,6	98,6	0,0	100,0	65,0	65,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	10203,3	10203,3	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	10476,4	10476,4	0,0	100,0	209,7	209,7	0,0	100,0	256,7	256,7	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	10942,8	10942,8	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	5434,3	5434,3	0,0	100,0	135,9	135,9	0,0	100,0	140,9	140,9	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	5711,1	5711,1	0,0
Вісцеральський інститут неперервної професійної освіти	405,3	405,3	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	405,3	405,3	0,0
Разом за напрямом	106934,3	106934,3	0,0		1650,9	1650,9	0,0		3485,8	3485,8	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	112071,0	112071,0	0,0
Напрямок: Фінансова підтримка наукових об'єктів, що становлять національне надбання																			
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0
Напрямок: «Забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв» (випуск видавничої продукції)																			
Інститут педагогіки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	979,6	979,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	979,6	979,6	0,0
Інститут психології імені Г.С. Костюка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,3	64,3	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	64,3	64,3	0,0
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	128,5	128,5	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	128,5	128,5	0,0
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Яворського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	92,0	92,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	92,0	92,0	0,0
Інститут проблем виховання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	68,0	68,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	68,0	68,0	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	182,5	182,5	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	182,5	182,5	0,0
Інститут вищої освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39,0	39,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	39,0	39,0	0,0

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунікаційні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		Видучено до бюджету
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відомлення (+,-)	% використання копій	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відомлення (+,-)	% використання копій	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відомлення (+,-)	% використання копій	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відомлення (+,-)	% використання копій	Затверджено кошторисом	Касові видатки	
Інститут обдарованої дитини	144,9	144,9	0,0	100	0,1	0,1	0,0	100	1,2	1,2	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	146,2	146,2	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	70,9	70,9	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	70,9	70,9	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	346,5	346,5	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	346,5	346,5	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	5069,7	5069,7	0,0	100,0	351,5	351,5	0,0	100,0	642,1	642,1	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	6063,3	6063,3	0,0
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,8	16,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	16,8	16,8	0,0
Разом за напрямом	5214,6	5214,6	0,0	200,0	351,6	351,6	0,0	200,0	2631,4	2631,4	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	8197,6	8197,6	0,0
Всього за КПКВ КВ 6551060	196028,7	196028,7	0,0	200,0	3271,3	3271,3	0,0	200,0	9078,2	9078,2	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	208378,2	208378,2	0,0
КПКВ 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти вищої освіти»																			
Напрямок: «Підвищення кваліфікації»																			
ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	24070,5	24070,5	0,0	100	809,7	809,7	0,0	100	451,7	451,7	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	25331,9	25331,9	0,0
Білозерківський інститут неперервної професійної освіти	9812,3	9812,3	0,0	100	152,2	152,2	0,0	100	56,7	56,7	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	10021,2	10021,2	0,0
Разом за напрям	33882,8	33882,8	0,0		961,9	961,9	0,0		508,4	508,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35353,1	35353,1	0,0
Напрямок: «Підготовка науково-педагогічних кадрів»																			
ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	529,4	529,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	529,4	529,4	0,0
Разом за КПКВ 6551060	34412,2	34412,2	0,0	100	961,9	961,9	0,0	0,0	508,4	508,4	0,0		0,0	0,0	0,0		35882,5	35882,5	0,0
Всього по НАПН України	253930,1	253914,2	15,9		5094,0	5064,7	29,3		11152,4	11151,8	0,6		0,0	0,0	0,0		270176,5	270130,7	45,8

Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2021 р.

[illegible]

ДОДАТОК 2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ у 2021 р.

На здобуття наукового ступеня доктора наук

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

1. **Гоголь Н.В.** Культурологічні основи змісту шкільної літературної освіти в історико-педагогічному вимірі (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. Т.О. Яценко.
2. **Головченко Г.О.** Тенденції розвитку медіаосвіти у США і Канаді / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.
3. **Міхно О.П.** Феномен педагогічної характеристики учня у вітчизняній освіті та педагогічній науці (середина ХІХ – друга половина ХХ ст.) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. О.В. Сухомлинська.
4. **Овчарук О.В.** Теорія і практика шкільної освіти для демократичного громадянства в країнах-членах Ради Європи / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. М.П. Лещенко.
5. **Приходькіна Н.О.** Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. О.І. Локшина.

13.00.03 – корекційна педагогіка

6. **Лещій Н.П.** Теоретичні і методичні засади фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку в навчально-реабілітаційних центрах / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. М.О. Супрун.
7. **Литовченко С.В.** Теоретико-методичні засади корекційно-розвивального супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.В. Засенко.
8. **Чеботарьова О.В.** Теорія і методика трудового навчання учнів із порушеннями опорно-рухового апарату та інтелекту / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. І.Д. Бех.
9. **Шевченко В.М.** Розвиток системи спеціальної освіти в Україні та Польщі (ХІХ – початок ХХ століття) / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. М.О. Супрун, В.В. Кобильченко.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

10. **Бекірова А.Р.** Теоретико-методологічні засади формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.
11. **Благова Т.О.** Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Л.О. Хомич.
12. **Бойко О.В.** Теоретичні та методичні основи формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.
13. **Герлянд Т.М.** Теоретичні і методичні основи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. П.Г. Лузан.
14. **Дернова М. Г.** Андрагогічна модель професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти країн Європейського Союзу / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України Л.Б. Лук'янова.
15. **Дьомін О.А.** Теоретичні і методичні основи професійної підготовки бакалаврів із агро інженерії / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Г.М. Романова.
16. **Євтушенко Н.В.** Системи підвищення кваліфікації учителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України і Республіки Польща / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. С.О. Сисоєва.
17. **Іванова В.В.** Теоретичні і методичні засади підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. М.М. Марусинець.
18. **Капінус О.С.** Теоретико-методичні основи формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.
19. **Когут С.Я.** Становлення та розвиток педагогіки праці у Республіці Польща (друга половина XX – початок XXI століття) / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. С.О. Сисоєва.
20. **Короткова Л.І.** Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера регіону / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.
21. **Малишевський О.В.** Система формування професійної мобільності майбутнього інженера-педагога комп'ютерного профілю / Інститут педагогічної

освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Л.Б. Лук'янова.

13.00.05 – соціальна педагогіка

22. **Литовченко О. В.** Теоретико-методичні основи соціального становлення учнів 8-11 класів у комплексних позашкільних навчальних закладах / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Г.П. Пустовіт.

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

23. **Стойчик Т.І.** Система управління якістю підготовки конкурентоздатних фахівців у професійних навчальних закладах / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Л.М. Сергеева.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)

24. **Рейпольська О.Д.** Теоретико-методичні засади формування у дошкільників ціннісного само ставлення / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. І.Д. Бех.

13.00.09 – теорія навчання

25. **Кизенко В.І.** Теоретико-методологічні засади проєктування змісту варіативного навчання у закладах загальної середньої освіти / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. О.М. Топузов.

26. **Онопрієнко О.В.** Дидактико-методичні засади контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.М. Бібік.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

27. **Буйницька О.П.** Система педагогічного проєктування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів / Інститут інформатизації освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.В. Морзе.

28. **Яцишин А.В.** Теоретико-методичні основи використання цифрових відкритих систем у підготовці аспірантів і докторантів з наук про освіту / Інститут інформатизації освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. О.М. Спирін.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

29. **Виноградова В.Є.** Психологічна генеза творчих здібностей видатних діячів науки / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. І.М. Біла.

30. **Жовтянська В.В.** Психологія репрезентацій дійсності / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. В.О. Татенко.

31. **Каліщук С.М.** Генеза смислової архітекτονіки свідомості майбутніх психологів-консультантів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. О.П. Сергеєнкова.
32. **Кириченко В.В.** Формування картини світу особистості в сучасному інформаційному суспільстві / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. В. О. Моляко.
33. **Литвиненко О.О.** Онтогенез і дизонтогенез особистісного становлення підлітків / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. О.М. Лозова.
34. **Лич О.М.** Психологія життєстійкості осіб похилого віку / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
35. **Мазяр О.В.** Генезис і динаміка дисонансів особистості: системний підхід / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. В.О. Моляко.
36. **Ткаченко О.А.** Психологія акмеологічного розвитку особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. О.І. Власова.
37. **Чиханцова О.А.** Психологія становлення життєстійкості особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. Л.З. Сердюк.

19.00.04 – медична психологія

38. **Попелюшко Р.П.** Психолого-аксіологічні засади реабілітації комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

39. **Губеладзе І.Г.** Психологія реалізації особистістю почуття власності в соціальних практиках / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. В.О. Васютинський.
40. **Довгань Н.О.** Психологія соціокультурної взаємодії поколінь / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., ст. наук. сп. О.М. Кочубейник.

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

41. **Дембицька Н.М.** Психологічні основи економічної соціалізації школярів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. О.І. Власова.
42. **Максимов М.В.** Психологія розвитку рефлексивних вмінь особистості у молодшому шкільному віці / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.

19.00.08 – спеціальна психологія

43. **Вовченко О.А.** Феноменологія емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., доц. А.Л. Душка.
44. **Гончарук Н.М.** Психологія регулювання комунікації у підлітків із порушеннями інтелектуального розвитку/ Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. Л.І. Прохоренко.
45. **Омельченко М.С.** Психологія професійної свідомості корекційного педагога / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. О.В. Мамічева.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

46. **Ключко А.О.** Психологія розвитку інноваційних стилів управління у менеджерів освітніх організацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. Л.М. Карамушка.
47. **Терещенко К.В.** Психологія розвитку толерантності персоналу освітніх організацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. Л.М. Карамушка.

На здобуття наукового ступеня доктора філософії

011 – освітні, педагогічні науки

48. **Говоруха Н.О.** Соціально-педагогічні умови розвитку волонтерського руху в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – канд. пед. наук, доц. Н.О. Приходькіна.
49. **Голос Г.А.** Виховання ціннісних ставлень у школярів в Японії (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. В.В. Кудіна.
50. **Зварич Г.В.** Моніторинг якості освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер.– докт. пед. наук, доц. І.Л. Сіданіч.
51. **Кобюк Ю.М.** Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів в університетах Австралії / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.І. Огієнко.
52. **Орлова Г.В.** Виховання Я-концепції молодшого школяра у позакласній діяльності / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. К.О. Журба.
53. **Поберецька В.В.** Підготовка майбутніх учителів початкових класів у педагогічних коледжах до інтегрованого навчання учнів / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. керн. – докт. пед. наук, доц., І.І. Драч.

54. **Самборська О.Д.** Модернізація інформаційно-цифрової підготовки майбутніх учителів початкових класів / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. керн. – докт. пед. наук, проф. О.Г. Ярошенко.
55. **Самко А.М.** Педагогічні ідеї і наукова діяльність Семена Устимовича Гончаренка (1928-2013 рр.) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Л.Б. Лук'янова.
56. **Сологуб О.С.** Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності методистів регіональних служб у процесі підвищення кваліфікації / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – канд. пед. наук, доц. В.В. Гуменюк.
57. **Тіщенко А. В.** Виховання іншомовної комунікативної культури студентів гуманітарних спеціальностей у закладах вищої освіти / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. А.К. Солодка.
58. **Шаранова Ю.В.** Виховання громадянськості студентів у закладах вищої освіти США / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. С.В. Федоренко.

015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)

59. **Белан В.Ю.** Підготовка майбутніх учителів професійних технічних предметів із використанням технологій дистанційного навчання в університетах Республіки Польща / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. досл. О.П. Радкевич.
60. **Годун В.П.** Розвиток творчого потенціалу майбутніх автомеханіків у коледжах / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. П.Г. Лузан.
61. **Горбан Є.І.** Розвиток професійної компетентності методистів закладів професійної освіти у міжкурсовий період підвищення кваліфікації/ Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.
62. **Єжокіна Ю.І.** Формування правової культури кваліфікованих робітників у закладах професійної освіти морського профілю/ Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. досл. О.П. Радкевич.
63. **Козак А. Р.** Формування професійної компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування в професійно-практичній підготовці / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.
64. **Малишева М.Х.** Підготовка фахівців готельного господарства і туризму у професійних школах Туреччини / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, ст. досл. О.П. Радкевич.
65. **Недашківський Р.М.** Формування професійної компетентності майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва/ Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. П.Г. Лузан.

66. **Однорог Г.В.** Розвиток ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю засобами інтерактивних технологій / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. Л.М. Єршова.
67. **Прохорчук П.С.** Формування професійно-етичної культури майбутніх графічних дизайнерів у коледжах / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. А.А. Каленський.
68. **Стрілець О.І.** Професійна підготовка майбутніх токарів за дуальною формою освіти / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.
69. **Яблунівська К.О.** Розвиток екологічної компетентності майбутніх викладачів спеціальних дисциплін закладів професійної освіти аграрної галузі / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. Л.М. Єршова.

053 – психологія

70. **Балахтар К.С.** Особливості впливу креативності на суб'єктивне благополуччя викладачів іноземних мов закладів вищої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – канд. психол. наук, доц. А.С. Москальова.
71. **Гомольська Л.П.** Соціально-психологічні особливості впливу бренд-комунікацій на споживчу поведінку студентської молоді / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – докт. психол. наук, проф. І.В. Данилюк.
72. **Долинний С.С.** Психосоматичні чинники внутрішньої конфліктності у педагогів закладів вищої освіти / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, доц. І.М. Візнюк.
73. **Левицька І.М.** Психологічні особливості впливу образу фізичного Я на самоставлення дівчат раннього юнацького віку / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. О.В. Ригель.
74. **Онісковець Б.І.** Психологічні особливості емоційних станів жінок літнього віку, хворих на ішемічну хворобу серця / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.
75. **Отенко С.А.** Психологічні особливості розвитку салютогенетичної спрямованості особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Л.З. Сердюк.
76. **Павлюк О.Д.** Психологічні умови розвитку лідерських якостей учнів ПТНЗ / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.І. Бондарчук.
77. **Сіраковська О.Б.** Корекція психологічного стану жінок з порушеннями репродуктивної сфери / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.М. Кокун.
78. **Снігур Ю.С.** Організаційно-психологічні чинники вибору копінг-стратегії керівниками закладів загальної середньої освіти / Інститут психології

імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Л.М. Карамушка.

79. **Соловова Т.І.** Особливості розвитку мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра/ Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, ст. наук. сп. Б.М. Ткач.

231 – соціальна робота

80. **Альошін М.М.** Тьюторський супровід соціального розвитку молодших школярів у приватних закладах освіти України / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. Т.Ф. Алексеєнко.

81. **Петушкова Л.А.** Підготовка кандидатів у патронатні вихователі до реабілітаційної діяльності / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Ж.В. Петрочко.

281 – публічне управління та адміністрування

82. **Марусіна Л.М.** Механізми державного управління системою загальної середньої освіти в умовах децентралізації та реформування освітньої галузі (регіональний аспект) / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – докт. наук. з держ. упр., проф. Н.Г. Діденко.

83. **Сандрачук Я.В.** Розвиток адміністративної юстиції в системі публічної влади / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – докт. наук. з держ. упр., проф. Н.Г. Діденко.

84. **Циган В.В.** Розвиток державно-приватного партнерства в системі професійної (професійно-технічної) освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України. наук. кер. – докт. наук. з держ. упр., проф. Н.Г. Діденко.

На здобуття наукового ступеня кандидата наук

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

85. **Бєлова В.В.** Система управління середньою освітою в Англії / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.І. Локшина.

86. **Воробйова Л.В.** Розвиток ідей Дальтон-плану в шкільній освіті США, Нідерландів, Польщі / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. Н.М. Авшенюк.

87. **Глушко О.З.** Виховання національних цінностей в українському шкільництві США / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.І. Локшина.

88. **Гулейкова І.О.** Становлення і розвиток художньо-промислової освіти в культурно-освітніх осередках Єлисаветграда (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.П. Тищенко.

13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)

89. **Стаднюк Ю.Ю.** Формування пізнавальних умінь учнів 6-8 класів у процесі навчання фізичної географії / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. Л.А. Покась.

13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія)

90. **Лабінська О. М.** Реалізація екологічної складової у навчанні хімії учнів основної школи Словацької Республіки / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.І. Староста.

91. **Безносьук Н.С.** Методика професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. О.А. Блажко.

13.00.03 – корекційна педагогіка

92. **Бурлака О.В.** Формування географічних понять в учнів із порушеннями слуху 6-9 класів / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. В.М. Шевченко.

93. **Жук В.В.** Формування слухомовленнєвих навичок у дітей з кохлеарними імплантатами / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. С.В. Литовченко.

94. **Нагорна О.В.** Формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Е.А. Данілавичюте.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

95. **Бакуменко Р.О.** Розвиток професійної компетентності офіцерів інформаційно-аналітичного забезпечення у системі післядипломної освіти / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

96. **Бойчук О.Ю.** Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.

97. **Гуляєва М.М.** Професійна підготовка андрагогів в університетах Німеччини / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Л.І. Тимчук.

98. **Єргідзей К.В.** Педагогічне моделювання військово-професійної орієнтації ліцеїстів закладів спеціалізованої середньої освіти військового профілю / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

99. **Кос М.В.** Професійна підготовка майбутніх офіцерів тактичного рівня засобами імітаційного моделювання у вищих військових навчальних закладах /

Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. О.В. Бойко.

100. **Кочерга Є.В.** Розвиток здоров'язберезувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. керн. – докт. пед. наук, доц. Ю.А. Скиба.

101. **Мартиненко Л.В.** Формування професійної культури майбутніх фахівців сфери ресторанного сервісу у вищих професійних училищах і коледжах / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.І. Сотська.

102. **Мелько М.В.** Розвиток творчого потенціалу майбутніх кухарів-кондитерів у процесі професійної підготовки / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. Л.В. Сліпчишин.

103. **Молдован А.Д.** Розвиток підприємницької компетентності майбутніх магістрів з фізичної культури і спорту в професійній підготовці / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. Л.О. Базиль.

104. **Нехаєнко С.І.** Розвиток професійної компетентності офіцерів – організаторів морально-психологічного забезпечення в процесі оперативно-тактичної підготовки / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

105. **Погребняк Д.В.** Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

106. **Сасенко Ю.О.** Підготовка майбутніх учителів початкових класів до екологічного виховання учнів у процесі вивчення фахових дисциплін / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Л.Ю. Султанова.

107. **Ткаченко В.П.** Підготовка керівників закладів освіти на основі компетентнісного підходу: досвід Сполученого Королівства / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. Ж.В. Таланова.

108. **Ткачук Г.Е.** Розвиток готовності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів до використання особистісно-орієнтованих педагогічних технологій / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.М. Романова.

109. **Царьова Є.С.** Розвиток професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти сфери послуг / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна; Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. О.А. Шагаєва.

110. **Шамралує О.Л.** Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в навчально (науково)-методичних центрах професійно-технічної освіти / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.М. Романова.

111. **Шпортько В.О.** Розвиток професійної культури майбутніх військових лікарів у системі військово-медичної освіти / Інститут професійної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

112. **Штепура А.П.** Професійна підготовка майбутніх учителів англійської мови засобами дистанційного навчання в університетах Республіки Польща / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. досл. О.В. Баніт.

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

113. **Вербовський І.А.** Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. Т.Є. Рожнова.

114. **Волотовська Т.П.** Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.М. Тимошко.

115. **Кудляк С.М.** Система планування організаційно-педагогічної діяльності закладу загальної середньої освіти / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.І. Маслов.

116. **Літкевич А.М.** Управління розвитком конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. З.В. Рябова.

117. **Михасюк О.К.** Розвиток системи громадсько-державного управління в загальноосвітньому навчальному закладі / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. З.В. Рябова.

118. **Припотень О.В.** Організаційно-педагогічні умови управління міжнародною проєктною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.М. Тимошко.

13.00.07 – теорія і методика виховання

119. **Бессараб Н.А.** Виховання міжкультурної толерантності молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. О.В. Литовченко.

120. **Бойко А.Є.** Педагогічні умови творчого самовираження молодших школярів у закладах позашкільної освіти педагогіки / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Вербицький.

121. **Гриців Т.Г.** Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки / Інститут проблем

виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. К.О. Журба.

122. **Гузинець О.В.** Духовно-релігійне виховання студентської молоді в полікультурному середовищі Закарпаття / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Т.Д. Якимович.

123. **Захарків С.Й.** Виховання дисциплінованості старших підлітків у процесі занять єдиноборствами / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. М.В. Тимчик.

124. **Колодько І.М.** Формування в учнів середнього ступеня навчання готовності до екологічної діяльності в неформальній освіті Швеції / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. В.В. Мачуський.

125. **Коломоєць Г.А.** Патріотичне виховання старших підлітків у процесі військово-спортивних ігор / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. М.В. Тимчик.

126. **Солонська А.А.** Батьківсько-виховательська взаємодія як чинник патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, доц. Л.С. Журавльова.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)

127. **Вахняк Н.В.** Формування культури батьківства у взаємодії дошкільного закладу з молодими сім'ями / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Н.В. Гавриш.

13.00.09 – теорія навчання

128. **Загорулько М.О.** Формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі навчання психолого-педагогічних дисциплін / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.В. Малихін.

129. **Квітка О.О.** Формування загальнокультурної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей в освітньому середовищі університету / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.В. Малихін.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

130. **Коцюба Р.Б.** Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи / Інститут інформатизації освіти НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, ст. наук. сп. О.В. Овчарук.

131. **Тукало С.М.** Організаційно-педагогічні засади впровадження в наукових установах електронного документообігу на платформі SharePoint / Інститут інформатизації освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, ст. наук. сп. С.Г. Литвинова.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

132. **Андрієнко О.В.** Теоретичні виміри діяльнісного опосередкування стану психологічного балансу особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
133. **Волошин В. М.** Психологічні проблеми морально-етичного розвитку особистості у науковій спадщині І.О. Сікорського / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. В.В. Турбан.
134. **Іваннікова Г.В.** Особистісні ресурси психологічного благополуччя студентів з інвалідністю / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. Л.З. Сердюк.
135. **Курбатова А.О.** Особистісні чинники професійної мотивації студентів з інвалідністю / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. Л.З. Сердюк.
136. **Лісойван О.В.** Реконструкція особистісних символів як умова подолання жінками стану дезадаптації / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, ст. наук. сп. І.В. Петренко.
137. **Науменко О.А.** Естетична свідомість як чинник формування життєвого простору особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
138. **Самощук О.П.** Інваріантні психологічні особливості динаміки творчого процесу / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. В.О. Моляко.
139. **Швець О.М.** Психологічні чинники становлення особистісної гідності в освітньому просторі / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. В.І. Афанасенко.

19.00.04 – медична психологія

140. **Гончаренко Н.А.** Особливості психологічної допомоги батькам дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, Л.М. Ширяєва.
141. **Гончарук О.В.** Психологічні чинники реадaptaції жінок із психічними розладами / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, проф. О.Л. Музика.
142. **Григор'єва С.В.** Трансгенераційні чинники прив'язаності у родинах, які мають дитину з церебральними проблемами / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. В.Є. Луньов.
143. **Зброжик Є.В.** Психоемоційні стани матерів з передчасними пологами як чинник постнатальних діадних стосунків / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
144. **Кирилов Д.В.** Особливості медико-психологічної реабілітації когнітивної сфери підлітків з ДЦП / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. В.Є. Луньов.

145. **Кушнєрєва А.М.** Особливості комунікації медичних працівників з пацієнтами кардіологічного профілю / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
146. **Старков Д.Ю.** Динаміка мотивації адиктив у процесі соціально-психологічної реабілітації / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. Н.Ю. Максимова.
147. **Удод М.О.** Психологічні особливості професійного відбору фахівців екстреної медичної допомоги та медицини катастроф / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. Н.М. Панасенко.
148. **Уркаєв В.С.** Психокорекція ігрової адиктивної поведінки в осіб раннього юнацького віку / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук Б.В. Плєскач.

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

149. **Гайсонюк Н.А.** Гендерні особливості самопрезентації особистості у студентів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., доц. С.Ю. Рудницька.
150. **Демида К.Є.** Соціально-психологічні чинники адаптації сільської молоді до навчання у вищому навчальному закладі I та II рівнів акредитації / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., ст. наук. сп. Л.М. Литвинчук.
151. **Зінченко Т.П.** Соціально-психологічні чинники формування гендерних стереотипів зовнішності / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., доц. М.Г. Ткалич.
152. **Кравчук С.М.** Соціально-психологічні чинники професійної самореалізації фахівців оперативно-рятувальних служб / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.М. Кокун.
153. **Лозинський О.М.** Психологічні чинники інтолерантного ставлення громадян до корупції / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. В.С. Хомик.
154. **Новосядло О.М.** Психологічні особливості економічної соціалізації школярів з малозабезпечених сімей / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – канд. психол. наук, ст. наук.сп. Н.М. Дембицька.
155. **Плетка О.Т.** Соціально-психологічні особливості сприймання молоддю гендерних ролей / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. П.П. Горностай.
156. **Середа О.Ю.** Соціально-психологічні чинники професійного самовизначення старшокласників / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, ст. наук. сп. В.В. Жовтянська.
157. **Умерєнкова Н.Ф.** Психологічні особливості комунікативної поведінки дружин у сім'ях комбатантів / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук. Л.А. Найдьєнова.

158. **Цукур О.Г.** Особливості конструювання особистістю православної ідентичності в умовах секуляризації суспільства / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., ст. наук. сп. О.М. Кочубейник.

159. **Юдіна А.В.** Психологічні особливості мотивації успіху у працівників виробничих колективів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – канд. психол. наук, доц. І.О. Бондаревська.

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

160. **Березюк Т.П.** Психологічні особливості розвитку професійної компетентності майбутніх менеджерів невиробничої сфери у вищих навчальних закладах / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. Р.В. Павелків.

161. **Белік Н.О.** Розвиток психологічної готовності фахівців-початківців до ріелторської діяльності / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.І. Власова.

162. **Гордієнко Н.В.** Розвиток психологічної компетентності працівників районних методичних кабінетів у післядипломній освіті / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.І. Бондарчук.

163. **Гуд Г.О.** Психологічні особливості негативних переживань у молодших школярів / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. М.М. Марусинець.

164. **Заєць І.В.** Психологічні особливості мотивації професійного становлення майбутніх кваліфікованих робітників / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., ст. наук. сп. О.М. Ігнатович.

165. **Зеленська З.П.** Психологічні особливості розвитку комунікативних умінь учнів основної школи у процесі засвоєння іншомовної лексики / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. Н.М. Панасенко.

166. **Іванцанич В.В.** Психологічні особливості розвитку стресостійкості учнівської молоді з релігійним світоглядом / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. М.М. Марусинець.

167. **Костенко О.Р.** Психологічні чинники розвитку відповідальності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. О.Л. Туриніна.

168. **Крива Н.Л.** Особливості прояву довіри дитини старшого дошкільного віку до соціального оточення / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук. О.Ю. Хартман.

169. **Могиляста С.М.** Психолого-педагогічні засоби розвитку емоційного інтелекту старшокласників / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. Н.М. Панасенко.
170. **Онопрієнко-Капустіна Н.В.** Психологічні особливості розвитку самоєфективності майбутніх фахівців соціальних служб у процесі професійної підготовки / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. В.В. Балахтар.
171. **Підлісна С.В.** Інтерактивне навчання як чинник розвитку особистості молодшого школяра / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. С.Д. Максименко.
172. **Проскурка Н.М.** Психологічні умови формування автопсихологічної компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.І. Бондарчук.
173. **Федик А.О.** Психологічні умови розвитку професійного мислення майбутніх офіцерів-прикордонників / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.Ф. Волобуєва.
174. **Хомич І.С.** Особистісні детермінанти розвитку суспільно значущої поведінки молодших школярів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Р.В. Павелків.
175. **Цимбаленко О.О.** Психологічні особливості формування здатності до комунікативної взаємодії у дітей з порушеннями спілкування / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, ст. наук. сп. Л.О. Кондратенко.
176. **Чорний А.М.** Психологічні особливості проектування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.Ф. Волобуєва.
177. **Шевенко А.М.** Професійне самовизначення старшокласників як чинник особистісного зростання / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, ст. наук. сп. Н.В. Павлик.
178. **Шемчук О.М.** Формування професійного мислення у майбутніх молодших спеціалістів прикордонної служби (на прикладі жінок-військовослужбовців Державної прикордонної служби України) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. В.В. Ягупов.
179. **Шикер Л.В.** Психологічні особливості активізації особистісного саморозвитку вчителів в умовах неформальної освіти / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. О.І. Бондарчук.

19.00.08 - спеціальна психологія

180. **Корець А.М.** Психокорекція адиктивної поведінки осіб юнацького віку з обмеженими можливостями здоров'я / Інститут спеціальної педагогіки і

психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук., проф. В.М. Синьов.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

181. **Паршак О.І.** Психологічні особливості ставлення до грошей персоналу комерційних організацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук., проф. Л.М. Карамушка.

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ	3
II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	37
II.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	37
II.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	65
II.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	82
II.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	88
II.5. Відділення вищої освіти	102
III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	112
IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	123
V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ	139
V.1. Випуск і розповсюдження друкованих та випуск електронних видань	139
V.2. Наукові друковані та електронні періодичні видання	141
VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	148
VI.1. Загальні збори НАПН України, робота Президії	148
VI.2. Науково-організаційна діяльність відділень	157
VI.2.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	157
VI.2.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	164
VI.2.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	171
VI.2.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	174
VI.2.5. Відділення вищої освіти	181
VII. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	192
VII.1. Співпраця з МОН України	192
VII.2. Співпраця з НАН України та національними галузевими академіями наук України	201
VIII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	209
VIII.1. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти та наукового ступеня доктора наук	209

VIII.2. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти	212
VIII.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою	213
VIII.4. Робота спеціалізованих учених рад	214
VIII.5. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології	215
IX. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	222
X. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	251
X.1. Робота з науковими, науково-педагогічними і керівними кадрами	251
X.2. Діяльність Ради молодих вчених НАПН України	253
XI. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	260
XI.1. Проведення міжнародних і всеукраїнських конференцій, читань, семінарів, круглих столів	260
XI.2. Участь у міжнародних і всеукраїнських виставкових заходах . .	278
XII. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	282
XII.1. Публікації науково-інформаційного, науково-популярного й публіцистичного характеру, виступи в друкованих та аудіовізуальних ЗМІ	282
XII.2. Зв'язки з громадськістю	293
XII.3. Цифровізація наукової діяльності	301
XIII. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	311
XIV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	315
XIV.1. Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки	315
XIV.2. Відділення психології та спеціальної педагогіки	343
XIV.3. Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем	348
XIV.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	364
XIV.5. Відділення вищої освіти	386
ДОДАТКИ	397
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях) (Додаток 1)	397
ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ У 2021 р. (Додаток 2)	474

З В І Т
про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2021 році

За загальною редакцією **В.Г. Кременя**

Підготовка звіту:

*В.І. Луговий, О.М. Топузов, С.О. Сисоєва, І.О. Титаренко,
С.Д. Максименко, Т.І. Куліш, О.І. Ляшенко, Ю.І. Мальований,
Н.Г. Ничкало, В.П. Гордієнко, П.Ю. Саух, М.В. Набок,
І.Ю. Регейло, Н.В. Базелюк, Л.М. Смола, О.П. Вашуленко,
О.А. Шагаєва, І.М. Гудим, С.М. Кравченко, Л.В. Тищенко,
В.І. Довбищенко, О.В. Мушка, П.П. Доценко, Л.В. Горбань,
Л.І. Ткаченко, С.О. Дмитренко, В.М. Грицан, С.О. Кривонос,
Л.Д. Березівська*

Підписано до друку 05.05.2022 р. Формат 60х84 1/8
Гарнітура Calibri. Друк офсетний. Папір офсетний
Ум. друк. 57,31 арк.
Наклад 100 пр.

Національна академія педагогічних наук України
вул. Січових Стрільців, 52-А, м. Київ, 04053, Україна
Телефон/факс: (44) 226-31-80, (44) 489-08-60
Е-mail: info@naps.gov.ua
Вебсайт: <https://naps.gov.ua/>

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2; тел./
факс: (044) 481-38-85
book-xl@ukr.net
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців,
виготовників розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3563 від 28.08. 2009 р.

